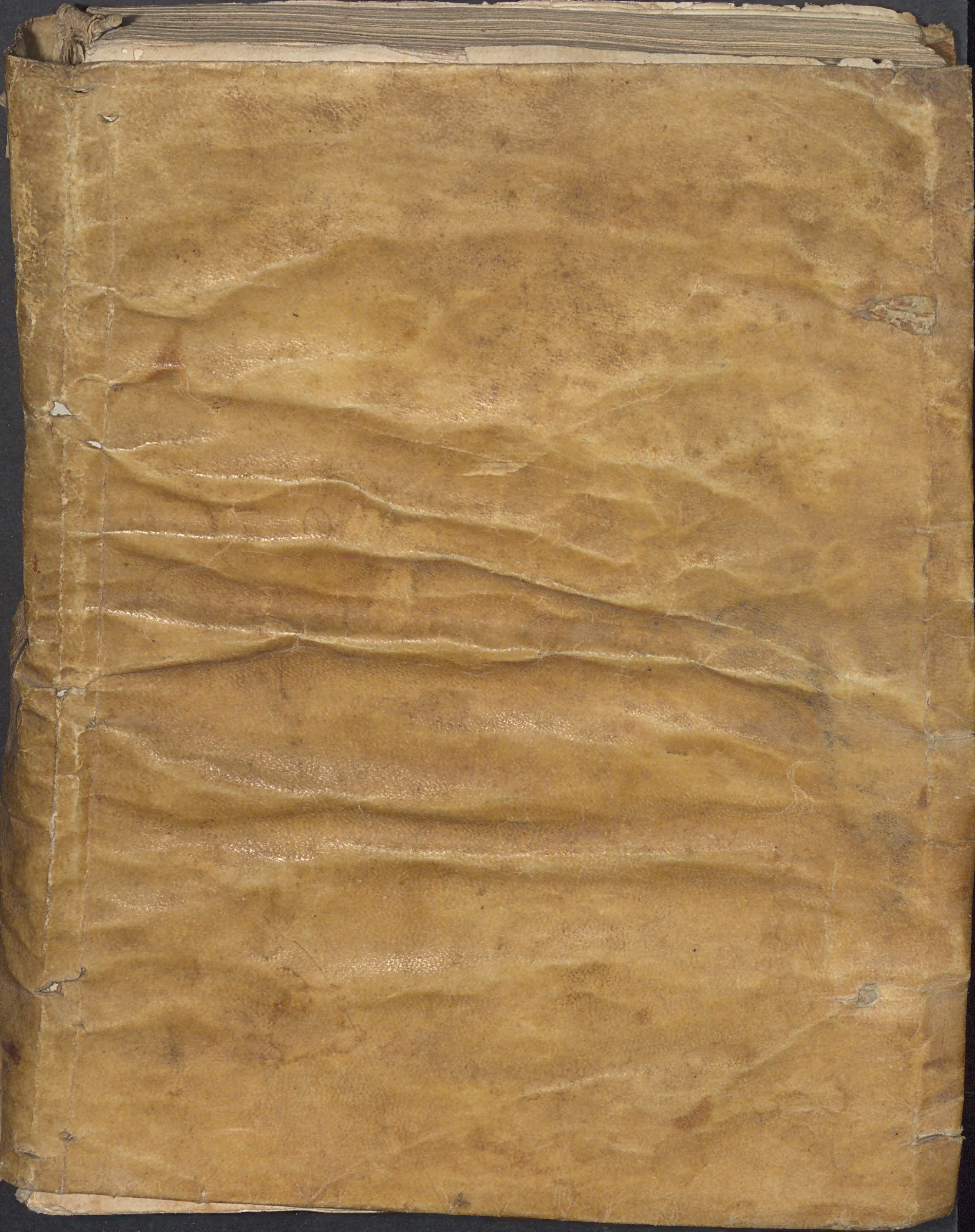

1044

miguel Budi
De la fuente

SLOQUITURTE

M.S. en 4.º pergamino desencuadernado con 235 hoj.s

Opera legalia et Canonica.

Rotulanes

Can.

...tor, qui

...lusionis

...tib. 8

...de m.ur.

...8. 2. gta

... pro subitandi

N. 1.

N. 2.

...guel Budi
...Fuente

SEQVITVR TE
VVLS I HIC APL
E SECVNDO IN
IVS TITVLI D
PROBA
TIO

V Virtute Duce, III Comite Fortuna

Conclusio e, alter, qui plene probauit n, pellitur curare eti pretestu consuetudinis; decimus reluitionis materia late tractant preter ordinarios h. Bartolus in. l. en contractib. § illo. C. de n numerata pecu. Iason in. l. admonendi a. n. 79. ff. de iu. iur. et ibidem Ripa a. n. 67. et relati a Peracholo de retractu. tt. 1. § 2. gla 2. Bderio decissione. 99. Mascardo de probat. tmo. 1. q. 9. n. 22. N. 1.

E Sc. i pro dubitandi N. 2.

roe obstat I. nam ratio nostri textus, videlicet iuramentum nisi in subsidium, et defectum plene probationis non esse admittendum, sustineri non potest, quia nostra conclusio est vera. ante deferri probatur. nam nulla ratio vera esset, sequeretur iuramentum numquam esse deferendum legitime probanti, quod falsum est. nam saepe invenitur iuramentum deferri, et in eo casu, ubi non defecit plena probatio, ut in l. ad actionem de hered. ubi delinquens cogitur adiurare crimen de quo iudicatur, quamvis aliter possit de crimine illo aliter puniri. c. clericos de cohabitat. clericorum. Quem probandum in illo, qui legitime probaverit, cogitur tamen subire iuramentum non solum calumniae, et malitiae, ut in c. i. in princ. c. 2. §. in omnibus, de iuramento calumniae lib. 6. lex 23. tit. 11. pta. 3. et aliquando etiam litis decisorium: vel aliquando aut referre, aut praestare iuramentum compellitur, ut in l. manifeste ff. de iurament. et in specie textus in c. [illegible] de confessis lib. 6. Clementina saepe. §. verum de verborum significatione l. 1. tit. 7. lib. 4. compilationis. in quibus cogitur positionibus sub iureiurando respondere, etiam si plene probaverit.

N. 3 mentum, quam eius diminutio. II. obstat, nam facimus promittit probationis augmentum, quam eius diminutio. c. si universi de testibus. et aliquando in actore nostro uni testi fides adhibetur. c. ex tenore testimonium. 11. q. 3. c. cum postulati. 2. q. de appell. l. maioris quoque §. illud. ff. de eodem, quia in textu nostro erat et tolleranda iuramenti consuetudo etiam post plenas probationes. III. Tertio obstat. nam consuetudo l. humanae derogare potest. l. de quibus in fine. ff. de legibus. c. fin. de consuetudine, quia quantum ad leges sit inductum actorem plene probantem iurare non debere, lex potuit contraria consuetudine derogari.

N. 4

N. 5 Nam omne id, quod l. positiva fieri potuit, poterit et consuetudine, ut probatur in d. l. de quibus. sed l. potest maiorem testium numerum ultra legitimum addi, ut apparet in textibus, in quibus desiderantur septem, vel quinque testes l. ac consultissima. C. de test. l. 3. *Iuari, et in multis aliis casibus, et in specie textus in c. praesul, et in c. nulla. 2. q. 5.

*Iauxi

N. 6 quia similiter consuetudine fieri potest ut ultra plenam probationem iuramentum addendum sit.

His non obstantibus, vera est, et celebris nostri textus conclusio, quam summe commendant Decius, Fi., et Ferretus n. 2. laro in d. l. admonen=

dicta n. 79. ff. de iur. iur. Tiraquellus de retractu tit. 1. §. 2. glo. 2. n. 1. Boerius decis. 9. 8. [illegible] in pedemontanis decis. 1. u. a. n. 7. Bartolus, et oes caeteri. l. in contractib. §. illo C. de non num. Sed pro uera huius resolutionis explicatione scire oportet: quod ut iuramentum licitum sit, tres comites habere debet. Videlicet ueritatem, iudicium, et iustitiam. Veritatem scilicet, ut omnino a falsitate sit alienum. Iudicium, i. quod cum discretione, et prudentia fiat. V. G. quod non sine necessitate, et iusta causa iuretur. debet n. iuramentum fieri non ad confirmandas res alias claras, et perspicuas, aut nimis leues, et quae aliter, quam per iuramentum confirmari possunt. Iustitiam, i. quod iuramentum fiat de re iusta, et licita. sic n. debet intelligi uerba prophetae Hieremiae c. 4. ibi: iurabit uiuit dns cum ueritate, iudicio, et iustitia. quae uerba referuntur in c. animaduertendum. 22. q. 2. c. 4. ii Christus de iur. iur. et explicat. D. Thom. 22. q. 89. art. 3. Cobb. in c. quamuis pactum 1. pte. §. 6. n. 4. Sotus de iust. et iure lib. 2. c. 42. dubit. 3. Suarez de religione tomo. 2. lib. 4. de iuramento c. 3.

Quod ut breuissime intelligatur scire oportet iurare nihil aliud esse, quam affirmare, uel negare adducendo Deum in testem tanquam infalibilem ueritatem, ut explicant Theologi cum D. Thom. 22. q. 89. art. 2. et hac roe ut recte notat Soto de iust. et iur. lib. 8. q. 1. art. 3. necessarium est in iuramento, pro summam Deo religione praestanda, ut quod iuratur i. sit uerum: 2do prudenter, et cum natura iudicio factum. 3. iustum, et aequum. quod ita uerum est, ut D. Hieronimo in d. c. 4. Hieremiae ut non solum iuramentum periurium sit deficientibus tribus comitibus, sed quouis illorum deficiente, quamuis hoc diuersa roe procedat. nam cum quis sine ueritate iurat, uanum est iuramentum, quasi propria substantia deficiente: et ita hoc dicimus iuramentum in 1. gradu uanum: si uero illicitum aliquid iurat, ueluti hominem occidere, dr 2do gradu uanum. nam aperte aduersatur proprio fini iuramenti, quod ex natura rei uinculum est iustitiae: quando uo uere in uanum iuratur sine necessitate 3o. gradu dr uanum iuramentum, et appellatur incautum, et temerarium. N. 7.

Scdo supponendum nihil aliud esse consuetudinem, quam N. 8.

diuturnum populi usum, qui pro l. habetur, ut probat tex. in l. de quib. ff. de legib. a=
deo ut sicut nulla l. humana constitui pot. aliquid contra ius naturale, vel divinum, c.
sunt quidam 23. q. 1. c. 2. de maioritate, et obedientia. similiter nec consuetudine id fieri
pot. c. fin. de consuetud. sicut et sicut lex quaecunq. necessario debet esse iusta, et rationabilis
c. erit autem lex. 4. distinct. sic et consuetudo nullius erit momenti, nisi rationabilis,
et legitime praescripta, ut in d. c. fin. de consuetud. c. 1. c. cum venerabilis. c. ex parte tua. eo.
c. serius. 26. de testib. c. Caeterum de iuramento calumniae. c. 1. de consuetud. lib. 6.

N. 9.

Unde ista nrae resolutionis defendendae ratio ex eo
facile deducitur aliis omissis. nam consuetudo, quae ultra plenam probationem iuramentum exigit, i=
niqua est, et irrationabilis, et ideo non admittenda. d. c. fin. cum s. adductis de consuetud.
Et probatur ex eo, nam ea consuetudo iurandi post plenam probationem non solum adversatur l. huma=
nae praecipienti plenam fidem esse adhibendam duob., vel trib. testib. l. ubi numerus ff. de
testib. sed et quodammodo adversari vr. l. divinae. ita, ut semper sit iniqua, et irratio=
nabilis. nam l. divina cautum est non esse iurandum sine iusta ca. c. etsi Christus de iu.
iur. Soto lib. 2. de iust. et iur. q. 1. art. 9. et relati a Cobb. in c. quamvis pactum. 1. parte
§. 6. a n. 1. at postquam actor plene probavit suam intentionem, si iuraret sine ulla neces=
sitate iuraret, et ideo iurandi consuetudo penitus esset irrationabilis, et vana. Sed ex

N. 10.

Sed ex dictis ille casus valde difficilis est
ad explicationem tex. nri in d. c. cum aliquis. an sicut iuramentum actorem plene suam
intentionem probantem non esse compellendum iurare, sicut et reus, adversus quem nihil probave=
vit actor, non debeat compelli iurare, et pars affirmativa quod nec illi iuratum possit
deferri iuramentum etiam praetextu consuetudinis probatur. nam actore nihil probante reus
absolvendus est l. actor. C. de probat. l. qui accusare. C. de eden. c. cum * Ecclesia Sutri=
na de ca. possessionis. suadetur 2°. nam dispositum in uno ex correlativis in alio et dispositum
tum censetur arg. tex. in l. fin. C. de indicta viduitate tollenda. l. unico. C. de
cupressis lib. 11. actor, et reus in iudicio correlativi censentur, quod sic in uno di=
positum est, in alio debet procedere, Tum 3°. nam iuramentum ex iusta ca. recusari pot.
ut in l. generaliter. §. sin autem C. de reb. creditis, et in c. fin. in primo. &c

* cum Ecclesia Sutri=
na

iu. iu. licita aut ea recusandi iuramentum vr ge, si alter nihil probaverit, et d. l. qui accusare cum similibus. Tum .4.º suadet hec sententia ex reg. tex in d. c. fin. § sane. ubi iuramentum non defertur, quod alter nihil probavit. qua ratione hanc sententiam sequiti Baldus in. l. 2. q. 1. ff. de iu. iu. Abb. ff. n. 1. Ferretus. n. 6. Boerius decis. 11. et relati à Menochio de presumptionibus. lib. 1. q. 21. praxiq. servari debere respondit Socinus in lib. Io. 1. lib. 1.

 contraria sententia receptior, ut testantur Alexander, Paulus, et Iason in . l. manifeste. ff. de iu. iur. et relati à Bosasco in pedemontanis decisione. q. 7. n. 10. ita ut etsi actor, qui plene probavit iurare compellendus non sit, reus tamen eo, quum nihil est probatum, compellendus sit iurare ea ratione. nam ratio text. non militat in reo, sicut in actore: nam actor non compellitur iurare id, quod antea plene probavit, ne alius iuramentum sine necessitate praestet, reus autem compelli debet, nam si ei deferatur iuramentum ab actore illud sine manifesta turpitudine recusare non poterit, argumento textus in . d. l. manifeste de gestis de iure iurando . C. de fidei commissis, et in . l. tutor. 39. C. de fidei commissis, et in . l. tutor. 39. in princ. ff. de iure iu. l. cum de indebito. § in omnibus. ff. de probationibus. l. generaliter. C. de rebus cred. | N. 11. | * hoc factum fuit, ut impleretur versiculus dimidius, qui deerat.

 in hac difficultate, et opinionum controversia ea distinctio communiter obtinuit, et praxi servatur. quod si actor à principio elegisset reo iuramentum deferre non posset sine manifesta turpitudine recusare. Ar. tex. in . d. l. manifeste. ita ut in hoc casu perdat Pauli, Alexandri, Iasonis opinio. Si vero actor à princ. eligat probare suam intentionem, et postea in probatione defecerit, non poterit reo iuramentum deferre. Ar. tex. nos rat. et hoc modo procedit contraria opinio Socinorum, et aliorum, quam concordiam sequitur Salicetus in . l. siquis iusiurandum . n. 3. C. de rebus cred. Badilla in. d. l. fin. n. 19. C. de fidei commissis, Corrasius in . l. admonendi . n. 3. ff. de iu. iu. et pro ea concordia vulgo allegatur tex. in . l. Marcellus. 11. § 1. ff. de rerum amotarum ibi: si vellet magis iuramentum differre. et in . l. de reb. 14. ff. eod. l. siquis iusiurandum C. de reb. cred. et facit iuris regula, quae quidem nos docet, quod | N. 12. | * Badilla.

quod.

qd qdo ad unum, et idem fing. diuersa remedia ɔpetunt, uno electo, oia alia cessant. l.
qd in heredem. 9. §. 1. ff. de tributoria actione, c. qui duas. 25. ut de elect. lib. 6. quamuis
hanc ɔcordiam impugnent relati à Pacciano de probat. lib. 1. c. 70. n. 3. fateor tn dif-
ficilem ee hunc articulum. nam et actore eligente pbationis uiam, et nihil pbante, reo
ɔposset iuramentum deferri sectantur multi, et ita publicatum ee, refert Osascus in pe-
demontanis decisione 97. Boerius decisione 95. n. 4.

N. 3. Nec obstabit dicere qd x.a
tex nri reg. reus numquam esset ɔpellendus iurare, qdo actor n pbasset, sicuti nec ɔpel-
litur actor iurare, qdo plene pbauit, ut per sit actoris, et rei ɔditio. nam in re pspicua
existimo interpretes allucinari ea roe, qm diuersa pcedit ro in reo, et in actore, qdo
aduersus reum nihil e pbatum: si n. actor iurare ɔpelleretur post plenam pbatione,
utique ɔpelleretur id sine necessitate facere. at reus deficiente pbatione actoris n ɔpellitur
iurare sine necessitate, sed maxima urgente, ut melius iudex de ueritate informetur. nã
datis tribus paribus, nri tex reg. ɔque pcedit in reo, et in actore. V. G. si reus plene sua
exceptione pbasset, n posse ɔpelli iurare, et pcertu cuiuslibet ɔsuetudinis; sicut nec
actor, ut colligitur ex tex nro in d. l. 31. cum aliquis.

N. 4. Sed illa causa n leuiter ɔtrouerti so-
let, an nri tex reg. pcedat n solum qdo actor plene pbauit de pterito, sed et qdo n pba-
uit, se in pbaturum obtulit, an eo casu possit ɔpelli iurare pte petente, et Bartol.
in d. l. in tractib. §. illo existimat motus ex reg. tex in l. cum, qui. 31. cum o-
missa ff. de iur. adhuc eo in casu actorem iurare ɔpellendum n ee, sed adhuc ab opinio-
ne Bartoli recedunt Vulgo interpretes, et merito. nam ut actor a iuramento ex-
cusetur, x.a tex nri decisione n sufficit pbare uelle, et offerre se pbaturum, sed requiri-
tur, qd iam pbauerit id, de quo dubitatur, ut recte resoluit Boerius decisione 95. per
totam. Osascus decis. 11. a n. 1. et satis colligitur ex ubis tex nri ibi: fundauerit uel
le roe pbauit. nam eo casu iuramentum uanum, aut otiosum n e; cum sit maximum
expediendarum litium remedium. l. 1. ff. de iur. iurando.

N. 5. Nec obstat tex in d. l. 31. cum

omissa

omissa qm. Bartolus retorqueri pot, ut notat Iason in l. manifeste n. 3. nam ille tx loquitur in quodam casu speciali, videl. n. pot mutare iuramentum, et alias probationes eligere, qdo iuramentum sit damnorum, cum diminuat damnang: nam alt qdo iuramentum damnorum in actore, n potest illud recusare. ille n., qui iuramentum ex actione, qui infitiando crescit, aliquid sibi deberi simpli im, n dupli executionem habet, quam alt haberet, si suam intentionem p alias probationes probasset. l. 2. ff. ad. l. Aquiliam. l. negantem C. eod. l. cui in princ. §. haec actio. ff. de seruo corrupto: illo n. casu satis abunde actori prospicitur, cum ab obligatione probandi exoneretur, ut in d. l. cum, qui. ff. de iu. iur.

Denique nri tex decisio solum procedit in iuramento probatorio, n in iuramento calumniae, vel malitiae, qd alter, et reus semper praestare tenentur, ut probat tex in authent. vt litigantes iurent estat. q. l. 2. C. de iu. iur. pp calumniae dando, c. 1. de iuramento calumniae. l. 23. tit. II. pta 3. hoc n. iuramentum n solum in principio litis, verumetiam in qualibet parte iudicii praestandum, si a iudice deferatur. c. 1. c. 2. in fin. de iuramento calumniae lib. 6. et in hoc casu numquam erit iuramentum superfluum, ut cu multis Baldum resoluit Zurel in l. 4. tit. 12. de las iuras lib. 2. fori a n. 37. N. 6.

Quibus suppositis n obstant argumenta in principio adducta. n primum ex d. c. ad abolendam de haereticis, cum similibus, qui loquuntur n abiuratione, quae fit principaliter ad coercendum crimen, seu potius ad publicam vel solemnem erroris, et fidem detestatione, ut aduertit Simancas de catholicis institutionibus. tit. 1. at tex nr loquitur de iuramento necessario, qd a iudice pti defertur in supplementum probationis, de quo loquitur tex in l. admonendi. ff. de iu. iur. Menochius de arbitrariis casu 90. N. 7. * in l. admonendi

Nec etiam obstat tex in d. c. 1 in princ. et in d. c. 2. §. in omnibus de iuramento calumniae in 6. qui loquuntur in iuramento calumniae, et malitiae, qd est ita necessarium, ita, ut si a parte omittatur, postea praestari debet, ut resoluit Menochius de arbitrariis. q. 20. adeo ut si pte petente iura- N. 8.

men=

mentu de calumnia pstari, iudex iusserit n pstari, poterit pcessus omnino annullari ex l. 10. tit. 7. lib. 4. copilationis, ut explicat Gutierrez de iuramento confirmatorio 1. pte c. 16. n. 6 §. Imo q iuramentu calumnie meriu favorem utriusq. ptis concernat renunciari nequit. l. 2. §. sed q decernimus C. de iur. iur. ppr calumnie dando. fieret n. iniuria iudici ex tali renunciat. cui interest falsitatem in iudicio n adesse adeo, ut nec contraria consuetudo valeat &. Ceteru de iuramento calumnie. Nec obstat text. in c. primo, qua §. pp de iuram. calumnie in 6. du docet huius iuramenti omissione fieri posse, qm R. qd n tale iuramentum bu n petatur, n erit nullus pcessus, et si omittatur, ut in l. 10. copilationis.

N. 19. Denique n obstat tex. in d. l. manifeste, qui loqr in iuramento litis decisorio, et iudiciali, qd a pte pti defertur illud n. nec subire, nec referre, manifesta continet turpitudinem. at tex nr loquitur in iuramento, qd a iudice defertur in supplementum pbationis. & tum in d. l. admonendi. l. in bone fidei. C. de rebus creditis, qd copiose explicant Menochius d. c. 190. Mascardus de pbationibus conclusione 9. Tuschus lib. 1. q. 70. Sed hec smia coniunctio nam iuramentu, qd a iudice defertur n minus obligat, quam illud, qd defertur a pte, ut in c. fin. in prinC. de iur. iur. quare a Doctoribus necessariu simpliciter appellatur in d. c. fina. Unde indistincte quicunq. recusans subire iudiciale iuramentu pro confesso habetur, quasi turpitudine notatus ex d. l. manifeste. d. c. 2. de confessis lib. 6. quare ego magis pbo eorū smiam, qui dicunt nullu iuramentu iudiciale recusari posse, nisi ex iusta ca. ut in d. c. fin. de iur. iur. erit aut iusta recusandi ca, si alter plene pbaverit suam intentione ex tuendo.

N. 20. Nec obstat 2a. ex tex. in d. c. omnes §. testimonium 11. q. 1. ex quo multi putant l. aut consuetudine introduci posse, ut unicuiq. testi plena fides adhibeatur, ita Abb. Felinus ibi n. 6. Decius n. 42. Beroius n. 16. et coprobari vr hec smia in c. cum dilectus qui super tertio de fide instr. c. sicut 6. de simonia. c. cum a nobis 28. in fine de testibus. clementina literis de pbationibus. contraria vero smia recepta est ex

relatis ab Antonio Drabio in tr. de testib. relat. Cobb. in practi- Porcel. ... Sa...
cis q. 33. n. 3. Duenas reg. 84. et relatis a Farinacio 2. tomo criminalium tit.
de testib. q. 63. eamq. probare videtur tex. in c. admonere 33. q. 2. c. iudicas 3.
q. 9. c. veniens 10. c. licet universis 23. c. licet ex quadam 47. de testib. l. iurisiurandi,
c. fin. cod. quorum iurium reg. iure civili, canonico, et divino procedit, ut probat tex.
in d. c. admonere. nam sicut iure divino in ore duorum, vel trium stat omne verbum
ut in deuteronomio c. 17. et 19. et Mathei c. 18. ita quoque in nullo ra-
re unius testimonio plena fides adhibetur, et plura cumulat Tiraquelus in tr. de
rebus exiguis in princ. 21. sicut Romanus singulari 361.

In hoc autem opinione N. 21.
effectu ego aliis omissis dicendum puto, quod dicto unius, qui deponit voce publicae
officii, qui alias quando ad officium admissus fuit, iuramentum praestitit fidelitatis, cre-
dendum est, quando deponit ex illa, quae ad eius officium spectant; creditur enim ea voce no-
tario, et Tabelioni l. siquis de curio 20. C. ad l. Corneliam de falsis, et Episcopo
vel eius vicario c. post cessionem § illo vero. sic et credendum est instrumento prin-
cipis, ut in d. c. cum dilectus de fid. instrum. et Romani pontificis attesta-
tioni Clementina unica de probationibus, et nuncio asserenti aliquem citasse c. cum
parati de appellationibus cum multis relatis in l. 3 § ... ... 3. l. 1. et
17. lib. 3. compilationis, plura congerit Abbendanus de exequendis mandatis 1. p.
c. 2. n. 15. at vero si non deponat voce pub. off. sed privati ex commissione alicuius in quibus de rebus, in quas
is qui committit, liberam habet disponendi potestatem, unico tamen testi credi potest arg. tex. in l. Theopompus ff. de
pleg... ut recte advertit Cobb. lib. 2. c. 13. variar. at vero alii nullatenus, aut consuetudo
efficere potest, ut unico testi credatur, et praeter relatos advertitur relatis ab Alfonso
coblectanea 1. 562. Gutierrez in l. nemo pot. a n. 1. 12. ff. de leg. 1.
Multi tamen esse sentiunt unicum testem plene probare, quando non agitur de praeiudicio al- N. 22.
terius v. g. quod aliquis sit doctor, vel clericus, vel quod Ecclesia sit consecrata, vel a-
liquis Baptizatus arg. tex. in c. cum itaque de consecrat. dist. 4. et tradiderunt re-
lati a Mascardo de probationibus lib. 1. in quaestione q. 11. n. 14. et relatione

.338. n. 1. Farinacius 2. tomo criminalium tit. de testibus q. 63. n. 23. id obiicias textum in c. cum de clericis peregrinis, ubi ad probandum clericatum non sufficit unus testis, huiusmodi enim probatio saepe praeiudicium affert R. C. si supervenerit

super beneficio. interdum vero contenditur, unum testem non sufficere, docet Cobb. in practicis c. 33. n. 3. quare distinguendum est ex Mascardo d. conclusione 303. n. 4. quod aut sumus in extraiudicialibus, aut in iudicialibus. I. casu cum de nullius praeiudicio agatur, an clericus possit celebrare, sufficit unus testis, ut admittatur ad celebrandum. secus vero in 2. casu, nam quando vertitur lis, vel per scripturas, vel per duos testes probari debet clericatus.

*aut sumus.

N. 23. Quare ad textum in d. c. omnes. §. testimonium .11. q. 1. R. privilegium illud fuisse concessum a Carolo magno imp. constat, quod in ea hodie contraria consuetudine derogatum est, ut adnotat Vallenus in d. c. cum a nobis de testi. cum adductis ab Antonio Scappo de iure non scripto lib. 3. c. 63. Nec etiam obstat tertium ... omnium . C. de testis. l. 9. tit. 5. p. 6. ubi testamentum factum coram solo imperatore validum est, de qua re plura scripsit Cobb. in R. de testamentis 2. p. an. 2. et relata ab Alfano collectanea. 3. 7. 6. nam R. aliis omissis quod sicut olim testamenta fiebant populo vocato quod dicebantur calatis comitiis, ut notat Ulpian. in fragmentis tit. 20. sic etiam hodie post quam populus. l. Regia lata omne imperium in principem transtulit. l. 1. ff. de constitution. principum, ideo testamentum quod est coram principe factum, tanquam coram populo factum validum est.

N. 24. Nec obstat tertium ex d. l. de quibus ff. de leg. quod petit, ut breviter declaremus, qualiter consuetudo l. scriptam vincere possit, in qua difficultate statuendum est, consuetudinem legitime praescriptam et rationabilem regulariter omnem l. positivam vincere posse, sicut et una l. positiva potest aliam derogare. ll. n. ipsae non solum suffragiis legibus, sed etiam contrario populi [illegible] abrogantur, ut copiose docuit Mathaeacius de via, et ratione iuris lib. 1. c. 33. Salas de leg. disp. 9. sect. 3. et probant aperte d. l. de quibus. l. diuturna. l. sed et ff. de leg. c. fin. de consuetudine. l. 3. et 5. tit. 2. p. 1. nam quemadmodum populi lex expressis suffragiis rogatur, sic et tacito

populi

populi consensu aptissime derogari potuit, nam voluntas non minus factis, quam verbis declarari pot. ut in d. lege de quibus. l. Paulus. ff. rem ratam haberi. eoque saepe fit, ut a consuetudine legum interpretatio desumatur. l. minime interpretatio. ff. de legib. aliquando et confirmatio l. penult. ff. de leg. c. in istis. 4. distinct. et advertit Con. lib. 1. commentariorum c. 10. n. 1. Cobb. lib. 3. variarum c. 13. n. 4. ita, ut securè tenendum sit, consuetudinem generalem posse l. generalem derogare, ut recte resolvit Bald. in §. praeterea in princ. de prohibita feudi alienat. per Fridericum in usib. feudorum adeo, ut consuetudo specialis alicuius loci, vel civitatis quamvis non tollat generalem legem in tota provincia, illam vero derogare pot in illa civitate, in qua introducta est, quae localis consuetudo appellari pot. respondit Oldradus consilio 2. 2. Romanus consilio 1. 63. et copiose Duenas reg. 1. 45. nam ex consuetudine unius loci alterius consensus non colligitur, et ita praxi servari testantur supra relati, et resolvit Decius consilio 4. 23. pro qua doctrina solet allegari tex. in l. venditor. §. si constat ff. communia praediorum quamvis Bartolus tex. illum intelligat de l. speciali.

Sed his omnibus contra N. 29.

obiici solet tex. in l. 2. c. quae sit longa consuetudo, et in c. consuetudinis. 11. distinct. 2°. obiiceretur tex. difficilis in l. 3. §. Divus Adrianus. ff. de sepulchro violato, quae iura probare videntur consuetudinem non tantam habere vim, ut possit l. vincere, adeo ut glossa in d. §. divus existimaverit illis antiquis temporibus, consuetudinem legem vincere non potuisse. Sed omissa quae in explicatione huius rei valde laborant interpretes. omissis quae in conciliationibus quas tradiderint Forcatulus in suo dialogo. 1. n. 2. Mathesilanus ubi supra n. 29. Mynoch. de arbitrar. lib. 1. q. 71. Burgos de Paz in l. 1. Tauri a n. 50. Soto de iust. et iur. lib. 1. q. 7. art. 2. et acutissime Gabriel Basquez. 1. 2. q. 97. art. 3. disp. 77. c. 7. et 8. Rebardus de auctoritate prudentum c. 6. Duarenus in paraphrasi ad eum ff. de legib. c. 12. et lib. 2. disputationum c. 32. ego breviter dicendum puto veram esse interpretationem ad tex. in d. l. 2. videlicet tex. illum non negare, quod l. per sequentem consuetudinem derogari posse, sed tamen probat, quod si l. et consuetudo simpliciter, et de

*vel civitatis.

parte videremus, et de utriusq. viribus et principatu contendant, tunc inquit Imp. legem a consue=
tudine non superari, sed parem esse utrique vim, eandemque etiam potestatem habere
adeo, ut omne id, quod l. fieri potest, et e converso: pro qua explicat. expendi potest text. in c. 1. de fe=
udi cognitione muniti. feudor. f. ibi: legum autem romanarum non vilis est auctoritas, sed non adeo vim
suam extendunt, ut usum vincant, aut moveant, et plura addunt in proposito Aimeus Rouerius lib.
2. rerum iudicatarum in princ. idque copiose probat Menoch. relatis singulis consuetudinis, et legis ef=
fectibus. lib. 1. de arb. q. 71. et relati a Graciano reg. 94.

N. 26. Difficilior in omnibus text.
in l. 3. §. divus Adrianus ff. de sepulcro violato, quatenus probat consuetudinem municipa=
lem sepeliendi mortuum in civitate non posse principis rescripto vincere quae generalis erat, quod dif=
ficilius est attenta communi lectura Bartoli, et aliorum, quae ab antiquis communiter recepta est, nam illa verba:
quod in ii lex municipalis permittat. interpretantur .i. consuetudo municipalis, quam appellavit
Habuidit? lege, cuiusmodi erat consuetudo sepeliendi mortuum in civitate. Quare varie labo=
rant Doctores quaerentes rationem, propter quam in d. §. divus consuetudo rescriptum vincere non potu=
it, omissaque Bartoli explicatione in d. l. deque oppositione 7. Cobb. lib. 3. variarum c. 13.
n. 4. et relati ab Alfano collectanea 3 q. 9. ea magis communiter obtinuit interpretatio,
quod in specie d. §. divus principis rescriptum interveniat post consuetudinem, quare non est mirum,
si lex posterior priorem legem aut consuetudinem deroget, ita Bartolus in d. l. 2 opposit.
3. Forcatulus in necyomantia dialogo 1. a n. 16. sed hic intellectus manifesta ratione convincitur,
nam consuetudines speciales locorum per generales ll. non derogantur, ut probat text. in c. 1. de constitutio.
lib. 6. cum sequentibus divus Adrianus in specie illius tex. municipalis consuetudinis mentionem non fece=
rit non potuit eam consuetudinem suo rescripto ponere.

N. 27. Quare ego omnibus aliis omissis melius respo=
deri posse existimo permittendo ad explicationem, quod l. duodecim tabularum prohibitum
erat mortuum in urbe sepelire, cuius verba erant: omnem mortuum in urbe nec sepelito, neve
urito. de qua plura tradit Alexander ab Alexandro lib. 3. genialium c. 2. et lib. 6. c. 13.
Rebardus in 12 tabulis c. 3. quae leges utique sancta, et iusta antiquis prudentibus per
multos annos usi sunt, ut ex Cicer. lib. 2. de leg. Plutar. in vita Solonis refert

Alex=

Alexander ab Alexandro lib. 3. genialium c. 2. cum vero multi hac l. multi contra=
terent, ideo Divus Adrianus teste Ulp. in d. §. Divus poenam imposuit non solum
sepelientibus, sed et magistratibus id non prohibentibus, cum quia saepe hec antiqua lex muni=
cipali consuetudine appareret, ideo Divus Adrianus contrafacientibus poenam reservavit
recte quia respondet Ulp. rescriptum illud generale consuetudinem contrariae municipalem
etiam non facta de illis mentione non obstante regula text. in d. c. 1. de constitut. lib. 6.
nam ea consuetudo contra publicam erat utilitatem inducta, ideo apud veteres mortuos se=
pelire funestum atque ominosum reputabatur, et consequenter nulla talis consuetudo vale=
re poterat, quasi iniusta, et irrationabilis.

Ad his omnibus quae de civilibus consue= N. 28.
tudinis diximus, ego obiicio primo
ex Divo Thoma. 1. 2. q. 97. quod consuetudo nunquam potest contra legem positivam
contra eam rationem, nam lex humana derivatur a lege naturali, et divina, inquit
Augustinus lib. 1. de libero arbitrio, non n. habet de virtute legis quam
de iustitia, at in rebus humanis iustum aliquid dicimus ex eo quod receptum est secundum
regulam rationis, in qua consistit lex naturalis, omnis quia lex positiva quatenus
habet de legis virtute, quatenus a lege naturae derivatur, et si ab ea deferat
non erit lex, sive correctio legis.

Hoc argumentum difficile est, et nostris doc= N. 29.
toribus non satis notum, Respondeo tamen breviter
supponendo omnis lex oritur ex ratione, et voluntate legis latoris, lex divi=
na, et naturalis a rationabili Dei voluntate, lex humana a volun=
tate hominis ratione regulata, cum quia lex naturalis, et divina a di=
vina voluntate pendeant. l. aut consuetudine humana pendente a voluntate
hominis mutari non possunt, et lege quo ad eam in c. fin. de consuetudine.
hoc quia breviter premisso Respondeo legem positivam dupliciter a l. naturali
derivari posse, vel per modum conclusionis infallibilis conclusionum deducta
a lege naturali per legitimum syllogismum, veluti non est occidendum, quod ex
illo

* abrogaret.

illo principio deducitur, nemini nocendum esse malum; vel secundo deribatur a lege naturali per modum determinationis, verbi gratia, lex naturae habet delinquentem puniendum esse, sed quod talis per talem penam puniatur, determinatum est a lege positiva. illud vero quod primo modo a lege naturae deribatur, totam virtutem accipit ab illa, et ideo immutabile est, illud vero quod deribatur secundo modo principaliter a lege positiva dependet, et ideo consuetudine, et lege contraria mutari potest, ut eleganter explicuit Gabriel Basquez. 1.2. q. 95. art. 2. disputatione. 154. c. 3.

30. Obiicio nam leges ecclesiasticas violantes sub anathemate damnantur ut probatur in c. siquis omnes in princ. 25. q. 2. quod non potest consuetudinem violatione legis introduci, ex multis enim malis bonum insurgere non potest, actus quod necessarii ad introducendam consuetudinem legi derogantem necesse est, quod fiant cum peccato mortali. violatores. 25. q. 2. c. qui resistit. 11. q. 3. glossa celebris in c. quae in ecclesiarum de constitutionibus, cuius argumenti difficultatem disputant Soto lib. 1. de iust. et iur. q. 7. art. 2. Castro de iusta haereticorum punitione. c. 15. Cobb. in reg. possessor. 2. parte. 8. q. n. 8. et relati a Tirachelo ad columbiales a n. 2. Sanctio lib. 7. de matrimonio disp. 4. a n. 14.

haereticorum

N. 31. Multi huic argumento respondent textum in d. c. siquis omnes locutum esse de violantibus traditiones Eccl. id hoc non tollit difficultatem quoniam et violantes leges pontificias, et civiles mortaliter peccant, ut tradunt relati a Cenedo ad decretales collect. 80. fol. 234. Castro de lege poenali lib. 1. c. 4. et 5. et 6. Soto de iust. et iur. lib. 1. q. 6. art. 4. quae doctrina omnibus recepta est in d. c. per illum textum de constitut. quod verissimum est, ut docet Divus Thomas 1.2. q. 96. art. 4. et ibi omnes Theologi, quidquid dixerit Minchaca lib. 1. illustrium controversiarum c. 29. per textum est praeceptum omnes inchoantes consuetudinem legi contrariam peccare

Omnium quorum dicendi modus in hac N.32.
difficultate breviter differentia est statuenda inter consuetudinem, et praescriptionem, nam
praescriptio sine bona fide firmari non potest c. fin. de praescript. et aliis, a princ. usque ad fi
bonum consentiunt. quod non ita est in consuetudine, nam mala fides etenim malum in lege inceptum
possunt tandem purificari, ut generent laudabilem consuetudinem, cuius differentiae ratio est, nam prae=
scriptio iure domino aufert dominium sine eius consensu ministerio legis, quod iuste fie=
ri potuit propter bonum reipub. immo fuit necesse, quod hoc mediante bona fide redderet,
nam si mala fide quis possidere inciperet, nullo iure, aut ratione ei deberet dominium red=
di, nam facile unusquisque rem alienam raperet, et longo tempore acquireret, neque
potuit lex humana deferre dominium praescriptionis, non vero illud potuit reddere alienam
mala fide possidentibus, at vero quod consuetudo praescripta vincat legem, pendet non tam ex durati=
te consuetudinis, quam ex tacito principis consensu, et consuetudinem approbantis, at prin=
ceps legis auctor est, qui et legem potuisset tollere, quare quamvis usus cum mala
fide incipiat, in accedente consensu principis licitus efficitur, et cessat lex antiqua, ergo
non est mirum, quod usus mala fide inceptus in lege purificetur, praescriptio vero cum mala fide
non procedat, ut recte tradit divus Thom. 1.2 art.3. ad secundum q. 97.

Unde facile respondetur ad argumentum 1.o adductum n. 4. quod non in omnibus casibus consue= N.33.
tudo l. positivam vincit, sic videmus, quod soli interessentes* lucrentur distributiones cotidianas, * interessentes
quod mera lex positiva est, cui nulla contraria consuetudine derogari potest c. unico de cler. non resid.
lib. 6. ergo talis lex operata nititur ratione, et publicam ecclesiae utilitatem
*recipit, quare cum lex, quae statuit altare post plenam probationem non esse pol- * respicit
lendum iterare, fundetur ratione operata, videlicet, quoniam malum est
sine necessitate iterare, non poterit ideo nulla contraria consuetudine
derogari, non poterit igitur nulla contraria consuetudini derogari, et cum ita dicta
non potuit ideo nulla contraria consuetudine derogari.

Nec obstat quartum, et ultimum pe= N.34.
tit. n. illius quaestionis resolutionem, an consuetudine effici possit, ut lege, quod positivum
numerum a iure praescriptum, augeatur, movet dubitationem nam consuetudo, aut l. humana

q. l. diuina ualere n. pot. at uox diuino statutu e. qd in ore duorz, vl triu stet omne

Vbu in Deuteronomio c. 19. Mathei c. 18. et refertr in c. nouit de iud. c. in

omni negotio, c. 2. uniuersi de testibg. q. lex, aut consuetudo [illegible] n. ualebit, [illegible]

minus uerissimu e, qd. l., aut consuetudine augeri possettestiu numeru, ut pbantiura in

argumento adducta, et resoluit Abb. h. n. 3. Felinus n. 4. Decius n. 9. Soto de

iust. et iur. lib. 5. q. 7. art. 3. Menchaca illustriu quaestionu c. 54. n. 3.

Nec obstat dubitandi rio

N. 35. adducta ex Deuteronomio c. 19. ibi: in ore duorz, vl triu &c. pro cuius declaratione

scire oportet ueteris testamenti pcepta ee in triplici differentia, quedam iudicialia, quedam

moralia, quedam ceremonialia. Iudicialia erant, que iudices uni cuiq tribuebant,

vluti qd in ore duorz, vl triu stet omne Vbu. moralia dicebantr, ueluti pcepta decalogi.

Ceremonialia, que ad cultu, et ritu ptinebant, et quae significat Paulus ad Romanos 7.

dum inquit, lex quidem sancta, et mandatu sanctu, iustu, et bonu, sanctu refertr ad ceremonia=

lia; iustu ad iudicialia; bonu ad moralia, ut aduertit Diuus Thom. 1. 2. q. 99. art. 4.

et ibi omnes Theologi, exqq. iudicialia, et ceremonialia p aduentu Christi mortua sunt; p=

cepta vo moralia ueteris legis et hodie durant in euangelio, quasi pura lex naturalis,

ut docte aduertit Castro de [illegible] lex, Soto de iust. et iur. lib. 2. q. 5. art. 4.

quare ad argumentu Re. qd illud pceptu ueteris testamenti in ore duorz &c. ptinebat ad

pcepta iudicialia legis antiquae, que omnino cessarunt, l. euangelica promulgata p aduentu

Christi, c. translato vbi omnes de constitut. c. unica de [illegible] [illegible]

et Cobb. libro [illegible] c. 17. quare hoc pceptu, qd in ore duorz &c. et [illegible] euangelio

cessauit, sicut alia iudicialia ueteris testamenti, de quibus n. plura cumulat Azorius lib. 6.

moraliu c. 3. per totu usque ad caput 23. Mol. de iust. et iur. tomo 6. tr. 5. disp. 30.

cu sequentibg.

N. 36. Sed contra hoc obiiciunt aliqui, na illa Vba Deuteronomii in ore duorz &c.

iam hodie scripta sunt in euangelio Mathei c. 18. et consequenter iura diuino euange=

lico obligare uidentr, quia uox ita asserit Abb. in c. cu causa de test. n. 8. Decius

h. n. 1. sed Rx qd in euangelio n. instituitr pceptu diuinu nouae legis, na dni n. pcepit

omne verbum stare in ore duorum, p[er] quam l. nullum statutum erat, sed potius exemplum
preceptum de fraterna correctione, cum ait adhibe tecum unum, vel duos testes, ut in ore
duorum vel trium stabat omne verbum, et fieret plena probatio p[er] quam l. ceteri servat. Sum
sido nam lex evangelica nulla alia continet precepta quam iuris naturalis, et de sacramentis,
et fidei articulis, ut docet divus Thom. 1.2. q. 108. art. 1. et 2. et illud quod in ore
duorum et non est preceptum naturale, nec pertinet ad fidei articulos, aut sacramenta, quare non est preceptum evangelicum.

Tertio probatur ex eod. divo Thom. nam Christus in evangelio nulla statuit precepta ceremonialia aut iudicialia, sed iudicialia omnia humano arbitrio reliquit solum in aliqua ex veteri lege precepta iudicialia in evangelio explicuit pro pravo Phariseorum intellectu, et aliis, et hinc de authoritas illa de ore duorum in d. c. cum universi de testibus et similibus non refertur quasi a Christo in evangelio renovata ita, ut vim habeat obligandi, sed tanquam lex divina antiqua et iam antiquata, ut innotuit summi solent sape pontifices. Ille illas veteris leg. iudiciales adducere ad suadendum aliquid a se ipsis iuste statutum ut in c. parrochianos de decimis. Ceremonialia vero a iudicialibus preceptis differunt, quod illa post Christi adventum et mortua sunt, et mortifera, ut docet Cobb. lib. 1. variarum c. 17. iudicialia vero mortua sunt, non vero mortifera, nam hodie a legislatoribus suscitari possunt, et obligabunt quasi de novo statuta, si vero virtute legis antique, et sic procedit tex. in c. 1. de homicidio, et in c. 1. de iniuriis, sed adhuc obiicietur tex. in c. cum esses de testamentis, dum improbat consuetudinem requirentem in testis maiorem numerum testium, quam duorum, vel trium, tanquam a l. divina alienam, de quo plura Cobb. ibidem n. 3. Lanna de leg. et habitis ... lib. 2. c. 2. ... tamen illum intelligendum esse de l. divina antiqua, que hodie renovatur, et id denotat verbum alienum, ut notat Fortunius de ultimo fine n. 2. et 3. quod si dicas tamen illum rite consuetudinem improbare, quasi legi divine repugnantem, dic solum improbari, ut dubii legis divine antique ut contraria, et generali testium consuetudini, quod duobus testibus in testis addebatur obiter parrochianus, sic respondet Fortunius, et preterea pontifex inquit illud ee alienum a sanctorum patrum institutis, et testium consuetudini, que omnia potuerunt movere pontificem ad improbare consuetudinem, de qua

N. 37.

Instrumento in illo tenu, et aperte colligitur n(on) e(ss)e l(e)g(e) diuina obligantem, quod in om(n)i dubio, si verum vere veri scriptum erat, requirit ultra duos, vel tres testes neccessario par... verba requirit et ... abolendi argumentum illius ... et tota relectio in honorem et gloria omnipotentis Dei ...

Idib(us) Nonas Febru... anno D(omini) ...

Salmantice insignis

1.

AD XVIII CAP.

N. 1.

Celebris e(st) huius tex(tus) decisio, et qui inter omnes huius tituli principem obtinet locum, ideo antequam se(n)tentia(m) tex(tus) exponamus, neccessarias dicti... huius litera explicare, quae in tres partes diuiditur. in prima, quae e(st) in principio, ponitur facti, et ... narratio. in secunda, quae e(st) in ... ponitur auditorii diffinitio. in tertia, quae e(st) in ... nos exponitur diffinitionis confirmatio a pontifice facta. Quaestio quae in textu ... vertebatur inter duos fratres cuiusdam testatoris defuncti ex una parte, et monasterium quoddam ex altera. Praedicti quidem fratres coram Cardinale auditore proponebant, quod defunctus frater suus testator in testamento suo Martinum filium quem in potestate habebat heredem instituit, eumque grauauit ita, ut si sine liberis moreretur, ad eorum fratres bona hereditaria praedicti testatoris deuoluerentur. unde cum monasterium bona illa possideret, eo quod filius heres institutus ingressus fuerat monasterium, petebant monasterium compelli ad illorum bonorum restitutionem: ex aduerso pars dicebat fratres ipsos compellendos esse bona Martini restituere monasterio, eo quod ipse se, et sua

deo

Deo obtulerat p ingressu religionis replicabant fratres et Martinu tempore pfessionis mi= nore fuisse, et fervore infirmitatis emisisse votu, qd postea in salute revocavit, et ideo cu de= cessisset sine liberis, ad ipsos devoluta essent bona hereditaria dispositione testatoris. Mo= nasteriu vo respondebat, qd etsi pdictus Martinus recessisset, postea vo itez ingres= sus e. Unde cu bis se, et sua monasterio dicaverit, nec adversio pbeti utrumq. in= gressu tempore minoris etatis factu, debuit obtinere monasteriu, na si primi in= gressus tempore minor fuit, tempore scdi potuit ee maior. preterea na tertu illud, minor, pot duobq. modis intelligi, aut de minore 25. aut de minore 14. annis. Unde tertu minor n nocebat monasterio, na si ipse Martinus minor 25. et maior 14. annis monasterio se obtulisset, valebat oblatio, nec intelligendu erat pdictu Martinu sine liberis decessisse, qui monasteriu herede habebat. Unde pdictus auditor Cardin. sniam prulit a pontifice confirmata in favore monasterii.

N. 2. Sed e nri txi litera, pmu explicat antequa principale conclusione ponamus. I. scire oportet difficile ee in li= tera txi qualiter petitio fratru, et libellus procedere potuisset. hi namq. tanqua fidei= commissarii generaliter petebant bona Martini sibi restitui, et iure nro libellu ge= neralem admittendu n ee, cautu e c. 2. de libelli oblatione. l. fin. C. de annali excep= tione, quare coiter doctores intelligunt fidei commissarios agere fidei commissaria hereditatis petitione, in qua cu iudiciu universale sit, admittitur libellus incertus, et generalis. l. 1. et per totu ff. de fidei commissaria hereditatis petit, ut in alia quacunq. petitione hereditat= tis. l. cu videndu §. fin. cu. l. segn ff. de petitione hered. e n. hec actio universalis. * incertus.

N. 3. Sed quamvis hec interpretatio casu ex eo evincitur, na fideicommissaria hereditatis petitio competere n pot nisi illis, qbs saltem v= baliter restituta e hereditas, ut in. l. 2. ff. de fideicommissaria hered. petit. at in txu nro nulla fuit fratribus substitutis facta restitutio hereditatis, qre illis talis ac= tio competere n potuit, respondet Baldus. h. n. 3. qd de equitate canonica etiam ante v= bale restitutione talis actio competit, sd hoc e valde difficile, cu tam notabilis diffe= rentia interveniat civile, et canonicu n sit temere confundenda. respondet g. Aretinus

quod hi

qd tn restitutio hereditatis necessaria n erat, ut sic substituti fideicommissaria here=
ditatis petit agere potuissent, na heres grauatus bona restitutioni subiecta n pot=
erat alienare, ea tn alienauit, cu se, et sua monasterio obtulerat, quo casu limitatur reg.
tex in l. restituta 37 ff. ad Trebelliani, na facta alienat ab herede, qui alt restit=
tuere tenebatur, restitutio ipso iure censetur facta arg. tex in l. fin. §. sinaute C. communia
de legatis, du docet fideicommissariu res alienata fideicommissi posse a tertio possessore
uindicare, qd fieri n posset nisi ea res dni esset.

N.4. Sed facilius R, qd tn a pontifice
expressu n fuit, qua actione agerent fideicommissarii monasteriu, na de hoc n erat du=
bitatio, id probabile e fideicommissarios tn actione ex testo egisse, que illis impleta conditione,
et Martino sine liberis decedente spetere potuit aduersus herede arg. tex in §. heres inst.
de oblig. que ex quasi contractu l. apud Iulianu 3. §. fin. ff. quis ex causis in possessione
eatur l. si quis absentis §. heres ff. de act. et oblig. Vnde ex hunc sensu recte potuit sustineri
libellus generalis.

N.5. Secundo dubitant interpretes in litera tex nri, qualiter Martinus mi=
nor in specie tex nri potuisset bona sua alienare, cu esset minor, et immobilia sine decreto
iudicis alienare n possunt. l. si prediu l. siquidem C. de prediis minor l. lex que tutores C.
de administrat tutor. Sed facile R, na predicta reg. generalis illa habet celebrem limi=
tatione, ut n procedat in minore religione ingresso, quo casu sine ullo decreto iudicis potest sua
bona sua donare, et in monasteriu transferre ut Baldo n. 35. Abb. n. 10. Decio
35. Beroio n. 49. rio deducit, na hec donatio, que fit monasterio quasi pia ulti=
me uoluntatis facta censetur arg. tex in l. Deo nobis C. de epis, et clericis, et ideo nulla de=
siderat solemnitate. tu et na tali donatio censetur factum sequentia professione, ut in d. auth.
ingressi C. de sacr. ecclesiis, sicut et apparet in minore, qui se in adrogatione dedit, ut p=
bat tex in princ. instit. de adqui. p adrog.

N.6. Tertio dubitant doctores ex litera tex nri,
na monasteriu fundabat sua intentione in maiori etate Martini, et sequenter ui=
debatur dicendu, qd debuisset illa probare, ut in l. de etate 44. l. minor 33. ff.
ff.

ff. de minoribus in qua difficultati varias cumulat doctorum opiniones Menoch. de praesump. lib. 2. praesump. 50. sed tandem resoluta quaestione non eo visitur dubitatio, ut videamus, an minor, vel maior aetas praesumenda sit, et sequenter intelligamus, cui incumbat onus probandi aetatem, et quamvis Menoch. ubi sup. affirmet, quemquam maiorem esse praesumendum in habitu habeo in forma celebrato, ego verius puto, nec maiorem, nec minorem aetatem praesumi, sed fundantem se in maiori, vel minori eam probare debere ex relatis a Mascardo de probat. concl. 3. 3. n. 1. 4. et concl. 6 6 5. Unde in specie huius textus monasterium non fundabat suam intentionem in maiori aetate, sed in oblatione Martini, quare cum adversa pars fundaret suam intentionem in eo, quod ingressus fuisset in minori aetate debuit minorem aetatem consequenter probare l. cum te C. de probat. et docet innumeris relatis a Paciano lib. 2. de probat. c. 24. n. 4.

Quarto dubitant doctores ex litera textus, qualiter Martinus potuisset obligari ex voto fervore infirmitatis emisso, et iusto timore mortis. quod non obstante obligat votum ut in c. porrectum de regul. quod ut intelligas scire debes votum metu gravi factum non obligare c. 1. de his, quae vi. c. praeter so. q. 3. et declarat Soto de iust. et iur. lib. 8. q. 2. art. 1. et copiose Suarez de religione tomo 2. lib. 1. de voto c. 7. 8. et 9. haec vera doctrina procedit, quoties metus ab alio homine infertur per iniuriam ad effectum extorquendi votum. sed hoc diversum est omnino in metu intrinseco, qui non ab alio infertur, sed solum intrinsece patitur, quo casu votum valet. non enim fuit metus ad effectum extorquendi votum, ut in specie nostri textus, et in d. c. porrectum, et docet copiose Cobb. in 4. 2 parte c. 3. § 4. n. 6. N. 7.

Quibus sic breviter praemissis in explicationem nostri textus, deveniendum est ad decisionem principalem, de qua praeter ordinarios hic late disputant doctores in auth. nisi rogati C. ad Treb. et in auth. ingressi C. de sacros. eccles. Cobb. lib. 1. variarum c. 9. Menoch. de praesump. lib. 4. praesump. 83. Cancer. Ferreda de nominat. emphiteut. q. 9 6. Thesaurus in pedemontanis decis. 1 6 8. Sfortia de restitutione subst. 6. parte art. 6. et relati ab Alfano collectanea. 4 7 8. N. 8.

Ergo huius textus relatio si rogatus restituere hereditatem, si sine liberis moreretur, religionem ingrediatur, evanescit fideicommissum, et hereditas ad monasterium pertinet, de probat. textus in auth. de sanctissimis episc. §. sed et hoc praesenti oblatione q. N. 9.

et

et in d. auth. ingressi, et in d. auth. nisi rogatus C. ad trebellianum l. 7. tit. 4. pta 6.

N.10. Secundo dubitationem movet, nam in specie nostri tes conditio si sine liberis decesserit, impleta videtur, quod debuit hereditas ad substitutos pervenire, non ad monasterium, antecedens probatur, nam haec conditio, si sine liberis decesserit ex testatoris mente, et verborum proprietate debuit quidem illa absque dubitatione in specifica forma adimpleri, quia ita voluerat testator, ut probatur in l. qui heredi § 4. l. mulier § 4. ff. de conditionibus et dem. at illa conditio si sine liberis decesserit ex proprietate verborum, et in forma specifica verificatur in solis filiis legitimis, et naturalibus l. cum avus 102. ff. de condition. et demonst. l. cum acutissime C. de fideicomm. l. generaliter § cum autem C. de instit. et substitut. l. fin. C. de his qui veniam aetatis impetraverunt, quod in monasterio non verificatur conditio, et consequenter hereditas ad substitutos pervenire debuit, non ad monasterium: sic enim videmus etiam quod illa conditio si sine liberis decesserit non adimpletur in filio adoptivo, quia non verus est, sed fictus filius. l. fideicommissum 7. § ff. de condition. et demonstr. l. si ita quis § 1. in fine ff. de leg. 2. et idem est dicendum de monasterio, quod etiam filius fictus est, sicut et adoptivus.

N.11. Tertio [illegible], nam illa substitutio, ut bona ad substitutos devolvantur herede sine liberis decedente, est omnino [illegible] conditionalita, ut si fiat a pagano filio impuberi per verba communia intra pubertatem valet iure directo, ut pupillaris, post pubertatem vero valet, ut fideicommissaria. l. centurio § ff. de vulg. l. precibus C. de impuberum. s. si pater de testis lib. 6. at substitutio, de qua loquitur tes noster a pagano facta fuit filio impuberi per illud verbum esse devolverentur, quod filio monasterium ingresso et sic sine liberis decedente intra pupillarem aetatem succedere debebant substituti tamen ex directa pupillari post pubertatem vero ex fideicommissaria, et consequenter nullo casu potuit succedere monasterium

N.12. 3°. Obiicitur, nam monasterium per ingressum heredis non aliter potuit ad illam hereditatem admitti, quam si substitutio illa si sine liberis prius expirasset, sed haec substitutio non expirat per ingressum monasterii ex auth. de sanctiss. epis. § sed et hoc parenti coll. 9. quod nec in specie huius tes potuit expirare, et consequenter neque monasterium admitti.

4. obiicit por., nam hereditas non dum adita ad heredes trans= N. 3.
mitti non pot. l. emancipata C. qui admitt. l. quoniam sororem C. de iure deliberandi. l. unica §. in * C. qui admitt.
novissimo. C. de caducis tollend. at ex tu nro non constat Martinum hereditatem adiisse, aut
se bonis immiscuisse paternis, ergo eam hereditatem non poterat monasterium transmittere.

Quinto obiici por., nam N. 4.
bona restitutioni subiecta, et fideicommisso gravata nullo modo alienari possunt auth.
res, quae l. fin. §. sed q. C. communia de legatis, sed bona defuncti testatoris ad Martinum
delata erant restitutioni subiecta, et fideicommisso gravata ergo non potuit illa ad monasterium
transferre.

6. obiici pot., nam donatio omnium bonorum praesentium, et futurorum quasi bonis moribus contra= N. 5.
ria, et auferens liberam testandi facultatem iure nro improbata est l. oes. 17. §. Lucius
ff. quae in fraudem cred. l. si libertus. 6. §. itaque. vers. magis ff. de iur. patron. l. stipulatio
61. ff. de verb. oblig. at in tu nro omnium bonorum fuit a Mart. facta donatio ergo non potuit va=
lere.

Quod fortiter confirmatur, nam Mart. in specie huius tus nullam fecit professionem, sed abiecit illa
se, et sua. Deo obtulit ergo non fuit factus religiosus, et ita non potuit succedere monasterium ex ea
vali. donat. bonorum arg. tex. in c. statuimus de regul. et in c. si religiosus. 27. de elect. lib. 6.

Quibus non obstantibus, verissimam superior. resolut. penitus, et totius materiae explicat. nonnul= N. 7.
la sunt memoriae tenenda clarioris doctrinae gratia. 1. itaque potest ex coi doctorum mia quinque
esse substitutionum species, ut ex multis agnoscunt interpretes in rubr. de vulgari, et expresse So=
cina in tit. de substitut. in princ. Petrus Greg. 2. parte sintagmatis lib. 42. c. 11. Costa
in c. si pater in princ. de test. in 6. et relati a Pichar. in rubr. de vulgari a n. 70. sude=
vulgarem, pupillarem, reciprocam, exemplarem, compendiosam, quarum sola vulgaris, et pupilla=
ris veras esse substitutiones dicat Donellus in rubr. C. de impuber. n. 12. alias vero substitu=
tiones appellavit doctrinae gratia, nam de fideicommissaria late disputant interpretes, an sit vera
substitutio, et obtinuit post longam disputationem non esse substitutionem, ut resolvunt relati a Pich. •
ubi sup. n. 72: sed ego eam quaestionem nominis in esse puto, et omnino superfluam, nam omnia argu=
menta, quibus probant doctores fideicommissariam non esse substitutionem, solum concludunt non esse directam.

N.° 8.

Et speciei e vulgaris substitu=
tionis, et e illa, que a quolibet, et cuilibet fieri pot, et recipit hunc stilu(m): filius heres
esto, sive Lucius, et si Lucius mihi heres n(on) erit, Paulus heres esto, de qua agitur in
L. 1. ff. de vulgari. Pupillaris, que solu(m) filiis impuberibus in potestate
fieri pot, et recipit hunc stilu(m): filius meus impubes mihi heres esto, qd si heres e=
rit, intraque quidem pupillare etate ad superos evolaverit, sive decesserit, tunc
Titius heres esto, de qua tractatur, mentioque fit in L. 2. ff. de vulgari. Exemplaris
e, que ad exemplu(m) pupillaris humanitatis retenta roe introducta e, p(ro)cedereque quide(m)
pot, atque recte sustineri, quandoquidem nulla alia, nisi humanitati ea fit, sicut n(on)
filio, qui p(ro)pter defectu(m) etatis testari n(on) pot, p(ro)videri, ne decedat intestatus, sic et p(ro) exempla=
re filio, qui p(ro)pter mentis defectu(m) testari n(on) pot, p(ro)videri, et recipit sicuti pupillaris nulla fac=
ta pubertatis mentione, ad solu(m) furoris, de qua in l. ex facto. § 3. ff. de vulg. et in l.
humanitatis C. de impub. reciproca v(er)o substitutio appellatur, in qua sub unica verbor(um)
receptione plures comprehenduntur substituti sibi invicem, instituti, veluti Paulus heres esto,
Ioannes heres esto, utrumque invicem substituo, vel Titius, et Melius instituti heredes mei
substituti invicem mihi heredes sunto, de qua in l. Lucius § 9. ff. de vulg. quam substi=
tutionem etsi nonnulli breviloquam dicant, Alii vero reciproca appellant. L. iam hoc
iure § ff. de vulg. Compendiosa vero substitutio e, que sub ditione mortis, vel alia
plura tempora complectitur, de qua late disputat Bartol. in l. centurio § 5. ff. de vul.
Et si testator dixerit filius meus mihi heres esto, et quandocunq(ue) decesse=
rit, vel si decesserit sine liberis, fratres meos substituo, vel bona ad fratres meos p(er)=
veniant, vel devolvantur, quo casu si filius heres e noluerit, fratres substituti succe=
dunt ex vulgari, si vero sit heres et adhuc impubes decesserit, succedunt fratres
ex pupillari, nam adita semel hereditate expiravit vulgaris. L. 2. ff. de vulg. Si
vero decesserit filius in furore post pupillare etate, succedunt fratres ex exemplari subs=
titutione ex d. l. humanitatis. Si vero post pubertate moriatur filius sine furore, succe=
dunt fratres ex fideicommissaria. l. [illegible] C. de impub. et ita compendiosa comprehendit vul=
gare, pupillare, exemplare, et fideicommissaria, ut advertit Bart. in d. l. centu=
rio

num. laion. n. 24. Rip. n. 64. Alc. n. 82. Cobb. in c. reimutus de test. §. 9. et relati a Peregrino de fideicommissis art. 24. n. 2. Unde cum in specie huius casus Martinus fratres fuissent substituti testatores, si ille sine liberis decessisset, dicendum est substitutionem, de qua loquitur textus noster, esse compendiosam, cum comprehendat utrumque tempora substitutionis, et ante, et post pubertatem sub conditione mortis: errantque, qui dicunt directam fuisse substitutionem in hoc casu, nam cum testator miles non fuerit, non potuit illa substitutio facta filio impuberi post pubertatem iure directo valere. l. si bis emancip. l. pupillari 14. ff. de vulg. §. fin. instit. de pupillari.

Pro maiori explicatione scire oportet substitu- N. 19.
tionem, de qua loquitur textus noster, non esse intelligendam quoad legitimam, quae filio ex bonis testatoris debebatur, quae iure Codicis, et ff. [illegible] erat 4. pars bonorum defuncti. l. Papinianus n. 8. §. 4. ff. de inoffic. test. l. cum quaeritur. l. parentibus. l. ex tribus. C. eod. iure vero noviori authenticorum aucta est legitima, ut teneret 3. partem bonorum, vel si quatuor essent filii legitima esset triens, sive plures, esset semis, id est dimidia pars totius hereditatis auth. de triente, et semisse. §. 1. collat. 3. auth. novissima. C. de inoffic. test. et observat recte Fachineus lib. 4. controversiarum c. 26. quod omne iure regio approbatum est, quo cavetur omnia bona paterna legitimam esse filiorum excepto quinto bonorum, de quo potest pater ad libitum disponere, et in praedictum filiis ex decisis. tex. in l. 10. Tauri, et ostendit Rodrigo Suar. in l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. test. Mol. Theologus de iust. et iure tr. 2. disp. 138. in ea quod legitima pater non potest ullum gravamen imponere filio. d. l. quoniam in prioribus. auth. de heredibus, et Falcid. §. primum itaque collat. 1. ergo nec in illa potest fideicommissum admitti. l. coheredi 41. §. cum filius. ff. de vulg. l. unum ex familia. §. si fundum. ff. de leg. 2. Quare merito dicendum est, receptionem inventam substitutionem fideicommissariam quoad legitimam esse omnino reiiciendam, ut advertit Suar. ubi s. limitat. 2. n. 13. ergo si Martinus retinuisset hereditatem, procul dubio esset legitima deducenda, nam in illa filius non potuit gravari c. Reinaldus 21. dilectus filius de test. ubi omnes.

Sed illud est difficilius an dato, quod bona testatoris N. 20.
ex vi fideicommissi essent substitutis restituenda, possit filius gravatus ultra legitimam 4. Trebellianicam deducere, vel consequenter utramque simul retinere, et partem affir-

mativam

matiua probat tex. in c. Reynutius dextris iuncto c. Raynaldus c. si pater eod. tit. lib. 6. quamvis vulgo placuerit uti expressa allegavi, et præditi existimarunt, nam legitima et trebellianica ex diversis rationibus et iure procedunt, legitima ex iure naturæ, Trebellianica ex iurisconsulto Trebelliano, quare unius detractio non debet impedire alterius detractionem arg. tex. in l. in quartam § 10. ff. ad l. Falcid. ibi non plegata in Falcidia non imputantur, quæ coretinentur per testatoris beneficio, Falcidiam vero l. auctoritate retinet; ideoque filius gravatus Trebellianicam detrahit, ut heres, legitimam vero ut filius; quare non est mirum, quod si utriusque gerat vices, utriusque simul possit sequi emolumentum iuxta ea, quæ diximus s. et facit tex. in l. l. tutorem 22. ff. de his, quæ ut indignis. l. 1. in fine ff. si quis a parente fuerit manumissus, et quidem probatur ex tex. in l. quoties § 7. ff. ad l. Falc. ubi duplex detractio seditur ex duplici deducendi causa, quæ doctrina, et si receptum sit, solo iure pontificio procedere, utroque iure vera est acerrime Otomanus defendit Taquin. lib. 5. novissimarum c. 2. Cobb. in d. c. Reynutius § 11. Gailius lib. 2. observat. c. 121.

N. 21. Sed hanc doctrinam iure canonico approbatam impugnant Otom. quoque illustrium c. 3. Mathæus de via, et rat. iuris lib. 2. c. 23. Cuiacius lib. 6. observationum c. 3. Goveanus ad tit. ff. ad l. Falc. in præfatione, Donelus lib. 7. commentariorum c. 30.

* litera B. Antonius Fab. de erroribus pragmaticorum decade 11. c. 7. Osualdus ad Donelum d. c. 30. B. et ex antiquis relati a Costa in d. c. si pater 1. parte verbo absque deductione a n. 3. intrepide asserentes filium gravatum unicam tantum quartam deducere posse, imo et Otomanus ausus est dicere, pontifices inique utriusque quartæ detractionem induxisse, moventur ex reg. tex. in l. filium, quem habentem C. familiæ herciscundæ ibi: super quartam habens reddere compellatur. et ex tex. in l. iubemus C. ad Trebellianum ibi: retenta quarta dodrantem restituat. et in l. 1. § interdum ff. si cui plus, quam per l. Falcid. iuncto argumento de legitima patroni ad legitimam filiorum.

Quare multi probabiliter putant, quod et si iure canonico filius gravatus fideicommisso possit utramque quartam retinere, non vero iure civili ex dictis iuribus, alii vero dicunt distinguendum esse, an filius sit fideicommisso gravatus pure, an sub conditione, ita ut in primo casu unam tantum possit quartam detrahere, nam utriusque detractio eod. tempore non potest habere locum ex d. l. iubemus. in 2o vero casu non occurrit utriusque quartæ de-

tractio

tractio simul, nam legitima statim detrahitur, in qua grauari non potuit filius, at vero existente die, et conditione Trebellianica detrahitur; quam distinctionem agnoscunt relati a Cobb. in d. c. Raynutius. §. 11. n. 8. Gomezius in l. 3. Tauri. n. 8. et 9. coniuncti, nam textus in d. l. filius, quem habentem eum sim. negant duplicis 4. detractionem ex fideicommisso conditionali.

Quare verius puto hodie etiam post nouam institutionem textus in l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. nulla esse differentia inter Ciuile, et canonicum ius, sed utroque iure utriusque. 4. detractionem admittendam esse, nam hodie filius nullo modo potest in legitima onere fideicommissi grauari. quare ante restitutionem hereditatis retinere potest legitimam, quae non est restitutioni obnoxia, at vero ex residuo bonorum, in quo grauatus est, poterit detrahere Trebellianicam. Nec obstat textus in d. l. iubemus cum aliis, nam ea iura procedunt secundum ius antiquum ante Iustiniani institutionem in d. l. quoniam in prioribus., quo tempore grauamen legitimae filiorum impositum mero iure ualebat ex reg. textus in l. filius matre. C. de inoffic. et resoluit Costa in c. si pater. 2. parte verbo obiique deductione. n. 16. Sarmiento in l. cum patronus ff. de leg. 2. Zuares in l. quoniam in prioribus. in euidentialibus. n. 16. C. de inoffic. quare illo tempore antiquo filio fideicommisso grauato non poterat competere detractio. 4. legitimae, nam eo tempore ualebat onus fideicommissi, non n. remittebatur per eam deductionem 4. sed per eam querelae inofficiosi testamenti. N. 23.

3.° scire oportet verba fideicommissi conditionalis * scilicet sub conditione si sine herede decesserit idem significare ac si dictum sit si sine liberis decesserit, ut probat expressus textus in l. ex facto. § 7. ff. ad Trebell. aliter n. non posset uerificari conditio si sine herede, quamuis alii regulariter heredis appellatione quicumque comprehendatur successor. l. heredes de verborum sig. nam alii si in casu nostro verbum sine herede non significaret idem quod sine liberis, numquam posset esse locus fideicommisso, cum nemo sine herede decedat. l. 1. C. unde uir, et uxor, et praeter ordinarios. N. 24.

* conditionalis

aduertit Socin. in l. si ita legatum ff. de condition. et demonstr. Guido Papa in q. 2. 30. et relati a Mantica de coniecturis lib. 2. tit. 4. n. 6. Peregr. de fideicommissis art. 32. n. 31. et hoc modo intelligi debet textus noster in illis verbis quoniam intelligendum non erat sine herede decedere sed sine liberis, ut resoluit Cobb. lib. 2. uariarum c. 16.

N. 25.

Quibus

N. 25.

* adduci.

Quibus suppositis variè solent superioris resolutio=

nis* decidendi rões, quas plene congessit d. Serma n. 479. et inter oês illa antiquiores

magis receperunt, qđ videlicet monasterium ro substitutos excludat, nam habet loco filii a=

deo, ut non videatur sine liberis decessisse, qui religionem pfitetur. quę fuit mēs glo. in d. auth.

auth. de sm. epis. et ubique semper, quam sequuntur relati a Tiraquello in l. si unquam

C. de revocandis donat. suscepit liberos n. 42. C. de revocandis donat. Molin. de primogeniis Hispa=

niarum c. 9. n. 40. Gutierr. lib. canonicarum quaestionum c. 32. n. 7. adeo, ut existimarent, qđ sicut

agnatione filii testamentum antea factum rumpitur, veluti posthumo nato. l. certum. l. posthumorum

ff. de iniusto rupto, ita professione secuta, quasi monasterium loco filii agnascatur, evanesce=

cat substitutio, et testamentum, si forte antea factum fuisset, rumpatur, quasi agnatione filii, ita ut mo=

nasterium habeat loco filii, et posthumi, ut eorum dicunt relati Immola c. 1. n. 11. de test.

et relati a Claro lib. 4. in §. testam. q. 12. Menchaca de successionis creat. lib. 3.

§. 11. n. 166. mouentur ex textu nro ibi, sine hęrede, id est sine filio et textum in l. ex facto 17. §.

fin. ff. ad Trebelliānum.

N. 26. Sed hęc decidendi ratio communiter reprobatur, et convincitur ex reg. textus in d. auth. de

sm. epis. §. idem hęc pensitare, quatenus probat illam conditionem, si sine liberis decederet, quoad monasterium esse

non scriptam esse habendam, qđ omnino esset impossibile, si monasterium loco filii haberetur, eo non casu potuisset de=

ceret conditio impleta, quam quasi non scripta habenda. Tum 2.° nam si monasterium haberet loco filii m...

ro iure ex voluntate testatoris expiraret substitutio non solum si substitutus privatus quidem sed conditio

si esset causa pia, qđ expresse adversatur decisioni textus in auth. nisi rogati. C. ad Trebellian. Tum 3.°

nam si loco filii non veri, sed ficti, et civiliter tantum haberetur, non posset excludere substitutos, ut in d. l. gen=

ri commissum 76. ff. de condition. et demonstr. l. si ita quis 51. §. fin. ff. de leg. 2. ubi habetur, quod

ille, cui hęreditas relicta est sub conditione si liberos habeat, adoptando filium non sequitur hęreditatem,

nam adoptatus non est vere filius, sed fictus. verba non conditionis si sine liberis naturaliter intelligenda

sunt et ea, quę notantur in l. fin. C. de his, qui veniam ętatis, et in l. Stavius. §. Cornelio Felici

de iure fisci. merito quod dicimus ea verba non esse intelligenda de filio ficto, et verborum proprietate, et

reg. textus in l. non aliter. 69. in princ. ff. de leg. 3. Tum 4.° nam si loco filii haberetur monasterium

quidquid acquireret ingresso acquireret arg. textus in l. placet ff. de acq. hęred. qđ est omnino falsum

vt

ut pbat tex in auth. ingressi C. de sacrosanctis ecclesiis, quare qd monasterium loco filii non habeatur, pbat Bart. in d. auth. nisi rogati Felin. n. 42. Berous n. 473. Cobb. lib. 1. variar. c. 19. n. 6. relati a Tiraquello in d. l. si unquam, verbo susceperit liberos n. 41. Palacios de notis et spuriis c. 28. n. 5. Zaballos in practicis q. 292. Menoch. de presump. lib. 4. presump. 83. n. 29.

Nec obstat in uarium verba intextus ibi: sine herede. nam illa verba retinent pti allegatione, et sunt narratiua, et proinde iuris dispositionem non inducunt arg. tex in c. si papa de priuilegiis in 6. et celebris in l. unica C. quo non petentur ptes, et adduxit Felb. n. 40. Caldas de nominat. emphiteutica q. 9. n. 10. Nec obstabit dicere, qd etsi illa verba sint allegatio ptis, cum tn in illis fundetur pontificis decisio, iuris dispositionem inducere uidentur, nam R. negando, qd ibi sit decisionis fundamentum, sed in eo, qd plene pbat monasterium Martini pfessione. Nec etiam obstat, qd in aliquibus libris loco verbi, sine herede, ponitur, sine filio, ut adducit Sarmiento in d. l. utraque. §. si, qui n. 2. ff. de leg. 2. nam uerior litera est sine herede, ut in oibus emendatioribus codicibus habetur ex Antonio Augustino 3. collectanea decretalium lib. 2. tit. 2. N. 27.

Vnde infertur falsam esse opinionem dicentium testm factum ante religionis ingressum pfessione secuta rumpi, quasi posthumi natiuitate; nam uerius est, non rumpi, ut pbat tex in authent. de monachis. §. illud collatione 1. et in c. qui ingredientur 19. q. 3. ut notat Felin. n. 54. Berous n. 539. quamuis Bart. in auth. si qua mulier C. de sacrosanctis eccles. distinguat, nam si tpe facti testi de futura ingressione non cogitauit, postea secuta pfessione testm prius factum rumpatur, qd disputat Cobb. in c. 2. de testis n. 5. sed uerius est numquam rumpi ex generalitate tex in d. auth. de monachis. posset autem eo casu Bart. opinio uerificari, qdo post factum testm ingrediens se, et sua monasterio offerret, ut in textu nro, nam eo casu uideretur reuocatum testm, sicuti si oia bona sua alicui donasset, aut alienasset arg. tex in l. fideicommissa 11. §. si rem suam ff. de leg. 3. de quo vid. ad declaratione Tridentini plura tradiderunt relati a Graciano reg. 456. Zenedo ad decretum collectanea 30. Castillo lib. 1. de usufructu c. 63. n. 6. N. 28.

Quare uerior ratio decidendi rõe omissa alia, solet adducere ut uerior primarii Salmanticenses preceptores, in qua assignanda pressupponunt, qd in decisione nri tex negari non pot, quin magnus religionis fauor uersetur, ut colligitur ex d. auth. nisi rogati C. ad Trebell. l. deo nobis C. de episcop. et cler. qui fauor semper, et ubique N. 29.

precipu=

perpetuus est. l. sunt personae § 3. ff. de religios. et sumptib. funer. et in auth. de sanctiss. episc. § id et hoc praesenti, quatenus probat illam conditionem, si sine liberis, retinendam esse, et pro scripta habendam. Sed hic est dubitandi, quare illa conditio, si sine liberis, pro scripta habeatur.

N. 30. Doctores quidem ea ratione existimant procedere ex mente Pauli Castrensis in d. auth. nisi rogati, nam religionis fauore ex praesumpta testatoris mente admittitur monasterium exclusis substitutis, nam praesumitur testatorem pariter dilexisse filios substitutis, et monasterium ita, ut sicut liberos heredis substitutis praeferre voluisset, sic et monasterium praeferri voluisset, si cogitasset heredem monasterium esse grauis facturum, neque cogitasse quoniam sit certum heredem grauato religionem profitente testatorem repensurum hereditatem ad monasterium peruenire debere, cum sit ipsi testatori utilis arg. tex. in c. in istis c. mancipia de regul. praeterea sequentes decisiones N. n. 86. Ripa in l. ex facto § si quis rogatur ff. ad Treb. n. 97. Mantica de coniectur. lib. 11. tit. 7. Menoch. de praesump. lib. 4. praesump. 83 n. 16. Octauianus in pedemontana decis. 26. Balancus stultat. 24. n. 8. ita, ut ex mente testatoris in conditione illa, si sine liberis decesserit, subintelligenda sit clausula, per quam si religionem ingrediatur grauatus, uacet, simile natura pure scriptam habemus iure in d. l. cum acutissimi C. de fideicommissis. l. generaliter § cum autem C. de institu. et substitut. l. si unquam C. de reuocand. l. cum auus ff. de conditionib. et demonstr.

* Mantica.

N. 31. Sed quamuis hanc rationem a praeceptoribus nostris quondam accepimus, ea uocare non probamus, quoniam non videre possumus, unde hic testatoris voluntas coniecturari possit, nam ubi habemus claram testatoris dispositionem, voluntatis quaestionem admittere non debemus. l. ille, aut ille 26. § cum in verbis ff. de leg. 3. l. quidam cum filium 46. ff. de hered. instituend. cum adductis a Mol. de primogenii lib. 1. c. 4. n. 6. Nec negari potest, quoniam verba substitutionis in tex. nostro clara sint adeo, ut coniecturae non sit locus, mens enim testatoris talis praesumitur, qualis apparet ex verbis tex. l. fin. ff. ad Treb. At verba nostri tex. monasterio non meminerunt, nam in casu speciei constat substitutos fuisse fratres testatoris, at naturalis charitas vi praeferre fratres monasterio arg. tex. in c. quicunq. 7. q. 4. ... id aperte probatur in 7. § id et hoc praesenti, cuius decisio coniecturatam testatoris mentem non fundatur. Imo ...

id, quia, et de antiquum iuris rigore statuere videntur, quatenus inquit illa conditione invalida est, et pro non scripta habenda.

Cuore alii omnium illa multi viri veriores decidendi ratio, N.32.
videlicet in monasterium substitutos excludere, quia etsi conditio illa, si sine liberis, in persona heredis gravati iusta fuerit, postea vero, quando ille ingreditur religionem, ea conditio si sine liberis, incipit esse turpis. Unde illa sublata manet omnino pura institutio. l. optavimus 4. ff. de conditio. et demonstr. et ita pertinet ad monasterium hereditas, quam ratio deducitur ex d. §. id et hoc. iuncta cuius verba omnem difficultatem aperiunt, si attendimus, quod ibi Iustin. de quatuor tantum conditionibus loquitur, quarum eo, qui profitetur religionem reputandi turpes.

Iustinianus n. in d. §. id et hoc presenti dicit quod novo constituit contra iuris rigorem, dum illas conditiones, si sine liberis, pro non scriptis habendas edocet, si gravatus religionem profiteretur, et hoc religionis favore ex d. l. sicut persona, quae ratio, quamvis per se non sufficeret ad excludendum substitutum, quem testator expresse vocaverat, sufficit tamen ad iustificandam novam Iustiniani decisionem etc., vel potius legis potestatem, quam voluntati defuncti totum hoc sit tribuendum, quod si dicas, ut Menoch. et Gutier. supra relati viderunt, quod si tali conditio pro non scripta haberetur fideicommissum remanere purum, et deberetur hereditas substituto excluso monasterio, quod est contra mentem, et verba textus in d. §. id et hoc presenti, nam Respondeo conditio restitutioni apposita quoties pro non scripta habetur, fideicommissum non debetur adeo, ut hereditas sine ullo onere apud heredem remaneat arg. textus in l. quotiens 22 ff. de condition. et demonstr. l. unica in fine. C. de his, quae poenae nomine. N.33.

Quod ita procedere puto, ut omnino falsa sit Alciati doctrina. l. Gallus. §. et quid si tantum n. 7. ff. de liber. et posthum. et responso 8. n. 6. et responso. 9. dicentis decisionem huius textus procedere in foro exteriori, non vero in foro conscientiae adeo, ut falsa putaverit, monasterium in foro conscientiae teneri restituere bona hereditaria substituto, nam cum tractatum iure dispositum sit, bona in utroque foro poterit secure retinere, ut contra Alciatum copiose defendit Mantica de coniecturis ultimarum voluntatum lib. 11. tit. 7. Gutier. canonicarum quaest. c. 32. N.34.

Verum fateri huius textus decisionem procedere in casu dubio, non vero quando constat de voluntate testatoris volentis succedere monasterium substituto admisso, nam etsi multi dicant, monasterium exclu- N.35.

di

dicit non posse, id est repugnante testatoris voluntate esse admittendum d. §. de eo hoc presenti, quatenus
docet illam conditionem pro non scripta esse habendam, ut expresse lum. Bal. et Abb. et relati a Ro=
mano consilio 38. n. 21. lib. 3. Burlato consilio 99. n. 7. nihilominus quod in illo quidem casu
monasterium non admittatur, patet receptum esse, ut notat Paul. in auth. nisi rogati n. 58. et relati a
Cobb. lib. variarum c. 19. n. 6. Menoch. de presump. presump. 83. et ita saepe indicatum esse Mar=
farius testatus de fideicommissis 2. parte q. 31. decisione pedemont. 128. n. 12. Franquis decisione 29. n. 7.
quia potius ea non nititur, nam eo casu testatoris voluntas servata est arg. text. in d. l. illo, ait ille §.
cum in Nobis ff. de leg. 3. l. 3. in fine C. de liberis preteritis, nunquam enim licet interpretari condictio=
nes contra voluntatem testatoris. l. in conditionibus. ff. de condition. et demonstr. tum etiam nam in re sua quis=
libet est moderator, et arbiter. l. in re mandata. C. mandati. neque enim est aliquis invitus bene facere
compellendus capite cum deus 45. distinct. ergo testator cogendus est disponere ita, ut bona admo=
nasterium perveniant, imo iniquum esset, pro monasterii favore manifestam testandi voluntatem impe=
dire c. ultima voluntas 13. q. 2.

N.36. Nec obstat text. in d. §. id est hoc presenti, nam eius dispositio pre=
dicta et intelligenda est, quando sine repugnantia voluntatis testatoris pro favore religionis capi presump=
tio, ut illa conditio pro non scripta habeatur, non vero de contraria voluntate Nobis expresse constat, ut ita affi=
cientibus iuribus, ut optime resolvit dec. consil. 259. Padilla in l. cum acutissimi n. 44.
C. de fideicommissis Marsus in pedem. decis. 127. n. 28.

N.37. Nec obstabit text. in l. Titius si non nup=
serit. 99. ff. de condition. et dem. ubi mulieri legata fuerunt ducenta, si non nupsisset, centum si nupsisset
et cum nupta esset mulier, respondit Scaevola ei ducenta deberi. idem ergo penitus dicendum est in matrimo=
nio spirituali arg. text. in c. 2. de translat. epis. et consequenter constat monasterium non posse a testatore ex=
cludi, nam Res omissa explicatur eorum, qui litteram illius text. emendaverunt ex Ant. Augustin. lib.
1. emendationum c. 2. quo eo casu non valet argumentum de matrimonio carnali ad spirituale, nam in matri=
monio carnali olim vivebant peculiari iure, siquidem celibatus apud priscos quasi turpis erat prohi=
bitus pro publica utilitate, ut contractu matrimonii liberis civitas repleretur. l. 1. ff. soluto matr.
quare maximum pretium de castitate arcebant celibes ff. Iulia, et Papia, praemiis et communitatibus
ad liberorum procreationem, ut copiose referunt Cobb. in 4. 2. parte c. 6. Duarenus lib. 1. disputa=

tionum

tortiony. c. 40. Connan. lib. 1. comentar. c. 2. Brison. lib. 3. de formulis. c. 3. et quos refert Vichar. in §. conditionem instit. de legatis. quod ea non erat recepta esse ex toto tit. C. de infirma. poen. cœlibatus, et C. de indicta viduitate toll. sic ea est favore religionis recepta est.

Sed nihilominus recepta est hodie conditio illa, si non nupserit, non valere in certis casibus, ut ostendit Costa in l. cum tale. §. si arbitratu ff. de condition. et dem. et lib. 1. selectarum c. 6. et relati à Sanctio de sponsal. lib. 1. disp. 34. prope. an vero ea conditio valeat in matrimonio spirituali, v. g. si non iit monachus, controversum est, et omnia disputat interpretes longa existimo ea conditione expresse recepta pro non scripta esse habenda ex d. §. sed et hoc presenti, valebit tamen si tacite recipiatur, nisi expresse recepta sit adiecta ca. v. g. conservandae agnationis, ut recte ostendit Costa ubi proxime, et aliter falsa est puto opinionem, quae multis argumentis defendit Sanch. ubi s.[a] et ita dicendum est, quod si legem Titio 200. si uxorem duxerit, 100. vero si religionem ingrediatur, quod in religionem ingresso 20, 100. solum consequatur ex aperta testatoris voluntate, ut post relatos resoluit Decianus vol. 41. n. 3. Rolandus vol. 35. n. 16. lib. 3. Flach. lib. 4. controversiarum c. 56. N.38.

Ex quo intelliges, qualiter valeant conditiones adiectae in maioratibus, quae frequentissime sunt, videlicet ne religiosus monialis, aut monasterium succedat, nam conditiones istae validae sunt ea ratione, quia non apponuntur in odium religionis, sed ad conservationem familiae, vel aliquam certam causam arg. text. in l. peto 72. §. fratre. l. cum pater. 78. §. libertis ff. de leg. 2. et confirmatur, nam conditio illa, quod res non transeat ad monasterium, in contractibus adiecta admittitur, arg. text. in l. fin. C. de pactis inter emptorem l. fin. tit. 7. p. 5. eodem quoque modo valere debet si ea conditio in ultimis voluntatibus sit adiecta. 2°. probatur haec sententia in c. 1. de vasallo milite in verbis feudorum c. 1. si de feudo defuncti contemptio fuerit, et confirmatur ex generalitate text. in l. 1. C. de sacr. eccles., et sequentibus relatis a Bobb. lib. 1. variarum c. 19. n. 11. Mol. de primogenitis lib. 2. c. 12. n. 54. Velasq. de maioratibus. 2. parte. q. 3. quod intelligendum est in maioratibus, regia facultate constitutis, non vero in his, qui fiunt ex 3.[tia] et 5. bonorum, in quibus non poterunt excludere filios clericos, aut religiosos, nam tenentur necessario servare ordinem in l. 27. Tauri praescriptum. N.39

Sed illud est difficile, an tamen ista conditio procedat, quando substitutus sit alius N.40.

tertia

testatoris filias, ergo eo casu tale monasterium excludere substitutum, voluit Decius velio d. 26.
n. 9. Riga ind. l. ex facto §. siquis rogatus a.n. 41. ff. ad Trebel. Costa in c. si pater de testam. si absque liberis, n. 64. de test. lib. 6. mouemur pia generaliter filio grauato de restituenda hereditate si sine liberis moriatur, monasterium admittitur, nisi substitutus alia ca pia exceptus sit in d. §. id est hoc puncto, quae exceptio firmat regulam in contrarium arg. tex. in l. nam quod liquide ff. de penu legata, perpendis si attendimus dispositionem generalem priuilegiatos comprehendere. l. in fraudem 16. §. fin. ff. de milit. test. l. data 27. C. de donation. Tuetur inducti por. tex. in. l. cum auus cum sim. ubi Papiniani ueltura ex admittitur filio testatoris substituto.

N. 41. Sed quoniam predicta minus probabilis, contrariam puto receptior, et uerior est, uidelicet quod si substitutus sit alter filius testatoris, debet monasterio praeferri, nam eo casu praesumpta testantis uoluntate maior debet esse filii fauor, quam monasterii. nullus n. est amor, qui paternum uincat. l. cum furiosus in princ. C. de curatore furioso. l. nec in ea 22. §. fin. ff. ad l. Iuliam de adulteriis l. scripto ff. unde liberi filii n. ad successionem patris, quasi ex libero naturae uocabulo. l. cum ratio ff. de bonis damnatorum. si quando est causa pia substituta monasterium excludere, multo melius id poterit facere filius testatoris, cuius causa cum omnibus adest, et fauorabilior est c. quicunque 17. q. 4. et ideo hanc doctrinam in specie probat Beroius d. n. 492. et relati a Menoch. de praesump. praesump. 33. n. 3. Mantica de coniecturis lib. 12. tit. 7. n. 18. et ita iudicatum fuisse in Rota tradit Puteus decis. 55. n. 13. lib. 1. Thesaurus decis. 163. Nec obstat generalitas d. §. id est hoc puncto, nam dum ibi ca pia excipitur, et censetur excepta ca filiorum, quae omnibus aliis fauorabilior est. Nec etiam obstat tex. in d. l. cum auus nam de ueltura Papinianum recte sumitur argumentum ad monasterium: testatoris n. nepos, de quo loquitur Papp. magis dilectus creditur, quam monasterium.

* filii, n. ad successionem patris quasi ex debito naturae uocabulo uocantur.

N. 42. Illud uero est difficile, an illis casibus in quibus admittitur substitutus monasterio excluso, quando grauatus religionem profitetur, expectanda sit mors naturalis grauati, an uero sufficiat professio, quae reputatur mors ciuilis, et quoties grauatus professus est, religionem bonorum capacem esse uero receptum est, substitutum non esse admittendum ante mortem naturalem grauati, nam illa conditio, si sine liberis, uel cum moriatur, sola morte ciuili non impletur. nam appellatione mortis sola naturalis intelligitur. l. ex ea pte 21. §. Insula ff. de rebus dub. retinebitque monasterium bona monacho uiuente arg. tex. in l. Statius Florus §. Cornelio

nelio ff. de iure fisci.

At volendo, gravatus religionem professus bonorum incapax, ut in clementina exivi de verbor. sign. maior dubitatio est, an sequuta professione statim ante mortem naturalem gravati bona perveniant ad substitutum: vel durante vita naturali monachi remaneant penes haeredem. Hanc quaestionem multis relatis disputat Castillo lib. 3. contr. c. 2. obtinuit in bona ex causa datae religionis incapacitate statim ad substitutum pertinere, nam tunc per dictam incapacitatem eadem operatur mors civilis, quod naturalis. l. 1. §. idem patruus ff. de iungendis cum emancipato liberis. nam quotiescunque primo vocatus incapax efficitur, sequenti locus fit. l. 1. §. qui habebat ff. de bonorum poss. secundum tabulas, ut multis relatis notat Castillo ubi s. n. 33. N. 43.

Cum doctrina non procedit in maioratibus Hispaniae, in quibus indistincte observatur, quod quotiescunque monachi excludantur sive tacita, sive expressa testatoris voluntate, sive monasterium capax sit bonorum, sive inveniatur capax, mortem naturalem equidem certe spectare necessarium non est, id primus qui fuit ingressus religionem professionem fecit bona ad sequentem in gradu pervenient, ratione, quam consideravit Gomez in d. §. Cornelio procedit in fideicommissis temporalibus, non vero in perpetuis, et maioratibus, ut inspecie illius §. porrecti fideicommissarii, per mortem et sic fideicommissum quasi caducum evanescere. l. unica. §. in secundo. C. de caducis toll. quod vero in maioratibus Hispaniae non procedit, nam quamvis monacho vivente, et. ceteris moriatur, non ideo cessat maioratus, nam sequens in gradu, et quilibet sequens in infinitum admittendus est. l. cum ita. 33. §. in fideicommisso ff. de leg. 2. et notat Mol. de primogeniis lib. 1. c. 1. n. 7. et c. 6. ubi differentiam constituit inter fideicommissa temporalia, et Hispaniae maioratus, ita expresse probat idem Mol. lib. 1. c. 13. alter Mol. theologus de iust. et iur. tomo 3. disp. 623. et relatis Zaballos in practicis q. 93. in illis vero maioratibus, in quibus monachi non excluduntur durante vita naturali professi bona maioratus remanent apud monasterium ex receptissima doctorum sententia. N. 44.

Quibus suppositis non obstant argumenta in princ. adducta non primum, quod nobis magna praestat disputandi occasionem de illa conditione, si sine liberis moriatur, quae in iudicialibus, materiis testamentorum frequentissima est, prius explicatur, quod attinet ad praesentem tractationem, scire oportet, conditionem, sine liberis, aliquando esse a testatore expressam, aliquando vero tacite esse subintelligendam, de illa quae expresse in testamento adiecta est non procedit sermo, nam illa, quae tacite subintelligitur, pertinet ad Papiniani declarationem, de qua dispu- N. 45.

tant

tant doctores in d. l. cum auus, et in d. l. cum acutissimi C. de fideicommiss. Sciendumque est filios, nepotes, et pronepotes, caeterosque descendentes in infinitum liberorum appellatione comprehendi l. sed si hac. 10 §. sed liberos el segundo ff. de in ius uocando l. liberorum 220. ff. de uerbor. signific. et plura tradit Pinel. in l. 1. 3 p.te n. 6. C. de bon. matern. etenim solum qui in potestate sunt, sed omnes alii descendentes liberorum appellatione continentur l. cognoscere 56. §. liberorum de uerbor. signific. siue uirilis, siue foeminei sexus sint. Imo et nepos ex filia liberorum appellatione comprehenditur l. penult. cum seqq. ff. de postulationibus. Quare uidendum est, qualiter haec conditio, si sine liberis, aut impleta, aut defecta uideatur.

N.46. Et quamuis regulariter conditiones in forma specifica possibili adimpleri debeant, ut notant relati ab Alfano collectanea 2. grad. lib. 6. in praelud. c. 39. n. 1. Costa in §. et quid si tam 2. p.te n. 14. Donel. lib. 8. comentar. c. 33. saepe tamen sufficit, si adimpleatur per aequipollens, uel uti ex coniectura mente testatoris, et fauore religionis, ut in trienio, uoluntas n. defuncti est, quae prima locum in dispositionibus habet l. in conditionibus l. pater Seuerinam ff. de condition. et demonstr. Nec obstat text. in d. l. qui heredi cum aliis in arg. adductis, nam ibi necesse debuit in forma specifica adimpleri, quia illius conditionis implementum in mero facto consistebat, et quae facti sunt, pronuntiantur cohaerent §. sed cum factum inst. de stipulat. seruorum, et resoluit Gomezius 1. tomo uariarum c. 10. n. 77. nam si conditio adiecta sit dandi 10. heredi uoluntatem certam ex uoluntate testatoris, non satisfacit legatarius 10. dando domino, et quamuis ei peruenit acquiratur hereditas, non censebitur impleta conditio, et similiter in d. l. melius, quia conditio debuit in forma specifica adimpleri, nam consistebat nudum factum traditionis, ut aduertit Costa lib. 2. selectarum c. 8. Sarmiento lib. 2. selectarum c. ...

N.47. Vnde uarias quaestiones disputare solent doctores ad uidendum, qualiter conditio, si sine liberis uerificetur. Et in primis disputari solet, an siquis de hereditate restituere grauatus, si sine liberis decesserit, unico filio, filiaue, nepote, aut nepte superstite, euanescat fideicommissum, et pars affirmatiua recepta est, et probari uidetur in l. ubi mas §. si nemo C. ad Trebel. et in l. 1. C. de condition. insertis. Ratio est, nam etenim liberorum appellatione continentur plures, cum in frequentioris usus loquendi uerificetur in uno filio, aut filia, ut testatur Couarr. lib. 10. meritorum c. 1. n. 2. Costa in c. si pater 1. p.te Vbo absque liberis n. 21. cum seqq. nam eo casu eadem ratio militat in plurali, quae in singulari numero filiorum, et ideo pluralis numerus in singulare resoluitur arg. text. in l. falsa 33. §. fin. ff.

de

de conditionibus et demonstrat.

Vnde recte inferri et euanescere fideicommissum, si filius grauatus decesserit unica filia superstite, ut aduertit Costa in d. c. separari n. ff. Ubo, si absque liberis, n. 23. nam in ultimis uoluntatibus receptum est masculinum in se femininum continere. L. qui duos ff. de leg. 3. et relati a Tirachelo §. 1. glo. 9. a n. 1 49. nisi aliter constituerit de contraria testatoris uoluntate, ut est Man. vol. 95. n. 14. lib. 1. — N. 48.

Et multi putant non procedere, quando testator filia in re certa instituta filium universalem heredem instituit, eique agnatos substituit, si sine liberis decesserit, quo casu dicit fideicommissum admittendum esse, etiam filia superstite defuncti filii, ut consuluit Cast. vol. 79. lib. 2. et relati a Surdo consilio 21. n. 5. lib. 1. mouentur, nam coniecturari tunc potest mentem testatoris uoluisse conditionem illam, si sine liberis, non haberi pro defecta, si filius grauatus decedat unica filia masculi testatoris superstite, quam cum substituendo filiis eam non protulerit, uero simile est, eum quoque nepti non stetisse, quae in remotiori gradu est, proferri uoluisse arg. tex. in L. si uiua matre. C. de bon. mat. — N. 49.

Sed in hac difficultate multi, quos refert Mgnoch. consilio 150. n. 25. Fachin. d. c. 54. putant neptem quasi defectam conditionem exclusio fideicommisso esse admittendam, sed existimo hoc totum ex coniecturata testatoris mente pendere, quae ex multis causis deduci potest. Primo uidendum est, quae sit testatoris persona, an uir, an femina, nam si femina uerba illa, si sine filiis, non solum ad masculos, sed etiam ad feminas referuntur, ut aduertit Socin. in d. l. cum auus n. 33. et relati a Mol. de primogen. lib. 3. c. 5. n. 73. Urban. sunt interpretanda secundum conditionem proferentis. l. ex facto. §. siquis rogatus. 1. ff. ad Trebell. nec est credibile feminam odio proprium sexum habuisse, quare de feudo a femina acquisito est, et filiis, ut filiabus, etiam acquisitum est, ut est Baldo in l. quoties. C. de fideicommis. probat Rolandus consilio 73. lib. 3. — N. 50.

Secundo uidendum est, an pater filiam propter aliqua eius demerita odio habuerit, quod eam in re certa posuisse heredem instituit, eo non casu filio mortuo superstite filia testatoris neptem euanescit fideicommissum, nam regulariter masculinum continet femininum. L. iusta. 201. ff. de Ubo. sig. nec tunc interest filiam in re certa fuisse institutam. Unde posset sumi coniectura exclusionis feminarum, nam ut aduertit Soc. u. lo. 1. n. 61. femina ibi non fuit exclusa fauore masculorum, et particulari ratione propter ipsius demerita, et consequenter succedit reg. tex. in d. l. cum acutissimi, ubi conditio tacita, si sine filiis, deficit unica filia recepta. — N. 51.

*deficit.

3o uidendum est, an testa- — N. 52.

tor

tor sexu femineu odio habuerit, eo namque casu neptis p filiu suscepta n faciet deficere cditio=

nem, si nec filius, ut resoluit Cast. cons. 79. lib. 2. na ali deterioris cditioni eet filia, q̃ neptis. c. reg. tñi in 6. l. si vna mater C. de bon. matern. et resoluit Tiraq. in l. si unquã X bo, liber=

tis. n. 45. C. de reuocandis.

N. 53. — 4°. videndu e, an testator ca seruande agnationis exclusa filia filium

instituit, na eo casu cu familia seruari n possit in nepte, cu femina capud et finis familie prin=

cipio. §. familie ff. de V. bor. sign. neptis fideicmissi cditione n faciet deficere, ut resoluit Decius

consil. 370. n. 2. et relati a Tiraq. in l. 3. n. 24. C. de bonis maternis, Molina de primoge=

niis lib. 3. c. 5. n. 1. ubi aperte pbat, qd si institutor maioratus uoluerit, qd bona sua p petuo

maneant in familia, et agnati, femine a successione maioratus manebunt exclusi.

N. 54. — hic col=

ligitur, ex qd hec quidem ulla absque dubitat. cditio, si sine liberis, nullo modo, omnique vee dubita=

di omissa n censebitur defecisse superstite filio adoptiuo, na uerū e adoptiuū n excludere substi=

Dubius. — tutu. d. l. fideicmissu. 76. ff. de condition. et demonst. na alis adoptionis comento facile uoluntas testato=

ris illuderet, ex Bart. in l. si cognatis. n. 1. ff. de reb. dub. Cuiac. in recitationibus, post humi... ad

Papinia. lib. 6. responso 40, et relati a Menoch. de psump. lib. 4. psump. 83. n. 10. na quam=

uis liberor appellatio adoptiuos cprehendat. l. cu ...io. §. ex bonis ff. de bon. damnator. l. 1. §. fin.

ff. de legatis prestandis. nihilominus in huius semper e inspicienda uoluntas, n creditur sensisse de

adoptiuis, quu n ueri, sd ficti sunt filii, et ita p liberos adoptiuos donatio antea facta n reuocatur,

N. 55. — ex tex. in. l. si unqua, et ib Tiraq. X bo susceperit liberos. C. de reuocandis.

Sed prime illa celebrauit questio, an filii naturales substitutu excludant, in

qua difficultate pter ordinarios ti disputant ocs in. l. ex facto. §. siquis rogatus ... ad Trebellia.

Connan. lib. 10. comentarior. c. 1. n. 6. Couarrus lib. 1. in miscellaneis c. 7. Cuiac. ad Papin. lib. 8. respon=

sor. in. l. cu pater. §. hor. pro uelo ponitr dicto, hor. ff. de leg. 2. Costa in. §. ex quo item. s. p

d. n. 59. Mol. de primogeniis lib. 3. c. 3. n. 41. et relati a Menoch. lib. 4. psump. 80. Faetineo

lib. 4. nouar. c. 52. Omissa longa interpretu diuersitate p affirmatiua, uidelz substitutu excludi p

filios naturales, sequentes relati a Mantica de coniectur. lib. 11. tto 9. n. 2. Peregrino de fideicmissis

art. 20. n. 45. p quo inia adducunt tex. in. l. ex facto. §. siquis rogatus ff. ad Trebellianu. l.

cum pater. 77. §. ult. . l. lucius tit. §. Damas ff. de legat. 2. l. hereditatis 77. §. fin. ff. ad Trebel. l. fin. ff. de iure deliberandi.

Diversa opinione, videl. filium naturalem substitutum non exclu= dere, nisi constaverit aliter de voluntate testatoris, ut exponit de fideicommissis Costa n. 770. et relati a Molin. lib. 3. c. 3. n. 43. Thesauro in pedemontan. decis. 66. n. 6. Duarenus de iure deliberandi c. 2. Antonius Fab. in iurisprudent. Papinianea tit. 7 lib. 2. illat. 2. movens ex d. §. siquis rogatus, quatenus ibi Ulpianus* refert Papiniani mentem voluntatis esse quaestionem, et. 2o. movens, quia conditiones proprie debent intelligi l. fin. C. de his, qui venia aetatis. at filius naturalis ex propria significatione appellatione filiorum non venit. l. filius ff. de his, qui sui vel alieni. 3o. movens ex reg. text. in l. generaliter §. cum autem C. de institut. et substitut. quatenus Iustinianus inquit illam conditionem, si sine liberis, non aliter deficere, quam si rogatus cum iusta sobole decedat. Iusta autem soboles non filius naturalis intelligitur. N. 56.

* explana.

Ad huius controversiae difficilem resolutionem omnis pendet ex d. §. siquis rogatus. ubi Ulpian. proponit heredem gravatum, si sine liberis decesserit, relicto filio naturali decessisse, et quaerit, faciat ne is filius deficere conditionem, seu fideicommissum evanescere, et refert Papinian. lib. 8. respons. dixisse, deficere conditionem, de quo in libertino, cum de quo cum liberto respondet. nec existimo Papinian. existimasse naturales regulariter fideicommissum deficere, seu excludere, neque Ulpianum Papiniani mentem reprehendere, ut falso credidit Costa d. lib. 1. c. 7. n. 6. Fachineus lib. [illegible] c. 92. imo potius Ulpian. a Papin. non dissentit, ut ingeniose docet [illegible] in d. §. et quid si tm. [illegible] n. 71. nam Papinianus in illa specie probat naturales substitutum excludere, ut colligitur ex responso Papiniani relato in l. cum pater 77. §. ult. de leg. 2. quare summa resolutio est distinguendum inter naturales in servitute, seu in figura matrimonii receptos, et naturales natos ex ingenuis, et liberis hominibus, ut primi faciunt deficere conditionem, et fideicommissum evanescere. Secundi non faciunt, nisi aliud constet de mente testatoris, constat nam Papiniani mentem Ulpiano repetitam esse quatenus ad naturales natos in servitute, et figura matrimonii, de quibus intelliguntur illa verba in libertino, seu de quo cum liberto, quae referuntur ad decisionem d. §. ult. desumpto ex lib. 8. responsorum Papiniani, ut advertit Cuiac. lib. 1. observationum c. 37. in aliis vero naturalibus respondet Ulpian. non evanescere fideicommissum, nisi aliud constet de voluntate testatoris. N. 57.

Huius distinctionis ratio est, quia filii naturales, de quo loquitur Papinianus, fuit receptus in servitute, et figura matrimonii, inter N. 58.

servos

* ff. de ritu nuptiar. servos aut. et libertos matrimoniu olim n poterat contrahi, sed contubernia dicebantur. l. oratio. 16. §. l. Iulia 44. ff. de edilitio edicto. l. uxoris 41. l. codicillis ff. de leg. 3. l. quesitu. 12. §. contubernalis ff. de fundo instructo. l. Titius. §. tres heredes ff. ad Trebellian. ergo filius conceptus in servitute, et ab illis parentibus natus, qui contrahere n poterant iustu matrimoniu, n e mirum, si quasi verus et legitimus faciat evanescere fideicomissu, et hoc modo intelliges textum in d. l. Lucius. 93. §. Damas ff. de leg. 2. ibi n. libero appellatione continetur Pamphilla naturalis filia, et figura matrimonii concepta; et eod. modo pot intelligi txs in d. l. filius ff. de cur. deliberandi, ubi conditio, si mihi nullus filius erit, deficit relicto filio libertino, qui conceptus fuit in servitute, et figura matrimonii. at vo in 2.º casu, si loquamur de naturalibus filiis nati ingenuis, nulla pot dari certa regula, sed tunc procedit Ulp. doctrina, videlicet voluntatis ee quere, ut constat ex d. §. siquis rogatus, et ocl. l. relati coiter agnoscunt; que aut sint huiusmodi coniecture, tradunt in d. §. siquis rogatus Bart., Paul., et Alex., Gomecius. tmo varia r. c. 9. n. 40. Mol. de primogen. lib. 3. c. 3. n. 42.

N. 59. Nec obstat txs in d. l. generaliter. §. cum aut. C. de institut. et substitut. na omissa coi opinione dicendu e, distinguendu ee inter conditione, sine liberis, expressa, aut tacita ita, ut in 1. filii naturales substitutu excludant, qua sequuntur relati a Socino in d. l. cu avus. n. 61. Mantica de coniectur. lib. 10. tit. 3. n. 17. Menoch. de presump. lib. 4. presump. 89. Fachin. lib. 4. controvers. c. 60. falsilus R. textum in d. §. cu aut solum pbare, qd si gravatus sobole relinquat legitima, fideicomissariu nullo modo posse ptendere sibi hereditatem restitui. Si vo relinquat filiu naturale, tunc Iustinian. nihil expresse disponit: na eo casu testantis voluntas interpretanda e ex coniecturis ab Ulpiano adductis in d. §. siquis rogatur,

N. 60. De legitimatis vo filiis naturalibus p principis rescriptu n e minor dubitatio an excludant substitutu, qua quoq disputat latissime Ioannes Garc. de nobilitate glo. 21. a n. 23. Cervantes in l. 12. Tauri a n. 52. Fachin. lib. 4. controversiar. c. 93. Sforcia de conpendiosa. 6. p. tt. an legitimi in princ. et illu n excludere existimant Calderinus consilio 2. sub tit. qui filii sint legitimi, Decius consilio 2. 8. 4. n. 14. et relati a Mol. lib. 3. de Hispanor. primogen. c. 3. n. 31. Sarmiento lib. 1. de selectar. c. 6. Alii vo, et verius, et magis coiter receptu putant, filios naturales p rescriptu principis legitimatos in conditione positos substitutu excludere, ut copiose resolvit Menoch.

lib. 4.

lib. 4. de praesumpt. praesump. 79. et consilio 26. n. 20. Mantica de coniecturis lib. 11. tit. 10. quae opinionem variis fundamentis defendunt, quae refert Flach. lib. 4. controver. c. 53. per totum. Quibus omnibus, multo omissis maiorum brevitatis, et claritatis gratia huic quaestioni respondendum existimo, nam si filii naturales legitimi efficiantur rescripto principis post initam fideicommissum, eo casu non debet fieri substituto praeiudicium, sed admittendus exclusio legitimato, nam principis rescripta, et privilegium nullo debet operari in praeiudicium tertii l. 2. §. merito. et §. si quis a principe ff. ne quid in loco publico. Si vero ante initam fideicommissum proponatur filium legitimatum esse tunc excludendus est substitutus nisi aliud ex voluntate testatoris coniecturari possit ex adductis a Menoch. d. praesump. 79.

De legitimatis vero per subsequens matrimonium, an substitutum excludant, multi dubitant, quos cumulavit Mantica d. lib. 22. tit. 12. Menoch. lib. 5. praesump. 82. ego verius puto substitutum excludere ex reg. text. in c. tanta qui filii sint legitimi. quod etsi multi dubitent, an procedat quando matrimonium in articulo mortis contrahitur, et existimant relati a Flach. d. lib. 4. controversiarum c. 55. multo verius est etiam in eo casu substitutum excludi ex adductis a Cobb. in 4. 2. p. c. 8. §. 2. n. 2 Sarmiento lib. 2. selectarum c. 6. n. [redacted] Menoch. de praesumpt. praesump. 61. n. 3. Mantica. d. lib. 22. tit. 6. N. 61.

Nec obstat secundum arg., quod pertinet ad compendiosae substitutionis explicationem, et prius cognitione scire oportet, compendiosam substitutionem esse quae sub se continet multas, vel alia plura verba complectitur, ut diximus s. n. 22. cum substitutio verbis directis, obliquis, aut communibus fieri possit. Directa, quae significant substitutum manu sua, et propria auctoritate hereditatem posse capere absque facto, et ministerio heredis ex. gr. instituo, heres esto, capiant, accipiant, aut similia: obliqua, quae significant non propria auctoritate, sed manu heredis hereditatem capere, vel quando ea verba ad heredem referuntur, restituat, reddat, et similia. communia vero dicuntur, quae utrumque significant, item quando verba ad utrumque casum referri possunt ex. gr. perveniant: succedat: pertineant: devolvantur: competant: et similia. ex Bart. in l. Centurio a n. 43. ff. de vulg. et relati a Tiraq. in l. si unquam verbo revertatur. a n. 5. C. de revocand. [redacted] Exfortia in tract. de compendios. 4. p. art. 1. cum sequentibus, quamvis Bachovius lib. 4. declarationum c. 64. Anto. Fab. de erroribus pragmaticorum decade 34. erro. 2. praedictarum verborum differentias evertere conentur. N. 62

Harum autem verborum effectus in eo consistit, quod substitutio compendiosa N. 63.

diosa a milite facta verbis directis intra pubertatem valet, ut directa pupillaris; post puberta=
tem ut directa vulgaris ex privilegio militis, ita ut substitutus hereditatem cum fructibus capiat. l. Cen=
turio ff. de vulg. Si vero compendiosa a pagano verbis directis fiat intra pubertatem valet ut pu=
pillaris: post pubertatem vero genitus manerent. l. verbis civilibus. l. in pupillari. 4. ff. de vul.
et allegat textus in l. si servus legatus. 108. §. si servus ff. de leg. 1. et in l. 9. C. de testa=
mentar. manumiss. ubi libertas verbis directis servo alieno data non valet: sicque favore libertatis
verba directa non obliquantur, ergo nec favore compendiosae substitutionis. quae omnia comiter probari solet in
d. l. Centurio ex relatis a Menoch. lib. 4. de praesump. praesumpt. 5. 5. Peregr. de fideicommiss.
art. 34. n. 71. quamvis comiter iuris pontificii DD. recipiant contrariam opinionem, ut dicit compen=
diosam verbis directis factam post pubertatem valere iure fideicommissariae substitutionis ex rela=
tis a Costa in d. c. si pater. 3. p. verbo, interdum. a n. 73. Zeballos in practicis q. 54.
quae disputatio iam est hodie infructuosa, nam testatores numquam substitutionem verbis directis
facere solent. Tum ex stillo in omnibus testamentis apponi solet clausula codicillaris, quae operatur, ut substi=
tutio directa post pubertatem valeat, ut fideicommissaria. l. si frater tuus. C. de fideicommiss.
N. 64. l. Scaevola. 76. ff. ad Trebel. et resolvit Menoch. ubi s. praesump. 60. n. 14. E. xfor=
tia de compendios. 9. p. n. 41. Si vero verbis obliquis recipiat, nec vulgarem, aut pupillarem continet, sed sem=
per, et omni tempore est fideicommissaria. l. ille a quo. 13. §. si de test. ff. ad Trebel. l. cohaeredi. 41. §. cum
filię ff. de vulg. quod variis fundamentis late probat Bart. in d. l. Centurio. n. 32. comiter ab omnibus
receptus. Et. Si vero recipiat verbis communibus a pagano, intra pubertatem valet, ut directa pupillaris
ut in c. si pater de testis lib. 6. post pubertatem vero, valet ut fideicommissaria, ut in d. c. Ragnu.
de test., ubi omnes ea ratione, nam verba communia et directe, et oblique substitutioni conveniunt, ut omnes comi=
ter agnoscunt in d. l. Centurio, et in d. l. precibus C. de impuberibus, et relati a Vachin. d. lib. 4.
c. 45. et hoc modo est intelligendus textus noster, ut loquatur in compendiosa substitutione, quae ante puber=
tatem valet, ut directa pupillaris: post pubertatem vero, ut fideicommissaria: nam testator usus est verbo,
devolverentur, quod commune est, ut s. diximus. Unde facile ex argumento R. Fanner. n. substitu=
tione, de qua loquitur textus, esse compendiosam. Sed nihilominus negamus iure compendiosae substitutio=
nis bona pertinere debere ad substitutos, nam ex rationibus. 1. adducti ostar, quod licam, eo quod
ipso, quod gravatus religionem professus, evanescit fideicommissum. valeret quia ea substitutio, ut fideicom=
missaria post pubertatem, si gravatus non esset religionem professus.

Nec

Nec obstat 3m cum brevissime R. ex d. §. id et hoc

pendenti distinguendum est, an siquid sit de restituenda hereditate non vinc liberis, gravatus alicui, N. 5.
an substitutus sit privata persona; an vero ea pia, nam in I. casu ppter professionem gravati evanescit fidei=
commissum; 2. vero casu non evanescit, nec expirat substitutio, et hoc probat particulariter textus in d. §.
id et hoc pendenti.

Nec obstat 4m facile cum R. quia ea hereditate non dum adita transmit=
ti ad heredes non posse ex iuribus in arg. adductis, et in l. 2. tto. . § . 6 ubi plura congerit Gregor. N. 6.
Lopez, eiusque rationes plures adducit Ant. Gom. 1. tmo. varia. c. 9. Alciat. lib. 4. para=
doxorum c. 5. haec tamen notissima regula illa celebrem habet limitationem, ut non procedat in suis he=
redibus, in quos ex potentia suitatis recepta est quod hereditatem non dum additam possint ad heredes trans=
mittere, ut probat textus in l. ventre pferito § 3. ff. de acq. hered. ubi omnes, textus expressus in
l. apud hostes. C. de suis et legiti. heredibus. l. si fratris. C. de iure deliberandi. l. qui duos
C. de iure § cum in Bello in princ. et § fin. ff. de rebus dubiis. l. licuit ff. de iure
fisci. l. 2. tto. 6. § 6. et est ratio, quia in suis heredibus absque aliqua cadit continuatio dominii
l. in suis ff. de lib. et posthum. quod procedit, ut si filius monachus sit, nam is hereditatem
ad monasterium tanquam ad legitimum heredem ex potentia suitatis transmittit, et est ratio, nam et
si per professionem tollatur patria potestas, nihilominus non tollitur suitatis prerogativa arg. textus
in l. Deo nobis § 1. C. de epis. et clericis.

Nec obstat 5m nam fatemur, verissimum esse
bona restitutioni subiecta non posse alienari ex iuribus in argumento adductis, ut latissime dis=
putant Petrus de Macerat. ... q. 1. Molin. lib. 1. de primogen. c. 21. et in specie, textus non
... donatio eorumdem bonorum monasterio facta, nam Martinus se, et sua obtulit monas= N. 7.
terio, et ita valida est, nam cum faciant in sequentiam personae bona ipsa cum persona transivisse
dentur, ut probat textus in auth. ingressi. C. de sacros. eccles. authentico de monachis § illud
collat. 2. alias non Martinus ipse bona donare uni personae non poterit.

Nec obstat 6. et ultimum arg. quod N. 8.
est difficile verissima nam est donationem omnium bonorum iure prohibitam esse, ut vide textus Bar.
in l. stipulatio hoc modo concepta ff. de V. obl. quem sequuntur Iason n. 3. Bolognetus n. 5.

n. 30.

n. 30. et relati a Gobb. in l. 2ª de testis 2 p. n. 10 Molin. d. lib. 1. de hispano primogenii c. 10. Quinas regula 29. Gutierres de iuram. confirmat. 1. p. c. 11.

ratio est, nam donatio omnium bonorum tollit liberam testandi facultatem, ut in d. l. stipulatio. l. pactum. C. de pactis. quod est iure reprobatum, nam testatoris voluntas deambulatoria est usque ad mortem. l. 4. ff. de adim. legat. Tum secundo nam si predicta donatio valeret, sequeretur hereditatem pacto damnari posse, quod est contra textum in l. hereditas. C. de pactis ncentis D. Tum tertio quia actus huius donationis est contra bonos mores, ut in d. l. stipulatio. l. cum donationis. § 4. C. de transactionibus. qua ratione nec ex iuramento huiusmodi donatio roborari potest, resoluunt supra relati omnes, Thesaurus decis. 97. eadem, nam iuramentum contra bonos mores non obligat. l. cum contingat de iureiu. c. non est obligatorium de regg. iu.

Quod non solum procedit hodie in donatione omnium bonorum presentium, et futurorum, sed etiam in illa, que ex solis bonis presentibus fit contra decisionem textus in l. 69. Tauri (ex cuius decisione iam hodie correcta est communis doctorum sententia dicentium donationem omnium bonorum presentium validam esse, nam tollit facultatem de bonis futuris) que sententia est communis in donatione omnium bonorum presentium iure regio seruanda, quamuis contrarium senserint Corrasius in miscelaneis lib. 6. c. 29. Nec obstat fundamentum huius partis, videlicet, quemquam de rebus suis disponere posse etiam abutendo. l. in re mandata. C. mandati. l. nemo exeremus. C. de iudeis. l. si lege. § consuluit. ff. de petitione hered. nam hodie hoc axioma limitatur, quotiens utens re sua ea utitur contra bonos mores, ut in specie nostri textus.

Nec obstat lex, qui pro contraria sententia allegatur, in l. ait. 27. § Lucius Titius. ff. que in fraudem creditorum, nam textus ille de donatione bonorum presentium dumtaxat, non futurorum, que olim iure communi valebat, sic intelligi debet verba illius textus: vniuersa bona: nam

cum

cum ea donatio simpliciter facta fuerit, debet necessario intelligi de vniuersis bonis presentibus.

Inde magis vrget argumenti difficultas, cuius difficultati nonnulli opinantes dicunt regulam illam in argumento adductam limitari in donatione facta Ecclesiae, et causae piae, et si omnium bonorum presentium, et futurorum valida est fauore piae causae, ita Bart., Decius, Rauirius, et alii relati à Cobb. in Ro. detectam. 2. p. n. 6. Rama decis. 85. n. 5. Tiraquelo de priuilegiis piae causae priuilegio. I 00. quamuis eam donationem non valere etiam fauore piae causae eleganter resoluit Arcamenus consilio. 231. et innumeri relati à Tiraquelo vbi s.a quod optima ratione procedit in donatione facta Ecclesiae, et consequenter idem dicendum est respectu Ecclesiae, ac alterius cuiuscunque priuati, propter nam secta vltrix est in restitutione c. 1. §. sed diuersum de successione feudi. et propterea si ea donatio valeret, donans in seculo manens in summa egestate consisteret.

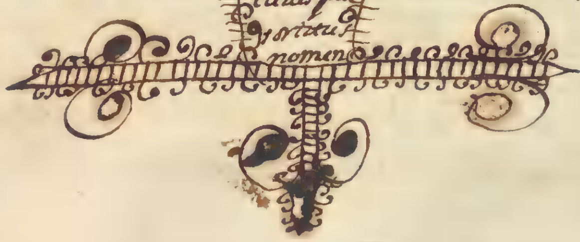
Contra retentam opinione, non obstat Bartoli, et aliorum fundamentum, videlicet, quod sicut potest quis se, etiam simul monasterio donare, potest etiam bona sine se donare, nam quando offert se, bona videtur vti accessoria in consequentiam offerre, vt in. d. auth. ingressi. multa in contrario recte in consequentiam personae admittunt, quae aliis non concederentur ex relatis à Tiraque. vbi s.a. Nec etiam obstat lex in c. fin. 1. q. 4. nam ibi valida fuit omnium bonorum donatio, quia fuit presentium tantum, quae iure communi, vt s. diximus damnata non erat. Vel 2.o Respondetur quod in specie illa intelligimus donationem factam fuisse omnium presentium, et futurorum, ideo valere potuit, non quia fuit facta Ecclesiae, sed quia fuit facta retento vsufructo, quo casu donatio omnium bonorum valida est etiam iure Regio, quo attento nec donatio bonorum presentium valebat ex d. L. 69. Tauri Molina de primogeniis lib. 2. c. 10. n. 2. à Cer. Ticurel de iuramento confirmati c. II. n. 64.

Quod si velis nostram sententiam defendere, dicere

ces donationem omnium bonorum esse contra bonos mores ciuiles tantum, non canonicos, et naturales ex Felino ibi n. 5. nam etsi donatio omnium bonorum mala sit, non tamen est de genere malorum, quae nulla circunstantia possunt honestari, veluti prohibitorum in Decalogo, sed de genere aliorum, quae ex aliqua causa honestari possunt, sic etiam quamuis donans bona omnia praesentia, et futura turpitudinem committat, potest aliqua ex causa honestari, veluti quando quis paupertatem spontaneam quaerit, et derelinquit pro Christo, et ad salutem animae, quo casu cessat turpitudo. Nec obstabit dicere donantem eo casu in summa egestate constitui, cum aliis alendus sit ab ipsa Ecclesia cui donatio facta est, ut in d. l. 6 9. Tauri. aduertit Castillus Rubius n. 9. Antonius Gomez n. 6.

Sed haec omnia, quae dictavi, limitari debent in donationibus factis ab illis, qui religionem profiteri voluerunt, nam fauore Ecclesiae, monasterii, aut piae causae, valebit, non aliter, quae si fiant de licentia episcopi, aut eius Vicarii intra duos menses proximos ante professionem, nec effectum sortiri poterunt, nisi secuta postea professione ex Tridentini decisione sess. 25. c. 16. Illud etiam dubitari solet, an haec dimissio locum habeat non solum in donationibus factis a nouitiis post susceptum habitum religionis, an vero regulariter sit intelligenda; et solum de nouitiis intelligi debere respondet Mandosius consilio 22. Marcus Antonius lib. 3. institutionum tit. 1. n. 6. 9. Maiolus de irregularitate lib. 3. c. 6. quamuis contraria sententia ex eo posset approbari, nam Tridentini decretum in d. sess. 25. c. 16. generaliter loquitur in quacumque renunciatione ante professionem facta, nec distinguit inter factas a nouitiis, aut ab aliis, qui religionem ingredi volunt: quam doctrinam multis citatis sequitur Nauarrus consilio 6 1. et sequent. libro de regularibus, Velasco consilio reg. 4. 5 6. Manuel Rodriguez in summario 1. tomo c. 9.

Nec obstat vero in confirmatione argumenti adducta in principio n. 2 b. nam respondeo obseruandum esse in quacumque religione approbata reperiuntur, qui religiosi sunt, et conuersi, et oblati tamen, et omnes inter se multum differunt vt in c. tuis. 3 q. de testib. ubi: fratrib. et conuersis: c. etiam Xpo. de iur. iur. ubi: vbi, et conuersi. cum adductis a Gobb. in c. alma mater. 2. p. § 2. n. 6. religiosi dicunt, qui ita professi sunt, vt per ecclesiasticos ordines eorum, et diuinis officiis inseruiant. Conuersi vero dicunt, qui quamuis a seculo ad religionem conuertunt, ecclesiasticis tamen ordinibus non adiiciunt. Oblati tandem sunt, qui sine professione seipsos monasterio offerunt, vt ibi viuant, et ibi deseruiant, qui etiam vere non sint religiosi, pro eorum tamen ecclesiastici reputantur, Gobb. vbi s. [Unde] facile est ad argumentum quia etiam Martinus nec fuerit religiosus, nec conuersus, oblatus tamen dicitur, quia se, et sua omnia monasterio obtulit per oblationem ab ecclesia approbatam, et a prelato acceptam, que oblatio quoad illum effectum vt bona sint in monasterium transferant, vim habet professionis, non est necesse, quod proponamus impugnentiam, licet in nostro casu Martinus s. dictus fuisse professum. quod fuit in laudis a laude Dei et gloria omnipotentis, et B. Mariae absque peccato originali concepta et d. Iosephi cuius sub nomen ...

T. d. txm in c. 1. de ex-
ceptionibus expli-
candus tractatus
a Domino Doc-
tore Pareja pri-
marie cathedre
dignissimo
moderatore
Sal-
mantice

n. 1. Littera defendit.

Beatus [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible], in c. [illegible] antiquis collectionibus, ponatur [illegible] men verbale, non [illegible] q. [illegible] imputat [illegible] in c. exceptione, 12. ubi not. Pareja n. 3. [illegible] Sot. [illegible] in Ro da in [illegible], de eden. ut refert [illegible] in [illegible] n. 23. ff. de lib. et post. et sic non applicetur materie q. nemo [illegible] exceptores [illegible] observat Rocha in praxi c. 10. n. 2. [illegible] [illegible] [illegible] intentio actoris, [illegible] [illegible] ea, illa probare non potest, sufficit reo ad defensionem negare intentionem illius [illegible] l. [illegible] ubi not. [illegible] in [illegible]. C. hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. de exception.

N.

Vrabin Rub. in pandect. explicand.

p.te 2. c. 2. n. 1. et fine pr.ti n. 1.

...anos et inuento de hunc titulum compilatoris, ita Beatus Reymundus h. ut olim in titulo 36. collect. decretalium, et in breuiario constitutionum trin. 3. lib. 2. ante constitutione 8. 6. tamen dixit: de exceptionibus. Triuonianus ante lib. 44. pandectarum titulo 1. de exceptionibus, prescriptionibus, et preiudiciis. Vltimis additis verbis propter ea. Inter quos ex vitiis diuersitate varietas orta fuit: nam in romana iurisprudentia veteri iudicium petebatur, et in formula data a iudice dicente ponebatur exceptio in l. sicut 3. §. quod si is qui res. si non ultimum ad. quibus mod. pignus vel hipotheca soluitur, ubi adnotauit Gothofredus in l. si quis adiectione 7. ff. de seditionibus instit. simul tres formula lectio vulgari recepta est a Duar. et Gr. quae tota oratione imperfectam supplendo legas cum Brison. lib. 7. de formul. pagin. 449. quamquam erit causa esset in ipsa actione exceptio tuendus esset conuenit in l. 1. §. ideo ff. de fideiuss. quam hic aliqui adducent notat Cuiac. lib. 5. obseruat. c. 34. dato iudice, aiunt dicente formula perscripta subditur expressa his articulis. nisi. si non. si nihil in l. fin. §. si ... X. 1. aut exceptione ... qui aut clam in l. 2. §. 1. ff. de doli except. in l. Requisi... 24. ff. de except. rei iud. in l. qui cum ... ff. de ... et alt. obseruat. Sciat. lib. 4. disputat. c. 23. Zan-

Lex exceptio ff. hoc tto. interpretatur.

gelius p.te 1. ff. c. 3. n. 9. inde attenta formula exceptio appellatur additio in l. exceptio 22. ff. hoc titulo ut adnotarunt Duar. in l. iuris gentium §. et ideo verbo actione ff. de pactis Otmanus in §. 1. enunciatus ... inst. hoc tto Zangelus d. c. 3. n. 10. Petrus Fab. lib. 3. semestrium c. 24. ... explicans actionem hipotecariam lib. de erroribus pragmaticorum decadis 23. erro. 3. et ... methodum additio sumitur except. in l. si ... 22. §. 1. ff. de damno in... Sed autem differentia in formulis ex qua nomen efficiebatur exceptio n. ut docet Rebardus lib. 1. de preiudiciis c. 9. ...

deus

reus probat[ur] nulla orabat[ur] in illa formula: si n[on] d[olo] malo [fec]it, q[uo]d dicebatur exceptio tam[en] n[on] neq[ue] [illegible] in l. 1. § si. [illegible] ff. de dol[o] [illegible] an dolus malus interuenerit, ex facto [illegible] l. si ... [illegible] petendu[m] [illegible] me nulla actione [illegible] ut interpretat[ur] Ravallius lib. 2. de dolo. c. 2. 3. [illegible] Ripa. n. [illegible] si aut[em] probat[ur] grauabat[ur], transibat in aliud nomen, sicut n[on] damus actionem [illegible] speciali nomine, cu[m] [illegible] ex [illegible] nominat[is], et si in seu nominato reus n[on] transeat, subit in ea innominata, l. praescript[is] verbis in d. l. iuris gentium § 1. et 2. in l. naturalis § § [illegible] do. in l. [illegible] actionis 11. ff. de praescriptis verbis, ita ut not. Got. in Rass. ff. hoc tit. litera l. Bulteius in princ. [illegible] inst. hoc tit. damus exceptionem, quam ad similitudinem contractus innominati, appellare possimus innominatam (i. seruantem nomen com[mun]e, seu genericum, ut adoptio, quae fit imperio magistratus in l. 2. in princ. ff. de adopt.) nominatam, quae transit in aliud nomen, scil[icet] in praescriptione, aut iudicium. in praescript[ione] n[on] reus tenebat[ur] probare in l. [illegible] 3 4 § Gaius de leoat. 2. facit [illegible] in l. penult. et fin. C. hoc tit. etenim proprie praescribere probare secundum Rebuff. [illegible] et ostendere alicui, quomodo se gerere debeat in l. fin. ff. de suspect. tutor. not. Zangerus d. c. 3. n. 2 3. et praescriptio e[st] exceptio [illegible], quia actore [illegible] reus [illegible] manebat in l. qui agnitis 11. in l. penul. ff. hoc tit. in l. qui cu[m] tutoribus [illegible] ff. de transact. [illegible] Cobb. [illegible] possessor [illegible] in initio princ. [illegible] n. [illegible] lib. 19. [illegible] c. 10. [illegible] quo in sensu ut not. Cuiac. lib. de diuersis tempor[um] praescription. in princ. Tertullianus [illegible] que secta doctrina defendens, haereses tunc grassantes reuincens, de praescriptionibus nominauit: [illegible] aut[em] probatio secundu[m] formulam reus praescribere [illegible] prius [illegible] cum iudicio [illegible] [illegible] lis pendebat, et iudicium [illegible] in d. § Gaius [illegible]. Petrus Fab. lib. 1. semestriu[m] c. 21. Zanger. d. c. 3. n. 30. et n[on] facta probat[ione] reus praescripta [illegible]

in l. nihil. 12. ff. de usucap. ... in d. tradit. 12. ... de diversis et temporalib. praescript. in alteri. quod nulla except. quae actione ... remanebat ... interpretatur Rebuff. d. lib. 1. c. 8. inde intelligo differentiam, quam tradidit ... Paul. in l. si unus 27. § pactus ff. de pactis. ... in stipulationib., seu ... in pactis ... i. ... in d. n. 2. c. hoc tit. necessarium ... apponere, probare. quae invenio antiquo saeculo ... observatum. imperio aut. ... Augusti ... in l. 3. c. hoc tit. nec minori ... imperatorum, quorum mentio fit in C. Iustiniani ... in illa ... inter verba, exceptionibus, et verbum

significatio vocis seu; praescriptionibus, ponitur dictio, seu, quae connexiva verum idem significantium, in l. 1. ff. de his qui ... ut indig. et patet in libris Ciceronis ... seu de amicitia, Cato maior, seu de senectute, observant Cuiacius in paratitla C. hoc tit. Don. lib. 22. commentariorum c. 1. et in d. ... n. 8.

quando diceba ... iudicium In iudicium transibat exceptio, quo iudex datus tenebatur ea expedire super ea pronunciando ante, quam de ea principali cognosceret, ne ... modo gravaretur reus, stante legitimatione personae actoris iudicium sustinere cogeretur in l. tundi. 2. ff. hoc tit. in l. ... C. ad l. Flavia de plagiariis in c. tua de ordine cognitionum docet Bald. in l. praepostera n. 11. C. ... rescindere posse. probat Rebuff. d. lib. 1. c. 11. exinde interpretans l. 1. § 1. ff. familiae erciscundae. haec aut. exceptio (ut observat Lexicon Caldini verbo exceptio iudicii)

* perversio. solet appellari ordinis perversio, opponit, cum ordo causarum intervertitur in dicta ... loco ea, quae postremo loco disputari deberent.

Hodie aut. his articulis ... C. de formulis sublatis quaecunque verbis scriptis, ... exceptiones opponantur, ut resolvit Zanger d. c. 3. n. 20. ... canonico ... iudicibus datis ... antiqua solemni, et ... formula, omnes exceptiones ... in eo ... sunt ... reorum

N3. quare ... sit ... quam ea, quae ...

reorge, eg io vna voce stinetur in nra Rª. vt not. Ant. Fauer de fide iussorib. c. 28. n. 82. Inde obseruo in sipnoticis vasilicor. lib. 3. tit. 1. male a collectorib. addi, et replicationib., mediante copulatiua, et in Ra. de iuris, et facti ignor. ab exceptione replicatione deferri, qd falsum e, na exceptionis vbo replicatio stinetur in l. 2. §. 1. l. exceptio 22. §. 1. ff. ?ordo in l. 4. §. siquis pupillo ff. de doli except. in d. l. exigentiam §. siue aut, vbi not. Caietan. obseruat Sangeles d. c. 3. n. 1. Osuald. in notis Doneli, et Inenuleati lib. 22. c. 10. litera A, pbat aduertens antiquitus in formula iudicantis replicationem eisdem vbis exceptionem poni. Pet. Fab. in l. cu eisde vbis, qq par. ff. de diuersis reg. iuris, nisi dicat copullatiua stare declaratiue, vt in c. 1. §. 1. de regnat. spirituali lib. 6. Zenelo obseruat singulari. 5. n. 9. re ... antiquor. pace, et ... gtem stinet quaestiuncula ... antiquis recepta, et ab impugnationib. defensa a Mantua h. n. 2. adeo cu loane obseruat tractat de litis stestatione c. 4. n. 26. et c. 6. et n. 1. sidero duplice ee responsione rei, directa, cu ad causa principalem simpliciter rndet, negando factum, vl ius facti (vbi e ststitutio, qua rethores apud Marcediu lib. 2 opinion. c. 10. uocant siecturale, huius hypotheses stant in l. qui duos 9. §. 1. et seqtib. in l. si fuerit 10. ff. de rebus auctoris) indirecta, cu quis sfiteatr facti, negat tn ea vim habere, quale actor dicit in l. si putator. 31. ff. ad l. Aquil. in clement. si furiosus de homicidio collocata stitutue causae ca diffinitione, intendente reo n diffinienda causa x sclusione actoris. Ad stitutione cause siecturale cu impliciter negat, factu expectat se peruenturu ad tt de probat. vsque ad tm de iu. iur. quo absoluto ad stitutione cause, qua versatr ca diffinitione, aium apphendens. D. Regmundus nra pposuit Rm. q sepe accedit, vt dr in princ. inst. h. tit. vt hic ira pscriptio, q actor expedit, iusta sit (in abstracto) v iniqua sit aduersus eu, cumque agit meliore ordine secutus, qua in pandectis Tribonianus; na vt not. Dionisius Gotofred. in Ra ex collo. 1. ff. h. tit. serie Triboniani tractati ostendit libros

pandar=

pardellarum incuriosè digestas.

Ex qua observatione deduco I.º cum Baldo in d. l. peremptorias . . . s. obb. d. initio primae ptis n. 9. Petr. Gregorius lib. 21. sintacmatum c. 17. n. 3. veram, et absolutam facti negationem n. esse pprie exceptionem, primo n. excipiens meram pbat in l. in exceptionibus. 11. ff. de pbationibus n. vero absolute negans in l. actor. 23. c. de pbat. observ. Cuiac. ad Paulum lib. 69. ad edictum in l. 2. ff. de pbat. ex hoc illam l. ad exceptionem referens. Secundo quia si factum vel agendi ca. negatur, defensio reo n. e necessaria in l. siquidem q. in princ. C. h. tto. Tertio; q. hic actor pbatam intentionem obtinet, nec ulla except. suincitur, solumque disceptatur, an sit verum, qd actor in intentionem deduxit; nec de alicuius exceptionis vi inquiritur, aut cognoscitur. Inde dixit Baldus receptum à Cardinali Tuscio litera E. conclusione 391. n. 2. phibitum excipere n. ee. negare phibitum stante n. l. 4. tto 2. tt 3. ordinamenti. Odie . l. 1. tto 21. tt 4. novae compilationis, q. ei, contra quem facta e. phibetur opponere exceptiones pter expressas in illa l. pot negare se recepisse in scriptura otentum. ut docent Parladorius lib. 2. rerum cotidianarum c. fin. 4. p. te § 11. n. 26. Aceb. in d. l. 1. a. n. 101. et in simili statuto Vesembetius in practica ff. h. tto n. 2. facit txs in §. idem iuris instituta h. tto. et pbatur q. exceptio, quae ffundatur in iure naturali (qualis ista, quae sit fundata in *sinderesim) n. e. f. ut docet Abendaño in d. l. 4. n. 48. usus tm obtinuit, ut negatio facti intentionis exceptio dicatur. ut resoluit cum Azore Vbesembetius d. n. 2. pbat Vilingerius in Ru. n. 12. instit. h. tto.

*. i. in rectitudinem

Deduco secundo contra hanc observationem vere diffiniri *observationem Cuiac. in l. 2. n. . . Collatina 2. ff. de iust. et iu. ut ea sit à iure civili. quia illa virtus actionis orta à iure civili *aequitate in l. aequitate, 12

*exceptionem.

*qui aequitate,

.12 ff. de doli except.e exempla extant in l. 3. §. ibidem ff. ad exhibendum in l. 4. in princ. ff. de servitutibus in §. 1. cum tribus sequentibus inst. hoc tit. Inde pactum (in quo aliquid adiicitur id quod detrahitur) operatur except.e exempla extant in l. 3. §. ibidem in l. pacta conventa ff. de contrahenda actione, ut annotauit Con. lib. 4. c. 11. n. 8. et in iure retinendi competens marito in l. maritus §. cum l. sequenti ff. sol. matrimonio cum elidat actionem, addit diminuat actionem, id tamen moderetur excusationem non ex exceptione, et sic semper contra actionem opponi posse dic. Bartol. in d. l. maritus n. 3 [illegible] ad interpretationem d. l. 1. tit. 21. lib. 4. nouae recopil. doc. [illegible] Abendan. n. 28. Parlador. n. 28. ce[a] Sane in deductione, ut nihil [illegible] relinquatur obseruo cum Petro Fab. lib. 3. semestr. c. 24. fol. 3 [illegible] S. verbum, scribere, sumi pro [illegible] sphendere in l. 1. §. 2.o loco ff. de postulando, ferantur [illegible] immunis acceptio contraria sit in l. quero 39. ff. de actionibus empti not. Rebard. lib. 2. variorum c. 3.

Exceptio actionis nomine regulariter non venit in l. verbum [illegible] §. 1. ff. de verborum significatione in l. 1. §. [illegible] [illegible] eiusdem in l. et eleganter ff. de dolo, notant Cuiacius in paratitla ff. [illegible] tit. Donel. lib. 13. commentariorum c. 20. quamuis intenta fuerit in illo edicto non tamen e, contra doloso praestare actionem, ut puniantur, quam deceptis subuenire, vel eorum indemnitati consulatur [illegible] quae tradit Osuald. in notis Donelli enucleati d. c. 20. litera [illegible] contra actionem competentem extra actio competit ex edicto de dolo, quam vere exceptio e in d. §. 1. [illegible] n. 4. Balzabius lib. 4. de dolo. c. 2. n. 2.

Pactionis etiam nomine venit exceptio in d. l. iuris gentium. §. habeo [illegible] litera coe quam defendit Rebar. d. c. 3 S. affirmans sic intelligendum illud Horatii lib. 2. Satira 3. Mente nisi litigiosus, exciperat [illegible] cum loquatur [illegible], qui cum emptore pactus fuerat seruum sanum esse, et malus erat, et cum sponderet ea, quae in alienandis mancipiis praestari solent, mente excepit, i. pactus e, se mercem mancipii sanam non praestari [illegible] Cornel. lib. 25. aduersariorum c. 2. Versus.

Propria autem actionis limitatio, quae ostendit actionem aliequi-

[illegible]

iusta locum non habere in §. 1. cum sequentibus inst. de vsu. observat Buanus Gedeus in d. l. Xibus §. n. 4. et hoc est ut notat Antonius Faber de erroribus pragmaticorum decadis 3. errore 1. quod dicitur in l. sed et si 2. ff. soluto matrimonio in l. huiusmodi 4. §. qui seruum de leg. 1. textu notabili, et multis allegabilibus in qua significatur nomen vox praescriptio, quatenus sumitur pro exceptione declarante actione effectum non habere, immo elisam esse in l. qui cum tutoribus 9. iuncta glossa Gothofredi l. C. ff. de transactionibus in l. iudicatum 29. in princ. ff. de exceptione rei iudicatae in l. 3. §. 1. ff. de praevaricatoribus in l. penult. C. de praescriptione longi temporis.

Agnosco tamen

Requiri in exceptione quidem ut quis quod sua interest sequatur retinendo in l. si quisquam 7. ff. de diversis, et temporalibus praescriptionibus continuando eam in tantum 7. in princ. ff. de rerum divisione, et bene lib. 3. institutionum Marciani insinuat Antonius Faber de erroribus pragmaticorum decadis 3. errore 7. Requiritur tamen de praescriptione excipere, ut in fructu remaneat. Inde differentiam constituunt iuris consulti in l. si tibi 7. §. 1. et 2. in l. si unus 27. §. pactus ne peteret ff. de pactis in l. in fin. §. cum mihi ff. de liberorum solutionibus in l. cum quis 3. 6. ff. de solutionibus inter liberatum ipso iure, et liberali ope exceptionis, quae secundum Donellum in d. l. n. 1. 0. Osualdus ibid. 11. litera A. consistit in eo, quod non in primo, sed in secundo casu requiritur oppositio partis, et si non opponatur valet sententia: non n. obstat exceptio, cum non sit opposita.

Definitur autem regulariter exceptio cum Mantica singulari 6. 6. §. 6. 66. n. 4. Pal in praxi 1. p. tertio tempore 9. n. 8. Conrado

in l.

in l. diffamare . 6. n. 2. C. de ingenuis et manumissis, ut sit actionis exclusio. Non recte tamen quia hec explicat integra eius equitate ostensa in l. 2. in princip. ff. h. tit. exigua contio et diminuta diffinitione quam tradit Cardin. Lucius 1.a resolutione 3. 70. n. 1. et diffinitione ut exceptio sit, Oppositio, que ex equitate regulariter competit ad excludenda actione, vel condemnatione. In eo quod ponitur loco generis oppositio comprehendens alias, que intendit ad excipiendum, sed ut cognoscamus exceptionem [illegible], ita posita sit: pretermissa n. nihil [illegible], ut dicit n. procedenti [illegible] [illegible] 3.1. ubi not. [illegible] [illegible], efficacia [illegible] [illegible]. Conserius 1.te p. 3. c. 6. n. 6. quod iudice superiori [illegible], ut docet [illegible] fin. ff. de petit. hered. Iulius [illegible] tit. [illegible] c. 6. n. 72.

2o. Ex equitate ad explicanda originem et causam omnis exceptio e nata ex equitate in l. quod tale 1. 2 ff. de doli except. in l. Marcellus. 8 6 ubi not. Pernis ad ff. de divers. regul. iur. tradunt Decianus responsio 4 9. n. 2 3 4. Bohemus ad speculum Maranthe p.te 6 membro 9. n. 20.

3. ad excludendam actionem quia e intenta, seu [illegible] exceptio [illegible] rei: actoris e [illegible] rei exigentis e excludere [illegible] considerabat Dominicus [illegible] 9. 9. n. 2. [illegible] supposito effectum na debitum eius exceptione habeat iure proprio competentem iure [illegible] civili veteri act.e tenere in princ. inst. h. tit. in l. fin. ff. de iur. iur. 3. circa ff. de dolo except. opposita except.e id [illegible] maoris teneat, qua si adversus eum nulla esset actio in [illegible] l. 3. ff. de except. rei iud. observat Donelus lib. 22. commentariorum c. 1. seq. Zanjedus 1.a p.te c. 3. n. 6. deinde n. 7. interpretans l. nihil interest 12. ff. de divers. reg. iur. huic optimum exemplum prebet l. si heres 3.1. ff. de actionibus empti ut in exceptio facit pro de=re secundum regulam in l. 1. ff. de divers. regul. iur. ita, ut alte

i. intentam

sciamus

sciamus nulli spetere exceptionem, nisi pendat actio iure civili constituta, qua is teneatur in d. princ. § servus inst. de capitis diminut., vt not. Donelus in d. c. 1. 2.a quae effectu exceptio vocatur actionis exclusio, in Ciceronis lib. 2. de invent. in l. 2. in principio ff. h. tto. notatur: logica ponderante vlg. non ethimologia, id intentu opponentis tendentis in defensionem suam in l. sufficit. 36. ff. de condict. indebiti, sumpta, vt recte consideravit Bultheius. 1.a n. 2. Cuiac. in paratitellis C. h. tto. Mathias Colerus de process. executivis 1. p. c. 2. n. 129. à pugna vera ad vmbratilem similitudine, vt in vera est bellum in hac est actio: vt in illa clipeum, seu scutum, quo bella hostium avertimus. in hac est exceptio, qua actionem excipimus, submovemus, et in actorem retorquemus. qua intent. ... pro except. ponitur vox, defensio, in l. si eti § 2. in princ. ff. de iudic. in l. 4. in l. siquidem 9. in l. defensionis ... C. h. tto in l. emptori 26. C. de evition. appellantur que exceptiones arma reorum à gta in princ. inst. h. tto. Gregor. d. c. 17. n. 29. vt not. Bultheius in d. princ. n. 4. sunt defensiones reorum. Unde quod defensio non est, nisi vt iniuria propulsatur, et non ante in l. scientia § qui cum aliter ff. ad l. Aquil. explicat Solon. 22. q. 6. a. 4. art. 7. controversia 2. delusione 3. Vs. secunda conditio. reus non tenetur opponere, nec probare exceptionem, nisi actor negam intentionem fundaverit, quia actore non probante reus etsi nihil probaverit, obtinebit, vt ostendit Calderinus ... Fil. delus. 70. n. 1. obveniant n. 2. cum Bellamera aliter servari in causis summariis, et stillo Romanae curiae, nam vt lites abbrevientur, vna tamen remissoria datur vtrique parti. nulli spetere exceptionem, nisi data sit orta actio, cum tendat ad declaranda actione regulariter à iure recessa, specialitate hoc in casu non habere locum in § 1. cum tribus seqq. in tit. h. tto.

N. 7. Ex hoc in cibo deduco cum Donelo in Rubr. C. h. tto. Zangero d. c. 3. n. 8. id tamen perturbans removetur, id eque

Decendi

nulli

nulli competere exceptionem nisi quando iam orta sit actio, cum tendat ad declarandum actionem regulariter regulariter a iure concessam speciali voce, in hoc casu locum non habere in §. 1. cum tribus sequentibus, inst. h. tto, in quarum proposito dixi 1a n. 6. et quaest. 2a quod exclusio praesupponit existentiam, hinc l. decem. 1. 16. ff. de verbor. obligat. in princ. vi. quae res inst. de libertinis. sed exceptio est actionis exclusio ut dixi 1a n. 4. et 5. ergo praesupponit actionis existentiam.

2o. actio, et exceptio sunt correlatiua in d. l. siquidem, sed in correlatiuis unum non potest esse sine altero: pater n., et filius dum sint correlatiua, non potest dari unum sine alio, quin de facta mentione unius censeatur facta mentio alterius in l. 1. C. de cupressis lib. 11. ergo data exceptione dicimus esse relatiuum i. actionem 3o. praesuppositum semper dicemus praecedere: ut cum dicimus actionem, praesupponimus obligationem, et viso fumo praesupponimus naturaliter ignem, sed exceptio praesupponit actionem, cum sit eius exclusio, ergo debet praecedere.

Vnde in illa quaestio. quaestio.

quando reus contemnit actorem sine ulla actione de facto litem mouere, sit vera exceptio. pro affirmatiua tenent Medices tit. de diffinitionibus 2 parte q. c. 36. Menchaca lib. 2. controuersiarum illustrium c. 54. n. 9. Gilchenius de praescriptionibus 1. parte c. 2. n. 33. et in locis proxime citatis Cobb. n. 4. Petrus Greg. n. 5. pro quibus facit. I. text. in l. 2. in princ. vers. ad excludendum id, quod in intentione deductum est ff. h. tto. 2o. text. in l. 3. §. temporales vers. qualis est pacti conuentio i. ne forte extra quinquennium ageret. III. §. tto. ubi excipiens intendit se ad huc nihil debere quando nondum cessit dies in l. cedere diem 2. 3. ff. de verbor. signif.

Negatiuam autem tenent Cuiacius in l. si ex cauta l. si tibi §. de pignore ff. de pactis Acosta in l. si ex caut. citata verbo, et et in factum n. 6. C. de non numerata pecunia Don. d. c. 1. et d. n. 5. Vnde exclusis tantum exceptionibus admitti ea, quae contrarii intentionis, nisi ex verbis l. mente eiusdem statuti aliud constet, dixerunt Cobb. 1. n. 5. * Cuiacius.

Menochius lib. 2. praesumpt. 4. d. n. 37. quod facit primo: intentio facti non est actio, quia nec naturalis actio excludens est exceptio, cum ad suum esse, et qualitatem expressa indiffinite requiratur, cum excludat actionem, ut recte considerat Bargalius d. c. 2. n. 56. 2o. quia ea defensione non excluditur actio, sed perturbans removetur, ut dixit Caesar Contardus in l. diffamari c. 6. n. 3. C. de ingenuis, et manumissis.

* illius.

Ego autem distinctae rem opponens constituo. I. aut excipiens excludit intentionem quando exciduns illius, qui nec nunc habet actionem, nec speratur habere, dolose tamen actionem intentat, ut si quis petat ex obligatione iam extincta solutione, l. acceptilatione, cum illa exclusio non est exceptio, quia non est, quod tolli, aut excludi valeat, ut not. Dom. in d. Rep. n. 7. Unde hodie. Lex. 1. tit. 21. lib. 4. nove compilat. quae prohibet oppositionem omnis exceptionis contra executionem instrumenti guarentigiae, concedit ei, contra quem executio fiat opponere contra executionem solutionem, cum ea vere proprie non sit exceptio, cum per eam non excludatur actio (cum non n. est extincta, et sublata iam obligatione solutionem) in princ. inst. quibus mod. tollit. obligatio.

.questio.

~~[illegible]~~ obligat. 2o. in illa q. an declinatoria sit proprie exceptio. in qua pro negativa tenuit Panorm. in c. quoniam contra n. 11. de probationibus. firmans nec statuto de exceptionibus loquente eam contineri, cum declinatoria iurisdictionis non opponatur adversus actorem, illa n. non actor, sed iudex excluditur, probat cum Ant. Gomez. Parladorius d. § 11. n. 12.

N. 21.
Declinatoria proprie est exceptio.

* Affirmativa vero, quam ego veriorem iudico, tenent Abb. d. n. 5. vers. 5. Lanfranc. d. tit. 2. parte 2. c. 1. in princ. et parte 3. c. 26. n. 49. Gothofredus in d. l. 2. § illud. pro qua facit text. in l. fin. C. h. tit. in l. 2. C. si contra ius. l. utilitatem publicam. Unde credo cum Catherano decis. pedemontana 1. n. 36. Lanfr. d. c. 26. n. 63. statuto loquente simpliciter de exceptionibus declinatoriam comprehendi. praesertim apud nos, cum exceptio compromissi impediat executionem, ut ex l. fin. in legibus Manthuae Carpentanae resolvit

Aben=

Abendaño in .l. 4. n. 34. tto. de las exceptiones. lib. 3. ordinamti, quia etiam impedit exceptio incompetentiae iudicis notoria, ut docet Mathias Colerus de processibus executiuis p. 4. c. 1. n. 4. &c. et ad fundamentum Panormitani respondeo cum Gomezio in d. §. illud, Osual. d. c. 1. lit. F. declinatoria directe iudicem respicere, oblique tamen opponi aduersus actorem, ut aliquo modo actoris actio videatur deterior, post declinatoriam litigante clerico, aut scholari coram suo iudice.

3º in illa q. an exceptio dillatoria sit vera et proprie exceptio. partem negatiuam tenent Padilla in .l. 1. n. 59. C. de iuris, et facti ignorantia, et ubi 2.ª Contardus. n. 7. Lanfeus c. 26. n. 45. q. dillatoriae, ut dicitur in §. appellantur &c. inst. S. tto differunt, non vero excludunt actionem. affirmatiuam, quam veriorem iudico, tenet cum aliis Greg. Lop. lib. animaduersion. c. 22. n. 5. et 6. ex .l. 2. §. sane .l. 3. §. temporales ff. S. tto, et ad rationem contrariam respondeo cum Osualdo d. lit. F. illas exceptiones dum sunt, et durant, actiones excludere. Unde credo statuto loquente generaliter de exceptione dillatoriam comprehendi.

4º in illa quaestio an exceptiones sint iuris naturalis, an vero iuris ciuilis. esse iuris naturalis docent Pan. n. fin. Fel. n. 4. Decius n. 6. H. Racha 1. n. 82. quia exceptio continet defensionem in .l. siquidem q. in .l. defensionis .11. C. S. tto. et defensio est iuris naturalis in .l. 1. §. cum arietes ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur, ergo et exceptio est iuris naturalis. quo fundamento dixit Las. receptus ab [illegible]tatia de appellat. q. 19. remedio. 1. conclusione 4. n. 14. iudicem [illegible] amplissimae omissionis principalis non posse reiicere exceptionem acquisitam partibus, quantumcunque sit de rigore iuris inducta, quia non potest tollere defensionem, cum sit de iure naturali, et non potest tollere appellationem, quatenus continet defensionem in clem. Pastoralis. §. caeterum de re iudicata, docent Bartholus in .l. interdum n. 6. ff. de conditione indebiti. Decius. n. 9. Berrius. n. 97. in Ra. de appellationibus. ¶ Esse autem iuris ciuilis dixerunt Bartholus

N. 22.
dillatoria est vere exceptio.

quaestio.

.n. 9.

n. 19. Oroscius n. 6 q. in l. ex hoc iure ff. de iust. et iur. Mathena ib. n. 12. mot. I. exceptio est exclusio actionis, (ut dixi n. 4.) que ortum habet a iure civili in l. 2. §. deinde ex his ff. de origine iur., et sic ante ea non potuit esse consideratione in principio instituta de libertinis. Quo exceptio tolli p. l. positiua, et principis rescripto in l. 3. §. si is, a quo ff. quod quisque iuris. c. ex ibi el segundo de offic. delegati l. 1. tto. 21. lib. 4. noue compilationis, docet Olarus d. c. 1. n. 23. quod non posset, si exceptio esset iuris naturalis. §. sed naturalia inst. de iur. naturali.

In qua re omissa distinctione que post alios probat Longeus d. p. 2. c. 22. a n. 16. ego cum Covarruvio lib. 2. miscellanearum c. 16. n. 11. Cidaco Perez in l. 1. col. 22. vers. quid dicendum tto. 6. lib. 3. ordinamenti, ad concordia opiniones reducens considero exceptionem considerari in abstracto et ultimum finem, qui est defensio, et sic considerata est de iure naturali, et principis rescripto tolli non potest. * Sic in simili citatio: si consideretur quatenus continet defensionem (ut est prima) a principis rescripto tolli non potest in c. 1. de ca. possessionis, docent Voerius decis. 207. a n. 9. Zeballos tomo 1. practicarum qq. 1 7 9. n. 12. si vero consideretur, quatenus spectat ad formam iudicii, a principe tolli potest in c. cum sit Romana de appellat. §. fin. docet Caballinus 2. p. milleloquior. c. 836. Inde in hispania consilium regium declarat ca nulla facta citatione pronuntiat sententiam, ut firmat Sarmientus lib. 2. selectar. c. 14. n. 7. et deduco in l. 1. tto. 21. lib. 4. noue compilat. summo cum iudicio dici de exceptione que nosea admitida. Ubi adiudicem relatis non. que nosea opuesta. Ubi ad pp. relatis: quia animus legislatoris fuit non excludere legitimas exceptiones in cludentes in se defensionem, ut docent Acev. in d. l. 1. n. 59. Baldes in additionib. ad Roderium Suarez in l. post rem iudicatam §. venio ad 2. pp. in d. 1. ex. ubi addit a. s. Pontifice. quod et nos, nec antecessores nostros credimus nunquam expressisse

N. 23.
exceptio quatenus continet defensionem est de iur. natur. quantum vero ad formam est de iure positiuo.

* in l. causas 16. C. de transactionib. in rerum si consideratur exceptio i. quoad formam pro finitionem termini est de iure positiuo, et principis rescripto tolli potest.

N. 24
L. 1. tto. 21. lib. 4. noue compilationis explicatur.

expressisse. Vt iudex, cui tales literę presententur intelligat sti- nere vitium falsitatis, et sic non mandandas executioni, nec quem gravi de crimine falsi. Non requiritur tamen, ut exceptio sit a reo

opposita; nam is, cui exceptio competit, poterit actore provocare implorando officium iudicis, ut declaretur se liberum esse, et imponatur actori in futuro perpetuum silentium in l. 3. C. qui bonis cedere possunt in c. 1. de iure iurando docet glossa per textum in l. si contendat ff. de fideiussoribus quam firmant communiter recepta Ant. Gomez. tomo 3. c. 1. n. 20. Cobb. lib. 1. variarum c. 18. n. 3. Blarius in repetit. d. l. diffamari c. 2. n. 20. 4.o ponitur ad condemnationem, ut intelligamus cum Zanseo 1.a parte c. 3. n. 13. exceptionem generaliter respicere condemnationem futuram, cum excludit actorem, et sic opponitur condemnatione preterita, dum opponitur ad impediendam executionem in l. divus §. in l. Nensenius 41. ff. de re iudicata docent Arinig. in praxi 9. c. 5. n. 1. Zanseus 1. parte 3. n. 96. c. 26. ex quo deduco I. replicationem, et duplicationem exceptiones dici in l. 2. de exceptionibus §. 1. et 3. in l. exceptio. 22. §. 1. 5. titulo quia carum quelibet tendit ad excludendam condemnationem, et summouendum telum adversarii in d. l. 2. §. 1. Deduco 2.o recte diffiniri exceptionem in d. l. exceptio, ut sit quę eximit reum a damnatione (exemplum in l. admonendi de iur. iur.) modo minuit damnationem, exemplum in herede retinente Falcidiam. Exceptionum plures esse exceptiones excogitarunt interpretes ex suo cerebro, dum dicunt esse alias iustas, alias fribolas, seu impertinentes, alias incidentes, alias emergentes, ut refert Onuald. 1. titulo 22. c. 2. lit. A. ex eis autem Rah in praxi tomo 1. parte 3. tempore 5. n. 10. Josephus Cuna in commentariis ad ritus Siciliae c. 25. n. 36. constituunt dillatoriam, peremptoriam, et mixtam, seu anomalam, eo quod ante, et post litem contestatam opponi potest qualis est exceptio excomunicationis in c. 1. 5. titulo lib. 6. exceptio non numeratę pecunię in l. in contractibus §. super ceteris C.

N. 25.
exceptio ante oppositam actionem effectum habeat.

N. 26.
respicit omnem condemnationem.

N. 27.
replicatio, et duplicatio sunt exceptiones.

den

C. de n. num. pecun. §. 1. in fine int. de literarum obligat. falsio fri; ut cum Zasio, et Arnolsido resolvit Ant. Eringius d. c. 26. n. 9. quod huiusmodi mistum, ut in simili dr in l. quaeritur. 10. ff. de statu hominum, debet applicari extremo, cui magis accedit. Exceptio n. excoitionis est dillatoria, nec eius substantialis forma est, ut opponatur ante litem contestatam, sed ut ad tempus excludat, ut facit excoicatio interim, dum durat: nec n. iudiciorum solemnitas substantiam, aut naturam exceptionis mutat, ut docet Greg. Lopez lib. animadversionum c. 26. n. 4. et 6. exceptio n. non numeratae pecuniae est peremptoria, ut adnotavit Trentacinquius lib. 3. variarum tit. de solutionibus resolut. 20. n. 37. nec iura adducta valent ad ducendum in d. §. super Cetervis, solum dr creditori competere exceptionem non numeratae pecuniae intra triginta dies: at in d. §. 1. dicitur debitori competere exceptionem usque ad biennium. et ratio differentiae est secundum Zanserum s. p. 3. c. 14. n. 20. quia magis subveniendum, ubi maius periculum intenditur in l. 1. §. sed si quis ff. de Carboniano edicto: at minus periculum est, cum clerico falso confiteri, se accepisse, quod non accepit, cum non sit illi, ut debitori necessarium ad pecuniam contrahendam prorogare opportet, sed solent, ut blanditiis debitum exigant prorogare pecuniam postea accepturi. merito igitur, ut docet Mascardus concl. 639. n. 2. illi partius subvenitur.

N. 29. De natura et tempore n. numeratae pecuniae.

N. 30. Exceptionis divisio, quae explicatur.

Exceptio autem dividitur in duas species. scilicet in dillatoriam et peremptoriam in l. 2. §. fin. in l. 3. ff. h. tit. in §. appellantur instit. h. tit. in l. 8. et 9. tit. 3. par. 3. docent Aninius in praxi § 13. c. 1. d. n. 4. Donel. in d. l. 2a n. 12. Escatius lib. 1. de iudiciis causarum civilium c. 10. n. 2. et ubi s. Greg. Lopez n. 1. Eringius n. 80. Dillatoria est, quae processum retardat, tempus dillationem tribuit. Huius generis est exceptio excoitionis, ut notat Fachineus lib. 8. controversiarum c. 82. recusationis, procuratoris fori, quae sunt opponendae ante litem contestatam in l. penult. et fin. C. h. tit. docent Castrensis consilio 276. col. 2. tom. 1. Donellus lib. 22. c. 9. et in l. excep-

tionem

tione C. de pbat. Peremptoria e, quę perimit ius actoris in §. ppe=
tuę instit. de [illegible] in d. l. 3. §. ppetuę notant Bursatus cōsilio. 29
in princ. Zangerus 1. p. 3. c. 9. n. 3. Cuius generis e remissio de=
biti, ius iurandu, res iudicata, docent ubi s.a Donellus c. 2. Petr.
Gregorię n. 11. quę in qualibet parte iudicii opponi pot in l. peremp=
torias C. sine rescindi n posse, docet
Barbosa in l. venditor
n. 79. ff.
de iudiciis
qqs finis
Marn au=
Decembris
a.d. die
quo rob=
bati an.
1.6.6.

Sunctem sumpsu fuisse ex
epistola S. Zelestini 3. eo codice attestanti qua iniuria temporu ere=
Videamissa, cu nec extet in epistolario R. P. P. nec in Varmio
anno [illegible] 9 [illegible] in quo aliquę epistolę S. Zilestini sum=
ma diligentia congerantur, nec in 3. tmo [illegible] Surini, ubi ex Ma=
theo Paris, et Rogerio [illegible] Anglicanis historiographis epi=
stolarum S. Zelestini ponitur index, cuius mentio fiet. fragmentum

N. 1.
tres epigraphe.

In mutillam, ut somnium Scipionis, et ut relata in pandectis a Triuon. posuit Ioan. Vallensis, seu Galensis in 2 collect. decretalium lib. 2 tit. ... Unico cap., quod restituit amissa clausula (posita in corpore iuris a Greg. 3. emendato, et Parisiis excluso) quae ad decisionem non necessaria. D. Reymundo in ea collect., ut indicat huius tex. tit. et g.

et ex — Ex quo liquido apparet frustra quam interpretes antiquos ... me Mathiam Colleram in commentariis ad hunc textum laborasse in suis casus posit. deficiente integra, ex qua historia, seu hipothesis colligi poterat. Si autem, ut ex tanto seculis longinquitate corporis augurati sunt Pithag. apud Agelium lib. ... c. 1. ex hoc fragmento et

coniectura casus. — magis ex excollio posito in d. c. unico post epigraphe ab eod. Ioa. Galensi, quod ab imperitis tribuitur Vincentio, et Tancredo, ut ait Ant. Aug. in proemio de quinque veteribus collationibus, ipsius editionibus decretalium a se editis. Et velimus coniecturare historiam, seu hipothesim. Obversio in eo excollio dicit hunc textum esse ... c. Laudabile, ut lite pendente in d. 2. collect., qui extat in c. 2. eod. tit. in hac collect., ex qua apparet in lite orta fuisse, quod matrimonium accusabatur, ut annullaretur: et ad probandum (C.V. l. 2.) impedimentum fuerunt testes adducti, in quorum dicta, et depositiones tunc apparte, contra quam producebantur, nihil fuit obiectum, receptis tamen, et publicatis attestationibus. tunc, ut vim attestationis dilueret, obiiciebat in personas testium crimina. Hic causae status. ex qua duae quaestiones oriebantur.

causae status dubia. — prima an exceptio criminis admitti posset. 2a an criminibus probatis testes poena ordinaria sint plectendi, et Scelestinus antequam respondeat, omitti qualitates testium requisitas. Ex canonica institutione, ut habet tex. hic in tit. sicut canonica institutione declaratum. quae verba (etsi ut posita ad maiorem declarationem inparenthesi) non animadversa ab interpretibus, dederunt causam Coll. criticis dicendi plura a veritate aliena, quae cessarent, si adverterent veteres canones,

quorum

quorum s. n. 3. mentionem facio, loquutus non in qualibet causa, sed in gravi, ut in episcoporum agenda coram concilio. ex quo facto studio decisioni se astringens Caelestinus respondet ad 1. quoque exceptionem admittendam, quod non est credendum contrariis confessioni s. testimonio (in qua significatione accepit a Varrone lib. 5. de lingua latina) eorum nisi se prius probaverint innocentes. ut decreverunt N. PP. Stephanus, et Hadrianus in c. 1. et 3. 3. q. 11. Calistus et Damasus, quorum sanctiones refert Burcardus lib. 1. c. 1. 7. 1. et 172. ad 2.^m negative, quia crimen oppositum per via exceptionis illud tamen operatur, ut ad intentum excipientis testis a dicendo testimonium repellatur.

Ex qua thesi, et litera conclusio, quae disputanda deducitur, talis est. Si testis de crimine de quo est exceptus convictus, vel alias convictus appareat, a testimonio repellatur, non tamen puniri de crimine, si non tangit negotium principale. a

2. conclusio rationibus dubitandi impugnatur.

De cuius prima parte, quatenus docet testem de crimine convictum repellendum, opposito 1. ex difficili Calistrati responso in l. 3. §. l. Iulia ff. de testibus relato a Graciano in c. si testes 5. §. l. Iulia 4. q. 3. ubi dicitur criminosum non publico iudicio damnatum non esse repellendum a testimonio; id quidem merito: quia ante condemnationem non debet quis aliquo iure privari in c. 1. ut. nec adimi. de iudiciis, cum Christus tamen in c. 2. de officio ordinario, nec Christus Iudam communione removit. Sic autem repellitur exceptionem, quod testis sit de crimine convictus, quia contra iuris regulas. In cuius rei confirmationem considero facultatem probationum restringi non debere in l. quoniam 21. C. de servit. in c. fin. 4. q. 2. in c. fin. in princ. ut lite non contestata in c. significavit 41. de testibus et attest. quod ne fieret voluit Deus in l. veteri ut aquarum virtute detegeret adulterium, quantumvis esset occultum in c. in libro 21. 2. q. 4. peccatum occultum anathematis disquireret sortibus in summa 26. q. 6. et in l. gratiae sumptae eucharistiae disquireret delictum in c. saepe contingit 23. in c. fin. 2. q. 4. si deinde criminosi non tamen condemnati repellantur auferendo testimonium angustaretur facultas probationum, cum nemo sine crimine vivat in c. 3. §. nunc autem

oppositio 1.

aut̃ ꝯ. rei ꝯ natura 29. distinc. in c. nisi dict̃ 3. qui scientiæ iuncta
gr͡a ꝯbo, pauci, deuenient. et sepe sepius timore repulsæ arceret quis a feren-
do testimonium, ex quo delicta remanerent impunita, quod iura maxime abhor-
rent.

secunda. 2o. Pono ex celebri Greg. 9. responso in c. testimonium § 4. de
testib. vbi dr in ca ciuili teste de crimine emendatum admittendum,
quia preteritum delictum e sequti emendatione purgatum in c. ferrum. 1. d. cum sequti
50. distinct. et sic sicut post emendationem potest distingui non ordinari in
c. ponderet. 1. 4. cum duæ sequtib. in c. quod sic, qui § 2. 50. distinct. quia
ex testimonium dicere in c. ipsi apostoli. 3 d. cum sequti. 2. q. 7. sed hic agebatur
ca ciuili: erat n. ca matrimonialis, nec erat delicti persistentia, quia
testis n erat repellendus.

tertia. 3. Contra eandem conclusionem quatenus docet testem in alio
iudicio conuictum repellendum, oppono decisum in c. constitutus. 30. de testib. et alibi
vbi depositiones factæ in vno iudicio non sunt in alio aperiendæ, quia vt vulgus ait
res inter alios acta aliis n nocet, nec iudicat. et ea vt ego existimo potest in
hoc iudicio testis famam suam defendere, et se ab infamia vindicare docens
se falsis testib. accusatum, vt insinuat txs in l. 12. tit. 36. lib. 11. Codi-
cis Theodosiani.

quarta. 4o singulariter contra secundam partem nostræ conclusionis oppono de l.
2. § si publico ff. ad l. Iul. de adulteriis. c. per inquisitionem 26. de
electione. c. 2. de confessis. quæ probant teste, cui obiectum e crimen in for-
ma exceptionis pena ordinaria puniendum si fuerit delictum confessus, aut
de eo fuerit conuictus, quia cum impunitas delictorum sit administratio iustitiæ,
et resultat salus publica, debet iustitia administrari, et delictum puniri,
quocunque modo constet in c. 2. iuncta gl͡a ꝯbo suspicio. 32. q. 1. in c.
2. in c. literis. 1. 2. de presumpt. in c. sicut 6. de simonia, vt iusta illud
Deutheronomii. 13. omnis Israel audiens timeat, nec quid simile faciat.
hic aut n punitur testis delictum, si illud n tangit negotium principale quia
contra iuris regulas.

Quibus non obstantibus. vera nostri txs conclusio, quæ in suis ante
quatenus habet teste de crimine opposito conuictum repellendum. probatur au-
toritate txs in c. suspectos 4. in c. constituimus 3. q. 5. in c. 1. et 3.

N. 3.
conclusio probatur autoritatib. et rationib.

3. q. 10.

.3. q. 11. ut in c. infames. 17. 6. q. 1. in c. ex p.te 7. in c. super eo 13. in c. licet ex quadam 17. in c. testimonium. et de testib. et attestation. in c. praeterea 7. de testib. cogen. in c. licet causam. 9. de probat. in l. 3. §. penult. de testib. probat in simili lex imperialis 23. §. immo C. De nupt. concordat l. 2. tto. 6. p.da 31 l. fin. tto. 1. p.te 7. Ratio est probari 1. pars rone. I.o
na. I. quia vt dr in c. forus. 1. 9. V1. fin. de V.bo.rum sig. n.n. pot iustitia cum scelerato homine habere commercium. secundo.

2.o quia nullius valoris testimonium est nisi ab illo egregio dicatur, vt dixit Thimas apud Lucianum in dialogo Armonides; quod rone confirmari potest textu in c. testes. 3. q. 9. in princ. ibi absque vlla infamia, aut suspitione. in c. suspectos 4. in c. canonica. 6. in c. constituimus. 9. 3. q. 5. vbi suspectus de crimine repellitur a ferendo testimonium in causa clericorum, et facta equiparatione testimonii, et accusationis ex regul. textus in c. ipsi apostoli. 30. 2. q. 7. probat textus in c. 1. de accusat. capituli. 1. de accusat.
vbi constituta regula non generali, vt vulgus putat, sed particulari ad accusationem episcoporum, vt patet ex summario illi canoni ex originali intellectum
praefixo a Burcardo lib. 1. c. 69. et Sibone p.te 5. c. 2 6 9. additur rone in originali, quod extat non in ep.a Felicis primi, vt putarunt Constius ex excollio marginali in corpore iuris sino glia Parisiis excusso, sed in rescripto Felicis sed ad episcopos in Alexandrina sinodo congregatos c. 17. quod extat tomo 1. collid. Seuerini fol. 4 9. 4. in Loberio de sanction. secte classe 3. folia 27. habita rone in vi. ne illi qui troni dei vocantur prauorum hominum insidiis turbentur, a fortiori est repellendus suspectus de crimine, cum verisimilius ex presumpta mala voluntate dicatur illud Ps. 63. excrutati sunt iniquitates, et defecerunt excrutantes scrutinio.

3.o et melius in nro proposito ad separatione matrimonii requiruntur testes esse circumspectos et excepte maiori in c. 1. de consanguinit. et affin. q. ad causam grauem (qualis est causa matrimonialis in c. fin. de transaction.) antequam tertio.

capituli 1. de testib. et attestat. intellectu.

quibus discutienda coram concilio requirebantur in c. 1. de testibus et attestat. sumpto (neglecto epigraphe) (ut obserbat Cujacius) ex concilio Matisconensi, testes fideles, quae vox fideles, non supponit pro Christianis, nam quod infideles non admittantur, erat indubitatum in l. quoniam 21. C. de haeret. docet Salinacius in praxi q. 56. n. 2do s. id est viri egregii, et sancti, qui viderunt miracula, quae istis Sabati restituerunt in secta in c. nullus. 1. 3. q. 5. quae sic interpretatur Lucas allegat. 56. n. 3. vel apud homines insigne vitae meritum acquisierunt, ut interpretatur Garsias a Loaysa in notis ad concilium Bracharense 1. c. 1. quam forte desiderat motu repposuerunt, optimi, et fideliores, Gracian. in c. 2. 4. q. 2. Ioan. Galensis, seu Wallensis in 2. collat. decretal. lib. 2. tit. 2. c. 1. Bulcardus lib. 16. c. 3 si inter alios electi inter alios, ut servatum fuisse in causa Mattheliani cuius fit mentio in c. nunc autem 7. 21. dist. constat ex actis, quae refert Baron. anno Christi 302. c. 91. et 92. Romana in litis desiderabantur testes classici ut ex festo Pompeio observabat Conn. lib. 9. c. 3. n. 1. summae autoritatis, ut interpretatur Ludus in annotationibus prioribus in pandectas ad l. fin. ff. de pignor. act. id hic agebatur causa gravis, cum ageretur de separat. matrimonii, ut observaui 1. n. 1. quod adeo requirunt merito sint testes graves circumspecti, et omni except. maiores.

4. quoniam a testimoniis pendeat status causae in l. duo sunt Titii de testamentaria tutela in d. c. forus XI. testes antiquitus ita ut testis dicatur arbiter a Varrone in triumno, ut adnotauit Francis. Toleto. lib. 4. historiae fori Rom. c. 13. quarto testimonia ferunt in illicitas 6. §. veritas. ff. de offic. praes. necessarium est, ut non sit criminosus, quia indecens maxime est, a tali causae statum pendere.

Quinto quia ex reg. semel malus de reg. iur. lib. 6. non est credendum criminibus implicato in c. 1. 3. q. [illegible]. etsi tu dicas in teste fidem aprime, et veritas desiderantur, quae veste sabiles is in delinquente

ac proinde dr eum posse ee testem, cum d. reg. semel malus pce-
dat in eod. genere mali, n vo in diverso: ex homicidio n. n psumi-
mus aliquem furem, aut lenonem, docent tam in l. admonendi n. 38.
ff. de iur. iur. Catheranus decis. pedemontana 80. n. 27. Gram-
maticus decis. Neapolitana 28. n. 7. Mant. singulari 4 01.
Parisius consilio 54. n. 11. tomo 4. Rn. 1. qd cum delinquens sit
constitutus in peccato mortali, et sic sit aversus ab ultimo fine,
et diversus ad bonum comutabile, pronimus infidele deo infide-
le etiam hominib. futurum, ut adnotavit Grammati. consil. 38. n. 5. et 6.
R. 2. qd cum ota crimina habeant inter se conexionem in c. ex-
coicamus .1. in princ. de heret. tanta, ut peccans in uno factus sit
omnium reus in c. deficeat 9. de reg. iur. in decretalib. delinquens
repellendus e a testimonio, q semel in malum declinans, psumi-
mus, qd in eadem volunt. perseveravit, ut adnotavit Alciatus
reg. 2. presumpt. 16. Ra. aut p quatenus pbat testem ex delicto
exceptionem posito puniri n posse nisi illud tangat negotium prin-
cipali. Conclusio confirmari aucht. tex ut in c. 2 de eo quadmodum ibi
not. Panor. n. 2. de ordine cognit. in c. super his. eo. de accusat.
in l. lucius. 2. ubi nota gla. Albe. dicamus. ff. de his qui notan-
tur infam. 1. rõe. q cum tella iudicii n processerit, n pot quis cdem-
nari in ea ut lite n contestata, in c. 1. ubi not. Panor. n. 4. ut
ecclesiastica beneficia sine sine diminut. conferanir: id n. tella iudi-
cii n peruenit, cum eius vestibulum, et requisitum necessarium principale sit accusatio * ut
sd tm ut a testimonio repellat; q iudex n pot pronuntiare mia
penalem, q cum petitio ad id n extendat, in l. ut omnis. 9. sicut
tum petitur, n pot extendi mia in l. ... §. hoc aut, iudicium ff.
de dam. infec. et si iudex pnuntiauerit pnunciatio e nullius mo-
menti. x reg. tex in l. plata. C. de sniis, et interloqutionib.
omnium.

Ut aut materia nri tex aborigine repetam, aduerto 1. ut n. nulla preti dam=
reum negante n posse damnari, nisi sit conuictus in l. nos inquem=natio. * idem.
gtia. 2. q 1. reum aut conuinci posse triplici specie pbationis: scil.
testib., instrumentis, et inditiis. l. fin. C. de pbat. in l. 1. ubi not.

Quincij.

ex crapulis removetur.

** pambulum sit accusatio in c. 1. de accusat. in d. c. ... qui accusator (q n pot testis) cdemnari, cum n fuerit accusatus de crimine in l. rescripto 6. §. siquis accusatore. ff. de muneribus. et honorib.

** 2. q iudex eternim criminib. x forma petitionis mia pferre dicetur in c. qualiter, et quomodo 2. in fine de accusationib. in c. liceat heli de simonia, aut ubi crimen bucini testi p exceptionem

Na negans n victus n pot damnari.

Cuiacius C. de testib. l. vbi. 22. C. ad L. Corneli. de falsis. obseruat Ann. tt. 25. mentar. fol. 79. et in Ra n. 14. C. de testib. dignior tn est, que fit p testes in s. 3. loco. de pbationib. in c. cu lo anes de fide instrumentor. in nouella Iustiniani 73. c. 2. cu viua vox testis efficatius comoueat auditorii animu in l. de minore. 0. §. plurimu ff. de questionib. docent Flaminius de confidentiis beneficial. q. 65. n. 7. Mas. de pbat. quest. 9. n. 3. io Radamanti forma iudicandi exalto a partib. iure iurando sublata subrrogata fuit, vt pbatio testib. fiat, vt ex Platone obseruat Petr. Greg. tt. 50. sintacmatu c. 6. n. 11.

Vox viua ...
... ff. de minore.
l. ... plurimum ff.
...

N. S.

Statu causae pendet a testib.

Aduerto 2º. statu causae pendere a testib. vti obseruaui 1º. n. 3. inde in testib. ad testimoniu dicendum plura requirunt, que recenset l. 2. et 3. ff. de testib. l. eos § l. parentes C. l. servos C. l. testiu C. C. eod. l. 20. tto. C. p. 3. exornant, et explicant Aragon. 22. q. 70. art. 1. Lexius tt. 2. de iust. et iu. c. 30. dubitat. 5. Simanchas in catholicis tto 64. a n. 3. Azon tno. 3. institutionu moralium tt. 3. c. 20. Miranda de ordine iudiciario. q. 13. art. 6. hoc pcipuu e, vt testis infamia notatus pp delictu aliquod, l. turpitudine vitae n sit, si aut testis habeat tale defectus, repellit in l. in testimoniu 20. l. ob carmen 21. ff. de testib. p exceptione, vt ea vel aequata reo defensio pseqr Cobbal. pratica 4. c. 2. n. 7.

N. B.
qui sint testes omni excep. maiores.

Inde q omnis recepta a Mantua hic n. 13. deducit ex text. nra quatuor requiri ad hoc, vt testes dicantur omni excepte maiores scil. vt sint liberi ab omni crimine, infamia, suspicione, et manifesta macula. que requisita vt explicem

Non pot dicere testimoniu sine metu repulsae criminosus.

Primo constituo regula. criminosu teste ee n posse. pbatur in c. super eo. 15. vbi not. gla in c. testimoniu § 4. de testib. et attest. in d. § l. Iulia. in d. c. constituimus, vbi pbatur regula in homicida, malefico, fure sortilego, adultero incertum

committente

omittente, venifico, periuro, falsario. Mascardus de probat. conclusione 64. n. 1. et conclusione 336. n. 43. et 48. Farinaceus in praxi q. 56. n. 127. et n. 282. eam conclusio declarant primo a Mascardo dicta conclusione 27. n. 2. ut procedat in crimine graui animaduersione digno. quae declaratio secundum Farinaceum dicto n. 166. procedit attento iure ciuili, quo requiritur testem repellendum esse de crimine condemnatum in d. § l. Iulia. Attento vero iure canonico n: quodlibet peccatum mortale repellit testem a testimonio, et ratio decidendi adducta d. n. 3. et quia existens in peccato mortali infamis, et capite minutus est, quia derelicta lege Dei transiuit ad ciuitatem Diaboli, ut in cap. 31. ubi not. Archidiaconus. 2. q. 7. at infamis saltem infamia facti a testimonio repellitur in d. c. testimonium vers. aut grauata sit eius opinio. docet Cancellarius consilio. 58. n. 9. Laurentius de Pinu consilio. 174. n. 24. Rolandus consilio 24. n. 7. tomo. 1. quod existens in peccato mortali a testimonio repellitur, et quia infidelis Deo praesumitur infidelis hominibus, ut adnotauit Aufferrius de probat. testium n. 79. quod intelligo casu, quo peccator in peccato perseueret; secus vero si penitentiam fecerit, nam tunc recuperat pristinum statum in c. illi, q. 3. 6. q. 1. in c. fin. 19. q. 3. sublata, et obliterata pristini status praesumptione in c. ferrum. 1. 8. 50. distinct. in c. ipsi apostoli 33. 2 q. 7. in libri 6. reuellationum sanctae virginis c. 25. docet Ruinus consilio. 106. n. 45. tomo. 1. Rolandus d. consilio 24. n. 74. Iulius Clarus in § practica criminalis q. 24. d. n. 2. Declarandus 2o a Farinaceo s. n. 148. ut procedat in criminibus ordinariis, nam in atrocissimis propter immanitatem criminis criminosi, et alias inhabiles et socii criminis admittuntur, probat in crimine haeresis tex. c. literas. 14. de praesumpt. in c. in fidei fauorem. s. de haeret. lib. 6. in crimine Simoniae tex. in c. per tuas 32. de simonia in c. 1. de testib. lib. 6. in constitut. Pii quinti, quam refert Flaminius lib. de resident. benef. q. 66. n. 6. in crimine laesae maiestatis, in c. fin. 1. 3. q. 3. in c. 1. de confessis; in conspirat., et coniurat. in c. fin. de testibus cogend. in sacrilegio in c. in primis 7. 2. q. 1.

constitutus in peccato mortali.

nisi peniteat.

Nota. in atrocissimis alias inhabiles admittuntur.

N. 8.
infames repelluntur a testimonio.
11. 3. q. 1

in Assassinato. l. Diuus. 6. de cust. reor. deduxit Mascardus
rel. l. 3. [illegible] n. 80.

Constituo 2o. infamem testem esse non posse. Quod resolutio probant auctores tres in c. testes. 3. q. 2. q. 7. in c. nullus. 3. q. 4. in c. constituimus. q. 3. q. 8. in c. qui crimen. 6. in c. infames. 7. 6. q. 1. in c. licet. 47. in c. testimonium. 3. 4. de testib. et attest. in d. §. l. sub. docet glossa verbo, diuina, in l. 1. C. de summa Trinitate. vide I. fundamentum testimonii est fides in d. c. foras ... testes. sed infamis caret fide, nam cum eius status sit diminutus, maculatus, non dicitur persona integra in l. 4. ff. de postulando. merito ergo repellitur a testimonio, ut docent Panorm. n. 6. Fel. n. 10. in d. c. testimonium, Pechius in reg. infamibus de reg. iur. lib. 6.
2o. proferre testimonium est dignitas in c. preceptum. 21. q. 4. generose dignitatis testimonio. 32. q. 5. sed ea, in quos dignitas versatur, omnino infamibus est interdicta in l. 1. C. de infamibus lib. 10. in l. famosi, in l. penultim. C. de dignitati. lib. 12. ergo merito infamibus est interdicta testificatio, ut doc. Masc. q. 5. a n. 3.
3o. proferre testimonium est actus legitimus in l. penul. C. de heretic. sed actus legitimi si infamibus interdicti in d. c. ex qua. deq. ergo et actus testificandi. docet Lanfrancus tit. de testibus. n. 7 4. post medium.
4o. a testificando repellitur, qui ab accusando in c. decetero. 14. de testib. et attest. sed infamis repellitur ab accusando in c. 1. cum reg. 6. q. 1. in l. qui accusare ff. de accusation. in l. criminis. 1. 3. C. de his, qui accusare non possunt. ergo et a testificando, ut argumentatur Probus tit. de teste. q. 3. n. 8. 9.

Ad cuius obseruationem obseruant communiter interpretes, interquos segr. Farinacius. d. q. 7. in princip. et probat l. 1. tit. 6. p. 7. constitutas infamiae tres species, iuris, et facti, et canonicae. Infames, infamia iuris sunt illi, qui sunt notati. s. senatusconsulto propter aliquod factum s. delictum, ut in exemplis relatis in l. 1. et 2. ff. de his qui notantur infam. in l. infamem. 7. ff. de publicis iudiciis in l. decreto. 5. C. ex quibus causis infamia irrogetur.

infa=

infamia n. ipso facto incurrunt notati in d. l. 1. prima vo hi, quorum mentionem faciunt l. 1. ff. de sep. violato l. 1. §. id non utique cum seqq. ff. ad Turp. l. 5. tit. 6. §. 7. explicat Mol. tomo 5. decius et in tit. 4. disp. 9. infames infamia facti sunt illi, quos iura non dicunt infames, sed amiserunt tale, propter quod caret eorum opinio, fama, et existimatio remanet lesa, et grauata apud bonos, et graues viros in l. ob hec verba 20. ff. de his, qui not. infamia. l. ea, quae. 3. l. verbum. 7. l. interloquuto. 1. 9. C. ex quibus causis infamia irrogetur, dox. Iosephus de lesse in responsio si indicatus numero 20. posito post tratatum de inhibitio. Decius in tit. criminali tit. 3. c. 17. n. 1. 6. Azeuedo in l. 3. n. 53. tit. 3. tit. 6. nouae recopilat. Infames infamia canonica sunt illi, qui impenitentes persistunt in peccato mortali c. illi, qui c. infames et c. gta vbi fures 6. q. 1. docent, et explicant, tenent, dicunt, et sic resoluunt Azor in tomo 2. in tit. 6. c. 7. q. 3. Farinacius 1. p. n. 33.

In qua infamia intelligantur testes non dubitatum video, non tamen inuenio nec in priuatis scriptis resolutum: ego tamen credo in omni infamia tam facti, quam canonica accipiendum, nam testes non ut constat ex integra logi in causa matrimoniali, in qua requiruntur testes omni exceptione maiores, ut docent gta in c. mulieri de eu. iur. Parisius consilio 55. n. 16. et consilio 59. n. 3. et 4. tomo 4. grammaticus consilio 26. a n. 12. repellit a testimonio infamis infamia facti, ut resolb Abb. practica c. 10. n. 1. Menochius tit. 1. de arbitr. q. 27. n. 11. infames infamia canonica, seu existentes in manifesto peccato mortali, ut resoluunt in locis proxime citatis Farinac. a n. 23. Mol. disputat. 6. n. 22. quia non est omni exceptione maior: immo eius fides est lesa apud bonos et graues viros, et existens in mortali amisit ciuitatem Dei et transiuit in diabolicam, et sic nec Deo, nec hominibus, ut dicatur fidelis, ut testatur in vota Romana resolutum Cesar de Grassis decis. vota 72. n. 2. adque censeo reducenda ea, quae inuoluit Aluericus de Maletis tit. de testib. 1. par. 1. 3. n. 20.

Ex qua obseruat et deduco

N. 10. testis non in omni infamia intelligitur.

N. 1.
resp. ad testis excom. licet non denunciatus.

1. in illa q. an excommunicatus possit esse testis, in qua pro se tenuere Firmus, et Felinus, et Ant. Gab. lib. 1. tit. de testib. concl. 9. n. 1. est verissima pars negatiua, quam tenent Ruinus consilio 7. n. 1. § tomo 3. Burratus consilio 20. n. 29. lib. 1. Mascard. concl. 70. § n. 1. et concl. 3 § 6. n. 26. Simancas in catholicis inst. tit. 6. § 7. n. 41. Rojas singul. § 8. I. Ugolinius de censur. tabula 2. c. 7. in princ. n. 1. Abila eod. tit. q. 2. c. 6. disput. 7. dubitat. 4. Suar. 3. tomo § disput. 16. sect. 6. n. 1. quae probatur I. aut. textu in c. veniens 3. de testib. et attestat. ubi excommunicati absoluuntur, ut reddantur habiles ad testimonium dicendum in c. excommunicamus 13. § credentes vers. nec ad testimonium admittantur de haereticis, in c. decernimus, ubi not. Conta n. 6. de sententia excommunicationis lib. 6. in l. 2. tit. 8. [illegible] tit. 4. nouae compilat. in c. in fidei fauorem 3. pro argumento ab speciali de haeret. in 6. ut expendit Suar. d. sect. 6. n. 2.

2.° in hac materia facultas accusandi, et testificandi à pari procedunt. qui non potest accusare, non valeat testimonium dicere in c. 1. 4. q. 2. sed excommunicatus non potest accusare in c. 1. 4. q. 1. cum non valeat existere in iudicio nisi tamquam reus comparens per procuratorem in c. intelleximus 7. de iudiciis. ergo nec testimonium dicere.

3. q. cum excommunicatio praesupponat peccatum mortale, et contumaciam in c. audi denique 11. q. 3. Doc. D. Thom. in 4. dist. 18. q. 2. art. 1. et quodlibeto 1. 6. q. 7. at pro existentia in peccato mortali repellitur quis à testimonio, cum sit infamis infamia canonica, ut dixi supra n. 6. ergo et pro excommunicatione.

4. turpis, et inhonesta persona cum sit infamis infamia facti repellitur à testificando, ut obseruaui supra n. 6. sed excommunicatus est huiusmodi, cum persistat in peccato pertinaciter, et scandalose. ergo repellendus est, ut recte considerat Rolandus consilio 9 § n. 24. tomo 4. Stephanus Lanuerten quis de contrahib. qta. 2. verbo adgnatum non habuerit, q. 12. n. 46. facit l. 2. § ignominiae ff. de his qui not. infam. ubi ignominiae causa missus ab exercitu est infamis.

Hoc autem hodie in praxi servandum est non solum in nominatim denunciato, verum etiam in occulto non denunciato: talis n. repellendus non est exceptionis regulis, ut docet Cosmas in pragmatica sanctione Gallica tit. de excommunicatis vitandis §. statuit ubi, extra; opposita [illegible] except. venit repellendus, quia nullus teneatur vitare excommunicatum non denunciatum praeter notorium percussorem clerici attenta Martini quinti extravaganti ad evitanda scandala edita in concilio Constantiensi an. Christi [illegible] 31. et approbata in concilio Flor. celebrato sub eod. Mart. quin. pot. [illegible] eum vitare, si vellet, oppositaque exceptione tenetur iudex eum repellere, ut adnotavit Suar. d. sect. 5. n. 4. cum n. d. extravaganti vers. quia hoc non intendimus Papa nullomodo faveat excommunicato, sed ceteris fidelibus opposita exceptione debet iudex repellere, ne fidelibus [illegible]. Repelleretur autem sine exceptione ex litera d. extravagant. excommunicatus denunciatus, aut notorius clerici percussor. ad quem reducenda [illegible] adducta à Puteo decisi [illegible] 3. et 4. lib. 1. si [illegible] excommunicatus sit absolutus pot. dicere testimonium cessante ea, quae impediebat, ut docet Alvericus de Maletis 1. n. 40 [illegible] Mascar. [illegible] 70 8. Farinac. d. q. 56. n. 2 [illegible] Inde stillo receptum absolui testem ut possit dicere testimonium in d. c. veniens, ubi ex Hostiensi not. Panor. n. 10. receptus ab Bugol. [illegible] tab. 1. c. 3. §. 9. n. 3. et 4.

2°. reduco, quod in causis civilibus emendatus de crimine in testimonium admittatur in c. illi qui 3. §. similiter 6. q. 1. in d. c. testimonium § 4. vers. nisi ipso crimine [illegible]. Ubi adnotavit [illegible] n. 7. Decius n. 11. Panor. n. 16. [illegible] emendatus dicitur novus homo in c. ferrum 1. d. in c. fidelior 34. § 0. distinc. in l. quod ita [illegible] de [illegible] edicto in l. imperialis n. 3. [illegible] omni macula [illegible] nuptiis. et [illegible] pristinum delictum non [illegible] in c. fin. 1. 7. q. 3. in cuius rei significat [illegible] die circumcisionis dictum fuit filiis Israel Iosue §. Hodie abstuli opprobrium [illegible] à vobis. i. opprobrium peccati; ut interpretatur D. Athanasius in opusculo [illegible] illorum verborum Matth. 11. omnia mihi tradita [illegible].

N. 3. emendatus de crimine admittitur in ca. civili, non vero in matrimoniali.

D. Cyprianus in sermone de roe, et c.a circuncisionis. in specie nō tes n admittatur. cum n. h. ut dixi s. n. 2. venellara fuerit c.a matrimonialis, emendatus de crimine n admittitur; q. ut dr in l. qui ea mente. 6. §. ff. de furtis, nemo à tali peccato penitentia sua nocens est desiit. et quia si sanatum fuerit vulnus remanet in infamis cicatrix in l. palam 43. §. non solum ff. de ritu nuptiarum. l. fin. C. de generali abolitione. que in causis matrimonialibus nocet, cum ad ea requiratur testis classicus i. summae auctoritatis in c. 1. de consang. et affin. docet Cobb. in 4. 2. p.te c. 8. §. 12. n. 17. et dixi s. n. 3. vi. 3. Unde in c.a matrimoniali repellendum infamem infamia facti observavi s. n. 9. In cuius observationis confirmationem considero c.a matrimonialem propter eius gravitatem equiparari criminali, ut resolvit Farin. d. q. 56. n. 109. Sed in c.a criminali n admittitur testis de crimine emendatus in d. c. testimonium doc. Cobb. practicarum c. 18. n. 2. Iulius Clarus §. practica criminalis q. 24. n. 16. ergo nec admittitur in c.a matrimoniali ex reg. tex. in c. translato §. de constitution. l. illud ff. ad l. Aquiliam. Cui rei libet corolarium hoc ascribere: quod si agatur de probando fellonia, seu ingratitudine, q. requiruntur testes summae, et integrae opinionis in c. 1. de bi[...]. Bald. quot testes sint necessarii ad probanda feudi ingratitudine in usibus feudorum, n admittentur habentes infamia facti, ut resolvunt Crotus de testibus p.te 4. n. 159. Mascardus conclus. 1356. n. 61. etsi esset emendatus de crimine; ex quibus credo cum Farinat. d. q. 56. n. 116. Infamem infamia facti n admittendum in testem quando criminaliter agitur c. Cardinalem in c. proced. 2. in fine 2. q. 3.

in usibus feudorum.

N. 4.
De duplici infamia.

Infames autem ex disposit.e legis quidam sunt ipso iure, qui ipso facto euadunt infames ex legis disposit.e in l. 1. in prin. ff. de his qui not. infam. quia eorum opinio est laesa apud bonos, et graues viros; ob quam laesionem eos lex notavit. alii sunt infames per lata sententia condemnatoria ut l. 2. §. 1. in iudicio. nam talis ante sententia condemnatoria, vel appellatam quae appellat.e suspensa est, n erit infamis, ut docet Anzelotus de attentatis c. 12. in pract.o in his autem n loquitur iste tex., q. sola probat.e criminis quis n dr infamis, nisi adsit sententia, vel confessio, ut docet

gta

glosam l. si ceteri possessori §. fin. Abbatum est ff. de iureiurando, probat Grammaticus decisio 34. n. 6. et voto 6. n. 36. Gabriel Saraina in additionibus ad Mathesilianum singulari 62. sequitur Medina d. disputatione 6. quia testes isti, utroque in loco (ut aperte constat) non erant condemnati sed igitur, hac de causa motus, et verissima opinione intelligens, et credens secundum DD. tamen mihi persuadeo, meum animum induco, dicere, me credere, atque intelligere, et putare eos quidem nullo modo, nulla etiam repellendos ex generali iuris regula, sed ex natura causae. agebatur n. causa matrimonialis, in qua desiderantur testes insignis meriti, ut dixi supra n. 9. infames autem alii sunt infamia publica, et manifesta notati: alii autem infamia secreta, et occulta ex prima, non vero ex secunda testis repellitur. requiritur n. ad repulsionem testis non solum, quod sit infamis, sed etiam quod habeat talis, ut post glossam in l. cum lege ff. de testam. resoluunt ex ceteris Mascar. conclusione 1709. n. 19. et conclusione 1386. n. 4. 9. Farinac. d. q. 56. n. 26. nam ex macula occulta status testis non est in aliquo diminutus, ac proinde potest admitti. Ex qua observat interpretes principium textus nostri. ibi. si crimina testibus obiiciuntur, de quibus non fuerant hactenus accusati. Ex quo apparet nostros testes productos fuisse criminosos, eorum tamen crimen fuisse occultum, saltem in iudicio, ac proinde non fuisse repulsos. Ventillatur tamen quaestio an sit repellendus, et testimonium admissum reiiciendum oppositis per exceptionem et summus Rex. tamen textus sufficit. Deducit per affirmativam glossa in causa matrimoniali. Extra quam speciem in illa quaestione an testes infames admittendi, et habiliendi ex tacito consensu partis quae citatus ad videndum produci, et examinari testes, nihil opposuit. in qua partem affirmativam tenent Bald. in c. ex parte ... et ex alia rio de testibus, Afflictis decisio 351. n. 7. Negativam tenent Bernard. Diaz regula 746. limitatione 1. et regula 733. limitatione 3. Antonius Gomez tomo 3. c. 12. n. 21. Vera resolutio est, quam post alios tradit Federicus ... consilio ...

interpretatio textus nostri (margin)

N. 3. testes nostri intelligi[tur] in infamia pub[lica] (margin)

interpretatio textus (margin)

quaestio. (margin)

n. 1.

[illegible] 4.

[Q]uo testes infames habilitantur ex tacito consensu partis.

[I]nterpretatur textus in

Iudicamus testes habilitari, quo possunt ex consen-
su partium, sicut habilitari possunt, si erant repellendi ex inimici-
tia, famae lacerata, et consanguinitate. secus vero si non poterant habi-
litari ex consensu partium, quia testes in solum odio erant repellendi ex
Iure, aut ex consilio. qua distinctione ad nostrum casum applicata dicendum
est testes non habilitari ex tacito consensu partium, quia non testes producti fue-
runt citata parte ad producendum, et videndum iurare fuerunt admissi,
eorumque testimonia fuerunt in processu inserta, ex post facto po-
tuerunt repelli, quia cum agerentur in causa matrimoniali, in qua consensus
partium non attenditur, ne alterius voluntate pendeat dissolutio matri-
monii, probat textus in c. ex tenore 3. de testibus et attestat. Inde in
causa matrimoniali non admittitur transactio in c. fin. de transact. sententia
non transit in rem iudicatam in c. lator 7. in c. tenor 10. et c. consa-
guinei 11. de re iudicata in c. fraternitati 6. de frigidis et ma-
leficiatis, non currunt fatalia secundum gl. penult. in c. causam matri-
monii de probation. Andreas Gail lib. 1. practic. observat.
[illegible] 12. num. 11. Ex quibus deduco contra Tanam. [illegible] n. 2. cum Alexandro
de Nevo 3. n. 2. criminosum, et infamem repellendum esse a testimonio, et
tempore depositionis, et productionis occultum esset eius crimen, et secreta
infamia, dummodo ante sententiam probetur, et deregatur; nam cum ipsum peccatum, et infa-
mia saltim conscientia illi fidem deneget, ut dixi s. n. 9. nihil interest
an crimen fuerit publicum, et occultum, quod verum est dicere talem quoad legem
scientem omnia, quae ex sui natura sciri possunt, remotum a dicendo testimo-
nium arg. textus in l. eius, qui in provincia ff. si certum pet.
quoad nos autem removendum ex eminenti [illegible] sententiam. Nec [illegible] Panormit.
facit, ut ipse putat, textus in l. 1. C. de testam. §. [illegible] cum aliquis int.
eod. ubi in testando admittitur in teste, qui tempore testamenti liber reputabatur,
et postea servus appareat, ut adnotavit Donelus in d. l. 1. n. [illegible] Aldi-
ra lib. 2. variarum lectionum c. 7. [illegible] illud statutum fuit non ex iuris
regulis, sed ex benignitate, ne videlicet ignorantia testatori noceat contra
textus in c. 2. de constitution. et reipublicae utilitatem testamentum subver-
tatur; sic in l. Barbarius ff. de offic. praetoris, gesta a Barbario susti-

N. 1 S. interpretatur lex 1. C. de testamentis.

Caldera.

[illegible]cuta.

nebantur

bunt non ex iuris reg. sed ex equitate, ne in maximum reipublicae malum sopita iam lites instaurarentur, ut notat Antonius liberti. quotid. iuris c. 20. n. 6. Greg. Lopez lib. 2 animaduersionum c. 16. Cuiac. lib. 6. obser. c. 33. Rouertus lib. 1. receptae lectionis c. 36. et sustinetur collatio beneficii facta ab excomunicato, si communi opinione reputabatur absolutus, ut docet repertorium Milis verbo, excomunicatus, fol. 1 a 2. minus facit text. in c. ostitutus q. de purgat canonica; nam ut ibi not. glo. verbo, tollerandum, est sermo de testibus in purgatorium, qui dum sit tollerati admittuntur speciali, et ex reg. fauorabiliores de reg. iur. lib. 6. benignitas, non rigor iuris attenditur.

c. ostitutus de pu canonica.

Ut textus reductionem aduerto 1°. cum Panormitano et cum Alexandro de Neuo. hic n. 5. exceptiones in personas deberi regulariter opponi testium ante publicationem attestationum in c. 31. de testibus. probari autem deberi ante conclusionem in causa in c. cum dilectus q. de fide instrumentorum, quia ea, quae fiunt post conclusionem in causa uidentur fieri post sententiam in l. si rem. 29. §. fin. cum ibi notatis ff. de euictionibus. in l. si mater. 11. §. eandem ff. de except. rei iudicat.

Aduerto 2°. utiliter in praxi penitentiali cum Nauarro in manuali c. 18. n. 30. et in c. inter verba carolario. § 4. 11. q. 3. Lexius lib. 2. de iust. et iure c. [illegible] c. 31. dubitatione 1. n. 1. Vega in summa tom. 2. c. [illegible] S. casu 11. licere in conscientia litigantibus crimina etiam occulta testibus obiicere. Primo, quia cuilibet licitum est uti suo beneficio ad suam defensionem. quod quidem elegantissimis verbis explicat, declarat, atque docet. l. iniuriarum. 13. §. 1. et §. quaesiuit ff. de iniuriis in l. nullus 55. et in l. factum. 147. §. non uidetur ff. de diuers. regul. iur. hoc quidem quod hic scribitur nunc ad implendum quem dam defectum fit, et ideo quisquis legerit, et ad cuius cumque manus peruenerit, ne miretur, nec admiratione aliquam capiat, quia certe quidem multoties, atque passim, vulgo hoc euenire solet scolasticis non uigilantibus sed mane in lectulo dormientibus, et sero in academia lectiones auditurisero euntibus. sic ad l. allegatam

uideo in l. factum

A. l. fatu. n. 43. §. n videtur ff. de diuer. reg. iur. in c. cum electa de elect. 2º. quia unusquisque pot. quis se ipsum tueri eo genere armorum generis quo oppugnatur, nec alter pot. queri de iniuria, cum sit invasus, et sponte se huic periculo exponit hoc ipso, quo testificatur, et accusat ex textu in simili in l. 1. §. cum arietes ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur eo n. ipso, quod testis vult testificare, vt considerat Psalm. d. dubit. n. 4. videtur cedere iuri suo, et remittere reo, vt eo modo, quo ipsi erit commodior, se tueatur. debent autem secundum fratrem Manuelem Rodriguez in ordine iudiciario c. 8. d. clus. 2. tres adesse conditiones. Prima, quod tectio criminis sit detegenti ad sua protectione necessaria. Secunda quod reus alia via non valeat se defendere. Tertia quod non intendat hac via infamare testem quibus quarta adiungit Psalon. d. n. 2. vt crimen non sit maioris momenti, quam causa quia si n. causa est ciuilis, et crimen obiectum reo sit capitale de charitate est tale delictum ob pecuniaria vtilitatem patefacere, cum si faceret, excederet moderamen sibi a iure permissum. Et sic

questio difficilis.

Dubitari tamen solet, an testis agere possit act. iniuriarum aduersus obiicientem crimen si illud non probauerit. Unquam quae pars affirmatiuam tenent Olevaldas consilio 33. n. 9. Romanus consilio 96. n. 2. Cortius in praxi tit. de iniuriis n. 21. Gairus lib. 2. practicarum obseruat. c. 101. n. 7. firmat eam et seruari in regno Franciae Boerius consilio 4. n. 37. et 49. in regno Napolitano. Carabita de vitibus magnae curiae ritu 4. n. 3. in ducatu Mediolanensi Iulius Clarus lib. 5. §. practica criminali q. 33. n. 4. pro qua facit quod qui non probat quod opponit eam excipiendo calumniosus est in l. 1. C. de aduocatis diu. iud. ideo act. iniuriarum pot. muniri in l. siquidem 1. C. de iniuriis. q. vt in simili dixit Glos. Gaius in l. si vo. §. qui pro rei qualitate ff. qui satis dare cog. iniuriarum actio aduersus eum esse pot. non quaslibet iniuria est [illegible] duci inius eum, qui satis idoneum fideiussorem dat. 2º. obiiciens crimen, et non probans excomunicatur in c. accusatores 4. 46. dist. in c. siquis 4. 2ª q. 3ª beneficiis per triennium suspenditur in c. 1. §. fin. de elect. lib. 6. punitur pena talionis in c. n. 3. in c. siquis 3. 2. q. 3. in c. qui crimen 4. 2. q. 8.

q[uod]. idque merito. quia [et] talia crimina n[on] infament infamia iuris, infamant t[ame]n infamia facti in d. c. testimoniu[m] d[omin]us. aut gravata, facit tex[tus] in l. quisquis. C. de postulando.
3°. facit tex[tus] super
[...] d[omin]us. ideo opponit in c. 16. de accusationib[us]. ubi excipiens crimen inscribi, et quia n[on] [pro]bat pena ordinaria teneri.
4°. ut gravi pena refrenendi hi, qui inconsiderate opponunt delicta resoluta p[er] Mascardu[m] concl. 24. n. 1. cu[m] id [prae]sumatur ex odio, et p[ro]vindicta accusare, ut in simili docent Hippolitus sing. 74. Thomas grammaticus decis. Neapolitana. 84. n. 16.
Parte[m] v[er]o negativam tenent [...] in l. 4. n. 1. ff. qd quisque iur. Rebuffus [...] ad leges Italicas [...] de [...] art. 3. n. 1. Franc. Cason. quo[rum] criminaliu[m] c. 6. n. 6. Vachin. firmans [...] in Academia Ingolstadiensi [pro]nunciatu[m] [...] c. 18. inde excipiente[m] n[on] debere se inscribere di[...] in d. c. super [...] si v[er]o, docent Guido Papa [...] de literis [com]pulsoriis concl. 16. Pro quib[us] faciunt [...] l. deferre. 18. §. 1. de communi [...] ff. de iure fisci, ubi Marcianus ait: [qui] eo[rum] causa[m] ibi cu[m] fisco quivis deferre pot[est]. nec p[er] hoc famosus[*] [si] in ea sua[m] n[on] obtinuerit in l. delator 24. ff. eod. ubi: Paulus ait: delator n[on] e[st], qui proprie cause sue gratia aliquid ad fiscu[m] nunciat. in l. si quis. 12. ff. de iniuriis in l. qui ex libertate v[er]o. ff. de liberali ca[usa]; qui d[icit] petente in servitute eu[m], que scit liberu[m] e[ss]e, si evictionis ca[usa] petat, iniuria[rum] act[io]ne n[on] teneri. quas leges summe p[ro] hac p[ar]te testari facere Oldrado consilio. 8. n. 12. Multu[m] elegans responsu[m] Caii in l. ite[m] apud Labeone[m]. §. si quis astrologus ff. de iniuriis, ubi astrologus dicens fure[m] eu[m], qui n[on] erat, furti actione n[on] teneri.
Facit 2°. lex que omnia 28. §. 3. [ub]i adversarius ff. de p[ro]curatorib[us], ubi d[omi]no volente mutare p[ro]curatore[m] post lite[m] [con]testata[m] ex causis in p[rae]cedentib[us] legib[us] numeratis, scil[icet] quia post lite[m] [con]testata[m] est suus inimicus affinitate iunctus adversario impune pot[est] dicere d[omi]nu[m] mentiri. additque rvo[...] Ulpian[us].

[*] nec p[er] [...] [...]

dicens

dicens. Caeterum ferendus erit pudorem suum purgans. Quod fundamentum confirmari ex eo, quod nemini facit iniuriam, qui suo iure utitur in l. nullus 55. ff. de reg. iur. ut dixi s. n. 7. maxime dum quis defendit se in l. ut vim ubi notat Iason n. 36. ff. de iust. et iure cum nulla incurrat poena, qui necessitate coactus accusat in l. qui cum maior 14. § si pater ff. de bonis libertorum benigni= ter sic accommodari potest, et accommodabitur nunc, et quidem facit textus in l. si quis grani § verum ff. ad Silan.

Facit 3° sine animo iniuriandi actio iniu= riarum non nascitur. l. hinc 3. § 1 ff. de iniuriis l. divus 4. ff. ad l. Corn. de sicariis. l. qui iniuria ff. de furtis. at obiiciens testi crimina per viam exceptionis tantum intendit eum repellere a testimonio, non vero infamare ut tex. n. et in c. 2. de ordine cognit. io testis infamia non notatur in l. Iulius 21 ff. de his qui not. infam. Quod huiusmo= di testi non competit actio iniuriarum. quod fundamentum confirmari, quod sicut of= fensio armata armis licite potest repelli in clementina si furiosus in fine de homicidio, ita offensio verbalis verbis retorqueri potest ut adnotavit Auferrius in additionibus ad Capellam Tolosanam decisi 4 o n. 2. licitum n. est dolo insidias vincere in c. dilecti 23. q. 2. in l. 1. § non fuit ff. de dolo.

4° excusari eum, qui alii nocet, animo sibi proficiendi l. 1. § fin. ff. de aqua pluv. arcen. parcitur enim accusato, qui provocatus est ut tex. in simili in l. si adulterium § 8. § imperator ff. ad l. Iuliam de adulter. et qui sanguine suum qualiter= cumque voluit redemptum dolore in l. 1. ff. de bonis eorum qui ante mortem sibi asciverunt. specialiter n. statutum est de filiis, ne filius contra patrem, libertus contra patronum opponat exceptiones famosas in l. apud Celsum 4. § adversus ff. de doli except. quod in contrarium est ius com= mune in l. cum proponas 12. ff. de iudiciis.

Quas opiniones ad concordiam redu= cens Auferrius d. n. 2. ut pars negativa admittatur facta prestat, ea vero deficiente parte affirmativa. ex qua distinctione concludendum

---

V.
...
n

*.5 5.

* Iulius

N. 8.
quod non fit iniuria testi, cui, ut repellatur, obiicitur crimen.

Et obiicienti crimina contra testes, protestareque se per obiectiones illas [illegible] dere prejudicare nec iniuriare testes ipsos, contra quos crimina obiicit, et sic iuramento confirment, [illegible] forte postea non probaverit obiectiones illas, testes non agunt contra excipientem de iniuria, docent Oldraldo d. n. 9. Rebufus d. art. 5. n. 2. firmat stillo receptum Iulius Clarus d. q. § 3. n. 4. [illegible] quia tamen ea concordia in praxi non reputatur secura, Sorcinus, et Boerius, quos refert, et sequitur Farinacius in praxi tit. 3. q. 108. n. 13. et n. 312. verius credo cum Acevedo in L. 1. n. 27. tit. 8. lib. 4. nove compilat. ultra protestationem requiritur apparere presumptiones, aut indicia, quae obiiciens crimen animum suum movere possint ad oppositionem faciendam contra testes, nam si cessante presumptione obiiciens in plenum deficiat, non relevabitur protestatione quae non iuvat utpote contraria facto, ut docet Petrus Surdus decis. 69. n. 7. [illegible] concedit Farinacius d. n. 312. [illegible] in praxi observandum crimina contra testes in specie opponenda et designando loca, et tempus delicti ins. 3. tit. testes de testibus lib. 6. in L. 7. ubi notat Acevedo n. 1. tit. 6. lib. 4. nove compilatae, Avendaño de exequend. mand. [illegible] n. 21. Maranta in speculo 6. parte § 62. [illegible] reclament relati a Zeballos practi. q. [illegible] Infames autem infamia facti admittuntur [illegible] in subsidium, quando aliter veritas haberi non potest, ut si negotium sit talis qualitatis, quod verisimiliter ab alio, quam infami sciri non potuit tunc enim ne omnino pereat probationum copia, et in preiudicium reipublicae veritas occultetur, admittuntur testes alias inhabiles in c. [illegible] Christus de iur. iurando in fine in L. consensu § servis [illegible] super plagiis C. de repudiis in L. 2. C. de naufragiis lib. 11. ex eius verum intellectum tradunt [illegible] vilio 3. 42. n. 3. Antonius Gomez tomo 3. c. 12. n. 21. resoluit in nostra specie Farinacius 1. q. 55. n. 120. advertens n. 121. huiusmodi infames admissos non facere plenam probationem, sed tantum inditium, et presumptionem, et deponendum cum tortura, ut docet Iulius Clarus 1. q. 24. n. 30.

Secundo admittuntur infames, si sint a principe restituti in L. 1. C. de sent. passis in L. 6. tit. 6. partita 7. docent Peregrinius lib. 5. de iure fisci tit. 2. n. 24. Ugolinus [illegible] de simonia tabula 1. c. 18. § 2. n. 12. Nec obstat

Admittuntur infami in subsidium.

Secundo a principe restitutus.

obstat dictum Gelasii Papae relatum a Gratiano in c. Eufemium. 1. § Sine obligio. 2. q. 3. Ubi ait: quia quia animas per poenitentiam salvare possumus, infamiam non abolere non possumus, nam intelligitur de infamia facti, quae a principe et supremo tolli non potest in l. fin. C. de generali abolitione, nam opinio hominum de bonitate, et malitia alicuius non potest ab aliquo et maximo, et supremo principe removeri. Princeps enim non potest facere, ut homines credant illum esse bonum, quem credunt, et sibi persuadent esse malum, ut resolvunt Sfortius [illegible] de in integrum restitutione p. 2 q. 9 2. art. 4. n. 3. 4. Farinacius 1. q. 6. n. 4. 7. et si tum dicas in textu nostro, in quo repellitur infamis infamia facti, repellendum restitutus a principe, respondetur negative, quia etsi infamiam facti princeps tollere non possit, poterit tamen tollere effectum resultantem ex infamia facti, et sic removere repulsam in l. 2. § lege Iulia [illegible] quive eorum in integrum restitutus non erit ff. de testibus, docet Henriquez n. 4. Villamera n. 38. in d. c. testimonium, Alexander consilio 47. n. 11. lib. 7.

Interpretatio decreti Gelasii.

Farinacius

N. 20. Testis debet esse liber ab omni suspicione.

3° Testis debet esse liber ab omni suspicione, ut dicitur in d. c. cum n. ut observavi supra n. [illegible] et si tamen agatur causa matrimonialis, et sic gravis, requiritur non tamen, ut testes sint legitimi, id est sint, ut dicitur in c. 2. 4. q. 2. optimi, et fideliores, nam in causa criminali, et gravi, requiruntur testes summae auctoritatis in l. 1. de testibus, et eius verum intellectum, quem adduxi supra n. 3. Unde ad probandum Marcellinum Papam idolis sacrificasse in concilio Sinuessano, non sunt quicumque testes admissi, sed, ut dicitur in actis, quae refert Baronius anno Christi 302. c. 91. et 92. fuerunt ex omnibus electi; ex quo deduco suspicionem tantum repellentem testem non fuisse inimicitiae suspicionem, ut putaverunt Ioan. Andr. n. 2. Panorm. n. 4. sed suspicionem criminis, ut adnotavit Alexander de Nevo ibi n. 7. et 10. testes enim debent esse probatae vitae, et opinionis in c. 3. in c. in literis 2. de testibus, et attenta huius delectionis ratione [illegible] in causa matrimoniali, in qua ut ex integra

Interpretatio textus

obser=

obseruaui n. . log. r tex. nu, requiruntur testes circumspecti omni exceptione maiores in c. . de consanguinitate, et affinitate. Inde in c. 1. de testibus tradens concilium Matisconense testium norma ait. assumantur testes idonei, et fideles, i. homines insigne vitae meritum sunt decuti, uti obseruaui s. n. 3. et sic qui dicantur boni non tamen ex praesumptione, sed ex particulari probatione, qua pars articulet specialiter qualitates testium, ut resolutione Bartol. in l. 1. §. siquis neget. n. 2. ff. quemadmodum testamenta* Barbatia consilio 45. n. 2. tomo 1. Bohemus decis. 1 1 8. n. 27. in fine. nam hodie ad probandum maioratum per possessionem immemorialem, quo requiruntur testes bonae famae, et opinionis, necessarium est specialiter articulari famam, et opinionem integram testium deponentium, ut constat ex l. 47. Tauri, et hodie ex l. 1. tit. 7. lib. 5. nouae compilation. et docent Abendano de exequendis mandatis 1. q. c. 6. n. 6. Dr. immo in casu. Mol. lib. 1. Hispan. primogenitis n. 29. Mathienzo in d. l. 1. glossa 8. a n. 2. quod ad hunc textum accommodare credo, et in conuento veris desiderari, licet in praxi numquam viderim obseruatum.

4.o constituit tex. testem liberum esse debere ab omni manifesta macula, idem probatur ex auctoritate tex. in c. testes. 3. q. in princ. 2. q. 7. vbi quod ut in re maxi momenti non recipiatur testimonium, quod aliqua causa subuerti, aut calumniari potest in c. 2. 4. q. 2. Inde antiquitus desiderabantur in testamentis testes summae auctoritatis, ut dixi s. n. 2. et in Ecclesia, qui in martirio decesserunt vel saltim tormentorum iniquitia constantia superarunt, dicebantur martyres, ut not. Baronius anno Christi 1 01. et anno Christi 253. c. 8. et in notis ad Martirologium sub 10 Ianuarii littera A. i. testes eos non tamen ad probationem fidei praesentat Ecclesia, qui, ut ait Clemens Papa, primus lib. 8. constitutionum c. 1. testimonia sanguine suo munierunt, et roborarunt. Iuxta textum apocalypsis 7. Lauantes, et dealbantes stollas suas in sanguine agni. Et ut ait Diuus Augus. sermone 11. de sanctis, quae 73. in apendice de diuersis tomo 10. ab omnibus mundauere se contagiis.

Controuersum tamen est apud nostros criticos, de qua

macula.

*quemadmodum testamenta aperiantur.

quis dicatur martyr.

macula intelligenda sit verba nostri textus: si crimina de testibus obiiciuntur in qua Felinus n. . Alexander de Nevo n. . Decius, et Manthua n. 3. ti firmant habentem maculam sui corporis vitium, quod a promotione ad sacerdotium repellat, removere a testificando: quam sententiam firmant communiter Iulius Clarus § practica criminalis q. 24. n. 10. ... Bernardus Diaz in praxi c. 128. n. . et facit praelatis in c. ipsi apostoli 38. c. testes § 4. in princ. 2. q. 7. reclamant tamen Abb. praedicatus c. 10. n. 2. Iulius Clarus n. 10. quos sequitur Farinacius in praxi q. 63. n. . 02. dicens opinionem Felini non esse rationabilem, quia in testibus id potissimum requiritur quod sint integrae fidei in l. 2. et 3. ff. de testibus, quae integritas ex corporis macula, seu aegritudine non leditur, sed ex vitio animi, ut recte consideravit Abb. d. n. 2. ¶. In qua re, ut quod sentiam, explicem, constituo, et observo correctis decisionibus summorum Pontificum Fabiani in c. si omnia 7. 6. q. 1. Gregorii apud Turrianum contra Magdeburgenses c. 18. admissa accusatione contra ecclesiasticos praelatos non cuiuslibet, sed legitimae personae in c. 2. in c. 3. in c. clericus. 0. cum titulis sequentibus 2. q. 7. in c. de accusationibus: sanctum fuit, ut ibi dicitur, ut crimen obiectum non probetur nisi testibus legitimis; declarat autem testes esse illegitimos Fabianus Papa in d. c. ipsi. eos, qui sui ordinis non sunt, nec esse possunt, hic enim Fabianus loquitur de vitio corporis, sed de qualitate, quasi dicat, nullus testimonium dicat contra sacerdotem i. contra praelatum (hoc enim primitivae Ecclesiae tempore significabat vox sacerdos, in c. accusatio. 5. 2. q. 7. in c. solemnitates. 6. X litera originalis de verbo ad distinctionem. docent Divus August. apud Lindanum lib. 4. Panopliae c. 6. observat Turrecremata in summa ... lib. 2. c. 3. 2.) qui sui ordinis non sunt, nec esse possunt, i. qui non possunt esse praelati, quod etiam explicat Damasus Papa in d. c. testes. quales ad sacerdotium eligere iubet divina auctoritas. ne ii, qui minoris qualitatis sunt in superiorem praelatum insurgant. contra item in c. sicut. 6. cum 6. sequentibus 2. q. 7. dicente Paulo 1. ad Thimotheum c. 5. seniorem ne increpaveris. Maria n. soror Aaron lepra percussa est, quoniam murmuravit contra Moysem numerorum . 12. et ... quantumvis

esset

Verior sententia.

N.o 24.

c. ipsi apostoli 2. q. 7. hic intellectus.

Vox sacerdos sumitur pro praelato.

esset ex tribu Lebii, ut refert Iosephus lib. 6 antiquitatum c. 5. quia tetigit arcam Dni, et sic usurpavit officium sacerdotis sibi inhibitum, mortuus e lib. 2. regum c. 6. observat Riviera lib. 3. de templo c. 3. et Cham fuit maledictus, q. patris pudenda monstravit Genesis 9. accommodat ad nrum propositum Anacletus Papa in c. snia. 2. 2. q. 7. ex hoc autem per quandam consecutionem deducunt habentem maculam corporis a testimonio repellendum quod axioma antiquis canonibus in causis Episcoporum esset consentaneum, ad alias non potest extendi. nam decissio txt in c. 1. de accusat. quia attento suo originali, quod s. n. 1., retulit, loqr in Episcopi accusat., et non procedit in accusat. presbiteri, unde non stante legitimo accusatore presbitero indicta fuit purgatio in c. presbiter 3. 2. q. 4. in c. cum P. 10. de accusat. etsi tunc quis dicat Scelestinus non exigit testes absque ulla macula q. existens in peccato, quod removet ab ordinem suscept. non potest esse testis. R. id falsum, q. summus Pontifex questionem sibi propositam declaraturus a Dv. quod si sola crimina, promittit ex canonum institutis qualitates testium non requisitas in quolibet ca., sed in Episcoporum q. gravis. Exinde que deducit decissionem, quae regula ut non adducitur a Scelestino, nisi ad probandum testem criminosum repellendum, non facit efficax argumentum in aliis, adque non adducitur, et sic in eo, quod agitur de macula, seu peccatu, q. si id non admitteretur, cum nemo sine crimine vivat, omnis a testificando repelleretur, copiaque probationum periret. N. 28. caput 1. de accusa interpretatur. interpretatur txs. nr.

[illegible] Ex quibus iam apparet decissionem nram iuri, et rationi consonam esse, quatenus habet testem criminosum repellendum, etsi non sit condemnatus per sniam, sed solum si crimen contra testem oppositum probetur ut vidilicet quoad praxim adnotavit Thom. Gramm. decil. 26. n. 28. et decil. 37. n. 29. et 3. q. unde dixit Alexander consil. 32. n. 6. lib. 7. criminosum repellendum ante condemnationem, si crimen fuerit confessus, q. ex confess. e delictum legitime probatum. Thom. Gram. d. n. 28. consulit de furto etiam ante condemnationem in ca. presertim matrimoniali (inqua txo nr loqr) repellendum, q. infamis infamia facti

N. 29. Suritus de crimine q. infamis infamia facti repellitur a testimonio in ca. matrimoniali et criminali.

repellitur tt. X dicta. 1. n. 9. et 11. ut repellitur in causa criminali X causa, quae resoluit Aluericus de maleficiis .. de testibus p. 1. c. 3. n. 1 6. id accusatus de crimine est infamis infamia facti, eius opinio sit lesa apud bonos, et graues viros, merito repellitur a testimonio.

caput finale de testibus. explicatur.

[illegible] ex hac decisione 1. in foro iusti, et rationi congruere decisionem textus in c. fin. de testibus et attestat. Ubi expenderetur accusationis repellitur testis a testificando, quae expendentia accusationis est grauata plurimum eius opinio, ut adnotauit Butrius ibi n. 1 o. si dum per infamiam facti ortam ex accusatione simoniae accusatus repellitur a celebrando in c. accusatum. 4. 2. q. 4. in c. accusatum de n. c. quaestionis 5. de simonia. ab administratione tutelae in § siquis autem inst. de suspec. tutor. a fortiori repellitur a testificando.

N. 7.

caput sicut de simonia similiter interpretatur.

2o. sumpto argumento a maioritate rationis in foro iusto est decisionem textus in c. sicut 6. de simonia, ubi agens Lucius Papa de pena simoniaci ait, sine dillatione mox ut eius signa per aliqua personam claruerint, de ecclesia Dei debent eliminari, atque repelli. Si aduertamus ibi specialitatem consistere in eo, quod in crimine simoniae unus testis sufficiat ad condemnationem, ut putauit ibi Ancarranus, quae appositio in iure falsa est, ut probat textus in c. veniens. 1 o. de testibus et attest. nec ad speciem allud appositum potest accommodari, quia in ea, ut recte adnotauerunt Lilius Clarus [illegible] § simonia. n. 12. Bernardus Diaz in praxi c. 9 1. et si delictum non fuit testibus probatum, fuit tamen in signis euidentibus ita manifestum, ut clarum diceres, ut indicat ille textus in verbo, claruerint, et magis constat ex integra Lucii Papae posita a Bernardo Papiensi in collect. Decretalium lib. 5. tit. 2. c. 7. in qua ad sua sibi [illegible] adducit exemplum de Simone Mago, cuius delictum non fuit tantum uno teste cognitum, sed etiam fuit signis manifestum actorum [illegible] cuius fit mentio in c. Petrus. 9. 1. q. 1. id dixi, quod regulariter ante omnia non debeat quis aliquo iure priuari in c. 1. [illegible] nec admitti de indiciis ex uoce textus in c. 1. et 2. ut lite pendente probata in [illegible] sinodo generali canone 1. simoniacus tri

pp

pp delicti gravitate pendente accusat. repellitur a celebrando in
§. 8. c. accusatum in d. c. quoties. idque merito, q. si accusatus de crimine
q. infamis infamia facti repellitur a testificando in d. c. fin. a fortio=
=ri repellitur a celebrando. quam interpretationem esse necessariam colligo
ex illo textu verbo, e liminari. in quo Lucius Papa unam insigne
speciale quoad Simoniacum, scilicet quod sacerdos ratione delicti facta so=
lemni penitentia poterat stare inter lectores, et hostiarios in c. pe=
nult. 50. distinct. in concilio Bracarensi 2.o canone 23. et q. re=
cipere comunionem laicam in concilio Eliberitano sub Silvestro c. can.
76. Toletano . . c. 4. Sardicensi sub Iulio . . c. 2. Africano apud
Baronium anno Christi 286. c. 30. quae dabatur sub unica specie
panis extra cancellos, uti observat Belarminus lib. 4. de Eucha=
ristia c. 24. col. 7. Simoniacus vero q. iacebat extra Ecclesiae limi=
na non poterat recipere comunionem laicam, probat textus a maioritate ra=
tionis in c. 2 de elect. in concilio Sardicensi . . in cui credo denegatam
etiam comunionem peregrinam aliis concessam in c. contumaces 21. 50. dist.
in c. clerici . . 1. 3. q. 2. cum iis esset ad receptionem interdictus
ingressus omnino Ecclesiae, ita, ut nec simoniaco liceret ad facis=
torium cantare in c. tanta §. vers. item omnis de simonia. Ad ne
tunc obstet textus in memorimus . 3. de accusationibus, ubi Ab=
batissa accusata de simonia pendente lite non repellitur, immo re=
cipit munus benedictionis, observa cum Hostiensi n. 2. et ... in
d. c. n. 6. et Gonzalez in c. omnipotens in c. omnipotens: n. 6. et 7.
de accusation. distinguendum esse, aut ex accusat. non sequitur infamia,
quia probatur accusatorem esse inimicum, et sic accusationem propositam malo
animo, et tunc accusatus non repellitur, ne fraudibus aperiatur via.
vacante n. Ecclesia siquis praesumeret aliquem eligendum illum accu=
sare, ut impediret electionem, aut sequitur ex accusat. infamia,
aut non sequitur. si certe quidem infamia inde sequitur, atque re=
sultat, et descendit, nascitur, atque oritur, repelli dubium non esse de=
bet, ut constat ex d. c. omnipotens, quia sola tantum
infamia

infamia repellit a testificando.

N. 29.
accusatus pendente accusat. non admittitur ad honores.
* non.

3. cum Romano singulari 4. 43.
deducto rdez ad terminum in l. reus delatus 7. ff. de muner. et honor. in l. unica. C. de reis postulatis. Ita, ut ibi accusatus pendente accusatione * non admittitur ad honores, quia est infamis infamia facti, a qua consequens ei porte dignitatis patere non debent in d. l. 2. unde Catilina auctore Salustio repetundarum reus prohibitus est consulatum petere; pendente n. accusatione repellitur quis ab officio procuratoris, cum reus 6. C. de procuratoribus. a militia in l. qui status 8. ff. de re militari; a testificando ex infamia facti. Unde ut quis repellat testem a testimonio, satis dat se opponere, quod faciat illum accusare de aliquo crimine.

N. 30
lex quamuis. 8. 1. ff. de solutionibus. emendatur, et intelligitur.

[illegible] ne tunc obstet l. quamuis, a dominus sit Calipso. 4. 5. §. idem Frontoni ff. de solut. quam adducit, nam ut explicat Iacobus Rebuffus in d. l. unica. n. 2. observo cum Petro Fabro [illegible] semestrium. 1. 24. illius textus litera in vulgatis codicibus, in quos legitur; perseueranti tutori in tutela administratione, si rapitur reo potuisse, id, quod pupillo bona fide deberi, exsolui; mendosa est, et legendum verbis loco mutatis, potuisse id, quod pupillo deberi, bona fide exsolui. Ut illud, bona fide, non ad obligationem, sed ad solutionem referatur, ac sit sensus debitorem munitum bona fide i. cessante fraude sua, qua tutoris debita solvante tutori, quem reum ignorabat, acquirere liberationem, quod quod insa erat petitio, dicto fecit, in l. reo criminis 41. ff. de solutionibus, in qua responsa Marcianum ad quoddam rescriptum Antonini firmat Petrus Faber d. c. 24. si hic incidumisset fraus, liberatio non stingeret [illegible] verissimum Africani responsum in l. qui filium 22. in princ. ff. de manumiss. testam. quos [illegible] adiungere, quod Hermogenianus de alio, qua tutore loquitur diffinit in l. auferti 46. §. in reatu ff. de iu. fisci, et ad Scholam notauit Claudius in l. apud Celsum 4. §. si quis non tutor ff. de doli except.
Sed an in hoc casu dicatur criminosus ille, qui pluries de delictis fuit inquisitus, et carceratus, sed non fuerit condemnatus, confessus, et

suitus

quintus dubitatum video, et frequentiori doctorum calculo video resolutum cum gl.a in c. n. ne d. q. 4. Farinacio in praxi tit. 2. q. 56. n. 13. Huiusmodi non repellendum si a carcere liberatus sit, ego tamen credo distinguendum in nostra specie an post liberationem remanserit notatus infamiae saltim apud bonos, et graves viros, quia ostendit exacte innocentiam suam, nam tunc repellitur, quia infamis saltim infamia facti, ut repellitur ille, qui ratione delicti detinetur in vinculis in d. §. Lege Julia. ubi adnotavit gl.a verbo, publica, quam in hoc sequitur Rolandus consilio 9 4. n. 86. vol. 4. si vero ita innocentiam suam ostendit, ut nulla in eo remaneat nota, admittatur. — Dubium

Decisionem nostram intelligendam attento iure canonico, si vero iure civili, quo reprobatur teste quidem repellendum esse de crimine condemnatum l. d. §. l. Iulia, et l. Athletas 4. §. calumniator ff. de his qui notantur infamia. Constituunt igitur differentiam inter utrumque ius gl.a Decius n. 40 Immola n. 60 Butrius n. 9. Parisius n. 10. gl.a verbo ofensi, Arepinus 1.a n. 1 Felinus n. 3. et in in c. super eo de testibus et attestationibus resolvit Farinacius 1.a n. 12 q. quibus ego libenter accedo, quia certe quidem ius civile respicit infamiam resultantem ex ... l. furti 6. §. 1. de his qui notantur inf. ius canonicum integritatem vitae, quam non dat in ... causa pro criminali quod, et inter utrumque ius nullam esse constituendam differentiam aliqui affirmant cum Barb. tit. de testibus in princ. n. 23. Ulurico de Malethis d. c. 3. n. 49. expendentes textum in c. si testes. §. l. Iulia. 4. q. 3. ubi verba d. §. l. Iulia extant, debentes advertere posita a Graciano in decreto non habere canonis auctoritatem. Uti observat Baptista de Sancto Blasio in proemio decreti n. 16. volum. n. cavent Bulla Gregorii 13. decreto prefixa, ei ut credatur, inscriptionibus et contenta in eo talia esse, qualia inseruntur, non tamen eis dat Papa ius auctoritatis, quod de non habent, ut resolvit Menoch. de adipiscenda remedio 4. n. 6 42. et sic illud fragmentum vim canonis non habere, ut in foro Ecclesiastico ex illud iudicare

* in in carcerato

N.3. ... inserta in decreto non semper habent vim canonis.

idq iure regio seruandu sit.

debeamus ad ea, quae resoluit Ancarran. in c. n. 50. de constitut.
Hodie autem iure regio seruanda decisio iuris canonici ex l. 2. tit.
16. p. 3. vbi adnotauit Gregorius Lopez, cauta, docent ex praxi recepta Thomas Gramm. decis. Neapolit. 34. n. 9. Abendano de exequendis mandatis 2. p. c. 3. n. 5. etsi nunc aliquis huic resolutioni obiciat, ex iure ciuili sola necessaria esse propter infamia repellantur testes in d. §. lege Iulia. dicit. propter notam et

scrupulus remouetur.

infamiam vitae suae. obseruo cum Farinacio 1. n. 30. procedere in his criminibus, quae ipso iure inferant infamiam absque sententia, vt qui pugnauit cum bestiis, quae dixit vidua intra tempus, quo tenetur lugere in l. 1. ff. de his, qui not. infam. in his non requiritur condemnatio, sed ante sententiam quis repellitur, quod in sodomita tradit Nouell. regula 16. n. 26. Secus vero est in aliis criminibus, in quibus non incurritur infamia ante sententiam in d. l. 1. et sic criminosus non repellitur, at repellitur iure canonico. ex qua differentia accedente Farinacio 1. n. 65. et n. 66. constituo aliam differentiam inter vtrumque ius: ad repellendum testem de iure ciuili non sufficit quodlibet crimen, sed debet esse graue crimen dignum animaduersione pronunciata poena. De iure vero canonico sufficit quodlibet delictum, vt ex communi resolutione Panor. n. 3. Felini. n. 7. in d. c. testimonium sufficiat peccatum mortale continuatum.

N.32.
Non opponens exceptionem testi vitium illum approbare, potest tamen iudex ex officio repellere, quod repulsio non est inducta fauore partis.

Haec autem testis repulsio fit per opponentem partem, quia quae producitur fuit testem criminosum, et tempore examinationis non opposuit exceptionem videtur tacite consentire, et exceptioni renunciare, postea quae ea opponere non potest in l. si quis testibus. vbi notat Cinus. C. de testib. docent Felinus in d. c. testimonium n. 3. praeterito Campegius de testib. regula 27. fallentia 3. de probationibus. Mascardus conclusio 962. sequitur constituens regulam in quolibet teste inhabili Farinacius 1. q. 62. n. 75. relinquit n. 78. iudicis arbitrio, quanta fides huic testi sit adhibenda. Agnosco tamen stillo receptum esse in casu, quo pars citata ad videndum productionem testium posse iudicem ex officio, si cognoscat eos inhabi-

litate

habilitatem repellere ex l. quos prohibet. 7. ff. de postulando, quae ad hoc notant Thom. Gramm. decis. 4 5. n. 14. Doverius decis. 321. n. 4. Antonius Gometius tom. 3. c. 12. n. 22. cui adde in praxi accedere, casu, quo testium inhabilitas non est, a iure inducta favore partis, a qua testes producuntur, ut quae provenit ex inimicitia, familiaritate, consanguinitate, aut alia simili causa, quae testes tunc ex taciturnitate partis videntur quodammodo approbati, et sic non iudice repelli non possunt. Secus vero in casu, quo inhabilitas provenit ex odio, aut ex delicto, incapacitate; ut quae testes sunt infames condemnati minores, foeminae viles, qui non etiam parte non opponente possunt a iudice repelli, ut resolvunt Antonius Gomez d. n. 22. Quenas reg. 3. 16. 7. disputat. 1. Mascardus 1. conclus. 4 0 8. n. 20. et 22. et conclus. 356. n. 13. et 14. probant ea voce testis n. 3. Anearranus n. 4. Henriquez n. 19. in d. c. testimonium Barbatia ttt de testib. n. 5. quia id ad iudicis officium spectat, ne aliquis iniuste gravetur, l. illicitas. 6. in princ. ff. de offic. praesid. cui non accedo alia ex iuris regulis adducens; quod non inhabilitas est inducta favore partis taciturnitate indulto consensu tollitur ex reg. l. siquis. 21. C. de episcopis et clericis; quod vero provenit ex iuris regulis inductis ex testium odio, et incapacitate non tollitur partis consensu, quia id pars efficere non potest. l. nec ex praetorio. 27. ff. de regulis iuris. [illegible] qua resolutione eleganter explico textum nostrum, cum in eo quae agebatur de causa matrimoniali testes repelli possunt a iudice etiam non facta oppositione partis, quia in eo consensus partis non attenditur, ut reiiciatur collusio, annulletur qui valeat, aut legitimum matrimonium ex voluntate partium. ex qua voce in causa matrimoniali publicatis attestationibus super iisdem articulis, et diverso contrariis testes recipiuntur in c. series. 26. in c. ex tenore. 35. de testib. et attestat. docet Villa lobos in antinomia littera. 2. n. 18. 4. et sententia nunquam transit in rem iudicatam in c. lator 7. in c. tenor. 10. in c. consanguinei. de re iudicata, idemque iudicarem in textu nostro, si ageretur causa beneficialis, quae consensus partis facere non potest, ut est regula. de reg. iuris

in 6.

*limitatur

N. 33. interpretatur textus. quae efficeret.

id. ergo de testibus pellari officium dij Dicis

tit. 6. beneficiu retineat sine canonica instit. Item de inhabilitate testis constaret ex ppria eiusdem confess. utri interrogatus negaverit fateri se famulum, aut consanguineum producentis, repellitur la opposita except. ut docet Lanfrancus tit. de testib. n. 6. A q. ubi aliquid sit notorium ex actis, pot iudex illico supplere de iure, et pro opponente, ut ex textu in c. pertuas 48. de testib. attentis. ex insinuat. 5 a. de appellat. deduxit Farinacius q. 6 n. ... considerat. n. ... q. ... qd etsi pars citata ad videndum productione testium nihil opposuerit, pot iudex, etiam ex officio cognoscens testium inhabilitatem repellere: qd intelligo distinctione opposita s. n. 32.

N. 34. exceptio testium debet terminari ante sniam

2do debet exceptio probari et terminari ante sniam, ut probat tex. Oppositu autem crimine contra testes iunctis his, quae notat Baldus n. 4. in auth. si testis productus ut. si vero C. de testib. in c. prudentia 21. §. sexto de officio de legati; in c. cum causa 9. de probat. cum n. Haec exceptio, quae dicitur a Baldo. s. n. 4. praeiudicialis emergens, quae prius iudicandum est, qd deducitur in exceptione a re, quae qd prius ab altero, quia minime iudicata certas principalis litis exitus non pot imponi. logice usque ad eius finem litem interquiescere oportebat, ut adnotavit Quar. tit. 2. disputat. c. 2. Robert. tit. 1. snia 4. c. 3. probat tex in c. tua 3. de ordine cognit. in c. Lator 5. qui filii sint legitimi in l. 1. §. 1. ff. familiae erciscundae in l. 1. et 2. C. de ordine cognitio.

praeiudicium proprie erat exceptio. Consanguinitas tollenda.

2do ... fuisse exceptionem, qd appellari praeiudicium in l. praeiudicium 1. 6. in l. fundi 1. 6. ff. ... tit. ... in formula iura dicentis, siue daba et iudex, verba, iudicium dabo, eum habebant sensum iudici demonstrabo, quid erit sibi iudicandum, perscriba. n. formulam, seu normam i. regulam, qua ductus recte iudicet, et a qua, ne erret, ne fas sit recedere in l. penult. ff. de confessis. sic formula iurisdicentis: praeiudicium reddat, significat id qd prius sit iudicandum in formula propensa, ut ex. d. l. 1. §. deduxit Rebardus tit. 1. de praeiudiciis c. 11. observans praeiudiciales exceptiones transire in actiones,

que

quę prius his, ad quos pertinent causę pro datę iudice ex formulis iis diffiniendę, et terminandę. Et si obiicias exceptione criminis post latam sniam usque ad 20 opponi posse in l. querela 12. C. ad l. Corn. de falsis in crimine parricidii l. lege fin. ff. ad l. Pompeiam de parricidiis, a quo notauit Cuiac. lib. 4. observa. c. 14. Nouella Imper. Basilii Porphirio geniti qua ut refert Cuiatius in notis ad d. §. omnis actiones fisco competentes pecuniarię, et forenses immortales ii, nulloque tpe secludunt, cum ea ut pote obsoleta n sit in corpore iuris, ut observat Antonius Thesaurus decis. pedemontana 6. n. 3 nec inserta e a Ioane Nucleayo inter alias eiusdem Basilii constitutiones Grecas, quas de libris manu scriptis congessit in fine Sinopsis Basilicon a Benefido inter miscellas constitutiones Grecas insertas in corpore iuris Gothofredi.

Facit hic c. cum Bene lib. 6. tit. 5. fin. l. 5. Basillico lib. 5. tit. 3. c. 60. lib. 29. §. omnis ... 4. lib. 7. tit. 7. qd spatium ... de re in crimine suppositi nati in Porphirio. l. qui falsa 19. §. 1. ff. ad l. Cornelia de falsis.

Respondeo regula d. l. querela procedere in except. opposita contra dicta testium, quę et post sniam obiici, et probari potest intra 20 annos, nulla n ultra extendit, nec officium iudicis, qd loco actionis succedit, in l. diuus 2. iunctis his, quę ibi notat Ulricus ff. de custodia reorum docent Thobias Nonius consilio 09. n. 8. et in locis prime citatis Antonius Gometius n. 6. Farin. n. 3. ut etiam similis exceptio falsi procuratoris prosteriora opponi in crimina potest. tamen de iure loqui, et procedere in except. criminis opposita contra personas testium, quę ante sniam probari debent, ut docent ibi glo. verbo, ante sniam, Panormitanus n. 7. Decius n. 4. Manthua n. 20. Nec huic solutioni obstat in principium nri tex. quatenus ait: Denique qd indicta, et personas testium. in quo nobis sine dubio tex loqr de except. et posita in dicta testium, q respondere soleo, illa verba esse consultationis, dico responsionis Celes. Unde ea solut. omissa, et omissis his, quę vulgo circumferuntur noue respondeo ex integra constit. illa verba esse responsionis Scelestini, et sequentia, quę qui ad decisionem n spectant omittuntur a Beato Reymundo in hac collectione decretalium,

N. 35. qualiter exceptio contra dicta testium post sniam opponi pot.

proemium nri tex. ... ne n faciat argum. necessarium.

Ad Im. et Exmin. c. 2.

et ad maiore declaratione separata qu. tu, et literas forma extant in corpore iuris sine glosiis Parisiis excluso anno Christi . . 5 8 7. In eis q. Scelestinus ponit ex qu. ex longa consuetudine Ecclesiae Romanae quodam promissum, in quo cu illis non sit responsio decisiua non procedit tanquam summus Ecclesiae pastor, sed tanquam priuatus doctor, et sic non inducunt necessitatem nam similiter Nicolaus Papa in c. a quodam Iudeo. 2 4. de consecrat. distinct. 4. respondens ut summus Ecclesiae pastor ad quodam propositum de ministro Baptismi interierit, ut priuatus doctor de forma, in quo ei non credemus, q. secutus fuit dum Ambros. sniam minus probabile, ut docent Martinez to. 2. . . . c. 5. Belarminus to. 4. de Romano Pontifice. c. 1 2. cor. 2. Bartolomeus Ledesma in summario de Baptismo difficultate. 6. Basquez 3. p. disputat. 4 8. n. 2 6. facto autem promisso respondens Scelestinus decisiue firmat, qd si crimina in personas testium obiicianti, illa sit probanda, et pronuncianda ante sniam.

et interptatur. l. penult. C. de fide instrumentorum.

Quo . . n. l. penultima in fine C. de fide instrumentorum quatenus probat exceptione falsi opponi non posse post sniam. Sed sustineo procedere quando exceptio fuit semel opposita, et non probata, et qdo fuit opposita, et appellatum fuit a snia, ut ex illa. l. colligitur. Secus si nunquam fuit opposita, ut ex illa l. in fine colligitur. C. si ex falsiis instrumentis. lu . . ta. f. . 6. to. 2. . p. 3. docent . . . Albo, snia, Baldus, et Panormi. n. 3. dicta regula limitatur in causis matrimonialibus, in qqs etiam post 2 0 annos, et in perpetuum licet exceptione falsitatis opponere . testes, etiam si a. snia non fuerit appellatum, nam detecto errore semper snia pot retractari in. c. consanguinei . . de re iud. in. c. fraternitatis. de frigidis, et maleficiatis. docent Alexander de Nevo . . n. 7. Thomas Sanchez to. 7. de matrim. disputat. . 8 0. d. n. 2. qd sit intelligendum, e nova querela, et nouo iudicio intentato, ut recte docet Cobb. in 4. . . . §. 1 2. n. 2. Quo . obstat Sane exceptione dillatoria, non peremptoria ee, cu non perimat negotium principale, et sic opponenda ante litem contestatam in. c. pastoralis. 4. § . isto tto, in.

. c.

c. inter monasterium de re iudicata, in l. exceptionem. C. de probation. iuncta l. 1. tit. 5. lib. 4. novae compilationis. Sed respondeo cum Alex. de Nevo. li. n. 3. attenta reg. l. quesitum. 10. ff. de statu hominum esse peremptoriam; magis n. accedit ad eius naturam, cum saltim pro litigium perimat negotium principale, cum sublatis probationibus per exceptiones oppositas remaneat inutile eius ius arg. tex. in c. saepe de rest. spoliat. iuncta l. duo. 31. 30. ff. de testamentaria tutela, sed exceptio peremptoria opponitur post litem in l. peremptoria. 2a. C. sententiam rescindi non posse gerita, cum eius naturam assumat in l. legatis servum. 63. §. si ex offic. de legat. 3. 4o. obstat hanc praescriptionem non procedere attento iure canonico, cum hoc iure crimina tempore non tollantur ut docet glossa in c. admonere verbo poenitentia. 33. q. 2. Sed respondeo cum Baldo tit. praescriptionum 4. p. quarta part. q. 2. n. 4. Thobia Nonio consilio. 105. n. 20. Farinac. in praxi lib. 1. q. 10. n. 80. illam glossam procedere quoad poenitentiam peragendam in foro conscientiae, non autem quo ad forum exterius, et respectu poenae temporalis, et publicae vindictae, nam recens crimen acrius punitur secundum Hippolitum in l. unica. n. 17 ff. C. de raptu virginum, antiquum mitius puniri necesse est, ut resolvit Tiraquelus de poenis temperandis ca. 29. n. 2. accedit Antonius Thesaurus decis. pedemontana 76. n. 1. sed deducens ex l. si diutino. 25. ff. de poenis, ubi Modestinus firmat poenam eius sublevandam, qui diutino tempore in reatu fuerit, si reatum accipiamus cum Fernando Aduensi lib. 1. explicationum c. 50. Quar. lib. 1. disputat. c. 29. pro ipsa accusatione criminis, quas non accedo credens cum Forcatulo in cupidine iurisperitorum c. 4. n. 7. Alciato lib. 2. parergon. c. 10. Radero in Martialem lib. 2. epigrammate 24. reatum non significare crimen, ut vulgus existimat, sed habitum pannorum sordidum admovendum misericordiam, capillum summissum, barbam prolixam, quam assumebant rei, eiusque consanguinei, et clientes in l. vestem. 39. ff. de iniuriis. inde candidus promittens Martiali se illi in adversis fortunae comitem futurum, ait d. epigrammate 24.

Si det iniqua tibi tristem fortuna reatum
squalidus haerebo, pallidiorque reo.

et in

scrupulus removetur

* inutile negotium

N. 17.
l. si diutino ff. de poenis explicatur

De significatione verbi reatum.

Martiales.

Ad Txm in c. 2.

et in aliis testimoniis, quæ egenit Ioannes à Roberen in sedlis ad illud patroni fol. . . 27. aridos, nocentesque capillos. ait Modestinus puniendu mitius, qui diu in reatu fuerit, nam miseranda Sæc, et diuturna callamitas pars pœne via è, ut adnotarunt Budeus in annotationibus posterioribus in pandectis ad d. l. si diutino. Corrasius to. 2. miscelleanarum c. 20. n. 5. Caldeira tt. 3. var. c. 2 n. 2. Bulreius in §. pr. tvariis n. 2. instit. de hereditat. quæ ab intestato, exempla adducit Antonius Thesaurus s. n. 3. quibus accedo, quidquid innuat Reynaldus Corsus to. . indagationum c. . 9.

N. 36.
Intra quartum tps è hodie opponenda et pbanda exceptio ꝯ personas testium.

Exceptio autem ꝯª personas testium è hodie opponenda intra sex dies a publicationis intimatæ, et ad eium pbationem assignari debet à iudice tps, qui excedere n debet medietatem tps pbatorii in cã principali in l. . ord. tt. 4. nunc appilat. cuius decisio hodie tam in foro ecclesiastico, quam seculari servatur correcta decisione tex in c. psentia d. 1. de testib. ut in d. l. . aduertit Acevedo n. 3. et 59. adeo, ut post illud tps nec minori, nec Ecclesiæ restitutio scedatur ad illas exceptiones opponendas, ut colligitur ex d. l. . in fine, qd et de iure communi docuerant glo. verbo, grauiora in fine in clementina . de procurator. quam sequuntur Cobo. practicarum c. 26. n. 4. Rebuffus 3. tomo tt. de except. n. 24. Sfortia de in integ. restitut. q. 63. art. 13. quia restitutio n datur ad psecutionem vindictæ, t iniuriæ in l. auxilium 3 ff. de minor. quare nec minor, nec Ecclesia restituitur ad danda interrogatoria ꝯª testes aduersæ ptis, ut fuit resolutum in Rota teste Puteo decisi. 23. to. 3. et ut nec in curia Romana consueuit scedi remissoria ad pbanda crimina, t alias exceptiones oppositas ꝯª testes, ut aduertit Octauianus Berdius de stillo curiæ tt. 6. c. VI. n. 3. et fuit resolutum in Rota in toletana matrimonii, ut refert Paulus Emilius decisione 54. pte 3. Huiusmodi autem exceptio pot opponi in 2ª instantia coram iudice appellationis ex reo. l. p. sane. C. de temporib. appellationum. et quia qd pot opponi ante litem, post litis testationem pot opponi in cã appellationis ut not. Bart. in l. ita demum C. de procurat. sed ante ista poterat opponi, et pbari ꝯª psonas testium in d. c. psentia, ergo id etiam pot in cã appella=

pella=

pellationis, ut docet Alexander de Nevo ... n. ... limitans n. 6.
quo exceptio est malitiose dillatoria, atque dillata fuit in 2. instantia ad vexandi adversarium, nam tunc non audiatur in ea appellationis.

Exceptionis autem replicatio testi valuerit, si probaverit innocentiam, ut dicitur ... omnis ... inuolvunt ... et Panorm. n. 11. ... cum Butrio n. 11. Alex. n. ... admittitur ad probandum contra probationem, ... contra eum facta non in eod. iudicio ... fierit ... in l. generaliter C. de non numerata pecunia ... c. Ni. cum nimis. de probat. sed factam in alio iudicio, ut innuit text. ... ter in verb. nisi se probaverint innocentes. nec tunc obstat fundam. Panorm. quod ... sentire ... nam interposita appellatione potius ... discerere, et velle ... principale ... testis non solum repellitur à testimonio, sed etiam punitur in l. 2. § si publico ad l. Jul. de adult. ubi maritus accusans mulierem de adulterio punitur de lenocinio, de eo non fuerit accusatus, ... lenocinium mariti est connexum adulterio uxoris ... de test. ubi in examinat. electionis ... simoniacum esse, deponit ab officio, et beneficio ... l. nullum C. de testib. iuncto c. si testes 3. § qui falso ... q. 3.
Ubi testis, qui falsum testimonium coram iudice dixit, potest certe quidem coram eod. castigari, et puniri, etsi iudex ... petens non sit, secundum quod Bernardus Diaz elegantissimis verbis docet, in praxi c. 87. in fin. Cobb. prat. c. 18 n. ...
Ab. A. c. 27. limitantur in incapaci. Nec tunc obstat text. in verb. ... partim, quod ... maxime, ... ex literis ... de domin. ubi notandum ... ut notat Joan. Bellonus relatus à ... Calbini ... verbum partim ... dictio est ... in l. ... ex ... offic. de re iud. et sic ... probare teste puniendum, et si exceptio non tangat negotium principale, ... partim ... proprie significare qualitatem requisitam, quasi ... in l. illud. § 2. in princip. ii fine ff. ad l. Aquiliam in l. 3. § fin. ff. de act. empt. observavit Calvinus ... Brisonius ... A.

N. 39. contra exceptionem potest testis probare innocentiam suam.

N. 40. quod per exceptionem testis non solum repellatur et puniatur.

interpretatur text. in verb. quod significet dictio partim.

De

de verb. signific. In qua significat. ea voce accipienda in casu nro docet Alexander de Nevo. h. n. 21. Crimen aut dicitur connexum, quod tangit idem factum, et eandem personam in c. per inquisitionem de elect. in 1. 2. de confessis, et tunc criminosus punitur pena ordinaria, sive crimen probetur possessione, sive juramenta, ut post Jo. And. resolvit Bart. in d. § si publico a n. 2. receptus h. a Bonom. n. 15. Alex. de Nevo n. 33. firmantibus. Ubi crimen non est connexum et si legitime sit probatum criminosus pena extraordinaria plectendus, ad quem censeo reducendam distinctionem, quam tradit Bart. in l. si confessus n. 3. ff. de custodia reorum.

Voces dubitandi dissolvuntur:

Ut exprima voce dubitandi non obstat text. in d. § Julia ff. ad illa generali regula excipienda est decisione nostri text. cum loquatur in causa matrimoniali, in qua requiri testis clarius, et liber ab omni suspicione, ut dr. h. et observavi s. n. 20 et 29.

N. 41.

Caput. c. d. ind. interpretatur.

Minus obstat confirmatio adducta ex c. 1. de iud. ubi nec adimi... quam vis cum nihil adimitur testi, sed tamen ipse non admittitur, cum ab aetatis... statu causae pendeat in c. fin. c. 1. o. de testes. de... Itaque testes non admittebantur nisi idonei, et legitimi in c. 1. de testib. non vero admittebantur habentes defectum qualitatis h. ubi cum sicut etiam non admitur testis nulla re privatur, quod ut pulchre ex antiquis comicus dixit: nudus nec a decem militibus spoliari potest. facit axioma vulgo deductum de textu in l. dece ff. de verbor. obligat. in c. ad dissolvendum § 3. de desponsat. impuber.

Plautus.

Quia observatur satisfieri per exemplum adductum ex c. 2. de offic. ord. cum ea decissio pendeat in crimine... in confess. vel sigilli qd... sub pena... utriusque sexus de penitentiis et remiss. ... ad repellendum testem... in iure testium probatio non tam restringitur, quam qualificatur, ut patet, et sine delicto vulgus admittitur.

Ut autem ex 1.a ratione dubitandi non obstet textus in d. c. testimonium adducento regulam generalem, quam habet textus de crimine emendato admittendo, non habere locum in ipso textu, in eo non agebatur causa matrimonialis, ad quam cum sit eam dignissimam requiruntur testes summa aucti. in c. de consang. et quae qualitas deficit in criminoso quantumcunque de crimine emendato, cum sua fama saltem ratio- nabiliter sit lesa apud bonos, et graves viros, atque consequenter repelli- tur in causa criminali, ubi non agitur civiliter, testis quantumcunque sit de crimine emendatus, repellitur in d. c. testimonium, quia requiruntur testes fideliores, clasici, id est inter alios electi, ut dixi s. n. 3. alia autem adducta in 2.a ratione dubitandi diluuntur, si advertamus hic testem fuis- se de crimine convictum, et sic debuisse repelli, ne malignantibus aditus tribuatur, et criminosis ob scelus infamia dignis pateat aditus tes- tificandi, et sic quodammodo via ad honores d. l. 2.a c. de dign. lib. 12.

Ut tamen non obstet 3.a ratio dubitandi observio regulam in arg. contra posi- tam de d. c. constitutus esse a nostro proposito extranea, quia loquitur de depositioni- bus factis in alio iudicio ubi iam nullum, sed tamen de teste in hoc iudicio producto, quem quis vult repellere, ut illegitimum, quia criminosus. ad quem testis repellendum sufficit, quod ante de crimine appareat, id est si in alio iudicio convic- tus tes ipsius criminis in hoc iudicio obstet. Et ne tamen turbam faci- at axioma: res inter alios acta aliis non nocet nec praeiudicat, adver- to illud plures habere limitationes, quas adducunt Vivanchelus — regula tex. c. res inter alios acta explicatur. N 43.
ttt. res inter alios acta. Cobb. prattica c. 13. et alii apud Al- tanum collectanea. 3. o 9. inter eas autem, quae ad nostrum propositum spectat, est, ut non procedat in sententia, quae personam afficit, ut est infamia, quae personam sequitur, ut umbra, quocunque vadat in d. c. testimonium. sicut lepra leprosum, excommunicatio excommunicatum in c. sicut turpe 1. q. 1. quia et illa sententia facit fidem ubique inter omnes personas. l. ingenuum ff. de statu hom.

Ut tamen non obstet 4.a ratio dubitandi sumpta ex d. §. si publico d. c. per inquisitionem d. c. 2. de confessis, respondeo quia tota fin. hystoria ibi confessus in d. c. 2. procedit, quia crimen fuit ex- ceptionem

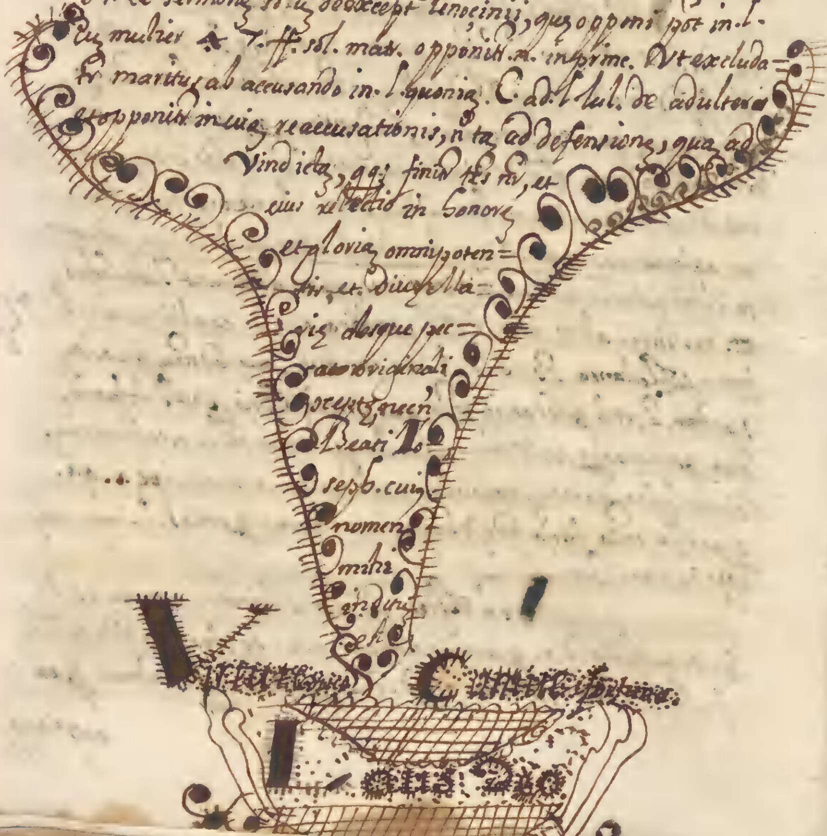
nritus

ceptione obiectum tangit negotium principale x communem intellectum
quam sattione firmant omnes Panor. n. 14. Fel. n. 10. Parisius
n. 20. Mant. n. 32. ff. Panor. in d. c. 2. n. 13. Gregorius
lopez in l. fin. glo. verbo, en tal caso. tit. 1. p. 7. quo casu regit
ut docte incohatur novus processus per inquisitionem in c. unico ut ec=
clesiastica beneficia. et ex textu in d. §. si publico. omissis his,

N 44.

l. 2. §. si publico. ff. ad l. Iul. de adult. explicatur

que tradit Bart. in l. viro, atque uxore n. 5. ff. sol. matrim.
observo tunc non agi de crimine per viam exceptionis opposito, sed de reo
accusato loqui. n. Ulp. de muliere recepta inter reas, quae prohibe=
tur opponere lenocinium, ut maritum ab accusando excludat, quum
quis receptus est inter reos non potest exceptionem obiicere in criminalibus l. 5. §. praescriptiones ff. ad l. Iul. de adult. esse autem inter
reas, significat, cum mulier iam gestat habitum reorum scalidum, sordi=
dum admovenda misericordiam, de quo dixi. 1. n. 37. et praestat
tunc non esse sermonem solum de except. lenocinii, quae opponi pot in l.
cum mulier 47. ff. sol. matr. opponitur enim in prime. Ut excluda=
tur maritum ab accusando in l. quoniam. C. ad l. Iul. de adulteria
et opponitur in via reaccusationis, non tamen ad defensionem, qua ad

Ad examin. c. 2. E. exceptionibus explicandus hoc anno 1618 tractat.

N.

txs epigraphe, et ...

Txs iste hic sumptus ex
epistola Inn. 3. [illegible] putat ex inscript. D. Reymun[di]
sed sumptus est ex responsione auctoritate Innoc. 3. suffulta facta
in concilio Later. 4. celebrato anno Christi 1215. Unde ex=
tat in Breviario constitutionum Innoc. 3. posito ad calcem operum ipsius
lib. 2. constitutionum de 6. tribuum et [illegible], ut est in secunda collect.
decretalium lib. 2. tit. 6. c. 1. q. quod in hoc volumine txs sumitur ex concil.
Universali, [illegible] concilia sed summo pontifici, selo quo fuit concilium ce=
lebratum c. 3. 6. decelebr. in c. adversus 7. de immunitate Ecclesiarum. ob=
servat [illegible] Hermonius lib. 2. animadvers. c. 1. Unde cum dictum concilium
fuerit 12. Universale, in quo si credimus Matheo Paris, et Abbati [illegible]=
pargensi, et ipsius concilio, interfuerunt 400. episcopi, et alii
800. patres, merito in ipso decreta [illegible] in epigraphe Innoc.
3. Antiquam epigraphe dr Archidiacono Rychimundis, quod
stabilita in concilio fidei [illegible] contra haereses Albigensium Almarici
et errores Abbatis Joachim, ad quos principaliter concilium erat congre=
gatum, apendicis loco aliqua fuerunt in composita, ut quecula Regis

regula ad intellectus ... tions.

epillogus concilii Lateranensis.

An-

Anglorum contra Stephanum Archiepiscopum Cantuariensem, ob quam contra ipsum fuit suspensionis sententia promulgata, ut refert Matheus Paris in historia Africana. defensio primatus Ecclesiae Toletanae contra reliquos Hispaniae Archiepiscopos, ut refert Garsias a Loaysa in notis ad decretum Gundimarii 3. 5. concilii 5. extat tomo 2. conciliorum Seuerini, alia vero decisiva, inter quas non minorem locum obtinet ab Archidiacono Rychimundiae Ecclesiae, quae per septem millia passuum in Anglia abest a Londrino secundum Polidorum Virgi. lib. 22. historiae Anglicanae fol. 434. quaestio proposita, utrum is, qui excommunicato in locum tantum scienter communicavit, excommunicatum ipsum a iudicio possit excommunicationis exceptione repellere. et causa dubitandi ponit in textu. cum ille communione huiusmodi replicet contra eum. i. excipienti de excommunicatione fuit replicandum de communicatione, scilicet ipsum excipientem cum eo, ac cum libera, et legitima persona communicasse, et sic personam approbatam, et communione acceptam, statim in instanti reprobare, et reiicere non posse; qua replicatione non obstante rendit textus excommunicatum maiori excommunicatione remouendum, decisionis tradita ratione, ex differentia maioris, et minoris excommunicationis in textu. cum primus a communione fidelium sit exclusus, secundus vero tantum a sacramentorum participatione sit remotus.

situs Richimundiae.

* accusatore

2. Litera textus explicatur.

Ex quo deduco non velle glossam et Panorm. ad nostrum tantum casum posuisse nulla stante hypothesi, sed tantum adrelata in futurum districtius gubernatione quaestionis resolutione petita ab Archidiacono Rychimundiae, ex qua omissis notabilibus collectis a Panorm. Ancharr. cardinali, et Alexandro de Neuo, deduco conclusionem. Reo excipienti de excommunicatione contra actorem non obstare replicationem communionis.

N3.

conclusio quae impugnatur I^o.

Contra quam conclusionem oppono I. de textu in c. sententia 46. de sententia excommunicationis, ubi communicans excommunicato, ab eius exceptione repellitur; idque merito. I^o quia cum communicando eum admiserit, post reiicere non potest, ne instantanea notans se ipsum prioris erroris velaverteris palinodiam canat. et contra textum in l. nullum 5. de accusat. nunc tentet reiicere, quem olim in conversatione admisit. 2°. nullus potest obiicere quod ipse noluit seruare in c. 3. de Suius. in c. 1. et 3. 32. q. 6. in l. viro. 39. ff. soluto matrimonio in l.

Erasmus Hileades. centuria 9. adagio. 59. et. 60.

in arena

in arena 11. C. de inoffic. testam. dicente Paulo ad Romanos
2. inexcusabilis omnis homo, qui in quo alium iudicat, se ipsum con=
demnat, recepta est excoitione paterna in c. 3. cum duobus seqq. 3. [margin: Primum excusabilis ...]
q. 7. debet enim excipiens tenere alta mente repositum dictum in l. q ...
... de usuris. frustra legis auxilium implorare, qui committit in
et antea divina Monoseita geroglyphico significante ... caru
praecepimus ... 3. os reposi claudere, et extra castra ... =
re.

Sicut se habet exceptio ad actionem, sic se habet replicatio ad [margin: 3.]
exceptionem in l. 2. § 1. ff. h. tit. nam sicut actionis exclusio est excep=
tio, ita exceptionis repulsio est replicatio in princ. inst. de replicat. sed
impedit actori repellitur ab agendo excepta excoitionis. ergo et obstabit
reo excipienti exceptionis replicatio, cum idem ius in utroque correlativo
... reg. l. fin. C. de indicta viduitate tollenda l. ... C. de cupsis ...
... servandum, ut amnes ... [margin: Versus]

Discant ... monitis et ... [margin: * excoitatum.]
neglecta excoitionis differentia cum voce * excoitatum vitandi, quae extat
in c. ... ut ex hoc. h. tit. lib. 6. ut in maiori excoitione militant, et
in minori.

Communicans excoitato eandem excoitionem incurrit in c. [margin: 4.]
excoitatos ... cum duobus sequentibus ... q. 3. in c. significavit. ...
... eadem de ... excoitionis ... induio, advertens vocem eadem
significare simile in l. si ... 26. § libertus ... et Celsus
ff. de conditionibus indebiti. videns ... excoitionis ... de
vitandi ... ex ... tum, ubi ... eadem, ex ... excoi=
catus ... q. 3. ubi ... vox, ... satis indicans, de ma=
iore excoitione ... ex c. nuper. 29. de sent. excoitionis, ubi commu=
nicans excoitato ... maiori excoit. ... ubi ut dixit
... primo quidem ... superiore ... excoitionem
... communicans excoitato incidit in excoitione in c. sicut ... 3.
in c. ... desideres ... de sent. excoitionis, ... appellatur excoitionis ...
maior, ... minor excoitatio in c. penult. de sent. excoitionis, ... gl.
... excoitati, in c. cum non ab homine. de iudiciis. ... ut dixit in ... dius
quidem ... determinatur ... analogum ... sumptum ... famosiori signi=
catum

N. 4.
Confirmatur auctoritate, et vóce.

ficatum. Cum[?] recte statuit differentiam sic.

Cuius nostri resolutionibus generanda est nostra resolutio, quae probatur in c. dilectis 8. [illegible] 5. [illegible] extra lib. 5. et magis ex integre clausula ad calcem annotationis Gregorianae additae in corpore iuris sine glossis Parisiis excusso anno Christi 1527. [illegible] eius intellectum, quem adducam [illegible] n. 24. et in simili in l. apud Celsum 4. §. Marcellus in princ. ff. de doli except. ubi dicitur exceptione doli refellicat non tolli. cuius resolutionis [illegible] habeo elegantem vocem assignat in [illegible] iniquum esse, quae excernat [illegible] lib. 4. de dolo. c. 3. à n. 24. in l. cum par. [illegible] ff. de diversis reg. iur. cuius vim exemplum extat in l. [illegible] §. fin. cum l. sequenti ff. ne quis eum qui, vox adducta. indicta cum primus à communione fidelium sit exclusus, sed non tamen à participatione sacramentorum sit remotus. quem probatur in c. fin. 3. q. 4. ubi

N. 5.
c. fin. 3. q. 4. intellectus.

Ioannes Papa loquens de Engeltruda nobilissima foemina Matrefidi comitis filia, uxore Bosonis comitis, quae relicto marito per aliam libidinose discurrens ait; non solum gemina excommunicatione, quae à paterna societate separat, sed non solum privatum Eucharistia, quae dicitur communio in c. fin. vers. sancta. 6. distinct. in c. omnis 2. de consecrat. dist. 2. in c. 1. iuncta glossa de cessat. [illegible] in concilio Tridentino sessione 21. c. 2. attento effectu quasi communis unio. in c. 9. [illegible] de

Vocis, communio, ethimologia.

consecrat. distinct. 2. quam effectus huius sacramenti est nos unire, ut ait D. Ciprianus de cena Domini usque ad germanissimam societatem facit [illegible] in [illegible] Christo. 82. de consecrat. distinct. 2. et colligitur ex concilio Trid. sess. 13. c. 2. [illegible] Eusebius lib. 1. antiquitatum [illegible] c. 3. fol. [illegible] affirmans [illegible] data Eucharistia [illegible] affirmationem [illegible] anathemate, quod ab ipso Christi corpore [illegible] secta, quatenus ea est collectio [illegible] qui sibi uniti [illegible] charitate in c. omnis 32. in c. canonica [illegible] 11. q. 3. in c. cum aliquis 2. 24. q. 3. in c. secta [illegible] de poenitent. distinct. 2. docet Archidiaconus in c. [illegible] 9. q. [illegible] et quantum attinet ad excommunicatum maiori [illegible] à communione fidelium exclusum, [illegible] habere fundamentum ex [illegible] Christi Matth. c. 18. si

N. 6.
explicatur locus Matth. 18.

Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus et publicanus. ut firmat Urbanus Papa in c. notandum 37. 24. q. 1. [illegible] loco data potestate claudendi, ut docent [illegible] Coloniense [illegible] de sacramentis fol. [illegible] 46.

Canse=

Jansenius super concordia c. 72. exclusum per excomunicationem, pro habendum tanquam Ethnicum, et publicanum, quo in loco pro Italia Vulgata adherens idiomati Greco. Ethnicus n. in Jerusalem secu=lo Christi poterat dici omnis ille, qui non erat Iudeus a nomine Greco, ethnos, i. gens, cum quo seculo Christi non licebat loqui Joan=nis 4. ubi Samaritana dixit Christo: quomodo tu cum Iudeus sis mecum loqueris. Sflans ... quadragesimale ... feria 6. post dominicam 3. quadragesime in 3. introductione hoc argumentum: nullus debet loqui cum illa persona, quia tenet per excomunicatam, dicit ergo vos Iudei reputatis Samaritanos excomunicatos, et sic non versatis cum eis, quomodo ergo tu mecum loqueris. Publicanus erat exactor vectiga=lium in l. 1. et qui ... ff. de Verborum significatione ... gentilis et ... in Jerusalem ... non a rege Iudeorum, sed tributario Romano imperio, nec ab Imperatore, ut plures existimant, sed a senatu ex ... provinciarum facta cum Tiberio ... divisione Augusti relata a Suetonio in Augusto c. 47. Xiphilino in Dionis epitome lib. 53. aliquando fuit Iudeus, ut ex l. 1. § qui ff. de publicanis et vectigali deduxit Baronius ann. Christi 31. c. 73. observans huius ordinis Mathem fuisse; gens invisa populo ob duras, et acerbas exactio=nes, quas egerit Lipsius lib. 2. de magnitudine Rom. c. 2. et 3. et consi=derans Tamblicus apud Baronium d. c. 73. firmat vitam publicanorum de impuritate rapina, inverecunda mercatura, qua se sanguini civium sa=gittabant, et ut firmat Cicero apud Lipsium d. c. 1. familias maximas alebant. eorum aspectum Iudei abhorrebant, ut audivisti; nam unusquisque

cum tristi misero venerit calendo,
mercedem, aut nummos unde unde extricat, amarum
porrecto iugulo historias captivus audit.

quamquam ut asserit excomunicatum minori ... tamen a participatione sacramentorum removetur, ... fundamentum in Addamo manente intra Paradisum, exclusum tamen ab esu ligni vitae in c. ad mensam ... 4. q. 3. aliquando q. 3. docent ... ad Romanos c. 5. ... Iansenius super concordia c. 73. Azorius lib. 5. Theosophiae c. 5. ... 4. precepto decalogi ... sic excomunicatus minori ex=ercet ... excluditur tamen ab sua Eucharistia

Ethnicus. * greco.

Ioannis 4°.

Publicanus

* civium.

Horatius lib. 1. sermon. satira 2.

* arbor, quae scientiae boni, et mali ... nesis c. 2. ... appellatur a ... no lignum vitae, ... non comedendo erat ... vatus illius stat... in comedendo au... cipium mortis

Vt docet Perelius c. 2. in genesi dis. 7. q. 1. interpretat. alt.

quem qui eam manducant viuit in æternum Ioan. 6. appellari vita a D. Aug. apud Baronium ann. Chris. 34. c. 48. vita æterna ab Ignatio martire ep. 5.

[illegible] exemplum ab Ætni=corum politia, quam solet Ecclia imitari in summa Vbo, S. or. discretio, 21. distinct. in c. 2. 80. distinct. in c. 1. 99. dist. obseruat Baronius ann. Chris. 39. c. 7. inter quos pena mor=tis Græci commutabant exilia, vt refert Diodorus Siculus lib. [illegible] Bibliotheca 2. fol. 71. excerptionib. ad Silottis vt refert Anastasius Germonius lib. 1. de sacrorum immunit.

N. 7.

militudines excoitionum.

c. 12. num. 2. a quibus leges Romani mutuarunt pena mortis cru=deles imposuere Valentes in l. 2. § exactis. c. Ds. nemo ff. de origine iur. aque et igni interdicebant, vti obseruat Brissonius lib. selectarum c. 5. hinc tradita ab Ouidio lib. 4. fastorum.

Ouidius lib. 4. fastorum.

Versus: [illegible] in his vitæ sacra est, Sed perdidit exul addutta execrat. vt notat Anastasius et colligitur ex Iuuenali satira 1.

Iuuenalis satira 1.

exul ab octaua Marius bibit, et fruitur Diis iratis.

Inde merito interdictus aque et igni dicitur exul in l. 2 ff. de pu=blicis iudiciis, taliquem pena notati appellari Appellides vnt. 1. § si, quis ff. de leg. 3. [illegible] de ciuitate in l. [illegible] ff. de legat. a consortio, seu diuersat hominumque sodalitate, cui accessus ad ignem dedit principium, vt refert Biruedius lib. 2. gentilib. autem ad Seuens Eccla pena mortis imponere a valens in c. sma sanguinis, ne clerici et monachi. aque et ignis interdictione cum execrat. 1. excoit introduxit, vt notant Ducar. lib. 1. de sacris Ecclæ ministeriis c. 8. Budeus in annotationib. posterib. in pa=dectas in l. 2. ff. de penis. appellans excoicatum vt Romani in=terdictum aque et igni exulem, vti obseruat Turrianus lib. 1. 3a Magdeburgenses c. 72.

Minoris autem excoitionis potu=

it

Porcel y Carvajal

Ut habere similitudinem in legat. quamquam plurimorum criminibus non prohibitus a dioecesi dominium excubari a civitate in l. relegatorum ff. de interd. et relegatis. sic in ecclesia excoicatus excommunicatione minori retenta portio fidelium excisis a sacra communione, etsi. Sadu vigeret ceremonia apud Graecos in Liturgia S. Basilii missa Æthiopum, et Armenorum, ab ecclesia exire clamore Diacono: siquis non communicat, det locum. tamen eum solum excludat a Eucharistia distribuitur, prout dicitur Ovidius lib. 2 tristium.

Quippe relegatus, non exul dicor in illo.

Ovidius lib. 2. tristium.

[illegible] ut ipsa explicaret primo. In Ecclesia primo seculo excommunicationis duplex species, quarum minor excoicatio in c. pudens. 1. d. 50. distinct. in c. sacerdote. 6. de consecr. distinct. 4. et anathema dicta, quae nunc dicitur maior excoicatio in c. fin. 8. q. 4. in c. de presbitero. 3. 17. q. 4. quae fiebat in primitiva Ecclesia servante vocis ethimologia: Eucharistia n. dicebatur communio, ut dixi supra n. 5. Inde excoicatio dicta communionis positio; ut docent Lexicon Altestag, et summa Rayneri. Ubi, excoicatio. quae positio includit in se negationem, seu privationem communionis, ut dixit Tertulianus lib. de Idololatria. n. 10. et lib. 2. ad uxorem c. 1. n. 9. Ut excoicatus dicatur a communionis sacramento exclusus, ut ex Beato Cipriano in exposit. orationis dominicae deducit Baronius an. Christi. 57. c. 1. et satis colligitur ex c. de his. de penit. distinc. 5. c. in cena. c. 7. de consecrat. distinc. 2.

N. 8. ethimologia vocis, excoicatio.

In quo ut rem ab origine repetam; et ostendam in Ecclesia pro diversitate temporum diversas fuisse species excoicationis observo ann. Christi 3 [illegible] sub Papa Silvestro fuisse 4 species excoicationis. Ad ultimam deveniens per quinque gradus. Ecclesia n. peccatoris procurans conversionem nec peccatum negligit, nec statim severe punit, sed prudenter moderatis dat. 7. dies, quos vocat textus in c. presentis 2. 5. q. 2. spectationis: nam satis recordata cognoscens cum Seneca in epistol. ad Elviam: in malis nihil magis esse periculosum, quam immaturam medicinam et ut

N. 9. [illegible] species excoicationis tempore Silvestri

refert Livius lib. 22. medicos plus interdum quiete, quam movendo, et agendo proficere, et plures ab atra bile dies plerumque sanat quies. peccatorem spectat, ut in c. 2. de accusat. et in c. 7. de clerico excommunicato et sic dat X. dies spectarem[?] dicens [illegible] illud Jeremiae 3.º tu fornicata es cum amatoribus multis revertere tamen, et ambobus ulnis suscipiam te, et ut bonus pastor Lucae 15. expectat ovem [illegible] [illegible] ad ovile reducam. dati autem fuerunt [illegible] dies forte [illegible] regum 4.º septies [illegible] super mortuum [illegible] [illegible] ad vitam [illegible] cavit. ex quo forte hodie in curia Ecclesiastica ante excommunicationem dantur dies, qui vocantur (canta de benignidad).

primus gradus non est species, sed praecogniti censurae.

Vt notat Gongus lib. de mistica numerorum significat. c. de num. septenario.

Postea ergo 7. dies dabant alii [illegible] interdictum Ecclesiae intrandi licentia, et omnia divina officia audiendi, ut dicitur in d. c. praesenti vers. huic vero. i. talis peccator sit in aliquo de officiis exstans[?] in [illegible] ut [illegible] in [illegible] [illegible], qui [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in concilio [illegible] celebrato [illegible] Papa Stephano [illegible] [illegible] [illegible] 6. finita missa cathecumenorum i. ab offertorio cum eiiciebantur infideles in [illegible] [illegible] 6. 7. de observat. distinc. i. in cuiusque posito [illegible] Cannus lib. 12. c. 13. Alciatus lib. 7. parergon c. 10. hoc ergo tunc factum credo, ne ipsorum pertinacia scandalo esset audientibus illis, qui existentes cathecumini exortationes audiebant, nondum receperant Baptysmum, uti observant [illegible] 3. p. disputat. 6. n. 20. et 21. Bellarminus lib. 2. de baptismo c. 25. quod non recepit [illegible] in candelabro [illegible] 2. p. tit. de excom. n. 6. II.

secundus gradus, et prima species excommunicationis [illegible] [illegible]

qui fuerint audientes.

Post dabantur alii duo dies, in quibus a pace, et communione Ecclesiae erant suspensi, ut dicitur in d. c. praesenti vers. post vero. quae verba continere duas poenas colligo ex copula, et, cuius natura est copullare diversa in [illegible] dedu. et facti ignot. notat [illegible] singulari 50. n. 2. et 4. primo n. prohibet delinquentes a pace, i. ab osculo pacis, quo primitivae Ecclesiae [illegible] ex praecepto data prima Petri. c. 5. ad Romanos. 16. ad Thesalonicenses 5. Christiani se indicent salutantes adiuncta formula: pax tecum mutuae charitatis, et aliorum in eadem religione consensu [illegible] uti

tertius gradus, et secunda gravis excommunicatio.

obser

obseruant Estiebus lib. 2. antiquitat. ruitualium c. 32. fol. 287.
Baron. an. Chri. 43. c. 24. Unde magni pretii loco a martyre de-
signato petebant, et praestabant, uti refert Baronius anno Chri. 262
c. 30. eamque ex eo dicebatur lapsi relaxatio satisfactionis, ubi obser=
uat Pamelius in notis ad Beatum Cyprianum ep. .. col. .. et in notis
ad Tertullian. lib. ad martyras n. 12. et lib. de pudicitia n. 92. Abea
pace remouebatur excomicatus in c. excomicatos 7. in c. fin. .. q. 3. in
c. nuper 29. de sententia excomicationis, uti obseruat Petrus Gregor. lib. 6.
sintacmatum c. 6. n. 20. et colligitur ex Tertulliano lib. de praescriptionibus
c. 30. Ubi agens de Marcione paenitentiae confesso ait: ita pacem recepturus si
... quos perditioni erudisset Ecclesiae restitueret. et magis in lib. de
pudicit. c. .5. in quo ubi in notis obseruat Pamelius n. .9. ab absolu=
tione ab excom. postliminium Ecclesiasticae pacis appellant. Talis etiam
fuit salutatio ..., quae habebat in se inclusam libidinis turpitudinem ut
ait Clemens Alexandrinus lib. 3. pedagogi c. .. substituto in mitiorem
osculo crucis, aut reliquiarum, uti obseruant Baronius ann. Chri. 45.
c. 36. Durantius lib. 2. de ritibus Ecclesiae c. 54. n. 7. Stratilius et
colligi potest ex c. pacem 9. de consecrat. distinc. 2. quod praeberi dari excomicato
in d. c. nuper, docet Palatius in 4. distinc. .. disput. 8. col. 30. et
... a pace, i. a formata cuius tenor extat in c. .. et 2. 73. distinc.
declarante, ferente communionem Ecclesiae, ... ut notant Baronius anno Chri.
.. 42. et ann. Chri. 325. Seuerinus in notis ad concilium Calcedonense
Bellarm. lib. 1. de Rom. Pont. c. 24. in fine, nam eius ... erat suspensa
excomicatio, ut colligitur ex Tertulliano lib. aduersus praxeam c. 1. refe=
rente Roman. Pont. damnato Montano pacis literas emissas reuoca=
sse, cuius formatae loco dicuntur hodie clerico exeunte a diocesi literae
dimissoriae, commendatitiae, quae nullo modo dabuntur excomicato. ... secundum Say=
rum lib. 2. thesauri casuum conscientiae c. 22. n. 2. significat priuationem a refectorio,
et dormitorio, quae poena in delinquente clerico procedebat, tunc enim clerici viuebant
in communi in c. presbyter 6. § incipientes 32. distinct. in c. quoniam 9. de vita,
et honest. cleric., ut nunc monachi, uti obseruat Hieronymus Plattus lib.
2. de bono status religiosi c. 20. et 23. et delinquens pro delicto tradebatur
curiae in c. si quis .. q. .. i. segregatio clericorum deseruiendum in c. si
clericus 6. 3. q. 4. notat Quarenus lib. 1. de sacris Ecclesiae ministeriis c. 8.
... continuati aut reiiciebantur a refectorio, et dormitorio in d. c. presbyter

Vnde dimanauerit osculum pacis de formata.

de significatione vocis curia.

§. quicunque. et post pœnitentiam, cum restituitur ad communionem, venit, ut dicitur in c. fin. 11. q. 2. distinctione ad pacem, i. restituitur in domum, commune refectorium, et dormitorium. Mox autem a communione, vox, significat commune, et simultaneam orationem antiquitus omnino valde usitatam inter fideles, primo dicto aliorum c. Deus. 4. ubi notat Lorinus ad quam de nocte omnes surgebant, nullo excepto, ut refert Franciscus de p.te orationum c. 1. n. 10. post

origo vigiliarum

noctem præcedente festivitate in c. nosse 5. 7. 6. distinct. docet Calb. lib. 4. variarum c. 20. n. 10. § qua vespellio excommunicatus in c. fin. 3. q. 4. in c. sicut. 6. cum tribus sequentibus 11. q. 3. quam separationem inter monachos et excommunicationem dixit Cassianus lib. 2. de institutis renunciantium c. 16. Inde ipsam relegationem in perpetuum desidium appellat Tertullianus lib. de præscript. c. 30.

Tertius gradus continens 4. classem, et graviorem excomm.tionem.

B. Deinde vero transactis aliis duobus diebus deportandi in d. c. pœnitentia. deinde, i. privandi ingressu Ecclesiæ, et eliminandi ab Ecclesia in c. canonica. 11. q. 3. Inde excommunicatum relegatum appellat Tertullianus lib. de præscript. c. 3. et de hoc intelligo Tertullianum lib. de pudicit. c. 4. arcemus de limine non modo limine, verum omni Ecclesiæ tecto summovendum, etiam non solum prohibebantur communione laica, sed etiam peregrina servata in Ecclesia in pixide pro peregrinis adveniientibus ad vesperam in ep.la divi Leonis Papæ apud Balenthem tom. 4. disputat. 6. q. 1. puncto 5. tom. 5. pag. 1 uno die superbabiro feriebam gladio anathematis in d. c. præcipit. d. pag. 1. excommunicatus maiori excommunicatione privabatur communione fidelium.

Quartus gradus continens 5. classem, et gravissimam censuram.

N. 10.

Ordo vero procedendi generalis excommunicatione.

Erasmus Chiliadis 2. centuria 1. adagio 1.

Hic autem ordo procedendi fuit excogitatus in Ecclesia c. de elongaturis 23. 7. q. 4. cum ex verbis Christi relatis in c. novit. 3. de iudiciis. Cum quo ut habet proverbia: festinans lente procurat lenitate fraterna uniuntur, Ut alter Fabius Maximus cunctando rem restituere. Aliquando timens ne vulnus proveniat, removet ab eucharistia in c. accedens. 10. dist. 50. in c. quidam 2. 5. q. 1. nam et in concilio Eliberitano c. 3. Luminis Dominica communione. Videamus aliisque finita missa catechumenorum segregabantur a ceteris fidelibus ad vocem diaconi clamantis: siquis non communicat, det locum ut refert miraculo comparatum D. Greg. Papa lib. 2 dialogorum c. 23. aliquando timens ne vulnus, vel ulcus in alio serpat, abscindit ab Ecclesia, i. a congregatione fidelium in c. 1. de clerico excommunicato ex Poetis in c. verecundus 1. 6. c. 4. q. 3. aliquando ab Ecclesiæ liminibus in c. nullus. d. 6. q. 7. in c. pacta. 10. dexteram erat distinctio, ne forte esset impedimento, seu generaret scandalum pœnitentibus existentibus in fletu, seu luctu extra portam Ecclesiæ, ut postularent orationes fidelium in ep.la D. Greg. Neocæsariensis canone 11. inserta tomo 3. Bibliothecæ veterum patrum, observat Cuiatius in librum 6. D. Basilicorum

Licorum lib. 3. c. 170. aliquo a corpore totius Christianitatis in c. canonica. quæ sententia vocatur anathematis in c. fin. 3. q. 4. in d. c. quidam. Sic maior excomunicatio, quæ ut dixi in c. nemo 11. q. 3. consentiente Archiepiscopo, aut comprovincialis Episcopis ponebatur, id est promulgabatur in presentia in hoc secta vestigiis Pauli, qui solus Corinthium excomunicauit, ut refertur in c. cum sit Romana. §. 3. fin. de appellat. excomunicationem promulgauit congregata Ecclesia 1. ad Corinthios c. 5. docet Belarminus lib. 1. de Rom. Pont. c. 6. loco 7. sic enim fecisse Arsenium in Gallia cum Engeltruda de qua in c. fin. 3. q. 4. refert Baronius ann. Christi 865. Fiebat autem promulgatio per positionem diaconi, seu excomicationem expresso nomine excomicati, ut nunc scribitur in tabula seu membrana, ut refert Nicephorus lib. 4. c. 36. et olim scribebatur in marmore anathema, ideo contra blasphemos, ut refert historia tripartita lib. 12. c. 6. Verbum autem anathema, addidit Paulus 1. ad Corinthios 16. maranata, dicens, siquis non amat dominum nostrum Iesum Christum, sit anathema maranata: quo in loco ut adnotauit D. Hieron. et Caietanus 16. dicit. Hieron. ep. 137. sanctus Athanas. q. 86. ad Anthiocum, ponitur pro duplex vox Siriaca, maranata, quasi dicat, quod Filius venit. Illa enim voces accommodabantur his, qui Baptysmo recepto ad Iudaismum redeuntes Messiam sperabant, quasi dicens adierat frustratoria spes, quia dominus venit. Unde in Hispania descendentes ex Iudeis opprobrii causa corrupto vocabulo appellari marranos, docent Simancas in de catholicis c. 47. Belaques in defens. statuti Ecclesiæ toletanæ c. 3. Paulum qui secutus Silverius Papa eas voces posuit in c. Diuisatus. 30. 23. q. 4. eam vero sententiam significant enim, ut alias dixit diuus Augustin. determinatam, id est excomicatus sit usque ad secundum domini aduentum futurum in die iudicii; in hoc autem, ut adnotauit Suarez 5. tomo 5. disput. 2. n. 7. subintelligenda est conditio, nisi resipiscat, quæ veriora sunt, quam tradita a Gelumdano de exequendis mandatis lib. 1. c. 9. n. 20.

Medio autem tempore scilicet

sexto Diui Gregorii Papæ, seu de anno Christi 590. in

N. 11.

c. nemo. 11. q. 3. intelle

qd significet, maranata.

Unde dimanauerit, marranos.

N. 12.
De triplici specie excommunicationis tempore Greg. primi.

N. 13.
De duplici specie excommunicationis tempore nostro.

N. 14.
Diffinitio maioris excommunicationis.

unio. 3. species excommunicationis. prima, quae eum privabat a suscepti
one Eucharistiae in d. c. accedens. in d. c. de sponsalibus. altera: quae
eum privabat communione politica, et non sacramentali in c. statuit
v. 16. distinc. in d. 3. distinct. in c. fin. 5. dist. in
... Ubi not. Ripa n. 21. de iudiciis. 3. quae privabat ab
omnibus suffragiis et appellatur anathema in c. 2. § q. 1. quod vero
usurpare sub Leonardo in c. fin. 3. q. 4. Alexandro 3. in c. pre=
rea 4. dein. patronat.

Noviori autem tempore, seu tempore nostro duae species excommunicationis. dividitur n. maiorem, et minorem in c. pen. de sententia excommunicationis Ubi notat glossa verbo non tamen ... utraque species. S. tho. 76. 6. docent Suarez. ... n. ... Hugolinus de censuris tabula 3. c. 5. Baynes ... thesauri casuum ... n. 10. quam divisionem et analogiam ... analogato dixit Joan. maior in 4. distinc. ... q. ... fuisse figuratam in lepra, ... Sebathini. 3. firmat Petrus Berto ... 3. moralitatum c. 7. Maior vero excommunicatio est censura Ecclesiastica privans activa, et passiva participatione sacramentorum et communione fidelium in c. fin. iuncta glossa 3. q. 4. in c. canoni= ca ... q. 3. ... et in d. c. penult. iuncta glossa ... gatus fideli separari a varie ... tanquam ovis morbi= da, ne alios damno inficiat in c. corripiantur ... 24. q. 3. do= cent divus Amb. ... ad corinthios ... divus Chrisost. ho= melia de David, et Saul ... in l. veteri figuratam ... anni= mal immundum quod tangi non poterat ... adverto= tamen Petrus Berto ... c. 4. ... lepros... qui ab aliis separa= bantur, ut nullum esset cum eo commercium Sebathini. 3. ... Perat= dus in summa vitiorum ... de superbia c. 37. ... inobedientia ... excommunicationem ... quentur timendam, et in Eccla separat ca= ni rabido, qui nocet ... quos mordet, ... observat ... in ca= tulo Reginae ... spirituali sermone 24. litera ... qua separationem Deus miraculo ... faciens, ut ... excommunicati ... canis ... idi) alii canes edere recusaverint, ut refert exemplorum specu=

lum

distinct. 3. c. §3. interdictis apud Rom. aqua, et igni, vt docet Corras. in repetit. l. qui liberos. n. 220. Tiraq. de vtroque retractatu. 1. §. 1. gl. 9. n. 27. dixi s. n. 7.

minoris excoitionis.

Minor vero excoicatio est censura privans tm a percepto passiua sacram. I. h., et in d. c. penult. in c. si celebrat de clerico excoicato. figurata in Adamo manente intra paradysum, exclusio tm ab usu ligni vitae, vt dixi s. n. 6. in Maria lepraso manente tm intra civitatem. 4. regum. 1. c. differentiam tm excoitionis introduxit Ecclia, vt in mensura peccati, vt dicitur Deuteronomi. 25. pro plagarum modus. maiorem excoitione graviorem facit, q. eadem requirit peccatum mortale cum contumatia, vt docent Diuus Thom. quolibet. 10. q. 7. et in 4. distinct. 18. q. 2. art. 1. et Durandus. q. 3. §. 7. Zelaya. q. 8. Ioan. Midel. 1. precepto decalogi. c. 8. minor vero regulariter incurritur ex solo peccato veniali, vt docent Ador. in 4. dist. 18. q. 3. Nam in c. siquis aut. com. 2. de penit. dist. 7. Salas de legibus dispu. 10. sect. 9. n. 61. 1. io licet excoicatum maiori excomunicatione repellat a consortio fidelium, ne tanquam ovis morbida alios damno inficiat, excoicatum tm minori non repellat a comunicatione, sed tm ab eucharistia. q. veniale impedit feruorem charitatis, vt docet Medina. 1. 2. q. 88. art. 2. com. 5. disponit ad mortale, vt docet Vasquez. 1. 2. disput. 104. n. 11. 2. q. excoicatus minori deviauit a tramite virtutis, et sic est notatus in Eccla, nam similiter sistionibus q. notatis non dare eucharistiam. c. pro dilect. 9. 5. de consecrat. dist. 2. exornat Mendoza. q. 9. scolastica. n. 4. In voluminibus autem decretalium vox, anathema, non sumitur simpliciter pro excoitione maiori, vt in decreto, sed pro censura in odium contumacis lata post excoitionem maiorem in c. cum non ab homine. 1. o. de iudiciis tamquam incorrigibilis excoicari debet, deinde contumatia exsistente anathematis memoria fovivi. tunc n. publicam excoicatio adhibitis ceremoniis, sacerdote presentis, tangitur in coram populo candela in pura aqua sacerdote dicente: sicut candela extinguitur hac aqua ita anima huius excoicati peccatum in inferno. Deinde in signum quidem vestitis

et inter eas differentia.

N. 5. differentia qua est.

histriones comunicare non possunt ex c. pro dilect. 9. 5. de consecrat. distinct. 2.

N. 16.

de significatione vocis anathema, quae est in decretalibus.

et de eius ritu.

p. anima sic pereunte crucis signu eleuatu velamine nigro te=
gitur, ut refert Castra. lib. 2. de iusta Ereticorum punit. c. 20 et
pulsanti campana, ut refert Sugolinus 1. tab. 2. c. 29. n. 1. et 2. aliquando

autem fit in precedente ... et sumitur pro excerat et maledicit. in c.
siquis episcopus 5. de hereticis. Ubi episcopo instituenti hereti=
cum dicit post mortem anathema, h. n. excolicatus, q. mortuus ex=
comunicari ... in c. legatus 12. 24. q. 2. docet ... lib. 5. the=
... c. 22. ... excerratus qua memoria laceratur, fama pol=
luitur ... Augustin. lib. ... Cresconium c. 3. ... in=
... cum Theodoro et ... dicere ... in ... Si=
nodo generali actione 5. cum Barania, Sergio Pirro, Pau=
lo in 6. sinodo generali actione ultima cum ... in ...
Constantiensi ... cuius pene sequela ponit ... in ...
atque eius nomen inter dei sacerdotes nullo modo recitetur, quae ut
explices, obseruo cum Durantio lib. 2. de ritibus ecclesiae
c. 4. n. 9. fuisse ritum Ecclesiae veterum, recitare in ipsis=
sa nomina episcoporum defunctorum, quae erant scripta in
dipticis, ut populus eos Deo commendaret ... c. fin. de
... defunct. ... ponendum nomen Attanasii episco=
pi ... curat Archiepiscopus ... in epistola ad
... quae extat in generali ... Calcedonen=
si actione 4. introducta fuit observat Casaubonius lib.
6. animaduersionum in Atheneum c. 4. ... lib.
de funeribus Romanorum c. 4. ad finem cerimoniam in Ecclesia
... Romanorum, qui nomina eorum, quos volebant maxime
... post mortem ... carmine Saliari ... Germanicus, ut refert Cornelius Tacitus lib. 2.
analegiorum vero filio Antonini ..., ut in eius vita
refert Spartianus quod ... obseruat ... ad ... ;

Salii erant ... ma instituti, qui cane=bant laudes Deorum, ut refert Rosinus lib. 3. antiquitatum c. 20.

lib. ... aramenta Salii in tabulis ... ponebat in ... ut firmant Gelasius Papa ... ad Anastasium imperatorem, ... in ... et ... abradebat, ut ... cum Theodoro ... Durantius ... n. 9. ut ... de publica ... imme=

N. 7. Ex siquis episcopus de hereticis interpretatio.

tabulis ceratis, ut interpretatur Turnebus lib. 9. aduersariorum c. 23.

rito

erat ... parœmia, ex qua facit p[ro] Isaaci Casauboni in notis ad Capitolinum pagina 2 ... n. 5 ... Dignus est cuius nomen saliari carmine conaretur de intervenire Jupiteri, q. male merito dicitur in d. c. iniquis nomen eius &c. q. tor ait Divus Leo Papa ep[istol]a 20 ad Venatorem c. 3 nimis iniquum est, atque incongruum sanctorum nominibus non descripti meriti.

Premitto 2°.

*cum ... d. disputat. sect. ... n. 6 Sayr. lib. 2 Thesauri casuum conscientiae ex studio ... n. 2 multiplicem communicationem inter fideles reperiri. Una est pure civilis, et politica consistens in externis actibus ad humanam societatem pertinentibus, qualis est salutatio, mutua operatio, communis mensa, et similia quae homini, ut animali civili, et politico, utilia sunt ... alia communicatio, et conversatio ... [illegible] quod extat ... apud Plutarch. ... quidam [illegible] nolim (quem credo fuisse parasitum) die qua solus cenabat, dicebat se odisse ... cenam.

Alia est spiritualis, seu sacra communicatio, quae iterum in ... distingui potest, ut habeantur species: Una est vere exterior, et mere: altera mere interior: alia vero mixta, et fundata quidem in operibus exterioribus habens tamen interiorem effectum. Et in ea communicatur inter fideles in primo ordine seu communicatione exteriori est participatio eorumdem sacramentorum, unus ministrat, alius suscipit, usus eius de sacrificii, et communicatio in aliis officiis, ... sacris ... considerando fratres [illegible] internum, qui ex eis patiuntur, solam illam externam communicationem.

In 2do ordine seu in communicatione mere interiori est communicatio integra in Charitate et fide, qua fideles inter se, et cum Christo copulantur, cum illud Pauli ad Romanos 12. multi unum corpus sumus in Christo. 1a ad Corinthios 12. Vos autem estis corpus Christi in [illegible] ... quemadmodum ... summa [illegible] ...

De speciebus communicationis N. 18.

* cum Suarez

inuicem aliquo modo communicant merita, si non quoad primum essentiale et finale remunerationem (nemo enim potest alteri mereri primam gratiam, vel vitam aeternam) ad habitum, 6. qui remineravit Ser., hoc est merentur, observat Cobb. in 1. alma mater. 1. p. 3. 4. n. 1. quoad impetrandum a Deo specialia beneficia, et peculiarem protectionem, et providentia apparet sic in Genesis 18. ubi Deus dixit ad Abraham: propter decem iustos si in Sodomis invenientur non delebo civitatem. Ad quod membrum spectat unum posse pro alio orare Iac. c. 4. 7. Vestro, et iustum posse communicare aliis propriam satisfactionem in c. 1. 26. q. 1. docet divus Thomas 3. contra gentes, c. 150. Tunc non. perare castrius missam celebrante, quae defuncti existimabant vincula solaunt, ut refert Beda lib. 4. historiae Anglicanae c. 22. quae communicatio vocatur in simbolo niceno: sanctorum communio. Ideoque intelligitur a divo Psalmo 118. illud: particeps ego sum omnium timentium te.

In 3. ordine est in communicatione mixta effectiva participatione communium Ecclesiae suffragiorum, quorum effectus interior, et spiritualis est, ut v. g. remissio alicuius poenae per applicationem communium Ecclesiae satisfactionem, vel applicatio communium Ecclesiae orationem ad impetrandum a Deo aliquod beneficium spirituale, vel temporale: dico autem hanc communicationem esse mixtam externa, et interna, et tunc effectum quantumvis internum fundari in aliqua exteriori communicatione, quae cum Ecclesia visibilis sit, semper requirit aliquam actionem externam, et sensibilem, ut est oratio, vel quaelibet alia pia actio, quae maxime fit per indulgentiam, semper requirit aliquam actionem moralem, vel inductam externum, et sensibilem.

N. 19. qua communione privatur excommunicatus.

Multiplex est privatio communionis, excommunicatio, quia per se non privat illa 1. communione mere interna, quae in gratia, et charitate fundatur, et spectat veluti ad substantiam, et fundamentum spiritualis vitae, quia antequam quis excommunicetur, si peccavit mortaliter, iam charitate emissit, contra charitas non aufertur per excommunicationem iniustam, quia iam erat sublata in c. audi 2. vis. alio autem modo. q. 8. in c. cum aliquis. 7. cum duo-

bus

bus sequentib. 24. q. 3. pulcre n. anticus comicus dixit. nudus neque à decem militib. spoliari pot. Plautus

Si vo sine peccato et iniusta excoicatus, gaudet comunib. suffragiis, et orationib. Ecclesie, que in comuni offeruntur p fidelib., vt colligitur in c. siquis A cu sequentib. c. cu aliquis. 1. vs. 11. 24. q. 3. docent Alexander de Ales 4. p. q. 23. membro 2. art. 1. in resolut. Martinus Ledesma 2a quarti q. 33. art. 4. Abb. in c. alma mater 1. p. 3. 7. n. 6. Azorius tho. [illegible] c. 21. q. vt docet Dnus Thom. receptus a * [illegible] n. 7. Ecclesia n vult, nec pot privare membra sua internis virtutib. spiritualib., que n possunt à nolentib. [illegible]. Vnde cu homo sine peccato iniuste excoicatus habeat charitatem habet fundamentu altius comunionis, ac [illegible] sequens habet illa, sicut qua consecratio fundatur in caractere [illegible], quandiu in Sacerdote quis illu habet, consecrare pot in c. fin. vs. [illegible] de clerico excoicato. consideravit [illegible] me Sayrus d. c. 4. n. 13. et iuste excoicatus n impedit virtute censure ad hanc comunicatione redire ante absolutione in c. a nobis 26. de snia excoitionis, docent Sotus in 4. distinct. 22. q. 1. art. 1. vs. attamen Sayrus d. preludio n. 6. Ledesma d. q. 23. art. 1. privat excoicatio comunione externa [illegible] vs. in loqut. et oratione, Comunicatio aute externa consistit in enumeratis in hoc vs.

* à Suarez

Anggs [illegible] N. 20.

Os, * vale, * comunio, mensa negatur

*. orare. Ve
* deest, vale,

que referuntur qa in c. 3. [illegible] de snia excoitionis lib. 6. S. Thom. in 4. distinc. 18. q. 1. art. 1. et 1a ad Corintios c. 9. lect. 4. co. 2. et colligitur ex c. cu excoicato. 1o. c. fin. q. 3

De salutat. p oscu

Per, os, n. significatur mutua salutatio; antiquitus n. fieri solita p oscula tum in Ecca, vt dixi 1a n. 9. tu extra Ecclm amici inuicem osculo se salutabant, vt firmant Tertulianus lib. de virginib. velandis c. 14. Eustachius lib. 2. antiquitatu conivalium c. 32. ex viru gen-

tibus

titium, cuius meminit Plautus in Penulo, cuius mentionem ita lo=
quentem inducit. sinite exire, sinite app. Senda auriculis, sine
te suauium. obseruant Plinius lib. 4. c. 3. Lelius Rodiginius
lib. 4. c. 3. Alexander ab Alexandro lib. 2. c. ... quer lib. ... c. ...

Quæ q. prohibentur fieri excoicato in c. fin. 11. q. 3.

orationes publicas repel-
litur excoicatus. Per orare, intel-
ligo orationes publicas, à quibus repellitur excoicatus, vt dixi s. n. 9.
hodie q. repellitur, ne cum aliis audiat missam, etsi non discesserit, debet
sacerdos cessare à missa, si non dum consecrauit, vt docet Nauar. in ma=
nuali de orat. c. 6. n. 60. comitem sacerdotis deferentis corpus Ch-
risti, quum tunc recitanti psi, vt docet Palatius in 4. distinct. 20. ...
... 4. disputat. 3.

nullus pot salutare excoi-
catum. Per Vale intelligo, dico, significari salutatio, quæ
hodie fit, vbi excoicato prohibetur fieri in 1. canonice Ioan. c. 2. neque
aue, ei dixeritis, in c. excoicatos. 17. in c. fin. 11. q. 3. nec potest fieri
salutatio excoicato per epistolam, vt docet Rebuffus 1. tomo ad leges
Galicas tit. de literis obligatoriis in prin. n. 7.

comedere cum eo. Per vocem, omnium,
significari omunio in sacris suffragiis, à qua prohibetur excoicatus, ita
vt nullum sit cum eo omercium, in d. cum excoicatos. in d. c. fin.

comedere cum eo non li. Per vocem,
, mensa, prohibetur fideli comedere cum excoicato 1. ad Corintios c. cum
domini neque cibum sumere. in c. ad mensam 24. q. 3.

N. 2
vox excoicatio antiquitus
minori, nunc pro maiori
accipitur. Admitto 3. sac
vocem, excoicatio, in canonibus antiquis, et seculo Gregorii ... sumi
ea, quæ nunc dicitur minor excoicatio priuans tm à percept. eucha=
ristiæ, vt dixi s. n. 10. et 11. at in seculo decretalium sumitur pro ma=
iori excoitione in c. penul. de snia excoitionis, docent Palaya
in 4. distin. 18. q. 17. in princ. Dometius in regula de venatio q.
30. col. 20. Nauar. de datis, et pmissis notabili 4. n. 10. Hugoli-
nus de censuris tabula 2. c. 25. §. 1. n. 1. sic hodie si vox, excoi=
catio in canone, aut snia iudicis reperiatur, intelligitur de maiori, vt

docet

docet Bbb. in c. alma mater . . p. §. 8. n. 5. Et sumi pot. ratio — Ratio diu.
diu. ex eo quod antiquitus grauissimum iudicabatur percipere Eucharis=
tiam, ac sic frequentia communicandi tam tenuiter (?) prescripta in c. pasta de
consecrat. distinct. 2. et quia ut dixi . . . sicut priuatus, publi=
ce ad vocem diaconi segregabatur a ceteris fidelibus, attento tempore
decretalium non erat ita frequens perceptio sacramentorum in c. omnis
utriusque sexus de penitentiis et remissionibus, et liberatque a
pena d. c. pasta. ut colligitur ex c. quotidie. §. de consecrat. dist.
2. et exemplo excommunicatorum cum cathecuminis, id minor excommunicatio non ita
grauis iudicabatur, et sic cessauit usus proferendi ipsam, solumque incu=
rritur, cum quis ut ait [illegible] excommunicato in locutione vel oratione scienter com=
municat. docet Sayrus d. c. 4. n. 10. Et vox, excommunicatio, sumitur
pro maiori, que ut dixi in l. semper in stipulationibus ff. de regulis iuris in
regione frequentatur, facit regula [illegible] in c. ex literis 7. de spons.
docet summa Tabienia verbo excommunicatio et 2. §. 7. congruentiam
sumi quidem potest . . .

[illegible] secundum Ioan. maiorem in 4. distin. 18. q. 29.
analogum per se sumptum extat pro famosiori significato in §. id his (?)
quidem inst. de iure natur. — analogum per se sumptum extat pro famosiori significato

2o. secundum Sayrum s. nis 9. q. in concernen=
tibus animae periculum tutior interpretatio sumenda est in c. iuuenis
§. de spons. in c. ad audientiam 2. in c. significasti 2. de
homicidio, et sic fauore animae non admittitur interpretatio regulae in pre=
nti de reg. iur. [illegible] l. interpretatione ff. de penis . . .

3. secundum Bbb. d. n.
5. ne excommunicatio, quae maxima poena reputatur in c. corripiantur 17.
24. q. 3. de minori intellecta paruum operetur, cum eundem officium
habeat peccatum mortale in c. timorem 25. de consecrat. distinct. 2.
Unde cum in hoc volumine est habendus sermo de minori excommunicatione
id exprimimus in s. fin. de clerico excommunicato ministrante. signi=
ficationem autem decretalium in nouioribus iuribus seruandam docent ubi
s.a Bbb. n. 5. Suarez disputatione 8. et sectione 3. in n. 3.

Addimin. c. 2.

Cui observationi non obstat tex in c. 1. §. si quis

N. 22. c. 1. §. tto. tit. 6. exposicari. — iuncta gl.a verbo, speciebus tto. tit. 6. quo motus Hugolinus d. n. 1. asserit in illo tex ee[?] excoeptionem, cum vox, excoicatio supponat pro minori; nam dicitur cum Epõ, que refert Saiprus d. tit. p. c. 7. n. 1. Suar. d. sect. 3. n. 6. o non exegi declaratione excõitionis, an sit maior, l minor, id n. ex esse declarationem in d. c. pensilt. superfluum erat declarare in l. 1. in fine ff. de dote plegata. Imo

Erasmus Hiliadis 1. centuria 7. adagio 8. Andreas Scotus in proverbiis Grecorum ex Suyda centuria 5. proverbio 79. — fastidiosum attenta veterum paremia: crambe bis posita mors. etiam cum excoicatio minor non excludat alterum ab agendo & excon. nullo modo exceptio de minori intelligi pot. sed potius declaranda est species excõitionis, i. causa, sive casus (in sacr. significat enim vocem species, observat Budeus in annotationibus prioribus in pandectas in l. 1. ff. de iust. et iur. pag. 7.) quasi dicat, an incurrens sit pro delictum innobedientie, l alia ca. ut colligitur ex illa scriptura verbis quam intra. ubi dicitur exceptionem proponendam quam exciplens intra 8. dierum spatium probare valeat apertissimis documentis, et sic

Sp. species pro casu. — in particulari, et non in confusso, assignandique illud breve tps, quod hominum excrescente malitia multoties voluntatis exceptio opponi ad differendum lites, ut tto dicitur verbo dum n. ob quam causam, Vicaria Napolitana talem exceptionem non admitti, nisi in instanti pro legitima documenta probetur, firmant Prosper Carabita in comentariis ad ritus magnecurie ritu 286. n. 1.

N. 23. comunicans excoicato minorem excõitionem incurrit. — Premitto 4.° comunicantem cum excoicato excõitione maiori incurrere minorem excõitionem in. c. sicut. + 6. cum seqq. sequentibus 1. q. 3. in c. significavit. 18. (intelligens verbum, eadem, significare numero, non qualitate) in c. sacris. 38. do sña excõitionis in concilio Bracarensi 1. canone 33. Cartaginensi 2. canone 7. Aquisgranensi sub Ludovico. 1. c. 42. Inde Divus Martinus quod comunicaverat cum Ecclesiasticis[?] excoicatis corripitur ab Angelo, ut refert Baronius tomo 4. anno Christi 386. fol. 523. et Diabolus, qui loquebatur pro quendam Demoniacum, interrogatus de quod peccatum plures animas lucraretur, respondit, pro excõitionem, quod omnes uno die quandoque

facit

facit peccare centu, ut refert Marfer in ortulo Reginæ pte æstiua=
li sermone 23. lit. T. inquam ne incideret maximo dei beneficiata
ta Birgita sentiebat fratrem excōicari, ut refert in ipsius reuelatio=
nib. lib. 6. c. 67. ex eaque minori excōitæ repellit excōicatum à par=
ticipatione sacramentorum, cum non excōicatus minori excōitæ pōt suscipere
sacramentu confirmationis, pœnitentiæ, eucharistiæ, nec ordinibus initiari,
nec matrimonium contrahere, ut docet Angelinus in tabula. 3. c. 6. 3. n. 1.
non vero communione fidelium, ut dicitur ñ, quia excōitio maior, et minor in eo
differunt, qd minor non transit in 3. psona, ut docent diuus Thom. in
additionibus 3. p. q. 23. art. 2. Sotus in 4. distinct. 22. q. 2. art. 3.
exqqs apparet ratio deci= N.24.
dendi ad tentrum, ut dicamus excōicatum maiori excōitæ repelli ab
accusando, quia inter alia damna, quæ infert excōitio, est quod excōicatus non
possit agere in iudicio in c. intelleximus de iudiciis cum n. excōicatus
publicus sit aliis communicare non ... ut agere, et accusare
aliu non posse, nisi communicando reo, iudici, testibus, notario, et aliis
officialibus in quandam sequentia venit repellendus, ut docent Far.
in praxi lib. 1. q. 12. n. 28. Decianus in tract. criminali lib. 1.
c. 18. n. 10. Peregrinus lib. 3. de iure fisci tit. 11. n. 6. ut ex
eodem in d. c. 1. in prin. videns se ab aliis vitari, resipiscat, et
in rectam semitam deducatur. quod non in iudicio tanquam reus in
d. c. intelleximus. ne sibi regula, tex in l. itaque fullo ff. de furtis
tis ex sua malitia commodum reportet: ... excipere, ut dr
ñ, et examinant Boerius consilio 4. n. 62. Menochius consilio 6.
n. 10. tomo 5. Caldarinus consilio 7. 5 n. 42. Laurentius de
Pinu consilio 7. 9. n. 2. Hippolitus singulari 360. n. 2. Re-
manus singul. 772. Peregrinus d. l. n. 1. et. 3. q. exceptio
quodammodo defensiua, ut dixi in Rō suius tit. n. 5. et. 1. et
sic concedit excōicato, ut docent Geruetus consilio 39. n. 7. et
Grauatius ad praxim Octauiani Vestrii lib. 7. c. 1. n. 25.
et quia minor excōitio non repellit à iudicio communione fidelium, sed
à percept. sacramentorum in c. penul. de sntia excōionis. docent Tra=
sit

Margin: quia si liberat mi. excōitio.

N.24.
Ratio decidendi tex.

*ibi. sicut tit. de except. except. 4. n. 24. Farin. n. 33. repertorium *ibi Orbe, excoitus fol. 48. et insinuat Collerus... n. 33. q.
regs, de differentia inter utramque excomunicationem satis ex[illegible]
nit in d. c. cum primus. et considerabilis non exprimat, Sontrius S.
in. c. dilecti §. f. 6. tit.

N. 25. Error rei explicari.

[illegible] Dicanto à Summo Pontifice traddu=
ta n. d. ut sufficiens, quia sumpta à tanto de octavio sensu Cod in iure va=
lidum e. l. 3. huius rei ff. de offic. eius probat summus ex quod si reus
esset excomunicatus excomunicatione maiori, non posset actorem similiter excomunicatum iudi=
cio repellere, cum et ipse non solum sit à percept. sacramentorum, sed etiam à com=
munione fidelium separatus, quod manifeste falsum est, nam reo etiam maio=
ri excomunicatione ligato legitima defensiones aperiunt in c. inter. §. in c.
significavemini. ead. tit. atque exceptio legitima defensio
est in c. 1. 6. tit. ff. 6. in d. c. intelleximus, quod aperit excommunicato ex
vulgari regula favorabiliores [illegible] de reg. iur. id quasi
ne meru replicationis, ut probatur in d. dilecti §. f. 6. tit. ubi
excomunicato agenti opposita fuit exceptio excomunicationis frequentur, et
quamvis ille replicavit de excomunicatione opponentis, non fuit admissa re=
plicatio actoris, id quod valuit exceptio rei; quam tam ad hoc expe=
dit Hugolinus d. tabula 2. c. 15. §. 4. n. 2. et probari [illegible] quod
replicatio actio est in l. quaeritur 80. §. fin. iuncta gl. a penult.
ff. de peculio in l. ni parte iuncta gl. a C. 5. tit. in quo in tit.
de replicat. docet Baldus c. fin. in fine de ord. cognitio. at
excomunicatus agere non potest in d. c. intelleximus. quod replicare non pot.
docent hic gl. a, Oetius n. 4. Panormitanus n. Felinus n.
10. Parisius n. 23. observat Peregrinus d. tit. 11. n. 19.

Nec timeo obstat et igna ut non assignata in l. 9.
§. Quintus Mutius ff. de [illegible] Lex duodecim tabularum ff. de
statu liberis non est generaliter accipienda, ut premit Pinelus in
l. 2. C. de rescind. vend. c. 3. [illegible] n. 10. sed restringenda ad the=
sim, quam Pomponius decidebat, ut colligitur ex eius vero intel=
lectu, quem tradunt Cuiatius lib. 2 observationum Sormazar=

*i

de exceptionib.

Ut colligitur ex ... tit. 3. relatas c. 1. n. 5. sic nolnnocentii ... tantu respicit casu ibi ppositu, qdo actor, et reus n gerida in pari ... et ... gradu ... excommunicationis, nec igitur possumus extendere ad aliu casu potius restringenda, et n amplianda, uti dixi, ... qdo ... maiori ligati, ut decisione faciamus regula. qualis fuerit regula Lesbia.

ubiam. 1. ut interpretatur ... in annotat. priorib. in pandectas ad l. 1. ff. de ... et iu. plumbea norma, ... flexibile, cui id ex ... ostendat Erasmus Chiliadis. 1. centuria. 5. adagio. ... casus, ut omissus relinqui ... ex aliis regulis iuris ... in. l. si extraneus. 6. ... in l. ... ff. de liberis, et posth. nec argum a contrario sensu aliquid facit, nam illud admitti n pot, ubi resultat absonus intellectus in ... tiuula. ... de episcopis et cler. in. l. 2. C. de ... insertis in. c. ... de verbor. signif. docet ... loco. 2. ... 2. et in nra specie ... qdo n admittatur argum a contrario sensu.

N. 2. 6. c. fin. in princ. ... clerico ... explicatur.

... x nra ... decisi, eiusq ... decidendi fundaru in differentia maioris, et minoris excoitionis interpretor. ... in. c. si celebrat de cler. excoito. quatenus in principio ea ... differentia, qd excoiy minori ... celebrans ... incurrit irregularitate, ut ille, qui e ligatus maiori celebrans in. c. 1. in fine de re iud. ... 6. in. ... de snia excoit. eod. ... irregularitas eu sit canonicum impedimentu, incurri debeat, qd ... contemnit ... facies ... sibi a canone insibitu in. d. c. 1. de re iud. at excoitus minori celebras n facit ... sibi specialiter insibitu, cu n sit suspensus ab exercitio ordinu, ... a sacram ... ppt ... et in c. penult. de snia excoitionis, ... ut alius ... communione, ... communione necessario ... in. c. ... 11. de ... distinct. 2. ... n e irregularis, ut esset excoitus maiori, q facit ... sibi insibitu,

et sic deviat a reg. sibi praefixa, docet Salcedo in additionibus ad Bernardum Diaz in praxi. c. 33. exinde deducens cum Navarro in manuali c. 27. n. 24. quod si excoitus minori excom. non perciperet sacramentum, quod celebratur, sed tantum ministrando, vel porrigendo ... non peccaret mortaliter, nec venialiter, quia actus ministrandi, seu conferendi sacramenta quantumvis sit annexus ordini, pertinet tamen ad iurisdictionem, a qua non est exclusus excoitus minori, etsi sumus in reg. texs in c. qui peccat. 2. q. 4. cui deductioni non accedo verius credens cum Sayrotto 2. Thesauri casuum conscientiae c. 22. n. 17. peccare venialiter, quia in tantum conferendo irreverentia irrogat sacramentis, ut bene adnotatur Sotus d. art. 3. Nec tunc obstat ea decissio, dum nulla facta mentione perceptionis ait: licet graviter peccat, quia est necessario secundum Henriquez lib. 13. c. 3. n. 8. intelligendam de illa collatione, quae fit simul cum participatione, quod colligo ex eo textu ibi. si celebrat, advertens sacerdotem celebrantem debere necessario communicare in d. c. relatum, et ex verbis scripta in d. c. si celebrat ibi. quia ad susceptionem corporis ligitur, a quo suscepta a Sanctis patribus est privatus, quam consideravit ad idem propositum Ricardus in 4. distinctione ... q. 3. art. 6. Antonius ... lib. 4. institutionum ... n. 17. tunc n. graviter peccat, ut dixit, et in c. timorem. 25. de consecrat. distinctione 2. quia adiram ... vocat in c. in gravibus. 5. q. 7.

N. 27.
Excoitus minori conferens sacramentum peccat venialiter.

2°. cum Nicolao de Miris in repertorio verbo, excoitus, fol. 42. interpretor textum in d. c. si celebrat. quatenus ait, excoitum minori posse eligere, non vero eligi, licet n. excoitus maiori excom. non valeat eligere in c. fin. q. q. 1. in c. consituti ... de appellat. l. 9. tit. 6. p. 1. docent Boberius consilio. 21. n. 6. Mandagotus tit. de elect. c. 6. quia ipsi interdicunt tam communio hominum, quam omnes legitimi in c. decernimus ... de sententia excommunicationis lib. 6. inter quos recensetur electio in l. actus legitimi 77. ff. de reg. iu. et sic ... per excoitum, ut docet Fortunius in l. Gallus §. et quid si tamen n. 3. 2. ff. de lib. et posth. subscribunt Cosmas in pragmatica sanctione tit. de excoitis. §. statuit ... verbo censura, Remust ... de dat. c. 7.

N. 28.
Texs in d. c. fin. ibi. nec eligere explicat.

... actus

.n. 6.

de exceptionibus

n. 18. asserentes electione facta cum excom̃to scienter admisso esse nullius momenti, excomunicatus tamen minori eligere pot. in l. 6. tit. 9. p. 1. docet glossa in c. c. perpetuo de elect. privileg. de elect. lib. 6. probat in suspenso suspensionem minori Villa Diego tit. de irregularitate. c. 3. n. 18. quia non à comunione dominum abstentus, nec à frequentia ecclesiae remotus, sed tantum percept. passiva sacramentorum. Videlicet, qui eligit non percipiat sacram., sed dumtaxat ius proprio utatur, recte id facere pot., ut declarat Petrus de Barilio in directorio electionis. tit. ... 9. n. ... enim ius eligentis instar iuris dictionis, quae operit excom̃to excom̃nicatione minori in d. c. si celebrat vers. et ea, quae notat Sagrus d. c. 22. n. 22. quae differentia satis probari exemplis l. ex facto §. siquis rogatus et secundo ff. ad Trebell. ... à Iasone in l. centessimis. §. fin. n. 2. ff. de verborum obligat. Alciato in l. illa sibi arbitrio ff. de verborum significat. ... §. observat. c. 10. eam differentiam statuat Papin. inter deportationem, et interdictionem aquae, et igni, ut interdictus aqua et igni, (cui assimilatur excom̃tus maiori, ut docent Fortunius. n. 25. Bolognesius. n. 70. in d. §. et quidem tamen, Sfortius de inintegrum restitut. q. 9. art. 2. n. 3. Tiraquellus de utroque retractu ... §. 1. glossa 9. n. 27.) eligere non possit, deportatus autem, cui non est tanta poena imposita (ut excom̃tus minori) eligere valeat. Utrque tamen eligi non potest; excom̃tus enim excom̃nicatione minori si electus sit ad dignitatem, seu beneficium ecclesiasticum, eius electio non valet in d. l. 6. et ... assignat quaedam in d. c. si celebrat vers. quia ad susceptionem eorum eligitur, à quorum percept. à sanctis patribus fuit privatus, quae sic declaranda est prohibito exercitio alicuius actus prohibentur omnia, quae pertinent ad illum actum, in l. oratio. 6. ff. de sponsalibus. sed excom̃to excom̃nicatione minori prohibetur perceptio sacramentorum. ... ad beneficium, cum ad id eligatur, ut celebret in c. cum secundum ... de praebendis. colligit ex numerorum c. 18. tit. filiis Levi dedi omnes decimas in possessione pro ministerio, quo serviunt mihi in tabernaculo testimonii. Clemens Papa ... lib. 2. constitut. appostolicarum c. 29. Sine electione facta de excom̃to excom̃nicatione minori nullius esse momenti docent Cardin. in d. c. si celebrat opposit. 4. Hugolinus de censuris tabula 2. c. 3. §. 5. n. 1. et tabula 3. c. 6. §. 3. n. 2.

N. 29. tex. in d. c. fin. vers. quia ad susceptionem: explica

.n.2. candelabru Secte p.2. in materia de excoit.ae n.4. 6. Flaminius tt. 4. de resignat. beneficior. q.3.n.4.4. qui accedo reclamante Sayro d.c.22. n.23. cui n faueat tex in d.c. si celebrat. Vs. eius electio e irritanda. na illa vox, irritanda, explicat a Abb. in c. alma mater. 1. de se. §.6. n.5. Garcia tt. de benefic. 7. p. c. 3. n. 27. i declaret irrita eo modo, quo appellatio a sna nulla n rescindit, sed declarat nulla snia in l. si expssim. 1. ff. de appel. et melius pot dici rescindi, seu irritari n electione ipsa, qua nulla e, sed apparentia electionis, qua pcerit eo modo, quo filio in potestate preterito dari o tabulas in l. 11, qui. 1. §. ff. de leg. pstand. n ad rumpendu tabulas, q rullu e, in l. si filius, qui 7. ff. de lib. et posthum. sed ad rumpenda superficie, et tm figura extrinseca, t qua quilibet diceret validu, si illud prima facie intueret, vt docent Castrensis in d. Curtius. c. 5. 6. in l. posthumo nato. C. de bonor. pos. o tabulas, et sic dicit dari pr lignu in l. qd vulgo. 1. ff. de bonor. possess. o tabulas et eius vera lectione, qua omnes cofitent agnoscunt Duarenus tt. 2. disput. c. 30. Cuiatius tt. 11. obseruat. c. 14. sed pcedit secdm Garcia 5. n. 1. ut si electores, t collatores eu excoitu ee probabiliter ignorent, na adhuc electio e nullius momti, quia facta de incapaci, probant tex parumenta a simili in l. eius, qui 1. testamenti ff. si certu petat, unde in hoc casu ab excoito excdit minori separo existente in mortali, cu eo n obstante possit eligi, et ei beneficium cfferri in c. sicut nostris, vbi notat glo. Abb. in c. de cu. Sum doce. Nauar in c. siquando de rescript. except. 7. qd nota ad dirimendu o Gabriel in 4. distinct. 18. q. 5. Cardinalis Aracceli in compendio institut. tt. de sacrom. c. 5. 9. in principio, summa Arcessana tt. 7. lib. 5. cu Sayro d. c. 26. n. 26. peccatu mortale a minori excoit distingui. 3. 9. interptor tam in c. in literis 5. de rest. spol. vt beneficiu illius tci, qui spoliatus ante omnia restituit, n spectat excoito maiori, vt dicit glo in c. 1. Abb. audientia 2. 3. distinct. et in c. ex insinuat. e Abb. aliud, de procurator. quas pluribus laudatis sequit Casadorus decis. 1. de simonia. n. 3. Pereg. de tto. 11. n. 11. Flaminius tt. 4. de resign. benefic. q. 5. n. 132. Menochius de recuperanda remedio. 1. n. 322. Gratianus regula. 432. n. 1. Hugol. o tabula 2. c. 15. §. 3. n. 2. quia excoitus maiori in iudicio agere n pt in d. c. intellecimus, cu sit a fidelium pri=

uatus

N.30.
tex in d. c. fin. Abb.
irritanda, explicat.

✱ lectione.

peccatu mortale ab excoit minori distinguitur.

N. 31.
excoitus maiori, n minori excluditur a remediis possessoriis.

* uatus, ut dr. h., spectat in excom̃to minori, ut docent Marcus Antonius tit. de emenciente cum possessione n. 3 & 2. Mantua glossali p. 2. classe 5. c. 2 & n. 5. quia tantum est à percept. sacram. remotus, ut dr. h. Inderitus Regni Neapolitani, quo excom̃tus fruitur remediis possessoriis, ut refert Follerius in pr. xi criminali 260, audiant excusatores n. 5 4. debet intelligi cum Carleuita d. vitu. 2 o 3. in excom̃to minori, non vero in excom̃to maiori, cum sit omnino ab agendo exclusus, quod in praxi seruare, quidquid contrarium teneat Mexia. D. remedio. 1. n. 3 2 5. eaque vide Alluz Francia, et Hispania, quo ut testatur Cobb. lib. 1. Variarum c. 1 & n. 5. excom̃tus admittitur agens remedio. l. diffamari. C. de ingenuis, et manum. Admittere ex vde tamen non ius cum primus: in excom̃to minori, non vero maiori, ut recte docent Afflictis decisione 2 & n. 3. et decisione 2 6 9. Cobb. idem iudicans in beneficio. l. si mandatum ff. de fideiuss. d. c. 1 & n. 5. Blavius in repetit. d. l. diffamari. c. 2 n. 1 0 1. Henriquez in summa lib. 13. c. 7. 8. 5. litera E. Ronqueguallus in R. n. 3 2. ff. de duob. reis, quos accedere in praxi quidquid reclamant Georgius Natan in clementina sepe n. 1 4 6. de verbor. significat. Vurgos n. 36. Barbatia n. 4 4. ind. c. intelleximus Gain lib. 1. praticar. obseruat. 9. à n. 8. quia intentans remedium d. l. diffamari vere, et proprie est actor, ut docent Bartolus n. 2. Soccinus n. 5. in l. libertus ff. de iniur. vocando, Marsilius ... 2. n. 1 4. Zuarez d. tmo. 5. disputat. 1 6. sect. 4. n. 1 2. Zuarez Vpselus firmans receptum Bauantia praxi in additionibus ad Cobb. d. n. 5. quos accedo reclamante Blavero d. c. 4. n. 8. et quod dicam reus, est voluntarius, qui non potest durante excom̃e esse in iudicio, ut dicam in c. cum inter. n. 9. ff. s. dr. similiterque sententia Peregrini d. n. 1 1. Mauritii de in integrum restitut. c. 2 7 5. n. 5. Sportii eodem tit. p. 1. q. 7. art. 3. n. 2 4. et q. 3 1. art. 2. n. 1 2. asserentium minorem 2 5. annorum excom̃tum non posse quantumque lesum petere in integrum restitutionem intelligo in excom̃to maiori, non vero minori, cum talis à percept. sacram. tantum sit remotus ut dictum est.

* 2 merc.to.

N. 32. à remedio. L. diffamari. C. de ingenuis, et m.

4º interpretor tamen in clementina. 1. de sepultur. ut secundum Peregrinum s. n. 33. procedat in excom̃to maiori, qui in Ecclesia non sepellit in s. 2. de hereticis lib. 6. in reuelationibus S. Virgitae lib. 1. c. 13. et lib. 4. c. 33. quia cui viuo communicare non voluimus

N. 33. à sepultura Ecclesiastica.

nec mortuo possumus in c. sacris. 2. de sepultur. in c. 21, cui. 20. vs. ta- lis de snia excoitionis lib. 6. docent Osius in ofess. fidei c. 90. Simancas in catholicis tit. 8. n. 9. Vt similiter exul à civitate n̄ pot in ea sepeliri, vt docent Bartolus p[ost] text. in l. 25 ff. de cadaveribus punitorum. Anto. Gomes tmo 3. c. 14. n. 8. n̄ hi pcedit in excoito minori, q[ui]a vt dr. h. etm à sacram.to 7 exclusus pcept.o ocessu illi ofidelium omercio. que differentia est attento iure canonico, quo nunc vtimur verissima, difficilis tn̄ esset, attento ritu antiquissimo eccle, quo Eucharistia dabat mortuis, vt ex concilio 6to Sisidorensi canone 12. Cartaginensi 3. canone 6. Sinodo celebrata in Trullo canone 83. Vbi Eucharistia dari mortuis phibet, observat Stuch. lib. 1. antiquit. ouiuiudium c. 29. fol. 84. ex qbus, nam divus Basillius morti pximus Eucharistie duas ptes accepit, 3.tiam reservavit, vt cum ea sepeliretur, vt refert Amphillochius in de divi Basilli vita inserta tmo 1. Surii 6. Ianuarii, testat de Eccta pmissum Ferdinandus à Mendoza lib. 2. de ofirmando ocilio Eliberitano canone 58. nam cum excoito minori dari n̄ valeat, nec in ore mortui, vt cum ea sepeliat, imponi pot, hodie tn̄ cum ia Eucharistiam mortuis dari ph[ib]ita sit in dictis ociliis, p[ro]lata differentia vtiliter e in praxi servandum. Q[uan]do interpstor [ad] Baldum in c. illa quotidiana n. 3. de elect. cum Rojas singul. 38. Mascar. oclusi. 709. n. 7. et 9. et Vbi s.a Peregrino n. 8. Caravita n. 11. tm in c. cum inter 5. y. ad 3. tio., in c. decernimus 10. de snia excoi. lib. 6. Vt quarenus phibet excoitum dicere testimonium, pcedant in excoito maiori, obstante à omunione fidelium, n̄ vo in excoito minori, quia tn à pcept.o sacram.tor[um] excluso, vt dr. 2. nam si excoitus excoit.e minori pot audire missam, et in ea recipere osculum pacis, quantumque successerit in locum omunionis, vt docent Martinus Ledemius 2. 2ae. 4a q. 29. art. 2. Candelabrum eccle 2. p[ar]te tit. de excoit. minori n. 4. officia divina in choro cum aliis cantare, vt docent Navarrus in manuali c. 27. n. 24. vs. sedo, Hugolinus s.o tabula 3. c. 6. § 4. facit tex[tus] parquitu ob specialiter in c. tanta 7. vs. ite omnis: de simonia, poterit vti in humanis aliorum omunione, et sic agere in iudicio, dicere testimonium, et similia. Ad integram tn explicationem huius tex[tus] e ingens otroversia, an excoitus excoit.e minori si in sacramentali ofess.e absoluat, vere absolutus sit; in qua Caietanus verbo, absolutio vs. vtrum aut: et verbo, ofessio iteranda; Sotus in 4. distinct. 22. q. 1. art.

N. 3 4. à ferendo testimonium.

questio

art 1.

art. 1. et ad fin. valida confessionem putant. Contrarium vero tenent Paludem in 4. distinct. 18. q. 6. art. 3. summa Sauiana verbo absolutio, el primero n. 24. vers. 10. summa confessorum parte 1. c. 3. in fine, dum asserunt sacramentalem absolutionem excommunicato minori tributam non valere, quia talis excommunicatus, ex textum in dicto c. Ch. est priuatus a perceptione sacramentorum, et participatione.

Alii autem cum Nauarro in manuali c. 9. n. 3. vers. quarto: et in c. consideret. §. cautus. n. 30. et in c. fratres n. 45. vers. secunda principalis. de penit. distinct. 5. et in locis proxime citatis Alciatus, Ledesma, Viualdus n. 6. Hugol. tabula 2. c. 7. §. 2. n. 6. distinguens aut talis excommunicatus ignorat se esse excommunicatum, aut sciens putat a confessorio posse absolui, et tunc si a confessario prius absoluatur a peccatis, quam ab excommunicatione, vera absolutio est, nec ab ea confessionem iterandam obligat, sed solum habita notitia excommunicationis, vt ab ea absoluatur procurare tenetur. cuius membri ratio est, quia in hoc casu adsunt sacramenti penitentie debita materia, et forma, nullus ponitur obex, aut impedimentum ex parte penitentis, ac proinde arceri non debet ex textum in simili in c. apostolice, de clerico excommunicato, et vbi Abbas in c. 2. de constitut. nec tunc obstat fundamentum ex reg. nu. [illegible] adductum per Palude, quia, vt recte adnotauit Sayrus d. c. 22. n. 15. licet per excommunicationem minorem interdicatur excommunicato perceptio sacramentorum, non tamen reddit incapax homo perceptionis, si de facto percipiat, quod premissa regula scripta in l. fin. C. de indicta viduitate tollen. et l. 1. C. de cupressis lib. 11. qua docemur correlatiuorum eandem esse rationem seu prohibitionem, probat in d. c. si celebrat. vers. peccat autem conferendo ecclesiastica sacramenta, sed ab eo collata virtutis non carent effectu. aut excommunicatus scit, aut scire debet secundum qualitatem suam a confessario non posse absolui a peccatis, nisi prius absoluatur ab excommunicatione, et tunc non recipit sacramentum, nec a peccatis absoluit, non ea ratione, quia excommunicatio minor incapacem reddat absolutionis a peccatis, sed quia accedens ad confessionem ponit obicem peccati mortalis scienter petens se absolui a peccatis, antequam absoluatur ab excommunicatione contra preceptum ecclesie. Vnde aut confitetur peccatum obicis, et tamen vult absolui, et ita non habet propositum abstinendi a peccatis futu=

N. 35. excommunicatus minori quotiens non peccat recipiendo sacramentum penitentie, toties verum sacramentum reddit, ita vt confessionem reiterare non teneatur.

futuris, et id pala facit ofessario, et rũ qui indignũ se reddit ex defectu manifesto ɔtritionis, ex regula: peccati venia n̄ dat nisi correcto de regul. iur. lib. 6. addẽ n̄ ɔfiter illud peccatũ, et peccat volens absolui ab excoĩe, et ẽẽ participe tanti sacramenti, cũ maneat ab omni sacramentorũ pcept exclusus xᵃ tem sic, et tunc ɔfessio eius n̄ ẽ integra, et ita quidẽ videt ẽẽ ptimus iteranda scdm illud, qd Sayro fuit visũ, et conuit. d. c. 22. n. 16. et colligit ex Soto. d. art. 13. postremo tande.

N. 36. incurrit excoĩonẽ ɔmunicãs excoĩto scienter, n̄ vo ignoranter.

Quæ omnia explicant ĩ tẽx nro dũ, scienter ɔmunicat: vt sc. demũ ɔmunicans excoĩto incurrat minorẽ excoĩonẽ, si ɔmunicat sciens, eũ ẽẽ excoĩtũ: secus vo si ignoret. quæ explicatio ɔfirmat ex c. sicut. 1 6 cũ seqq. 11. q. 3. c. nuper. 29. c. qd in dubiis. 3 o. vbi, nullus de snia excoĩtionis c. is, qui 1 6. § 1. eod. lib. 6. l. 5. et 33. lib. 9. p. 1. docent Panorm. n. 2. Felinus. n. 1. Alexander de Neuan. 3. Parisius n. 1. et 3. h. exinde deducentes ɔmunicãtẽ cũ excoĩto p ignorantiã, nec peccatũ, nec excoĩtionẽ incurrere.

N. 37. ignorantiæ species explicant.

Quare vt demensã tribuã, obseruo ignorantiã in abstracto ɔsideratã plures hri speçies, quas eleganter psequit Thom. Sanc. lib. 1. operis moralis. c. 16. a. n. 2. quoad nũc in pposito attinet, distingui cũ Suarez. d. tmo 5. disputat. 4. sect. 8. n. 3. Azorio institutionũ moraliũ tmo. 1. lib. 1. c. 12. vna n. ẽ ex pte subiecti, seu materiæ, quæ modo distinguit, seu diuidi solet in ignorantiã iuris, quæ incurrit, qdo lex, t pɔhibitio ignorat, quia ad hominis notitiã n̄ peruenit, et ignorantiã facti, quæ ignorantia p̄prie dr, qdo n̄ ius, sd factũ ignorat, vt qdo ex actẽ hominis aliqd factũ seqt, qd nec * præuisũ, nec cogitatũ fuit, vt cũ quis occidit hominẽ putans se occidere vaccã, accedit ad fœminã, quã ignorat n̄ ẽẽ suã. ¶ Alia distinctio ẽ ex pte ipsius ignorantiæ ex respectu, et ordine ad voluntatẽ; quedã n. ẽ inculpabilis, quæ p vocabulis iusta, inuincibilis, et inuoluntaria solet appellari, quia in ea manet homo post adhibitã diligentiã: vt sigs sagittã pijciat in id, qd adhibita debita diligentia fera putat, cũ tñ homo esset, quã si id nosset, nullatenus pijceret. ¶ Alia vo ẽ

* pueissum.

vinci=

vincibilis, seu culpabilis, quae vere voluntaria est, quia per hominem stat quominus oppositam scientiam habeat. Et ubi distingui solet, nam est affectata, ubi quis (ut dicitur in ps. 35.) noluit intelligere ut bene ageret, id est ut absque scientia moreretur peccaret. Aut est crassa, quae causatur ex desidia, et pigritia laborandi, quae crassis hominibus inest, ita ut crassities, quae dicitur morbus sonticus, sit cuicunque rei impedimento, in l. quaesitum 60. ff. de re iud. Aut supina, quae oritur ex modica ignorantiae vincendae cura, quam quis facillimo negotio posset removere, si removeret ubi iacens, quasi supinus non volens se erigere ad facti considerationem, de quo genere hominum dicitur Ieremiae 4. sapientes sunt, ut faciant mala, bene autem facere nescierunt. 3.° distingui solet in antecedentem, quae antecedit omnem consensum, seu voluntatis actum faciens illum omnino involuntarium, in concomitantem, quae, ut docet Sanchez l. [?] n. 4. simul quidem cum actu est certe, non vero est illius causa nam esto non esset adhuc actus fieret, ut in dicto proiectionis sagittae exemplo, quando proiiciens in ea esset voluntate, ut si nosset hominem esse, quem feram putavit, illud similiter interemisset; consequentem ea autem est, ut docet Sayrus lib. 2. clavis Regiae c. 2. n. 16. quae licet factum antecedat, consequitur tamen actum voluntatis, et aliquo modo est causata a voluntate in actualem, et habitualem. Ex quibus reassumens secundum membrum, eorum tres explicationem constituunt Sayrus thesauri casuum conscientiae lib. 1. c. 18. a n. 10. et lib. 2. c. 10. n. 7. Cobb. d. 1. p. § 10. n. 7. Tolletus lib. 1. instructionis sacerdotum c. 8. n. 7. communicantem cum excommunicato non incurrere excommunicationem, si communicavit ex iusta probabili, et inculpabili ignorantia in c. quoniam 103. vers. et eos. 11. q. 3. docet glossa ibi, scienter, in clem. 1. de consanguinitate, et affin. recepta ex pluribus adductis a Thomas Sanchez lib. 1. de matrim. disputa. 32. n. 3. 5. Secus vero si communicavit ex ignorantia culpabili, quia celebrans excommunicatus, si excommunicationis ignorantia iusta sit, propterea non incurrit irregularitatem; secus vero si ignorantia sit culpabilis in c. apostolicae 9. de clerico excommu. quia ignorantia crassa non excusat a poena in c. innotuit 20. de elect. in c. 1. et 2. de ordinatis ab episcopo, qui renunciavit episcopatui. cum taliter ig=

no=

N. 37.

ꝯmunicans p ignorantia culpabile excōito n̄ incurrit excōitionē.

interptat̃ tex. in v.

norans sit in delicto in c. in lectu. 6. 34. q. 2. in c. quæsitū 7. de pœnitentiis, et remiss. docet glo in c. si vō el segundo dicto, ignorauit de snīa excōitionis in d. c. apostolicæ, vbo, probabiles, vbi notat Panorm. n. 3. et 4. cuius distinctio licet in innumerabilib. casib. vera sit, ad casum tn̄ ꝯmunicationis cū excōito n̄ pōt adaptari, q̄ n. imponit pœna excōitionis ꝯmunicantib. cū excōito simpliciter, sed ꝯmunicātib. scienter, vt dr̄ hic, et sic ex dolo, et ꝯtemptu, vt in l. ait prætor. 10. §. qd ait prætor ff. quæ in fraud. cred. at ꝯmunicans p ignorantiā culpabilē, licet iuris interptatē scripta in l. qd Neruia. §. 2. ff. depositi. dicat quodam modo ꝯmunicare p dolum, vt docet Barbatius. tit. de dolo lib. 4. c. 6. n. 22. et lib. 5. c. 1. n. 6. vere tn̄, et ꝓprie n̄ dicer p dolū ꝯmunicare, nā vbi dolus, et culpa expresse requirunt, n̄ sufficit culpa in §. suspectus inst. de suspectis tutorib., notant Baldus in c. 1. n. 7. vt lite n̄ ꝯtestata. Farinacius in praxi q. 115. n. 153. scientia pꝛsumpta, et sic ignorantia crasa, et supina in l. sed si lege lege. 25. §. scire ff. de petit. hæred. docent glo in l. 1. ff. de de abigeis, et in l. 1. §. hæc actio. ff. vi bonor. rapto. Iulius Clarus. §. incestus. n. 5. Tiraquellus de pœnis temperandis causa 3. cā. 13. n. 22. probat Thom. Sanch. lib. 9. de matrim. disputatione 32. n. 36. expendens ad id tam in l. igitur. 2. vv. generaliter ff. de liberali cā. et ꝯfirmat ea doctrina qd. quia pœna imposita facienti aliquid scienter n̄ hēt locū in eo, qui p ignorantia crasa, et supina deliquit in l. siquis 4. §. ult. ibi ma= li ff. de iurisdict. omnium iud. presertim ad hoc, vt quis coerceatur pœna ordinaria in l. 3. §. siquis ignorans ff. ad Silanian. docent Card. in d. clem. unica. Covarr. in 4. 2. p. c. 6. §. 8. n. 10. eleganter Farinac. in praxi q. 49. n. 163. et n. 169. Felinus. et sic excōitione notat ꝯmunicans excōito, scienter, (Hispane, a sauiendas) (q n̄ cōprehendit ꝯmunicantē p ignorantiā crassā, et supinā, vt docent Suar. d. disputat. 4. sect. 10. n. 2. Sallas de legib. disp. 15. sect. 9. n. 114.

2°. quia qdo canon non addit scienter, desiderat crassa, et supina ignorantia ad incurrendum pgnē in d. c. appostolicg: (quando) vt verbum, scienter hic additum, aliquid operetur, desiderabit non tantum ignorantia crassa, sed positiue scientia, et dolus, vt adnotauit Sanchez d. n. 36. aduertens additum verbo, scienter, intendere legislatorem punire delictum expresse, et formaliter volitum premissa illius notitia, quod non contingit vbi adest ignorantia etiam crassa, quia tunc non adest notitia illius, et solum est virtute dolosum.

Quę obseruatio confirmatur ex c. illud §. de clerico excomunicato. vbi cum celebrante post habitam notitiam excomunicationis per famam misericorditer dispensatur, quia cum non sit certus se esse excomunicatum, immo dubius non obligatur rumori credere in c. quamuis. 75. 11. q. 3. nam, fama loquax.

Veris addere falsa
gaudet, et deminimo sua pmendacia crescit.
celebrando non contempsit, aut presumptuose non parui pendit censuram intelligere tamen tam non in ignorantia affectata ex his, quę docet Hugolinus de censur. tabula. 1. c. 9. §. 8. n. 6. quia ignorantia affectata scientię comparatur in l. qui. 3.a §. vbo, errore non affectato. C. de incestis nupt. hunda tau in c. cum in hibitio §. si quis vero vbo affectatores ignorantes de clandest. despons. in c. 2. vbo, affectata ignorantia de t privileg. ordinat. lib. 6. quia affectata ignorantia culpam grauiorem facit, cum augeat voluntarium, quia continet maiorem peccandi affectum, quoad intensionem, et extensionem, maiorem preceptii contemptum contra illud impiorum Iob. 21. recede a nobis, et scientiam viarum tuarum nolumus: vbi adnotauit Pineda n. 14. in fine, docent Thom. Sanch. lib. 1. operis moralis. c. 17. n. 5. et 8. disput. 33. n. 40. Iacobus de gratiis decissione conscientię tomo 1. lib. 4. c. 9. n. 1.. accedit Suarez d. sect. 10. n. 3. firmans huiusmodi hominem non excusari, etsi canon vtatur verbo, presumpserit, quia satis propria, et magna presumptio est ex directa voluntate, sic operari cum morali periculo agendi contra legem, quę censuram infert, et ideo si cum tali voluntate in re ipsa committat actus contrarius legi, merito dicendum eundem expresumpserit

N. 39.
c. illud de clerico excomunicato intellectus.

Ouidius lib. 9. Metamorphos. fabula. 3.

N. 40.
interpretatur tex. noster.

* quoad

* eundem

N.41.
Constitutio Nicolai.

N.42.
c. quoniam. 11. q. 3.

egisse contra legem, et incurrisse censuram. Inde stante ignorantia affectata incurrit censuram c. siquis suadente 17. q. 4. dixit Hugolinus d. n. 6. suspensionem c. 2. de temporib. ordinat. lib. 6. ex Bulla Sixti 5. incipiente: sanctum, et salutare: promulgata nonis Ianua. anni 1588. deduxit Sayrus lib. 1. Thesauri casuum conscientiae c. 18. n. 12. ut ex Apostolo 1. ad Corint. 12. qui stultus est in culpa stultus sit in poena. Ex quo intellectu intelligenda est constitutio inserta in decretis Nicolai Papae primi tom. 7. c. 6. ubi communicans cum excommunicato absoluit, ut procedat in communicante scienter, vel scienter ignorantia affectata, nam absolute non incurrit excommunicationem. Zo. cum Suar. de cens. disputat. 15. sect. 2. n. 8. intelligo tamen in c. quoniam, 103. vers. et eos, qui ignoranter excommunicatis communicant. 11. q. 3. ut in eo excommunicans excommunicato ignoranter quamcumque ignorantia eximat ab excommunicatione, dummodo ignorantia affectata non sit, quia illa culpa communicandi ex ignorantia vincibili minuit secundum D. Thom. 1. 2. q. 76. art. 4. et sit tam gravi poena, ut censura non videatur digna, ut indicant illi verbis dictis miserecordia: quo declarat ratio, qua Greg. septimus rigorem iuris temperauit, in ignorantia affectata auget, eo quod ex vehementi affectu in ipsam vult voluntas ignorantiam, ut considerat Valentia tom. 2. disp. 6. q. 6. puncto. 3. et ex maioritate rationis ob culpam maiorem includente in se pertinaciam, generali regula communicans ignorantia affectata includitur relinquitur, ut incidat in minorem excommunicationem.

N.43.
c. cum sit. §. fin. de appellat.

Deducitur cum Ancarrano recepto a Villadiego tit. de irregularit. c. 2. n. 14. quod si clericus citatus pro iudice ecclesiastico cum extiterit contumax, demum absens, et ignorans fuit excommunicatus, postquam celebrauit, erit irregularis, cum ignorantia non valeat eum excusare ab irregularitate, quia est quodammodo affectata, debuit non cogitare id ei euenire posse: pro qua sententia expendo tamen in c. cum sit Romana 5. §. fin. de appellat. ubi secundum glossam verbo, probabili, ind. c. appostolicam, receptam a Cobb. in c. alma mater. 1. p. §. 20. n. 7

Hugol. d. n. 6. Corinthus abiens, et irrequisitus excoit, quia
eius ignorantia affectata erat, ex psistentia n. in incestu, et sic ex
delicti contumacia librans negotiu x sinderesim tenebat scire id ei
accidere, potuit aut in id animu appellere, sed obturavit aures, et ten=
sus, ut nihil intelligeret affectans ignorantia, in cuius pena videratur
n ignorans in l. qd te mihi ff si certu petat. psens in c. de manifesta
2. q. 1. et sic ligat excoitus in d. § fin.

Ignorantia aut probit ca=
su, quo necessariu sit, p testis iuram in c. nihil d. in fine de elect. et Cobb.
docent Cobb. lib. 2. variar. c. 10 n. 2 Mendos. de arb. casu. 206.
n. 3. Casseneus in consuetudinib. Burgundiae Rca 1. § 6. gta. verbo,
apreste, n. 3. quia ea, quae consistunt in aio probant iuram testis in l. n
omnes. § a Barbaris ff de re militari: c. fin. in fine qui matrimo=
niu accusare pos. docet Mascardus conclus. 8 n. 2. id li=
mitans n. 26. qd non e psumptio contra volente iurare. Explicatio au=
te, d nro tu facta dn. scienter comunicat inter pstari solet, ut
ad vitandu excoitu requirat scientiam tm excoitionis, non et de=
nunciationis, ut ex extravaganti ad evitanda scandala edi=
ta a Martino 5. in concilio Constanti. deduxit Sayrus lib. 2.
thesauri casuu conscien. c. 22. n. 29. Unde accusatore excoitu,
nisi sit nominatim excoitus, et publice denunciatus, vel sit
notorius clerici percussor, n ee a iudicio repellendu x litte=
ra d. extravagan. docent Felinus in c. Rodulfus n. 39.
de rescriptis. Decius, et Parisius ibi n. 13. Didacus Perez
in l. 1. tit. 6. lib. 3. ordinam. eor. . imo p exceptio=
one excoitionis in tribunalib. Hispaniae secularib. huiusmo=
di homine n repelli, testat Cobb. lib. 2. variar. c. 15. n. 5.
dn. apud Hispanos. Veru his n obstantib. credo decisione
nri tis, verisimiliu et post. d. extravag. generaliter debere intelli=
gi, et in praxi accusatore excoitu repellendu a iudice ex offi=
cio, t a parte opposita except, et si denunciatus n sit. Unde excoitu
n denunciatu iudice n posse intentare remediu l. diffamari

N. 4.
ignorantia probat testis p iuram.

N. 5.
excoitus repellit accusando et agendo= et si denunciatus n sit.

C. de ingenuis et manum. docent Ronquegallus in R.ia n. 32. ff.
ff. de dolo, et causis. Afflictus decis. Neapolitana 268. n. 3. et in d.
d. l. diffamari Cagnolus n. 13. Bartholom. Blaredus c. 2. n. 9.
9. q. probat. 1.° quia ipsa extravag. tamen concedit facultas, seu indultum
tum fidelibus communicare volentibus cum excomunicatis, ut possint, nisi sint pu-
publice denunciati, et notorii clericorum percussores, non vero imponit necessi-
sitas, ut constat ex ea extravaganti ibi, misericorditer indulgemus. fa-
facit tex. in l. non quidquid 4. d. ff. de iudiciis. alioquin privilegium con-
concessum fidelibus in favorem, in eorum odium converteret, quod dici non debet in
in l. quod favore C. de legibus. 2.° quia per d. extravagantem non relevatur
ucone in aliquo excomi. nec eis aliquod beneficium indulget, ut constat ex
ex ea ibi per hoc tamen: eo quia post dictam extravagantem quilibet excomunica-
tus tenet abstinere a communione fidelium, ut docent Franciscus Mar-
cus decis. [illegible] 9. n. [illegible] tomo 2. Gutierrez lib. [illegible] canonicarum c. 1. n.
3 d. et 39. nec ei possunt conferri sacramenta ut docent Sotus in 4.°
distinct. 22. q. 1. art. 4. Velasquez ibi Sayrus d. c. 22. n. 12.
nec habet ius percipiendi fructus beneficii servata hodie decisione tex.
in c. pastoralis § 3. de appellat. ut docet Gutier. d. c. 1.
n. 38. et n. 1 3. accederet autem concilium Constantiense maximum
beneficium excomunicato, si sublata decisione tex. in d. c. intelleximus ho-
die posset agere, et accusare, quod id non habet, ut docet Suarez lib. disp.
1 6. sect. 3. n. 5. idque hodie omnia tribunalia et secularia
servare communiter habet firmat Padilla in l. 1. n. 56. C. de iuris et
facti ignorantia.

N 46.
excomunicatus maiori non potest agere, id potest excipere.

Quibus ad explicationem tex. constitutis, ut et adduc-
tis in 1.a ratione dubitandi non obstat tex. in c. in presentia 46. de
sententia excomunicationis, respondeo cum glossa b, et ibi glossa 1. ibi nonnullos: et
ibi praeterea: Abbas n. 7. excomunicatum repelli ab obiiciendo ex-
comunicationem in modum denunciationis, quae denunciatio est instar actionis
a qua repellitur excomunicatus in d. c. intelleximus non tamen prohibetur exci-
pere, cum exceptio sit legitima defensio competens excomunicato in c.
cum inter. 5. in c. dilectus 1. d. § 5. tit. docet Guido Papa sin-
gulari 75.

N. 47.
quando possit quis mores à se approbatos improbare.

Nec obstant verba in confirmationem adductae, quatenus docent, eum, qui alicuius mores approbavit, non posse postea improbare: nam Abb. cum Panorm. n. 7. Fel. n. 9. Alex. de Neuis n. 13. Parisio n. 20. Palacio Rubeo in repetit. capituli in prin. §. 11. n. 4. Bantio tit. nullitatum ex eo quod possit dicere de nullitate. n. 2. illam regulam procedere in casibus, in quibus approbatio pendet à potestate, et voluntate approbantis, ut in exemplis c. accepimus. §. fin. ac de de aetate, et qual. l. si imponitur. g. ff. de neg. gest. l. si uxor. §. 8. fin. ff. ad. l. Iul. de adult. Cum de nostro cum similibus procedere in casu, in quo approbatio non pendet à potestate approbantis, tunc n. cum exercitus ex participatione, et communione habita cum excommunicato non reddat absolutum, nec habilis, ut cum eodem participare liceat, potest eum per exceptionem repellere, et impugnare actum, quem tacite approbavit et cum in simili in c. nihil. g. de elect. in c. dilecto iuncta glossa verbo, recepisti, de praebendis, in l. post legatum. 5. ff. de his, quae ut indignis, adducitur glossa singularis in d. l. . . . incohatam C. ubi de criminibus recepta secundum Oroscum in l. si per errorem n. 3. ff. de iurisd. omn. iud. Quae resolutio vera in se est, at omissa solutione . . . . rite adaptari potest decissioni textus in c. nulli g. de accus. si advertamus textum non repelli accusatores ex iuris inhabilitate ut quia patiant unam ex enumeratis in l. qui accusare d. cum duobus seqq. ff. de accusat. sed ex defectu qualitatis requisitae specialiter in episcopi accusatoribus, de quibus loquitur ille textus; antiquitus n. venerabilis Anacleti constitutio, qua ut refert Turrianus lib. 3o Magdeburgenses c. 13. nulla contra episcopum accusatio recipiebatur, ut in gratiam tyrannorum calumniatoribus aditus precluderet. Sed tamen ne prelatorum criminibus favere videretur post annum Christi 22. admisit accusationem, si ea fieret à viris piis in c. 1. cum sex sequenti. secunda q. 7. i, non à poenitentibus, seu bigamis in c. beati q. 7. §. item poenitentes 2. q. 7. ne ut dicitur in rescripto Felicis secundi ad episcopos in Alexandrina sinodo congregatos c. 7. illi, qui troni Dei vocantur pravorum hominum insidiis turbent. antequam . . . admitteret accusatio legitimabat accusator in c. 1. de accusat. sumpto . . .

N. 48.
c. nulli de accusat. intellectus.

n. excep. Felicis. 1. ut putat Consius) etc. d. rescripto ... sedi discussa Laici accusantis existimatione, ut dr in canone ocilii Calcedonensis, qui extat in capitulario Caroli Magni 1. c. 30. n. 9 epus accusatus poterat repellere ab accusat. suaru prava existimationis, quas antea retinuit in sua familiaritate, q. retinendo approbavit, et ne dicat accusatu simili iudicio laborare, re inspecta cu accusatore habita amicitia, que ex occulta ingenior. similitudine nascitur x. Grecor. paremia, qua explicat Erasmus

in Catarinario. Hilliadis. 2. centuria. 3. adagio. 83. in qua, quidq. forte suspiciens atque oculos inciciens Catillina coniurationis illis, qui socii erant, ut eos in suu errore traheret, dixit igit apud Salustiu: na idq. velle, atque idq. nolle eadem firma amicitia est.

Ut ex seda vox dubita:

N. 49. di n. obstet tex. in c. sequi rondeo ex dicendis in eius releo, trum.

.c. 3. huius tit. intellectus. 7. qd erat replicatio de eod. delicto, io dixit exceptione x tam in simili id dua. 36. ff. de dolo. hic autq n. erat de eod. delicto, sed de minori, qd n. attendit alio aggravante, et pp diversa natura exceptionis, maioris, et minoris, qua ad re. decidendi expendi. n. 14. et ad considerationem additam de correct. fraterna rondeo cu Probo in additionib. ad Cosma in pracmatica sanct. Galicana. de concubinariis. §. qui si vero, neglexerit, distinguens inter correctione fraterna, et exceptione iudiciale. Correctio. n. fraterna e actus

N. 50.

correctio fraterna ab except. iudiciali separat.

Ecclesiastici 34.

heroicus charitatis tendens in bonu, et salute primi, io, ut legitime fiat, requir. corripiente e mundu a peccato, na ab immundo quis mundabit, dicente Sancto Chrisostomo lib. de compunct. cordis docere, et n. facere n. solu nihil lucri, sed et damni plurimu offert, et in honesta. n. vita corripientis peccator sumet n. correctione, sed audacia, addicendu cu apostolo ad Romanos. 2. inexcusabilis e homo qui in quo aliu iudicas, teipsu condemnas:

Iuuenalis satira. 2.

castigas turpia ... cunctis
inter socraticos notissima fossa Cinedos.

Luce 7.

ericpe prius trabe de oculo tuo, et post eicies festuca de oculo fratris tui. exceptio autq tendens in exclusione excoiti e actus iustitie g=

nominati.

nominiosus excoito, et quodammodo pupillaris, et ipse X canones regu=
las abstinense a dvertatione, ut canis raudus (cui sparat excoi=
tus excoit° maiori Anafesta in ortulo Reginae sp. estivali sermone * Anafret.
24. lit. Y.) alios n inficiat, ideo ab alio excoito minori q[uae] a madi=
tinto a p[rae]cept[o] Euchar[isti]ae opponi pot.

Ad confirmationem aut[em] adductam
ex c. q[ua]. 4. de usuris rondeo distinguens repetitionem usurarum ab ex=
clusione excoitâ, illa n. orit ex canonis beneficio in c. debitores. 6. de iu. N.51. c. q[ua]a frustra de usuris intellectus.
iur. in c. tuas. 13. de usuris. n aut[em] ex aliqua obligat[ione] specifica inhae=
rente in p[er]sona debentis restituere subiective, et obiective in p[er]sona debe[n]=
ti recipere, at beneficium n dr stante delicto in l. si seruus 70. §. sig.
haeres. 4. de acq. haered. ideo repetitio usurarum n s[u]cedit, nisi quis prius
restituat excoitas p se, t[ame]n p[er] eum a quo ca[us]ter in c. q[ua] frustra. 14. in s. 27.
de usuris, at excludere excoitum maiori, n p[ro]uenit ex beneficio ex=
cludentis, sed ex natura excoitionis, ut videns se vitari resipiscat,
et in rectam semitam reuertatur. meritoq[ue] a delinq[uen]te opponit
tr, cum tn sit a p[rae]cept[o] eucharistiae exclusus, et sic n p[ro]hibitus
possit intendentis aduersarii exclusionem indici dicere, illud Sa=
tirici. Iuuenalis satira 1.

exul ab octaua Marius bibit, et fruitur Diis
iratis.

Sed ut n obstet txi, obseruo replicationem elide=
re exceptionem casu, quo replicatio legitima sit, et sic effectum N.52. q[uo]d replicatio exceptionem elidat.
sortiat, ut in l. si unus. 27. §. pactus ne peteret. ff. de pact.
secus v[er]o q[uan]do ad intentum p[ro]positum n erat legitima replicatio, nam
tunc n elidit exceptionem in c. dilecti 2. 19. 5. t[ertio]. et tx. cum de
natura, et effectu excoitionis maioris exceptio repellebat
actorem ab agendo, cum esset de maiori, n v[er]o replicatio, cum esset
de minori excoit[ione]. Inde data ratione diuersitatis in correlatiuis
n e eadem regula seruanda in d. c. debitores. immo debemus in=
flectere regulam l. cum par. 5. 4. ff. de diu. regulis iuris.

Ut n. obstet ex ultimo txi in d. c. excoitos clericos, ...
.1. gta pxim. in c. 2. eod. excoitu de clerico excoito. gta .1. in c.
significauit de snia excoition. Sotus in 4.o distinct.o 22. q. 1. ar.
illos canones intelligendos de simili excoie in genere, n. uo in
cie qtm e minor excoitio xtm th. que solutio lz quoad
certi canones admitti possit, generalit n. e uera: et uincit
d. c. significauit, in quo omunicantis absolutio Romano pontifici
reseruat, ex quo cstat ee maiorem excoitione, na a minori quili-
bet sacerdos absoluere pot. in c. nuper. 29. de snia exco. docet
tierre... canonic. quoz. c. 7. inde. ... rendent gta .1. in d. c.
significauit, Nauarrus in manuali c. 27. n. 3. ... excitione
... fuisse nominatim, et ex pse ... participantes cu excoitis a
R. Pontifice, ut lata fuit in specie c. excellentissimus .1. ...
.1. q. 3. c. qd in dubiis 3 o. de snia excoitionis. Veru ea solutio
diuinatoria e, et uincit ... ea nullus esset locus dubitatio-
ni, aut consultationi relictus, ut adnotauit Suarez d. tmo. 5. disp.
.1 o. sect. 2. n. ...

N. 53.
c. significauit de snia excoitionis intellectus.

... ergo rendeo cu Cbb. in c. alma mater
... f. 8. 3. n. 4. Suarez d. n. 8. speciale ius cstitui in d. c. signi-
ficauit. requirentib. quinque, deggt. nullo cau. 1.m qd aliquis
sit excoitus a Papa. 2.m qd omunicans cu tali excoito sit clericus.
3.m qd omunicans excoito omunicet in diuinis. 4.m qd omunicet
sciens ce nominatim excoitu a Romano Pontifi. 5.m qd
sponte omunicet. Sic n. omnib. currentib. incurrit maiorem ex-
coitio, n. uo si unu deficiat. qd annotare libuit, ut reiicia gtm
finale sic sequitu a cpilatorib. partitas in l. 3. 7. tit. 9.
p. 1. quatenus docet generaliter omunicantem cu excoito a Papa
incurrere maiorem excoitionem, qd inauditu ee, et pter omune sru
firmat Suarez d. n. 6.

reiicit gta. th.

N. 54.
c. nuper de snia excoitionis interpretatio.

Ne obstet txs in d. c. nuper rendeo cu gta
fin. th. gta .1. in d. c. significauit, pcedere in omunicante excoito
eodem crimine, pp qd excoitus e, na tunc incidit in maiorem excoi-
tione

tione in c. si sentire. 59. de snia excoitionis, docet Hugol. d. ttt tabula 2. c. 2. § 3. n. 9. cuius specialitatis due ex rio reddit in d. c. nuper vs. in primo. Pro quia si omunicat excoito videt in eu delinquere, qui damnauit, i. excoicauit; 2º quia agentes, et consentientes pari pena plecti debent: a qua excoe incursa solu absoluunt, qui absoluere ab excoie principali data in principale delinquete, vt resoluit Suarez d. disp. 17. sect. 2. n. 8. extendens ad episcopum omunicantem, licet dicans probabile posse episcopum omunicantem cu excoito in concedere committere alteri sua iurisdictione, et ita absolui ab alio per iurisdictione delegatam ab ipso episcopo.

Vt n obstet ofirmatio, obseruo appellat excoitionis in dubio regulariter venire maiorem, vt securior via eligat, vt docent Stephanus Costa in c. decernimus n. 9. de snia excoic. tt. 6. Cobo. d. 1. p. § 8. n. 9. Gometius in regula de triennali q. 30. col. 10. Ledesma in 4. distinct. 18. q. 7. Sic aute intelligit de minori, que est, vt in aliis canonibus expressum. quos finit tres iste die vero sabbati 9. non. Martii Vectum, inceptum, et finitum a Doctore Pavesa catedre primarie canonum sacror dignissimo moderatore in Scholis Salmanticensibus. ad laude, et gloria d. nri Jesu Christi et Virginis Mariae gabriele gratia plena peccatoribus o Virginis Maria et Josephi.

N. 59. Vox, excoitio, in dubio intelligit de maiori.

N.1.
Tex epigraphe emen=
datur, et explicatur.

Scriptum, ut præcedens, non est sumptum ex epistola
Innocentii 3. ut habet epigraphe, sed ex responsione auc=
toritate ipsius Innocentii facta, quidem in concilio Late=
ranensi 4.° celebrato anno Christi 1215. Episcopo
non Aldiensi, ut habet nostra inscriptio, nec Laudunensi, ut legit Tolosan=
ensis. h. n. 1. seductus ex 3. collectione decretalium lib. 2. tit. 6.
c. 2. sed Lodensi (hodie Lodii Plinio, et Leandro, quos refert
thesaurus Ortelii verbo, Laus Pompeia) in ditione Mediolanensi
vicina Novariensi, super cuius præbenda fuit quæstio suborta, ut
observat Curatius. h. fo. ipsi tribuit à Beato Reymundo ex lib.
3. sed neque hoc omnia. C. de Veteri iu. enuclean. et ex dictis in
c. 2. prius dicti n. 1. integra ob iniuria temporum non extat, eius tamen qualiter
ita decisum, ut hic extat in Breviario constitutionum d. Concilii Later.
lib. 2. constitutionum c. 7. extensius tamen suppleta ex originali Lacuna
extat in d. c. 2. 3.æ collectionis, quæ verba, quia ad intellectum textus
maxime necessaria in iuris corpore iussu Gregorii 13. emendato Pa=
risiis excluso anno Christi 1587. post verbum textus subii=
ciuntur.

N.2.
Tex ex originalibus
suppletur, et intelligi=
tur.

Et exaggeratur R. Iacobo (ad excludendum ipsum à præbenda
Novariensi) non aliud opposita in specie fuisse à capitulo plu=
ralitatem, sed fuisse et allegatas, ut dicitur in d. c. 1. exceptiones
quam plurimas, et sic diminute ob non visum originalem notiones for=
tasse seducti et ipse noster Ioannis Andreæ textui
nostro præfixo, et recepto h. à Panorm., Ancarrano, Zabarella, Im=
mola

mola, et Ariania, et Alexandro de Neuo in proe. Parisio. n. 6. deducunt tale exclusionem: Habentem plura beneficia excipere non posse contra alium de pluralitate: etsi tunc aliquis obiiciat pontificem non appulisse animum ad pluralitatis vitium, ut contra excipientes seu repellentes Iacobum obiiciant per modum replicationis: quos constat varia beneficia in diversis Ecclesiis obtinere. id negans, quod canonici agentes nomine Ecclesiae, ut in eius utilitate non erant excludendi in. c. episcopo. 1 6. q. 6. in c. si quis. de rebus Ecclesiae. docent Immola n. 3. et Ancarranus. n. 4. Parisius n. 20. h. cum et exceptus procurans utilitatem Ecclesiae admittat in c. dilecti 8. q. ... obseruans illa verba nostri textus: quos constat. vel. non significare, ut vulgus putat excipientes non posse in Iacobo reprobare crimen, quo ipsi infectis de regula l. viro. ff. soluto matrimonio, id adiecta ad molestiam inferentium comprimenda malitia, quasi Lex dicat reprehendentem alium immunem a peccato esse debere in c. qui sine 3. cum 4. sequentibus. 3. q. 7. ne sibi dicat illud Lucae 7. eiice prius trabem de oculo tuo, post eiicies festucam de oculo fratris tui. Isti canonici reprobant Iacobum, cum ipsi sint plurales, et sic existant in gravissimo peccato (ut constat ex exemplis eorum, qui propter tale peccatum ad inferos damnati sunt, qui postea apparentes vitium et detestabile revelarunt, uti referunt speculum exemplorum anonimi auctoris antiqui distinctione 5. a c. 17. usque ad caput. 21. et gesta a Ioanne Maiori verbo beneficium, exemplo 1. et 2. Promptuarium discipuli lit. D. exemplo 5.) hac propter non possunt Iacobo crimina obiiçere. Constat ... Innocentium hic tamen defendisse Iacobum ob vitium pluralitatis existens in exceptionibus, quia quod agens remedio retinendi debebat de iure instantia in sua possessione conservari, quousque in plenario iudicio cognoscatur an illi noceat in c. post electionem 7. vers. exinde. de concessione praebendae in c. accedens 28. vers. deinde. de accusat. facit textus in c. 1. vers. nec adimi. de iudiciis, ut dicitur in c. 3. ... de praebendis lib. 6. ei forsan ius poterat competere retinendi. non vero illud assequeretur obstante plura-

lita

Communis conclusio.

Lucae 7.

validitati defectu in s. cu adeo 7. de rescrip. Exceptio n. n. priuat sed repellit ab agendo in s. 2. 5. ut docet Host. 5. n. 1. nam in simili stante notorio defectu matrimonii maritus uxore ppria expellens n. valet

N.3. · porro. de diuort. · sopprecitat.

in c. porro 3. ut. qdi et de diuor. separato in stante notorio defectu repellit ab agendo in c. significasti ubi not. Card. oppos. 1. de diuort. doc. Cardinal. 3. Praeposit. 9. in d. c. porro. Inde utrumque omnem exsplicauit, quantumcunque destitutus originali obseruo iacobu, pretenda Noua, firme a Celes.

N.4. Historia iuri ter

.3. inuestitu, eiusque quisse, quondam possessione dixisse capitulu Nouar. ut habet integra. exceptiones quae plurimas allegantes, quas Iacobu repellere intendebant, dicti n. n. obstante Celestini mandato fuit post in corporale (cum in possessione naturali aliquo iure spectante, ut possit creditoris pigneraticii in l. 4o. §. fin. de pign. act.) ipsius possessione inductus; mortuo tn Celest., et successo Innoc. 3. ann. Xpi. 1190. capitulu pristinas exceptiones renouans Iacobo in poss.e a Celestino data perturbabat, Iacobusque interdictu n. adipiscendi, ut putauit Annanias Sic. n. 3. cum illud ipsi non competeret, ut dixi s. n. 2. ad finem, sed interdictu retinendi relatum in l. 1. ff. ne vis fiat ei qui in possess. miss. intentauit cora Innocentio 3. tendens se tuendu in possess.e obtenta a Celestino ex verbis scriptis ab Vlpiano in d. l. 1. §. 1. ibi. frustra. cora quo (quantumcumque destitutus originali rescripto) except.e obiecta Iacobu plurales existere, et sic n. tuendu in possess., cum interdictu d. l. 1. quantumcumque competat clerico misso in possessione beneficii, n. tn competit, qdo dicto clerico obstat aliqua exceptio, quae a principio impediret missione in possessione, ut ex. d. l. 1. §.

N. que sit corporalis poss.

sed et verba ibi. prout inde deduxit Menochius de retinenda poss. remedio. 1. n. 370. sed Iacobo obstat pluralitas prohibita in canonibus antiquis approbatis in concilio Lateran. celebrato sub Alexandro 3. cuius tenor extat in c. 3. de clericis n. residente. et in alio concilio Lateranensi celebrato sub eodem Innoc. 3. cuius tenor extat in c. de multa de prebendis. cum except.e n. obstante Innoc. 3. Iacobu in sua possess.e tuet. h. quod poena priuationis hoc in casu locum haberet potius; quod poena priuatio-

N.5. rationes decidendi.

nis

uationis n. habet locum, cum tamen est immodum exceptionis probarique
sit non repellitur ab obtentu in c. 2. ubi nos autem de ord. cogn. do=
cet Ioan. Andr. ibi n. 7. ergo exceptio n. criminis non potuisset im=
pedit in c. constitutus 4 §. de appellat. docet Zabarella ibi. col. 2.
2.º quia etiam tamen probibit. d. c. de multa Iacobus non erat pluralis
n. n. vaccat eius primum beneficium quousque sedit haberent paci=
ficam possessionem l. pacifice fructus perciperet in c. pastoralis. 42.
7. q. 1. docet Ugeda de incompatibilitate benefic. 1 p. c. 13. n. 48.
et id expendans tamen in c. si tibi concessum 26. de praebendis lib. 6.
sed Iacobus non erat in pacifica possessione nec permittebatur illi a capitulo
percipere fructus canonicatus, ergo non vaccat eius primum beneficium.
3.º quia illa pluralitatis exceptio, ut respiciens proprietatem non potuit
impedire remedia possessoria in l. 2. cum duobus sequentibus 3 q. 1.
in c. item cum quis 6. de restitut. spol. et sic non potuit impedire interdic=
tum retinendi, neque sine iudiciis sententia re, in qua aliquo dicimus pot habere
habere [illegible] videlicet Pontificis dispensatione in d. c. de multa contra
contra regulam textus in l. non ex singulis ff. de div. reg. iur. in c. sive 4 §.
in loc. 33. q. 2. ¶ Cum pro explicatione literae nostri textus dicta sufficiunt, summarium textus ex
ciunt, summarium hic interpretes, quos sequitur Assinius in pra=
xi §. 16. c. 2. n. 2. ex nostro textu deducunt. I. habens plu=
ra beneficia non pot contra alium excipere de pluralitate: in qua
solus tamen novum in iure Can. iudico singulare, quod potest ha=
bere fundamentum in l. cum par. 1 § 4. ff. de diversis reg. iur. si
advertamus et denegata replicatione 1.º quia ex paritate de=
licti fit compensatio in l. viro 3 q. soluto matrim. ubi notat
Barbosa n. 1 §. in c. penult. et fin. de adulteriis docet Bar=
galius lib. 4. de dolo c. 3. n. 2 §. 2.º quia ex qua ea quis do=
lum, aut delictum admisit, de eo non agit in c. quia frustra 14.
in c. Michael 17. de usur. l. si duo. §. 6. ff. de dolo. do=
cet ad alium propositum, adducens Osualdus in notis Doneli e=
nucleati lib. 22. c. 10. lit. L. iniquum n. est, ut ait Labeo re=
latus in l. apud Celsum 4. §. Marcellus ff. de dol. except.

N. 6. summarium textus exornat.

omnium malitia, petitori quidem in primo ee, ei vero, cum quo agerent pena ee. § ex. c. cum omnes de rn. cuzzig. de constitut. 4.

ex l. qui sine §. cum sequenti § q. 7. exornat Decianus ttt. criminali lib. 3. c. 17. n. 3. et 4. pulcre n. apud Satiricum Iuuenalis satira 2.

ego te ceuentem Sexte verebor,
infamis Varillus ait quo deterior te
Loripedem rectus derideat, Ethiopem albus.
quis tulerit Graccos de seditione querentes.

Quod dubio intelligenda est primo cum Farin. in praxi q. 42. n. 43. et q. 43. n. 76. quando agitur ciuiliter, ut in l. viro. § 9. l. cum mulier 47. ff. solut. matr. non quando agit criminaliter, ut in l. 13. §. publica ff. ad l. Iul. de adult. quia ut ait Vlpianus in l. siquis reus § ff. de public. iud. non relatione criminum, sed ignorantia reus purgatur et si ordia solutione aliquis obligetur in c. dilecti. 8. iuxta eodem tit. ubi delicta fuerunt ciuiliter opposita ad remotionem, et tamen non admittit compensatio. Respondeo tamen non admitti, quia unum non dependet ab alio, quia electus est una ea, canonici autem alia, commiserunt piurium, et cum unum ab alio sit totaliter distinctum et separatum attento axiomate l. fin. ff. de callumnatoribus. eo quod non fuit ... ut fiat compensatio, quod quidem sequi debemus, et tenere.

2°. quando delicta sunt paria ut hic, non ... opponere, quia ut dr in l. 1. §. plane. ff. de tutelis, et rationibus distrahendis, ea res beneficii indignum eum facit; secus vero si delicta sint inequalia nam minori inductum admittit altero excluso in c. 2. huius tit.

N. 8.

pluralitas beneficiorum, quando, et quibus rationibus sit prohibita.

Adsimul huius explicationem, ut nihil intactum relinquam, obseruo, pluralitatem beneficiorum in Ecclesia primum prohibitam a synodo, quam fuisse Nicenam, secundum colligo ex ... canone ... tit. 1. c. 20. canone 15. extat in c. 1. 21. q. 1. ubi prohibitionem rationibus confirmat, restrinxit tamen originale ad moenia urbis Constantinopolitanae=

ne sedens n tm in villis, vt transtulit Gratianus, sed generaliter in omnibus ~~[illegible]~~ vt habet in originali Greco et in translatione a Gentiano Herveto posita in edit. Concilior. Severini, que prohibitio ad omnes ecclesias, et ad omnia beneficia extensa est in canone Concilii Placentini celebrati ab Vrbano 2. Anno Christi 1095. vt putat Quintana Dueñas tit. 4. Sedes n. 1. sed anno Christi 1099. Vti observant Severinus in eius notis, Baronius in illo anno, qui refert in c. fin. 1. o. dist. nam in eo vox, canonicus, n accipitur pro nunc pro canonico ecclesie cathedralis, sed pro habente canonicam portionem ad dictam, vt adnotavit Dueñas l. n. 26. et Clarius in Concilio Lateranensi tam in celebrato sub Alexandro 3. quam in celebrato sub Innoc. 3. quorum l. n. 4. mentionem feci rationibus scriptis in c. 1. de 9. distinct. in c. Vnio §. sed ad hoc 7. q. 3. c. n. 21. q. 1. c. ad haec 3. de prebendis. Vltra quas addo hoc fieri l. Concilium Tridentinum sess. 24. c. 17. de reformat. ne minuatur cultus divinus, et fraudato servitio perturbet ordo rerum ecclesiasticarum quoniam vni plures ecclesie omittantur. 2°. ne fiat iniuria proximo, cui beneficium n occupatum veniat conferendum. 3°. quia beneficia attento iure omnia exigunt residentiam in d. c. ad haec, sed naturaliter impossibile est, vnum hominem in duobus locis residere, et habere duo beneficia, ac possessor Summus Pontifex in vtroque detestatur pluralitatem Iacobum [illegible] ex dictis l. n. 3. et 5.

N.1.

Ex epigra-
phe.

Ex ibi, ut duos cedentes, e sumptus ex re oppo-
poni in Conc. Lateranensi 4. facta Episcopo Heliensi ex-
tat ex observat. facta in c. 2. huius tit. n. 1. in Breuiario Con-
stitutione Innoc. 3. tit. 2. constitut. 8. et sub eius nomine in 3. col-
lect. decretalium tit. 2. tit. 6. c. 3. non tamen interrogatio fuit pen-
dente aliquo casu incidenti facta; quae cum constituat tit. sit ius nouum,

N.2.
Continens ius nouum.

ut constat ex eo verbo, decernimus: ad ius nouum inducendum semper in
iure posito, ut resoluit Nauarr. in c. accepta, opposit. n. 8. de
restitut. spol. atque ut docet Clericus Fanensis in c. 1. nullibi, vtile,
in specie, et in puncto * repellit dispositum, quod iudex possit statuere

* reperio.

reo unicum tempus ad opponendum omnes exceptiones dillatorias
non potuit et super casu pendente in nouella Iustiniani c. 1. 3.
c. 1. vulgo actis in medio litis non fieri sacras formas, aut sacras
* iussiones. 3. et propterea collat. 8. fuit quod facta de epico interro-

* iussiones.

gatio ut deberet instructione ad obuiandum malo nascenti, et ca-
lumniis litigantium

Conclusio. Iudex debet statuere tempus ad omnes
dillatorias opponendas, post quem excipientem non audiet.

N.3. conclusio ratio-
nibus dubitandi
impugnat.

Contra quam conclusionem pro ratione dubitandi primo sic argumentor: indultum a iure
beneficium nemini est auferendum in reg. indultum de regu. iur. tit. 6.
sed reo est concessum beneficium opponendi dillatorias, usque ad litis
contestationem in l. filius fam. tit. §. veteranus. l. qui procuratorem
§. 7. §. si quis ff. de procuratoribus. in l. 9. tit. 3. partita 3. ergo a iudice
tempore praefixo abreuiari non potest, ut h. d., nam terminum legalem iudex ab-
breuiare non potest, et si abbreuiet, supplet a lege in l. 4. §. si quis
condemnatus ff. de re iudicata. 2º. oppono de textu in c. exceptionem 7.
q. 5. tit. ubi dicitur exceptionem excommunicationis quandocumque dillatoriam
sit posse opponi in quacumque parte litis, etiam lapso termino a iudice
assignato contra id, quod dicitur h. 3. oppono de c. c. intra 4. de procur.
ubi exceptio reuocationis mandati, quamtumcunque iudex praes-

serit

serit ea neglecta ad ulteriora semper opponi potest, id eiusmodi exceptio est dillatoria [illegible]

Quibus non obstantibus

tenenda est nostra conclusio que probatur auctoritate textus in clementina unica [illegible] de sequestro [illegible] in l. 9. [illegible] in l. 1. [illegible] ordinationum [illegible] quam insinuat textus in [illegible] quoniam. quam sic explico, ne in maximum reipublicae damnum [illegible] differentes condemnationem quam diffinitiva de causa sperat, malitiose lites protrahant nam ad id habere magnam vim dillatorias experimento compertum est, ut docent Blaredus in repetit. l. diffamari c. 6. n. 4. 9. C. de ingenuis, et manum. Agnatius de arbitrariis casu 2. n. 1. Ventura de Vallentiis [illegible] 1. Partennii litigiosi c. 15. n. 9. et 10. Iudex tamen [illegible] ad earum oppositionem quam vere est pro ex limitationibus. sic positis in [illegible] ita quod in quo [illegible] [illegible] rationibus exceptiones post [illegible] assignatas opponi possunt. Pro cuius enucleatione, et [illegible] perfecte explicem ex dictis in [illegible] numero [illegible]. observo igitur exceptionem duplicem dillatoriam et peremptoriam. illa post publicationem testium in c. de testibus 29. de testibus et attest. et quandocunque ante rem iudicatam opponi potest in l. [illegible] n. 4. l. praescriptionem [illegible] 2. C. de sententia rescindi [illegible] l. fin. [illegible] tradunt Azevedus in praxi [illegible] 3. c. 4. Marantha in speculo [illegible] membro 9. n. 17. Dillatoria usque ad litis contestationem opponi potest in d. [illegible] [illegible] in d. [illegible] si quis l. ita demum [illegible] C. de procuratoribus. in d. l. 9. [illegible] in l. 1. [illegible] 4. nove compilation. in [illegible] ordinationum Portugaliae [illegible] 3. 7. [illegible] 1. [illegible] Cuiacius regula

N. 4. defendit.

Partenii.

N. 5. peremptoria ante [illegible] dillatoria ante litis contestationem opponi debet, est differentia [illegible]

. 2 6 3. Afflictus d. §. 13. c. 2. in princ. n. 8. Bursatus
consilio 2 4 2. n. 6. Decianus consilio . . n. fine.
quia reus post iudicium ceptum dillatoriis exceptionibus renun=
ciasse videtur in c. cum contingat 2. de appellat. in d. l. ita demum
docent Zassius tit. de exception. parte 2. c. 22. n. 4. Af=
flictus 1o c. 10. n. 18. nam exceptione declinatoria a principio o=
mittens ex post facto opponere non potest, quia tacito consensu in
iudicem renunciasse videtur exceptioni in c. inter monasterium
et d. Vs. quibus. de re iud. resolvunt Franciscus Vivius
consilio 2 2. n. 4. Petrus Surdus consilio 2 8 0. n. 5.
quae dillatoria rursus dividitur a Conelo in d. l. exceptio=
nem n. 2. Corrasio in l. 1. n. 1 4. C. de iuris et facti ig.
Menochio de arb. lib. 2. casu 2 4 0. n. 1. Crassalo
lib. 5. de usurpat. legum c. 6. n. 1. quaedam enim sit declina=
toria iudicii, alia dillatoria solutionis. declinatoria
iudicii sumitur 1o ex persona actoris, cum dico procuratorem non esse
legitimum, quia est foemina, miles, quia non habet mandatum.
2o ex persona iudicis, cum dico illum non esse competentem, et me
illius respectu habere fori prescriptionem, cum sim clericus,
ille vero sit laicus. 3o ex tempore, ut cum quis vult ante
praeiudicialem aliam causam diffinire, ut siquis velit agere de suc=
cessione ante causam legitimationis, quae praemittenda est in c. tu=
am de ordine cognition. et de minori causa maiore post=
posita, quae praemittenda est in l. praeminorem 54 ff. de iudiciis
in l. fundi vero d. ff. 5. 4o ex genere actionis instituendae
cum de aliqua re instituit actionem certam, quae iure non est prodi=
ta veluti cum adversus mensorem agrorum agit ex locato
aut conducto in l. 1. in princ. ff. si mensor falsum modum dixe=
rit. Dillatoria solutionis est habere pactum non petendi
usque ad certum tempus ante quod petat in d. praecedent. 5.
Sed ... quaelibet exceptio dillatoria opponen=

dae

N. 6.
Dillatoriae species ex=
plicantur.

dq est in d. l. ita demum, quia litis contestat. iudicio constituto ei non est retrocedere, vt agat de eo constituendo in d. l. qui pro vestere. §. si quis. notant Cuiatius obseruation. lib. 9. c. 23. et lib. 10. c. 34. Bulteius in prio. n. 34. inst. sub tit. Antonius Feringius tit. de fideiuss. c. 28. n. 6. sic recusato iudice non posse quem redire ad exceptionem incompeten-tię dixit Bettius. 1. n. 9.

N. 7. contestatio a litis principium, seu limen.

Inde interpretor I. cum Consilio in d. l. exceptionem. n. 12. Aramano lib. 1. practicarum tit. d. obseruat. 2. Barayna in additionibus ad Matthesillanum singularia 9. n. 1. text. in l. penult. et fin. C. sub tit. in d. l. exceptionem in d. c. inter monasterium, qui dr dillatorias opponendas in litis initio, i. ante litem contestatam. Inde post oppositam non admittendam, tradit Decianus consilio 102. n. 26. vol. 3. Interpretor 2. Simmacum laudatum a Cuiatio d. c. 23. asserentem exceptionem procuratoriam opponendam in ipso limine questionis, i. ante litem contestatam, ne facta contestat. exceptioni renuntiatum, et procuratorem admissum dicamus.

N. 8. l. penult. C. sub tit. prio, et explicatio.

Deduco primo cum Castrensi consilio 276. in princ. lib. 1. Marantha 8. n. 11. Iuste in l. penult. C. sub tit. ob contentionem legis, et praeiudicium aduocatum non opponentem ante litem contestatam exceptionem dillatoriam multari libra aurei, i. septuaginta et duobus aureis, siue solidis, vt interpretatur additio ad Ioan. Aquila tit. de monetis. c. 2. Corolario I. Cobb. eod. tit. c. 3. in prio. n. 3. nam in actis concilii Sinuesani dicit ad probandum Marcellinum Papam idoli turrificasse testes electos fuisse libra occidua i. assumptos fuisse 72. vt interpretat. Baronius anno Christi 302. c. 91. et 92. Cum conclusio ampliat. I. ab Alexan=

N. 9. Lite contestata in I. instantia dillatoria non potest opponi in ca appellationis.

dro consilio 31. n. 2. tt. 4 la eme in d. l. ita demum n. 7. Annania consilio 26. n. 9. et 10. Mandosio in additionibus ad Lanc allegat. 52. lit. P. Acevedo in l. 1. n. 14. tit. 5. tt. 4. nove compilat. et in locis prime citatis Zanfero n. 4. Arsinio l. 7. ampliat. 1. Tusco littera. E. conclus. 39 9 0. n. 21. et conclus. 39 91. n. 4. ut nec possit exceptio non opposita in instantia ante litis contestationem postea opponi in causa appellat. in cap. causa 62. de appellat. ex l. ita demum limitata in hac requi= tantia posse in 2a deduci, quia appellatio reponit appellante in statu quo erat ante litis contestata quo nunc poterat opponere dillatoria, et ex

Resolvit Sentia de appellat. 12. n. 47.

N. 10. L. a Romano singul. 39 9 0. Arsinio 1. ampliat. 7. ut

Dillatoria post litem contestatam opponi non potest coram arbitro. — procedat non tantum in iudicio, sed etiam in compromisso coram arbitro. nam exceptio dillatoria solum opponi potest usque ad litem contestatam in l. si quis 29. C. de pactis, facit etiam in l. 1. ff. de arbitr.

B. a Stephano Graciano disceptationum forensium c. 170. n. 2.

N. 11. nec virtute statuti. — ut procedat etiam stante statuto reservante exceptiones usque ad finem litis nam adhuc dillatoria est opponenda ante litem contestatam, facit etiam in l. 3. §. divus ff. de sepulc. viol.

4. a Lapo allegat. 112. n. 3.

N. 12. Dillatoriam potest opponi post actum equipollentem litis contestationi. — ut procedat non solum in litis contestatione, sed etiam in actu simili, seu equipollenti. V. G. in causis summarii processus, de quibus in clem. 2. de iudiciis. exceptiones dillatorie sunt opponende in primo actu iudiciali, ut resolvunt Felinus in c. exceptione n. 10. 1o. Sto. Matias Colerius tt. de processibus executiuis p. 4. c. 1. n. 66. quia ille actus habet vim litis contestationis, ut resolvit Didacus

* sumariis.

et quid hodie in praxi servandum sit. — Peres. in l. 1. gl. 4. q. 2. tit. 3. tt. 3. ordinam. que declaratio hodie in praxi non admittitur, quia iure Regio etiam in causis sumaris requiritur litis contestatio ut ex l. 10. tit. 1. tt. 4. l. 5. tit. 7. tt. 9. nove compil. deduxit Paz in praxi. 1. p. tmo. 2. pre. 6. n. 7. et declarat tamen L. a Zepota consilio 64. n. 4. Arsinio 1a c. 1. n. 20. Burgato consilio 29 1. n. 5. ut dillatoria ante li=

tem

te contestatam non solum debeat opponi, sed etiam probari. Cui obser=
vationi non obstat tex in d. l. exceptionem probare dillatoriam
reponendum peremptoria contendunt Donellus lib. 22 commen=
tariorum c. 9. ad fine Lanfeus tract. de exception. p. 3. c.
fin. n. 4 § contra omnium eorum fidem, et falsio: quia non è neces=
sarium, ut hic attenta hac litera dr, peremptoriam in initio oppo=
ni, potest n. quandocunque opponi ante sententiam in l. 2. C. sententiam
rescindi non posse. Unde attenta communi litera Respondent dis=
tinguens cum Cuiatio d. c. 2 § Bulteio s. n. 2 § Castrensi
relato à Lanfero s. a n. 4 b. inter dillatorias, quæ proficiscuntur
ex personis, et quæ proficiscunt ex causa, ut de primis statim cognoscat.
v. g. si opponat contra iudicem, quod non habet iurisdictionem, contra
actorem, quod in iudicio esse nequeat, contra procuratorem quod non habeat man=
datum, aut habeat sufficiens; aut quod proposuit libellum continentem
contraria, ut in c. examinata de iudiciis. De secundis, hoc è de res=
picientibus merita causæ post litis contestationem, et lapsum tamen ad op=
ponendas dillatorias praefixi admittat excipiens ad probationem et
in hoc casu accipit tantum in d. l. exceptionem Donellus lib. 24.
commentar. c. 2. et ex ea colligit Osualdus in notis Donelli Enu=
cleati lib. 22. c. 9. littera E. Et iungendo verbum probari cum
verbo, oportet, quæ manifeste ostendunt imperatores loquutos
de except. dubia; qualis non è declinatoria, vel alia similis, sed quæ
tendit saltim per se ad excludendam actionem. cuius probationem fa=
tigat reus cum excipiendo non offendat intentionem actoris in l. non utique
§ ff. h. tit. donec actor probaverit in cons. 1. de iure iuran.
in l. 1. et 1. 4. tit. 1. 4. p. 3. Unde exceptio ut hic dr ab ini=
tio litis fuit obiecta, ut constat ex verbis opponi quidem initio. et inten=
tione actoris probata denuo fuit opposita ad probationem repeti=
ta.

2º. do Antonio Gabrieli lib. 8. communium opinionum tit. de
fideiussoribus concl. 1. n. 57. Laterano decis. decis. pedem.
1 42. n. 9. Signorolus lib. 2. praesumpt. cap. 64. n. 40. ut si

* opposita

N. 1 § l. exceptionem C. de probat. tera defensa in textus.

N. 4.

N. 16.
Dummodo litis contestatio sit valida.

4.o a Bursato consilio 3 9 7. n. 1 4. Assinio 1.a limitatione 2. ut non possit opponi dillatoria post litis contestationem, si ea sit valida, secus vero si nulla. nam eam nullam impedimentum praestat oppositioni dillatoriarum in reg. non praestat de reg. iur. lib. 6. opposita exceptione iudex processerit ad ulteriora, eo ipso videatur reiicere dillatoriam. Pone exemplum cum Anton. Tessaur. comentar. lib. 2 q. diffinit. 1. n. 6. si opposita dillatoria iudex iussit litem contestari. Unde in eum ea necessarium esse a precepto litem contestandi appellare, docet Card. Zelotus de off. procuris. ubi exceptio. n. 9. Riccatia d. q. 11. n. 59. idque fuisse resolutum in Rota coram Seraphino 2 q. Martiniani. 1 5 7 4. firmat decisio Rotae Romanae 4 4 4. n. 6. cum si iudex vellet procedere super dillatoria, et super principali, quia tamen voluntas continet repugnantia, actus non valet, in l. ubi repugnantia. l. 4. q. ff. de reg. iur. docet Fulmus in c. exceptio. n. 1 4 5. lib.

N. 15.
dillatoria nec post litem contestatam momento opponi potest.

5.o a Sicardo in d. l. ita demum n. 7. Tiraquello de retractu conventionali § 1. glo. 9. n. 4. Assinio 1.a c. 2. limit. 9. ut non possit, ut non possit interponi lapso aliquo tempore post contestationem secus vero si in continenti ex l. lecta Ato. Us. dicebant ff. si certum petatur idest antequam quis divertat ad extraneos actus, ut docet Gotofredus consilio 1 2. n. 3 2. salvo tamen ut notat Osualdus d. c. 9. litera B.

Iuris legis lectae Us. dicebant ff. si certum petatur verus intellectus.

reclamantibus iuris regulis, et rationibus adductis 1.o n. 1 9. 1 6. et 1 4. nec in contrarium adduci potest Us. in d. Us. dicebant, cum debeat accipi solum in casu, quo loquitur, cum tamen possit pactum in continenti appositum reformare actionem precedentis contractus, ut usuras non debeant, nisi certe quidem ex ea summa, quae secundum legem conventionis creditori praestanda est, cum ex eo quidem recessum iam sit a priori stipulatione, ut recte adnotavit, et docet, explicat, atque erudit doctissime Hugo Donellus in l. in bonae fidei. n. 1 4. C. de pactis. quod quidem tenendum est, et absque ulla dubitatione servandum tot auctoritatibus, auctoribusque elegantissimis fulcitum adeo, ut in aliquo ab eo recedere nulli liceat.

4.o

4.º à Bursato cons. 3. § 7. n. 1. 4. Ossinio 5.º limitat. 12. N. 16. Dummodo litis contestatio sit valida.
Ut non possit opponi dillatoria post litis contestationem, si ea sit vali=
da, secus vero si sit nulla, nam ea nullum praestat impedimentum oppositi=
oni dillatoriarum in reg. non praestat de reg. iur. in 6. sunt tamen casus in
quibus dillatoria post litis contestationem opponi pot. Primus est si ex= casus, in quibus dillatoria post litis contestationem opponi pot., recensentur.
ceptio contineat causam continuam, seu grauamen successiuum, et durans. Primus.
Exemplum in except. loci non tuti, et suspecti, quae et post litem
contestatam opponi pot., ut docent Matthias Colerus d. n. 12.
Sicardus in d. l. ita demum n. 6. Gain lib. 1. practica. obser=
uat. § 2. n. 3. Decianus cons. 60. n. 6. vol. 1. Lanfrancus de
except. parte 2. c. 22. n. 10. ponens exemplum in except. iniustae
carcerationis, quae et post litis contestationem opponi pot., probat Mat=
thias Coller. tit. de processib. executiuis parte 4. c. 11. n. 26. 9.
Secus si per iudicem [illegible], nam ante proponeret, ut docent glossa verbo N. 17. Velsi opponens
ingressum in c. ex conquestione de restitut. spol. Felinus in c. excep= non fuit impeditus.
tionem n. 20. vers. 4.º [illegible] Collerus d. n. 11. Ursens practicar. Secus.
tit. d. obseruat. 2. Ossinio 5.º limitat. 3. Velsi iudex eam reiecit,
ut post litem contestatam probaret, secundum Ossinium 5.º limit. 9. si reserua=
uit dillatorias [illegible] ut docet Felinus in d. c. exceptionem n. 22. N. 18.
Tertius: si pacto, ut conuenerit dillatoria alterata fuit. ut argu. pot. tamen si dillatoria
tex. in l. qui fundum § 7. ff. de pactis docente Guido Papa fuit alterata pacto.
decis. 2. § 7. n. 4. Lanfrancus d. c. 22. n. 17. 4.º si dil= 3.
latoria reddit processum nullum, nam tunc opponi pot. post litis contes= N. 19. si reddit processum
tationem, ut resoluunt vbique Marsilius membro 9. n. 10. Ossi= nullum.
nius limitat. 2. Felinus n. 2 d. segr. Decius cons. 22. n. 6. 4.
probat Scatia de appellat. q. 11. n. 34. docens huiusmodi excep=
tionem etiam reiectam in 1.ª instantia opponi posse in ea appellat.
exemplum ponit in except. falsi procuratoris, quae post litem
contestatam opponi pot. ex l. 1. C. de procurat. resoluunt Caray=
na in additionib. ad Marsilium singulari 98. n. 3. An=
tonius Fab. lib. 8. Codicis tit. 23. diffinit. 40. Bantius
de nullitatib. tit. de nullitate ex defectu mandati n. 139.
commodius exemplum est in except. excommunicationis in c. 1. 5. tit. 6.

subreptionis rescripti, que quia reddunt processum nullum, post litem contestatam opponi possunt, ut resoluit Cardinalis Tuschus lit. E. conclus. 3. 58. n. 25. 26. et 27.

N. 20.
iure canonico ex iudicis arbitrium assignatur terminus peremptorius ad opponendas exceptiones dillatorias.

Que autem in ciuili procedunt, in autem canonico noue statutum est, ut iudex statuat terminum, intra quem dilatorias exceptiones opponat, quo elapso, audiendus non est in l. 9. tit. 3. p. 3. tradunt Modestinus Pistor consilio. 32. n. 27. et 62. Iacobus Sculteius obseruat. forensi. 8. n. 8. Paz in praxi tom. 2. p. 1. c. 6. in principio. Est autem dictus terminus iudici arbitrarius, assignatur enim ex arbitrium iudicis, cum in iure non sit expressus, ut docent ibi Panorm. n. 27. Felinus, n. 22. Parisius. n. 42. et 43. quos sequitur Menochius de arb. casu 240. n. 7. Semel autem terminus assignatus intelligitur peremptorius, et exclusiuus, etiam si non exprimatur in c. soluit 24. de offic. delegati, et de utroque, docet glossa uerbo peremptorie, in clem. unica. S. tit. Lanferus. d. c. 22. n. 22. quod in termino d. l. prefixo docent Blaredus in repetit. d. l. diffamari. c. 6. n. 46. Et Sculteius firmans se in praxi id saepe obtinuisse obseruat. forensi. 81. In quo decissio nostra est in praxi seruanda in utroque foro, cum post eius promulgationem ab imperatoribus non fuerit reuocatum, ut docent

N. 21.
quod hodie in praxi seruetur.

* quoad secularia.

Manto. h. n. 40. Rebuffus tit. de except. n. 40. et sic tis colligitur ex d. l. 9. ibi: puede el Juez dar un plaso perentorio al demandado nam hodie stante l. 1. tit. 5. lib. 4. noue compilat. debeant dillatoriae exceptiones opponi, et probari intra 9. dies numerandos a fine ultimi termini assignati in citatione ad comparendum, et respondendum, potest iudex ex ea dictum terminum legalem arbitrari, ut resoluit Paz in praxi tom. 1. p. 1. tempore 1. 4. pe. 5. n. 20.

Quod secundo ampliat. Licardus in d. l. ita demum. n. 8. Lanfero. d. c. 22. n. 6. Cobb. practicarum c. 26. n. 4. vers. 5. ut procedat in milite, minore, et Ecclesia, quia aduersus lapsum termini dati a iudice non conceditur

2º ampliatur.

a Felino in c. fraternitatis n. 6. vers. fallit 2º. de testibus. Ri-

tur

tur in integrum restitutio ad opponendam dillatoriam, in cuius opinionis fauorem fuit indicatum in senatu Neapolitano, vt refert Capitius decis. Neapol. 13. à n. 41. et pro ea facit. I.° quia lege 1. C. si aduersus libertatem non datur restitutio aduersus bonum publicum, et si non datur in nostro casu aduersus bonum publicum, quod consistit in remouendo exceptiones dillatorias, vt lites abuiiuenient, et litigantes laboribus, et expensis non vexent. 2.° exceptio dillatoria est modici preiudicii in l. 2. C. de precibus imperatori offerendis, id est modicum preiudicium non concedit restitutio in l. scio. 4. ff. de in integ. restitut. Ergo ad opponendam dillatoriam in termino omissam non competet in integrum restitutio.

A qua ampliatione

discedunt concedentes minori in integrum restitutionem ad opponendas exceptiones dillatorias Redoanus tractatus de rebus ecclesiae non alienand. tit. de in integ. rest. § 3. n. 6. Gama decis. Portugaliae 210. n. 13. Caldas Pereyra in repetit. l. si curatorem habens, C. de aduersariis dolo. n. 11. Azeuedo in l. 1. n. 16. et in l. 5. cor. 4. tit. 9. lib. 4. nouae compilationis firmat omnium Francus Fortius tract. de integrum restitut. ecclesiae p. 2. q. 6 a. n. 26. pro qua opinione facit. I.° minorem, et Ecclesiam restitui aduersus allegationem, et probationem omissam in l. minor. 36. de minoribus. in c. auditis 3. in c. cor. 7. de in integrum restit. aduersus quemcunque lapsum temporis in clementina vnica de in integ. rest. 2.° quia in ll. 5. et 6. tit. 5. lib. 4. nouae compilat. vbi in huiusmodi casu concedit in integrum restitutio. Inter quas opiniones distinguunt nouiores cum Felino in d. c. exceptionem n. 26. Assinio d. 1. limitat. 7. n. 2. Moli. lib. 3. de Hispan. primog. c. 13. à n. 6. Gutierr. lib. 1. practicarum q. 32. n. 4. Francus Fortio. 1.a n. 39. vt si ex omissione exceptionis dillatoriae sequatur minori, vel ecclesiae graue preiudicium concedenda sit restitutio ad opponendas dillatorias exceptiones iuxta sententiam Redoani; siuo leue damnum, et preiudicium inferat, neganda sit restitutio iuxta sententiam Felini, in quo iudicis arbitrio relinquitur, quod dicatur maius, vel paruum preiudicium firmant lo=

N. 22. Lapso termino ad opponendum dillatoriam fit an restitutio.

anus Andreas apud Mattheu de Afflictis decis. 3 5 8. n. 6. Et ex fortius. d. n. 13 quod falsso tamen, quia ut docent Corrasius in repetitione l. qui liberos. 2. par. n. 16. ff. de ritu nupt. Ioann. Aribal in l. post contractum n. 88. ff. de donationibus. Covarruvias lib. 2. variarum c. 3. n. 11. Caldas Pereyra 1a n. 7. pro minimo damno competit in integrum restitutio attenta generalitate textus in l. minoribus 6. ff. de minoribus. Et ideo dicitur propter solum interesse affectionis in l. si in emptione 3 5. ff. de minor. ex quo teneo simpliciter in hoc casu dandam restitutionem. Et ne tunc obstet adducta pro opinione Felini, ad primum textus tamen in d. l. 1. probari minorem non restitui adversus manumissionem a se factam, quod specialiter statutum est, quia libertas semel competens retractari non potest in §. semel. instit. qui ex causis manumittere non possunt, docent Ex fortius d. parte 2. q. 5 5. a n. 23. quod ad nostrum propositum adaptari non potest, quia praeterea salto aliud spatium dari potest beneficio restitutionis ad exceptionem proponendam, ut dari ad proponendam exceptionem non numeratae pecuniae docent Dinus sing. 13. Hippolitus sing. 622. n. 1. ad confectionem inventarii docet Rolandus de inventario. q. 12. n. 10. ad solvendum canonem post biennium, et deinde damnum poenae c. potuit de locato docent Iason in l. 2. n. 4. C. de iure emphiteotico. Romanus consilio. 4 0 7. Ruynus consilio. 210. n. 7. lib. 1.

N. 2 3.
Pro minimo damno conceditur in integrum restitutio.

Ad secundum procedens ex proxima litis restitutionem dari ob modicum praeiudicium facit, cum Corrario, et Covarruvias locis proxime citatis in d. l. scio, tamen probari pro modica laesione non competere restitutionem, quando ea maiori summae faceret praeiudicium, ne restitutio in utilitatem minoris inducta ei faciat praeiudicium, secus vero si maiori summae non faciat praeiudicium, sed minori utilis sit. Hodie autem restitutio hodie concedenda est cum qualitatibus requisitis d. l. 5. et 6. ubi examplicat Arcuado.

N. 2 4.
L. scio ff. de in integrum restit. intellectus.

2o. ampliat a Bartulo n. 4. Alexandro n. 5.

Lasone

latione. n. 26. in l. 1. ff. de reiud. Felino. n. 8. Parisio firmante omnium. n. 7. Panormitano. n. 9. Mantua. n. 5. et Montalbo in l. 9. Cod. 9. ff. 3. ut procedat non tamen in dillatoriis, in quas bonitas nostra, sed et in peremptoriis, ad quam oppositionem iudex potest statuere terminum, quo elapso non audiet. Quae ampliatio attento communi falsa est secundum statutum. et quia correctiva iuris civilis noviter facta. ut dixi. s. n. 2. non est ad casum non expressum non est extendenda in l. praecipimus in fine. C. de appellat. praesertim diversa ratione stante. omittere. n. potest dillatoriam ob lapsum terminum, est res modici praeiudicii, ideo admittit, quod de peremptoria obtingens, quod generat praeiudicium non dicimus. Attento tamen Regio admitteri, potest enim iudex terminum 20. dierum peremptoriae quidem certum, et finitum in in l. 1. Cod. 8. tit. 4. nunc compilat. abbreviare, ut docent Pal. d. n. 18. Afflicto in d. l. 1. n. 42. quod operari potest ex la= N. 25. te adductis a Messia in l. tolleti decimo quarto funda= mento 2. tit. n. 21. ea tamen abbreviatio hodie in praxi non exclu= ditur praeterquam omnino ab opponendo peremptoriam lapso termino, sed tamen efficitur ut breviori tempore ad opponendas exceptiones assignet, ut docet Afflicto in d. l. 2. n. 43. sicuti dicitur cum ratione restitutionis conceditur terminus ad opponendum, curretque tempori a die admissae exceptionis, ut dixit Capycius decisione Neapolitana. 88. n. 2. et si inquiras, quid dicendum sit in exceptionibus, quas vulgo appellant annomalas, seu mixtas, observans ex dictis in Pal. supra cit. n. 21. talem mixtam non reperiri, sed ex modo opponendi naturam exceptionis iudicari lapso enim termino dato ad opponendas dillatorias, quae vulgo dicit annomala, seu mixta non poterit opponi in vim dillatoriae, poterit tamen in vim peremptoriae poni ad merita causae, et extinguendam actionem, ut docent Panormitanus. n. 10. Parisius. n. 24. et Burratus consilio. 291. n. 2. Declarat tamen nostra dominus Pe. a

lapso termino ad peremptoriam per Regiam assignato excipiens admittit cum termino breviori.

N.26. assignati termini ad opponendas exceptiones non est de substantia, ideo eius omissio non reddit processum nullum. Felino ibi n. 21. vt assignatio termini non sit processui necessaria, praeterea omittitur, valebit processus, et pars, quae ex hoc sentiat grauamen possit appellare. Nec tunc obstat textus in auth. offeratur in fine. C. de litiscontestat. ralata a Graciano in c. finali § offeratur. 3. q. 4. nam loquitur in termino dato ad deliberandum, qui si praefigatur, tunc est de substantia iudicii, vt eius omissio annullet processum vi decreti irritantis, quod extat in d. auth. offeratur in fine, docet Ancarranus in c. 2. in fine de litiscontestat. lib. 6. cuius virtus est annullare actum contrarium in c. dudum § nos igitur in c. penult. de praebendis lib. 6. exornant Cobb. practica. c. 9. n. 4. Mandosius in reges Cancelariae regula 7. q. 4. n. 3. regula 11. q. 7. n. 2. secus vero est hic ob defectum decreti irritantis, cum non sint ligatae manus inferioris in c. si solis 6. de concess. praebend. lib. 6.

N.27. cum fit, debet fieri cum expressione causae. 2° a Felino ibi n. 5. vt assignatio termini fiat vrgente iusta causa, vt indicat textus noster vers. quoniam malitiose. quam causam recte faciet iudex, si indilationis concessione exprimat.

N.28. post terminum opponens non audiatur. 3° a Panorm. ibi n. 3. vt exceptione dillatoria opponens post termini lapsum non audiatur, vt indicat textus noster vers. nullatenus audiantur. quod verbum inducit nullitatem actus ipso iure, et irritat actum contrarium, vt docet glossa verbo, nullatenus in clementina 1. de sequestrat. poss. et fructuum. quam exornant Laudatio a Lenedo singul. 6 9. n. 1. et 2.

N.29. qui protestatus est exceptionem, potest eam opponere post terminum. Haec tamen 3° tripliciter limitatur. Primo in hoc ita quod. vt si pars protestata fuerit se velle opponere postea aliquam exceptionem, possit quidem eam opponere post terminum assignatum quia protestatio ius protestantis illaesum conseruat in l. Mensenius. § 4. vers. quid enim. ff. de negotiis gestis in l. si filius fam. 2 6. ff. ad Macedonianum. exornant Burratus consilio. 2 4 7. n. 11. Rolandus consilio. 5 1. n. 1 7. et consilio 5 4. n. 1 5. et consilio 6 9. n. 2 9. tomo 4. Decianus consilio. 1 9. n. 3 6. tomo 3. Petrus Surdus consilio. 3 1 0. n. 1 5. Gracianus disceptationum. c. 2 86. n. 2 8. et c. 3 5 6. n. 2 7. Tangerus. 1. p. 3. c. 1. n. 2 3 1. declarat autem in futurum in c. 1. de off. deleg., quod vi.

vt docent

docent Burratus consilio 2. n. 27. Decianus consilio 20. n. 15. tomo 2. et non tribuit iurisdictionem, ut docet Betius consilio 22. n. 8.

Requiritur 2° partis presentia, ut docent Menochius consilio 28. n. 21. Petrus Surdus consilio 135. n. 50. citato, ut notat decisio Rotę Romanę 328. n. 3. parte 1. id potest fieri coram iudice, si eius copia haberi potest, etsi non potest, fiat coram honestis viris, faciendo de his rogari notarium, ut resoluunt Menoch. de arbitrar. casu 232. n. 59. Gratianus disceptationum c. 260. n. 27. ut docent hi specialiter nominata exceptione gratia verbo, prestatę, Baldus n. 7. Imo. n. 10. Decius n. 11. Felinus n. 13. Panorm. n. 17. Parisius n. 18. Mantua n. 25. et ex prima ea, quare intra terminum non opponit. etsi opponens iudicis incompetentia, vel recusatione propter suspicione protestetur se alias exceptiones dillatorias habere, videlicet excomunionis, vel spolii, quas pendente recusatione, vel incompetentia coram eo iudice proponere nequit, ne in eum videatur consentire c. inter Monasterium de re iud. iunctis his, quę tradit Pal. 2. tomo 1. parte c. 6. ea. n. 23. quo protestatio debet repetere in vnoquoque actu coram iudice faciendo, ut resoluit Gratianus de exceptionibus c. 176. numero 20. | N. 30. quomodo facienda sit protestatio.

Textus in verbo nisi forte. si transacto termino ad opponendum dillatorias exceptiones aliqua orta sit exceptio, tunc haec dillatoria post terminum opponi potest in c. insinuante 25. de offic. de leg. docent Matias Afflict. hic n. 8. Fiscatia de appellat. q. 11. n. 52. et in locis supra citatis Sicardus n. 5. Marantha n. 9. Afrinius limitatione 1. Pal. n. 7. Tanjerus 2. parte c. 22. n. 7. nam ea, quę de nouo emergunt nouo indigent auxilio l. de gratare l. 2. § ex ea ff. de interrogat. action. c. cęterum § de iuramento calumnię. interim intelligitur in hac limitatio 1. si exceptio orta sit ex facto aduersarii, non opponentis, ut docent Vrserus practica 4. tit. 8. obseruatione 2. Maran. d. n. 9. ut iudex recusari potest * litem contestatam, si tunc suspicio oriatur, ut docent Gain lib. 1. practica obseruatione 33. n. 11. Bulteius in l. 4. n. 36. C. de iurisdict. omnium iud. Tanjerus d. parte 2. c. 4. n. 5. Secus vero si ex facto opponentis, cum sibi propria culpa debeat imputare, ut docent Saragna in additionibus ad | N. 31. exceptio orta post terminum ex facto aduersarii semper opponi potest.

* post.

Marsilianus sing. 9 d. n. 3. Fiscatia d. n. 52. Vi. subs= restringe 2.º Assinius 5.º §. 2.º sublimitat. Josephus Curia in vita Siciliae c. 2. n. 18.

N. 32.
nisi aliquo actu sit ex= ceptioni renunciatum.

.2.º si dillatoria opponatur antequam ad ulteriora merita causae procedatur, nam si opponens hic sciens aliquem actum faciat, eo ipso exceptioni renunciasse videtur in .l. Deferri .§ 2. in principio ff. de iudiciis, in d. c. insinuante, ubi not. glossa verbo: alioquin. docent Cobb. practicarum 5. 26. n. 2. Assinius 5.º §. 4.º sublimitat. ex quo motus Romanus sing. 3 56. docet exceptionem dillatoriam post litem contestatam supervenientem opponi posse protestatione.

N. 33.
ex qualitate supervenien= te, quando quis non habet privi= legium fori.

Quae limitatio habet locum in privilegio fori superveniente, nam reus criminis, si efficiatur clericus, potest declinare iudicium seculare, ut docent Bartolus post tamen .S. in l. aliquando pulla n. 2. ff. de iurisd. omn. iud. Joannes de Arnono sing. l. 29. probat in privilegio affectato Georgius de Cabedo decis. 241 et 25. lib. 1. docens senatum Lusitanum iudicasse privilegium non affectatum, sed principis proprio motu concessum, prodesse ad litem iam ceptam transferendam.

N. 34.
ignoranti non currit tempus.

.3. limitatur in verbo litis, qui ut exceptio dil= latoria orta ante terminum assignatum ad opponendas dillatorias, post litem contestatam lapso termino opponi potest si opponens iuraverit lapso termino illius exceptionis notitiam habuisse, docent Collegius hic n. 9. Moranta d. n. 9. Cobb. d. n. 2. Lancerus d. parte 2. c. 22. n. 1. Gregorius glossa 4. in d. l. 9. Fiscatia d. n. 51. et probatur in simili in c. fin. vers. nisi. qui matrimonium accusare potest. facit ratio textus in c. 2. de constitutionibus.

Quae limitatio ampliatur in 1.ª instantia ut non tantum in ea procedat, sed in ea appellationis, in ea n. potest opponi exceptio ignoranter omissa in 1.ª instantia, ut docent Francus in c. pastoralis. n. 1. et in c. cum cessante. n. 29. de appellat. Brevrodius tit. de appellat. 2 parte titulo 30. cum. 9. ubi 5.º Assinius §. quarto limitat. Fiscatia n. 51. quia quod opponi potest in 1.ª instantia post litem contestatam potest opponi in ea appellationis in l. prohane. C. de temporibus appellat.

Declarat 2. in locis proxime citatis doctri=

nio

rio, et Flexcatia, vt procedat in ignorantia iusta; secus vero inculpa=
bili, quia non illa, sed haec notat in c. penult. de clerico excom.
iurare autem tenet opponens sibi contra exceptionem cognitam non fuis=
se, vt resoluit Joan. Frixulteius observat forensi 11. n. 8. eam.
quae dependent ab animo, probant per iuramentum, vt docet glossa in 1. sig=
nificati 1. verbo iuitae de Homic. communiter recepta secundum Mas=
cardum nro 9 § 3. a n. 8. Alciatum reg. 3. praesumpt. 6. Roçianum
tit. 1. de probat. c. 39. n. 9. Illud tamen est notandum, 1.o cum Speculatore N. 36. quid hodie seruet in praxi.
tit. de dillat. §. 1. n. 9. in causis, quae apud sedem Appostolicam
ventilantur, non dari terminum ad probandum extra curiam dillatorias. 2.o
cum Panorm. hic n. 31. iudicem ex officio post lapsum termini posse ad=
mittere dillatoriam, quia termini iudiciales licet excludant partes. tamen Vbonul=
latenus, non tamen excludunt iudicem secundum glossam in c. 1. verbo quaerendum.
2. q. 1. facit text. in c. cum Ioan. 10. de fide instrum. in l. vbicunque
ff. de interrog. action.

Quibus sic affectatis, vt satisfaciam primae rones dubitandi explicant.
rationi dubitandi, dicendo posse iudicem generaliter terminum, seu dilla=
tionem minuere in c. cum sit Romana. de in princ. in c. reprehensibi=
lis. 2 6. in c. saepe. 4 4. in c. oblatae § 7. de appellat. in l.
2. ff. de re iud. in l. 1. C. de dillat. in l. 2 § tit. 2 3. parte 3. do=
cent glossa in auth. de litigioris. §. omnem verbo, cautionem. et in c.
quam consultationem verbo, arctari. de re iud. Felinus n. 1. Panorm.
n. 11. Decius n. 13. in d. c. cum Romana Menochius de ar=
bitrar. cau. 11. n. 9. quod procedit reclamant Cumanus a n. 2. Ripan.
14. Iason. n. 22. in d. l. 2. moti ex regula: indultum de regu.
tit. 6. quae non procedit existente iusta ca. vt docent Mathi= N. 37. reg. indultum de reg. iu. tit. 6. intellectus.
as Coll. n. 2. Franciscus Marcus decis. 3 3 3. n. 7. tomo 1.
Cobb. tit. 3. variar. c. 6. n. 6. ex qua priuat filius iure obs=
tinendi in l. si seruum 71. §. si quis suis ff. de acqui hered.
compellitur decreto pater bona statim filio restituere in l.
imperator. § 0. ff. ad Trebell. vt ibi not. tamen n. 6.

N 35. [to] si iuram. obstet ignorantia iusta

prosequit. Pinelus in l. 1. C. de bonis mater. 2 p. n. 3 1. et iuxta n. ca generales iuris dispositiones, seu regule soli limitari in l. 1. in fine ff. de offic. eius cui. l. si Saming. 3. ff. mandati decens Ringlitus singul. 1. 8 2. Tiraquellus de penis temperandis in pfat. n. 25. ma... in integru debet intra ... adveniu implorari l. fin. ... et ... in integ. rest. ... fin. ... fin. p. 6. Praeterea actiones reales durant 30. ann. spatio l. sicut in re. C. de prescrip. 30. et 40. nihilominus tn. pot iudex illud tps limitare in l. diffamari C. de ingen. et manum.

Nec tunc obstat lex difficilis in l. 4. §. siquis condemnatus de re iud. ubi si adiiciat tpis limitatio, suspect... na respondent Bartolus n. 7. Castrensis n. 2. n. habuisse restrictione, quia nulla fuit ca; que intellectu resoluunt comune Vincentius n. 3. Ripa n. 5. in d. l. 4. d. §. siquis condemnat. Alexander et alii ab eo relati n. 7. Iason cum eius sequaces n. 20 in d. l. 2. Panorm. in c. 1. n. 6. de dillat. Felinus in c. cu sit Romana n. 26. Si hec interptatio non esse vera sit, quia prorogatio, seu restrictio n. pot fieri sine ca in c. 1. de dillat. resoluunt ex omni Boerius decis. 45. n. 7. Cosmas in pragmatica tit. de auctoritate generalis consilii §. que tum ipso, ... Mattias Collerus de processibus executiuis p. 3. c. 6. n. 9. et dixi s. n. 21. ad tm aut d. §. siquis condemnatus n. pot adaptari ideo omissis his que tradunt Duarenus in d. § siquis condemnatus, Donell. ... 27. comens c. 4. ... Fran... 12. ... c. 27. ... et que vulgo circumferunt, p. eius explicat. observo cu Cumano ... in eius tc specie nulla limitatione tm legalis intercessisse sed solu in sntia, dies fuisse appositu solutioni, qui dies n. e quidem extrinsecu a sententia, ut dillatio legalis, de summa parsimonia ut in simili dr in l. 1. §. editiones ff. de edendo. que ... que apposita n. erat die tps illud imu adiectu limitaret tmu legale, ut vulgus putat, sd un dillatio posita in sntia incipiat

ac currere a tpe sntię, an vero post opp. tpr. r. ubi data pro=
solutu est, currat. Respondeo que Episcm. in hoc interpretatione
im favorabiliter sumenda, ut nunquam tps. recessu permanet debe
tri amplius xª quę sensu exurre in Relat. Alb. 9. 410. 3. c. 2.
oster ex eius simnosi edita p Ioann. Lucilaiu tom. 1. tit. 17. fol.
9 4. etri dicas, quare cu regulariter mitius agat cu lege, quam
ministro legis xª omnia allegationę l. Celsus. 23. ff. de arbitr.
otrariu fiat in d. §. siquis ɔdemnatus. respondeo id fieri duplici ra=
t. ex reg. odia de reg. iu. tit. 6. 2ª. mtp. miserationis ria ɔdem=
natis indulta in l. cu militi 16. §. 1. ff. de ɔpensationibus. Alter=
tera. A d. regula indultu. in summa si ɔdo assignat brevius
spatiu n servat indiciis precepta, qa repugnat lex quę ad
ad misericordia, servat in ɔdo assignat longius, qa tunc lex,
et iudex tendunt ad idq, scilt ad favendu reo. Vsicut in naturali=
bus sole occurrente, et n ats. sensibus humanu qlificat, ita in civili=
bus concurrente lege et n ats, iudicis voluntas habet in ɔsidera=
re et effectu sortitur.

Vt n obstet. ɔdom ex c. exceptionę 12. q. 5.
dic. Ax regula nri tex limitari in except. excoitionis, ɔdo. n.
exceptio excoitionis ponit in vim dillatorię ad effectu diffe=
rendi intentionę agentis, t pp ipsius, t iudicis, procuratoris
ve excoitione in quacunq, p iudicii opponi pot in d. c. exceptio=
nę docent Sigismundus Scaccia ottlio. 1. 2. n. 1. Ugolinus
de censur. tab. 1. c. 25. §. 6 n. 1. Sayrus tit. 2. thesau. casu.
ɔscient. c. 7. n. 6. et Ubi. s. Assinius limitat. s. Lanfernis p.
2. c. 8. n. 25. et c. 22. n. 8. cuius specialitatis rio assignat
in d. c. exceptionę in vv. necquisquam in periculu aię suę excoiru
ɔmunicare cogat. Vbi hanc rationę explicabo, et alios specia=
litatis rões duca.

Vt n obstet tex tertii argumti observo cu
Assinio d. limitat. d. id esspeciale in except. revocationis man=
dati, cuius rio e: dillatoria, quę reddit processu nullu post litis

N. 39 post litę ɔtestatam, vel termiu assignatu a iudice pot opponi exceptio excoitionis.

revocationis mandati.

oretiorione opponi per, vt dixi s. nu. et exceptione revocationis et huiusmodi, que post litis contestatione, ad terminum assignatum opponi potest

In qua (?) audiant; vt ... in ... in ... litis ... prescriptione, in c. cum dilectus. de religios. domib. ... vt avertitis in summa. et ... q. 2. sequuntur Bald. in ... n. 29. C. de ... Dominicus in c. ... de exceptio ... q. 6. ... n. 4. et ... allegant ... in c. solicitudinem § 4. in fine de appellat. respondunt ... decisione ... admittentes in exceptionibus ... Panorm. n. 14. Felin. n. 16. Alexandrum ... Parisius n. ... Alexand. de Nevo n. 4 ... Bononiae decis. 43. n. 10. vt intra terminum a iudice assignatum debeat quis opponere exceptione ... ne ... ex d. c. solicitudine, ... vt ... appareret, me fecisse, ... ad mea defensione, vt ... in reg. nullus pluribus. de reg. iur. ... 1. ... n. 2. ... nec in ea appellat. ... libellus, in quo ... nulla, et casu, quo valida sit, ... interponit appellatio, docet ... in l. 1. C. ... non est necesse, notat Bartolus, in l. si expressim § 3. ff. de appellationibus. ... in ... mihi vt. quia ... Ostia n. 18. ... n. 20. ... practica ... c. 26. n. ... finis ... ad laude, et gloria dni nri Iesus Christi, et Beatae Mariae absque peccato originali concepte, et Divi Iosephi cuius nomen a Baptismatis fonte fui sortitus

quia ... tui vivo.

Ad decimum c. 5 tto. de exceptionibus Salmanticae

Sumptum est hic textus ex ep. Inn. 3i. Missa monachis Parisiensibus, quae nec in epistolaris, nec in collectionibus antiquorum extat, quamvis tamen non extat, ut putavit excollium marginale in 4. collect. decretalium, cum in ea de hoc tto sit nullum verbum, extat tamen, ut hic in breviario constitutionum eius libri 2i. titulo 19. lacuna tamen ex originali forte Vaticano supplet in corpore iuris iussu Gregorii 13. emendato, et Parisiis sine glossa excluso anno Christi 1587.

Conclusio

excommunicatus potest excipere, recusare, et appellare, sed non potest reconvenire.

Contra quam conclusionem 1o. sic arguitur, communicatio cum excommunicato est prohibita simpliciter, et absolute iure divino Math. 18. sit tibi sicut Ethnicus, et publicanus. refert in c. nouit 13. in c. notandum 24. q. 1. 1a. ad Corinthios: cum huiusmodi, neque cibum sumere. Ut firmat Chrisostomus in c. ad mensam 24. 11. q. 3. 2. ad thesalonicenses 3. non commisceamini cum illo. 2a. Ioan. 1. nolite eum recipere in domum. quae sine dubio testimoniis firmant. PP. Flauia in 1. sicut apostoli. et Calixtus in c. excommunicatos 17. 11. q. 3. 1a. apostolorum institutione prohibitam esse communicationem cum excommunicato, sed lex humana quae inferior non potest derogare iuri divino in c. sunt quidam 6. 25. q. 1.

Contra, quae argumentis impugnat.

neminem posse defendi, et iuvari privilegio apostolico, quominus excommunicatum teneatur vitare.

.2°. ex c. Anastasius .9. 19. distinct.

ubi dicitur Leticum se subtraxisse a communione Anastasii 2i. quia communicaverat Fotino, qui communicaverat Acatio cuius Historiae mentionem facit Grat. in c. distinct. 96. §. quod vero 1. q. 1.

.2°. sic argumentatur ratio quare excommunicatus vitari debeat, ponit Innoc. 4. in c. 1. de sent. excom. in 6. ut ex hoc magis censura Ecclesiastica timeatur, communionis periculum evitetur, contumaciae vitium reprimatur, et excommunicati dum a communibus actibus excluduntur rubore suffusi ad humilitatis gratiam, et reconciliationis affectum facilius inclinentur, ita militant in excepte, recusat, et appellat, ut in respondent, ut colligitur ex c. pro tuas. 40. Xr. Ven. de sententia excomunicationis, quod excipere, recusare, et appellare non potest.

Ad txm in c. 3. tto. de exceptionibus tractatus explicandus à D. D. Mon leon primarie cathedre dignissimo moderatore

De exceptione excommunicationis obiiciendi = N. 1. Conclusio.

eni n. vr fateri qmutans fuisse dnum, et exceptio falsitatis instrumentum quandocunque etiam post sniam opponi potest, sic melius sumat textus rir, quam fecerint Abbas, et ceteri recentiores. id. n. qd habet in nro summario n. e. de nri tex, et rio resolutionis, prior resolutionis pars desumit ex. l. n. utique ff. h. tto. l. siquidem. l. n. exceptionibus, eod. tto. C. l. qqs. sceptra regula excepte. 6 3. de reg. iu. tto. 6. materia ultra ordinatios exornant Cov. lib. 6. tto. 1. variar. c. 2. n. 2. Palcianus de pbat. tto. 1. c. 22. Mascard. de pbat. cl. 8 7. Menoch. de arb. tto. 2. casu 9 2. et 1 7 9. Iulius Clar. tto. sniaz §. fin. q. 9 5. Ubi late Baiardus, Zaballos praticarum 3 6 1. Farinac. 1. tmo. q. 3 2. à n. 6 0. Grac. 2. tmo. discepttationum c. 3 3 9. Petrus Surdus decisione 2 5 7. Paulus Emilius decis. 1 8. et 1 9 0. p. Seraphino decisione 2 0 4. et 6 4 4. Rota Genuensis decisione 6 0. et 8 9. Veruyno decis. 2 6. et 2 7. 2. p.

Secunda resolutionis pars afirmat ex = N. 2.
l. querela 12. C. ad. l. Corn. de fals. c. 2. causa §. de pbationi. l. 2. tto. 2 6. p. 3. l. 5. tto 7. p. 7. Antonius Gom. 3. tmo. c. 1. n. 5. Figualdus Rusius in pratica: quomodo pcedi debeat p exceptionem n. 17. et tto. de falsis d. n. 2 4 5. cum aliis allegatis a Gimenez in concordia utriusque iuris ad hunc txm, et ad d. l. querela et legitime adductis à Farinac. 1. tmo. q. 1 0. qqs addendus e simi=
li,

tis tis quoad personas, et causam principalem in c. cum venerabilis 7. de relig. dom.

Sed adversus predictam conclusionem illud in primis obstat, quia qui unum confitetur, confiteri id, quod ex eo necessario sequitur. c. quoties. distinct. c. translato de constitution. c. cum super. 2 §. de offic. deleg. non aliter ac transigens de crimine confitetur crimen, de quo accusatur. l. quoniam §. ff. de his qui not. regulare non est, ut qui vult consequens necessario censeatur velle et antecedens. l. illud. 76. ff. de acq. hered. l. 2. ff. de iurisd. omnium iud. c. preterea. 5. de offic. deleg. at in permutationis contractu necessario presumitur dominium in permutante. l. 1. in fine ff. de rerum permutat. c. 1. c. adquisitiones eod. tit. ergo procurator ministerii excipiens de episcopi permutatione necessario fatetur episcopum dominum fuisse tempore permutationis, et auget argumentum ex l. preterea. 10. § de transaction. ubi per exceptionem initae transactionis super iurisdictione capellae, per quam monachi liberatos esse a subiectione dicebant. intentio episcopi actoris contra monachos fundata est ex c. venerabile 34. ... et 2. § de elect. ubi qui excipit se absolutum esse ab excommunicatione, fateri videtur, quod prius fuerit excommunicatus.

2º. sic ad substantiam permutationis dominium requireretur in permutantibus, ut in textu nostro, et d. l. 1. in fine ff. de rerum permutat. at vero ecclesia, uti res sacra non est in bonis alicuius §. nullius. instit. de rerum divis. ergo non recte ecclesia permutata fuit una ecclesia cum aliis. Et auget difficultas ex eo, quod permutatio ecclesiae S. Viti pro aliis ecclesiis, et possessionibus sine auctoritate superioris facta fuit, quod non ... est. c. questum. c. cum olim. c. fina. de rerum permut.

3º. sic, producens instrumentum non potest illud impugnare, textus in c. cum olim. 19. de censibus. sed monasterium in textu nostro permutantes in c. cum olim. 19. stans in textu nostro instrumentum protulit, ut ex litera constat, ergo non potuit illud de falso arguere. Ultimo sic. omnis exceptio aut dillatoria est, aut peremptoria, ut dictum

est

ē in Ra. et in c. pastoralis. c. inter monasterium. de re iudicat. l. ita demum. C. de pbat. l. exceptionem. C. de pbat. l. fin. C. de tamen peremptoria opponenda est usque ad sententiam. c. 1. de ordine cogn. c. 1. et 2. de litis contest. Abb. 6. l. peremptorias. C. sententiam rescindi non posse. et quod nec exceptio falsitatis contra instrumentum pot opponi post sententiam. *de curas

Quibus tamen non obstantibus contrarium respondet Innocen. ... verissimaque est eius decisio, et refert ab Antonio Augustino in 4a collectanea decretalium tit. de confessis. cuius tres refert rationes dividens contra in d. regula exceptionem quam sequitur Petrus Rebuffus, Abbas n. 26. Felinus. n. 4. distinct. n. 9. Parisius. n. 6. Alexander de Nevo n. 4. Martias Collerus ... receptior tamen est, idest, exceptionem non videri actoris intentionem fundare, quia in dicta disputatione semper attendit, quod principaliter agitur. l. 1. ff. de auctoritate tutorum. l. si quis nec causa. 4. ff. si certum petat. l. virum ... ff. de furtis, cum latia adductis a Tiraquello de ... tit. 1. §. 30. glo. 3. et actus non debet operari ultra intentionem agentis. l. non omnis. 19. ff. si certum petatur. cum igitur exceptio ad excludendam intentionem sit,* l. 2. ff. de except. instit. eod. si per illam reus intentionem actoris fateri videretur, iam exceptio ultra illius intentionem, et voluntatem, imo contra ipsam effectum produceret, et inde eveniret exceptionis remedium ad defensionem inventum, ut in d. principio, operari condemnationem contra regulam. l. legata inutiliter. 14. ff. de adim. legatis, et producere duos effectus contrarios contra sententiam legis. l. 1. §. fin. ff. de solut. c. maiores de Baptismo. Et quamvis predicta ratio frequentius recepta sit a scriptoribus ..., non leviter patitur difficultatem exeo, quod inepta confessio, et exceptio sepissime confitenti, et excipienti nocet. l. 1. §. si autem ex locato ff. si mensor falsum mod. dix. l. 1. §. labeo. ff. de fluminibus. l. 1. et 2. C. de formul. subl. d. c. praeterea. de transactionibus. c. solicitudinem. q. 4. de appellat. c. ad decimas de restit. spol. Abb. 26. *nec causa *actoris

Quare verior ratio est, excipien=

piente non videri intentionem adversarii confiteri, quia semper exceptio opposita subeadem conditione, si actor suam intentionem probaverit, nam haec regula sit utriusque iuris: actore non probante reum, etsi nihil praestiterit, absolvendum esse l. qui accusare. C. de eden. l. actor. C. de probat. c. cum Pecta Securina in fine de ca pass. et propriet. c. unico ut ecclesiastica beneficia, reus quod excipit ea lege, et conditione exceptionem videtur opponere ut in utramque, videlicet si actorem probaverit, nec se ipsum ad probationem exceptionis restringit, si vero probaverit, et ipse exceptionem suam probare teneatur, non aliter, idque natura exceptionis maxime convenit, ut probat text. optimus in d. l. siquidem vers. tum demum. l. negantem quaestio 6. except. submota. C. de act. et oblig. l. extat. 21. ff. de eo quod certo loco, ubi bar. et in l. 2. et in l. exceptio 22. ff. de eo l. in except. 19. ff. de probationibus: Quam rationem licet non ita explicatam sentit glossa in d. l. non utique et Cumanus, Salicetus in l. exceptionem, n. 5. cod. de probat. Romanus in l. cum mulier. n. 19. ff. sol. matrimon. Cobb. lib. 2. variarum. c. 2. n. 2. Pacianus lib. 1. de probation. c. 22. n. [illegible]

[illegible] xggs. I. infert, decisionem nostri textus, et similium procedere in casu dubio, in quo excipiens non videtur fateri intentionem adversarii ex rationibus supra adductis. Non vero ubi constat ita opposita esse exceptionem, ut reus fateatur intentionem actoris veram esse, ut si expresse id asserat, vel ex forma proponendi ita colligatur, constat ex d. c. praeterea de transact. lib. se confitentes in re. et ideo in d. regula exceptionem et in summario nostro non videtur, quod excipiens non fatetur, id quod non videtur fateri, significant in dubio ita interpretandam esse exceptionem, probant Antonius n. 3. Immol. 20. Abb. 26. Alexander de Nevo. 49. cum aliis allegatis a Paciano lib. 1. c. 24.

II. infert regulam nostri textus procedere, licet exceptio simpliciter, et absolute absque ulla conditione opponatur, sic. n. RR. et glossa, qui nobis Sanctae regula

gulam

gula tradiderunt, docent generaliter) et ita generaliter accipi debent. c. si Romanorum. 19. distinct. l. 1. §. generaliter ff. de leg. praestand. et constat ex rationibus, et iuribus supra adductis in ratione decidendi. alias n. non esset posita vis in exceptione, sed in conditione contraria regula, tam in d. reg. exceptione, et in d. l. non utique. Quam sententiam probant Innoc. n. 2. Ioann. Andr. 18. Belarmera. 12. Antonius. 4 3. Imm. 2 0. Abb. 2 6. Felinus. 1 2. Decius. 7 5. Alexander de Neue. 49. Parisius. 4 7. Mathias Colerus. 1 5. h. Coll. d. c. 2. n. 2. cum aliis pluribus relatis a Paciano. 1. c. 22. n. 1 5. Contrariam sententiam probent glossa ibi ubi, Oresmus, Bart., et Socinus in d. l. non utique, Dinus in d. regula, exceptione, practica Papiensis, ubi, si alius aliis exceptionibus. n. 9. qui mouent ex l. 1 2. ubi. ratio si creditor, ff. de probationibus. Ubi onus probandi incumbit reo, quod excipit se soluisse: sed tamen ubi ille intelligendus est quando intentio actoris aliter fundatur, quam per simplicem exceptionem rei, ut in l. 1. C. eod. tit. ubi notat Paulus. n. 3. Mouentur et ex textu nostro, ubi exceptio permutationis non fuit simpliciter opposita, sed conditionaliter. ibi: quod etsi dicta Ecclesia dudum etc. cui tamen respondent dd. relati, quod Romanus Pontifex in decisione nostri textus. ubi, intellecximus, non fundat super exceptione conditionaliter opposita a procuratore monasterii, sed super regula iuris communis, quod excipiens non videtur fateri de intentione aduersarii. quae ratio tanquam generaliter dicta attendi debet. l. regula. §. penult. ubi Bartol. ff. de iur. et facti ign. Cui interpretationi contrariae conatur satisfacere Socinus in d. l. non utique, quae impugnat Decius. supra. Verius tamen quia in textu nostro non fuisse opposita exceptione permutationis sub conditione, sed pure, et absolute, quia non significat dictio illa, etsi, quae exponitur pro quamuis, l. 1. §. renunciato numeta glossa ubi, etsi, ff. de noui oper. nunt. c. dudum ut. nos igitur. de electione libro 6. ut melius explicat Parisius. n. 5 0. Mathias Colerus. 7. fi.

N.12. 3. infert regulam [illegible] non solum procedere in reo excipiente, verum et in actore replicante, quia exceptionis, et replicationis par est, et adequata conditio. l. in exceptionibus. C. de exceptionibus et sicut exceptio obiicitur ad confitendam, sed potius ad elidendam actoris intentionem, ita neque replicatio ad confitendam rei exceptionem, sed magis ut per eam repellatur ius exceptionis. l. 2. § 1. ff. de except. et in principio instit. de replicat. et sicut reus excipiens non videtur fateri actoris intentionem, ita actor replicans non videtur fateri exceptionem rei gl. in d. reg. exceptionem ubi [illegible] Abb. n. 27. Alexander de Nevo. 4. 9. Collectus 21. [illegible] Alex. n. 23. Iason. 57. in. l. [illegible] ff. de verbor. oblig. cum aliis relatis à Vaziano. d. c. 22. n. [illegible]. Unde si maritus uxori dotem repetenti obiiciat exceptionem adulterii, illa vero replicando marito lenocinium obiiciat, per hanc n. replicationem non fatetur se esse adulteram, [illegible] in l. cum mulier 49. ff. soluto mat. ubi Romanus, Paulus, et Cumanus late explicant, et propterea dos est restituenda uxori, cum delicta non mariset, quod paria delicta mutua compensat. [illegible] l. viro, atque uxori 40. ff. sol. matr. compensat. et [illegible] de adult. quod intelligendum, dicit [illegible] agat ad dotis restitutionem, [illegible] exceptionem, secus vero si criminaliter, tunc. n. compensatio non datur. arg. l. si. [illegible] § quotiens ff. de compensat. [illegible] utraque puniendus erit. l. 2. § non publico ff. ad l. Iuliam de adult. ubi hanc differentiam assignat [illegible] in c. delicti. y. a. et [illegible] et alios, Barbosa in d. l. viro atque uxori n. 4.

N.13. 4. infert veram non videri sententiam Bartoli in l. Stichus [illegible] § idemque si ff. de liberatione legata asserentis accusatum de homicidio et excipientem se occidisse hominem ad sui defensionem, non probata defensione puniendum esse poena homicidii, quia [illegible] iuris praesumptio ex l. 1. C. ad l. Corn. de sicariis. l. 1. § doli mentio ff. vi bonorum raptor. c. 1. ubi gl. [illegible] de praesumpt. et regulam [illegible] non procedere, ubi praesumptio est contra excipientem. Quam Bartoli doctrinam ita intelligunt, et interpretantur Abb. n. 17. et dd. [illegible] in c.

cum venisset

cum venissent de institution. Decius d. n. 82. cum aliis pluribus
relatis ab Antonio Gabriele d. tit. 1. de delictis conclus. 2°
.19. Iulius Clarus lib. 5. §. fin. q. 55. n. 15. et 4° Baiardo. n. 41.
Menochius de arbitrariis lib. 2. casu. 93. n. 1. Mascardus co=
clus. 6 7. Decis. Rom. 8 02. 1. p. diversor. et 2e seruan=
dam in praxi post Iulium Clarum assertione Rojas de Haereticis 1. p.
.n. 1 60. Gracianus reg. 85. in prio. Caeterum obstat regula nri
tex, et similium, et omnes decidendis supra adductae, quae omnes militant in predicto
casu. Adversum quoniam is, qui accusat aliquem de homicidio aperte accusat de eo
iniuria comisso; at vero qui exigit ad defensionem occidisse, et vulnerasse, di=
cit iniuste occidisse, et ideo aperte negat, quod adversarius affirmat, quod fieri non potest
ut ex illis verbis, quae manifeste negant, cessio colligatur contrario, et omnes
supra adductas. Unde merito contra Bartolum tunc intellectum defendit Salicetus
in l. unica. n. 8. C. de confessis cum pluribus relatis ab Antonio Gabriele n. 2.
Mascardo d. supra et communiter reprobari dicunt Hippolitus consilio. 136. n.
31. Boerius decis. 2 43. nec Bartolus bene perpensus loquitur in hac
specie, siquidem non agitur de exigiente, sed de eo, qui interrogatus a iu=
dice de homicidio de quo contra eum urgebat presumptio, et infamia, fatetur
hominem occidisse, pro sui tamen defensione, in qua specie cessio illa nocet
reiecta qualitate defensionis, donec probet, quod male presumunt de
his, quae sunt de genere prohibitorum. l. a d. l. 1. C. de sicariis cum similibus
supra relatis. In quem sensum vera quidem, et certissima est Bartoli doc=
trina est, et recepta a doctoribus supra a Felino. n. 15. Decio
.20. Parisio 4. d. Alexandro de Nevo. 5 2. Sic Bru=
niore in compendiis resolutionum. vs. delictum confiten. Et a doc=
tissimo Ceballos communium. praticarum quaestionum quaest.
B 62. n. 10. et ab eleganti, et eloquentissimo, et omnino op=
time recepto Andrea Gailo lib. 1. de pace publica. c. 17.
et aliis plurimis, quos brevitatis, et claritatis maioris gra=
tia referre omitto, tamen quidem unicum adducam memoria tenen=
dum dignum, videlicet Petrum Surdum cons. 173. n. 12. volumine 2.

in hoc consentientem

N. 14. An autem in casu ista delicta confessus pena ordinaria sit puniendus, controuersum est, ut hic referunt DD. et communior et receptior est negatiua sententia, quam placuit Abbati in c. audiens n. 8 2 [illegible] 3 o. q. de praescript. Piminaldo iuniori in l. ut uim n. 240. ff. de iust. et iure. Fabro n. 25. Gozio d. c. n. et est communiter recepta secundum Antonium Gomez 3. tomo c. 3. n. 26. Didacus Perez 1. tomo ordinamentorum col. 9 3 2. Pedro Surdo decis. 257. n. 7. et probatur argumento l. fin. C. de probationibus et quia ex praesumptionibus et violentiis nemo ordinaria poena puniri potest c. afferte, c. literas 2. de praesumpt.

N. 15. Sed ad pleniorem totius materiae cognitionem aliqui casus distinguendi sunt. primus est, quando exceptio pure, et simpliciter opponitur, et tunc reus non videtur fateri, nec fundare actoris intentionem contra regulam nostri textus, et similium. Secundus casus est, quando exceptio opponitur cum aliqua qualitate, ut si actor petat 100 pure promissa, et reus excipiat, sub conditione promisisse, ad huc non censetur negare actoris intentionem, nec cogitur probare qualitatem confessionis, si actor prius non probauerit suam actionem ex d. l. siquidem ubi glossa magna, quoniam exceptio opponatur unico contextu et oratione, et contineat unicum tantum capitulum, non potest diuidi, in que ab actore acceptari debet in totum, et reprobari argumento l. 1. § ff. de verborum obligationibus. 3. casus est, quando exceptio continet duo facta, et duo capitula separata, ut si reus fateatur recepisse pecuniam, id solutam esse factum fuisse de non petendo pacto, et se illegitime natum, sed tamen dispensatum, et legitimatum, tunc non responsio fundat intentionem actoris adeo, ut non probata solutione, et pacto de non petendo, aut dispensatione condemnandus sit, quia cum duo facta separata contineat, diuidi potest, et pro parte acceptari ab actore, et pro parte impugnari arg. l. Aurelia [illegible] 26. § ult. ff. de posit. l. finalis ff. de iur. patron. contra quem explicanda glossa magna. l. siquidem recepta communiter secundum Boerium de=

cis

decisione 243. et plurimos relatos à Graciano de spat. lib. 1. c. 25. n. 3. et 42. Ceuallos praticarum quaest. q. 362. Farinacio 3. tomo. tit. de reo confesso. q. 81 in c. 4. Pedro Surdo. decisione 257. Jeuissano decisione 46. lib. 2. Antonio Gama decisione Portugaliae 337. n. 7. cum aliis allegatis in principio, et iudicium hanc distinctionem ingeniosissime fuit in Rota Romana resolutum, ut refert Gracianus. 2. tomo. disceptation. c. 339. in principio. licet contrariam sententiam in ultimo casu defendant Fau. in §. item si quis postulante in principio, et Gomesio. n. 17. institut. de action. Robertus decisione 249. n. 9. Menochio de arbitrariis lib. 2. casu. 93. n. 22. et iure Regio diuidi non posse confessionem existimet Acevedo in l. 2. tit. 7. lib. 4. compilat. n. 67. quem merito impugnat Florez de Mena in additionibus ad decisionem Gamae [illegible].

Ex quibus inferri potest ad interpretationem l. 5. tit. 21. lib. 4. compilat. de confessiones claras. ut confessio qualificata, quae unum tantum factum continet, nullo modo diuidi posset, nec fieri executio contra confitentem non probata qualitate. An vero si confessio duo facta separata contineat, diuidi possit, et acceptari pro parte, ut paratam habeat executionem pro parte acceptata, valde controuersum est. et affirmatiuam sententiam defendit Gutierrez lib. 1. praticarum. q. 126. motus doctrina glossae in d. l. si quidem quam sequuntur probauit. contrariam defendit Aviles in capitulis praetorum. c. 10. verbo executioni, n. 28. quem videntur sequi Parlad. lib. 2. rerum quotidian. c. fin. 1. parte §. 4. n. 11. Gonçalo de Paz in praxica. 4. parte. 1. tomo. c. 3. n. 53. Baldes in additionibus ad Rodericum Suar. in l. post rem iudicatam notabili. 3. n. 1. mouetur ex l. 6. tit. 3. partita 3. qua sententia ego olim consultus in facto considerabam executionem in casu nostro odiosam ex l. minor. 25. ann. ff. de minor. et quod ius exequendi in proposito casu oritur tantum ex confessione, quia in confessione confessus pro iudicato habetur l. 1. de confessis. quod si confessio pura, et absoluta non sit non videtur reus seipsum condemnasse, cum non fateatur debitum eo modo, quo petitur, sicut et sententia certa, et clara esse debet textus in §. curare institut. de action. sic etiam et instrumentum

N. 16.

* ante.

publicum, quod de iure executionem paratam habet l. 2. tit. 21. lib. 4. sibi conditionem, et qualitatem habeat, ante purificationem exequi non poterit Suar. in d. l. post rem iudicatam in declarat. l. Reghi limitat. 4. Cobb. lib. 2. variarum c. 11. Aviles. Et quia sicut actor non vr deduxisse in iudicium quod non sentit. l. siquis intent. ff. de iud. ita nec reus confiteri vr, quod non sentit. l. si ex tito. 20. in fine ff. de except. rei iudic. alias reus esset deterioris conditionis contra legem favorabiliores. l. 65. ff. de reg. iu. In qua controversia sequenda est in praxi sententia Gregorii Lopez in l. 2. tit. 22. p. 3. ut facta confess. qualificata a parte actor acceptet in quantum in sui favorem facit, et iudex percipiat, ut sine praeiudicio via executiva reus qualitatem suae confessionis probet, alias fiet executio. His ita constitutis non obstat 1° loco adducta ratio dubitandi, quorum difficultatem gloss. verbo, confessus, asserit exceptionem conditionaliter proponendam esse

N. 17.

premissa negat. ne reus videat intentionem actoris confiteri: velutisi actor petat a me. 100. quae asserit mihi mutuasse, et domum vendidisse, debebem negare mutuum, et petitionem quod si appareat, solutionem fecisse, et pactum de non petendo, similis gloss. verbo, tertia in d. l. siquidem. et esse tutiorem formam excipiendi, docet gloss. in d. reg. exceptionem, et Dinus in fine, Angelus in §. 1. n. 27. instit. h. tit. et hac praxi uti cautos advocatos docet Baldus in d. l. siquidem. n. 4. tam in civilibus quam in criminalibus, ut refert Pacianus lib. 1. q. 21. n. 8. et tum non obst. quod etsi dudum. etc. quae ad hanc notat Soccinus in d. l. non utique, et dixit singularem Lapo in l. 40. n. 18. ff. de rebus obligat. ad defendi non post, quia ut dixi sup. in themate non conditionaliter, sed pura, et absolute exceptio opposita fuit; cum etiam quia praedicta formula excipiendi in foro conscientiae tuta non est, quia ubi veritas est in contrarium docet mentiri, et ita reiicitur a gloss. in d. regula exceptionem. et a pluribus relatis a Pabiano, sed Ceballos practicarum quaestionum q. 362. n. 9. et merito, quia in iudicio et illi, qui alias iustam causam fovet, non licet falsitatem, et mendacio uti c. nequis arbitret, et c. sequi. 22. q. 2. docent Divus Thomas, et plures alii relati a Cobb. lib. 1. variarum c. 2. n. 1. Diego Perez. 1. tomo ordinament. cum. 669. Gutier. lib. 1. practicarum q. 60. n. 4. Ceballos

q. 361.

q. 3 c. 1. et ita limitandi sunt gl. in c. cupientes § quod si per vigintiduo, malignantium de elect. in 6. et in c. dns nr. 2 q. 2. quae docent licitum esse fallaciis uti contra fallaciam, et malitias adversariorum arg. l. cum patens § 8. Titio ff. nec videbitur dolo fecisse de leg. 2. cum late adductis a Iacobo Valenzuela tit. de privilegiis num. 1024. § privileg. 72. Parladorio lib. 1. rerum quotidianarum c. 2 n. 1. Tamen intelligendum est, dummodo non utatur quis falsitate, vel mendacio, quod nec pro salvanda vita hominis licitum est c. omne genus cum seqq. 22. q. 2. cum latissime adductis a Zenedo in collectaneis ad decretales a. 201. ex quibus improbanda est sententia glossae, omnis et eorum existimantis, quod interrogatus, an centum mutuo acceperit, quae ab eo petuntur, si tamen secreto soluit, poterit iurare nihil sibi mutuatum esse, ut sic alteris iniuria, et columnia repellat. quam sententiam probant Ancarranus, Felinus, Decius, et alii relati a Cobb. s. n. 4. Petrus Suarez de religione 2. tomo lib. 3. c. 9. n. 6. nec admittenda est eorum sententia, qui volunt eo casu ita respondendum esse, si mutuasti, solui, cum paria sint mentiri in iudicio, aut veritatem occultare c. quisquis. 11. q. 3. c. 1. de crimine falsi. praesertim cum in nostro Regno teneatur reus positionibus aperte respondere affirmando, vel negando, alias habebitur pro confesso l. 1. et 2. tit. 7. lib. 4. compilat. et ubi adiectis* his, quae obscure tradit Quesada diversarum quaestionum c. 30. n. 4. consulendum est reo sic sciento, ut postulet positionis formulam corrigi, ut non simpliciter interroget, an mutuo centum acceperit, sed adiiciatur quorum debitor sit, tunc enim absque labe periurii cum iuramento respondere poterit, negando positionem, ita consulit Baldus consilio 3 8 6. voluminis 5. Felicianus in d. l. 1. § si quis simpliciter. n. 4. ff. de verborum oblig. Perez 1. tomo ordinam. col. 915. Paz Sanctianus d. c. 29. n. 4. Acevedo in d. l. 2. n. 72. Unde verba interpretatur gl. ne respondendum est decisionem nostri textus generaliter procedere in except. pure, et simplici, etiam non positio negatur, vel dicitur, ex his, quae late dixi in ratione decidendi, et illationibus.

Nec obstare argumenta

* adiectis.

e n. verissimum, quod si aliquis assereret, emere est fateri id, quod ex eo necessario sequitur, ut alias est ... allegata. Ceterum in specie nostri textus non requiritur necessaria consequentia; episcopus permutavit, quod dominus erat, et ei permutatio non potuit de facto intervenire. Itaque merito procurator monasterii excipiendo de permutatione non videtur fateri intentionem episcopi. Sic Abbas confessus similis in d. reg. exceptione, sequuntur Romanus in ... cum multis ... cum aliis relatis a Paciano s. n. 12. idem dicentibus in exceptione pacti de non petendo, et solutionis.

N. 48. Nec obstat textus in d. c. ... de testibus, quia non loquitur in confessione rei ex qua adversarii intentio plene probatur, ut ... textus vero ... in exceptione, et qua ... distinguerit, si praecedat confessio, ut probant Antonius n. 2. ... Imola 20. Abbas 26. Alexander de Nevo 29. Mathias Colleru[s] 9. ... cum aliis adductis a Paciano s. c. 24. Non etiam obstat textus in d. c. venerabilem 34. ... de elect. loquitur non in diversa specie, nempe in eo qui existimat se ligatum esse ... ut nos ... de sua ... et ... ad utilitatem eius, et favorem, ut consequatur beneficium absolutionis. Secus vero erit dicendum in eo, qui ... se absolutum esse ... exceptio opposita non ... fateri, fuisse ... ad fundandam intentionem alterius qui exceptionem opponit ex reg. nostri textus, et similium, et probant Bartol. in d. l. de eo n. 7. Cumanus 12. Alex. 30. ... Cobb. in c. alma mater 1. ... § 12. n. 1. Mascardus ... 707. Denique non obstat vulgaris regula d. l. de eo, quod ... praesupponat ... id non intelligendum est ex mente doctorum ... quando ... legitime constat per veras probationes, et partis confessionem, secus vero per exceptionem ex reg. ... et ... nostri textus.

N. 49. Nec obstat secundum argumentum ... quia ... dominium non sunt, rerum Ecclesiasticarum ... procuratores, et administratores cum libera potestate a ... ut in c. 2. ... de donat. c. videtis c. si eps c. penult. et fin. 12. q. 1. cuius administrationis ratione quasi domini censentur c. volumus c. indicatum 89. distinct. itaque

alienatione ... [illegible]

alienare res Ecclesiae, solemnitate h. i. indulta potuerunt. c. si excep=
tionem. 12. q. 2. c. multi. de rebus Eccl. et probat ex textu nostro. cum
neque sacerdotum alienare, et pro rebus Ecclesiae res vindicat agere pot.
ut notant. DD. in. c. cum super. s. de causa poss. et propriet. et in c. ex
literis. s. de probat. et colligit ex textu nostro in ver. ideo. ea tamen po=
terat eps. vindicare. Unde cum in permutat. rerum temporalium et pro=
fanarum inter privatos celebrata requirat dnium in permutantibus. l. 1.
ff. de rerum permutat. ita et in permutat. bonorum Eccl. in qua non dicitur rerum do=
minium necessarium est quasi dnium in prelatis, et aliis personis permutanti=
bus, et sic intelligendus est textus noster ibi. nec cum alio, qui cum dno, tanquam eo, qui
habebat loco dni, legitime valeat celebrari. cum non expediat alio modo
rerum Ecclesiasticarum permutationem fieri nisi pro earum Ecclesiarum utilitate. d. c.
nulli et propter hoc de rerum permutat. ut valeat, necesse est, ut fiat inter
proprios prelatis, qui licet veri dni non sint, loco tamen dnorum habentur.

Ex quo de= N. 20.
duxerunt DD. hic, quod cum non solum bonorum Eccl. verum etiam ipsorum beneficiorum et
prebendarum auctoritate superioris fieri possit permutatio. c. quesitum. c.
cum olim. s. in universorum. de rerum permutat. c. unico eod. tit. lib. 6. cle=
mentina unica eod. tit. si permutantes beneficia ius non habeant in illis,
sed aliquis eorum in beneficio permutato, permutatio nulla erit ex ratione
textus huius, et. d. l. 1. ff. de rerum permut. notat textus in d. c. unico ibi. sua
beneficia. et quia permutans non potest transferre in alium ius, quod ipse non ha=
bet. c. Lambertum. 1. q. 7. c. quod aut. s. de iure patron. l. traditio. 20. ff.
de acq. rer. dom. et quia datum non videtur, quod retineri non pot. l. non quocunque
ff. de leg. 1. nec eps, seu superior permutationi auctoritate praestan=
tes, cum id ignorent, ius dare illis poterunt arg. textus in c. susceptum. 6. de
rescriptis lib. 6. c. nulli. 6. de prebendis. eod. lib. et quia secundum beneficium subro=
gat in locum primi, et ita si ius non erat in primo, nec in secundo arg. textus
c. Eccl. S. Mariae s. ut lite pendente (quam inia, his tamen non rejectis fun=
damentis, defendunt Belamera. n. 79. Abb. 25. * Felinus. 2. Ostia. * Felinus.
72. Parisius 30. hic, Ioan. And. in. d. c. unico ubi dominicus. n. 6.
Francus. 17. Federicus. tit. permutationum. q. 10. et consilio. 179. Petrus de

Vbaldis in eod. tit. n. 3. Mandina de tasiis, et ambiguis inten-
tionibus tit. 23. [illegible] q. 2. n. 2. cum pluribus relatis a Nicolao Gar-
cia, [illegible] de beneficiis p. 11. c. 4. n. 26. ¶ Contrarium tamen mihi
videtur probari ex eo, quod per permutationem vere vacant beneficia, cum
permutantes teneantur illa renunciare in manibus superioris d. c.
Vnico, per qua renunciatione admittit [illegible] beneficii
c. admonet c. quod in dubiis de renunciat. cum latissime adductis
a Flaminio de resignat. beneficior. lib. 1. q. 7. Garcia d. c. 3. et ne-
cessario debeat intervenire collatio, et superioris institutio d. c.
Vnico d. clem. unica, neque de beneficiis non dum vacantibus fieri non pot-
[illegible] 1. et 2. de concess. prebende probant [illegible] verbo Vacabant in c. 12
pp. tua debita de rescriptis lib. 6., qui docet per permutationem vere
beneficia vaccare, similiter in d. c. unico neque [illegible] decis. 1. de re-
rum permutat. in novis, et 16. in antiquioribus n. 5. Gomezius late in
regula de publicandis resignationibus q. 8. Mandosius reg.a 31. cancel-
laria q. 16. et [illegible] 2. n. 1. Mascardus 3. [illegible] 1. Flaminius
de resignat. lib. 11. q. 5. n. 20. cum pluribus relatis a Nicolao Garcia
[illegible] 11. p. c. 3. n. 3. Vnde cum in permutat. detur vera vacatio bene-
ficii, et collatio superioris, permutans non adquirit ius ab ipso permutante,
sicut in ceteris permutationibus profanis, sed ab ipso superiore instituente
c. ea frequentibus de institut. successor non in beneficio, non succedit in
iure, quod habebat antecessor, illud non extinguitur renunciatione, et morte,
et novum ius in persona successoris incipit, et creat. c. Moyses 8. q. 1. c.
ad extirpandos de filiis presbiterorum c. 1. de prebendis [illegible] in extravagan-
ti; suscepti regiminis ne sede vacante, inter omnes probant [illegible]
Monachus, et [illegible] in c. 2. Vt lite pendente lib. 6. Nicolaus
de Millis in repertorio, verbo, successor in beneficio, Cosmas in prac-
matica sanct. tit. de pacificis possessoribus, verbo, possedit, [illegible]
n. 23. [illegible] 16. in [illegible] de quarta de prescript. Gomez reg. de pu-
blicandis resignationibus q. 1. Mandosius reg.a 18. q. 11. et reg. 17.
q. 19. Rota decis. [illegible] de procuratoribus in novis, cum pluribus relatis
a Flaminio de resignat. lib. 11. q. 1. n. 32. Quare cuius adquirat

ex episcopi

ex episcopi, et alterius superioris collat. ex cā diversa, qua existi=
mauerit superior, adquirit ius in beneficio pmutato, arg. tex. in l.
cū in corpus § 6. ff. de acq. rer. dom. Quā sniā seq̄untur DD. antiqui re=
lati à Mon. And. in d. c. Vnico, et ita fuisse determinatū in visitorio p
Cardinales, refert Collectarius, sic in prīo. In qua quidē controversia Io=
annes de Lignano distinguebat inter eū, qui culpa sua n. habebat
ius in beneficio, et eū, qui absque culpa: vt primo casu nulla sit p=
mutatio, in scdo vo valida. Ob quas difficultates de stilo curiæ ser=
uat, vt in omnibus pmutationibus apponat clausula, qd neuter per=
mutantiū adquirat ius, nisi quilibet eorū ius habebat in beneficio
pmutato, vt attestat Collectarius, et Delamera et Bonifacius in
clementina vnica in prīo de rer. pmutat. n. 10. et hodie expse
cavet in reg. 41. Cancellariæ de clausulis in resignat. apponendis.
Et si cū plerunque pmutationes in manu episcoporū fiant. c. quæ=
situ de rer. pmutat. d. c. Vnico. et post constitutionē Pii quinti, vt po=
[illegible] Paulus Fuscus de visitat. lib. 2. c. 20. n. 26. Cerola, Azor,
Quarantes, et plures alii relati à Gonçalez ad regulā 8. Cance=
lariæ gl. 4. n. 85. Garcia d. c. 4. n. 6 § quid qd sūt velut man=
dosius de signatura gratiæ § pmutationes ad fine, et dubitet Fla=
minius de resignat. lib. 5. q. 6. n. 21. dicendū ē priore sniā ve=
riore, et receptiore eē, vt pmutatio et corā ordinario celebrata nul=
la sit, siquis ex pmutantibus ius n. habeat in beneficio resignato,
argumto nro, et d. c. Vnico de rer. pmutat. lib. 6. Nec obstat, qd
in beneficiis ius n. acquirat ex partiū convent. sed ex collat. superio=
ris, vt s. dixi, nā cū collatio fiat virtute renunciationis, tacita cō=
ditione, si renuncians ius habeat in beneficio renunciato, is n. asseri
se ius habere in illo. d. c. Vnico lib. 6 sua beneficia. qd si verū n. sit, p=
sumit eē in dolo, quia suū factū, quē debuit inquirere, n. psumit ig=
norare, tex. elegans. in c. innotuit. 1. o. n. de elect. et cū pmutatio ā=
numeret inter contrs bonæ fidei, vt in [illegible], dolus dans causam
illi eū ipso iure vitiat. l. et elegantē. § in princ. ff. de dolo. qd vero
inter laicos pcedat, et in pmutationē bonorū temporalium, in illo magis

inter Ecclesiasticos, et in permutat. beneficiorum, in quibus maior bonae fidei exuberantia requiritur c. quaesitum c. cum universorum de rerum permutat. Haec igitur de ea in permutat., quae fit coram Romano Pontifice, necessaria fuit praedicta clausula; quod neuter permutantium ius &c. de qua in d. reg. 41. q. a quatuor ea non apposita permutantes adquirerent ius in beneficiis permutatis ex clausula generali, quae solet apponi in omnibus impetrationibus beneficiorum, videlicet: siue per obitum, siue alio quouismodo vacet, siue ex alterius cuiuscumque persona, per qua sufficit, quod permutatio de facto subsistat, et resignantes ex causa permutationis, et aliquis eorum ius non habeat in beneficio resignato. arg. text. in c. nuper de rescriptis lib. 6. cum late adductis a Decis. prima de rescriptis in nouis, et eius addit., et decis. 1 4. 4 3. et 5 3. eod. tit. in antiquis, Gomez in reg. de infirmis resignationibus q. 34. et in reg. de publicandis resignationibus q. 26. Mandosius reg. 19. Cancellariae q. 17. n. 4. et dictio. 4. n. 17. Puteus decis. 2 6 9. et 2 7 0. n. 1. lib. 1. Flaminius de resignat. lib. 10. q. 6. n. 6 4. Gonzalez ad regulam 8. glo. 5. n. 1 6. Marta de clausulis clausula 1. 5. 2.

N. 21. Maior est dubitatio, an permutantes invalide, quorum ius non habebant in beneficiis, redire possint ad priora beneficia renunciata absque noua collatione superioris. Et negatiua videtur probari ex eo, quod per permutationem, cum perdere debeat renunciatio permutantium, vnde vacat eius beneficio, d. c. Quaesitum alias. relatis, ideoque sine noua collatione obtineri non poterit. c. consequenter de constitutionibus c. 1. de reg. iur. in 6. ius enim semel extinctum per renunciationem absque noua collatione non resuscitat, arg. l. cum res q. h. §. area ff. de solutionibus. 2º quia et tradens res proprias ex causa permutationis, si ex altera parte non adimpleat permutatio, et per ea pere propria auctoritate, id repetere in iudicio condict. ob causam. l. fin. ff. de condict. ca. data. l. 1. in fine ff. de rerum permutat. l. cum praecibus C. eod. tit. 3º quia vbicumque priuatio, et extinctio ex persona vnius alteri inducit ad finem alterius, et non sequatur finis, extinctio tamen manet firma l. plane. § 4. in prin. ff. de leg. 1. Vbi si adimat legatum vni, vt det alteri, et ille sit incapax,

priuatio

primentio dr tenet. Ultimo, qd ubicumque ex mero i processu ali-
quis effectus, adest aequitas extinguendi illum, necessarium dicit iudi-
cis ministerium, qui omnia quae impedimentum habeat, ex capitis vocare
... dimissorum. S. rursus. Instit. de ... et in ...
cum Omni... de rez. pmutat. Quibus fundamentis ... hanc opi-
nionem probavit Dominicus in d. c. unico. n. 21. et Probus ad Mona-
chum n. 15. Lambertin in ... n. 63. Abb. n. 7. S. Felinus ... Par-
... Rebuf. in praxi ... de pmutat. n. ... et ... de positi-
... Zeuedo in collectaneis ... n. 68. Mascardus ...
... 41. n. ... magis ... de beneficiis ... q. 24
n. 3. magis ... Rodanus de ... n. 80.
et eam plures secuta est Rota Romana, ut in decis. 1. n. 4. de rez. pmu-
tat. in novis, et decis. 1. in fine de filiis ... in novis, et decis.
26. n. 1. de rez. pmut. in antiquis, et decis. ... in antiquioribus
et in ... permutationis, quae de libera, refert ...
... defendit ... Nilis ...

N.22.

Contrariam ...
mia probari ... ex c. si beneficia 20. de praebendis lib. 6. Libere reuerta-
tur ... si per adeptionem beneficii curati dimittat quis primum benefi-
cium, et postea secundum evincat, poterit libere regredi ad primum benefici-
um, et ita propria auctoritate absque ...
quae nominantur a ... de ... Clementina
... de offic. ord. lib. 6. c. ... de ... ad lib. Clem. nec dudum
... nos igit ... adducti ab Osuualdo ... n. 10. ...
quae renunciatio ex ca permutationis ... pura, et libera, ... videt,
dummodo collatio fuit ... d. c. unici. d. Clem. et ita nec
... nec poterit ... nisi secuta ... in vacuam ... quib-
... de ... olim ... a ... tradita ... de
... facilius fuit, et quis reassumat ... in beneficio, quod pri-
us habebat, quam de novo acquirat arg. l. filio, quem pater, 28. ff. de lib.
et posthum. ... accessissent. de ... sicut ... facilius reassumit
vires suas vivas pristinas, quam novas acquirat. l. 2. C. de posthum.

hered. inst. ultimo, et si necessaria esset noua collatio, permutantes tri-
buti, et sumptibus vexarentur c. fin. de dol. et contum. c. dispendia
de rescript. in 6. Rescriptum vitandus item audientia rescripta, qua
idem tria spatium tenui. Andr. in dic. Vnica, et ibidem
Franzer. 11. Cardinalis per tum. in d. q. quesita de permut. Federi-
cus in eod. tit. q. 8. Collectarius n. 2. Belam. n. 4. Decius
3it, vbi additio lit. Z. Fortun. in l. insigentum impositionum ff. de
pactis. Bonifac. in d. clement. Vnica n. 91. Dominicus vnica
4. q. in fine Bosarius decis. 9. 7. Nota decis. vltima de rerum
permut. in antiquis quae opinio seruatur de consuetudine regni Franciae
ut pluribus relatis tenent Rebuf. de pacificis poss. n. 6. 6.
Petrus Greg. lib. 17. syntagmatum c. 17. n. 3. et tit. de beneficiis c.
31. n. 2. nouissime Antonius Fabricius in introduct. praxis bene-
ficialis tit. 3. lib. 2. et haec est magis communis resolutio teste Flami-
nio de resignat. lib. 2. q. 14. n. 12. Zeballos practica quoque
q. 9. 61. cum seq. Trebilla in c. de renunciatione n. 81. Alon.
lib. 2. de bonis moralibus c. 29. q. 21. leonardus Lexius de iust. et
lib. 2. c. 34. n. 19. S.

N. 2. 8. In qua controuersia distinguendi sunt aliqui ca-
sus. Primus est, quod permutantes ad inuicem renunciant beneficiis ex
causa permutationis, et superior non admittit renunciationem, vel ea admis-
sa non confert beneficia permutanti, et alteri, tunc n. sine dubio renun-
ciatio nulla est a principio, et permutantes possunt redire propria auctori-
tate ad priora beneficia, nam ut valeat a principio renunciatio, necesse
est, ut admittatur a superiore c. admonet. c. quod in dubiis de renunciat.
cum late adductis a Flam. lib. 1. q. 1. ea sententia necessario fieri de-
bet collatio permutanti. Clem. vnica de rerum permut. antequam colla-
tio alteri facta merito valebat ex interpretatione doctorum ex
cum controuersia de rerum permut. sed renunciatio tanquam sub con-
ditione, si collatio fiat permutanti d. clem. vnica, qua non secuta
cuta nec ius, nec possessio beneficii amittunt, dubio namque in eo
ius euentu semper suspendit actus, cui apponitur l. cedere dig. 213.

De

de Arbor. sign. §. et ditionalis inst. de Arbor. et tacita. l. cu quid §. l. qui pecuniam, de o. effectu certum pet. l. qui absenti. 3. d. ff. de acquir. poss. l. nec utile, et ff. ex quo [illegible]. Vnde et redire poterunt praidanti [illegible] auctoritate ad prima beneficia, Innoc. [illegible] tenet. et Abbas Antiquus in d. c. inter cetera, Mascard. n. 296. Flaminius lib. 1. q. 4. n. 23.

Sed si casus est, quod aliqs ex commutantibus fuit in culpa, quominus permutatio sortiretur effectum, utique scienter beneficium alti Sedi Apostolicae reservatu cora ordinario permutavit, sciens commutantem non Sentire [illegible] in beneficiis, [illegible] p. surreptione gratiam obtinuisse, tunc n. ad primum beneficium redire non potest arg. d. c. si beneficia. vs. ne taliter ignorantia. et vs. alioquin. et c. 2. de renunciat. in 6. probant Ioan. And. in d. c. unico n. 5. et 6. Dominicus 20. Franciscus Gambara 6. in Abb. n. 11. 5. Federicus de permutat. beneficior. q. 7. Cerginus d. artic. 1. 6. d. cum pluribus relatis a Flam. de resignat. lib. 11. q. 5. n. 27. Goncalez ad reg. 8. glo. 15. n. 50. et fuit resolutum in Rota in ca. Salamantina, quam latissime refert Garzia d. c. 8. n. 31.

3. casus est, quod beneficia si collata ad invicem ex ca. permutationis, et postea aliquod eorum evincit absque culpa alicuius ex permutantibus, permutans non poterit redire propria auctoritate ad primum beneficium arg. c. ex, cum. 1. c. 2. eps. 2. in. de probendis lib. 6. et necessaria erit superioris auctoritas, quae vim [illegible] collationis, illa n. dicetur canonica institutio arg. c. cum olim de dol. et contum. c. 1. de filiis presbiter. lib. 6. Nec obstat, quod renunciatio, quae fit ex ca. permutationis tacitam [illegible] conditionem arg. d. clem. unicae, et proinde non censet abdicatum ius a permutante, nisi purificata condit. arg. d. l. qui absenti. § 1. cum sim. nam [illegible] renunciatione, quae fit in permutat. dici conditionalem respectu ordinarii collatoris, qui non potest conferre alteri, quam comprmutanti, d. clem. unica. Sed respectu renunciantis ea renunciatio dr. pura, et ideo requiritur nova collatio, Selua de beneficio 3. p. q. 24. n. 9. quae sequuta est Rota in d. causa Salamantina. Nec etiam obstat tex. in d. c. si beneficia, le= N. 24.

gr

qr. n. in dimiss. pp iuris vacationem inducta, quae effectum non sortitur, nisi prius in dicto beneficio plene fuerit acquisita, atque ea sequuta translato 21. q. 1. c. pastoralis 7. q. 1. Sexus. Vel in recognit. ex capi= mutationis, in qua et illis, et ea ipsa dimissio fit, et ita plus debet operari, quam simplex dimissio arg. c. 1. de treuga, et pace, l. Ballistam ff. ad Trebell. probant Ioan. And., et DD. in d. c. 1. Unica latius Rebuffus de pacificis possessoribus. n. 240.

N. 25. Illud etiam observandum est in hac quaestione, quod agens pro beneficio permutato non tenetur probare permutantem ius habuisse in beneficio, sed sufficit probare eum habitum, et caeter reputatum pro tali arg. eorum, quae notant in l. Barbarius. ff. de offic. praetoris, in c. illud de praesumptionibus, per Abb. n. 24. Felin. n. 15. cum latissime adductis a Lapo alleg. 89. Ubi Mandosius q. 4. et hoc eo tempore ultra omnem reputationem neces= saria esset probatio, decennalis possessionis antecessoris, Rota in 56. Urbe Iulia. Tamen reduxit ad triennium, ut probant Cassa= dorus decis. 2. et 3. decea post n. 6. et 7. et decis. 1. de praesumpt. Gemetius in reg. de triennali q. 16. et 30. cum aliis citatis a Man= dosio in addit. ad d. allegationem Lapi q. 1. Menochius 1. tomo n. 1 75. n. 3. et 3. tomo n. 1 3 4. n. 13. Flaminius de resignat. lib. 10. q. 4. n. 10.

N. 26. Quod autem diximus supra permutationem beneficiorum plerumque fieri coram ordinariis ex d. c. quaesitum, d. c. cum olim, et pastoralis de rerum permutat. sane intelligendum est id, si be= neficia, vel aliquod eorum non sit collationi, vel dispositioni Romani Pon. reservatum, illud non permutari non potest coram inferiore, sed tantum coram Pont., omnis non dispositio contra reservata sedi apost. est nullius momenti c. nomen 2. q. 1. c. dudum c. multis, Stapeo 3. q. 6. c. cum non ita 53. de appellat. ubi notant DD. c. si eo tempore 4. 5. de elect. lib. 6. Extravagante, execrabilis, Ioannis 22. de praebendis. Unde non possunt admittere permutationes, tenerent conferre permu= tantibus d. c. unico de rerum permut. in 6. ideoque prohibent admittere, fides=

Federicus tit. de permutat. beneficiorum in prin., Petrus de Perusia eod. tit. 2. p. 5. Velamera d. p. q. 1. Simonetta tit. de reservatione beneficiorum q. 42. Flaminius de resign. lib. 2. q. 16. Mandosius regula 1. cancellariæ q. 11. Puteus decis. 262. et fuit ipse in Rota resolutum, ut refert Garcia d. c. 4. n. 2. et licet ordinarii conferre non possint dicta beneficia reservata vacantia ex causa permutationis, possunt tamen ex eadem causa renunciare, cum eis reservatio non afficiat beneficium, et ligat manus inferiorum quoad potestatem conferendi, non tamen quoad potestatem renunciandi, ut probat Rota decis. 4. de renunciat. in novis, et decis. 4. eod. tit. in antiquioribus, Caladinus decis. 6. n. 9. de præbendis, Lanzelottus de attentatis 1. p. c. 3. n. 1. 4. 5. Paulus Æmilius decis. 45. 2. p. Hieronim. Gab. consilio 1. 2. 7. n. 11. lib. 1. Simoneta s. q. 10. n. 2. et q. 46. et Granutius in additionibus aliis referat contra tenentes.

Quod inferiores episcopis licet conferendi beneficia potestatem habeant, admittere tamen renuntiationes et ex causa permutationis nequeunt, glossa in d. clem. unica verbo conferentur, quam sequuntur Cardinalis n. 15. Bonifacius 82. et Abbas in d. c. quæsitum n. 4. Aloysius in praxi tit. de permutat. n. 20. Navarrus consilio 97. n. 2. de Simonia, nisi tales inferiores iurisdictionem habeant, quasi episcopalem ex Abbate s. et Gregorio Lopez in l. 2. tit. 6. p. 5. glossa 6. Flores de Mena lib. 1. Variarum q. 24. n. 21. cum aliis pluribus relatis a Garcia d. c. 4. n. 10. Unde cum capitulum sede vacante non succedat in collatione beneficiorum spectante ad solum episcopum, nec auctoritatem præstare permutationi beneficiorum poterit ex d. glossa verbo conferantur, quam sequuntur DD. in d. clementina, et ipse fuit resolutum in Rota, ut refert Garcia s. d. n. 75. N. 27.

Illud denique notandum est in hac materia, quod sicut una dicta potest cum pluribus permutari quoad permutare, ut colligitur ex textu in d. c. ... Sancti Petri, quibus dictis, et relatis alibi. Ita etiam et quoad titulum ecclesiarum fieri posse, ut unum beneficium pro duobus, et pluribus permutari possit, ut ex textu uno colligunt Ioan. Andr., Calderinus, et antiquiores, quos refert Velam. n. 2. et ad hoc quotidie allegat textum N. 28.

tur ex Abb. n. 4. Fel. in pr.o, Decio. 22. Alex. de Nevo. 6. Parisio. 1. h. Dominicus in d. c. Unico. n. 8. et Lamb. n. 7. Feder. tit. de permut. benefic. q. 12. Rebuffo in praxi beneficiali tit. de permut. n. 40. quod expresse mente colligitur, et intelligendum est, dum modo illa duo, vel plura beneficia ex dispensatione apostolica non obtinerent, privilegium n. dispensationis ad aliam personam non extenditur c. quia ... q. 1. c. sane de privilegiis, reg. privilegium ... in 6. ... benefic. curata non poterit illa permutare arg. c. non potest 22. ... de praebendis in 6. c. ordinarii ... in conferendis de offic. ord. eod. lib. nisi superior, coram quo permutatio fit, super illis possit dispensare, ut advertit Decius ... quod si in dispensatione alicui concessa super obtinendo aliquo, vel pluribus beneficiis concedatur, ut illud, vel illa permutare possit, intelligendum est semel tantum, non pluries, ut ex facto consultus respondet ... quem sequuntur DD. coram ex ... in pr.o in d. c. non potest, et ... de ... sermone de ... sign. secundum Parisium n. 23. quod ... Andreas ... et ... repugnent: si cui aliquod ex duobus, vel pluribus beneficiis ... permutatum evincatur, rescinditur permutatio, et is cui evictum est redire potest ad ... beneficium, ut in decis. 9. de rerum permut. in antiquis, et decisio 3. eod. in novis arg. d. c. si beneficia permutata in locum unius subrogatur, et permutans dici potest in toto ... deceptus arg. l. si is, qui ducenta ... ff. de rebus dubiis, quod intelligendum ... distinctione supra tradita. Caetera circa permutationes beneficiorum ... sunt a Doctoribus supra allegatis.

N. 29.

Nec obstat ... arg. ... Verum sit procedente instrumento non posse illud impugnare ex reg. d. c. cum olim, plures tamen limitationes patitur reg. ... Abbate n. 32. Felino, et Decio n. 22., Parisio 56. Alexandro de Nevo 62. h. Socino reg. ... Mascardo 2. tomo ... 9. 25. illa tamen quoad ... positum ... quod non praedat quoad tertii praeiudicium, nec mandantis, nec ratum habentis ... intelligendum est ... cuius spacie monasterii ... sine mandato, nec ratihabitione monasterii, ... ignorante, et ... monasterio non praeiudicat, arg. reg. ... de reg. iur. ... in 6. c. si episcopus 26. q. 6. in ... Abb. n. 39. Decius n. 29. ad quod ... quae involuit ... d. ... aut

Nec

99

Nec obstat 2m, specialiter n. e in N.30.

except.e falsitatis, licet post sniam opponi possit, et snia ex falsis

probationibus lata retractari possit ultra xx. annos ex l. querela 24.

C. de falsis, quod volunt allegantes Rom. Ex. lit. v. intelligendum quo

tempore accusationes regi criminales perierunt, ut etiam ex d. l. ubi nisi

reus quoque fecerit crimine. [illegible] et ad d. querela, et [illegible]

[illegible] l. in capite ff. ad Sillan. [illegible] oppositum [illegible]

[illegible] de probat. similiter [illegible] ad 2a. [illegible] Baldus de

prescript. [illegible] Antonius Gomez [illegible] n. 6 Iu-

lius Clarus in practica [illegible] q. 51. Farinacius [illegible] q. [illegible]

[illegible] 1. [illegible] Curtius [illegible] observat. [illegible] maxime

obstare vi regula illius legis perdere, quotiescunque quis criminaliter

accusat de falso, ut [illegible] ex d. l. Sin vero agitur de except.e

falsitatis opposita contra instrumenta, et sniam, quae prescript.e 20. annorum

non tollitur, [illegible], quae [illegible] temporalis ad agendum, est perpetua ad

excipiendum l. pure in fine ff. de doli except. l. 5. [illegible] C. de

except. [illegible] post Bald. [illegible] late [illegible] criminaliter [illegible] dd. [illegible] paruisse falsas allegationes, ut re-

ferunt Abb. n. 42. Alex. de Nevo 62. et ego existimo dd.

non satis percepisse mentem R. R. in hac allegat. [illegible] ignorabant ex

regula d. l. querela perdere tantum in accusat. et [illegible] criminali, non

vero in except.e falsitatis opposita contra instrumenta, et post sniam ad illa

retractanda, [illegible] argumentati a maiori adducendo regulam illius

legis, ut plerumque solent [illegible] ut dictum est in [illegible]

[illegible] actio criminalis contra falsarium durat 20. annis, et sequuta

condemnat.e retractatur snia d. l. querela, multo magis exceptio fal-

sitatis [illegible] peremptoria [illegible] videatur proponenda [illegible] snia l.

peremptorias [illegible] snia rescindi non posse [illegible] post sniam opponi poterit,

[illegible] damus actione, multo fortius concedere debemus exceptionem l. [illegible]

[illegible] 9 [illegible] cui damus ff. de reg. iuris

N.31.

Ex quo colligitur sniam ex

falsis instrumentis latam mere valere, [illegible] in integrum

restitutione, vt probat tex. in verb. valeat retractari veritate comperta: pro
suppositio, quod id quod nullum est, retractari non potest argumento tex. in l. 1. [illegible] et
[illegible] §. et post defectum ff. de [illegible] [illegible] c. [illegible] dubitan=
dum de [illegible] [illegible] probant deinde ex [illegible] §. 1. ff. de re
iud. [illegible] in integrum restituat. l. si ex falsis 4. 2. C. de transac=
tion. l. 2. C. si ex falsis instrum. quam sententiam probant glossa Vbo,
veritatem in d. l. divus, et in l. qui agnitis 21. glossa penultima
ff. 5. [illegible] glossa Vbo, opponi, in c. 1. causa de [illegible] quam
sequuntur Abb. n. 41. Decius. §. 2. Parisius. 6. [illegible] et 71. [illegible] Me=
nochius de arbitr. [illegible] 2. c. 15. Cost. in c. alma. 1. p. §. 11. n. 0[illegible]
Padilla in d. l. ex falsis. n. 2. Petrus Gregorius lib. 36. syntag=
mat. c. 5. n. 6. Terxfortia de minore aetat. 2. p. q. 77. art. 5.
et probat in [illegible] in l. 1. tit. 2. 6. p. [illegible] Contraria tamen sententia, immo
[illegible] nulla est [illegible] probant in d. l. qui agnitis, Vbi referentes quod
[illegible] ex falsis instrumentis [illegible] non obstat exceptio rei iudicatae, et [illegible] ab=
sente lata ipso iure nulla est, aperte docet tex. in l. 1. si [illegible]
§. Marcellus in fine ff. de iud. et [illegible] minore [illegible] lex. 1. et 2. C. si
tutor vel curator falsis allegationibus [illegible] probat et argum. l. Venales. C.
quod [illegible] [illegible] [illegible] 2. [illegible] de crimine falsi, ergo falsum
instrumentum non est instrumentum. l. [illegible] 22. ff. de Verborum signif. quam
sententiam probant glossa [illegible] Vbo, veritate comperta, quam sequuntur Alex. n. 79. Ciman.
et Iasius in d. l. Divus, idem [illegible] singularia, c. 14. [illegible] Aldobrandinus in §. [illegible]
[illegible] n. 18. Inst. de [illegible] tutor. Balan[illegible] [illegible] 51. afferens l. Portuga=
lie [illegible] est, [illegible] tamen sententia [illegible] est, quia tamen [illegible] in sententia lata [illegible] absente
[illegible] dolo adversarii lata est [illegible] crimine intelligendo d. §. Marcellum et
sententia lata ab Terxfortia 1. a art. 7. [illegible] glossa in l. servo invito. 95. §. cum pretor
ff. ad Trebell. et [illegible] quos refert Decius in d. c. 1. causa, n. 16. [illegible] Mas=
[illegible] in d. c. 2. decrim. fals. n. 82. [illegible] docuimus, idem dicendum est in sententia la=
ta [illegible] minore [illegible] et 2. C. si tutor, vel curator [illegible] glossa in d. l. 2. C. si ex fal=
sis instrum. et DD. [illegible] glossa Vbo veritatem in d. l. Divus cum pluribus rela=
[illegible] ab Terxfortia 1. a et similiter in sententia ferat, [illegible] ut fungatur minoris c.
auditis de in integr. restit. [illegible] non ex falso rescripto delegatus sententiam protulerit
quia sententia ex defectu iurisdictionis nulla est. quae [illegible] [illegible]

Ad dnum de iudicijs a D. D. Ildefonso de Lacarrera primariae cathedrae dignissimae moderatorem

[redacted]

stipulatione 1.2 rrg

latissima prosequunt. DD. hi. ego vo omissa eorz longa disputat. e= xistimo, qd merito post quaz tit. i. de testibus, procuratoribus, rescrip= tis, alijsque iudiciorz preparatorijs actu ē, ad ipsa iudicia, eorūq iu= diciales processus peruenire recta decidendi ro exigebat, quae postulat a preparatorijs ad preparata deueniendu ēē arg. txs in. l. 1. ff. de orig. iu. l. 1. C. ad exhibendu. Inde homines deducentes validu ēē argumtuz de preparatorijs ad preparata arg. txs in. l. 1. §. vsusfructus ff. de vsufruct. pet. l. qui preuiz 4 6. §. itez querit. l. adre mouilem §. 6. l. ad legatu. 6 2. ff. procurat. Immo comuniter docent preparatori, et preparato idez ēē iudiciuz arg. l. ordinarij. C. de reuind. l. incertis. de interdictis. Arbitror tn hanc deductionz efficacez n ēē. separ. n. de prepa ratorijs, antequa de preparatis iudicationez, veluti qd diuersa ro in a= lis vsat, qd varijs exemplis ostendit Nau. in repete inius 1.2 n. 4. inde de ducens, qd etsi sponsalia preparatoria censeant ad matrimoniu. l. 1. ff. de sponsal. adeo, vt prohibito matrimonio, censeant sponsalia prohibita. l. ora= tio. ff. de sponsal. quaruis tn hodie matrimoniu clm absque presentia Parrochi, et testiuz nulluz sit ex Sancti concilij Tridentini decreto

N. 1. cur hic Rev. nra ēē locet.

an valeat argumtuz de preparatorijs ad preparata.

sessione 24 de reformat. c. 1. Sed sponsalia quidem etiam si sine praedicta forma contracta sint valida quidem ii existenent, ut ex multis copiose probat Sanchez lib. 1 de sponsalibus disp. [illegible] quae sententia obtinuit [illegible], quidquid sentiat [illegible] Menochius [illegible] lib. 2. [illegible] compillat. [illegible] Segura [illegible] 2. part.

N.3. c. [illegible]

Unde falsam esse existimo Baldi doctrinam qui in c. tuae de sponsalibus existimat, quod sicut mulier propter adulterium dotem amittit c. plerumque de donat. inter vir. l. 5. lib. 2. tit. 10 compillat. similiter et propter oscula et amplexus impudicos, eo quod praeparatoria dicantur ad adulterium l. etsi amicis 9. ff. ad l. Iuliam de adult. eandemque sententiam sequuti sunt relati a Surdo in tract. de aliment. tit. 7. q. 16. n. 32. Contraria tamen sententia verior, et receptior est, cum multo diversa ratio in adulterio, et osculis versetur, nam etsi adulterii praeparatoria sint, ut recte not. Petrus Gregor. lib. 9. syntagmat. c. 23. a n. 13. non tamen inducunt adulterium, facit tex. in l. consensu C. de repud. auth. ut liceat matri, et aviae §. praedictas collat. 8. ubi enumerantur casus, per quos uxor et repudiari potest, et dote privari. accedit, quod cum amissio dotis adulterii commissi poena sit, ut in d. c. plerumque, extendi non debet ad alia tam diversa, arg. tex. in l. at si quis §. divus autem Marcus ff. de relig. cum adductis a Tiraquelo in l. si unquam verbo, revertatur n. 2 [illegible]

N.4. C. de revoc. Molina de primog. lib. 1. c. 9. n. 10. Nec proinde

Baldi ratio adducit tex. in c. 1. §. 1. quibus modis feudum amittatur in usibus feudorum ibi: si turpiter cum luserit, nam [illegible] sit specialiter in feudataria statutum non [illegible] ad dotis amissionem inferri, ut probat Alciatus lib. 4. parergon. c. 10. Cobb. in lib. 2. part. c. 6. §. 6. n. 3. Menochius de arb. casu 267. Et ita merito Baldi sententiam improbarunt relati a Zenado ad decretales collectaneat 9. 4. n. 9. Barbosa in l. 2. in princ. 1. part. d. n. 69 ff. solut. matr. Zaballos in praedictis q. 109. Cultius omissis maioris ubertatis gratia ut ad nostrae [illegible]

declara

declaratione reddeamus, videre oportet, quid, et quotuplex sit iu=
dicium.

Iudicium autem plures habet significationes teste glossa in c. N.5.
in iudiciis de reg. iur. lib. 6. aliquando actionem significat l. in iudicio
ff. fam. erciscundae, et ita dicimus, quo iudicio quis coram iudice
conveniat, i. qua actione aliquando significat litem, et controversiam, ut in l.
1. in prin. ff. ad Trebell. ibi si quae de his vobis iudicia pende=
rent. aliquando forum, ut in c. quanto y. isto tit. aliquando arbitrium
ut in l. arbitrium ff. qui satisdare cogantur, cum multis aliis adduc=
tis a Maranta de ordine iudiciorum 1. parte in prin. et fere omnes
iste, et aliae significationes Metaphoricae sunt, ut advertit Navar.
in d. c. n. 14. proprie autem significat actum iudicis ius dicentis, ideoque
iudicis sententia, quae finem controversiae imponit, res iudicata appellatur l. 1.
ff. de re iud. et sententiam dicere iudicare est l. iudex § 5 ff. eod. at cum
hoc iudicium sine causae cognitione esse non possit, ex qua litigatorum iura
iudex cognoscat, ideo haec causa iudicii appellatur commune, ut recte ad=
vertit Donelus lib. 17. comment. c. 3. Quare iudicium in nostro tit. et simi=
libus pro causarum discussione accipitur, quae in prin. huius lib. 2 sequuntur;
incipit ab hoc tit. eo quod in eo nonnulla generalia tradunt in
materia discutiendarum litium, et in titulis sequentibus de specialibus
iudiciorum partibus disputat. quae omnia generali iudiciorum nomine com=
prehendi solent c. forus. de verborum signif. c. quoniam contra de probationibus.
c. primo § tit. in 6. l. ubi certum ff. de iudiciis.

In assignanda iu= N.6.
dicii definitione variae sunt doctorum sententiae, ut not. Reynaldus Corsus lib. 3.
indagationum c. 1. Donelus in commentario de actionibus in prin. Medi=
ces in tit. de diffinitionibus 2. parte c. 1 q. receptior tamen diffinitio est, quam
tradidit glossa nostra, quod sit actus trium personarum iudicis, actoris, et rei in
iudicio contendentium, sequuntur Abb., Felin., Beroius, et Mantua. h.
Multa tamen contra illam adducunt Alciatus lib. 6. paradoxorum c. 9. Tracnolo
in l. omnis diffinitio n. 37. ff. de reg. iur. Quare existimo verio=
rem esse diffinitionem iudicii, quam tradiderunt Duarenus, et

Curat. in R.a ad tim de iudiciis, q. d. iudicium sit litigatorum apud iudicem legitima disceptatio. loco generis ponitur Vbum disceptatio; ceterum vo particule ponunt loco differentie diximus, litigatorum, vt excludant decreta iudicis extra, que extra strepitum iudicii pferuntur, veluti ad alienationem rerum minorum, et similia l. magis puto. §. ne passim ff. de rebus eorum. Diximus et, apud iudicem, quia sine iudice iudicium esse non pot. c. forus. de V.borum sign. Diximus, legitima, quia precedente legitima disceptatione iudicium nullum extat arg. tex. in l. 4. §. condemnatum ff. de re iud. l. plata. 4. C. de iudiciis, et interlocu.

N. 7. Vnde dicendum vr ante litis contestationem non esse iudicium, qm tunc dici non pot cause disceptatio siue loquamur attenta forma iudiciorum antiqua, in qua certa, et determinata solemnia Vba in litis contestatione pponebant teste Brisonio lib. 4. de formulis, Reuardo p tribunali. c. 11. Cuiatio lib. 9. obseru. c. 21. siue attenta forma hodierna, de qua fit mentio in l. 1. C. de litis contestat. et pbat in l. amplius. 15. ff. rem ratam hab. vbi aliud est reum in ius vocare, aliud iudicium incipere, ita vt p sola citatione quandiu lis contestata non est, iudicium incipere non dicatur. l. si reus. §. 3. ff. de pcuratoribus. l. is qui se obtulit. 26. ff. de rei vind. l. 1. §. 1. ff. de interrog. act. et declarat recte Donelus lib. 24. coment. c. 11. Gaininus lib. 1. practicarum obseruat. c. 4.

N. 8. Sed adhuc contraria sententia pbant glo. et Bartolus in l. vbi ceptum ff. de iudiciis, glo. in Rub. de in ius vocando, et ibi Ripa n. 47. Nauarrus ibi n. 16. Valascus consultat. 81. n. 4. et 6. mouentur ex superiori diffinitione, nam de communi attento citatio fieri non pot absque mandato iudicis c. penult. de foro compet. l. fin. C. de lib. exhibendis reis; et cum primum iudex incipit aliquem citare, causam discutere incipere videtur pbat in d. l. ceptum 30. d. l. si quis postea 7. ff. de iudiciis, et in §. fin. Inst. de pena temere litigantium c. qm 5.a de pbatio. ibi: vniuersa iudicis acta. Nec satisfacit solutio Ripe vbi s. n. 48.

que

quae secutus est Fauar. ut prior opinio, quae docet iudicium ante litem contestatam non esse, intelligatur de iudicio integro, et formato potius quam vero decepto, et inchoato tamen. Eo subdit ex regula tres in c. gratum de offic. deleg. tria cum citat. falsa negatione quasi cap.

Veriorem tamen sententiam esse ... puto, nam eo tempore primo actor, qui coram iudice ... fiebat, ... autoritate in ius vocabat, et ... iudicio ... satisdare tenebatur, ... puniendi erant, ut ... Quaerens lib. 2. disputationum c. 1. Cuiac. lib. 10. observationum c. ... Revardus lib. 1. variorum c. 6. ita utroque litigatore simul coram ... apparente ... iudice dabat formula, quae actionem et exceptionem ... ostendit Ulricus de actionibus ... ad ... dicebat, testes estote: quia ... fiebat litis contestatio ... appellata, ut ... de retractu lib. 2. 3. 1 9. gl. 2. Cuiacius lib. 9. observat. c. 21. Donellus lib. 1 9. comment. c. 2. et ab eo tempore dicebat coeptum iudicium l. acceptum l. filius fam. §. fin. ... ff. de iurat. ... cum illa iudicii forma ... cesset, et citatio sine mandato iudicis non fiat, recte dicimus citationem inter acta iudicii esse numerandam d. c. ... de probat. et ... iudicium a citat. incipere c. gratum de offic. deleg. c. ... de for. compet. c. ... a subdelegato de offic. deleg. lib. 6.

Hoc tamen ... intelligenda est quoad ... actores litigantis, et quod attinet ad iurisdictionem delegati, non tamen respectu rei, qui ... vocatus, quia ... nihil egit ... sed ... exceptiones, cum litis ingressum impedientes ante litem contestatam opponi debent. c. inter monasterium de re iud. ... exceptione de probat. c.

N. 9.

N. 10.

actores

. C. ne ante litis contestationem, non dum de rei litis ingressum est, ut adu-
ertit Baldus in l. edita. 4to. C. de edendo.

N. 11. Hoc quoque iudicium
iam declaratum in multiplici differentia, ut not. Iulius Fe-
rius ad tit. de iudic. n. 3. Assinus in praxi. c. 9. Petrus Gre-
gorius lib. 47. syntagmatis c. 4. in princ. n. iudicium aliud
ciuile, aliud criminale, aliud mixtum, quod iterum hac iu-
dicio [illegible] criminale [illegible] crimi-
nalis [illegible] iudicium aliud ciuile dic-
[illegible] principaliter agitur de vtilitate [illegible] ad ... de
[illegible] in specie [illegible] c. ex [illegible] de iudiciis. Item
ex delictis [illegible] in c. 2. de ordine cogn. c. 1. de except. c. si quis
[illegible] de accusat.

N. 12. Iudicium criminale dicimus, quoties de crimine
ad publicam vindictam principaliter agitur, etsi reus pena pe-
cuniaria condemnetur §. 1. inst. de publicis iudiciis. l. 2. eod. eo tamen
addito, ut talis pena pecuniaria in tali iudicio fisco applicetur
tex. in l. fin. ff. de priuat. delictis l. fin. ff. de furtis, ut do-
cet glo. in d. l. 3. in prin. verbo, centum aureorum ff. de sepulc. viol.
sequuntur Abb. ... n. 9. Alex. n. 92. Bertolus. n. 62. Alcia.
n. 4., Nauar. [illegible] 1. cum adductis a Menochio de arbitrariis lib.
2. casu 269. Mascardus de probationibus conclu. 462.

N. 13. Gutierrez lib. 1. practicarum q. 1 ... n. 6.
Mixtum vero dicitur iudicium
in quo de crimine principaliter agitur ad publicam vindictam, et pena
fisco applicanda; incidenter vero ad priuatam vtilitatem, et pena parti
applicanda facit tex. in d. l. fin. ff. de priuat. delict. l. qui [illegible]
ne ff. ad l. Corn. de falsis l. unica C. quando ciuilis actio. idque de-
notat tex. in c. cum de procurat. vbi [illegible] iudicium mentio facta
est, et in l. 1. tit. [illegible] appellat. Tridentinum sess. 24. c. 3. Deni-
que aperte hec distinctio probatur in l. locatio. §. illicite ff. de publ.
et vectigal. ibi: alterum vtilitas priuatorum, alterum vigor publicae disci-

* p illicite.

plina

ptione postulat l. pter. 7. §. 1. et §. quid ff. de minor. ubi non principaliter agitur ut crimen vendicet.

Cui sententia verior est, quidquid dixerint Duarenus lib. 1. disputat. c. 39. Revertus lib. 4. sententiarum c. 9. Anastassius lib. 1. animaduers. c. 29. qui omnes quamvis varias adduxerint distinctiones, tandem in superiorem incidunt. Nec obstant ea quae ab illis contra illam adducta. primo enim adducunt textum in auth. sed hodie. C. criminalia, et pecuniaria. auth. novo iure C. de pena iud. qui ma. iudic. l. unica. C. quando civilis actio. l. 1. in princ. ff. de testibus. In quibus constat causam pecuniariam, et criminalem tamquam contrarie oppositas iudicari. Causa ergo, ubi pecuniaria est condemnatio, non potest esse criminalis. N. 14.

Sed facile respondetur, quod licet in dictis iuribus simul fiat fiat mentio causae pecuniariae, et criminalis, per pecuniariam intelligitur civilis, quia eo modo distinguitur a criminali, de qua fit mentio in eadem dispositione. Nihilominus tamen ubi absolute, et simpliciter, de causa pecuniaria mentio fit, necesse est intelligere, iudicium esse civile, quamvis tamen ex subiecta materia possit aliquando esse criminale. Nam civile dicitur, si de crimine agatur ad utilitatem partis: criminale vero criminaliter motum, si pena pecuniaria fisco applicetur, ut ind. l. fin. cum simil. ff. de privat. delict. N. 15.

Sexto adducunt textum in l. Caius Seius 22. ff. ad Silanianum. Ubi pena applicatur fisco pro delicto, et tamen causa dicitur pecuniaria, et non criminalis. Cui difficultati varie respondent relati a Menochio de recuperanda remedio 1. num. 59. et lib. 2. de arbitrar. casu 289. n. 9. Sed respondetur quod in illa specie non criminaliter, sed civiliter hereditatis petitio agebatur, commisso facto bona Caii Seii fisco acquisita fuerant, quae non instituta accusatione a sorore, et iam a fisco vindicari poterant, et ab heredibus auferri arg. tex. in l. cum falsi 22. ff. ad l. Corn. de falsis. l. fin. ff. ad Turpill. non ergo ibi ind. l. Caius de pena fisco applicanda agitur, sed de ea acquisita vindicanda, et N. 16.

ea vbi ca sit pecuniaria, et ciuilis dr, vt aduertit Cuiatius. 1 6.
responso pro Pauli tmo. 1. §. Adducitur in c. p tuas §. 2 de sim. vbi etsi
ageretur de remouendo plato pp crimen, ca n dr criminalis, sed ciuilis. Ratio
ex eo, qa snia, qd in illa ferebatur dr ciuiliter agi de crimine, qm n agebat
ad maxima, et summa pena criminis, videl depositionis, vt in c. de hoc
de simon. c. cu super. de offic.; sed ad aliam minorem, vt scil platus ab ad=
ministratione remoueret. pro qua interptatione facit, na sepe iudicium ciuile
dr, i. leue, et humanum. rigurosu vo criminale significat, vt ex
multis ostendit Menoch. d. casu 26. facit tex. in l. fin.
§. fin. ff. qd metus ca. Ergo tn existimo causam in specie
ciuile esse, qm n agebatur ad interesse publicum, ad publicam
criminis vindictam, sed ad vtilitatem monasterii, ad quam
pertinebat platum remouere pp periculosam bonorum admi=
nistrationem. et in hoc eodem sensu recte dicimus, et defen=
dimus, atque p snia clara, et ab omnibus impugnationib.
defensa habemus, et asseramus, penam quidem talis remotio=
nis n posse applicari, vt [illegible] n. 94.

N. 18. Secdo iudicium aut ordina=
rium e, aut extraordinarium. Ordinarium dr, vbi pceditur iuris ordi=
ne seruato: extraordinarium vo vbi eo ordine ptermisso pcedi=
tur. Vnde illud e animaduersione dignum, qd cu olim ptores iudices
dare consueuissent, ipsique raro, aut numquam iudicarent, vt not.
Aluar. in apologia ad Aeguinarium de iurisdict. et imperio, Alciat.
lib. 2. paradoxorum c. 6. Cu tn in aliquibus casibus iudicare con=
sueuissent, dicebant illa extraordinaria iudicia, et sic intelligitur
l. 2. tit. ff. de var. et extraord. cognit. vt notat Hotomanus de
Actionibus tit. lib. extraordinaria. Sic ni fiebat in actionibus popula=
ribus, vt [illegible] status. l. n distinguemus §. Iulianus ff. de recept.
arbit. et in [illegible] ff. [illegible] §. nec mandare ff. de tran= * transact.
saction.

N. 19. Vnde interptor text. in l. Titia §. c. §. [illegible] quero ff. de
auro, et arg. leg. in illa n. specie constat ptorem sniam tulisse, quia
de

de fideicommissis agebat, ut indicant illa verba, dari volo, ex Ulpiano in fragmentis tit. 25. fideicommissorum autem petitio extraordinaria dicebatur. [illegible] l. 7 § 6. vi. praescriptionis ff. de verborum sign. ita fideicommissa extra ordinem olim a praetore petebantur, qui fideicommissarius dicebatur, eorumque de fideicommissis cognoscebat. Nec obstat textus in l. iure fideicommissi ff. de [illegible]. iudex datus qui fuit, ut de fideicommissis causa cognosceret, sed solum ad exequendam sententiam a praetore fideicommissario latam. et cum [illegible] absoluta [illegible] ad laudem et gloriam omnipotentis, ac [illegible] Mariae virginis.

Ad textum in c. primo de iudiciis a D. D. Ildefonso de la Carrera Vespertinae cathedrae dignissimo moderatore

Inscriptio huius textus, qui sic inscribitur ex concilio Africano, colligunt Felinus, [illegible], Ripa, Beroius, Aiminalder [illegible] in principio huius textus constitutionem non esse pontificiam, sed conciliarem, de qua [illegible] ex concilio Africano, sive Maguntiensi uno ex Africanis c. 9 [illegible] ut notat Ant. August. in prima collect. decretalium c. 1. h. tit. Cuiatius in notis ad hunc textum, et alii adducti a Santio de matrim. lib. 1. disputat. 5. n. 9. Et probat ex inscriptione textus in c. 1. et 2. de elect. c. 1. de pactis c. 1. de sponsal. et aliis multis. Ex quorum inscriptione constat constitutiones esse conciliares. Illud tamen advertendum, verbi esse sententiam aliquorum, quod quando in inscriptione apponitur nomen Romani pontificis quamlibet textus constitutio in concilio edita esset,

N. 2. textus epigraphe explicatur

R. P. nomen in inscriptione apposi[illegible] [illegible]

pontificia, et non conciliaris dicitur Christo textum in c. cum in cunctis § c. ne pro defectu. 41. de elect. c. nonnulli 28. de rescript. c. maioribus. 18. c. de multa 28. de praebend. cum adductis a Mandosio in regula de infirmis resignantibus q. 17. n. 12.

N. 2.

Ego vero receptam praxim hanc Mandosii sententiam non probo. quamvis plerumque constitutiones ex conciliis deductae, etsi in illis nomen Pontificis appositum sit, dicuntur conciliares. c. cum ex eo. de poenit. et remiss. c. 1. eod. tit. lib. 6. c. vacante de praeb. c. 1. [illegible] canon. de elect. lib. 6. cum aliis similibus. Semper tamen constitutio conciliaris appellari debet, si ex concilio deducta sit, etsi nomen Pontificis appositum, ut resolvit Rota in novissimis decis. 1. [illegible]

Constitutio conciliaris quando dicatur.

N. 3.

Nec otiosa haec inquisitio contemni videri debet. multum enim interest, constitutionem conciliarem esse, aut pontificiam, quod attinet ad negotiorum provenit Duarte Alipa ti. n. 8. Scilicet nam constitutio conciliaris clausulam derogatoriam continere [illegible] ad futuras dispositiones, adeo ut quodcumque rescriptum, aut privilegium constitutione conciliare decernens nullum sit, nisi facta in illo expressa concilii mentio. textus in c. ex tenore de rescript. monach. c. nonnulli 28. de rescript. c. eam [illegible] de aetate, et qual. Longe quod constitutiones conciliares maiori cum maturitate factae videntur. argumentum textus in c. prudentiam de offic. deleg. et probat expresse Archidiaconus in c. 1. de constitut. lib. 6. Cognomine relato a Cob. lib. 4. variarum c. 16. n. 13. Sanctio de matrim. tomo 1. lib. 3. disput. 26. n. 7. Gonzalez ad regulam [illegible] glo. 10. n. 10. Garcia de benefic. tomo 1. 4. p. c. 5. n. 5.

Differentia inter conciliarem, et Pontificiam constitutionem, quae in praxi servatur.

Constitutio conciliaris semper derogatoriam clausulam insertam continet, Pontificia secus.

N. 4.

Quaestio quamvis in puncto iuris non sit sine difficultate ex multis nullum discrimen constituentibus inter constitutiones conciliares, aut pontificias, ut defendit Alciat. lib. 6. paradoxorum c. 10. Sarmiento lib. 3. selectarum c. 4. praxi tamen a sententia Archidiaconi non est recedendum, quam saepe probavit Rota decis.

Et in puncto iuris [illegible] se habet magna cum controversia.

[illegible] n. 6. et [illegible] Pauli Aemilii, et in novissimis I. Verallo decisionibus [illegible] 22. et seq. Sicque de stilo curiae Romanae [illegible] servatur, velut in commissionibus appellationum, in quibus semper fit derogatio scilicet generalis, ut in c. nonnulli de rescriptis. Et in dispensationibus super defectu natalium scilicet Pictaviensis, de quo fit mentio in c. 1. de filiis presbyterorum. Et ad duo beneficia incompatibilia Lateranense derogato, de quo fit mentio in c. de mult. de praebend. Et in omnibus ultimarum voluntatum scilicet Viennensis, de quo fit mentio in clem. quia contingit. de relig. domib. [illegible] satis sufficere generalem scilicet mentionem ad derogationem constitutionis [illegible] adeo quod [illegible] mentio illius decreti cui dispensatio, [illegible] aut privilegium refragatur ex Menoch. scilicet 2. q. [illegible] n. 41. [illegible] magis sufficit [illegible] illa generaliter [illegible] constitutionibus in conciliis generalibus editis, ut not. Cobb. in 4. [illegible] c. [illegible] q. n. 6. [illegible] de iust. et iur. 1. tom. tit. 2. disputat. [illegible]

Quando quaeras, quare hodie in coadiutoriis, et aliis gratiis, et concessionibus factis contra Tridentini decreta in curia Romana, numquam apponitur derogatio, nec specialis, nec generalis scilicet [illegible] ex decreto eiusdem scilicet sess. 25. de reform. c. 21. ubi omnia remittuntur dispositioni S. P. [illegible] in dictis gratiis potius [illegible] facultate sibi in concilio servata, quae aliquid contra illud disponat, ut ostendit Gartia de beneficiis c. 4. p. c. 5. n. [illegible] qui refert, ita fuisse in Rota declaratum, quod per decretum scilicet d. c. 21. ad derogationem Tridentini sufficiat illa clausula generalis, non obstantibus constitutionibus apostolicis.

Singularis protestatio facta in d. c. 21. Tridentini in omnibus aliis scilicet facta censeatur, cum omnia [illegible] Rom. subiiciantur in illis, quae ad [illegible] dispositionem pertinent, verius existimo [illegible] stilo curiae Rom. deducendam esse ex constitut. Pii V. qua cavet,

ad quas servandā quā et Rota Romana sequuta

et ad eius derogatione sufficit generalem scilicet mentionem facere.

N. 5.
quare in coadiutoriis, et aliis constitutionibus concilii Tridentini [illegible] factis hodie fiat mentio nec generalis scilicet derogationis, nec specialis.

N. 6.

rio, pro qua in Tridentino n. e necessaria clausula derogatoria.

Quod quoties gratia Pontificis manu signata fuerit, vel fiat in omnibus gratiis beneficialibus, non est necessaria Tridentini derogatio, et ita a cardinalibus sacri concilii declaratoribus dicitur esse, veluti refert Garcia ubi supra. Quare existimo servanda non esse opinionem dicentium ad derogationem Tridentini specialem concilii mentionem necessariam esse, ut propterea dixerunt Zerola 1. p. verbo, pensia, in praxi, et 2. p. verbo, absolutio, §. 8. Gonzalez ad regulam 8. glossa 19. n. 96. Henriquez 2. tomo summae lib. 12. c. 26. n. 3.

N. 7.

quotuplex sit concilium.

Praeterea videre oportet, an concilium Africanum, ex quo textus noster desumptus est, sit generale, seu provinciale. Est enim triplex concilium, universale, provinciale, aut sinodale, ut refert Tuschus in verbo de sinodo 1. p. n. 4. Iacobatius de conciliis lib. 1. art. 1. Bosius de signis Ecclesiae lib. 7. c. 7. Canus de locis theologicis lib. 5. c. 1. Generale dicitur, aut universale, quod Romani Pontificis auctoritate congregatur, in quo adesse debent totius orbis episcopi, vel saltem illorum legati, c. 1. 15. distinctione c. 1. et per tota. 17. distinctione c. significasti de elect. et copiose ostendit Henriquez lib. 3. de pontifice, et conciliis c. 2. Provinciale vero dicitur, quod ad provinciae solum gubernationem auctoritate Metropolitani ipso assistente congregatur, de quo fit mentio per tota. 18. distinct. c. sinodus episcoporum 1. ex eo qui 12. distinct. et fit ricevutis totius provinciae suffraganeis episcopis. Sed vero alio nomine dicitur, eo quod praesidente legato, aut Primate, episcopi totius regni conveniunt, et hac modo nationalia concilia a provincialibus distinguit Belarminus lib. 1. de conciliis c. 4. et Bovius 2. tomo instituendorum [illegible]. Sinodale vero dicitur, quod auctoritate episcopi vocatis parrochis, Abbatibus, et quibusdam presbiteris ad episcopatus gubernationem congregatur, ut tradit Henriquez lib. 3. c. 12. et probatur in c. aliis [illegible] 18. dist. c. quo. 2. q. 21.

quae pro necessariae desiderent in concilio universali.

quae in provinciali.

quae in sinodali.

N. 8.

de quo concilio textus desumptus, an generale, vel universale fuerit, valde controversum.

Hoc supposito, nonnulli de quibus Seguin. n. 4. quos refert, et sequitur Albericus in auth. lib. 2. cap. 14. 5. 8. n. 52. existimat concilium Africanum, ex quo deductus est textus, universale fuisse. Mo=

uen=

uerit, nam in finalibus verbis textus supponit concilium potuisse Cuodbultdeum episcopatu* quod in provinciali concilio fieri potest, c. accusatus, c. episcopus, 3. q. 6. quod confirmari videtur, nam in actis illius concilii relatis in tomo conciliorum, concilium illud universale vocatur. facit etiam, nam in c. de libellis 20. distinct. enter generalia concilia, quae Secta vidit, hoc Africanum refertur. — deest. privare.

Sed contraria sententia verior, videlicet hoc Africanum concilium provinciale, sive nationale fuisse, quam probant Felin. in c. 2 de majoritate. Beroius. 7. Burbat. dicto loco n. 1 a. Belarminus lib. 3. de concilio c. 9. Alciatus in tomo instit. lib. 9. c. 1 et 6. et probat. I. nam in c. qui sequitur 16. distinct. concilia generalia enumerant, et Africani concilii nulla mentio facta est. Tum secundo, quia ex actis eiusdem concilii constat non fuisse vocatos episcopos totius orbis per Rom. Pont. nec ipsum, aut alium eiusdem nomine concilio praefuisse, ut in c. 1 et 5. distinct. Tertio quia Frater esset interrogatus, an vellet coram concilio litigare, si universale esset, nullo enim modo potuisset tale iudicium declinare. — N. 9.

Nec obstant rationes adductae pro contraria sententia. Non prima: quia textus non dumtaxat insinuat episcopum posse episcopatu privari, sed negat ad tale privationem Romani Pont. auctoritatem esse necessariam, ut infra declarabimus. Non secunda, quia concilium hoc Africanum appellat universale, et ecumenicum, non quia omnium episcoporum totius orbis cum suo Rom. Pont. sed universale dicitur, quia erat universarum provinciarum totius Africae ad differentiam illorum, quae fiebant per singulas provincias cum Metropolitano, ut advertit Belarminus d. c. 9. Non etiam tertia, et ultima, quae deducta ex d. c. de libellis, nam textus non refert Africanum concilium tamquam universale ecumenicum, sed tamquam legitimum, et a Sede approbatum, et receptum inter alia, quae Romani Pontifices utuntur in iudiciis. — N. 10. ratio dubitandi eliditur.

Quibus sic utriusque praemissis receptus nostri textus sensus talis est. quod primum coram iudice litigare, si fuerit contumax in non parendo, excommunicari poterit, — N. 11. conclusio textus nostri.

donec promissa debita satisfactione absoluatur, privari in beneficio non potest, idque probat in c. 1. in fine c. quamvis pluries. §. fin. ut lite non contest. c. certum est c. siquis episcopus 11. q. 3. l. 10. et seq. tit. 4. p. 1. exornant relati a [illegible] ad decisiones collect. 1 0. Tutiar. de iuram. confirm. 1. p. c. 20. Henriquez tomo 2. libro 12. c. 12. Suar. de censur. disput. 4. sect. 5. Sairus libro 1. de cens. c. 4.

N. 12.
3° inter dividit partes quae tribus dubitandi rationibus impugnatur. et contra 1am primo su.

Cum 3° triplici [illegible], in triplici parte dubitandi [illegible] potest, ille qui promisit [illegible] [illegible], si [illegible] in [illegible] excommunicatus est. [illegible] ex eo reddit difficultatem [illegible], qui in alicuius iurisdictione, census, re integra ad libitum poenitere potest, et a promisso recedere l. si [illegible] ff. de [illegible]. Contra [illegible] in praedicta specie a [illegible] excommunicari non potest.

N. 13.
2a. su.

Sed [illegible] dubitationem movet, quia ut quis possit excommunicari, tum [illegible] trina monitio, aut una peremptoria c. omnes de [illegible] 1. 6. q. 1. c. sacro 48. de sent. excom. c. [illegible] constitutione eod. tit. [illegible] 6. Tum quod gravis sit causa, et materia peccati mortalis d. c. nemo [illegible] 11. q. 3. Tridentin. sess. 25. c. 3. at in specie [illegible] nec fuit monitus, nec causa gravis erat, [illegible].

N. 14.
2a seda su. 1.

Secunda pars conclusionis probat excommunicatum non esse absolvendum nisi satisfecerit. dubitationem movet, [illegible] promissa satisfactione superflua [illegible] absolutio, quandoquidem [illegible] ad certum tempus [illegible] transacto tempore [illegible] [illegible] Imperator [illegible] de pactis l. si unus [illegible] §. [illegible] ff. de pactis. [illegible] in hac specie excommunicatus esset, quousque satisfaceret, facta satisfactione ipso facto manet immunis ab excommunicatione, [illegible] non indiget nova absolutione.

Sc̃do dubitationẽ mouet, naʒ ex aduerso vr̃ ab= N. 15. 2°.
soluendũ eẽ ante satisfactionẽ. qm quoties reũ stumatia est excoit.
prestita caut.e de iudicio sistendo, absoluendus ẽ. c. ex pp et prim. de V.S.
c. quã fronte. de appell. c. venerabilis. 6 q. § sed si. de sen. excom. in 6.
idque generaliter receptũ ẽ solutis expensis. l. sancimus. C. de iudiciis.
et qm frequẽter. § in aliis. vt lite n̄ scõt. Ergo n̄ recte docet tẽs n̄r absoluendũ
n̄ eẽ ante satisfactionẽ. Ja

3. rclusionis pars stat pp stumaciã ex= N. 16. 3 ãm iic
coitũ nẽ ẽ beneficio absolutionis ea sola roẽ priuandũ. dubitationẽ mo=
uet. I°. naʒ is, qui iuste excoitur ẽ, iuste quoque pot beneficio priuari. I°.
c. rursus. 3 q. 11. q. 3. immo et priuari pot, aqte lite statuta. c. veri=
tatis. de dolo, et contum. Ergo eps in hac specie potuit recte beneficio
priuari.

2°. ex aduerso dubiũ facit. naʒ epõrũ priuatio ptinet N. 17. 2°.
ad solũ Pont. Rom. c. accusatus. 3. q. 6. c. 2. de translat. episc. et illũ
Affricanũ et post causã exitũ n̄ poterat epm epistũ priuare. N. 18.

Sed his n̄obstantibus verissima ẽ n̄ri tẽs 3°. ad cuius declara= n̄ri tẽs 3° defendit.
tionẽ imprimis oportet intelligere, quod si deus quare inspecie
tẽs n̄ri fuerit interrogatus, an velit litigare, et n̄, cuiatis a iudice
spelli potuisset in iudiciũ venire, iudiciũ reddere invitũ. l. inter sti=
pulantẽ. de V. obl. cũ adductis ab Ant. Fau. iuris prudentiæ Papin.
prim. l. illat. 9. adeo vt dci Regio gmittẽ in carcerẽ spelli posse
ad iudiciũ venire, ita vt si lite sestare noluerit, pro fesso habeatur.
l. 1. tit. 4. q. 4. spil. vt not Cabb. tit. 1. variaz. c. 6. n. 1. Gutierrez in
practicis tit. c. q. 4 6.

Huic difficultati respondent comr. DD. lr epum N. 19. difficultatis rio elidit
interrogatũ fuisse, vt oẽs exceptiones declinatoriæ excluderent, et postea
iudiciũ recusari n̄ posset. et Itm in c. super quæstionẽ. § nos aut. de offic.
deleg. sequunt Petrus. h. n. 6. Berous. l 20. Riminaldus 5 7. Ripa
§ 4. Abbas. 19. Ab hac tñ interpta recedũ qtra n̄ra. h. ergo totuʒ iudiciũ
q. principale recusari n̄ pot quasi suspectũ. N. 20.

Cuius difficultatis occasi.

antota sinodus recusari, vt suspecta valeat.

Vulgo quidem controuertitur, an tota quidem sinodus prouincialis possit recusari quasi suspecta. Et in hoc casu pro negatiua videtur quod non possit cum glossa nostra. ri. sequunt relati a Rolando consilio. 19. n. 16. lib. 3. mouentur quia exactis, quod nulla causa suspicionis eo allegari possit aduersus totam sinodum prouincialem, itaque talis recusatio quasi friuola reiicienda, admittendaque non sit arg. textus in c. ex appellationibus. de appellationibus lib. 6. et idcirco negant collegium, ciuitatem, et similem aliam communitatem recusari posse ita Bald. in l. hoc modo ff. de dolo. et idem, et relati a Boderio d. 269. Immo dicunt generalem recusationem diuersarum aduocatorum alicuius loci, vel decurionum ciuitatis, aut doctorum studii admittendam non esse, probat praeter relatos Rebufus de recusat. art. 9. glossa 9. n. 46. Alvendano de exequend. 2. parte c. 23. n. 13. Gregorius in l. 22. tit. 4. partida 3. Mortalin emporio. 1. parte tit. 2. q. 11. quod notandum est ad declarationem textus in l. 1. tit. 5. lib. 3. ordin. in l. 1. tit. 16. lib. 4. compil.

N. 21.

scilicet generale recusari potest.

Verum tamen est contraria sententia. videlicet scilicet prouincialem recusari posse, arg. textus in c. fin. 3. q. 9. 3. quoties. et primero. 2. q. 6. Et vulgo allegat textus in clement. pastoralis. §. notorius. de re iud. c. Vexhuscepto. 10. de foro compet. et probat ratione. quoniam cum nullo iure cautum sit scilicet prouincialem, collegium, aut aliam communitatem recusari non posse, generalibus iuris communis regulis standum est quae docent omnes iudices recusari posse. l. apertissimi. C. de iud. Et probat etiam nam a scilicet prouinciali potest appellari, sicut ab alio quolibet collegio c. multum. 17. distin. c. accusatus. 3. q. 6. ergo necessario recusatio admittenda est. valet n. argumentum de appellatione ad recusationem, vt notat vulgo in c. super eo. de appellat. Hanc sententiam probant cum relatis Abb. n. 14. Felinus. 6. Decius. 6. Ripa 40. Verous. 129. Petr. Greg. 3. parte sintagmat. lib. 49. c. 3. et relati a Menochio de arb. lib. 2. casu. 4. 5. 8. Bouadil. in pollitica. 2. parte lib. 3. c. 10. n. 122. et probat in c. quod suspecti 3. q. 5. Vbi scilicet quasi suspectum recusat, refert Zacharias

de

Decisiones ... lib. 6. c. 11

Haec tamen doctrina procedit, quando iusta aliqua adesset causa suspitionis contra totam sinodum, et contra totam communitatem, quod varijs exemplis declarat Azeu. in. l. 1. tit. 6. lib. 4. compil. ... Secus vero, si nonnulli prelati ex communitate inveniant suspecti, nam tunc illi solum repellendi sunt; caeteri vero huiusmodi suspitionis nota non laborantes causam diffinire poterunt, vt aduertit Ripa ... n. 40. et relati a Capitio decisione ... n. 6. et 7. ... ad huiusmodi praxim observandum, quod etsi in ... attento ... iudicis recusatione non sit necesse causam exprimere in recusatione, sed sufficiat iuramentum recusantis ex ... in. d. l. apertissimi ... recusari C. de iudicijs, et in. l. quia poterat ... nec illud ff. ad Trebell. cum adductis a ... in practicis c. 26. ... n. 1 ... quod idem procedit etiam in Regno in. l. 1. tit. 16. lib. 4. compil. At vero in recusat. communitatis causae expressione, et probatione necessariam esse ostendit Ripa ... n. 40. ... in praxi ... n. 1. ... n. 26. quod in recusat. cuiuscunque iudicis ecclesiastici indubitatum est, iure canonico attento. c. si de requiris c. cum specialis de appell.

Sed haec omnia nequaquam procedunt in concilio vniversali ... quod Ecclesiam vniversalem repraesentat. idque recusari non potest, nec suspicionis nota in illo admittenda est nec errare potest, assistit n. ibi spiritus sanctus, vt copiose explicuit Gregorius lib. 1. registri epist. 24. Cano de locis theologicis lib. 5. c. 4. D. Thom. ... 2. q. 1. art. 1. et omnes theologi, ... lib. 1. var. c. 10. a. n. 12. Belarminus lib. 2. de ... c. 2. Menoc. cons. 4. ... n. 80. ... nam a concilio generali ecumenico non admittitur appellatio, vt copiosse notat Turrecremata lib. 3. de Ecclesia c. ... quod nec poterit recusari.

Sed quamvis haec omnia verissima sint, nihilominus existimo non sine scrupulo decisioni ... nostri posse accommodari, quum ex illo non constat ... habuisse

N. 22.
quod requirat ad sinod. totius recusationem
* ex communitate.

N. 23.
concilium vniversale ecumenicum recusari non pot.

N. 24.
scrupulus

causa recusandi iudicem, quam et allegare, et probare debebat, c. sedo requiris §. fin. de appell. Quare varias interpretationes cumularunt ad textum hunc Panorm. hic n. 24. Beroius n. 137. Decius 71. Ripa 49. Quibus omissis dicendum arbitror Cortulden non fuisse interrogatum respectu iudicis, sed respectu accusatoris, non ut excluderent exceptiones fori declinatoriae, sed ut postquam semel consensisset cum altera littigare, amplius illi nullam posset exceptionem opponere illarum, quas enumerat Glossa in l. qui iudicio 4. in l. qui accusare C. ff. de accusat. Quae interpretatio congruit verbis nostri textus ibi: an vellet cum eo experiri. ut aduertit Rippa hic n. 46. Alciat. n. 29. Vel dici potest interrogatum fuisse, ut excluderet exceptio illa fori declinatoria, quae forte sibi competere potuisset, cum tamen cum accusatore non fuisset seruata forma c. 1. 2. et 4. §. 9. 2. namque aliis licet ad iudicem vocatus venisset, nequaquam tenetur suo accusatori respondere, ut in d. c. 4. c. fin. y. de foro competenti, nisi sponte litigare voluisset renunciando suo priuilegio, ut in d. c. r. c. dilecti 17. de foro compet.

N. 29. Ratio decidendi ad verum textum. contumax quid.

Vndequaque, ut assignemus veram decidendi rationem ad conclusionem textus nostri, supponendum est, in nostro contumaciam graue crimen reputari consistens in eo, quod quis superioribus suis non obtemperat. l. contumacia §. 3. ff. de re iud. l. omne delictum §. contumaciam ff. de re mil. l. unica §. fin. si quis iussu dic. non obtem. c. 2. et c. quod contumaciter. de dol. et cont. l. sancimus C. de iud. contumax n. quasi factus tumidus superioris praeceptum aspernit c. 2. de maio. et obed. cum adductis a Menoch. de arb. lib. 2. casu 1 9 3. Falin de delictis q. 1 8. a n. 2 9. Lain lib. 2. de pace publ. c. 9. et Cobb. in c. alma mater de sent. exc. n. 5. Eoque seuerissimis poenis contumaciae crimen vindicandum esse consueuerunt veteres iuris conditores, ut in d. l. unica ff. si quis iussu dic. c. r. et 2. de sequestr. poss. c. tuae fraternitatis ut lite non cont. c. sacro de sententia excomun.

N. 26. contumacia duplex.

Est in contumacia in duplici differentia, nam alia est manifesta, alia praesumpta. manifesta dicitur,

quae

que p contumacione [illegible] veluti si citatus responderit nolle comparere, [illegible], aut facti notorietate, c. Venerabili §. porro. de sententia excomm. lib. 6. c. fin. de cohab. clericor. [illegible] contumacia, quoties citatus quis ad certum diem non comparuit in iudicio, vel aliquid aliud, quod a iudice fieri iussum erat, intra certum tempus non fecit, vel si latitet, vt citatio ad eum non perueniat. c. quoniam frequenter §. porro. vel lite non contestata [illegible] variis modis, de quibus tex. in c. certum. 11. q. 3. siue in non parendo, siue in non comparendo, siue in recedendo a iudicio. plura [illegible] de 1. et 2. decreto 1. parte in princ. [illegible] in practicis lib. 1. obseru. 60. et lib. 2. de pace publ. c. 5. cum aliis multis exemplis adductis a DD. in c. 2. de dol. et contum. Hyglinus de cens. tab. 1. c. 17. [illegible] in lib. 1. c. 9. a n. 13.

Deinde supponendum est, numquam maiorem excommunicationem ferri posse pro peccato quantumuis graui, nisi contumacia concurrente, vnde veteres dicimus peccatores esse inobedientes iuxta illud Mathei c. 18. si Ecclesiam non audierit, sit tibi tamquam Ethnicus, et publicanus, constat [illegible] excommunicandi potestatem non esse a Christo concessam, nisi contra inobedientes Ecclesiae c. audi denique. 11. q. 3. Tum etiam, quia excommunicatio medicina est c. cum medicinalis de sententia excommunicationis lib. 6. quasi pro culpa iam preterita absque villa contumacia [illegible] esset, nullo modo diceretur medicina, quod non est concedendum. ideoque excommunicationem semper debet precedere monitio, vt in d. c. sacro [illegible] c. reprehensibilis 26. de appellat. ante monitionem [illegible] nulla [illegible] esse contumacia, vt recte aduertit [illegible] in c. alma mater 1. parte §. 9. n. 4. Suarez de censur. disputat. 4. sect. 5. Nec dissiteor hoc non esse sine scrupulo. nam saepe in iure nostro videmus excommunicationem latam fuisse pro criminibus commissis nulla precedente monitione, comparendi [illegible] tex. in c. quidam maligni. 5. q. 1. c. inter querelas. c. [illegible] 23. q. 4. c. raptores c. eos qui. 36. q. 2. Tum etiam [illegible] c. solet el= segundo, et in c. Venerabilibus. 7. §. porro. de sententia excomm. lib. 6. vbi [illegible] excommunicationem non solum conferri posse pro contumacia, sed etiam pro offensa.

N. 27 quando excommunicatio maior ferri possit.

N. 28. scrupulus.

Tu denique, qm oes excoitiones a iure pcriminibus plate nulla dr psupponere otumacia c. siquis suadente 17. q. 4. c. unico de sis, quesu. lo. 6. clem. unica de sepultur. cu simil. hisque rationibus sequutu e dnaz snia Monaynes de potestate sect. c. 1 p. Corduca lib. 2. q. 74. imma et Abbasin c. 5. de raptor. distinguit dicens excoitione ab homine lata ferri n posse nisi pcedente monit, lata vo a iure monit n indigere.

N. 29.

Ead adhuc a comuni snia recedendu n e. semper etenim ad excoitione necessaria e monitio, nec quidqua obstat txs in d. c. quida malignj. ubi excoitionis infamatorij possuerunt. Te xistimauit n. dns Tiraqo. in illo txu ponentes libellu debita facere n posse satisfactione, nisi se publica poriniri ofitendo sua falsitate. ergo uis regulariter nemo teneat se manifestare pcrimine fdeliquerit occulto c. quis aliqdo de penit. dist. 1. Modo tn ad dnecessario tenet ad tollenda grauissima infamia alteri illata ex libello occulte posito, vt aduertit Soto de secreto. membro 2 q. 6. Suarez dicens. disp. 4. sect. 9. n. 16. ¶. Nec tande obstat txs in d. c. inter quere las cu aliis s. adductis n. 20. na in specie illo iuriu excoitio n fuit plata pp delitu missu, sd pp ea qd damnu illatu n du fuit restitutu, et ssegter crimen pseuerare. Dr. Veluti qdo fert excoitionis snia pfurto ommisso, n qommissu e, sd q n du facta restitutio.

N. 31.

Nec etia obstat txs in d. c. solet, et in d. § porro. na ea iura du docent excoitione ferri posse p offensa, debent intelligi sedm diffinitione txs in d. c. ex parte. de l. V. S. nam excoitio fert p sola otumacia aut p offenssa simul cu otumacia, veluti siquis iussus noluit damnu emendare. sic. n. in vtroque casu supponit otumacia. otumax n. dr n solu qui citatus n sparuit, sd et qui iussus aliquid facere, n paret pcepto superioris.

Txs in d. c. quida malignj intellectus.

N. 30. Txs in c. inter quere las explicatur.

Txs in c. solet, et in c. venerabilibus. § porro de snia excoior. lib. 6. explicatur.

* damnu

Denique non obstat ultimario. nam in excom. de canone, et de lege supponit monitio, et sequitur inobedientia, et contumacia eo ipso, quod lex hominibus aliquid prohibet, sub comminatione excommunicationis, quotidie subditos monet, ne illud faciant arg. tex. in c. Gratiani. de hæretic. ...que dicimus hanc legem transgressores contumaces esse, ideoque iustissime excommunicari absque alia speciali canonice, ut vulgo agnoscunt. DD. in d. c. sacro, Sayrus lib. 1. de censur. c. 7. n. 1. 3. Henriquez lib. 13. de excom. c. 1. n. ... adductis a Gutierrez lib. 1. canonicarum quæst. c. 4. n. 6.

N. 32. tex. in c. siquis suadente. 17. q. 4. cum similibus intellectus.

Ex solet huiusmodi contumacia regulariter iudicari ex eo, quod canonica monitio præcesserit, quæ trinna debet esse, quo casu peccatore in obdurato manente, nulla videtur subesse correctionis spes, ut in d. c. sacro c. reprehensibilis. de appellat. ad validitatem vero excommunicationis sufficit una tantum, ut communiter facent. DD. in d. c. sacro, copiose Cov. in c. alma mater. 1. p. § 9. n. 7. Suarez de censuris disp. 3. sect. 1. 2. Sayrus d. c. 1. 3. n. 26. At vero quando notorie constaret de contumacia nolentis obedire Ecclesiæ, poterit absque alia monitione excommunicatio proferri, ut colligitur ex d. c. venerabilibus § porro. Dr. secus autem d. c. certum. 11. q. 3. Canonica namque monitio ad id solum necessaria est, ut per eam contumacia peccatoris appareat. Si vero de illa aliunde notoria constaverit, non erit necessaria monitio ad excommunicationem arg. tex. in l. hæc stipulatio. l. 4. § divus. ff. ut leg. seu fideicom. cau. nam quotiescunque constat aliquem notorie contumacem esse præsumendum est illum in sua obduratione perseveraturum, etiam si admonitus sit.

N. 33. quod ad excommunicationem requiratur trinna monitio. ...

Cuius ratio est contumacia. Urbiter animaduertendum est, quod de contumacia rei in aliis causis ciuilibus, et criminalibus professo habendum est, etiam quod accusatus esset de crimine capitali, quamuis iudex non posset absentem perdere ad pœnam mortis, cum melius esset nocentem im=

N. 34. contumax in causa capitali pro contumacia pro confesso haberi valeat.

puniatur vel ingre[di], quam innocentem condemnare, ut in l. absentem de poenis. huiusmodi n. absens indefensus censebatur in criminibus capitalibus, nam etsi reus citatus, et contumax non indefensus, sed absens reputaretur argumento tex. in auth. ut omnes obediant iudicibus §. si vero collat. 9. l. properandum §. sin autem reus. C. de iud. l. ad peremptorium ff. eod. auth. qua in provincia. C. ubi de criminibus. c. veritatis. de dolo, et contum. hoc tamen procedit in causis civilibus, et in ingerentibus poenam sanguinis, ut advertit Gomez. in l. 79. Tauri a n. 3.

Hodie tamen in Regio

N. 3 9.
contumax vere contumaciam et in criminibus poena ordinaria hodie punitur.

hoc iure abrogatum est in omnibus criminibus indistincte etiam poenam sanguinis ingerentibus contra absentem contumacem citatum contra quem procedit, quasi contra confessum ita, ut poena ordinaria delicti condemnetur, ut in l. 4. tit. 3. lib. 2. fori. l. 9. tit. 2. lib. 3. ordinam. debet tamen servare forma praescripta in l. 76. Tauri. Lt. n. reus prius ter citandus voce praeconis cum termino novem dierum, vel 20. si reus sit extra illius iudicis iurisdictionem, ut ostendit Gomez. ubi supra n. 10. et relati a Iulio Claro lib. 5. sententiarum §. fin. q. 44. a n. 2.

reus appellans, qui fuit condemnatus propter contumaciam, audiendus est.

hoc tamen sic intelligendum est, ut contra talem confessionem fictam, seu praesumptam inductam, alias ex contumacia in contrarium admittit probatio, ut resolvit Suarez in practicis lib. 1. q. 49. per totam, imo et reus appellans admittendus est, qui alias professo haberet vere contumaciam, ut ostendit Gutierez ubi supra q. 90.

Unde ex dictis facile colligitur,

N. 3 6.
ratio decidendi ad II. partem conclusionis.

decidendi ratio ad primam partem nostrae conclusionis, nam cum episcopus Clodudeus ex illa sola praemissione teneretur litigare coram delegato, ut ea in solut. ad primam diximus, et sic sine delegati licentia recesserit, publice dicens se nolle in iudicio comparere, notorius contumax efficitur. ideoque absque alia monitione recte potuit excommunicari, ut in d. c. venerabilibus B. porro. vers. secus autem. de sententia excom. lib. 6. c. certum 11. q. 3. et notant Innocentius, et Hostiensis in princ., Butrius n. 29. Abb. n. 10. Ripa. 30. Vergus n. 24. Mand[ag.]

in

in praxi signaturę 2. forma. qtā in Vbo, Ecclesiasticus, Celib. ut d. c. alma mater d. §. 9. Quare l. d. sell. 12. et tandē Sūmus vēi vio ex eo dd. quia ġ contumaciā peccatū ē indecentiā, quod fit excomunicatione iudicis, ut docet divus Thom. 22. q. 1. 69. art. 1. et mortale crimen ē, q. dicta excōicationis penā meret, nā qui iudicis percipienti n parens pcepto legis et iudicis repugnat, et consequēter transgreditur pceptū obediendi superioribus c. 2. de maior. et obedienc. c. omnis anima de cons. Decidendi vero ratio ad secundam nrę cōclusionis ptē pendet ex illa celebri quest. an ille, qui excōicatus ē post satisfact. adhuc absolutione indigeat, de qua agendū ē y in solut. ad primū adductū 2 sedā cōclusionis ptē. n. 14. Tandē ratio decidendi ad 3. ptē nrę cōclusionis, dū pbat contumaciā, roe contumacię n ee beneficio privandū. Tū primo nā, si privaret, sępe eveniret, ut condemnaret innocens, qd dicitur phiberi l. absentē g. ff. de penis c. 1. 2. q. 1. c. 1. de cā possess. et. Tū sedo, nā pęna debet ee adequata delicto l. aut facta l. 6. ff. de penis. at contumacię crimen n meret pęnā privationis, quę gravissima ē c. inventus 1. 6. q. 7. et solū hēt locū in casibus a lege expssis, ideo a sedio Africano imponi n potuit arg. txs in. l. etsi quis. l. 4. §. divus aut Marcus ff. de relig. et sumpt. cū adductis a Stradelo in. l. si unquā Vbo, revertat. n. 132. q. de revocandis don. Octaviano in pedemontanis decis. ē 77. in prin. Farinacio. c. tmo criminalium tto. de penis. q. 1. q. n. 43. Mol. de primogeniis lib. 1. c. 9. n. 10. Tum denique, nā si pp contumaciā privaret beneficio, duplici pęna pro eodē crimine puniret contra decisionē txs in c. at si clerici §. de adulteriis vs. 5. tto. et in. l. senatus l. 4. ff. de accusationibus. nā pro crimine contumacię imposita ē a iure specialis pęna excōitionis.

Quibus suppositis n obstant argumenta dubitandi roe 2 primā cōclusionis ptē. n primū deductū ex regula txs in. d. l. si convenerit. ff. de iurisd. omn. iud. in cuius declarat varios cumulant intellectus ht

contumacię crimen mortale quidē peccatū ē.

N. 37. Decidendi ratio ad. 2m patebit. n. 2.

N. 38. Decidendi ratio ad. 3m

Qdo habeat locū beneficiorū privatio.

N. 39. l. si convenerit ff. de iurisdictione omn. iud. explicat.

Panorm. n. 17. Butrius. 40. Ripa. 92. Decius. 20. Corrasius in miscellaneis lib. 4. c. 9. Cobb. in c. quamvis pactum. 1. p. 3. quaest. de pactis lib. 6. Tiraquellus reg. 7. Fabricius lib. 4. Strakeri. c. 6. §. 1. Quae interpretationes ab omnibus magis communiter receptae sunt. Ac primo distinguendum est inter conventionem de proroganda iurisdict. iudicis non sui, et conventionem de non declinanda iurisdict. iudicis sui,

differentia inter prorogationis iurisdictionis iudicis non sui, et iudicis sui declinandae conventione.

nam in pacto de proroganda iurisdict. alieni iudicis locus est penitentiae re integra, de quo loquitur textus in d. l. si convenerit, ut indicant eiusdem verba ibi: *si convenerit, ut alius praetor quam cuius iurisdictio est* etc. At vero pacto de non declinanda iurisdict. sui iudicis non datur locus poenitentiae, de quo loquitur textus noster, ex lite non dum cepta, et re integra. Nam iudex competens erat in causa Colbuldei, ideoque recte potuit illum evocare, quia fidem praestitam non servavit, promisit n. Colbuldeus non declinare iurisdictionem regii, quamvis alias aliqua potuisset exceptionem opponere ex explicatione textus nostri, quam sic n. 24. retulimus, ita tradiderunt Ripa tit. n. 40. Abb. 17. Decius 6. Mantua 42. Iacobin. d. c. 61. Toscanus lib. 1. de iurisd. ad text. in d. l. si convenerit, et ibidem Cuiac. lib. 7. ad Africanum, ubi latius in pr.

N. 40.

In assignanda ratione inter has conventiones discriminis valde laborant interpretes, et plures refert, et impugnat intellectus Ripa d. n. 40. Vulgo respondere solet, quod in pacto de non declinanda iurisdict. sui iudicis, agitur de renuntiatione quadam exceptionis pro se et competente, quae recte potest iuri pro se introducto renuntiare arg. textus in l. si quis in conscribendo. C. de episcop. et cler. et in l. si quis in conscribendo. C. de pact. At vero in pacto de proroganda iurisdict. agitur de extendenda iurisdictione ei iudici, qui illam non habebat, ideoque sine ipsius acceptatione acquiri non potest. Cum autem re integra cum nondum adsit acceptatio iudicis, non est mirum, quod poenitentiae locum non habeat arg. textus in l. qui absenti. §. 1. ff. de acceptilat.

Diversa ratio inter prorogationis iudicis non sui et non declinandae propriae conventione.

N. 41.

Quae interpretatio probabilis est, quamvis opponi possit ad prorogandam iurisdictionem consensum iudicis non requiri. l. 2. ff. de iudiciis. ppr-

tes

test quodque respondere, quod quando res est integra, et iurisdictio alioquin
duo lepta prorogatio revocabilis est, ita ut legat, qui iurisdictionem pro=
rogaverit, poenitere possit.

Quo vero, omnimoda [illegible], et multo melius, N. 42. Verior scilicet ratio d. l. si convenerit. cum nro [illegible]
differentiae ratio est, quod pacta de prorogatione iurisdictionis in specie illius
legis sunt pacta nuda, et iure civili pacta nuda actionem non producebant, sed
solam exceptionem. l. iuris gentium. § sed cum nulla, et § igitur nuda
ff. de pactis. l. legem. C. eod. et quando in iure civili iurisdictionem pro= Diversitas inter pacta nuda in iure civili, et canoni[co] constituenda.
rogare liceret alterius iudicis d. l. 2 de iudic. necessarium erat
eundem iudicem adire, ut recte advertunt Cuiac. et Figuerarius in
d. l. si convenerit. Itaque non est mirum, quod illud pactum nudum revocari pos=
sit. quod secus est in specie nostri textus iure canonico attento pacta nuda
obligationem producunt, ut omnes notant in c. 1. de pactis. Itaque ex natura
et ui dicendum est ratione [illegible] producere [illegible] in [illegible] specie pe=
[illegible] exceptionem [illegible] applicationis producere [illegible]
[illegible] po=
[illegible]
[illegible]

[illegible] videtur N. 43.
[illegible] praecipue in l. sigilli in scribendo. C. de pactis, et C. de episcopis, et clericis.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] qui ex sequentibus removetur.
[illegible] in scribenda pacta nuda [illegible]
[illegible] ad quod [illegible] et ita in iure civili [illegible]
[illegible] l. petens. C. de pactis. l. iuris gentium. § quinimo, et § actio ff.
de pactis.

Ad hoc idem [illegible], quod tempore illorum legum clerici nondum habebant N. 44. 1o.
privilegium fori Ecclesiastici, sed apud saeculares conveniebant, aliquo

[illegible] apud episcopum volentem adire. l. [illegible] Laz. clericis. C. de episc. et cler. [illegible] [illegible] de episcopali audientia [illegible] de episcopali [illegible]. Quare [illegible] [illegible] intelligenda [illegible] [illegible] [illegible] aliis [illegible] [illegible] conve=niendi apud inferiores iudices, [illegible] apud magistratus inferio=res [illegible] apud [illegible] postea [illegible] [illegible] ecclesiastica [illegible] in [illegible] [illegible] collegio clericorum [illegible] [illegible] poterat. ut in d. c. si [illegible] de for. compet.

privilegium Ecclesi=asticum [illegible] clericis [illegible]

N. 45.

Ex [illegible] aperte deducitur, quod si in specie d. l. si convenerit stipulatio interposita fuisset, cum ante [illegible] penitentiae locum non esse, [illegible] actionem [illegible] stipulationis [illegible] in obligationibus [illegible] [illegible] est. l. [illegible] § [illegible] ff. de [illegible] l. [illegible] 3. § [illegible] ff. de [illegible] [illegible] n. 3. [illegible] Bernd. in d. l. si convenerit n. 4. et in specie d. l. [illegible] [illegible] prorogationem facta fuisse [illegible] [illegible] [illegible] penitentiae locum esse [illegible] [illegible] [illegible] not. [illegible] n. 24. [illegible] [illegible] rebus incorporalibus [illegible] locum vera possessio, aut traditio. l. [illegible] § incorporales ff. de acq. rer. dominio. [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] ff. de servit. l. 2. C. [illegible] adquirendi, et quasi traditio necesse est, [illegible] iurisdictio [illegible] ut [illegible] prorogata, ut in d. l. si convenerit, et not. Curt. [illegible] [illegible] n. [illegible] ff. de iud.

in obligationibus facti actio ad inte=resse dat.

[illegible] incorporalibus [illegible] [illegible]

N. 46.

[illegible] in [illegible] ex d. l. si convenerit [illegible] servat, sed [illegible] [illegible]. Iure canonico. quo attento [illegible] pactum nudum [illegible] actionem [illegible] notata in [illegible] de pactis. cum adductis a [illegible] in c. [illegible] pactum 2. [illegible] § 4. n. 14.

d. l. si convenerit de iure [illegible] [illegible]

De

de pactis tit. 6. Gometio tom. 2. variar. c. 9. Mendoça lib. 3. de pactis c. 9. Covarruvias lib. 3. commentariorum c. 1. quamvis contrarium probaverint Forcatulus dialogo. 1. 6. Alciatus lib. 3. paradoxor. c. 3. relati à Morla in emporio. 1. parte tit. 3. q. 3. Ubi etiam Regulo, quod attento necessarium non est distinguendum, de ex pactionando ad scienti... videndum in l. 2. tit. 1. lib. 5. recop. ordinam. Et tamen hodie quod conventione alicui iudicis pacto nudo prorogavit compellendus est ex re integra promissione adimplere specifice, adeo ut solvendo interesse non liberabitur, nam etsi in iure communi obligatus faciendi succederet ad interesse, hodie tamen in communi, et Regno potius ad factum compellendus, qui aliquid facere promisit, ut tenendum Cobb. ipse tit. 1. p. § 8. 4. n. 6. Gutierrez de iuram. confirm. 1. parte c. 29. n. 8. Greg. in l. 3. tit. 4. p. 5. verbo, puede fazer. quidquid dixerit contrarium Alvarez. c. o. Larladorius lib. 1. rer. quotidian. c. 6. § 2. n. 10.

Nec obstat secundum argumentum § 5. adductum contrarium relationis praesenti n. 5. ibi namque appendit Cobb. deum non fuisse admonitum, et consequenter excommunicari non potuisse, quasi non fuisset contumax, respondent tamen Telesinus, et alii ex antiquis relatis à Cobb. in d. c. alma mater 1. parte § 3. q. n. 6. Sayro de censuris lib. 1. c. 2. n. 17. quod in specie ubi crimen Cotbul dei erat notorium, ideoque dicunt necessaria non fuisse admonitione contra textum in c. de manifestu 2. q. 1. cum evidentia de accusat. c. cum olim. de re iudicata c. cum ... Romana § fin. de appellat. Inoppe probat forma iuris in notoriis non est servanda, necessario sed hac interpretatio communiter reiicitur ex c. notatum 2. 7. pro nullo in crimine ferri potest sententia excommunicationis, nisi occurrente inobedientia. Et item etiam in notoriis criminibus admonitione est necessaria, docuit

in Regno ex pacto nudo actio efficax oritur, ortum.

qui aliquid facere promisit et solvendo interesse in Regno non liberabit.

Gometius

N. 47.

Secundi argumentum dubitandi ratio contrarium resolutio.

nisi inobedientia occurrente quantumvis gravi crimine ferri non potest excommunicatio.

N. 4 [illegible]
Des in c. cum sit Romana. §. fin. explicat. * de appellationibus.

N. 4 9.
questio Vtrum censura ab homine lata ferri possit contra absentem tam, vt etiam et ignorantem tiget.

N. 5 9.
* noluerit
Verba Apostoli ad Chorinthios c. 5. ego quidem spiritu [illegible] explicant.

[illegible] Ramamitanus in d. §. fin. n. 3 [illegible] Verogus n. [illegible] 3. [illegible] fin. n. 6 [illegible] Cobb. et Sayrus ubi supra Juanel de cens. disput. 4. [illegible]

Sed difficilius [illegible] in d. c. cum sit Romana. d. §. fin. ubi [illegible] ferri posse contra absentem et ignorantem. quod probat [illegible] exemplo Apostoli, qui absentem et ignorantem excomunicavit [illegible] respondet [illegible], et dd. allegati, et [illegible] relati ab Henriquez libro 3. de [illegible] c. [illegible] n. [illegible] Apostolum [illegible] Corinthios illum admonuisse, vt [illegible] redderet, antequam excommunicationem proferret, quamuis [illegible] fuit excom[illegible], absens, et [illegible] censeat.

Ad [illegible] declarationem [illegible] controversiam, an censura ab homine lata ferri possit contra absentem, et ignorantem ita, vt illum [illegible] ligat. [illegible] Respondent [illegible] dd. in absentem et ignorantem ferri posse. [illegible] recepta in c. apostolicae [illegible] de [illegible] vt [illegible] relatis [illegible] Cobb. in d. c. [illegible] §. [illegible] n. 7. et [illegible] ex [illegible] Pauli [illegible] ad Corinthios c. 5. ego quidem absens autem corpore [illegible] iudicaui. [illegible] absentem excom[illegible] in d. c. cum sit Romana d. §. fin. [illegible] ille, quem absentem [illegible] Apostolus [illegible] vt [illegible] iudicialiter, [illegible] admonitum [illegible] extra iudicium.

Sed ex facto apostoli non [illegible] illum [illegible] ignorantem, [illegible] absentem [illegible] ex eo, quod illum [illegible], in [illegible] illum [illegible] donec illi censuram intimaret. [illegible] ex eo [illegible] Paulus in [illegible] illum excommunicauerat, vt spiritus eius saluus fieret, [illegible] ipse excommunicationem ignoraret, nihil

prius

prius eius adesse possit, nec credendum [illegible] partes ignorantes ligare
[illegible] tamen [illegible] [illegible], nec [illegible]
[illegible] executionem fieri [illegible] [illegible]

Cumque [illegible] sententia execu= tionis posse legitime in [illegible] ferri, [illegible] ignorante, nam talis sententia [illegible] secum [illegible] executionem, ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] appellatione [illegible] statim [illegible] executione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ignorantes [illegible] [illegible] [illegible], nam [illegible] [illegible] effectum [illegible] legitima [illegible] [illegible] ignorantis iudex ferat. Verum in [illegible] [illegible] [illegible] sententia [illegible] [illegible] non obligare, donec ei inti= metur, immo ut [illegible] [illegible] [illegible] intentionem, nam sententia non obligat do= nec sit intimata [illegible] in c. [illegible] [illegible] si adversus [illegible]

Sed [illegible] multo verius [illegible] quod quamvis sententia [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] non est simpliciter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sententia executionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] intimata [illegible] [illegible] [illegible] dicere, quoad illa, quae ex natura sua scientiam requirat, non [illegible] [illegible] effectum ante intimationem. [illegible] [illegible] [illegible] appellatione suspendi possit. Tunc si sententia [illegible] absente fuerit, [illegible] ad appellandum non [illegible] [illegible] [illegible] scientiam. Illud namque [illegible] [illegible] ex notitia [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] non [illegible] [illegible] locum in sententia executionis, quae nullo modo [illegible] sequentem appellationem suspendit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potest statim [illegible], et ligat [illegible] ignorantes.

Sed haec quidem doctrina primo declaranda est, [illegible], [illegible] quae [illegible] execu= tio, fuerat quidem [illegible] sufficienter [illegible] [illegible] [illegible] quidem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] docet, et declarat, et [illegible] doctissimus [illegible] Abbas
tunc. n.

N. § 1. Utrum valeat in absentes, et ignorantes executio post sententiam executionis, quae secum affert executionem.

N. § 2. quibus in casibus non sit necessaria intimatio sententiae, ut suum plenum effectum [illegible]

N. § 3.

cum [illegible] ignorantia [illegible] quae [illegible]
[illegible] talis ignorantia
[illegible] contumacia, [illegible] declaratio [illegible]
[illegible]

N. 94.

an censum valeat, et teneat eo in casu, quo excomm[unicatus] [sati]sfecerit, et delictum patuerit tempore, quo fert[ur], cum iudex ignoraverit.

Sed ut nihil intactum relinquamus, dubitabit aliquis, [illegible] censura, excomm[unicatio] [illegible] ignorante [illegible] satisfecerit [illegible] an eo in casu [illegible] [illegible] affirmativa [illegible] censura [illegible] valere [illegible] ignoraverit [illegible] satisfactum, [illegible] censura. Immo [illegible] ferretur et iniusta, et nulla esset. [illegible] scientia aut ignorantia iudicis [illegible] censurae [illegible] non semper dependet a tali scientia, et ignorantia.

N. 95.

et praxi tenendum est, tenere.

Sed nihilominus [illegible] [illegible] tenendum [illegible] [illegible] censuram [illegible] contumaciam [illegible] admonitione [illegible] talis [illegible] [illegible] apud Deum. at [illegible] obediens, donec [illegible] prius, quam [illegible] absolvatur.

N. 96.

censurae duplex effectus. Primus.

Praeceptum ignorantem non obligat. Secundus

[illegible] censurae [illegible] duplex effectus [illegible] [illegible] censurae [illegible] celebratione [illegible] qui excomm[unicatus] [illegible] et quamdiu [illegible] ignorantia [illegible] praeceptum autem ignorantem non obligat. Secundus effectus censurae [illegible] ignorantia [illegible] qui [illegible] ligat. [illegible] incapax beneficii reddat, et simile. et in hoc erat dubitatio, an sententia censurae habeat effectum cum ignorantia. quam

Dis=

Disputarunt qui, et ddi in d. c. a nobis, et praesertim ...
ius quoad hos effectus non pendere ex scientia, et ignorantia
eius, in quo fuit excomunicatio ... Cobb. in d. c. alma
mater ... Hugolinus ...

Ratio.

Ratio est quoniam hos effectus censura non pendet ex
... sed propria virtute operatur effectum
quod vult declarare exemplo legis humanae ... quae potentiae
... duplicem effectum, et obligandi, et irritandi, et quamvis
prior per ignorantiam excuset, cum dependeat ex hominis operat.
posterior vero ignorantia non impedit, quia a sola lege independenter
producitur.

N. 7. Scdi argumenti solutio prima.

Iam ad solutionem scdi argumenti veniamus. cui multipliciter respondet Rigatti. ... Vera solutio est, quod ...
... nulla fuit necessaria monitio, ... fuit
notorius ... ... se nolle ...
pendere, atque ... ...
... per ... ...
manifeste ... ... probat ... ...
... in ... 4. q. 3. ... peremptorio,
... Abb. ... Felinus n. 10. et
... q. 3. ... allegati ... et
Cobb. et Hugolinus ...

N. 8. Scda eiusdem argumenti solutio.

Nec ... scda pars eiusdem argumenti s. n. 13. adducta. excommunicationem ... contra
...ferendam non est ex ... d. c. nemo ... q. ... quae sane regula generalis limitanda ... in contumacia in non comparendo, quae etiam
ex ... ea quilibet excommunicari pot. ut advertunt relata a Cobb.
in d. c. alma mater ... in ... Vivianus reg. 1 q. 3. c. 1.
ampliat ... loquitur ... intelligit in contumacia in
non comparendo. ... Verum est contumaciam ... non esse

de causa ..., cum ex negotio graui vocatus fuisset Corbul de... ad ..., ... potea episcopatu priuari. ... ...

N. 59.

quaestio. an excōm donec satisfecerit facta satisfact. absolut indigeat.

... quaestione illa, an excōm donec satisfecerit facta satisfact. absolut indigeat, ... in qua quaestione existimo verius ee ... affirmat ... in Clem. 1. de decim. et sequi: ... a Cobb. in 4. 2. p. c. 6. n. 1. Guttierrez ... canonicar. quaest. 3. 9. n. 7. Henriquez ... 1. 3. de excom. c. 29. n. 2. Sayro ... 4. c. 7. n. 4.

N. 60.

et quod sit necessaria absolutio ex seqtib. pbat. 2°. 3°. 4°.

... donec satisfaciat ... absolutione ... in Clem. ... absolutionem ... satisfactionem ... donec satisfecerit ... c. ... satisfecerit, indiget absolut. c. ... c. quamuis ... de simonia ...

N. 61.

valde controuersa et qd n sit necessaria probabiliter e ...

... in doctrina n ē sine controuersia, nam multi, et grauissimi doctores ..., qd censura fert sub illa ... donec satisfecerit ... n ē absolutio facta satisfact. ... Cobb. in c. alma mater 1. p. §. 11. n. 9. ... in 4. 2. p. c. 6. n. 16. ... in Clem. 1. de decim. et ante omnes ... in c. fin. de ... interdicti ... Guarel

de

de censuri. disput. 17. sect. 2. n. 12. et ad illud fundam(en)tu(m)
generale, quod excoitio [illegible] absolvendo [illegible]
iurisdictionis, [illegible] Turrel. [illegible] absolutionem
absolutione, [illegible] intelligendum [illegible] necessariam
absolutionem [illegible] intelligimus, nam in eo casu, quotiescumque excom(municatus)
damno satisfaciat, [illegible] tollit censura, [illegible] absolu=
tionem [illegible] absolutione [illegible] censura [illegible]
[illegible] tunc non [illegible] satisfactionem, [illegible]
vi absolutionis [illegible] vide ex dicere, sit excoitus,
donec satisfaciat, [illegible] dicere, [illegible] absolvi, si satisfacere [illegible]
senia valde probabilis [illegible]

Quamobrem a priori senia [illegible]
et moveor, nam iura [illegible] superius allegata n. 60. exp(re)=
sse dicunt, [illegible] post satisfactionem [illegible] absolutionem
esse necessariam. Quare non obstant [illegible] opinionem ad=
ducunt. primo adducit [illegible] c. [illegible] 12. de [illegible].
cui facile [illegible] tum [illegible] esse non de censura, et ex=
communicat, sed de [illegible] poena temporali privationis amer=
cii cum aliis magistris; et quamvis [illegible] mentione fecerit
excomunionis late [illegible] quia cessante, excoitus debet
restitutionem obtinere, ut [illegible] hoc debet intelligi
[illegible] ecclesiae forma absolut[illegible] [illegible], ut in [illegible] desi=
deres cum simil. [illegible] excom.

Secundo adducit [illegible] p eadem senia
in c. fin. de matrim. contracto contra interdictum eccle. excoicat=
ni debet subiicere, donec tandem separent. Sed facile et
ex dictis, quod [illegible] eos, qui matrimonium contra=
xerunt contra interdictum eccle. excoicandos esse, quousque se=
parent. quod intelligi debet, ita ut post separationem absol=
vuant [illegible] forma eccle.

N. 62.
Sed a priori senia quidem non recedendum est [illegible] rationibus et auctoritatibus [illegible] [illegible] a satisfacta remanent argum.

N. 63.
c. fin. de matrimonio contracto contra interdictum eccle. explicat.

N. 64.

Tertio adducit [illegible] pro eadem [illegible] exemplo suspensionis, et interdicti, [illegible] si proferantur sub illa forma, donec satisfecerit, [illegible] [illegible] absque aliqua absolutione, ut colligitur ex d. clem. 1. de decim. c. presbiteri de plebe 2. q. 4. c. si quis deinceps 16. q. 7. et c. [illegible] cuibus interdicimus, eod. tit. [illegible] 12 [illegible] [illegible] quod diuersum est in excommunicatione, nam interdictum, et suspensio ligant tanquam censurae Ecclesiasticae, [illegible] [illegible] 20. de [illegible] c. [illegible] 11. q. 3. [illegible] de [illegible] [illegible] de sent. excommunicationis [illegible] et [illegible] [illegible] in excommunicatione nam quanto magis nocet quam suspensio, et interdictum, ut in c. [illegible] 11. q. 3. [illegible] relaxari debet.

interdictum, et suspensio ligant tanquam censurae Ecclesiasticae.

N. 65.

Discrimen inter suspensionem, seu interdictum, et inter excommunicationem statuit.

Idem [illegible] discrimen [illegible] inter suspensionem, seu interdictum, et excommunicationem, nam [illegible] suspensionem [illegible] [illegible] ex [illegible] forma [illegible], [illegible] ipsa absolutum [illegible] relaxatur per. et [illegible] ex illis verbis, suspendo, et interdico, donec satisfecerit. at vero in excommunicatione maiori certa forma a iure determinata [illegible] quia excommunicatus [illegible] post satisfactionem expresse absoluendus est, ut [illegible] in d. c. cum desideres [illegible]: nisi fuerit secundum formam Ecclesiae. et in d. c. a nobis [illegible]: absolutionis autem forma [illegible] absolutio non sufficit, similiter nec sufficere illa, quae [illegible] ex illis verbis, donec satisfecerit [illegible].

N. 66.

Cum doctrina affirmat nam ut aduertit Panorm. [illegible] n. 6. [illegible] d. c. [illegible]. excommunicatus omnino excluditur a communione Ecclesiae, et efficitur membrum Diaboli c. omnis Christianus 11. q. 3. absurdum [illegible] [illegible] Ecclesia excommunicatum sic ligatum [illegible] poeniten-

excommunicatus efficitur membrum Diaboli.

tiam

tentia tacite reconciliari absque nova absolutione. Ex ... sicut a pio nomine in Ecclesia recepi per sine Ecclesiae ministerio, ... a debitu ... ecclesia excludunt ... per recepi poterit ... tex in c. Albus de poenit. dis. 1.

... in suspenso, et interdicto ... ab Ecclesia exclusi, sed intra illam manent ... tamen sufficit in illis reconciliatio. Sic n. intelligendus ... tex in d. c. quanquam de censib. lib. 6. ... de interdicto ... satisfecerit ... simpliciter ... forma ... requiratur relaxatione ... adducta ... ad ferendam excommunicationem nulla sit in iure solemnia verba determinata, sed quaecunque sufficient, quae significent intentionem excommunicantis, ut in c. fin. 3. q. 4. c. ... 6. q. 2. clem. 1. de sent. excom. cum adductis a Sayro lib. 4. c. ... n. 13. ... similiter ad eius absolutionem, quae sacramentalis non est, certa verba non desiderantur, sed illa sufficiant, per quae constet de intentione absolventis superioris, ... in l. ... naturale de reg. iur. ... Abb. in d. c. alma mater ... § ... Henriquez ... Suarez ... Arg. illa verba, excommunicatus, donec satisfecerit, apparet constare de intentione excommunicantis volentis solum excommunicare usque ad tempus satisfactionis, et secuta satisfactione non ligare, sed

... in Ecclesia ... semper ab eius ministerio.

tex in c. quanquam de censibus lib. 6. explicat.

... sicut ad ad excommunicatione ferenda, nulla sunt in ... expressa, et determinata verba, sed ... in ea, per quae proferentis intentio declaretur, ... absolutionem nulla alia ... desiderent, nisi ea, per quae absolventis intentio declaret, atque de ea constet.

N. 68.
Excipitur quia in abso- lutione excommunicationis verba expressa desiderantur.

absolvere.

Sed facile est solvere quia in absolutione excommunicationis certam formam non esse necessariam desiderari verba expressa, quibus constet absolutionem esse ei concessam. Videlicet tamen cognita voluntate excommunicatus remaneat. Qui dicunt excommunicat donec satisfecerit, id significat voluntatem quod sit absolvendus, quandoque satisfecerit, quando vero donec satisfecit, eo ipso facto fuerit absolutus per ... Navarrum n. 75. Videlicet argumentum in forma ...

N. 69.
ad argumentum in forma respondet.

... cedere in ... quia sufficit ... in ... quia expresse desiderantur ... in excommunicatione ...

Romanus Pontifex post praemissa in his forma procedere.

... quod Romanus Pontifex excommunicat ... donec satisfecerit, et ... satisfecerit ... absolutum, non ... per omnia ... forma ... causae cognita ... absolvere arg. ... Decretalium ... ut ... n. ... Navarrum ... Remundus ...

Nec obstat secundum argumentum contra secundam conclusionem supra deductum n. 29.
Secundum argumentum contra secundam conclusionem non obstat.
quia satisfactionem quod debitores praestare tenebantur in ... nostro.

quia ... satisfactione tenerent praestare ... absolutionem ab excommunicatione, et respondetur ... donec ... satisfactione, in casu nostro intelligi ... sufficientem in ... in ... contumacia ... in c. ... in primis de ... et in c. ... frente 29. ... de appellationibus ... Abb. ... n. 23. ... n. ... Sed haec doctrina ... nam ... excommunicatus fuit ... manifestam contumaciam ... namque

Dixit

dixit se nolle respondere, eoque ultra illa cautione de eundo sistendo, desiderat necessario realis satisfactionem ... ut probat in d.a. ... porro. vers. secus. ... in 6. et resolvit ... in d. c. quaefronte n. 17. ... Cobb. in d. c. alma mater 1. p. § 14. n. 44. Sayrus ... c. 28. nu. 4.

Circa ... verum ... reus in ... expensis ... possit ... idonea ... in periculo ... ad ... in ... Rebuff. ... tenda ... quo ... fideiussoribus, ... pignoribus, ... ne idonea cautione. l. si mandato ... § fin. ff. mandati. l. 4. § ... pignora, aut fideiussores defecerit, tunc ... iuratoria cautio sufficiat, arg. ... in c. ... de donat. inter ... auth. generaliter C. de episcop. et cler. et in similis ... in l. ... Cobb. et Sayrus ubi s. Henriquez ...

Ad argumentum in ... ma ... ente ... dux ... in d. c. ... expensis ... satisfa= ctio, ... in d. c. ... men, ... notario, ... potest absolutio ... satisfact. de ... man= ...

p(er) cautionem de sistendo in iudicio, expensarum realis necessaria sunt.

clericus pauper ... aut fideiussorum ... liberatur.

in defectu fideiussorum aut pignorum ... cautio sufficit.

N. 2.
Ad argumentum in forma ...

dato iudicis, vt in d. c. ex p. Ds. si vo. c. solet Ds. in 1.° de senten. excom. lib. 6.

N.° 3.

in excom.e p contumacia que cau= tio dissimul. et que in manifesta.

Cirando vo quis excomunicatur pro contumacia, tunc absoluendus est statim solum cautione pr[illegible] dicto sistendo, quia in eo casu satis habebit satisfactionis. et hoc intelligi debet, quando contumacia est presumpta, et quando [illegible] designari n[illegible] [illegible]. Si vo manifesta fuit contumacia, [illegible] distinctionem [illegible] [illegible] [illegible] in d. c. venerabilibus § porro [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] satisfact. [illegible] absolutio. [illegible] [illegible] [illegible] d. § 11. n. 7. Nav. c. 27. n. 3. Henriq. de [illegible] [illegible]

valide est eo casu a 1° ius litigatoris tn et magis n[illegible] [illegible] [illegible]

absolutionem, [illegible] [illegible] [illegible] legis, aut obstacula, sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in c. 1. de reiud. idque in [illegible] [illegible] vulgo [illegible] in d. c. venerabilibus § [illegible]. Sed [illegible] distinguendum est, nam [illegible] loquimur in eo casu, quo is, qui absoluere debet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

N.° 4.

ab [illegible] habenti [illegible] valet

ab [illegible] habenti [illegible] valet

[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] certa forma [illegible] [illegible] forma n [illegible] [illegible] [illegible] forme [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], vt not. glossa singul. in c. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in l. n. [illegible] n. [illegible] C. de legib. Socinus in l. [illegible] n. 24. ff. de [illegible] [illegible] Nav. c. 27. n. 7. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] clem. vnic. de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et ibidem seqr. Cardinalis q. 16. Ancaran. [illegible] in c. [illegible] de immunitate Eccles. in 6. [illegible] 20. Dominicus [illegible] Franciscus 4. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] n. [illegible]

quorum

quorum opinio valde probabilis est, non dilatio, nullatenus solet bene vim derivare contractus, ut docet glossa in clem. 2. de etate, et qual. Et ideo, nullo modo, quod verum puto, nisi absolutio ad materiam subiectam pertinuerit, argumentis in c. pueri extra et ideo ad sacros, 1. q. 1. cum adducit [illegible] in l. si vero [illegible] Et ideo, [illegible] de resc. don. n. 95.

Tertio sedo [illegible] facultas absolvendi [illegible] iurisdictionis [illegible] certa clausula, satisfactione premissa et satisfactione prius [illegible] in Bulla Cruciatae, et Iubilaeis, [illegible] concedi solet [illegible] [illegible] approbato. Tunc absolutio facta forma illa non servata [illegible], nam cum illa forma [illegible] ablatum absolutionis [illegible] indicium [illegible] in l. [illegible] ff. de conditionibus [illegible] sub [illegible] et [illegible] cesserit [illegible] facultas absolvendi [illegible] in l. siquis sub [illegible] ff. siquis omissa caus. test. [illegible] ea forma [illegible] delegato non servatur, alias corruat, [illegible] in c. cum dilecta [illegible] [illegible] glossa et ideo, iuris ordine, de rescrip. l. diligenter [illegible] [illegible] Deinde haec doctrina expresse probatur in [illegible] [illegible] [illegible] in causa fuisset facultas absolvendi facta valuit [illegible] et quod haec conditio adimpleta non fuit, non valuit absolutio, ut [illegible] agnoscunt [illegible] [illegible] [illegible] Soccino. q. 2. [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] q. n. 4.

Nec obstat primum argumentum adductum in princ. n. [illegible] dubitandi [illegible] [illegible] [illegible] c. [illegible] cum aliis 11. q. 3. et respondet glossa finalis, quod argumento allegata procedunt, [illegible] [illegible] tunc [illegible] per beneficiatis [illegible] [illegible] glossa fin. in c. cum bonae. de etat. et qual. glossa fin. in [illegible] de [illegible] et [illegible] Abb. [illegible] n. 2. Felin. n. 8. [illegible] reg. 1. q. 3. Iulius Clarus [illegible] sentia [illegible] fin. q. 73. n. 6. moventur, nam quia tanto

N. 75. an absolutio excommunicationis factas ab eo, cui talis facultas concessa fuit, ad [illegible] iurisdictionem et si formam sibi prescriptam non servaverit, talis absolutio valeat, et effectum suum sortiatur.

N. 76. tertium primum argumentum [illegible] solutio [illegible] 3m [illegible] dit.

an sig. [illegible] integrum [illegible] in executione pervenerit possit beneficiato privari

tpe in excom[munication]e permanet, suspectus de heresi censet[ur] c. fin. de pen. c. excommunicamus. 1. §. qui autem. de heretic. c. cum symoniaca. de heretic. lib. 6. Tridentin. sess. 25. de reformat. c. 3. in fine, ac illa qui suspectus e[st] de heresi, nisi suam ostenderit innocentiam, beneficiis privatur c. ad abolendam vers. presertim. et vers. sequ. de hereticis.

N. 77. Sed nihilominus veriori

et qd h[aec] p[ro]ssit p[ro]bat. opinio omnia, videlicet quod ex sola perseverantia unius anni in excom[municatio]ne nemo sit beneficiis privandus ante executionem obtentam, ut p[ro]bant [illegible] Abb. num. 4. [illegible] 72. [illegible] 92. Verrius [illegible] relatis [illegible] Abb. [illegible] c. Anima nater [illegible] 7. [illegible] Nau. [illegible] de [illegible] tabula [illegible] 4. § 2. n. 9. Seg= [illegible] c. 10. [illegible] lib. 1. de excom[municatio]e [illegible] lib. 32. [illegible] extra [illegible] ad privationem beneficiorum [illegible] perseverantia[m] unius anni in excom[municatio]e privationis [illegible] pena imponenda [illegible] [illegible] Marcus [illegible] de [illegible] ostendit [illegible] c. fin. de [illegible]

N. 78. Nec obstat [illegible] in d. c. Rursus [illegible] ac alii

[illegible] in c. Rursus .11. q. 3. intellectus. adductis in argumento [illegible] n. 16. [illegible] integrum annum permanens in excom[municatio]e censeri [illegible] sive criminaliter, [illegible] anni in excom[municatio]e [illegible] [illegible] ostendit, et [illegible] n admittat [illegible] in c. nullus de [illegible]. Unde si crimen [illegible] ca, de quo agit, et [illegible] excom[municati]o emanavit, talis sit, ut pe= nam privationis beneficiorum mereat, tunc a iudice privandus bene= ficiis quasi [illegible] c. cum symoniaca. de heret. in lib. 6. Si vero tale crimen n[on] mereat privationem, tunc ex transcursu anni beneficio privandus n[on] e[st], [illegible] Abb. [illegible] n. 24. Verrius [illegible] 6. [illegible] de [illegible] lib. 2. cap. 4. 16.

N. 79. Tandem n[on] obstat

[illegible] in c. fin. de pen. lib. 6. explicat. [illegible] in d. c. fin. de penis lib. 6. in d. c. excommunicamus. 1. §. qui

autem

cum: de haeretica, [illegible] contumacia, [illegible] lib. 6. n. [illegible],
[illegible] quia [illegible] in [illegible] [illegible], sive [illegible] ea [illegible]
[illegible] [illegible] est de haeresi, ut [illegible]
[illegible]. Haec [illegible] suspicio non sufficit, ut condemnetur, tamquam haere=
ticus, sed solum sufficit, ut contra illum procedatur tamquam suspectum de
haeresi, ut [illegible] [illegible] [illegible]
c. [illegible]. et c. 2. [illegible] non sufficit, ut talem suspectum [illegible]=
[illegible]. [illegible] in d. c. excommunicamus. §. qui autem
[illegible] cum contumacia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] qui a principio erat de haeresi suspectus, ex eadem [illegible]=
[illegible], et contumax, et [illegible] excitetur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] haereticum, [illegible], et [illegible]
[illegible] criminis [illegible] sit, [illegible] poena ordinaria
criminis imponit.

Nec tandem obstat [illegible] in d. c. veritatis, de dolo.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ante [illegible]=
[illegible] cum multis modis [illegible] in c. [illegible] n. 22. [illegible]
[illegible] procedere in ea inquisitione, in qua quidem [illegible]
[illegible] [illegible], ut esse [illegible] non sit, [illegible]=
[illegible] procedat ad testium receptionem et diffinitivam [illegible] Abb.
[illegible] Nec tandem [illegible] obstat [illegible] in c. decernimus.
9. 9. [illegible] ille [illegible] [illegible], qui erat infamatus decerni=
[illegible], eique purgatio indicta fuerat [illegible] se purgan=
[illegible], ut [illegible]: purgandi se [illegible] non
[illegible], qui [illegible] sibi designatum se purgare noluisset,
[illegible] habendus est. c. [illegible] [illegible] c. [illegible]
[illegible] de purg. canon.

[illegible] secundum, et ultimum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 7. [illegible]
respondet [illegible] in c. [illegible]. §. [illegible] n. 9. 6. [illegible]
et Molinus [illegible] n. 23. Ranisius: 6. n. [illegible] quamvis [illegible]=
[illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] depo=
nere=

N. 80.
[illegible] in c. veritatis. de dolo, et contum. intellectus.

Ultimo etiam explicatur [illegible] difficilis in c. decernimus. 3. q. 9.

N. 81.
secundum, et ultimum [illegible] conclusionis [illegible] explicatur.

n eq[illegible]dem potest
[illegible] p[illegible]tiale ep[illegible]
deponere, nec deponen=
dos e[illegible] declarare

[illegible] quidq[ue] e[illegible] declarare [illegible] ex reg[illegible] m[illegible] [illegible] deportatus ff. de leg. 3. l. inter [illegible] ff. de in[illegible] [illegible] qui deportare [illegible] [illegible] reg[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] ex multis [illegible] [illegible] c. 4. n. [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] possit nec [illegible] de depor[illegible] [illegible] [illegible] 21. § [illegible] ff. de [illegible] l. [illegible] ff. de [illegible] in [illegible] §. deportatus [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] deportandi [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] Deportatos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tos in pri[illegible] ff. de interdictis.

[illegible] hac interpretatio [illegible] l. [illegible] §. [illegible] ff. de pæ[illegible] l. [illegible] ff. de interdictis, ubi [illegible] deportandi [illegible] [illegible] [illegible] l. [illegible] in deportatis, sed potius relegatis [illegible], inter quos [illegible] maximum [illegible] l. [illegible] l. quidq[ue] 17. l. *Metrodorus 40. ff. de pœnis l. [illegible] ff. de variis et extra. [illegible] tis [illegible] 2 §. [illegible] [illegible] deportatio, quam [illegible] soli præfecto [illegible] [illegible] l. [illegible] §. deportatus ff. de leg. 3. [illegible] officio præfecti [illegible] nullamodo, nullaque via [illegible] [illegible], sed potius [illegible] ut deportare [illegible] [illegible] crimen [illegible] deportatus dignus, ut [illegible] [illegible] observat.
[illegible] [illegible] potestate Romanum [illegible] admonere crimen [illegible] deportat dignum illum [illegible] deponere [illegible] sine auctoritate Pontificis, nec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] causæ exitum de=

poni.

*metrodorus.

... sed negat Rom. Pont. auctoritatem esse necessariam. Sed ... omnibus ... 1. q. ... c. 1. ... 26. q. 4 ... episcopus 1. ... 11. q. 3. ... 26. q. 6. ... 4o ... c. ... 1. q. 5. Quae quidem ... videntur episcopum ... auctoritate à Concilio Tridentino... antiquitus ... episcoporum causae in ... provinciali terminabantur, ut ... Abb. et ... n. 3 ... Duarenus lib. 1 de sacris Ecclesiae ministeriis c. 11. Hodie vero de causis gravioribus episcoporum solus Romanus ... per ... cere ex Tridentini forma sess. 24. de reformat. c. 5. ... videndi ... monitoriis q. ... lib. ... de religiosis q. 10. n. 3 ... lib. 3 de sacrorum immunitatibus ... n. ... Marcus Antonius ... 6. n. 3 ... et sunt ... ad Laudem et gloriam omnipotentis, ... genitricis Mariae ... peccato originali ... et Beati Joseph, cuius nomen ...

Finis ... amen

No. 4.
... in c. 1. et 2. 6. q. 4. et in c. si quis ... 2. 11. q. 3. et ... c. si episcopus. 1. 6. q. 6. et in c. si ... 21. q. 5. intellectus.
antiquitus episcoporum causae etiam graviores in ... provinciali terminabantur, quod quidem hodie aliter procedit ex Tridentini forma in c. 5. de reformat. sess. 24.

A. d. tx. m. in c. decernimus in c. atsi clerici in c. clerici in c. cum ab homine in c. cum venissent in c. nouit in c. qualiter et quando & tto de iudiciis &c anno 1612.

Pertinent ... de immunitate Ecclesiastica agit: atque eo ea simul explicare institui. Verum ut apprime singula explicent, et in suo loco reseruant, vniuersam hanc disputationem in tria capita diuidere, opere pretium duxi. Quorum primum de personis Ecclesiasticis, in 2.º de rebus, in 3.º de causis disceptatur.

Caput I.m de exceptione personarum.

Rex ab omni terrena potestate diuino iure est exemptus

Pontifex pro honoris excellentia iure diuino ab omni terrena potestate exemptus est c. sicut 9 6. distinct. quia cunctos ipse iudicaturus a nemine iudicandus c. si papa 40. distinct. c. pater c. nemo 9. q. 3. Concilium Romanum sub Siluestro canone 20. nam Xpus Dominus Ecclesiam suam militantem Petro tamquam Vicario suo, et summo pastori commendauit, et suprema potestate spirituali ad eius regimen necessaria conferre iuxta illud Matthaei c. 16. quia tu es Petrus &. et Joan. c. 21. pasce oues meas. et quia Petrus fide praestabat, commissa sibi Ecclesiae aedificatione suscepit, vt ait Diuus

Va=

Vasillius lib. 2 aduersus Eunomium cap. priu. atque ita qui ante lacrimas praevaricator extitit, post lacrimas pastor assumptus, et alios regendos suscepit, qui seipsum non rexit;

N. 2.

Verum etiam Xpus Dominus hanc pastoralem curam Petro designauit, quia erat Apostolorum, et princeps, et Vertex, ipsiusque coetus auctore Chrisostomo Homilia 87. in Joanne, et quia Petrus summus erga Deum amore flagrabat, vt ibidem ait Joanne c. 21. et ex Augustino tr. 123. 4: nec aliud toties audit a Petro, quam se diligi, nec aliud toties commendat Petro, quam oues suas pasci. Ideo quia super eum fundauit Ecclesiam suam, vt ait Basillius super Isaiam c. 2. et explicat Hieronimus contra Jovinianos. Et Ecclesia vt posset in firmissima petra constituta perpetua durare, et stabilitate sedes debet Xpo apud Matheum c. 16. et porte Inferi non praeualebunt aduersus eam, notat Suarez lib. 3. aduersus regem Angliae c. 12. n. 2. illa suprema potestas supernaturalis non fuit soli Petro pro sua persona tributa, sed vt perpetuo in Ecclesia maneret, vt constat ex extrauaganti. Vnam sanctam. de maior. et obed. nam Petrus quando claues accepit, Ecclesiam sanctam significauit, vt testatur Diuus Augustinus tr. 50. in Joanne, atque ita omnia per ipsum praedicat successores, et Pontifices, c. 8 que de fide. l. 4. 6: commendari cupimus a te, quod tenet, et fidam, eorum tenes. 2a. 9. 2. c. Constantinus. 96. distinct. c. solitae. 2a. nobis autem. de maior. et obed. eo que pertinet quod Leo Seuerinus Rex ep. in fine scribit. memor pro suo, me sub Illius nomine Ecclesiam considerare, cuius a Domino Jesu Christo est glorificata confessio, et cuius fides omnes destruit errores. Et quidem etiam Carolus Magnus in memoria Beati Apostoli Petri honoremus, ex sanctam, et Apostolicam Romanam sedem, et licet quamuis vix ferenda ab ea imponatur, feramus, et tolleramus, et refert Gratianus in c. 3. 19. distinct. ideo Deus in Beatissimo Petro hanc potestatem Dominus collocauit, vt *exortem se ministerii se intelligeret diuini, qui ausus fuisset a Petri soliditate recedere, vt ait Leo Papa ep. 89. c. 1.

*exortem

N. 3.

Pontificibus à Deo suprema potestas est immediate concessa: et Reges et Imperatores quoad spiritualia subditos habent.

electio, et promotio Regis ab Imperio ad Pontifices spectat.

Vnde cum Pontifices Petri locum substituant, et Dei Vicarii sint c. quanto. de translat. episc. suprema illa potestate a Deo immediate concessa fungunt. c. Sacrosancta 22 distinct. et in spiritualibus antecellunt, et Reges, et Imperatores subditos habent. c. nouit. [illegible] c. solitae [illegible] potuisses autem de maior. et obed. et ad eorum auctoritatem pertinet examinare personam electam in Regem, et promouendam ab Imperio c. Venerabilem. de elect. etiam si ad spiritualem gubernationem viderit expedire, et solum Reges, et Imperatores ex vera parte pot. d. c. solitae [illegible] nocauit. Sed et excommunicare c. ad Apostolicae. de sententia et re iud. lib. 6. Cuius rei exemplum legitur apud Innocentium 1. epist. 7. ad Arcadium Imperatorem. Ego minimus, et peccator, cui thronus magni Apostoli Petri sedibus [illegible], et excommunicat [illegible] (Theodosia videlicet) à peccato [illegible] mysterio corporis Christi Dei nostri notat Micropolus lib. 13. c. 34. et Diuus Ambros. Theodosium primum sacris interdixit, donec de crimine poenituisset. nam cum sedit in Thessalia orta milites tribunum vnum occidissent, Theodosius septem millia militum interemit, vt constat ex eodem Ambrosio epistolarum epist. 28. Rufino lib. 2. cap. et Fabianus Papa praecepit Philippo 1. vt ad communionem non antea accederet, quam inter publicos poenitentes sedens peccata sua lugeret. Cui precepto Phillipus obtemperauit, vt refert Eusebius lib. 6. historiarum c. 29. alias 27. Micropolus lib. 9. c. 29. et ex magis est iusta subsistente causa [illegible] Regno, et Imperio eos priuare valet c. ad Apostolicae. de sententia, et re iud. lib. 6. c. alius. 15. q. 6. et Gregorius [illegible] Roma cum tota Italia à Leonis imperio ob imaginum euersionem recedere fecit, vt probat Baronius in annalibus anno [illegible] 30. n. 3. et 4. et Gregorius septimus Henricum 4. imperio et regno priuauit, vt constat ex lib. 3. suarum epistolarum

iusta causa Papa potest Reges Regno priuare.

epist.

cap. 9. et 10. exornat Petrus Greg. 1. parte syntagmatis lib. 29. c. 1. d. n. 11.

Cum igitur PP. pro bonum spirituale possint in principes seculares iurisdictionem suam exercere, sequitur eos exemptos esse ab eis pro libera potestate, quia cum aliquid alicui conceditur, ea omnia concessa videntur sine quibus expediri non potest. l. 2. de iur. omn. iud. l. ad rem mobile. l. ad legatum de procurat. c. praeterea. de offic. de leg. Praeterea si PP. regibus, aut imperatoribus, aut aequales, vel inferiores essent, minime eos constringere possent. l. fin. de recep. arbitr. c. cum inferior. de maior. et obed. nec debita libertate, et auctoritate uniuersali qua uterentur, ut considerat Suarez lib. 4. aduersus Regem Angliae c. 4. n. 9. Accedit eo, quod Christus Dominus suprema potestate in spiritualibus praeditus fuit, ut probat Messina tomo 1. de exult. et tr. 2. disp. [illegible] Atque ita cum PP. sit Christi vicarius, cum temporalia deficiant [illegible], verosimile est, suo vicario illam reliquisse, quod significat Matthaei c. 17. ubi Christus Dominus pro evitandum scandalum iubet Petro his verbis: da eis pro me, et te. et aliorum Apostolorum nec tenuissimam quidem mentionem facit. Atque ita cum Petri personam suae personae Dominus coniunxit, credendum aliquid singulare in Petro, et successoribus eius reperiri, ut ponderat Mol. de iust. et iur. tr. 2. disp. 31. conclu. 4. Suarez ubi supra cap. 9. quos et aliis rationibus. Hanc exemptionem a iurisdictione [illegible] privilegio secularium principum indultam, defendunt Caietanus in opusculo de potestate Papae c. 27. Soto lib. 4. de iust. et iur. q. 4. art. 1. Belarminus lib. 2. de summo pontifice c. 26. et controuersia 9. c. 24.

Verum

N. 4.

cum aliquid conceditur, ea omnia concessa esse videntur, sine quibus concessio expediri non potest.

Quod PP. Regibus superior sit probat rationibus.

N. 5.

supra tradita doctrina grauissimis difficultatibus impugnatur. 2.

adversus ea, quae actenus sensimus, multa grauiter urgere videntur. et primo obstat, nam Phocas imperator rogante Papa Bonifacio statuit sedem Romanam, et apostolicam Ecclesiae caput esse omnium Ecclesiarum, quia ecclesia Constantinopolitana prima se omnium scribebat ut refert Beda de temporibus in Phoca, Paulus diaconus lib. 4. de gest. Longobard. c. 11. Sabellicus Aeneade 8. lib. 6. Pomponius Letus in compendio historiae Romanorum in Phoca.

secunda ex textu in c. Constantinus. 24. 96. distinctione.

secundo obstat textus in c. Constantinus. 24. 96. distinct. ubi Constantinus 1. hoc privilegium dedisse Romanae Ecclesiae, eidemque ferentur ... 9. Michaelis Imperatoris c. 2. ... exemptionem, daque ... non iure divino, sed ab imperatorum privilegio originem habuisse, ut ostendit ... in 4. distinct. 29.

tertia ex textu in c. nos. 2. q. 7.

3. obstat textus in c. nos. 2. q. ... ubi Papa imperatoris iudicio se submittit, quod nequaquam facere posset si imperatore superior esset. c. nunc autem 21. distinct. et multo minus, si suprema illa potestas iure divino ei competeret arg. textus ... quidam. in c. 2 statuta. 25. q. 1. in clement. ne Romani. de elect.

quarta ex sequenti consideratione.

4. Imperatores, et Reges non recognoscentes superiorem suprema potestate in temporalibus degunt, ut arg. textus in c. nouit. 3. eod. tit. c. per Venerabilem. qui filii sint leg. in c. solite. de maior. et obed. in c. fundamenta. de elect. lib. 6. in c. futuram 12. q. 1. resoluunt ... in reg. peccatum ... n. 4. Nauarr. in d. c. nouit. notabili 3. et n. 1. Soto lib. 4. de iust. et iur. c. 2. Suar. lib. 3. aduersus Regem Angliae c. 9. Bellarminus de Summo Pontifice c. ... cum sequentibus, Salas de legibus. q. 9.

tractatu

tractatu. 2. 4. disput. 7. sect. 4. Quinto efficitur videtur falsum esse, quod asseruimus Pontifices, Reges, et Imperatores subditos esse, cum repugnet aliquem esse supremum, et habere superiorem. Quintus difficultatem movere videtur textus in c. Hadrianus. 63. distinct. et in c. sinodus. eadem dist. qui locis refert, Carolo, et Othoni imperatoribus privilegium eligendi Petri successorem à sede Apostolica inditum.

quinta ex c. Hadrianus. 63. distinct. ex c. sinodus eadem dist.

Sexto urgere videtur, nam si Reges, et Imperatores Pontificibus subessent, eos suis sedibus deturbare non possent. et tamen exempla demonstrant Regibus, atque imperatoribus potestatem esse Pontifices privare, eosque Pontificia auctoritate privare, ut constat ex 3. Reg. c. 2. ubi Rex Salomon exauctoravit Pontificem Abiatar propter crimen lesae maiestatis, et Platina in vita Ioannis 13. refert, Othonem Imperatorem Ioannem 13. auctoritate sua abrogasse et loco eius Leonem 8. creasse, atque plura Luitprandus lib. 6. c. 6. Nec satisfacies, si dixeris Ioannem Pontificem auctoritate scilicet Romae ab Othone congregati fuisse depositum, ut tradit Baronius in annalibus in eum an. 1. 2. anno 963. nam ex eo sequeretur scilicet esse Pontificem, cum quo posse potestate suprema exuere, prout insinuat Constantiensis definitum teste Rex Angliae in praefatione pagina 6. et in Basiliensi a Ratisbonensi Pontifice congregato, ut indicat Canus lib. 3. de locis theologicis c. 1. Lactantius de exilio lib. 6. c. 2. et Regem Pontifice posse ab aliquo iudicari ...

Sexta ex consideratione, de qua in textu.

* ex Platina.

N. 6.

tem in c. si Papa. 40. distinct.

His tamen non obstantibus secure affirmandum est, supremam illam potestatem a Deo Petro, et eius successoribus in spiritualibus immediate fuisse concessam d. c. nouit §. 5. et c. fundamenta de elect. lib. 6. quod eleganter significauit Nicolaus 1. in epistola ad Michaelem Imperatorem his verbis: priuilegia huic sanctae Ecclesiae a Christo sunt donata, a Synodis non donata, sed celebrata, et honorata. et propter hanc honoris excellentiam receptum est, vt quemuis in sua causa nemo sit idoneus iudex c. 1. et 2. 4. q. 4. l. vnica C. ne quis in sua causa. Et nihilominus tamen Papa cum superiorem non habeat, seipsum possit iudicare c. nunc autem 21. dist. et cum super priuilegiis sedis Apostolicae causa disceptatur, nequeat alius iudex praeter Pontificem notionis suae examen adhibere c. cum venissent 12. de iud.

Nec mouere debuit 1. adducta namque sciendum est Ioan. Constantinopolitanum in eum errorem prolapsum, vt ausus esset vniuersalis pastoris titulum insolenter vsurpare. quod Summus Pontifex Gregorius egre tulit, nam ex eo alios episcopos, et praecipue Romanam Ecclesiam (cuius illud Titulus debebatur) iniuria afficiebat. c. nullus 99. distinct. Ideoque summa ope nixus fuit Ioan. ab eo errore ad saniorem mentem traducere. Verum cum nec ipse Ioan. nec Cyriacus eius successor monitis Pontificalibus vellent acquiescere, Bonifacius 3. , qui post Sauinianum annalem Pontificem Gregorio successit, a Phoca impetrauit, vt Cyriacum constringeret, illum

tem

Nostra conclusio, videlicet supremam potestatem a Deo Petro fuisse concessam, defenditur, et ab impugnationibus salua redditur, ob cuius excellentiam et honoris prerogatiuam Papa in sua causa est iudex, et nullus alius eum potest iudicare.

de causa priuilegiorum a Pontifice concessorum nullus praeter eum cognoscere potest c. cum venissent 12. de iud.

N. 7.

argumenta contraria eliduntur et primo non obstat primum.

Sauinianus dicitur annalis Papa, quia tantum vnum annum pontificatum obtinuit.

tum n. usurpare, declarando solu Ecclae Romanae competere, ut notant Platina in Bonifacio 3. Vlon= ques lib. 9. decade 1. Genebrardus in cronico an. 607. Baronius in annalibus an. 606. Vbi advertit Tidiam n. negasse debitam obedientiam Romano Pontifici, quia statim post quam electus e, nuntios simul cum ep[isto]la sinodali ad Gregorium Papam destinavit, ut constat ex eodem Gregorio lib. 6. ep. 31. Vnde apparet totam contentionem n. fuisse de iurisd[ictio]ne, et eximia potestate, sed solum de nomine (vniuersalis) et ideo per Phocam nullum priuilegium in Romana Ecclesia constitisse, ex quo ei Primatum competiisse multo ante a Christo D[omi]no ei donatum c. quamvis 21. dist[inctio]ne, et concilio Niceno, Calcedonensi, et aliis ante Phocam firmatum. Quod legimus Phocam fuisse sede Romanae Ecclesiae caput esse om[n]ium Ecclesiarum, id n. est accipiendum, quasi ab eo primum instituente, sed potius defendente, et servante dignitatem Romanae sedis, id fuisse statutum. Quo etiam modo accipiendus e Iustinianus in authentico de Ecclesiasticis titulis c. 1. ibi: Sancimus secundum definitionem sinodorum sanctissimum senioris Romae Papam primum esse omnium sacerdotum.

c. 1. in auth. de Ecclesiasticis titulis explicant ea verba: sancimus secundum diffinitionem sinodorum Santissimum senioris Romae papam primum esse omnium sacerdotum.

Nota

n. etiam obstat secundum.

Non obstat secundum ex c. in c. Constantinus 96. dist[inctio]ne, nam ex pluribus auctore heretico existimantium hunc canonem suppositum e, quos merito reprehendit Bellarminus [illegible] lib. 1. c. 30. Respondendum e, quod ibi dicat Imperatorem voluisse, ut Pontifices amplissimam haberent potestatem, et imperium suo Ecclesiae, intelligendum est de datis pro magnificentia, n. propria donatione, ut refert, et recte advertit Suarez lib. 3. adversus Regem Angliae c. [illegible] dissentit Bellarminus lib. 2. de Romano Pontifice, c. 17.

Quod aut Constantinus scilicet ius antiquum declarasse et superior interpretatio suadet exeo, quia alioquin se=ipsum pugnaret Constantinus, si dare, et propria donatione acciperet: nam in eodem canone fatetur Beatum Petrum Christi successorem fuisse, eiusque eius successoribus omnium Ecclesiarum eminentiam, et primatum deberi, et Silvestrum Pontificem universalem Papam appellat. et fatetur nam supremam potestatem ac in spiritualibus maiorem ac imperiali dignitate, agnoscit Constantinus in illis verbis: amplius, quam terrena imperialis nostrae serenitatis mansuetudo habere videtur. At imperator non potest alteri cedere potestatem imperiali maiorem arg. text. in l. nemo plus ff. de reg. iuris. Itaque quod Constantinus aut potestatem illam a se decessarie certarum accipiendam vel excessum recognitionem nam principem capere voluit, offerri maxime velles, spiritualem potestatem Petri successoribus conferre non potest c. 6. dist.

nemo potest plus iuris in alium transferre, quam ipse habet.

Non obstat 3m ex c. nos.

N. 9.

Non obstat 3m cuius occasione disputandum est, utrum Rex alterius iurisdictioni se submittere, et subiicere valeat.

Rex alterius iurisdictioni se submittere non potest quod quidem multis rationibus probat.

[illegible] cuius occasione disceptari solet quaestio illa, an summus Rex proprie se alterius iurisdictioni submittere. In qua reiecta opinione glossae in c. in sinodo verbo, apostolicae 63. distinctione in c. nemo glossa 9. q. 2. et in proemio Sexti verbo, servus, quam sequitur Geminianus et firmiter asserendum est, Pontifices minime posse imperatores, et alterius iurisdictioni se subiicere, ita ut illi vere subditi maneant, ut docet Antonius Sidonius in d. c. nos, Abb. n. 7. Felinus n. 2. in c. Ecclesia Sanctae Mariae de [illegible] Romanus singulari 99. Alexander in l. et Ait receptus n. 4. et Marsen. n. 2. ff. de iurisd. omn. iud. Navarr. in c. placuit n. 29. de penit. dist. 6. et ex theologis Bellarminus lib. 2. de Romano Pontifice c. 29. et plures alii, quos congerit Suarez lib.

.4. aduersus Regem Angliæ c. 7. n. 2. quorum sententia eam vide fulcit, nam cum Pontifex sit Dei Vicarius c. quanto. c. inter corporalia. de translat. episc. etiam divino ab omni terrena potestate exemptus c. sicut. q. 6. distinct. non potest se contra divina decreta alterius potestati, et iurisdictioni submittere arg. text. in c. sunt quidam. 25. q. 1. in c. fin. de consuetudine. absurdum enim esset, discipulum esse super magistrum c. quis dubitat. 9. [?]. distinct. c. consul. 2. q. 4. cum Dei *Vicarius etiam propria voluntate accidente superiorem habere, quia cum Deo irrogaret iniuria ut ut [?] videat Abb. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ. n. 7. de constitut. Iason in d. l. est receptum. n. 2. accedit text. in c. si diligenti. de foro compet. in c. nunc autem. 21. distinct. in c. si Papa. 4. o. distinct. cum aliis, quibus dicitur prima sede a nemine iudicari posse. Atque ideo quamvis de facto Papa iurisdictionem Imperatori daret, inde haberet, quam data non fuisset c. quod autem. q. de iure patronat. et facit illa ratio. nam Imperator in spiritualibus nullam habet iurisdictionem c. cum ad verum. 6. .q. 6. distinct. c. Ecclesia Sanctæ Mariæ. de constitut. c. tua nobis. de decimis. c. solitæ. de maior. et obed. clem. unica. e[=] ode. Et ideo Pontifex dicitur vocatus in plenitudinem potestatis. c. [=] meliorem [?] 3. q. 6. c. ad honorem. de auctor. et usu pal[=] lii. et caput, et origo iurisdictionis Apostolicæ appel[=] latur c. ita Dominus. 19. distinct. not. Menoch. in d. l. 1. n. 97, [?] ib. 3. recopil. tex. q. Gonçalez in reg. 8. Cancellariæ. in proemio. §. 1. quod Imperator proprio iure non potest aliquam iurisdictionem in Pontificem, quamtumvis volentem exerce[=] re. Unde etiam paulatim colligit Imperatorem nullo casu habere posse iurisdictionem coactivam in Pontificem. quia si haberet posset aliquam, haberet utique concessam ab ipsomet Po[=]

*Vicarius

etiam de facto subiicere alterius potestati non potest.

Imperator nullam in spiritualibus iurisdictionem habet.

Papa in plenitudinem potestatis dicitur vocatus. et caput, atque origo Ecclesiasticæ iurisdictionis appellatur.

Imperator nullo modo habet in Pontificem iurisdictionem coactivam habere potest.

tifice. atqui Summus Pontifex aduersus seipsum non potest vti iurisdictione coactiua, quia seipsum nemo cogit. l. penult. ff. de recep. arbitr. c. innotuit de elect. nec poterit iurisdictionem coactiuam in se ipsum in alium transferre, cum in hac materia nemo plus iuris in alium transferat quam ipse habet, not. Nau. in c. placuit n. 29. de poen. dist. 6.

N. 10.
ne d. s. tradita doctrina quidquam obstaret non c. nos 2. q. 7.
Verbum, *iudicium*. c. nos 2. q. 7. explicatur.

Nec ab hac sententia quemquam debet dimouere text. in c. nos 2. q. 7. nam respondet omnibus, *iudicium* non accipi pro sententia, sed pro discussione, vt in d. §. praeterea inst. qq. non est omnino facere, tamen sed vehementer retractant illa verba: *ita eorum cuncta legitimo terminent examine, quatenus in posterum nihil sit quod ex eis indiscussum, et indiffinitum remaneat.* quae quidem ad iudicialem disceptationem pertinent, vt cum Ieminiano notat Iason in d. l. est receptum n. 2. Quare dicendum

d. c. nos 2. q. 7. verus intellectus.

est, text. in d. c. nos loqui de iudicio non coactiuo, sed arbitrario, seu discretiuo, vt not. Bellarminus lib. 2. de Rom. Pont. c. 29. nam alterius arbitrio Rex se omittere potest vt cum diuo Thoma probat Suarez lib. 4. aduersus Regem Angliae c. 7. n. 7. quia eo casu fundatur sententia in superioritate iurisdictiones, sed solum in consensu, et minime obstat renuntiationem priuilegiorum exemptionis iure diuino ei concessi, quia Rex non abdicat a se aliquam iurisdictionem, nec illam transfert in Imperatorem, nec in illo actu se gerit, vt Rex, sed vt Episcopus vt generalis via scilicet datur, cuncta emendare cupit, et voluntarie facere, quod quilibet priuatus facere posset. Sententia vero Imperatoris non habebit vim coactionis, nisi Rex velit illi acquiescere, sed duntaxat poterit ad ostendendum Pontificem, eum teneri, si non ex vi praecepti, saltem ex debito iustitiae, vt explicat Suarez s. supra

Nec

Nec aduertas ... in d. l. e receptum. de iurisd. omn. iud. qm loqr in his, qui superiorem recognoscunt, ... admissum est, vt maior possit se submittere iurisditioni inferioris. quia hic n. het iurisditionem a maiore, qui se submisit, sed a principe. nos vo loquimur de Pontifice, qui e fons, et origo iurisditionis ecclesiastice, in qua nullus pot temperatri iurisditionem exercere nisi ab eode Pontifice manantem. ex. vo n. pot in seipsum iurisdittionem coactiuam ... vt s. ostendimus, ea ... Bartolum admittunt Castrensis in d. l. e receptum n. 4. Aluericus et ... et in eam inclinare vr Iason n. 6. Quod aut dixtimus maiorem se submittere posse iurisditioni inferioris, intelligendum e de iurisditione contentiosa, n. de voluntaria, vt docent Baldus, Angelus, et Salycet. ... et Alex. in d. l. e receptum. etiã apud eum, cui par imperium e manumittere n. possumus. l. apud ... de manumiss. l. apud. §. apud ff. de manum. vindic. ... verioris litera, que het manumittere n. pot. quamuis si magistratus minor 20. ann. sit, possit manumissionis causa apud socium pbare, ita vt pbata apud socium manumissionis ... ipse apud se manumittat ... intelligendum in l. vnica. §. fin. ff. de offic. consul. et ad concordia reducendum cum l. si rogatus. 20. §. fin. ff. de manumiss. vindicta cum Bartolo in d. l. vnica. §. finali n. 1. Duarena ibidem, Othomano n. 3. Carrasio n. 19. Cuiat. lib. 7. obseruat. c. 17. et lib. 10. c. 30. Giliberto Regio lib. 1. enantiophanon c. 29. Fauro in rationali ad pandectas in d. §. consules. et ro diffe e, quia cause pbatio pertinet ad iurisditionem contentiosam, et ita n. pot fieri coram eo magistratu, qui vult seruum manumittere, maxime quia alias fin ... videretur legis Eliae Sentiae ... vt considerat ... legum scilicet ... centur. l. ... l. qd secus e in ipsa manumiss., que voluntaria iurisditione expedit. pserti quia manumissio vindicta n. pot fieri p procuratorem. l. nec mulierem C. de vindicta. et magna fieret diminutio maiestatis si consul ad collegam ... veniret, vt aduertit Couarruu. in d. l. et receptum n. ... inconueniens cessat in pbanda manumissione causa, nam quidem eam etiam possumus, atque nobis ... absentes pbare p procuratorem aliquam, sicut aperte colligit ... extra elegantia in l. etiam §. absens. de manum. vindicta.

Num. ...
... in l. et receptum de iurisditione omnium iudic. explicat

maior minoris iurisditioni se submittere pot. quoad contentiosa iurisditionem n. vo quoad voluntariam. arg. l. apud. l. a. de manumiss.

lex vnica. §. fin. ff. de officio consul. cum l. si rogatus, 20 §. finali conciliatur

Ratio diuers.

manumissio vindicta n. pot fieri p procuratorem. l. nec mulierem. C. de vindicta.

N.12.

Non etiam obstat 4m

Nec obstat 4m nam repudiata sententia Martae lib. 1 de iurisdict. c. 19. extimantis Papam habere supremam iurisdictionem etiam in temporalibus directam. Respondetur verissimum esse Imperatores, et alios principes non reconnoscentes superiorem in temporalibus Summo Pontifici directe subditos non esse; excepto tamen non colligi indirecte et ratione peccati non posse Pontificem in omnes principes seculares suam exequi iurisdictionem, si id ad animarum salutem viderit expedire, ut eleganter aduertit Bellarminus lib. 5 de Sum. Pontifice c. 6. quamvis Reges in temporalibus praecellant Pontifices, hi in spiritualibus Reges antecellunt c. Nouit. 5. ibi. Atque ita casualiter potestatem a pontificibus temporalem iurisdictionem exerceri videtur c. per venerabilem. qui filii sint legitimi. Quam doctrinam agnouisse videtur Beat. Bernardus lib. 1. de consideratione dum ait: Habent haec infima, et terrena iudices suos, Reges et principes terrae. quid fines alienos inuaditis. quid falcem vestram in alienam messem extenditis. et infra: aliud est incidenter excurrere in ista, aliud vero incumbere istis quasi dignis tali, et talium considerationibus rebus. Et de hac duplici potestate directa in spiritualibus, indirecta in temporalibus accipiendum est, quod de duobus gladiis refertur in extrauaganti Vnam sanctam de maior. et obed. et argumentum a contrario sensu evincit principes seculares in suo ordine nullum alium superiorem, non tamen excludit, Pontificem indirecte ratione peccati non posse in principes seculares iurisdictionem suam exercere, qui fuse considerat Suar. lib. 3. aduersus Regem Angliae c. 3.

Pontifex non habet in temporalibus in Imperatores, et Reges, directam iurisdictionem, sed incidenter, et causaliter talis temporalis iurisdictio in eos vti potest.

extrauagans. vnam sanctam de maior. et obed. ibi: uterque gladius explicatur.

N.13.

Quinti argumenti solutio.

Nec obstat quintum ex c. Hadrianus ex c. in sinodo 63. distinct. nam ad textum in c. Hadrianus Respondetur eum adulterinum esse, et nunquam Hadrianum hanc potestatem eligendi Carolo magno concessisse, ut testatur Baron. ab Hadriano, t. anno 7 7 4. ubi acriter inuehitur in Segebertum, qui hanc potestatem Carolo datam confixit, ut refert [illegible] Hordonus in Cronologia an. 7 7 4. quod vero attinet ad textum in d. c. in sinodo, Respondetur grauiter errasse Gratianum, dum in suo decreto caput illud intrusit, quia Leo 8., qui eius auctor dicitur, Pontifex non

fuit

ipsum fuit, ut late ostendit Varonius in Ioane 12. an. 963. nec aliqua
sinodus ita statuit, ut not. Iacob. Gordonus ubi s. an. 964. Sed esti
privilegium illud verum esset, non inde eo efficeret Pontifices in spi=
ritualibus superiores non esse, nam etiam hodie Pontificis electio ad Cardi=
nales spectat, c. in nomine Domini 23. dist. not. Virgil. Pollid. lib. 4. c. 10.
Petrus Greg. 2. p. sintacmatum lib. 19. c. 3. n. 20. et negabit nemo Car=
dinales Pontificibus subesse, cum dicant filii primi gradus teste
Immola in c. 1. de poen. lib. 6. Verum etsi creatio Pontificis, hoc est
destinatio personae ad Cardinalium collegium pertineat, potestas tamen
a Deo confert electo, ut probat Bellarminus lib. 2. de Rom. Pont.
c. 17. § s. tertia opinio. Salas de Legib. q. 99. tract. disp.
7. sect. 2. n. 22.

cardinales filii primi gradus [illegible]antur. electio Pontificis ad cardinales spectat, sed potestas a Deo

N. 14.

sextum argumentum facile solvitur.

Nec obstat sextum ex 3. Regum c. 2. ubi refer=
tur factum Salomonis, qui abiecit Abiatar Pontificia, nam selec-
ta opinione existimantium Salamonem iniuste iurisdictionem illam
in Pontifice usurpasse, quia factum illud nunquam in scriptura increpa=
tur, nec a sanctis patribus inter peccata Salomonis enumeratur
ut not. Suarez lib. 3. adversus Regem Angliae c. 26. Salas
de Legibus q. 99. tract. 4. disp. 7. sect. 2. n. 29. respondet,
etsi in lege veteri Pontificiam excellentiorem et Regem maiorem habuisse
potestatem, ut docent Theodoretus in Leviticum q. 4. Procopius in
4. c. 4. Levitici, Philo lib. de victimis, et idem sentire videtur Chrisos=
tomus hom. 4. de verbis Isaiae, ut not. Suarez d. c. 26. n. 4.
idque secure docet Bellarm. lib. 2. de Rom. Pont. c. 29. ad 4m.
ubi adducit caput 4. Levitici, in quo nobilior victima pro Ponti=
fice, et prius quam pro Rege offerri praecipitur. quod est non leve inditum
excellentioris dignitatis. nihilominus tamen Salamonem iuste Abi=
atar Pontificatu exautorasse, quia id non tamquam Rex, sed tamquam
Profeta, et divinae iustitiae executor fecit, ut colligitur ex eodem
loco, ubi dicitur Domini sermonem completum fuisse, nam Abiatar erat ex
semine Heli, cui per Samuelem Dominus praedixerat 1. Regum c. 2. Ponti=
ficatum aliquando familiae suae pro peccatis filiorum eius auferendum. quae
interpretatio confirmatur ex ep. Innoc. 3. ad Constantinopolitanum Impe=
ratorem, quae desumpta est ex c. solitae de maior. et obed. ubi cum Im=
perator in alia sua epistola obiecisset Regem David Abiatar Pontifi=
ci superiorem fuisse, respondet Innocent. 3 dicens: David etiam
quamvis diadema regium obtineret, Abiatar Sacerdoti non tamen ex
dignitate Regia, quam auctoritate prophetica imperabat. ut constat ex

integra, quae refert Ant. Aug. collect. 3. decretalium lib. 1. tit. 21. de maior. et obed. c. 2. quare sic in specie nra dici pot Salamonem non tam auctoritate Regia, quam Pontifica Pontificem amovisse, ut sentiunt Theodoretus, et Procopius relati a Suarez d. c. 26. n. 6.

N. 15.
Superior interpretatio reiicitur.

Verum quia haec interpretatio difficilis est, quia plerique existimant, quod in veteri testo Reges Pontificibus in temporalibus praeminebant, et in eos iurisdictionem coercitivam exercebant, ut constat ex divo Thoma in opusculo. 20. de regimine principum lib. 1. c. 14. Abulensis 3. Regum c. 1. q. 20. et 31. Bonaventura in. 4. distinct. 24. in exposit. literae et aliis, quos refert et seqr. Salas de legibus q. 99. tract. 14. disputat. 10. sect. 1. n. 19. Cui etiam vehementer favent illa Salomonis verba Abiatar alloquentis lib. 3. Regum c. 2. equidem vir mortis es, sed hodie te non interficiam quia portasti arcam dni. quibus verbis, significat Salomonem potuisse Abiatar interficere; quod in Samuelis vaticinio continebatur. et factum illud Salomonis potius a sanctis Patribus emendatur, quam reprehenditur. Ergo eo Salamonem Pontifica auctoritate usum colligendum non pot ex illis verbis, quibus dicitur Abiatar amotum fuisse, ut impleretur sermo Domini. quia illa verba solum significant amotionem illam antea a Dno praedictam, non vero Salamonem tamquam ministrum, et executorem divinae iustitiae Pontificem amovisse, ut not. Salas ubi sup. et verba illa, ut impleretur, non includunt voluntatem, et pellentem hominem ad operandum, sed quam Deus movet ad permittendum, et interdum etiam utitur scriptura etiam si per malos ministros executio sit facienda, ut colligitur ex Matthei c. 27.

Verbum impleretur explicatur.

N. 16.
Vera solutio argumenti deducti ex 3. Regum c. 2.
Rex in l. veteri imperatoribus inferior erat, sed gratiae lege est oblus supe[illegible].

Unde dicendum est, quod etsi fateamur Pontificem in l. veteri non fuisse exemptum a Regia potestate coercitiva, inde tamen non pot colligi Pontifices legis gratiae Regibus, aut imperatoribus subesse. Tum quia in l. veteri ut pote imperfecta promissiones erant temporales, ut ait divus Hieronimus in ep. ad Dardanum de terra promissionis, et Augustinus lib. 19. contra Faustum c. 21. verum nosset, si princeps temporalis Pontifici etiam temporali=

tur

ius preemineret, ut ait Bonaventura lib. 1. quaestio in l. nobilitatem suam non exeruit. Deinde quia Regum potestas in l. gratiae non est maior, quam fuerit in l. veteri. At vero dignitas Pontificia novae legis est longe excelsior, et sublimior, quia Pontifex legis veteris non fuit vicarius Dei, nec ei traditae fuerunt claves Regni caelorum, nec tributa auctoritas solvendi, et ligandi in caelo et in terra. Atque ita non licet argumentari de Pontifice legis veteris ad Pontificem legis gratiae, ut graviter ostendit Ioannes 3. in d. [illegible] ad Constantinopolitanorum Imperatorem, et sequitur Bellarminus lib. 2 de Rom. Pontif. c. 29. Salas lib. 1. quaest. d. c. 26. n. 6. ubi addit Pontificatum legis veteris, ut pote ad caeremonialia pertinentem per legem novam omnino cessasse. R[espondetur]

Rursus non obstat Othonis Imperatoris factum adversus Ioannem 12 in [anno] 13. animadversionem, ex eo non colligi Imperatorem habere aliquam iurisdictionem coercitivam in Pontificem. Alioqui enim totam sedem Otho non congregasset, si Ioannem propria auctoritate potuisset pontificatu abdicare, et rursus sedem illud [illegible] parum, [illegible] fuit, ut late probat Baronius in Ioanne 12. an. 9 6 3. Caeterum Othonem in Germaniam profecto [illegible] punisse eos, qui sediti interfuerunt, et Leone [illegible] in pristinum locum fuisse restitutum, ut not[at] [illegible] Cordonus in Cronologia in Ioanne 12. an. 9 64. Etsi alia facta imperatorum, aut principum secularium obieceris, quae aliquid dignitati Pontificiae detrahere videantur, Respondetur, ea iniusta, et per tirannidem patrata esse. Ut ait Salas [in] disp. 10 sect. 21. n. 1. et 5. Bellarminus lib. 2. de Rom. Pont. c. 29. ad 9. id, quod videntur confirmat ex Platina in vita Leonis 3. ubi refert Carolum magnum, cum sedi=

dignitas Pontificia legis gratiae est longe maior dignitate Pontificis legis veteris, quia Rex legis gratiae est vicarius Dei, sed legis veteris tale potestatem non habuit

N. 17.

argumentum 7. pro parte adductum [non] obstat.

tio grauis aduersus Leonem orta fuisset, ad illam sedandam Romam venisse, et adstante Populo, et Clero sententias de vita, et moribus Pontificis rogasse; et ab omnibus vna voce acclamatum sedem Apostolicam omnium Ecclesiarum caput à nemine, Laico praesertim, iudicari debere. et Imperatorem audito tam graui responso a suo proposito destitisse. quod etiam refert in 3° tomo conciliorum, et à Paulo Emilio lib. 3. historiae Francorum.

N. 18.
argumentum ex concilio Basilliensi deductum non obstat.

Vtrum Pontifex sit supra concilium, et econtra;

Vlterius non obstat in concilio Basilliensi definitum, quod concilium sit supra Pontificem. obseruo enim summam contentionibus vertentem in illam quaestionem, an Papa sit supra concilium, vel econtra. In qua quidem quaestione veritatis aliorum erroribus secure statuendum est Summum Pontificem caput esse totius Ecclesiae, eius potestatem illam à Deo Petro concessam immediate in Pontifices propagari: adeo, vt concilium nulla in eum iurisdictione exercitum exercere possit, sed potius Pontificem concilio adeo superiorem esse, vt non possit Pontifex eius sententiae consentire se subiicere. Ita docet diuus Thomas in 4. distinctione 19. et Bonauentura, Paludanus, et alii. Caietanus in tractatu de comparatione Papae et conciliorum. Aluarus Pelagius lib. 1. de Hierarchia Ecclesiae, Nicolaus Sanderus lib. 7. de visibili monarchia pag. 340. Turrecremata lib. 2. summae de Ecclesia c. 93. et 104. Campegius in tit. de Rom. Pont. c. 22. cum sequentibus. Nauarrus lib. 1. consiliorum tit. de constitutionibus consilio 1. n. 4. Turrianus in 3. libris, quos de hac quaestione scripsit. Marta de iurisdictione 3. p. c. 27. Salas de legibus quaestione 9. lib. 4. disp. 10. sectione 4. n. 70. cum sequentibus. eamque sententiam euidenter confirmat ex his, quae saltem disputauimus, et ex his, quae tradit Bellarminus lib. 2. de conciliorum auctoritate c. 13.

rum legibus. et apertim c. 17. ubi hanc rem tum ex aliis concilijs, tum ex concilio Lateranensi ultimo sub Leone congregato definitam esse ostendit. etiam Pontificem nec ab omni clero iudicari posse legimus in c. nemo. 9. q. 3. excepta causa heresis c. si Papa 40. distinct. quo pertinet, quod Innocent. 3. sermone 2. de consecrat. Pontificis scripsit: in tantum fides mihi necessaria est, ut cum de ceteris peccatis Deum iudicem habeam, propter solum peccatum, quod in fide committitur, possem ab Ecclesia iudicari. Idemque Bonifacius 8. in extravaganti unam sanctam. de maior. et ob. Si vero suprema a Deo solo, non ab homine poterit iudicari. quare de ea in electione Romani Pontificis cautius agendum esse concilium Lateranense apparuit. quia ex electo a superiore non poterit haberi recursus c. [illegible] 6. de elect. cum nulli liceat de eius iudicare iudicio, nec ab eo appellare c. cuncta per mundum. 9. q. 3. quod secus est in concilio, nam ab eo sine controversia ad Pontificem appellatur c. pater c. ipsi sunt c. cuncta per mundum § sed neque illa 9. q. 3. Atqui nisi Pontifex concilio superior esset, ad eum provocatio a concilio interponi non posset l. 1. § sufficit quis, et a quo appelletur. Hoc accidit, nam Pontifex est fons, et origo totius Ecclesiasticae iurisdictionis. c. ita Dominus 19. dist. Quare concilium generale sine eius auctoritate congregari non valet. c. 4. c. multis 17. distinct. c. 10. [illegible] 6. not. Divus Thom. 22. q. 1. art. 10. Aelius Iordanus de origine, et praeminentia sedis Apostolicae c. 3. n. 4. 6. Simancas de catholicis institut. tit. 12. Lancelotus Conradus in templo iudicum lib. 1. c. 1. pag. [illegible] nullum ratum est, aut erit umquam concilium, quod eius auctoritate fultum non fuerit c. regula 17. distinct.

Pontifex etiam ab omni clero iudicari non potest. c. nemo 9. q. 3. praeter heresis causam.

nec de Papae iudicio iudicare, nec de eius sententia appellare non licet. c. cuncta per mundum 9. q. 3.

Pontifex fons, et origo Ecclesiasticae iurisdictionis est, c. ita Dominus 19. dist. Ideoque absque eius auctoritate nullum concilium congregari valet.

via scismatis a Sancta Romana Ecclesia robur suum accipiunt, et sua auctoritate fiunt.

na, via scismatis pro Romanae Ecclesiae auctoritate facta sunt, et ab ea robur accipiunt. c. significasti de electione. Unde fit, ut post finitum concilium confirmatio a Pontifice petenda sit, ut notat Martha d. c. 17. et probatur ex concilio Tridentino sess. 25. c. ult. de fine concilii, et confirmatione petenda. et ex Bulla Pii 4. quae in fine eiusdem concilii habetur, ubi decreta concilii a Pontifice confirmantur.

N. 19.

scrupulus ex concilii Constantiensis diffinitione [illegible] removetur.

Nec adversatur superioribus definitio concilii Constantiensis, quia in ea concilium non definivit, omnem sinodum generalem habere a Deo immediatam potestatem supra Pontificem, sed eam dumtaxat, quae ibi erat congregata pro scismate sedando, quo Ecclesia valde affligebatur, nam ea tempestate Ioannes 23. Gregorius 12. et Benedictus 13. pro Pontificibus se gerebant, et tempore scismatis, quo ignoratur, quis sit verus Pontifex concilia generalia habent auctoritatem iure divino concessam in eos, qui se Pontifices appellant ad tollendum scisma, legitimumque Pontificem declarandum, ut explicat Turrecremata lib. 2. summae de Ecclesia c. 99. Caietanus 1. tomo opusculo 1. de auctoritate Papae c. 16. § concilium pro hac, Valentia secunda secundae disput. 1. q. 1. puncto 7. § 49. ad sextum argumentum principale. Suarez lib. 3. adversus Regem Angliae c. 1. d. n. 6. Martha de iurisdictione 3. p. c. 17. n. 7. Salas de legibus q. 95. tract. 4. disput. 8. sect. 2. 4. n. 7. [illegible] Nec eo casu proprie loquendo dici potest concilium habere potestatem supra Pontificem, cum dubius Papa non habeatur pro Papa, ut cum Sandero, et aliis explicat Bellarminus lib. 2. de conciliorum auctoritate c. fin. vs. tertium argumentum.

tempore scismatis concilia generalia iure divino concessam potestatem habent, ad declarandum quis sit verus Pontifex.

dubius Papa non habetur pro Papa.

Sic

hus accedit, quod concilium Constantiense in hoc decreto nunquam fuit confirmatum, ut advertit Valentia ubi supra quia Martinus 5. concilium probavit ea decreta de fide, quae facta erant conciliariter, hoc est, more aliorum conciliorum, seu per via disputationis et re diligenter discussa, ut notat Bellarminus ubi supra. At vero decretum illud tumultuarie et sine ullo examine a concilio factum est, ut constat ex actis concilii et advertunt Caietanus de auctoritate Papae c. 9. Salas d. n. 73.

Constantiense concilium nunquam [...] fuit confirmatum Martini V. decreto.

Minus obstat, quod ex Basiliensi 1.a obiecimus. nam illud concilium illud, dum Eugenium 4. indubitatum Pontificem deposuit, et Felicem elegit schismaticum, seditiosum, et nullius momenti fuisse ut definitum est in concilio Lateranensi ultimo sess. 11. nec id mirum. quoniam licet fuerit legitime indictum, et congregatum a Martino 5. eo tamen tempore, quo lectum est mia in Pontificem ferre, iam ab Apostolicae sedis obedientia recesserat, ut notat Suarez lib. 3. adversus Regem Angliae c. 18. n. 9. ubi subiungit Pontificem pro nihilo eam habuisse, ut tradit in eodem concilio sess. [...] Ecclesiam eum tanquam verum pastorem [...], et Felicem cognito errore Eugenio obtemperasse, et demum ipsum concilium Nicolao 5. Eugenii successori se subiecisse, ut constat ex epistola eiusdem Nicolai [...] confirmat, in qua Pontifex confirmavit ea, quae circa beneficia, et censuras Ecclesiasticas concilium definierat. ea vero, quae de sua auctoritate supra Pontificem decreverat, nullus unquam Pontifex probavit, ut not. Bellarminus lib. 2. de conciliorum auctoritate c. fin. vers. ultimo. qui lib. 3. de Ecclesia militante c. 16. vers. ad sextum. plura de concilio Basiliensi tradit.

N. 20.
argumento ex Basiliensi concilio deducto satisfit.

Nec obiiciat aliquis exemplum Marcellini, quem concilium damnavit, et deposuit, ut constat ex actis sinodi Sinuessanae. nam, ut omittam ea acta ab aliquo donatista conficta, et edita videri post tempora Augustini, ut respondet Baronius in annalibus. 2. tomo. anno 302. n. 99. cum sequentibus, laudibus Gordonus in Cro-

N. 21.
scrupulus, qui ex solutione praecedente oriri poterat ex exemplo Marcellini, qui [...]

Decretum damnauit, [illegible] admonet.

quando Pontifex accusatus de heresi, causae discussio, atque examinatio ad sedem spectat sed sententia ad Papam quia prima sedes a nemine iudicatur.

nologia anno. 303. quia cum ea historia communiter in Ecclesia recepta sit, non debet in dubium reuocari, ut et ipse Baronius admonet. praesertim cum Nicolaus Papa in c. nunc autem. 21. dist. eius meminerit. Dicendum existimo ideo potuisse sedem de ea cognoscere, quia Marcellinus de actu infidelitatis accusabatur. Cuius quidem discussio, atque examinatio ad sedem spectat c. si Papa. 40. distinct. sed quoniam omnibus constabat Marcellinum idolis sacrificasse, nec ipsum hereticum fuisse aut aliquid contra fidem docuisse, aut sponte gessisse nullus ausus fuit in eum sententiam proferre, quia prima sedes a nemine iudicatur, ut dicitur in d. c. nunc autem. Verum quia Marcellinus, qui postea fuit insignis martyr, seipsum damnasse videtur dicens: Peccaui coram vobis, et non possum esse in ordine sacerdotum. Ex quo Bellarminus lib. 2. de excelsius auctoritate c. 29. Marcellinum Pontificatui renunciasse, quod Pontifici permissum est c. 1. de renunciat. lib. 6. et sedem acceptauit renunciationem, et condemnationem. Atque ita Marcellinus non fuit iudicatus a sede, dum Papa mansit, sed postquam se Pontificatu abdicauit. Siquis tamen magis [illegible] post Pontificatum a Marcellino relictum, et sententiam non fuisse pro[illegible] Suarez lib. 3. aduersus Regem Angliae c. 26. n. 11. qui aliter rem istam expedit.

N. 22.

argumentum ex c. Sane. Vos Romanorum. 24. q. 2. explicatur.

Denique non obstat textus in c. sane. Vos Romanorum. 24. q. 2. ubi Dioscorus Romanorum Papa ab ipsa Ecclesia post mortem excommunicatus dicitur, quoniam Dioscorus non fuit Beati Petri successor, nec veteris Romae episcopus, sed Patriarcha Constantinopolitanus, ut notat Glossa ibi, qui ideo appellatur Romanorum Papa, quia ciuitas Constantinopolitana noua Roma dicta est l. 1. C. de priuilegiis urbis Constantinopolitanae lib. [illegible] c. Constantinopolitanae 22. distinct. not. Petrus Greg. 2. p. Syntagmatum lib. 15. c. 9. n. 4. et Papae nomen apud Graecos non solum Patriarchis, sed etiam Episcopis commune erat, ut colligit ex Gregorio Turonensi lib. 2. historiae Francorum c. 27. aduertit idem Gregorius d. lib. 15. c. 2. n. fin.

Constantinopolitana ciuitas noua Roma dicta est, et ideo Dioscorus Romanorum Papa appellatur.

N. 23.

Hactenus de Pontifice, eiusque eximia potesta-

te

te disputavimus. nunc admonendi sumus, quod cum Chri-
stus Dns omnes suas oves pascendas, earumque curam Petro
commendasset ex extravaganti. unam sanctam de maior. et
obed. et fidelium grex multum excrevisset c. in novo 21. dist. Petro necessa-
rium visum, cum posset per singulas provincias discurrere, dividere eas c. in illis
et Archiepiscopos, episcopos, et alios inferiores praelatos per universa
Loca dispersos constituere c. 1. q. 9 distinct. de quorum munere
et officiis videndus est Petrus Greg. d. tt. 19. c. 9. cum sequentibus. finis
autem, et scopus huius divisionis, ut omnia ordinate, et in Eccle-
siae aedificatione sine confusione fierent, fuit. nam mandata caelestia
implebunt, si Pontificatus onera cum aliis patribus dividant
c. mandata de praesumpt. et ideo ut Ecclesiarum sollicitudo diligen-
tius haberet, sunt Parrochiae divisae, et per singulos titulos singu-
li presbyteri constituti sunt c. epi. 80. distinct. ut not. Clemen-
ds Rouertus tt. 3. rerum iudicat. c. 2. et cum à Pontifice cunc-
ta maiora Ecclesiastica negotia deferri soleant, ut ab eo dis-
ponant, à quo sumpsere principia c. rogamus. 24. q. 1. pro-
pterea, de qua. d. etiam Cardinales fuerunt creati quos adiuto-
ribus Papa totum orbem diiudicat. c. per venerabilem §. sunt autem
qui fil. sint leg. et in causis arduis definiendis eorum consilio
utatur. c. 1. de renunc. tt. 6. not. Abb. in c. ex gestis n. 3.
cum sequentibus de cler. non resid. Andreas Siculus in tt. de prae-
stantia Cardinalium. 1. p. q. 2 principali. Vetus ipsorum nomina-
tum est propterea quod deserviunt Sedi Apostolicae, quae axis,
et veluti cardo aliarum Ecclesiarum est c. sacrosancta. vs.
hec do. 22 distinct.o observat gl. in extravaganti execra-
bilis vbo, cardinalibus, de praebendis. Alia in huius vbi no-
tatione tradit Petrus Greg. 2. p. syntagmatum tt. 19. c. 4. n. 1.

Sed quia confusio multa
cum magno spiritualis Reipublicae malo oriret, nisi Eccle-
siae praelati intra cancellos curae sibi commissae continerentur, eo c=

qua de ea provinciae, et iurisdictiones Ec-
clesiasticae divisae fuerunt

80. dist.o et Patriarchas,

Papa in causis gravibus
cardinalium consilio utitur.

Vnde cardinalium nomen.

N.o 4.
cur Ecclesiastica iuris-
dictio unicuique pla-
to privative fuerit concessa.

conveniens visum est, unicuique in sua diocaesi privativam iurisdic-
tionem concedere ita, ut alter alterius clericum nec ordinare, nec iu-
dicare praesumat. c. nullus alterius. c. nullus primas. c. nullus epi-
scopus. c. Episcopum. 9. q. 2. c. per singulas. 2. c. si autem. c. nullus. 9.
q. 3. et e contra etiam clericis interdictum est, velle sibi proprij Epi-
scopi aliorum iudicium expetere, aut pati. c. non liceat. 3. q. 6. c.
clerici a proprijs episcopis, non ab alienis debent iudicari. et c.
citote. 6. q. 3. qua de causa licet consensus privatorum sufficiens sit ad
prorogandam alterius iudicis iurisdictionem etiam si proprij iudicis
consensus non accedat. l. 1. ff. de iurisd. l. illi, a quo. §. tempesti-
vum ff. ad Trebell. At tamen clerici non possunt coram alijs iudi-
cibus etiam Ecclesiasticis conveniri, nisi interveniente proprij epi-
scopi consensu. c. 1. c. significasti. de foro compet. quia scilicet iurisdic-
tio Ecclesiastica privative concessa est, quae quidem verior est ratio,
quam aliae plures traditae a Bart. in l. 1. n. 1. et 2. ff. de iurisd.
Abb. in d. c. significasti. n. 7. ad finem. Iasone in l. 1. §. et
post operis n. 11. ff. de novi operis nunc. Bartolo de nullitatibus
tit. quibus mod. sententia nulla reparari poss. n. 78. Barbos.
in l. 1. art. 3. n. 199. ff. de iudicijs.

Clerici sua iurisdictione declinare nequeunt sine sui episcopi consensu.

Laici propria autoritate absque sui iudicis consensu alterius iudicium expetere possunt.

Ratio.

Ex quibus paulatim colligitur omnem ordinariam Ecclesiasticam iurisdictionem a Sum. Pont. in alios Ecclesiae praelatos derivari. nam Christus Dominus supremam illam potestatem in Beato Petro collocavit, ut ab eo tamquam a capite iurisdictio in caeteros inferiores, veluti in membra diffunderet. c. ita Dominus. 19. distinct. Qua de causa Petri sedes comparatur soli, radici, et fonti. quoniam omnium radiorum solarium lux a sole procedit, in omni arbore virtus ramorum a radice descendit, in omnibus rivis aqua ex fonte fluit. c. loquitur. §. episcopatus. 24. q. 1. Ideo solus Papa censetur vocatus in plenitudinem potestatis. alii vero in partem sollicitudinis. c. qui se. 2. q. 6. c. multum

N.o 4. omnis ordinaria Ecclesiastica iurisdictio Pontifici divino iure concessa, et ab eo tanquam a capite in reliqua membra diffunditur. hoc est in caeteros inferiores.

Papa in potestatis plenitudinem, reliqui vero in partem sollicitudinis vocati sunt.

Itaque eo

Auxeo. 8. q. 6. c. ad honorem. de auctor. et usu pal. quod non obscure significat in figura illi veteris numerorum c. 11. ubi cum Moses universum populum regere non valeret, Deus iussit adesse 70. seniores, et aufferret de spiritu Mosis deditque illis, ut una cum Mosse populum gubernarent. quo loco per ablatum nomen spiritus non significat aliqua diminutio spiritus in Mosse, nam alioquin nihil fuisset ei vere additum, sed potius quandam derivationem virtutis seniorum à Mossis virtute, ut eleganter explicat divus Augustinus q. 18. in librum numeri et sic voluit Deus ostendere in Mosse omnem auctoritatem sitam esse, alios autem ab eo eam accipere. quod etiam in Pontifice asserendum est, cum Papa in Ecclesia eundem teneat locum, quem in populo iudeorum Mosses habuit. ut not. Bellarmin. lib. 4. de sum. Pont. c. 24. Et hinc etiam descendit ratio, quare Papa possit iurisdictionem Episcoporum ampliare, vel restringere. c. quod translatione 4. de offic. legati. c. felix. c. praecipimus. 6. q. 1. quod eleganter significavit divus Bernardus ep. 131. ad Mediolanenses dicens: potest Romana Ecclesia novos ordinare episcopatus, ubi hactenus non fuerunt. potest eos, qui sunt, alios deprimere, alios sublimare prout ratio sibi dictaverit. quia scilicet episcoporum iurisdictio à Pontifice pendet. alioquin si Episcopi iurisdictionem immediate à Deo acciperent non posset Papa eam aufferre, aut immutare ex eo, quem notari solet in c. fin. de consuetudine. Et huc pertinet, quod Innocentius 1. in epistola ad concilium Carthaginense (quae est 91. inter epistolas Augustini) ait. à Petro ipse episcopatus, et tota auctoritas nominis huius emersit. quibus rationibus episcopos non habere immediatam iurisdictionem, à Deo, sed à Pontifice defendunt Eusebius lib. 7. historiae Ecclesiasticae, Turre=

Pontifex potest episcoporum iurisdictionem vel amplificare, vel restringere.

Episcopi à Pontifice, non a Deo immediate iurisdictionem habent.

cremata in d. c. ita dns. et lib. 2. de potestate Eccle. c. 54. Laurbatius de regiliis lib. 10. art. 7. Tias par de Pensio in tit. de beneficiorum reservat. in prio tmo. 19. novorum tractatum 1. § Bellarminus lib. 4. de sumo Pont. c. 24. Cobb. in reg. peccatum 2. p. 3. q. 2. n. 6. Cordoua lib. 4. q. 14. Suarez lib. 4. adversus Regem Angliae c. 9. n. 7. et alii relati a Salas de legibus q. 9. tit. 14. disput. 8. sect. 4. n. 20. Et hanc sntiam tenent diuus Thom. 22. q. 39. art. 3. et 4.

N. 26.

Vtrum Epi qui Apostolis successerunt habeant immediatam iurisdictionem, ipsi etiam immediate a ipso Deo iurisdictionem habecant ocessam, cum qui in alterius ius subrogatur, eius in cuius locum subrogatur, naturam sequatur.

Nec negotium facit, si obiicias, omnes Apostolos pari consortio, honore, et potestate cum Beato Petro praeditos fuisse c. in novo 21. distinct. c. loquitur 24. q. 1. habueruntque n. a Deo immediatam potestatem, vt ait ex Ioanis c. 20. sicut misit me pater, et ego mitto vos. Atqui Epi in locum Apostolorum successerunt, quemadmodum Px in locum Petri c. quorum 6. d. distinct. c. videntes 12. q. 1. Tridentinum sess. 23. c. 4. Ergo quemadmodum Px habeat immediatam potestatem a Deo, ita etiam Epi immediatam potestatem a Deo accipere debent. nam successor ab eo habet iurisdictionem, a quo eius praedecessor habuit. maxime, quia extra controversiam est ordinem a Deo conferri, vt ait diuus Thom. 2a 2ae q. 39. art. 3. in corpore. Igitur cum ad ordinem episcopalem exercendum necessaria sit iurisdictio, dicendum est, ipsum Deum, qui ordinem confert, et iurisdictionem conferre arg. tex. in l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. in c. praeterea. de off. deleg. Alioqui n. si Episcoporum iurisdictio a Pontifice, velut a capite procederet, mortuo Pontifice, cessaret eorum auctoritas, sicut praeciso capite moriuntur reliqua membra. Quibus rationibus hanc sntiam defendunt Castro de iusta hereticorum punit. lib. 2. c. 24. Victoria relect. 2. de potestate Eccle. q. 2. n. 9. Vasquez in prima secunda dis-

putat.

putat. 1. §. 2. c. 3. a. n. 20. et alii, quos meminit Henriquez lib. 3. de pœnit. c. 9. §. 2. Sallas Ubi. 1a. n. 29.

Non inqua negotium facit. nam licet ceteri Apostoli Beato Petro pares fuerint in eo, quod dei, et singuli acceperint potestatem guvernandi Ecclesia in universo orbe, ut ait Cano de locis theol. lib. 6. c. fin. et in eo, quod omnes habuerint potestatem consecrationis, et ordinis, ut not. Turrecremata lib. 2. de Eccla c. 34. ad 4m. Palatios Ramios in libri de regno Navarre. 2. p. §. 3. ad fine. quo modo accipi debet text. in d. c. in novo .21. distinct. et in d. c. loqu. 24. q. 1. At tamen quoad potestatem pontificatus, et iurisdictionis reliqui Apostoli Petro inferiores fuerint, s. puto 2. q. 7. nam a Christo domino Petrus primatum obtinuit, extravagantium unam sanctam de maio. et obed. c. quamvis. c. in suo. 21. dist. ubi quod ut ead. ceteri Apostolos voluisse Petrum esse eorum principem, intelligendum de voluntate antecedenti qua ipsum principem elegerint, quem Petrus a Deo fuerat electus, ut sitamen ex ipsis pro ter, sed de voluntate subsequente, et approbante electionem a Domino factam, ut explicat Turrecrem. lib. 2. de Ecclesia c. 40. quæ interpretatio non obscure colligit ex c. sacrosancta dis. inter. 22. distinct. 1a: et ipsi inter se voluerunt id ipsum ubi utorque Cardinalis notat. eodemque modo interpretandus est text. in c. dudum. 3. q. 6. et quamvis reliqui Apostoli immediatam iurisdictionem a Deo acceperint, ut cum aliis resolvit Bellarminus lib. 4. de Rom. Pont. c. 23. ea tamen non acceperunt iure ordinario, velut epi, sed potius velut Apostoli, propeculiare ipsius Apostolatus prerogativa, et hi episcopi successerint Apostolis in dignitate episcopali, et ita tamen intelligendum in d. c. quorum. 68. dist. in c. videntes. 12. q. 1. non tamen successerunt in apostolatu, seu dignitate aposto=

N. 27.
Apostoli Petro pares fuerunt quoad Ecclesiæ regimen in universo orbe, et quod dei fuerunt consecrationis potestatem et ordinis, inferiores vero fuerunt quoad pontificatus potestatem et iurisdictionem.

c. in suo. ubi. ceteri. 21. distinctione explicat.

tex. in c. dudum. 3. q. 6. explicat.

tica, quae personalis fuit, ut explicat Cano d. lib. 6. c. fin. Navarra lib. 4. q. 14. et ideo episcopi non habent potestatem in universum orbem c. nullus alterius 9. q. 2. quam habuerunt apostoli Matthei c. ult. nec donum linguarum, aut miraculorum, quod apostolis Christus concessit. Dung. q. nat. Soto lib. 10. de iust. et iur. q. 1. art. 3. et alii per Bellarm. lib. 4. de summo Pont. c. 25. Salas ubi s. n. 36.

N. 28.
non valet argumentum de Pontifice ad reliquos Episcopos.
quod multis ex rationibus probat.

Unde deducitur non esse rectam consequentiam supra appositam, nec valere argumentum de Pontifice ad reliquos episcopos. nam Petrus erat Apostolorum vertex teste Chrisostomo Hom. 87. in Ioannem, et ideo Dominus in eo Ecclesiam suam aedificavit Matthei c. 16. et totius Ecclesiae curam ei velut pastori ordinario commisit, ut notatum extat supra n. 1. Cumque Pontifex Petri locum et sedem teneat, c. haec est fides. 24. q. 1. et quia velut pastori ordinario succedat, ut ait Bellarm. d. c. 25. et nullum in terris superiorem habeat c. nemo. 9. q. 3. necessario sequitur Pontificis potestatem a Deo immediatam esse c. sacrosancta. 22. distinct. praesertim cum successor ab eo habeat iurisdictionem, a quo praedecessor habuit. At vero episcopi non successerunt in locum Apostolorum, quod attinet ad appostolatus praerogativam, propter quam Apostoli acceperunt immediatam potestatem a Deo. et ideo cum Summus Pontifex vocatus sit in plenitudine potestatis d. c. ad honorem. de auctor. et usu pallii. et sic etiam episcopis superior d. c. putes. 2. q. 7. Deus, a quo omnis potestas est, ut ait ad Romanos Paulus c. 13. noluit immediate in episcopos iurisdictionem conferre, sed mediate, hoc est, per medium Pontificis personam, ut in eo primatum, et superioritatem agnosceret, in quo Dominus omnem suam potestatem collocavit d. c. ita Dominus. 19. dist.

Pontifex in terris nullum superiorem habet.

a Deo omnis potestas.

N. 29.

Adde, (si placet) episcopos non succedere vere Apos-

postolis, sicut Papa Petro succedit, sed per quandam similitu=
dinem, et proportionem. quia nimirum sicut Deo interius agen=
te primi sub Christo erant. 12. Apostoli, deinde 72. dis=
cipuli, ita etiam hodie primi post Pontificem Dei vicarium sunt
Episcopi, postea presbyteri, qui discipulorum typum gerunt, atque
in eorum locum sunt constituti in Ecclesia c. in nouo in fine. 21. distinct.
Unde cum exploratum sit sacerdotes non successisse proprie dis=
cipulis, sed solum per similitudinem. nam illi discipuli non fuerunt
a Christo sacerdotes ordinati, ut constat ex actis apostolorum c. 6. v=
bi Phillipus, Stephanus, et alii quinque ab apostolis fue=
runt diaconi creati, qui tamen erant ex illis discipulis, ut ait
Epiphanius heresi 20. consequens fit, episcopos etiam proprie
et partite loquendo non successisse apostolis. presertim cum sim=
mul fuerint in Ecclesia apostoli et episcopi, ut ostendit Bellarm.
ubi supra.

quomodo Episcopi Apostolis successe=rerint.

Nec magis urget ordinem episcopalem a Deo conferri, et
consequenter etiam iurisdictionem ad ipsius ordinis exercitium nece=
ssariam a Deo conferendam esse. nam licet sit verum ex tali ordine,
quam iurisdictionem a Deo conferri, quia omnis potestas a
Deo est, discrimen tamen est. quia ordo immediate a Deo
confertur, quoniam requirit caracterem et gratiam, quam solus Deus
ius [illegible] potest. ceterum iurisdictio mediate confertur, quia hec
solum exigit superioris voluntatem. et conuenientissimum fu=
it [illegible], de qua episcopos eam a Pontifice accipere
[illegible] Bellarminus d. c. 24. ubi licet valde animad=
uertendum [illegible] discrimen inter caput naturale (a quo influunt et
membra gerunt) et caput misticum, a quo membra de=
pendent, ut [illegible] non ut seruent ex Valas ubi supra n. 30.

N. 30.

cur Episcopis a Deo immediate ordo confe=ratur, et iurisdictio per media personam Pontifi=cis.

discriminis ratio inter ca=put naturale, et caput misticum.

N.31.
Episcopi seculari immunitate gaudent.

Diximus de episcoporum iurisdictione, nunc de exemptione videamus. Et sane statim episcopos à seculari potestate exemptos esse nemo unquam inficiatus est. [illegible] placuit. ad. 11. q. 1. c. ad apostolicam. DD. per tradit. de sent. et reiud. in 6. etiam cum Constantino magno Niceno quedam accusationes de episcopos porrecte fuissent, ipse, convocatis episcopis accusatis, in eorum conspectu accusationum libellos incendit dicens: vos Dii estis à Deo vestro constituti, ita et inter vos causas vestras discutite, quia indignum est, ut iudicemus Deos. c. continuo. 9. c. sacerdotibus. 41. 11. q. 1. c. futuram. 12. q. 1. referunt Ruffinus historia Ecclesiastice. c. 2. Eusebius lib. 5. c. 2. Theodoretus lib. 1. c. 7. Nicephorus lib. 2. c. 20. Sozomenus lib. 1. c. 16. Socrates lib. 1. c. 5. Gregorius lib. 4. Registri epistola. 75.

N.32.
Supra traditam conclusionem
1.° obstat quodam argumentum ex c. 29. Actorum.

Sed obstat grave factum divi Pauli, quod refert Actorum c. 25. ubi Paulus ad Imperatorem appellans ait: Ad tribunal Caesaris sto, ubi oportet me iudicari. ergo hinc colligi videtur tempore primitive Ecclesie Apostolos politicis potestatibus subditos fuisse, ut notarunt Ligius, et Latinus, quorum meminit Suarez lib. 4. adversus Regem Anglie c. 1. n. 3. et idem Salas de legibus q. 9. 6. tr. 14. Disp. 14. sect. 11. n. 19. sed [illegible] primo quia Apostoli fuerunt immediatam à Deo potestatem gubernandi Ecclesiam, ut supra docuimus n. 27. atque ita ab ipso Christo acceperunt iurisdictionem absolute independentem à omnibus politicis potestatibus, ut ait Suarez ubi supra n. 4. et consequenter à quavis iurisdictione exempti fuerunt, contra ea, que notavit [illegible] n. 4.

N.33.
argumentum ex d. c. 29. Actorum explicat.

Nec movere debet Pauli factum, nam in eius causa nec [illegible], qui omnia tenet, nec Imperatorem, ad quem Paulus provocavit, legitimum fuisse iudicem ostendit Bellarminus c. 13. sue Apologie, quia causa Pauli, que tunc tractabatur, non erat civilis, sed religionis videlicet de praedicatione Apostoli ad gentes, ut [illegible] ex Actorum c. 22. de [illegible] mortuorum c. 23. et [illegible] religionis causa nullo modo poterat ad laicos Magistratus, et Principes, presertim [illegible] pertinere. Nec tamen damnandum

dum è Paulus factum, dum ad imperatorem provocauit, quia cum iam fuisset sub inferiore iudice laico constitutus, n'erat in eius potestate situm laicorum iudicium vitare: et ideo ad effugiendum maius malum, et vt inferioris iudicis, et accusatorum insidias, et vexationes declinaret necessitate coactus ad Cesarem appellauit: et in eo sensu accipienda sunt Pauli verba dum ait, oportere se apud tribunal Cesaris iudicari, vt videlicet oportuerit per ordinem iudiciarium nam semper provocatio interponitur ad superiorem eius, qui sententiam tulit . l. 1. §. si quis in appellat.° de appellat. exornat Scatia de appellat. q. 2. n. 3. 4 propter euitandum maius malum, et affirmat Suarez vbi sup. n. 6. vbi recte aduertit Paulum non sponte, sed necessitate compulsum ad Cesarem appellasse, vt ipsemet Paulus ait c. 28. his verbis: coactus sum appellare ad Cesarem.

Sedo obstat illud Pauli ad Romanos c. 13. omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit. quod refertur in c. magnum 11. q. 1. in c. omnis anima decensibus. quibus verbis etiam episcopi tenentur nam vt Theodoretus ibidem ait, siue est sacerdos quispiam, siue Antistes, siue monachus his cedat, quae sunt mandata magistratus. Quo etiam modo locum illum interpretatur Chrisostomus homilia 23. Verum Paulus in eo loco principaliter de politica potestate loquatur, vt notat diuus Augustinus ep.° 54. ad Macedonium. probare vr. episcopos à iurisdictione seculari minime esse exemptos. Nec satisfacies si dixeris, id propter vitandum scandalum ab Apostolo dictum esse nam Apostolus praecepti causam non ex necessitati vitandi scandali, sed ex diuina ordinatione desumit dicens, nam qui potestati resistit Dei ordinationi resistit. Quare dicendum est quamdam videri episcopos teneri Christianis principibus secularibus obsequium, et reuerentiam exhibere, vt notat Suarez lib. 4. aduersus Regem

de inferiori ad superiorem semper appellatio interponitur.

N. 34. Sedo ex c. 13. ad Romanos

N. 35.

Angliae c. 6. n. 2. At vero Paulus quae docuit, sunt tam laicos, quam Ecclesiasticos respiciebat, visus fuit illis verbis: omnis anima. ut advertit Caietan. et Paul. ad Romanos c. 13. ubi subiungit potestatibus sublimioribus, etc. Pontifices, Ethnicos, et infideles etiam. Item et inde Paulus, quoniam non est potestas nisi a Deo. et statim etiam necessitate subditi estote non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam.

Secundum verum quidem eorum verborum intellectum, et interpretationem non solum propter poenam, sed etiam propter culpam, et peccatum, ut explicant Theodoretus, Augustinus, et alii. Verum quamvis omnes tam laici, quam Ecclesiastici principibus saecularibus parere debeant, non tamen debent eodem modo parere, nam laici tenentur ratione iurisdictionis, et tanquam subditi. Ecclesiastici vero primo ratione humilitatis c. solitae. de maior. et obed. et ratione protectionis c. tributum 23. q. 8. non autem ratione iurisdictionis, ut observant Archidiaconus, Vellamera, Turrecremata, et Praepositus in d. c. magnum. et de hac re consulendus est eruditissimus magister Antonius Perez in laurea Salmantina certamine 9. c. 9.

Laici ratione iurisdictionis, Ecclesiastici vero humilitatis merito, et protectionis ratione saecularibus principibus obsequium, et reverentiam exhibere debent.

N. 36.

3. ex c. Menam 2. de purgatione 2. q. 5.

3º obiicitur in c. Menam 2. de purgatione 2. q. 5. qui textus desumptus est ex Divo Gregorio lib. epistolarum ep. ad Brunichildam Reginam Francorum, et in eo ex communi allegatione probatur purgationem a Mena episcopo arbitrio Reginae fieri oportere. Quae difficultas augetur ex eo, quod Mena coram Pontifice fuerat accusatus, et cum nulla adversus eum culpa reperiretur, et insuper ad corpus Divi Petri sub iurisiurandi religione se purgasset, ab illo absolutus, ut patet ex eiusdem libro proprio. Atque ita a Pontificis auctoritate vir absolutus, ut episcopus ab eo purgatus praecedente absolutus cogitur iterum coram Francorum Regina se purgare. cum illoque firmissimum soleat hoc robur, quod Pontificis auctoritate munitum est c. 1. de transact. praesertim accedente

cedente quidem iuramento, post quod emissum nihil amplius quaeri solet x[?] atm elegantem, et praecipuum, notabilem, ac valde utilem, practicabilem, et ad hoc multum allegabilem in l. post rem iudicatam. ff. de re iudicata. cum maiorem quidem auctoritatem habeat, quam res iudicata l. 2. de iure iurando. in pandectis.

N.37.

Sed huic difficultati respondere solet in specie tex. in d. c. Mena[m] delegationem Pontificis intervenisse. cuius virtute femina, quae alias officiis ci[vi]libus et civilibus arcetur l. femina. ff. de reg. iur. de episcoporum causis cognoscere potest, ut sentit Suarez in libro arbitrio[?] Suarez adversus Regem Angliae lib. 4. c. 31. n. 8. nam laici etiam episcoporum causas laicis mittere possunt, ut testantur Alexander de Nevo n. 21. Petrus n. 6. [illegible] in eadem q[uaestio]ne, Ripa n. 40. in hoc c. decernimus Navarro de poenitentia in principio distinct. 6. n. 83. Rolandus consilio 37. n. 16. volumine 2. Cobb. in c. alma mater l. 1. p. § 11. n. 3. Garcia de nobilitate glossa 9. a. n. 23. Augustinus de censuris tabula 1. c. 1. § 10. Suarez in eodem tit. Disputat. 2. sect. 3. Sayrus lib. 1. c. 3. n. 19. Henriquez 2. tom. lib. de excom. c. 24. Cuius rei ratio traditur, quia laicorum incapacitas statuta adversus usurpantes propria auctoritate, et temeritate Ecclesiasticam iurisdictionem, ut constat ex d. c. decernimus ubi tractatur, proclamant, non vero adversus laicos obedientes, et Pontificis mandatis obsequentes. Maxime quia cum ex commissione Pontificis laici cognoscunt, non exerceant ullam iurisdictionem, et auctoritatem propria nomine, sed Pontificis delegantis iurisdictione utuntur l. 1. § qui mandatam. de offi. eius. c. Sane de offi. deleg. ita quod ipse Papa intelligitur iurisdictionem exercere atque tex. in c. qui facit. de reg. iur. lib. 6.

Ratione delegationis a Pontifice factae laici de causis Ecclesiasticis cognoscere possunt.

N.38.

Nec difficultatem facit, si dixeris, delegatum, etsi nihil proprium habeat, tamen in omnia, et

scrupulus removetur.

Verbum iudicio quid in nostro textu significet.

ecclesiasticis indiciariis iudicio proprio ut c. prudentiam §.
illa quippe. de offic. deleg. et tamen laicis interdictum est
proprium iudicium in causis Ecclesiasticis interponere, ut
constat ex d. c. decernimus 4. Laicorum iudicio non disponant.
nam verbum iudicio, ubi in d. c. decernimus non accipi pro men-
tis sensu, vel animi sententia, sed potius pro imperio et iuris-
dictione, ut indicant verba sequentia: nec pro eorum prohibitione

N. 39.

Tex. de absoluta potestate ~~[illegible]~~ pot. etiam episcoporum causas feminis delegare.

Verum est nihilominus Pontifi-
cem causas episcoporum feminis committere posse. quem-
admodum etiam Pontifex de absoluta potestate excommunican-
di facultatem feminis delegare potest, ut post Nauarrum, Hu-
golinum, et alios docet Suarez de censuris disputat. 2. sect.
2. n. 7. Sayrus lib. 1. c. 9. n. 16. Henriquez 2. tomo de
excommunicatione c. 24. Nihilominus tamen cum claues regni celorum non

Regni celorum claues feminis non fuerunt concesse, nec etiam Beatae Virgini.

sint datae feminis, nec etiam Beatae Virgini c. noua. de pae-
nitent. et remiss. et iudicandi munus mulierem non deceat c.
mulierem 33. q. 5. ausim affirmare Pontificem nunquam ex-
communicandi licentiam feminis concessisse, ut ait Suar. quod
suadet textus in c. dilecta. de maior. et obed. in c. de mo-
nialibus. de sententia excom. Nec praeterea causas Episcoporum cri-
minales delegasse feminis credit[ur] non hoc pariter absonum
ac indecorum arguitur in c. siquis dubitet 96. dist. in c. [illegible]
sit. 2. q. 4.

N. 40.

Tex. in c. Menam Episcopi purgatione explicatur.

Nec obstat textus in d. c. Menam verbis purgatione. obser-
uo. n. in eo textu grauissimum errorem fuisse factum cum verbis purgatio-
nem superioribus, quae ad Bruniguldam fuerant scripta, annecte-
batur, et coniunctim cum eis legebatur, quam quidem Episcopi pur-
gatio coram ipsomet Romano Pontifice dumtaxat peracta, et
etiam ab ipso absoluti feminae committatur. quis [...] poterit sibi

persuadere.

persuadere, Pontificem causam Menae, quem reverendissimum fratrem et Coepiscopum appellat, et quidem innocentem, et sine ulla culpa eius [illegible] arbitrio et feminae fragilitati commisisse, cum nulli liceat de Pontificis iudicare iudicio c. cuncta per mundum 9. q. 3. quia cum Pontifex sit omnium superior, per se purgare debent, addo in epistola Beati Gregorii, ex qua prima illius textus desumptum est nihil tale reperiri. Verius est verbum illum acceptum esse ex epistola Alexandri sedi ad Cumanum Episcopum missa, ut not. hic 10. parte c. 19. cuius epistolae initium extat in c. super ea eadem causa et quaest. et [illegible] purgatione [illegible] legendus est post ultima illius capitis verba, quae recte cohaeret. et iuxta hanc interpretationem cessat difficultas, quam supra ependimus. illud tamen vos admonitos volo, textum in d. l. 2. ff. de iur. iurando et in d. l. post rem iudicatam ff. de re iud. intelligendum esse de iuramento litis decissorio, quod a parte parti defertur, et refertur, ut notat Forcatulus in d. l. 2. et minime pertinere ad canonicam purgationem, de qua videndus est Guido Pancirola tomo 1. thesauri variarum lectionum c. 89.

nulli licet de Pontificis iudicare iudicio.

textus in l. 2. ff. de iur. iur. et in l. post rem iudicatam ff. de re iud. explicantur.

N. 41.

4o contra obstat textus in c. filiis, vel nepotibus. 16. q. 7.

Quarto opponi solet textus in c. filiis, vel nepotibus. 16. q. 7. Ubi si sacerdos, aut minister Ecclesiae aliquid ex collatis rebus dissipaverit, permittit patrono episcopo, siudicii corrigendum denunciare, quod si talia Episcopus agere tentet, Metropolitano eius haec insinuare debet. Si vero Metropolitanus talia gerat, Regiis auribus id intimare tenetur. Atque ex ea probavit ille textus, principes seculares in Metropolitanum iurisdictionem exercere posse. Cui difficultati respondet glossa ibi verbo Regiis, textum illum intelligendum esse, quando Metropolitanus per ecclesiasticum cogi non valet arg. textus in c. nec licuit. 17. distinctione in c. petimus. 11. q. 1. Haec interpretatio mihi non probatur. quia Metropolitanus non tantum per Pontificem, sed per primatem cogi potest c. conventiae 99. dist. quia Primas Me-

solutio glossae d. c. filiis reiicitur.

Primas est supra Metropolitanum.

tro-

Ecclesiasticus contumax in parendo suo iudicis praeceptis recte potest per secularem iudicem comprimi.

tro politano superiore, ut not. Petrus Gregorius l. p. sintagm. lib. 19. c. 10. et tex. in d. c. nec licuit cum simil. proinde, quod reus condemnatus, et monitus mandatis iudicis competentis acquiescere detrectat. tunc n. licitum est secularem potestatem adire, eiusque auctoritatis contumacem reum comprimere c. principes. 23. q. 5. videl. ut qui intra Ecclesiam positi fidei et disciplinae Ecclesiae agunt, rigore principum conterant. et hoc est, quod dr. in d. c. aestimimus in vbo. censurae formam disciplinae.

N. 42.

Nec magis placet alia interpretatio Gloss. asserentis tex. illum intelligendum esse, quando iudex Ecclesiasticus negligens, et desses fuerit arg. tex. in c. ex transmissa. de foro compet. tum quia aperte declinat a verba illius tex., ex quo non apparet desidiam, et negligentiam ex parte iudicis Ecclesiastici intervenisse. Tum etiam quia negligentia Ecclesiasticorum tollit laicorum incapacitatem ut per tex. in d. c. qualiter, et quando 2. tto. Ubi Abb. n.

Quod iudicis ecclesiastici negligentia laicorum incapacitas non tollitur.

7. aliter interpretatur dicens, in d. c. filiis, et nepotibus Regi denunciandum esse, non ut Rex ipse Metropolitanum comprimat, sed eum hortetur, et moneat, et a pred. superiore iubeat. Quae interpretatio interim, dum alia meliora occurrunt probanda est.

N. 43.

5. obstat tex. in auth. de sanctiss. episc. §. sed nec a quolibet. collation. 9. et tex. in auth. nullus eps. C. de episc. et cleric. at ipse alia exempla quae in tex. numerant.

Quinto obstat tex. in auth. de sanctiss. episcop. §. sed nec pro quolibet. collat. 9. in auth. nullus eps. C. de episcop. et cleric. Ubi dicit Episcopum invitum ad iudicem civilem, et militarem trahi non posse, nisi princeps iubeat. Atque ita probat volente civili, et militari posse conveniri: volente vero non aliter quam si invito principis interveniat. Unde de causis episcoporum interdum cognovisse principes seculares legimus, nam cum Stephanus Antiochenus, obsenis metuens, ne Athanasius cuius causa duo episcopi Orodani a Sede Apostolica ad Constantium Imperatorem missi fuerant, in pristinum locum restitueret, et ablatas ecclesias recuperaret, antea, ellos e prostibulo mercede conducta in episcoporum diversorio collocassent, ut eos stupri, et scortationis postularet. ea cognita a Constantio, et aliis iudicibus, ut calumniarum auctor damnatus, et

ab Ecclesiastica dignitate deiectus est, ut constat ex historia tripartita lib. 4. c. 29. Niceph. lib. 9. c. 2. et Enea Roberto lib. 1. rer. iudicat. c. 6. Et paucis ab hinc annis Carolus V. invictissimus, et religiosissimus Imperator Hermanum Archiepiscopum Coloniensem adse avocavit, ut a criminibus sibi obiectis se purgaret, atque liberum ostenderet, ut refert Barclaius c. 35. apud Bellarminum, et Surius, cuius meminit Suar. lib. 4 adversus Regem Angliae c. 13. n. 11.

Sed resolutis his, quae tradit Conradus Rittershusius ad novellas Iustiniani 1. p. c. 7. n. 7. et seq. dicendum est plerosque ex Imperatoribus, pro sua pietate, atque excellentia suorum privilegiorum non satis recte praecepisse. Eoque interdum errore, et ignorantia ductos episcoporum iurisdictionem sibi reservasse, ut fecit Iustinianus in l. 1. C. de episcop. et cler. §. sed nec pro quibet. Ipsum tamen deceptum fuisse constat ex his, quae supra tradidimus, et ex scilicet Millevitano c. 19. ubi ab Imperatore publici iudicii cognitionem petens honore privandus c. praedicit et c. 9. q. 1. not. Suar. ubi supra c. 13. n. 9. Quare canonice tractatur in c. nullus 11. q. 1. referens illam Iustiniani constitutionem, quaedam verba omisit. scilicet, inuictus et sequentia illa: nisi princeps iubeat. quae ea ab Eccl. iudicio, et disciplina aliena esse censuit.

N. 44.
Ratio decidendi.

Nec quidquam obstat, Constantium de Stephano Episcopo cognitionem iudicium fecisse. Nam Constantius Arrius sectator multa adversus Ecclesiasticam immunitatem moliri ausus fuit. Voluit n. primas partes tenere in sedibus. Quapropter Athanasius in ep. ad solitariam vitam agentes graviter eum reprehendit dicens si iudicium episcoporum est, quid commune cum eo habet Imperator. Et rursus contra haec mandat episcoporum causas tentavit definire. ut colligit ex Bellarmino lib. 1. de clericis, et Eccl. c. 29. Atque ita facta, illaque et alia similia, quae memorantur ab Enea Roberto lib. 1. rer. iudicat. c. 6. immunitati Ecclesiasticae nihil detrahere, aut delibare possunt.

N. 49.
iudicium de Stephano a Constantio factum explicat.

Carolli quinti factum explicatur.

Vt not. Baronius in annalibus an. 492. et seqq. Suarez lib. 4. aduersus Regem Anglorum c. 23. n. fin. vbi aduertit Carollum quintum recte potuisse Hermanum appellare coram se comparere, non vt archiepiscopum, sed vt principem Imperii, item potuisse eum vocare, non vt iudicem, sed vt protectorem cleri, et academiae Coloniensis, et vt afflictis subueniret, et Ecclesiae nocumenta vitaret, donec Summus Pontifex de ea cognosceret, prout cognouit, et Hermanum priuauit, vt refert Surius in commentario anno 1547.

N. 46.

Vidimus de episcopis exemptionem: nunc disputationis ordo exigit, vt de clericis videamus. Primo illud aduertendum est duo esse Christianorum genera. alii enim sunt diuino cultui addicti, et mancipati, qui a verbo Graeco (Cleros), quod sortem, vel hereditatem significat, clerici appellantur c. duo 12. q. 1. quia scilicet de Domini sorte sunt c. cleros 21. distinctione, vel quia ipse quidem dominus sors, et hereditas clericorum est c. clericus 12. q. 1. obseruant Alciat. lib. 2. par. ergon c. 22. Tiraquellus de primogen. q. 17. opinione 8. n. 8. Bellarm. lib. 1. de cleric. c. 1. Osasco decis. pedemontana 30. n. 11. et ideo qui hodie clericum ordinant dum illum ex psalmo 15. palam pronuntiant: Dominus pars hereditatis meae, tu es, qui restitues hereditatem meam mihi. vt not. Petr. Greg. 2. p. syntag. lib. 16. c. 1. n. 9. Caeteri vero dicuntur laici quasi populares et plebeii, quibus nulla pars functionis Ecclesiasticae ama- ... explicat Bellarminus d. c. 1. vbi eleganter inuehitur in haereticos asserentes hanc nominum distinctionem ab impia hominum tradita esse affecta, cum constet eam sacris literis desumpta, ab omnibus patribus, et conciliis saepissime fuisse vsurpata. Laicorum autem appellatio nata est a verbo Graeco (Laos) quod plebem significat vt aduertit Petrus Greg. d. c. 1. n. 2. vbi etiam aliam Graecam vbi etymologiam affert.

Vnde apparet, populi appellatione ex stricta eius vbi significatione clericas

Verbum (Cleros) graecum latine explicatur. Vnde clerici.

Vnde laici.

Verbum graecum (Laos) latine quid significet.

N. 47.

cos n̄ ɔpbendi c. 1 de pbend. ꝉ: clero, siue populo. pter. DD. ꝉ obseruant Decq. in. ꝉ. Felin. n. 69. in c. [illegible] Sanctę Marię de ɔstitut. Perek in. l. 1. tit. 3. lib. 1. ordinam. cap. 22. sed Decundu lata significatione, nisi ex mente, aut ṽbis disponentis, ꝉ ex subiecta materia ɔtrariu colligat, sub nomine populi n̄ tm̄ laici, sed etiā clerici ɔtinent. l. 1. C. de sum. Trin. quia vere sȝ ciues, et pars populi, et quatenus tales Regi subijciunt arg. tex in c. de capitulis. 10 dist. ac pillis ṽbis vetrorq; Pontificu. apud Libone c. 136. legit. nostrorq; etiā Pontificu pdecessorꝫ. sed vulgata lectio Gratiani defendi potest, si ante ṽbu (pdecessorꝫ) adiciat ɔiunctio hęc, quę apud Panormita* reperit lib. 2. c. 249. de qua subiect° plura tradunt Franciscus Marcus decisio 499. n. 9. 1. pte Surdus ɔsilio 4. n. 7. volumine 3. Vincentius de Franquis decisio 9. n. 5. volumine Marta de iurisd. 4. pte. n. 27. cap. 1. Bouadilla in sua politica lib. 2. c. 18. n. 67. et io in ɔmitijs generalib9. apud nos obtentu ē, vt cu Rex iurat a Vasallis, a clero etiā iurat, vt notat Valascus ɔsultat° 100. n. 5. quia clerici dicunt eē de temporali districtu c. fin. ꝉ. nec aliqs de offic. deleg. in 6. docent Bartol. in l. 1 ff. ad Municipale et DD. in d. c. Eccle sanctę Marię. Mol. 1. tom. de iust. et iu. tit. 2. disput. 31. ṽs. sexta & quę ad questiones praxi vtiles applicari possunt ex traditis ab Oldraldo ɔsilio 32. Rapp. allegat° 101. Salcedo in aditionib9. ad Bernardu Diaz in pratica c. 99. Raimonaldo iuniore ɔsilio 368. lib. 4. Burgos de Paz in. l. 3. Tauri n° 3. d. n. 398. Sed illud ꝉ notandu ē, in ṽro c. decernimus, laicorꝫ appellat° significari tu=

Q̃do sub ṽbo, populo, etiā clerici ɔprehendant.

* Panormitanu

Rex etiā a clero iurari debet.

N. 48.

dices magistratus, et principes secularem iurisdictionem et potestatem habentes, non vero personas privatas nulla iurisdictione, aut potestate praeditas, namque de his frustra dubitaret, an negotia Ecclesiastica tractare possent, cum nec clerici, quatenus privati, et Ecclesiastica iurisdictione carentes negotia Ecclesiastica tractare possent. quod aperte significatur in d. c. decernimus. in verbis. sed episcopi, Abbates, Archidiaconi, et alii Ecclesiarum praelati. sic n. legendum est, ut observat doctissimus Antonius Augustinus, Concius his. nam hi omnes, quorum quidem mentio fit in d. c. decernimus. ordinariam iurisdictionem habere dicunt, secundum celebrem, atque notabilem doctrinam glossae finalis, quae quidem recepta est communiter ab Abbate in numero. 6. Petro et aliis, qui quidem valde est doctissimus, atque omnino videndus n. 14. et aliis quae plurimi congesti a Flaminio Parissio de confidentiis q. 28. n. 14. Cum igitur clerici vocati sint in sortem domini a laica, et seculari iurisdictione merito sunt exempti c. denique 9 6. dist. c. nullus 6. c. Christianis c. vetatur c. experientiae, c. siquisqua c. placuit 11. q. 1. c. 2. 21. q. 9. c. decernimus c. at si clerici K. nouit S. ta c. 1. et. 2. c. si diligenti c. significasti de foro compet. c. 8. et 32. concilii Agatensis, et in Trident. sess. 25. de reform. c. 20. et in l. 9. t. tit. 6. p. 1.

N. 49. Pro cuius quidem conclusionis explicatione investigare oportet, an exemptio clericorum a iurisdictione seculari procedat iure divino, vel positivo. Constat certum est clericos omnino exemptos esse in omnibus causis sive civilibus, sive criminalibus, ut constat ex allegatis iuribus. et p. tota, 11. q. 1. et in concilio Constantiensi deinde est. contra Vviclefum, et alios dicentes Christum tributum solvisse

n

n ex liberalitate, sed ex obligat.e, vt retulit, et impugna=
uit Victoria de potestate Eccl.e q. fin. n. 9. ~~Et~~ Tomo
.1. lib. 9. c. 12. q. 1. Multi q existimant hanc exemptio=
nem iure diuino procedere, ita Nauarro in c. nouit. notabili 3.
.n. 92. hoc lib. et relati a Cobb. in practicis c. 31. Salas
de legibus tit. 14. disput. 14. sect. 11. n. 11 d. et sic procede=
re dicunt illud Genesis c. 47. quod refert d. gta in
c. quanquam de censibus. dum dicit Patriarcham Joseph sa
cerdotibus, et eorum bonis exemptionem dedisse de potesta=
te Pharaon, et reddit rone Nauarro vbi s.a n. 6. pp. ca=
racter sacerdotale clericorum, rone cuius clericatus iuris diui=
ni censet, vt not. Bellar. de potestate Romani Pontifi=
cis c. 11. a n. 10. Soto in 4. dist. 29. q. 2. art. 1. Contra= N. 96.

riam vo sniam multo veriorem ee puto, quam probant Bal=
dus, Angelus, Salicetus, et Cumanus in l. iubemus.
.C. de sacrosanctis Ecclesiis, Menochius de recuper. re=
med. 15. n. 210. Duarenus de sacris Eccl.e ministeriis.
lib. 1. c. 2. et inter theologos receptior, vt testat Bellar=
minus tomo 1. de clericis c. 28. Salas de legib. vbi s.a n.
.11 d. qm alicubi in scriptura n reperit tales exem=
ptio. Nec obstant Matthei vba c. 17. que fundamen=
tum dederunt cõriae sniae. to: Ergo liberi sunt filii. ex quo loco de=
ducunt aliquod hominum genus n ee principibus subiectum. quod
n nisi de ecclesiasticis verificari pot. facile. n. exmen=
te sanctorum PP., quod to loquebatur Christus de se ipso et a=
postolis, qui secularis ditionis n erant, nec bona ha=
bebant temporalia, de quibus tributa soluere deberent. n q
sequitur, qd alii ex lege Christi sint participes huius li=
bertatis, sed solum illi fortassis, qui vitam apostolicam se=

quunt. Vel sc̃do ex mente Diui Thomę intelligi potest ille locus Mathei, quod Christus significare voluit se liberum esse à solutione census, cum esset Rex Regum, et dominus dominantium. Diuersum n. est soluere censum et tributum. nam tributum solui debet de bonis; census vero pro capite soluitur. quod Christus non debebat, quasi orbis dominus, et Rex supremus. Nec etiam obstat locus psalmi. 104. ibi: nolite tangere Christos meos. i. nolite decleriais iudicare. Sensus enim allegoricus est, quod non facit leges diuinę argumentum.

census allegoricus non facit diuinę legis argumentum. N. 91.

Et hoc igitur aperte denotat Hieronim. super Mathem. c. 13. dum ait: numquam parabolę, et dubia enigmatum intelligentia possunt ad auctoritatem dogmatum proficere. Et Augustinus in epistola ad Vincentium Donatistam sic ait. Imprudentissimus est reputandus quisquis pro aliquid in allegorica positum quidquam prętendere interpretare conatur, nisi habeat manifesta testimonia, quorum lumine illustrentur obscura. idem Augustinus contra epistolam Petitiani. c. 19. Nihilominus enim ex illo psalmi. 104. ad ad ius ciuile pertinere opinantur Abb., Felinus, Romanus, et alii multi relati à Lenedo de decretalium collectanea. 97. n. 1.

N. 92. Quorum autem opinione sub distinctione intelligendam esse excellenter relati à Menochio de arbitr. casu. 246. Ioan. Garciá de nobilitate glossa. 9. à n. 7. Bobadilla in politica lib. 2. c. 18. n. 82. distinguunt n. inter causas Ecclesiasticas, et spirituales Ecclesiasticę disciplinę, ciuiles et criminales, quarum exemptionem ad ius positiuum pertinere fatentur. et spirituales dicuntur, quę pertinent ad fidei religionem, sacramenta, et eccl. ritus, et ceremonias. quarum exemptio de iure diuino esse

Dicunt

dicunt, et sic putant contrarias doctorum opiniones componendas esse. et in eam sententiam videtur inclinasse Molina de iust. et iur. tomo 1. tract. 2. disput. 31. conclusione 2. Salas de legibus tract. 14. disput. 14. sectione 11. n. 117. Sed haec doctrina non procedit ad personas, sed ad res, et ideo quamvis in se vera sit, tamen in controversia recte non applicatur, quia praesens disputatio de personis est.

N. 93.

Quare dicendum arbitror (et sic puto componendas esse contrarias opiniones) quod exemptio personarum, quamvis in proprietate sermonis non sit de iure divino, sed de solo iure positivo, est tamen adeo conformis iuri divino, ut largamodo de iure divino provenire dicatur, ut recte Victoria, Belarminus, Molina, Salas, et alii supra relati advertunt. sunt enim clerici peculiari modo divinis regulis mancipati. quod qui semel Deo sacrati sunt, tamquam profani tractari non debent. Stat igitur hanc exemptionem vere, et realiter iuris positivi esse, iuris tamen divini appellari, quasi ex radice, ex origine, et initio. et in hoc sensu intelligendus est textus in c. non minus. de immunitate Eccles. c. nimis. de iur. iur. c. si Imperator. 96. distinctione. Decor. est perpetuus, et usus loquendi sacrorum Canonum in quibus quidque ius divinum appellatur, quod suam originem habet veteri ex testamento, ut doctissimus Cobb. testatur in lib. 1. Variarum Lectionum c. 17. et idem Cobb. in practicis c. 31. n. 2. Et eodem etiam modo potest intelligi textus in c. quanquam. de censibus lib. 6. ubi dicit clericos liberos quidem esse a tributorum solutione iure divino. non igitur refertur ad Evangelium, sed potius ad ius divinum. et est communis theologorum opinio, et doctrina, ut

explicat, et docet eruditissime omnium Peres Cobb. d. c. 31. n. 2. vers. tertia denique probatio. sic etiam eodem modo intelligunt verba Tridentini sessione 25. de reformat. c. 20. ibi: personarum Ecclesiasticarum immunitatem Dei ordinatione etc. procedunt enim hec, et alia similia verba habito quidem respectu, et ordine ad originem huius exemptionis.

N. 94. Unde colligitur vera interpretatio, decissio et resolutio ad textum in d. c. atque clerici c. 5. tit. de iudiciis. ubi querit, an valeat consuetudo immemorialis, quod clerici in criminalibus apud seculares iudices conveniri possint. Quod quidem textus, non valere in illo textu, etiam si consuetudo immemorialis sit. Quod difficile reddit ex eo, quod exemptio non procedit de iure divino. porque nam consuetudo procedens a tacito consensu deriuorum vim habet, etiam in Ecclesiasticis ut notat glossa, et dd. in d. c. ut autem. de sedis nupt. et in c. cum venisset. de eo, qui mittitur in possessionem. Sed nihilominus consuetudo huiusmodi ius positivum nihil potest inducere contra ius positivum consuetudo. nam quoties lex positiva voce perpetua, et eterna nititur, consuetudo contraria nihil contra legem positivam operatur, ut in specie celebris textus in c. unico. de clericis non residentibus in 6. et resolvit Cobb. doctissimus, cuius quidem inter omnes longe extulit eaque dd. in practicis c. 31. n. 9. Rochus in c. fin. n. 4. de consuet. Lessius de privilegiis Ecclesie privilegio 89. Hermoni de sacrorum immunitate lib. 3. c. 19. n. 6. Gutierrez in l. nemo pot. n. 106. ff. de leg. 1. Miranda de gravellis q. pte in prio .n. 230.

n. 26. 30. Quamvis n valeat consuetudo, aut prescriptio. Valebit tn privilegium Pontificis in aliquibus casibus, vt advertit Petrus Gregorius 3. p. sintacmatu lib. 47. c. 31. n. 9. lib. 49. c. 1. n. 12. Et sic quidem de causa, et ratione iudices Regii in nra de quibusdam criminibus, et causis clericorum cognoscere possunt, atque permittit. Deus n. Dns noster maiores preeminentias Mediante privilegio Pape secularibus iudicibus concedere voluit, vt notat Bovadilla in sua pollitica lib. 2. c. 17. n. 170.

Merito q dicimus clericorum psonas non esse a iurisdictione seculari iure divino exemptas, sed solo iure positivo sacrorum canonum, vt pter relatos pbat Ennor. in c. 2. de maior. et obed. Ioque Danatare vi tes in c. vnic. de cler. coniug. lib. 6. vbi dicit clericum puniendum seculare non esse comprimendum sedm statuta sedis Parisiensis. n vo dixit sedm ius divinum. et compbat aperte, nam vt refert Boerius decis. 31. alias in l. C. de sacrosanct. Eccles. n. 6. Ecte tpe primitive clerici, et eorum bona subiecti erant imperatoribus, vt constat ex titl. C. de episc. et cleric. de ssis. et de episcop. aud. quam illis prtscis tporibus sacri canones, et leges Pontificie n dum erant promulgate. N. 57.

[illegible] deti pbatur vt ex generali Apostoli decreto ad Romanos. 13. Ois anima potestatibus sublimioribus subdita sit, relatus inc. Ois anima de censibus. et in c. convenior. 23. q. 8. vt copiosse ostendit Osasc. in pedemontanis decis. 30. n. 16. Que vba de potestatibus secularibus etiam et sanctis intelliguntur. etsi aliqui potestates sublimiores angelos esse dixerint, vt refert August. lib. 8. super Genesim ad literam c. 24. et lib. 3. de Trinitate. N. 58.

.c. 4. Greg. Magn. lib. 4. dialogor. c. 9. Divus Thom. 1. p.
q. 110. art. 1. Sed Apostolus nomine potestatis sublimio=
ris, non Angelos, sed homines, qui aliis sublimiores, intellexit.
Ut Chrysostomus, et Ambrosius ibidem ostendit. Dubitari
tamen solet, an Apostolus de seculari, aut Ecclesiastica potes=
tate loquatur. Et fere omnes Patres de seculari loquutum esse
docent. Nam ut advertit Chrysostomus eo decretum illud
dedit Apostolus, ut ostenderet, Christum legibus suis noluis=
sse derogare politicas, nec illis praeiudicium inferre. Nam in exor=
dio nascentis Ecclesiae multi putabant, quod per fidem in Chri=
sto susceptam eximebantur a subiectione magistratuum civilium. Imo
ipsis de Apostolis increbuit rumor, quod omnia ad ever=
tendas leges politicas facerent. quare ut sublatum Paulus
in obsequium magistratuum civilium edidit illud generale
decretum: omnis anima. &c. Nec obstabit Hieronimus, qui
illa verba sublimioribus potestatibus etiam de Ecclesiasticis intel=
ligit. nam Deus, potiori causa, per quam Apostolus illa tulit, mi=
nima est, quae ex Chrysostomo deduximus. Latam vero fuisse
eam generalem legem ab Apostolo in favorem utriusque potestatis
secularis, et Ecclesiasticae, est omnium sanctorum mentem.

N. 58. Tandem
probatur superior doctrina. nam ius divinum evangelicum non inve=
nit, quo huiusmodi exemptio clericorum exempta sit. At
quamvis in lege veteri id esset statutum, post legem Evange=
licam non poterit obligare. Nam praecepta legis veteris aut moralia
erant, aut iudicialia, aut ceremonialia. Moralia dicebant, quae
pertinebant ad dictamen legis naturalis. Iudicialia erant, quae
iudices ius suum unicuique tribuebant. Ceremonialia, quae ad
cultum, et reverentiam Dei spectandam pertinebant. Atque signi=
ficavit Paulus ad Romanos c. 7.: Lex quidem sancta, et

mandatum

mandatum sanctum, et iustum, et bonum. Sanctum ad ceremonialia. iustum ad iudicialia. bonum ad moralia refert. Ut aduertunt communiter theologi cum Divo Thoma .12. q. 99. art. 4. At ex his praecepti iudicialia, et ceremonialia post legem Evangelicam omnino cessaverunt. Praecepta vero moralia quasi iuris naturalis etiam post Evangelium seruantur, ut copiose multis relatis ostendunt Antonius tomo .6. moralium c. 3. cum multis aliis sequentibus, Mol. de iust. et iu. .6. tomo. ttt q. disputat. 90. cum sequentibus, Salas de legibus disput. .1. sect. 12. et disputat. 7. per totam. Cum igitur clericorum praeceptum exemptionis non esset de praeceptis moralibus, sed de iudicialibus, necesse est dicere per legem evangelicam cessasse arg. tex. in c. translato. ubi omnes de constitution. Cum igitur huiusmodi praeceptum exemptionis non inveniatur in evangelio, non pertinebit hodie ad ius divinum, etiam si in veteri testamento scriptum sit. Lex n. Evangelica nulla alia continet praecepta, quam illa, quae sunt iuris naturalis. pertinentve ad sacramenta, aut fidei articulos, ex Divo Thoma 12. q. 108. art. 1. et 2. Nam Christus Dominus in Evangelio nulla constituit praecepta, aut iudicialia, aut ceremonialia, sed iudicialia omnia humano arbitrio reliquit. Et quamvis in evangelio aliquorum iudicialium mentio fiat, non tamquam praecepta Evangelica statuuntur, sed solum voluit Christus illa in evangelio referre, et explicare propter pravum Pharisaeorum intellectum, et usum.

Sed iam videre oportet, supposito, quod hoc privilegium ad ius positivum pertineat, an etiam iure civili receptum fuerit, et quo tempore. In qua quidem difficultate dicendum est, etiam in civili concessum fuisse eo tempore, quo Imperatores coeperunt esse Christiani. et primus omnium Constantinus illud acceptasse creditur. Ille n. multa immunitatis privilegia de- N. 59.

vicis cogerent, vt in l. 1. C. de epis. et cler. Ubi clericos, et
eorum mancipia à novis exemit collationibus, et ne hospites sus-
cipere cogerent, et habetur in l. 10. lib. 1. 6. Codicis Theodosiani
et in l. 1. C. de episc. et clericis apud Theodosium, et in l. 1. 6.
de lustrali collatione apud Theodosium. Similiter Constantini
rescriptum ad clericos Africae refert Eusebius lib. 10. historiae c.
N. 60. 7. Sozomenus lib. 1. c. 9.

Atque in his legibus expressa mentio
privilegii fori non fiat, illis addenda est l. 7. eiusdem Constan-
tini C. de episc. et cler. apud Theod. ubi clerici, qui per iniuriam
haereticorum ad curiam devocati sunt, absolvantur, et de caetero ad
similitudinem orientis ad curias minime devocentur, sed immunita-
te plenissima potiantur. Ubi advertendum est, quod licet de haereticis in
illo rescripto mentio fiat, quia per occasionem persequutionis dona-
tistarum data fuerat, nihilominus tamen fuisse absolute sup-
ponendum est, et antea iam in oriente receptum. Imo idem Cons-
tantin. tantum detulit episcoporum iudicio, ut dixi, etiam laicis
in causis civilibus ad episcopos appellare concessit. ut
constat ex l. 1. C. de episcop. aud. apud Theodosium. Extan-
deque in eodem Codice Theodosii sunt quamplurimae leges Con-
stantini, quibus ipse clericis varia concessit privilegia, et in
N. 61. l. 12. Iulius privilegii mentionem fecit.

Hanc vero privi-
legii immunitatem à posterioribus Imperatoribus confir-
matam, et aliquando restrictam esse constat, ut de Valentiniano
refert Augustinus, et Ambrosius lib. 2. epist. 13. postea
vero quoniam multi, ut hoc privilegio gauderent, cleri-
ci fiebant, idem Valentinianus statuit, ut non nisi illi,
qui per decennium in clericatu permansissent, tali privi-
legio fruerentur, ut in l. 12. de episcop. et cler. apud

Theo-

Berdoinum C. Postea vero Honorius eadem privilegium absolute restituit in l. 41. eiusdem tit. et C. et auth. l. 2 A. Baron. 38. Tandem Valentinianus 3. clericos privilegio fori omnino privavit, ut refert Baronius anno 445 et 5, qua lege usurpasse Maiorianus, ut refert Baronius anno 452 a n. 52. *dicit. *sententiam

Unde constat falsam esse haereticorum dicentium distinctionem fori numquam fuisse in Ecclesia ante Iustinianum. nam ex dictis ostenditur plures Imperatores Iustiniano antiquiores illam recessisse, et etiam Archiatenum (quod fuit multo ante Iustinianum ut refert Ambrosius d. ep. 13.) huiusmodi fori distinctionem tradit. quam etiam supponit August. ep. 58. ad Macedonianum quidem dicitur (qui fuit ante Iustinianum altera). Imo potius quam eius antiqua fori privilegia concedere, etiam renovare visus fuerat, illam tamen ad civiles causas limitavit. nam in criminibus omnibus, ut in furto, homicidio, et aliis, clericos a Laicis puniri voluit, ut constat ex auth. Clericus. C. de episc. et cler. Alii vero putant, fori privilegium fuisse restitutum. N. 62.

Constat autem ex d. canone Gratianum non fuisse locutum de criminalibus, sed de civilibus causis. quam omnino est ab episcoporum munere alienum in criminalibus Laicorum causis sententiam dicere. Tum etiam nam per illum canonem clericis non concedebat fori privilegium, sed potius Laicis facultatem concedebat, ut coram episcopis suas civiles causas tractare possent. quod privilegium numquam fuit receptum, et non multum duravit, ut d. c. des notavit Glossa et Turrecremata, et communiter DD. Caroli Magni mul- N. 63.

ta privilegia clericis noviste, et fori privilegium non sibi ab eo statutum invenit. nec etiam de aliis Imperatoribus id legit usque ad Federicum secundum. Sandum [illegible] sub Honorio 3. Pontifice fori privilegium in dicti. casus clericorum concessit, ut constat ex auth. statuimus. C. de ep. et cler. quas leges Honorius 3. expresse approbavit. Atque ita receptum fuit in orbe Christiano, et postea legibus Hispaniae confirmatum, ut constat ex l. 6. [illegible] tit. 1. lib. 3. compilation.

N. 64.

Sed inde non levis oritur dubitatio. nam ex dictis colligitur vel quod tota multis temporibus invitis Imperatoribus illud privilegium observatum fuerit vel quod illud non fuit plene usu ante Federicum secundum. Quod utrumque impossibile videtur. Primum colligitur, nam legibus Pontificiis censuras fulminasse contra leges Imperatorum, qui ante Federicum fori privilegium in totum, et in parte clericis abstulerint, ut ex Valentiniano, et Iustiniano vidimus. Imo et ipsos Imperatores, de quibus maxime clericis timuisse, constat; legimus interdum in aliquibus causis, etiam episcopis postulantibus, sane assumpsisse iurisdictionem, quos neque Pontifices resistebant, sed potius tacendo consentire videbant.

N. 64.

Non tamen legimus eos a sua Imperatoria potestate exemisse. Considerat ipse factum a Carolo Quinto Archiepiscopum Coloniensem in ius ad se vocari, et de criminibus sibi obiectis purgari iussisse. Idque etiam denotasse videtur Iustinianus in auth. nullus eps. &c: nisi princeps iubeat. ubi constat exemptionem a iudicibus inferioribus iudicibus, non ab ipso Principe concessam. idque etiam in auth.

146

tia sed Sodie. C. eod. tit. nisi ex iussione principis ad alias potentias vocent.

Ex adverso tamen utrumque dicendum videbatur nam superior doctrina repugnat multis scilicet affirmantibus hanc immunitatem esse antiquissimam et prionascentis Ecclesiae observatam. incredibile enim videtur Ecclesiam tanto tempore usu huius privilegii caruisse, quod necessarium erat ad bonum regimen, et decentiam status Ecclesiastici. N. 65.

Sed ad huius quidem rei declarationem tria enim tempora distinguenda sunt. Primum igitur est a principio Ecclesiae usque ad Imperatorem Constantinum, quo Imperatores gentiles erant, servandum. Secundum est a Constantino usque ad Fredericum secundum. Tertium a Frederico usque ad haec tempora. De hoc 3° tempore nulla quidem oritur difficultas, ac dubitatio. omnes enim fatentur Ecclesiam Catholicam plene hoc privilegium servasse ex dispositione sacrorum canonum, absque illa tradit. alicuius principis Christiani. In primo 1° tempore certum est Ecclesiam non potuisse illud plene observare propter defectiones, sed ea defectu potentiae facti. nam quamvis illo tempore clerici non haberent illud privilegium, cum dum a Pontificibus esset. tamen habebant ius ad illud per evidentem hoc privilegium dedictum a iure divino. Quamvis 3° eo tempore Pontifices potestatem haberent eximendi clericos, prudenter tamen gerebant illa potestate nulla modo utentes cum Ecclesiae non expediret. nec contra praeceptum divinum transgrediebantur, nam cum affirmativum esset non obligabat ad semper, ideo pro illo tempore non obligabat. N. 66.

Sed in s[ecun]do t[em]p[or]e dicend[um] e[st], quod fere ab initio Imperator[um] Chrystianor[um] clerici fuerant exempti tu[m] i[ure] proprio eccl[esi]ae privilegiu[m] illius actu exercen[do], tu[m] etia[m] facto; nisi q[uan]do p[er] iniuria[m] eximebant, et impediebantur. na[m] PP. quantu[m] in ipsis fuit, semp[er] voluerunt hanc clericor[um] immunitate[m] observare. Q[uo]d eo ipso q[uo]d Chrystiani principes hanc exemptione[m] cepere[n]t, credend[um] est, PP. vna[m] illis statuisse. na[m] Vt observantia[m] huius privilegii introduceret, solu[m] Imperator[um] assensus desiderabat. Vt de Constantino, et aliis Imperatoribus Chrystianis vsque ad Fidericu[m], paucis exceptis, qui [...] p[er] ignorantia[m], t[ame]n p[er] ambitione[m] multa c[ontra] hanc immunitate[m] fecerunt. Et ita Fidericus n[on] quasi novu[m] hoc privilegiu[m] stabilivit, sed quasi ia[m] stabilitu[m] confirmavit, et ampliavit. Negare t[ame]n n[on] possumus in discursu illor[um] t[em]por[um] multa e[ss]e facta c[ontra] hanc immunitate[m] tu[m] à magistratibus inferioribus; tu[m] etia[m] ab ipsis Imperatoribus. Vnde non licebit inferre ea facta valida e[ss]e, aut licita.

N. 67. Vnde facile t[ame]n e[st] ad difficultates p[ro]positas. na[m] ecclesia semp[er] fuit vsa suo privilegio, n[on] t[ame]n semp[er] equaliter potuit clericos eximere. q[uonia]m t[em]p[or]e Imperator[um] infideliu[m] immunitate[m] n[on] exercuit, quia patienter sustinendu[m] fuit ad maiora incommoda vitanda. Tempore v[er]o Imperator[um] Chrystianor[um] Eccl[esi]a semp[er] retinuit privilegium, tunc aute[m] ad vna[m] illius Imperator[um] c[on]sensu[m] spectavit, vt res suavius, et efficacius fieret. Et d[e]inde ea quandis Imperatores illis t[em]porib[us] aliquid adversus talem immunitate[m] p[er]ciperent, n[on] statim à Pontificibus

damnat

damnabant, quia non diu illis satis notæ erant, et fundamenta huius privilegii, et sic non poterant impetrare sine grandi detrimento contra violentes. Opportunius ergo iudicarunt aliquid dissimulare, et paulatim veritatem docendo eos immunitatis introducere.

Quibus breviter præmissis. pro pleno huius primi capitis videre restat, an omnes clerici tam in sacris, quam in minoribus ordinibus constituti integre gaudeant privilegio Ecclesiastico, pro cuius quidem rei cognitione constitui clericos alios in sacris constitutos esse, qui ratione voti ordinibus annexi matrimonium contrahere prohibentur, et miramur: de clericis non ordinatis alios de minoribus ordinibus initiatos, qui votum non emittunt. et hi sub hac specie clerici coniugati solent comprehendi, ut est sermo de continentibus. Contra erit, quia disputatio hæc meminit: Coniugatos n. quoad causas tam criminales, quam civiles concurrentibus, privilegio Ecclesiastico gaudent. In ceteris autem eis denegari statuit Tridentinum sess. 23. de reform. c. 6. de quo videndi sunt Abbas in c. 2. de foro compet. Ioannes Andreas in c. unico de clericis coniugatis lib. 6. Gibb. in praticis c. 31. n. 7. Suares Gutierrez de iuram. confirm. 1. p. c. 17. n. 12. Pater Suarez in defens. fidei contra Regem Angliæ lib. c. 2 ... per totum. N. 68.

Sit igitur 1o. omnes clericos tam in sacris, quam in minoribus ordinibus constitutos, et in clericali habitu, et statu perseverantes, plene, et integre privilegio Ecclesiastico gaudere, nisi per crimina illud amittant. quod deciditur pluries in c. 2. de foro compet. in illis verbis: nec presbyterum N. 69.

nec diaconum, aut clericum illum, aut minores Ecclesie. c. cum sit ab homine. de iudiciis §. clericus cuiuscunque ordinis. et §. clericus in quocunque ordine constitutus. et plurima alia generaliter de omnibus clericis loquentia in c. de persona. 11. q. 1. auth. cassa, et irrita. C. de sacrosanctis Ecclesiis. auth. statuimus nulla. C. de episcop. et cler. Cuius declarationis ratio ex eo confluit. nam ius diuinum spectet, per quod hoc priuilegium emanat, nulla hoc limitatum ex parte clericorum. Omnes enim spirituali hoc Dei sunt addicti, de eius que familia effecti, et diuino cultui consecrati. Licet enim inter ipsos clericos differentia existat, quoad consecrationem maiorem, vel minorem, seu magis, aut minus sacrum ministerium, hoc non sufficit, vt inde deducat, quosdam magis exemptos fuisse ex vi iuris diuini, quosdam minus, vt notat. Nauar. in c. nouit. de iudiciis. notabili. 6. n. 30. Sin autem priuilegium inspiciat, quatenus a iure Ecclesiastico limitari potest, quoad personas eorum, nullam inuenit differentiam inter clericos in sacris, et in minoribus constitutos, dummodo in statu clericali perseuerant, vt infra dicemus. quod non obscure deducitur ex c. 2. de foro compet. et ex c. si diligenti. eod. tit. §. toti collegio Ecclesiastico indultum. quo non est dubium, quin etiam clerici solius primae tonsurae comprehensi sint. Omnes etenim clerici pertinent ad collegium Ecclesiasticum, cum datum non sit priuilegium hoc huius, vel illius ordinis intuitu, sed intuitu status clericalis. Quam quidem exemptionem integram, et integram se debere manifeste probatur ex supra dictis iuribus, tam quae exemptionem in criminalibus, et ciuilibus, quam quae immunitatem attributam concedunt.

N. 10. Sed non properem addidi clericos in clericali statu perseuerantes: inducunt enim verba illa exclusionem

coniugatorum

Ad textum in c. l. de ordine cognitionum explicatio a Domino Doctore Parreja primariae cathedrae dignissimo moderatore.

Sic tit. inscribit de ordine cognitionum. Ordinis vero acceptio in iure nostro varia est, et multiplex, ut constat ex Rebuffo in l. pupillus. §. munus ff. de verb. sign. Prateio de verbis iuris verbo, ordo. Garcia in Re[illegible] n. 2. C. ut dignitatum ordo servetur lib. 12. Interdum et sumitur pro naturali vitae cursu. l. nam etsi parentibus. de inoffic. testa. Interdum pro rei serie. l. si liberis 27. ff. de pact. dotal. l. 3. §. fin. ff. de donat. inter. aliquando pro gradu. l. eo haeredi §. quae discretas ff. de vulgari. l. 1. §. sed videndum. ff. de successorio edicto. et quod requiritur praescripto ordine fieri. c. l. 2 ff. ad S. C. Velleianum. sed pro [illegible] ordine fit, quod [illegible] ea permittit. l. nullo [illegible]. ff. ad l. Cornel. de fals. l. sing. [illegible] ff. de religios. l. sicut 92. de condition. et dem. [illegible] praefecti vigilum, et annonae dicuntur ex ordine [illegible] titulis l. 2. §. capta deinde Sardinia verbo, nam praefectus, ff. de orig. iur. [illegible] ab Augusto creati fuerunt. l. 1. in fine. l. 3. ff. de offic. praefecti vigilum. observat Guido, Pancirolo in [illegible] variarum lectionum Thesauri c. 30.

N. 1. tit. inscriptio. ordo.

ordo sumitur pro naturali vitae cursu. l. nam

Deinde ordo pro formula accipitur. §. fin. iuxta Accursius interpretatur instit. de

N. 2. Ordo pro formula

de interdict. Vide iudicia ordinaria appellant, in quibus solemnis [illegible] iudiciorum formula observatur, prout in [illegible] de successoribus sublat. Ubi notant Balduinus, et Hotomanus, Cardinalis [illegible] lib. 1. de [illegible] [illegible] indicando [illegible] Duarenus lib. 1. disputation. c. 1. et [illegible] Ricardus [illegible] Tribonian[illegible] Donellus lib. [illegible] comment. [illegible] Pancirola lib. 1. Thesauri Variar. lection. c. 33. [illegible] lib. 9. Histor. fori Romani, Ventura de Valentiis in Parthenio litigioso [illegible] lib. [illegible] c. 19. et [illegible] iudicia extraordinaria dicebant [illegible] formulae [illegible] attendebant [illegible] pecuniae Vbi [illegible] [illegible] signaturae [illegible] loco in fractis lib. [illegible] [illegible] fideicommissa [illegible] [illegible] Dominus de Vbis iur. [illegible] ordinaria iudicia Ricardus de auctoritate prudentum c. 3. quo modo explicandus est text. in l. 1. §. 2 autem ff. de exercit. act. Difficilior text. in l. actio 47. ff. de negot. gest. ubi extra ordinaria iudicium appellant vae indicantis, ut male existimarunt Fau. lib. 4. lectur. c. 7. sed actio de qualibet utilis erat, ut notant Forcatulus dialogo 63. Pancirola d. c. 30. nam saepe utilia iudicia extraordinaria vocant l. cum filius 17. si certum pet. iuncta l. si longius §. 1 ff. de iudic. cum in his non secundum formas lege praescriptas, sed extraordinarias ex equitate ad factum accommodatas procedatur, ut cum aliis advertit Osualdus in notis ad Donellum lib. 21. comment. c. 2. lit. V. Hodie in sublatis scrupulosis Vborum formulis l. 1. et 2. C. de formul. et impet. sublatis iam omnia iudicia extraordinaria sunt §. fin. inst. de interdict. pragr. Cuiat. in principio inst. de act. Rebuffus in d. l. pupillus §. munus de V. S.

N. 3.

Rursus etiam cum Romae tres civium ordines essent, ut observat Budaeus in l. ult. ff. de senat. Duaren. ad eundem tit. c. 1 Senatorius: de quo in l. 1. §. aut propter. [illegible] ff. de postul. Equestris: de quo in l. 2. §. Si duo [illegible] Manvius Sabinus ff. de orig. iur. Plebeius: de quo in l. cognitionum §. sumit ff. de var.

et

et extra ord. cognit. ad quas respicere Vr tes in. l. 1. §. qua=
uis. ff. de Vent. in spic. et: ut ordinum dignitas, familiarum
salua sit. l. 4. ff. de senator. et ut unicuiusque statu et adit
sedes et locus in omnibus publicis et spectaculis tribueret, ut
stat ex Dione lib. 60. Petro Fau. lib. 2. semest. c. 6. et quilibet ordo proprijs insignijs uteret, ut indicat Paul. lib. 9. snarum
lib. 29. Vr. quirinigilo. Alex. ab Alex. dier. genial. lib. 9.
c. 18. mento effectum est, ut ordo pro edit. et qualitate persone
accipiat l. fin. ff. quis, et aquo. explicat Zasius in l. 2.
ff. de orig. iur. Rebuffus in d. l. pupillus §. munus ff. de
V. S.

Vlterius etiam ordo accipit pro statu, et regimine l. cuius. l. 4. ff. de offic. presid. c. miramur. 9. ubi totius familie
dom statur, et ordo mutauit, si quid requirit in corpore,
n̄ inueniat in capite. 61. dist. et quod in senatu, aut curia
antiquioribus iunioribus preferant, et unicuique locus
habita temporum et dignitatum prerogatiua assignet. l. 2. ff.
de albo scribendo. l. 1. et 4. C. de consulib. lib. 12. l. 1. C.
ut dignitatum or. seru. eod. lib. c. episcopos 24. dist. c. adhoc
89. dist. c. 1. c. statuimus. de maior. et obed. cum congestis
a Fellino in Rub. eod. Hotsom. consilio. 109. Thesauro de=
cis. pedem. 1. Gama decis. Portugalie. 1. Franco Mar=
cio decis. 303. Cetidno consilio. 28. volumine. 1. Sena or=
tum est, ut senatus, et curia dicat ordo in lib. de decretis abor=
dine faciendis in l. ad tris ff. de decurionib. in. l. ordine eg.
ff. ad municipale et cum in Ecclesia militante uarii sint gra=
dus, et ordines constituti, qui pro dignitate, et altiori ministerio
alijs preunt. d. c. statuimus. d. c. ad hoc. et ordo Ecclesias=
ticus ut pote excelsior, et sublimior seculari preferendus
sit c. solite. de maior. et obed.

Cum nihil iudex faciat, quod ne=
glecto ordine procedit in l. prolata. 4. C. de sntis, et int. docent Felinus

N. 4.

N. 1.

consilio 23. n. 3. et consilio 24. n. 7. Hipolitus Rimenal. consilio. 467. n. 30. et consilio 304. n. 6. Oportius consil. 4. n. 26. ex plur. Immanis Treuisanus decisione 23. n. 24. lib. 2. cum sit procedens procedat ex imprudentia, ut ait Cetrarius responso 2. n. 61. lib. 4. et inepte, ut ait Hipolitus Rimenald. consilio 390. n. 31. explicatis in his superioribus his, que iudicium constituunt, noster D. Raymundus subiunxit, ut iudex, que contemplando didicit, recto ordine in praxi inde deducat, ut aliud agens dixit Petrus Gregorius lib. 40. syntagmat. c. 2. n. 1. exequere perfecte cognoscat, ut dixit Cicero apud Corrasium in l. 2. §. postea aut. n. 41. ff. de orig. iur. et in veritatis, iustitie que scopum perueniens legitime propositum, que tenet. Ut enim in Bello multitudo militum si non recte disponantur, ad victoriam parum prosunt, valent si recte dispositi, ut dixit Xenofon lib. 2. de dictis Socratis. Ita actus iudiciorum si non recto ordine fiant, ad sententiam ferendam nocebunt, proderunt si in ordine redacti, eum ex ordine negotium a primo declaret, ut notat Brarelus in repetit. l. dissemari C. de ing. et man. in prefat. n. 1. exemplis plura claudius Pratus in maxima iuris lib. 5. lib. 6. c. 1. Quare tamen attenta ordo diffinit D. Marantha in proemio sue praxis n. 5. Ut sit modus agendi, sine quo nihil recte agit. Ordo enim generice consideratus diffinit D. Diuo Aug. lib. 19. de ciuit. Dei c. 13. Ut sit parium, disparium que rerum sua cuique loca tribuens dispositio. In nostro autem proposito, ut docet Bursatus consil. 201. n. 95. est quedam dispositio, qua mediante, actus iudiciorum suo loco, et tempore disponuntur. Leterrime enim necessitatem leges consulerunt, ut in Bellis, in contentionibus quantumcumque inordinatis ordinem querere, ut ait Petrus Greg. d. n. 1. ex Plato consentit infinite ordinant, Corrasius d. n. 41. confundat iudex in Laberintum deueniens, in cuius nominis imposit. est sumptum exemplum ab Sella sicut enim ad vitandam confusionem unicuique ministro suus assignatur gradus in c. 1. 89. dist. not. Cetrar. responso 9. n. 37. lib. 4. que assignatio dicit in consilio Trident. sess. 23. c. 2. ordo. ita etiam ad instantiam recte constituendam, et ad comparam. inita de lege sub ordinant actus iudiciales, eaque dispositio appellatur ordo enim, ut in c. priu. 63. q. 1. in d. l. plata not. Felin. in c. cum dilecta n. 24. de rescriptis. a Romanorum pollicia, in qua cum agebat liberalis

N. 2. [Or]dinis suppos.

et diffinitio.

N. 3. [...] Publice rationes, et [ex]empla.

causa

causa, prius litis ordinabat in l. ordinata 24 ff. de liberali ca. in l. qui statu 8. ff. de rei mil. ut declararet, quis actoris, quis rei personam sustineat, ut colligit ex l. liberi 7. §. siquis de lib. ca. d. Cuiat. a d. Seluium Iulianum tt. 43. ff. or in l. sig. 2 ff. de petit. observans ex d. l. liberalis 7. §. fin. hanc litis ordinationem fuisse ante litis contestatione, et litis praeparabat, quae solemnitas iam desiit, ut annotavit Cuiat. tt. 49. ad edictum in l. sig. 3 a de arb. observans illa legis verba, suo ordine, non esse Pauli, sed Triboniani.

Ex qua observat. deduco I. cum Bursato d. n. 9 9. ordinem, et solemnitatem in eo differre, quod ordo supponit plures actus, solemnitas vero etiam in unico actu versatur. Deduco II. cum Butrio in c. 1. de iusti. n. 7. Sunc ton a tio de mutuis petit. in eo differre, quod in illo principaliter agitur, fora, quo reus actorem reconvenire potest, hic de ordine servando a iudice in cognitionibus, quod duae causae occurrunt. — l. sig. de arbitr. distinguit. — N. 9. Ordo, et solemnitas distinguuntur.

Omissa autem ordinis divisione, quam tradit Bertrandus consil. 439. n. 3. tom. 4. communiter recipit, quam tradit glossa in c. de causis. in primo verbo, consensu partium, de offic. deleg. et in d. l. prolata verbo, solem. Ut sit ordo substantiae, et solemnitatis. De substantia est libelli oblatio, litis contestatio, terminus datus reo ad respondendum, quod sententia ferat in scriptis, ut verbi iat Auendaño respons. 1. n. 2. De solemnitate autem publicatio attestationum est, quod detur copia processus publicati. in l. 4. tit. 16. lib. 3. ordinam. cognosci prius de possessorio, quam de petitorio in l. ordinarii C. de rei vind. docet Auendaño 1. n. 6. Quoad nostram in Rubrica duplex est. Primus versatur in ordine unius causae ad alteram, exempla extant in l. si de vi 3. 1. ff. de iudiciis. in d. l. ordinarii. de quo ordine agit nostra tit. Secundus est in ordine unius causae ad se ipsam, ut fiat I. ut actio, 2. libelli oblatio 3. contestatio 4. solutio docent ipsa in d. l. prolata verbo. [illegible] Craveta consilio 992. a. n. 29. Auendaño 1. n. 2. Morcorus tt. de illucidat. 3. an. 9. Primus ordo si pervertatur, aut omittatur, quia potius est de iustitia, quam de substantia, parte non opponente, non vitiat actus, ut resolvunt Bantius de nullitatibus tit. de nullitate ex defectu processus n. 49. — N. 6. Ordinis species explicantur.

Franciscus Curtius de iuream. pro calumnia dando. q. statu=
tis circa iudices. n. 16. Gratianus disceptationum. c. 9. 4. n.
41. Petrus Surdus consilio 2. 6. n. 11. Rolandus consilio 7. n.
29. tomo 1. quia omissio levis solemnitatis non solet vitiare in
l. 2. §. fin. ff. de ventre inspic. docet Beroius consilio 8. 7. n.
87. volumine 3. Secundus autem ordo si omittatur vitiat in
d. l. plata. docent Tiltsenius in l. ambiguitates. n. 9.
C. de testis. Beroius consilio 60. n. 40. tomo 2. et consilio 91.
n. 61. tomo 3. Zeppalus consilio 421. n. 34. Rolandus consilio
71. n. 29. tomo 1. Et inter utrumque casum eam differentiam
tradunt Baldus in d. l. plata. n. 9. vers. sed opponitur. Excu=
tia de appellat. q. 17. limit. 6. membro 7. n. 116. quod
ordo unius causae in seipsa est veluti ordo membrorum in uno
corpore indiuiduo, a quo si remoueatur, seu subuertatur aliquod
membrum principale, totum corpus perit. sed ordo unius cau=
sae ad aliam causam est ordo unius corporis separati ad alium
corpus separatum. et sic cessante coniunctione non causat destruc=
tionem.

Collatio ordinis causae in seipsa cum corpore individuo.

N. 7. Quo ordo dicatur esse de substantia, et quomodo et quibus effectus explicentur.

Inde si quis interroget, quando ordo dicatur esse de substantia ad
hoc, ut eius omissio reddat actum nullum. Constituo esse de subs=
tantia. Primo si adiiciatur per ablatiuum absolutum, quia cum abla=
tiuus absolutus inducat conditionem in l. a testatore. 109. ff.
de conditionibus. et demonstrationibus, vt resoluit Calganetus de conditionibus
parte 2. c. 1. q. 19. n. 6. inducit formam, debetque specifice ob=
seruari, vt docet Bertazzolus consilio criminali. 66. n. 4. Unde
ordinem scriptum in auth. praesente. C. de fideiussor. esse necessa=
rio seruandum dixit Bertandus consilio 107. n. 8. tomo 1. 9. pro=
bat stante iure canonico Serapsinus de priuilegiis iuramenti
priuilegio. 88. n. 10. solum non limitat in curia mercatorum quo
procedit tamen veritate inspecta, vt resoluit Casuiso Genuensis. c.
7. n. 3. Secundo si sit clausula non aliter. quia ea inducit de=
cretum irritantis, vt resoluit Gratianus disceptationum c. 200.

n. 22.

n. 22. et 23. Unde hodie stante concilio Tridentino sess.e 24. c. 1. de reformat.e matrim. praesentia parrochi, et testium est de substantia, quia posito verbo, aliter, adiecit concilium decretum irritans, ut docet Sanchez lib. 3. de matrimonio disput. 17. et omissione causae super concess.e beneficii literis non expeditis nullius esse momenti, et iurisdictionem tribuere dixit Mandosius reg.a 31. cancellariae q. 9. n. 10. quia illa regula habet decretum irritans. Si autem non sit decretum irritans, ordo non consideratur esse de substantia, ut resoluit Ancarranus consilio 266. n. 2. Unde eius omissione non vitiare tenuit communis recepta a Corneo consilio 133. n. 4. volumine 3. Ex quo 1.o deduco cum Beroyo consilio 107. n. 1. volum. 3. Rota decis.e 199. n. 6. Gratiano disceptationum c. 263. a n. 13. volum. 1. Baptista de port. rate q. 2 tto n. 3. ordinem procedendi praefinitum in l. a Divo Pio 8. in vendit.e ff. de re iud. a iudice, seu ab executore non servatum non inducere nullitatem, sed praestare praetenti gravatae remedium appellationis. quam sententiam servandam iudico. quidquid contrarium teneat Mathias Colerus de processibus executivis 3. parte c. 9. n. 17.

quid servet hodie concilium Trid. sess.e 24. c. 1. de reformat.e matrimonii explicatur.

l. a Divo Pio 8. in vendit.e de re iud. interpretatur.

Deduco secundo cum Antonio de iuramento calumniae c. 7. n. 39. ordinem iurandi de calumnia positum in l. 2. C. de iureiurando propter calumniam dando non esse substantialem. Unde si praeposterato eo reus prius, quam actor iuret, non vitiatur processus.

l. 2. C. de iu. iu. explicatur.

3.o deduco cum Petro Ledesma in additionibus 3. partis q. 45. art. 9. collat. 4. Lopez in instructorio conscientiae tomo 2. parte 2. lib. 2. c. 39. fol. 1099. Hippolito Riminaldo consilio 691. n. 39. et 49. matrimonium contractum sine denunciationibus validum esse. Quam cum pluribus relatis probat Thomas Sanchez firmans sic declarasse congregationem Cardinalium lib. 3. de matrimonio disputat.e 5. n. 8. quia concilium prohibens celebrare sine denunciationibus, et sic praefiniens ordinem, non adiecit

concilium d. c. 1. explicatur

decretum irritans, ut quod prohibuit celebrari sine presentia parrochi, et testium, et sic declaravit ordinem denunciationum non esse substantialem, et sic eius omissionem non vitiare matrimonium. In dubio autem quod dicitur ordinem esse de substantia, ut docet Probus ad Joannem Monachum in c. mandatum n. 3. de rescrip. in 6.

Causae cognitio est de iure divino, et sic omitti non potest, ut docet, et explicat Ireutzanus decisione 23. n. 20. lib. 2. Ordo autem causae ad causam est introductus de iure quidem positivo, ut eleganter dixit, et docuit Beroyus q. 23. n. 6. et 7. et alii in presenti, debetque

ordo cognitionis est de iure positivo, et sic a principe, et statuto alteratur.

etiam

etiã in causis principis seruari in l. digna vox. C. de legib. docent
Bursatus consilio 202. n. 49. Rolandus cons. 89. n. 7. volum. 2. et
cons. 6. n. 22. volum. 3. alterari tn pot p principe n recognoscentem
superiorẽ in clem. sepe. de verbor. sign. docet Parisius consilio 2. n. 144.
tmo. 4. p hente liberũ arbitriũ a populo hente supmũ, et absolutũ
dñiũ, vt docet Aluinus cons. 62. n. 3. tmo. 9. cũ si n subiiciant legi
positiuę. Ideoque iudicio dicendũ in pcessu facto corã principe, in quo nul-
lus ordo necessario requir in c. ad petitionẽ de accusat. docent Vanantia
cons. 45. n. 12. tmo. 4. Flaminius Parisi, lib. 12. de resign. benefic.
q. 3. n. 49. Cretianus firmans id pcedere qdo princeps vtit plenitu- et qdo remittat.
dine potestatis responso 14. n. 69. tmo. 3. quia principis psentia re-
plet oem solemnitatẽ, vt docet Innoc. in c. 1. de litis contest. receptus
a Vanantia s. n. 3. Itaqua in magno Italię iudicio (in eo n. quodã
modo principis psentia) n seruat ordo iuris, vt docet Franciscus Marcus
decis. 714. n. 3. lib. 1.

Ex qua obseruat deduco 2°. in iudicio summario,
(qđ nos visita dicimus) n seruari ordinẽ iudicii, et merito. Nã in iu-
dicio summario tã ordo causę ad causã, quã ordo causę ad se ipsã o-
mitti pot, vt docet Beroius cons. 120. n. 7. volum. 3.

Deduco 3°.
ordinẽ cognoscendi pscriptũ in l. ordinarii. C. de rei vind. cũ sit introduc-
tus iure positiuo, vt not. Castius cons. 498. n. 1. Rolandus consilio 2.
n. 1. volum. 3. et cons. 98. n. 1. volum. 4. Hipolitus Ramin. consilio
689. n. 6. ee remissũ a principe, qđ ca. e omissa iuris ordine
sublato, vel summarie, vt docet Beroius s. n. 7. et 8. quia i-
tante illa clausula e pcedendũ scdm ordinẽ naturalẽ cognita ve-
ritate p pbationẽ n inspecta solemnitate iuris positiuę, vt docent
Escobar lib. 2. de ratiociniis c. 8. n. 123. Caualcanius de tractatio
Regio p. 1. n. 32. Aviles in c. 36. ptorũ dice, summarias n. 2.
Quod summe notandũ e ad interptationẽ l. leg. 10. tit. 17. lib. 4 naq l. 10. tit. 17. lib. 4 cpil. explicat.
cpillat. qua dicitur hodie pcedendũ scdm veritatẽ in pcessu pbatam,
etsi deficiant substantialia. Vt intelligamus cũ Acevedo s. n. 210.

de solemnitate iuris ciuilis, quę dicit in d. l. 10. subtilega de derecho. n vo iuris naturalis, vt ē citatio, et defensio tz 2a principale, quę 2a testes.

Deduco ꝫ. recte dixisse Bursatu consilio 32. n. 15. et. 16. Petru Gregoriu d. c. 1. n. 4. ordine cognoscendi, seu procedendi, quia inductus iure positiuo posse alterari, seu immutari p. stillu contrariu, ex quo iuris ordo n seruat in cōsitente, vt docet Caualcanus decis. 30. n. 71. tomo 2. in iudicio liquidatiuo, vt docet Corneus consilio 156. n. 2. vis. scdo [illegible] volum. 1. in processu notorio, vt docet Socinus in c. olim. n. 3. de iniur. decissio Rotę g. de litisstest. n. 3. in nouis in enormibus delictis, vt docent Rolandus consil. 63. n. 6. tomo 2. Sesselus decis. 304. n. 62. et tn ordo procedendi poterit alterari p inferiorę iudicę in l. nec ex prętorio ff. de reg. iuris. docent Corneus consilio 140. n. 2. vol. [illegible] debitore et n. 38. Aceuedo in l. 10. n. 100. tit. 17. lib. 4. no. copil. [illegible] ordo cognoscendi ē seruandus stillus loci in quo lis ventilatur, in l. 31. vbi not. Aceu. n. 5. tit. 6. lib. 3 nouę copil. quod et procedit in via executiua, vt tradit Auiles in c. 40. pretorum [illegible] verbo, execución, n. 1. Cognolus in l. edita. n. 62. C. de edendo. Si tn executio fiat p requisitoria, seruat stillus loci, ex quo emanauit requisitoria, vt doc. Roder. Suar. [illegible] Aceuedo in d. l. 31. n. 6. Introductus autem ad rigorę iuris seruandum n seruat de iure Canonico, cu sit de apicibus iuris, vt docet Seraphinus d. n. 10. exemplu ē in c. 1. vt lite n contest. vt docet Peronius consilio 33. n. 10. volum. 1.

Iudicio. Cognitio, quę nihil aliud ē, quā qualitas potentię intellectiuę conformandi se p obiectum suum in naturalibus, cu intellectus proportionat obiecto adhęret, et videt, vt ait Diuus Thom. in 3. sntarz distinct. 24. q. 3. art. 2. in iudiciis, cu iudex instruit p testes, instrumenta, presumptiones, et indicia ad omnia arg. tex. in l. ob carmen. 21. § fin. ff.

juicio de quentas.

N. 9. In eo quis stillus seruandus.

N. 10. quis ordo iure Canonico seruet.

De

de testib. in c. 1. de litem cont. in 6. Inde cognitione nulla insufficiens ad mandatum de manu tenendo resoluit Rot. Rom. dec. 60. n. 2. p. 4.

Ex quibus observat. deducam recte docuisse Divum Thom. 1. 2. q. 173. art. 2. in corpore articuli cognitionem summi per apprehensionem, et iudicium. Antiquitus n. cognitio erat simplex notio in l. 1. ubi not. Corr. n. 2. ff. de offic. assessor. in l. pen. ff. de susp. tut. Ut re cognita cognitor instrueret magistratum, ut ille ex magistratus iudicaret in l. solent ff. de offic. procons. observat Poletus lib. 3. historiae fori Romani c. 3. n. 10. ipse, ut not. Alciat. lib. 6. parergon. c. 9. et sic facile scilicet l. cognitio ff. de offic. eius cui mand. ff. de tutell. ut dicamus cognitionem de suspecto tutore mandari posse ex l. 1. et sniam ex. d. §. suspecti. et sic cognitor non poterat iudicare, sed tamen eius munus erat iudicantem in processu instruere, adque erat similis relatori, qui causas cognoscit, ut auditores indicat. Unde n. recte Scipio Gentilis lib. 2. de iurisd. c. 1. credit cognitores et iudices datos, qui illi sniam pronunciarent in l. a Divo Pio in prin. de re iud. Agnosco tamen posteriori seculo cognitorem sumi pro iudice delegato in l. uni. C. qui pro sua iur. Cognitor etiam dicebatur, qui sine mandati scriptura praesentis causam cognoscens, ut propria defendebat in l. fin. iuncta Armanii interpretatione lib. 1. tit. 2. C. Theod. in lib. 1. sniarum Pauli tit. 2. iuncta Cuiatii interpretat. observat Lambinus in Horatium lib. 2. sermonum sat. 5. Petrus Fab. in l. nemo dubitat in fine ff. de reg. iur. Beroaldus ad Suetonium in Claudio c. 33. Alciatus lib. 2. parergon. c. 9. Rouertus lib. 2. sniarum c. 1. Petrus Greg. lib. 49. sintagmat. c. 4. n. 2. Poletus s. lib. 2. c. 7. Quod maxime in ea status servabatur qui n. pater in controuersia status defendebat, cognitor dicebatur in l. 1. et 3. C. ... ex Donato, et Asconio tradidit Dondus lib. sed 2 ment. c. 3. Cuiat. in notis ad 2. lib. 2. Pauli in prin. quia illa controuersia dicebatur cognitio in l. 9. C. ... in c. prius ... ab... 3. q. 1. in ... Basilicon ... lib. 48. tit. 22. c. 1. ... vocat

N. 11. quid sit cognitio, et quo dicat intervenire.

N. 12. qui antiquitus essent cognitores.

assertores. l. 1. tit. d. tit. 7. C. Theod. agnoscit secutus Augusti, cum decius faciat mentionem Horat. dum vat ... Vo ... quo, nec assertor, assert. sublata in l. 1. C. de assert. toll. ... Ubi cognitoris mentio erat in libris ... pandectar. compilatoribus ... est, vt not. Cornel. d. c. 3. Inde credo in l. si procuratori presentis 7 9 ff. de verbor. oblig. pro voce, cognitori, quę erat in originali ... tunc procurator tum erat absentis, vt in locis proxime citatis docent Cuiatius, Alciat. Rouert. et ... Greg.) a compilatoribus posita voce, procuratori. ... cognitio ... l. 3. ... de offic. praefect. vigil. ... Tit. 12. ... c. 9. in fine. l. 1. de offic. asses. doc. Corras. in d. l. cognitio in princ. ff. de offic. ... quod procedit attenta regula. l. de aqua ... ff. de ... et in ... significat. voce accepta, cognitio, proprie erat iudicium principis cum extra ordinem de aliquo ... cognoscebat, docent ... tit. 1. ... 16. n. 4. Quintana ... tit. 1. de iurisd. ... 1. n. 7. firmantes huius cognitionis insigne exemplum extare in l. 3. ff. de ... in text. ibi: Dicebat ... principem cognoscere extra ordinem, cum negotium de aliqua ... ambagibus diffiniebat, vt not. Alciat. d. c. 9. etsi negotium non erat dignum Imperatoris cognit. committebat, vt fecisse Claudium refert Suet. in eo. c. 15. applicabat in iudiciis extraordinariis, i. his, quę fiebant ... iudicia n. ordinaria fiebant per datos iudices, extraordinaria ... dicuntur in l. 1. §. in bonorum possess. ff. quis ord. in bon. poss. seru. docent ... in l. cum prętor. §. 1. n. 33. d. ff. de iud. ... tit. 1. ... vt ... c. 33. Turnebus lib. 27. aduersarior. c. 19. ... Torrentius ad d. c. 15. Suetonii, probat ... in l. cum, qui. n. 6. ff. de ... omn. ... in factum, ... magistratus cognoscebant super alim. in l. cum ... d. §. sed nec mandare ff. de transactionib. causa status in l. ... distinguemus. 32. §. de liberali ff. de ... de ... quęstionibus ... in ... in d. l. a ... §. ... de mercedibus ... in l. 1. in princ. et in §. 1. ff. de var. et extra ord. cognit. obseruat ... lib. 1.

N. 13.
... si procuratori de verbor. oblig. restituit.

*c.

N. 14.
... competebat cognitio, et de ... fiebat.

N. 15.
qualiter in cognit. procedebat.

...

Miscellaneor. c. 1. de obsequiis parent. patrono, patrone praestandis in l. nequidquam g. §. de plano ff. de offic. procons. alleg. ut not. Ant. Fab. iurisprudentiae Papinianeae tit. 9. prin. 1. illat. 2. de fideicommissis in prin. inst. de fideicom. hered. Et hoc forte significat Ulpian. dum dicit in l. 1. o g. ff. de requir. ubicunque causae cognitio est, ibi praetor desiderat. quasi dicat reg. ius dicas, n. sufficit iudex datus. Hec autem extraordinaria iudicia descriptas formulas n. habebat. l. alii 47. §. 1. de neg. gest. observant Baru. in l. si longius §. filius d. n. 27. ff. de iudiciis, Rond. in l. incerti iuris n. 19. C. de interd. probat Requinarius Verae recepta ab Anulo lib. notis Condel. Prudenti tit. 10. c. 2. lit. R. nam ut docet Quintana Quin. lib. 1. de iur. et impar. tit. 6. n. 2. magistratus iudicat totius formulae auctor erat, eaque ad suum libitum spondebat, cognoscebatque solus sine alterius ... ut in proposito l. minor. 4. ... in prin. ff. de minor. observat Renard. ... singul. ... tribunali c. 6. de plano, in d. §. de plano. Quod Verbum duplicem habet interpretationem. prime: ut opponatur tribunali, ut apparet in l. 3. §. si ea. ff. de honor. ... l. 1. §. abolitio. ad Turpil. quasi cognoscit, non ut regulariter ex superiori loco, i. tribunali, aut sella curuli, in d. §. si ea. in l. unica 10. §. fin. ff. de quaest. not. ... in l. milites §. sexaginta ff. ad l. Iuliam de adult. Corrasius in d. §. de plano. ... sed in via, in transitu, inter deambulandum, ut observ. Rosinus lib. 9. antiquit. c. 10. Laevinus Torrentius in ... ad Suetonium c. 33. ... ut determinatio non fiebat secreto, a tabulas intra velum, ut fiebat in sntia pronuntiat. ut observat Brisonius lib. 2. selectar. c. 1. Sed ut dicit in l. de submersis 9. C. de naufrag. lib. 11. Levato velo, i. ut interpretatur Cuiacius ..., Guillelmus Cantarus adagio ... Corrasius in l. 1. n. 11. ff. de restitut. ... publice et patenter. ... meritis, quia illa determinatio n. dicebatur sntia, ut dicebat ... lata a iudicibus datis in d. l. a ... sed decretum in l. nequidquam 9. §. ubi decretum ff. de offic. procon. in l. si praetor 75. ff. de iud. observat Quintana Quin. de iur.

Quid sit de plano cognoscere.

Levato velo, quid sit, iudicare.

Differentia inter decretum et sntiam assignat.

et imp. tit. 6. n. 11. et tit. 7. n. 38. ... autem cognitionib. ... assignabantur, ut colligitur ex l. ... ff. de iud. ... Bud. ... cognitionum (...) vocari, quia magistratus in sella sedebant, ... necessaria ex l. ... ff. de manum. ... Brisonius lib. 4. de V. S. fol. 416.

N. 26. recte in C. Iust. separatur tit. de ordine iudiciorum à tit. de ordine cognitionum.

Ex qua observavit ... recte in iure civili separatum in pandectis tit. de iudiciis et tit. de variis, et extr. cog. et in C. tit. de ordine iudiciorum ... de ordine cognitionum: quia ... ad ... diversas. iudicium ... ad iudices datos. Cognitio vero ... cognitio ... actus intellectus, ... ex intellectuali consideratione secundum D. Thom. 1. p. q. 86. art. 2. maxime in ... casu ... nulla ... formula. Iudicium vero erat actus voluntatis, et obedientiae, ... iudici ... fas esset latum (ut aiunt) unque a formula ... in l. gen. de ... in l. 3. C. ... ut observavit ... de iud. n. 27.

N. 27. qui in ecclesia erant cognitores, et quare hec vox hodie iudicibus applicetur.

In Ecclesia à seculo Apostolorum ... iudicia, eaque exercentes vocari iudices in c. placuit 2. 11. q. 1. ... separatos cognitores. ... laici in causis Ecclesiasticis ... poterant ... cognitores erant. ... in diffinire ... et dolum ... Epos ... ut refert Baron. tom. 9. an. ... postea autem iudicia cognitionis appellant in c. de Petro. d. 47. dist. in ... doct. ... in c. 1. ... n. 7. quia ut iudicium cognitio dicit quandam apprehensionem in c. fin. 3. q. 9. ex parte intellectus ... obiectum ... in universali ad sinderesim. In particulari vero ad scientiam, et partim pratice ad voluntatem. Ut ait ... Thom. in ... dist. 1. q. 2. art. 3. ad. 4. ... iudicium ... necessaria ... adiecta clausula si tibi constiterit, ... clausula veritate inspecta, ut dixit ...

c. 91. n. 102 et 36. Ex quo deduco recte dixisse Beringam in speculo princ. R. u. 8. tractandum n. 7. cognitionem dici de actu iudiciali, et includere in se sniam tamquam in finem, in quem tendit. Hinc resoluit in illa quaest. an omissa iudici cognit. a lege sit omissa sniam, pars affirmatiua tenenda e ex Dec. cum plures, et glossa 2. ff. de re iud. cum Alex. in d. l. a Diuo Pio. Ioanni in d. l. cum plures n. 1. pro quo facit text in l. 1. ff. de offic. ass. Difficilior

vero quaestio e an omissa a principe causae cognit. sit omissa snia. In qua p. negatiua tenet glossa in l. qui peruatorem verbo, cognoscere ff. de peruat. in clem. auditor. verbo, a nobis, de rescript. Panormitanus in c. cum super n. 28 de causa poss. Alex. d. n. 18. Pro qua est primo

facit text in auth. ad haec. dr. delegatus autem omnino per se litem vna cum consiliariis examinet. C. de iud. vbi cum ordinarius concessit diffinitionem delegato autem tm reddit examinationem, et sic videt denegare diffinitionem ex reg. l. cum prio. de iud. Sedo text in l. 2. C. de off. praefect. August. in l. vbi 22. iuncta glossa verbo, relationis C. ad l. Cornel. de falsis. 3. delegationis rescriptum scripta interpretatione recipit, et sic de casu ad causam non trahit in c. suppectum 6. de rescript. lib. 6. Sed cognitio causae differt a diffinitione in c. accusatus [illegible] in c. quamuis 7. 3. q. 6. in c. causam de rescrip. Inde cognitem iudicare sniam dixit glossa c. lib. 6. parergone [illegible]. Affirmatiua autem tenent Bart.

n. 8. Cast. n. 4. Ias. n. 18. in d. l. a Diuo Pio. Bartolus, et Iacobus Niger in l. 1. n. 119. de offic. eius. Innoc. in c. ad haec. de offic. Archi. Felin. in c. super quaestionum in prima n. 3. de offic. deleg. Menoch. lib. 1. de arb. q. 37. n. 37. Fachineus lib. 12. controu. c. 4. Pro qua facit l. text in l. 1. C. si quis, l. vtilitate. pub. vtitis facit mentionem de cognit. supponendo, quod possit iudicare is, cui cognitio demandata e. de quo me vito. quia cognitio includit sniam in l. 3. §. cognoscere ff. de

cognitio includit sniam. 50. omissa cognit. a lege snia etiam vr omissa.

quaestio, vtrum omissa cognit. alicuius causae a Principe etiam videat omissa.

N. 20. delegata cognit. est etiam snia delegata.

de offic. praefecti vig. in l. 1. in l. 2. ff. de re iud. Secundo quia cum iudex teneatur pronuntiare in d. l. de quare. in quandam consequentia vrei omissa decisio in l. 2. ff. de iur. om. iud. quod supponit tamen delegato ts in c. prudentia 21. de offic. deleg. tamen arbitris iuris ts in c. cum speciali 61. de appellat. in c. 1. eod. tit. lib. 6. tamen procuratore ts in d. l. qui procuratore 3. tamen in c. significasti 1. in c. super quorum 27. de off. del.

Et sane opinionem tenendo non obstat primo primum fundamentum ex d. auth. ad Sec. nam eius verbum, examinat, interpretat Alciatus c. 1. n. 19. id est, cognoscat, et diffiniat. cum examinatio in sententia necessario tendat. Quo in sensu dicit in c. vt litigantes 5. de off. ord. lib. 6. de archiepiscopo iudice appellationis audiat, fati quae tendas omittat. ego tamen credo in eo vti non ad sermonem de delegatis principaliter, sed de assessoribus (hac n. significat consiliariis in l. penult. vbi not. Orostius ff. de off. assess. in l. 1. et d. l. in consiliariis ibi in l. fin. C. de assess. observat Cuiacius in Iustiniani novella 119. Cornelius lib. 10. comment. c. 2. in princ.) quorum munus non erat iudicare, sed cognita causa suum ministrare iudicibus, vt recte pronuntient, tamen Cornelius d. c. 2. in princ.

N. 19. auth. ad Sec. C. de iud. explicatur.

Sed vero obstet ts difficilis in d. l. 2. C. de offic. praefecti Augustalis. observat cum doctissimo Pancirola in commentario in notitia Orientalis Imperii c. 117. collumna 2. Augustum in divisione illa provinciarum, facta cum senatu sibi vt praecipua reservasse Aegyptum. in eaque constituisse praefectum, quem quidem a suo nomine Augustalem nominavit. Vnde non recte sed potius male in d. l. 2. praefectum praetorio vocari notat Cuiacius lib. 8. observationum c. 21.

N. 20. l. 2. C. de offic. praefecti vig. interpretatio.

Secundo observo huic quidem praefecto adempta puniendi potestate. noluit enim Augustus Imperator eam provinciam statim, cum sub regibus

dasiit

deriuee, pterrefacere vt aliud agens insinuat Pancirolus d. cō. 1. et
sic respondeo illu. tamen quia procedit ex singulari nullum nobis nego=
tium facere. cum cognitio tamen sine diffinit. sit vexata, eodemque modo intelligo
cum Menochio d. n. 17. l. vbi. C. ad. l. Corn. de fals. Nunc enim quia
limitata ea limitatum producit effectum in iudice dato in l. siue de pro=
prietate C. si an spect. iud. commissio restringitur. neque tamen in. l. non ..
.. neque nec causa ff. de cert. petit. actus agentium extendantur vltra ip=
sorum intentionem. ... cognitionem mea includere, vt supra dixi n.
17. et adnotauit ... et cognatione ... atten=
to fine ita et connexa, et sequela et antecedens vt docent Bart. in d. l.
a Diuo Pio d. n. 12. Menoch. d. n. 20.

Ad cognitionem autem requiritur ... cita= | N. 21. que ad cognitionem requi=
tio in l. in causae. 13. § ca enim. de min. doc. Ruynus consil. 109. | vantur
n. 24. tomo 3. Menoch. consil. 9 68. n. 9. postque procedi citata parte
et non comparente ex contumacia, vt doc. Ruynus consil. 133. n. 4. tomo 4.
Secundo quod iura partium exaudiant, vt resoluit Menoch. consil. 9 68.
n. 10. et hoc est, quod dicit in. l. 71. de reg. iur. omnia quecunque causae co=
gnitionem desiderant per libellum expediri non possunt. idest, non sufficit li=
bellum Principi dedisse, et mentem rescribentis spectare. sed requiritur
iudex causam discutiens in l. vbicumque. 109. et ibi omnes intellectus ff.
de diu. reg. iur. inde cognitionem causae non presumi in iudice precipitanter pro=
cedente, dixit Cauallerius decis. 420. n. 377. tomo 1. et decis.
31. n. 3. et. 42. tomo 1. sed procedente lento pede, et spectato tempore, intra
quod verisimiliter potuit de causae meritis cognoscere, vt doc. Ver...
consil. 34. n. 2. lib. 3. cognitionum quatuor species recenset ... in ...
consil. 34. n. 1. lib. 3. cognitionum quatuor species recenset ... | N. 22.
cognitionum. 9. vbi not. glossa. 1. ff. de Var. et extr. cog. ... in. l. inter= | cognitionum species
cognitionum. 9. vbi not. glossa. 1. ff. de Var. et extr. cog. | explicant
Omnium da iud. Ego autem ad interpretationem ... cum Serapphino de priu.
iuram. priu. 67. a n. 14. duas species constituo, vt sit cognitio ordina=
ria, et summaria. Ordinaria est, in qua lite contestata seruatus stilus ser=
uatis statutis que terminis discutiuntur exceptiones, replicationes, vt
doc. Menoch. consil. 629. n. 11. Summaria autem fit sine litis contestatione
doc. Sim. de Pretis consil. 107. n. 18. cognita veritate, vt dixit Stepha=

nus Tract. Except. c. 197. n. 24. sine aliquo libello in clem. sepe
Dñi nostri auth. de V. S. Rescriptum n. omissionis sed vim libelli in
c. plenam cum ibi notat. per Panorm. n. 8. de dilat. tradunt Alex. consilio
47 3. n. 7. Soccinus Iunior consilio 82. n. 1. lib. 2.

Ad textum in c. 1. de ordine iudiciorum, dico cognitionum. Ioc. antho.

N. 1. [illegible] epigraphe restituit et explicat.

Textus iste sumptus est ex ep. a Clem. 3. qui, ut firmant Genebraldus, et Varonius vitae puritate, animique claritate Eccliam gubernavit ab an. Christi 1187. missa ad Aletrinum, ut habet epigraphe Bernardi Papiensis in prima collect. decretalium lib. 2. tit. 9. c. Vnico. idest Episcopum Aletrii. sicut antiquitas vocabat in tabula marmorea inscript. quae extat in inscriptionib. Gruteri pag. 474. n. 7. ad Alatrinum. rectius velociter seu nunc epigraphe. est que oppidum Latii Hirtenborum, quod nunc Alatro vocat. in thesauro Geographico Ortelii, de quo Alatrinates populos in Hernicis recenset Leander in descript. Italiae fol. 220. de quo vetusta inscriptio extat apud Goltzium in thesauro rei antiquariae c. 7. originale interea tempore est omissum, cum nec in Matheo Paris, nec in aliis illius tpis diligentissimis scriptoribus extet, ex quo aliquas recensent Baronius tom. 12. annalium, Sever. tom. 3. consiliorum. Integra tamen extat in d. c. Vnico. quem refert hic scissa cum lacunae, que suppletur in corpore iuris Gregoriano sine glossis Parisiis excusso an. Christi 1587.

N. 2. Hypothesis text. quae supplet ex 1.a collect.

§. Maria asserens Titium seu matrimonium esse, cum in virum postulabat, ad cuius actionem elidendam Titius exceptione consanguinitatis obiiciebat. Ex quo orta fuit quaestio omissa a

a

Porcel Carvajal

a D. Reymundo cuius collationi arbitrio in Lavrena Vri. et q.ae posita a Bern. Pap. in d. c. Vn. Vr. quia Vobis videre voluistis an prius de sanguinitatis impedimento sit agendum, quam super ea principali sententia proferretur. Et quia erat clausula necessaria tunc Vtendum fuit ad ... in d. corpore iuris. Qua quaestione diffinivit Clemens mandans prius cognosci de impedimento matrimonii ex cognat. quam de re matrimonii reddita ... in Vr. cum except. e probata principalis quaestio perimatur. i. quia exceptio praeiudicium facit principali quaestioni si probatur exceptio, et in ea sedm ... intentione pronuntiet, perdidit actionem impedimenti mulier ... in quaestione principali, et reus ... absoluit.

Contra mulierem Vindicantem aliquem in maritum admittitur exceptio sanguinitatis, quae prius discutienda est quam super matrimonio pronuntietur, sufficit de super ipso principali pronuntiatione. In text. petere quendam in Virum ex hoc notant ibi Innoc., Host., Bell. n. 1. Ancarr. n. 7. Ciaat. col. 2. mulierem hic intentasse petitorium mulier. n. ... in domum Viri ... ipsum petebat Vi iuris coniugalis, quod dicebat se in eum habere, vt docent Im. et Ancar. n. 1. Bu. n. 2. ibi. et Baldus in L. 1. §. p. Sane notabili. 1. de rei vind. Sicut n. pater pot. filium petere, et quod magis est Vindicare adiecta causa, ex iure quiritium, in d. §. ... Sane id est, vt inscribitur Tolos... ... ... Ciaat. in paratitla. C. de nudo iu. quir. toll. Vin. in ... de bon. mat. 2. p. te n. 9.) ex iure sacro patriae potestatis cum Vim. competenti hac formula proscripta: Hunc hominem ex iure quiritium meum esse aio, ... observat Brisonius lib. 5. de formul. pag. 419. eodem modo mulier, quae in l. gratis acquisivit ius, et quasi quandam potestatem super personam mariti potest ipsum petere in c. quidam d. de suerz. cong. Vbi Alex. S. ad suam decisionem fundamentum sumit ex illo Pauli 1.a ad Corinthios c. 7. Vir non habet potestatem sui corporis, sed mulier. ex qua observent. apparet ... in c. illud. ll. de promp. Vbi maritus Vindicat mulierem Vi iuris matrimonialis, quod habet in ea. Ad Viri autem similitudinem Abbas Monachum vindicat, vt doc. Nau. in omnibus ... de regulis n. 37. Vi iuris, quod in eum habet, vt ad intellectum c. ex rescripto g. de iu. iur. docent Panorm. et Fel. in 4. Ego Clericum in.

N.B. intentatum hic fuit petitorium.

.c. dilectis § 5. de appell. Card. Vasallus in .l. si coloni .2. 4. C. de agr. et cens. lib. 11.

N. 4.
Lis hic fuit contestata super matrimonio, et illud vir non contestabat.

In tou tx. petitionem mulieris elidi, ex hoc Vir in Alle- hic n. 2. credo super principali fuisse litem contestatam. nam a Viro exceptio opposita fuit post testes a muliere productos, ut doc. hic Lan. n. 4. Bald. n. 1. etsi necesse post litem contestatam in c. 1. 3. et 4. ut lite non contest. nemini similis in .l. 1. C. de ord. iud. litem fuisse super principali causa contestatam supponit Hotoman lib. 6. obseru. c. 6. et ... Ancarr. n. 4. Cuiat. cons. 1. hic. credo cum Baldo hic n. 1. maritum non fuisse confessum matrimonium, cum exceptione obiiciens non videat intentionem aduersarii confiteri in .l. non utique. ff. de except. sed ex testibus a muliere productis, ut dicit tx.: parti Viri futurum sibi preiudicium metuens exceptionem consanguinitatis obiecit, ex qua intendit petitionem mulieris elidi: quasi dicat cum Ioa. And. hic n. 5. ex mulieris probatione timens condemnationem futuram opposuit exceptionem, eiusque probatione se onerauit.

Secundo cum Bartolo hic in prin. ex hoc tx. noto cum Imm. n. 2. hic exceptionis effectum qui quidem versatur in elidendo, id est debilitando,

N. 5.
quis sit exceptionis effectus.

in elidendo, id est debilitando, seu aniquilando mulieris petitionem. In quo sensu ponitur in .l. si unus. §. pactus ne peteret. de pact. exceptio n. non tam est actionis legitimae exclusio, sed versatur, ut dr in .l. 2. in prin. de except. in excludendo id, quod in intentionem deductum est, id est ut interpretatur Alc. in .l. quinque. n. 122. C. fin. reg. in excludendo si non vera actione, id quod illo actu extrinseco petitor neque intendit. In tou tx.: illum ab impetitione mulieris absoluas. pronuntiauit n. expresse iudex in causa matrimoniali.

N. 6.
Iudex non pronuntiauit virtualiter in except.

doc. Anc. hic n. 7. et in sim. affirmat Bosen. decis. 45. n. 3. Sic n. alias ex pacto ad ulteriora censetur super dilatoria pronuntiatum, ut doc. Castr. in .l. 1. n. 2. de ord. iudic. Iacobinus de S. Georgio in .l. de quare. 74. de iud. facit tx. secundum eius verum intellectum in c. ex lit. 67. de appellat. quae finit tex. litera ad laudem et gloriam omnipotentis et Beatae Mariae absque peccato originali concepti, et Diui Joseph. Cuius nomen a Baptismatis sacro Lauacro mihi Deo inditum est, atque in sortem obtigit, et fui sortitus.

De

Communis conclusio.

De except.e incidenti prius cognoscendum quam pronuntietur sententia diffinitiva super negotio principali. nec illo quidem modo necessaria est expressa pronuntiatio super incidenti. Contra quam quidem conclusionem oppono primo de textu in c. causam 16. de offic. deleg. in c. ex questione 10. de rest. spol. in c. porro. 3. de divin. in quo super except.e peremptoria consanguinitatis non cognoscit, sed prius pronuntiatur super negotio principali, sic autem prius cognoscit de exceptione consanguinitatis. Ergo contra iuris regulas.

N. 7. contra conclusionem quae impugnat.

Secundo de textu in l. qui prior. 2. a vulgare litera, de iud. in c. 2. ubi ac per hoc. q. 5. textu in l. 4. et. 5. titulo 10. part. 3. ubi dicit causam primo loco propositam prius fore terminandam, sed hic primo fuit proposita matrimonii vindicatio, quam consanguinitatis exceptio. Ergo prius erat terminanda contra id, quod asserit conclusio.

3. de textu in l. de qua re 74. de iud. in c. cum super. 4. de causa poss. et propriet. ubi dicit iudicem de re, quam cognoscit, teneri pronuntiare. sed hic iudex cognoscit, de except.e incidenti. Ergo tenetur super ea pronuntiare. Inde super except.e incidenti pronuntiatur in c. cum dilectus. 32. ubi non obstante. de elect. in c. cum Ioanes. 10. ubi de exsilio. de fid. instr. et prius, quam de principali pronuntiandum constat ex c. 2. ubi sed quoniam. q. 5. textu l. intra utile. 40. ubi in iusta appellatione pronuntiatam ff. de minor. l. liberi. 7. §. fin. ubi quasi pronuntiatum fuerit. ff. de lib. et posth. l. 3. §. 1. ubi et pronuntiatum fuerit. de procur. hic autem probatur contrarium, igitur minus verum.

Cuius non obstantibus tenenda est nostra conclusio, quae probatur auctoritate textus in l. 1. ubi notat Saliceto n. 1. C. de ord. iud. in l. 2. et §. C. textu in l. quoniam 6. C. ad l. Iul. de adult. in l. pres. 8. C. ad l. Fabia de plag. in l. 8. et fin. titulo 3. p. 3. ... quatenus sit prius cognoscendum de incidenti. Primo ut iudex cognoscat an vero debeat in principali eum absolvere, aut condemnare, et ... ne inconsulto superfluam litem eum implicet ... Secundo ut vitabitur litium cumulatio: quia si non ante, sed post quam principalem ageret, mora esset exceptioni, ut advertit Card. n. 9. Cuiac. con. 1. ... c. 12.

N. 8. defenditur auctoritate.

Rationibus.

3°. ne iudex quasi pallinodia[m] recantans primo pallore s[ente]n[ti]a[m] p[ro]ferat, statim p[ro] reo p[ro]nuntiet, quia p[er] ista except[ione]m, qua[m] Vulgus p[re]iudicialem appellat, deficit substantia iuris petiti. 4° quia ut dicit in l. fin. C. inagg. cau. veh. n. 2 necess. in l. 1. C. quo lic. vnic. sin. iud. &c: melius n[on] est ante t[em]p[u]s occurrere, qua[m] post vulneratam causam remedium quærere, quod circuitu d[icitu]r rescripto in clem. auditor. de rescript. Unde ordine cognoscendi prius de except[ion]e p[re]iudiciali est ordine naturale, firmant Innoc. in c. p[er]ut. de dolo, et com. natura n[am]. dictat ut ea, ex qua p[ro]cedit causatum, prius cognoscat. ¶ Quatenus aut[em] sit t[ame]n s[ente]n[ti]a p[ro]nuntiata super principali ea re p[ro]cedit. 1. q[ui]a s[ente]n[ti]a debet esse conformis libello ex l. ut fundum. commun. divid. 2° quia p[ro]nuntiatio super except[ion]e e[ss]et necessa in diffinit[ion]e causæ principalis, ut dixi s. n. 6. et sic quia sup[er]flua n[on] erat postulanda in c. cu[m] epi. q. 6 ad. dist. c. 2. de p[ro]bat.

Procius p[re]fata explicat omissis his, quæ D[octo]res et interp[re]tes de exceptione incidenti, et emergenti tradiderunt, observo, exceptione[m] quidem C qua communis recepta d[icitu]r Lanfero tit. de exceptionibus. 1. p. c. 3. n. 1. p[re]iudicialem vocat transmutari in p[re]iuditium,

q[uan]do exceptio transmutetur in p[re]iuditium.

q[uan]do iudex datus tenebat expedire ea, et in ea p[ro]nuntiare, antequa[m] de ca[usa] principali cognosceret, ne incommodo gravet[ur] qui[a] sit ante p[ro]nu[n]c[iatio]ne[m] æstimationem alteris iuditium sustinere loquatur in l. fundum. 1 C. in elegante l. fundi. 4. ad. ff. de exceptionib. p[re]script. et p[re]iud. Con. l. Preses. ad. C. ad l. Fabia de plagiariis docet Baldus in l. peremptorias n. 11. C. s[ente]n[ti]a resciendi n[on] posse, Cornasius lib. 2. miscellan. c. 7. Menardus lib. 1. de p[re]iuditiis c. 11. Nec discedit quidem Lexico Calvino V[erbo] lib. exceptio p[re]iuditii. observans exceptione[m] rei Suius rei opposita appellari ordinis quærti, seu p[re]postrationis s. ex qua observat. D. cu[m] Menoch. de arb. casu. 167. n. 28. interp[re]tat[or] hic D[octo]r n[oste]r cognosceat de except[ion]e consanguinitatis, quæ posita fuit in forma p[re]iuditii. licet[que] cum Alberdis videlicet d[e] natal[ibu]s in l. pen. ff. de natalibus actionib.

N. 10. interp[re]tat[or] tex[tus] noster.

Scdo

Secundo deduco rationem ad textum in c. ex=
hibita 19. de iud. ubi dicitur de exceptione excitionis opposita contra agen= et c. exhibita de iud.
tem ante omnia cognoscetur quia illa exceptio indicatur praeiudicialis in c. 1. de
excep. in 6. Unde quia iudex volebat ut ibi dicit, procedendo iuris ordi=
ne de except. et principali pariter incidere, appellatur ab eo, et iuste ex
regulis in c. omnis 3. in c. ad Romanam 2. q. 6. Dec. Alex. in additio=
nibus ad Bart. in l. si ante §. quocunque de neg. gest. 3° cum Cardinali
n. 9. Ciriaco cons. 1. Tertio deduco rationem ad textum in c. tua 3. 4. de testib. ubi N. 11. c. tua de test.
de exceptione illegitimationis opposita contra petentem hereditatem prius cog=
noscitur ut de praeiudiciali, cum probata except. deficiat substantia ite=
ris petiti. Quarto cum Ricardo tit. 1. de praeiud. c. 11. deduco rationem ad
textum in l. 1. §. 1. ff. fam. ercisc. ubi iudex familiae erciscundae ante et l. 1. §. 1. ff. fam. erciscundae.
omnia cognoscit de except. posita adversus petentem iudicium familiae erci=
scundae, quod coheres non sit addita ratione in dictis nisi non coheres sit, nequeat
iudicari quidquam ei oportet, nec adversarius ei condemnandus est, qua=
si dicat ante personam legitimationem non esse onere iudicii alius heredes gra=
vandum contra illud Amb. relatum a Ricardo s. c. 12. non n. praeiudicatur
praeiudicium, cui non est iudicium. Quinto cum Dec. Romano d. c. 6. deduco ra=
tionem ad textum in l. 1. C. de ord. iud. ubi contra heredem institutum peten= N. 12. interpretatur l. 1. C. de ord. iud.
tem hereditatem ex testamento opposita exceptio, qua contendit agnatum posthumi
ruptum testamentum, prius discutienda est, quia praeiudicialis, cuius natura est ut
ea minime iudicata rursus alteri liti exitus imponi non possit in l. pen.
de novat. add. in l. fin. si libertus ingen. esse dicat. Dec. Ricar.
tit. 1. praeiud. c. 18. accedit Ricardus d. c. 12. nec discedit Rota Ro=
mana decis. 216. n. 3. tit. 1. p. 3. dum firmant exceptionem nulli=
tatis non esse praeiudicialem cum per eam non retardetur executio. Ex eadem et per l. pen. de lib. ho=
ratione primo cum Bergolsen. d. praeiudiciales int. decal. interpretor textum in l. mine exhibendo.
pen. de lib. exhib. ut dicamus in eo teneri de questione praeiudiciali, prius l. pen. de lib. exhibend.
cognoscendum, an filius sit in patris potestate an non.

Secundo cum Corrasio
d. c. 9. n. 3. interpretor textum in l. siquis libertatem. ff. de pet. her. ut dica= l. siqs libertatem de pet. hered.
mus questionem de inofficioso praepositam questioni libertatis, quia praeiudicialem

le.

4 — 9°

3. cu Rouerto d. c. 15. interp.
l. imperatores. 3o. ff. de rebus auct. iud. poss. et l. 4. ff. de priuileg.
cred. Ut in ea prius, qua de rei vindicat. agat de certificat. parent
uis, quia quaestio praeiudicialis e. Exceptio aute praeiudicialis proponebat cora iur dicente, sed cora iudice dato in l. 1. §. 1. ff. fam. e. cis. in d. l. imperatores adiecta; et frustra principe desiderare rei
de venditione. attendit Ricardus d. tto. 1. c. 15. de ea tn fiebat mentio in iudicentis formula. l. 2. §. 1. vs. si in eare. in l. Ad. mutu.
vs. si in eare. de dol. except. et hoc significat. l. pen. C. de pat. pot.
vs. praeiudiciu edito p patro pposito. in Extra in formulis cessan
tibus, etsi nulla de ea tn delegat. fiat mentio. pponit. in d. c. et
sibi. Autem post litem ctestatam in negotio principali eo suspenso
donec de except. cognoscat. xa. pcm n. et in l. I. C. de ord. iud. in
cuius pposito obseruat Hotomanus d. c. 6. Unde lite ctestata
super repetit. beneficii, cognoscit de except., an n sponte benefi
ciu renuntiauit in c. super hoc. 9. de renunt. qd intellige, qdo ppo
nit exceptio in vim peremptoriae, ut hic, et in exemplis praeiudi
in d. §. praeiudiciales. na si pponat in vim dillatoriae ea e p
ponenda, et pbanda ante litem ctestatam in l. qm. 2 b. C. de L.
tut. de adult. Inde exceptione exclusionis, quia dillatoria, debe
re opponi ante litem ctestatam dixerunt Paris. 9. vitio. 9 c. n. 44.
tmo. 1. decissio Genuensis 7 d. n. 11. exo, qdo exceptio accidentaliter
pponat ut praeiudiciu, mutat natura sua in l. qui hec. de tutel. et si
si sit dillatoria debet opponi ante litem ctestatam l. ita. de pcur. l. 9. lic3. p3.
e. Si peremptoria in quacunq. parte iudicii in l. peremptorias. C. sntia
rescindi n pos. An aute pnuntiandu sit super except. quaestio e. in
qua pro parte affirmatiua faciunt iura adducta a s. n. 7. oppasit. 3. Prop.
vo negatiua facit hic n transferendo cu Baldo h. n. 1. Aliud cognoscere
ad exceptionem, aliud diffinire ad causa principale, et iura adducta
in affirmatione n e coclusionis s. n. 8. I.

In qua quaestione reiecto Rouerto
d. tto. 1. c. 12. cu Henriquez Bouerio singulari, libro, incidens. n. 9.

Pretiano

N. 3.
l. imperatores. de priu. cred. interpretat.

N. 4.
cognoscit de except. pposita in vim peremptoriae post litem ctestatam, in vim dillatoriae ante ctestationem.

quaestio, an super except. sit pnuntiandu.

Ratiano tit. de plat. c. 70. n. 72. et Menoch. lib. 1. de arb. q. 49. distinguens exceptiones, quia quedam sunt incidentes, quedam emergentes. Incidentes sunt peremptorie, que orte ante litem contestatam respiciunt merita cause, et excludunt actionem, cuius generis est exceptio rei iudicate, solutionis, transactionis, prescriptionis, sanguinitatis, et similium. Emergentes sunt, que emergunt, seu apparent in lite ipsa orte ex circumstantiis ad retardandum processum. Huiusmodi est exceptio iudicis recusationis, inceptitudinis libelli, aliquando anteriora litis. Vtr exceptio incompetentie, excomunicationis, ut not. Bald. in pro. pratice Ferrariensis in forma excipiendi positiones, glossam ibi, petens. n. 2. Lanzerius. n. 4. distinctionem communis cum gloss. magna ibi, Zino in l. 1. C. de ord. iud. Speculatore tit. de except. §. Dictos. vers. hoc quoque. Imm. et Butr. n. 6. Bellam. n. 10. Panorm. n. 11. Ancarr. et Anand. n. fin. ibi Assinio in praxi §. 10. c. 2. n. 3. Gregorio glossa fin. in l. 11. tit. 3. p. 3. iudicem non teneri pronuntiare super incidentibus, secundum eum ibi. Dec. Menoch. consilio 367. n. 3. teneri tamen super emergentibus, in l. d. procedente. C. de dillat. in l. 2. C. h. tit. quam Dicit ibi in d. l. 11. p. 3.

N. 19.
que sint exceptiones incidentes, et que emergentes ex Menoch.

Potest tamen et melius distingui cum Valesines lib. 1. controvers. c. 43. Aut exceptio respicit merita cause, et tunc sufficit super principali pronuntiare, ut ibi. Aut opponitur ad impediendum processum, ne ultra iudex procedat, et tunc super exceptione pronuntiat. l. d. procedente iuncta gloss. C. dillat. Que distinctio, quatenus docet non esse pronuntiandum super incidenti, probat ex rationibus adductis n. Quod pronuntiandum super emergenti, probat. 1.° quia emergens opponatur processui non potest iudex procedere ad ulteriora, donec sit sublatum huiusmodi impedimentum. 2. quia exceptio emergens sit omnino distincta a causa principali, ex pronuntiatione in principali non amouebitur. l. naturaliter. 12. §. nihil commune l. permisceri de acq. pos. ab Ang. n. quia pronuntiatio non operatur ultra intentionem. l. non ois. si cert. petat. Ex his que observat Primo interpretatur textum in d. c. exhibita. Vt in eo iudex pronuntiet super exceptione quia erat exceptio excomunicationis, et sic emergens secundum dicta s. n. 19. opponebatque ad impediendum processum.

N. 20.
Quando sit pronuntiandum super exceptione.

N. 17.
c. exhibita. de iudi.

Secundo interpretatur textum in c. 2. vers. interloquendo pronuntiamus. quod est tit. ubi fuit pronunciatum super excep=

et c. 2. ... explicant.

tione spoliationis fuit opposita non in modum incidentis, tanquam peremptoria, sed in modum emergentis ad retardandum, ut constat ex eo, quod sibi prius restitui, quam petitionibus eius respondere, et super ipsa pronuntiatur.

N. 18. l. 3. §. 1. de praevaricatoribus explicat.

3. interpretor tertio in l. 3. §. 1. ff. de praevaricator. advertens prima cum Ursanio tit. 4. selectar. c. 7. §. l. in primo, quod ... restituit ... reus, post quem de praevaricat. in 2. non ante reus restituit, quam ... de non praevaricat. accusatoris, et super ea pronuntiata fuerit, ... cum Baldo n. 2. Bellam. n. 4. ... Farinac. d. c. 4. 3. cons. 2. ... opposita fuisse exceptione ... absolutoriae in vim emergentis ad impediendum processum, et ... interpretatione ... tertio in c. 1. de lit. contest. ... 6. et sic super ea pronuntiatur. Ut doc. Covarr. d. ... c. 12. illa nulla ... definit causae principalis. eodemque sensu declarant Ioan. And. n. 7. et Baldus n. 2. ... Fach. d. cons. 2. tertio in l. intra utile. §. 9. de minor. Ubi pronuntiat super aetate, quia exceptio maioris aetatis opposita fuit ad impediendum processum restitutionis in vim emergentis. ... interpretatio displicet. quia exceptio maioris aetatis, ut not. Cuiac. in d. l. intra utile. Covarr. d. c. 12. non est emergens, sed incidens. eaque merito non est peremptoria respiciens merita causae, cum excludat restitutionem. Unde ad eius explicationem recentiores cum Patiano l. n. 71. Menoch. de arb. casu. 1. 6 7. n. 14. Iulio Patio

N. 19. l. intra utile. de minor. explanatio. anthynomiarum.

Finantiospanon cent. 3. q. 7. existimant ... iudici pronuntiandi super incidenti licentiam concedi, non vero astringi necessitate. Falso tamen, quia ut ex l. 1. C. de ord. iud. deducit ratio Patiani, ... iudex non potest super incidenti pronuntiare. Credo tamen cum Covarruvias ... pronuntiationem requisitam, quia debet ad excludendam restitutionem constare tam de minori aetate, quam de laesione in l. ... minor. 24. §. non semper. de minori. ... Caldas Pereyra in repetit. l. si curatorem. ... facilitate. n. 1. in eodem sensu ... Bar. n. 10. Bald. n. 9. in l. 1. C. de ord. iud. et in locis proxime citatis Menoch. n. 4. Fach. cons. 2.

N. 20. l. liberi. §. fin. de lib. ca. intellectus.

interpretant tertio in l. liberi. 7. §. fin. de lib. ca. ut procedat in quaestione

quest.ne, seu except.e emergenti cum requirat ipsius pronuntiatio s. n. 16. Sed vincit. quia incidens orit. ante motam litem emergens autem orit. post motam litem ex circumstantiis passus, ut videtur s. n. 19. Sed defensio intenta a proclamante libertatem dicendo, se in eius possessione esse, erat ex ea orta ante litem, quo potius applicanda erat exceptioni incidenti, quam emergenti. Et sic illa incidentem firmant contra Vbo pronuntiatum in d. § fin. et Carl. 5. n. 2. Verum dicendo exceptione, de qua in d. § fin. respicere ordinem iudicii ad cognoscendum ex possessione servitutis et libertatis, quis alterius partis personam sustineat, ex ad. d. in Dedicius tit. n. 8. ideo super illa pronuntiandum est; sicut fit, quando inter duos orta de dominio questio, dubitatur quis possideat in l. 1. § sed si inter ff. uti possidetis. iuncta gl.a Gotho. eritque eius effectus maximus, cum altera non proponte seu absolvat in § retinendae vos. omnium. inst. de interdictis. Vtilitatem autem praecedentis resolutionis ad oculum ostendit Menoch. s. n. 4. tum cum Azone etiam firmat in controversiis ac articulis, an dilatio danda sit, an procurator sit idoneus, an libellus sit ineptus, an aliquis testimonium dicere valeat. quae natura sua tendit ad removendum et non respicit primario meritum causae, iudicem pronuntiare debere statuit. Si vero sit controversia, quia obiicitur exceptio transactionis, pacti de non petendo, iuramenti, quia natura sua non tendit ad removendum, sed ad merita causae, et litis iustitiam, sufficit super principali pronuntiare, ut hic, probat Bouerius singulari Vbo incidens. n. 2. quia ex illa pronuntiatio satis apparebit, an obstet exceptio, et sic est super except.e saltem tacite pronuntiatum, quod sufficit, ut doc. Bertran. s. n. 81. Vall. in praxi fit. 1. tpe. 7. n. 4. namque criminalis ea supervenit, tamquam incidens diuidit. Veluti si petita debitum ex instrumento, et allegetur falsum, iudex pronuntiando, quod obligatus in instrumento soluat, utramque causam diffinit expresse civilem, et tacite criminalem, scilicet non esse falsum, doc. Hieronim. de Laurentiis decis.a Rotae 20. n. 4. probant Lancelotus de attentatis parte 2. c. 4. limitat.e 3. n. 22. deducens ex l. fin. C. de ord. iudiciorum.

Vtilitas in praxi.

snia lata in iudicio criminali parere exceptione in iudicio civili, et qd in articulo remonstrativo sufficit tacita pronuntiata cellebra ex eo, qd iudex cognit causa nō obstante except. vt decessit in c. ex pte de appellat. Doc. Iacobinus de Sancto Georgio in l. de quare. n. 4. de iud. Orostius in l. 1. n. 24. ff. si quis in ius voc. nō ierit. Tiraquellus post leges connubiales gla. 7. n. 91. Franc. de appellat. q. 12. Cardin. Petrus Gretio q. 1. n. 6. Menochius in repetit. c. quae de pact. n. 161. Falcon. 1. cons. 299. accedo, quidquid reclamet Bouert. d. c. 12. motus ex d. l. de quare. nam hic facto ipso pronuntiat iudex, vt populus statuit in l. de quibus. de legib. quod summe notandum est. Ancarr. ti. n. 6. dedicente ex hoc nōo iudice a lege cognoscere de eo, super quo nō pronuntiat. limitata ti regula d. l. de quare ad accidentem cum Baldo recepto à Romano singulari q. snia superveniente posse fieri s. scriptam cum fiat tacite, et colligat coniectura, ex argumento quando. Vt * à bietadi in l. 2. C. de iud. dele. Elegue sic obstat tex in c. cum dilectus. 22. in fine, tex. à Metropolitano fuerit iudicatum de elect. vbi apparet ex pte pronuntiatum super incidenti respiciente merita causae 4. etiam defectus, nam dicit cum Cardinalem n. 2. ad finem Henriq. n. 3. tit. referri pronuntiatum ab Archiepiscopo, h quod pronuntiare teneat, vt docet Boerius. 1. n. 4. in appellationes tā instantia pronuntiat super except. incidente in c. cum Ioanes 10. Vs. de militib. de fide instr. vbi Host. gla. vbo, pronuntiavimus, fieri pro iudicis honore à quo, cuius snia revocat ex nova allegat. scil. quia verba erat ditionalis, vt doc. Pan. tb. n. 19. Cardinalis hic n. 2. ad fine.

*hereditatis aditio.

N. 21. c. cum dilectus. de electione intellectus.

Et ideo iudex nō debeat exprimere causam in snia tex. c. sicut. 16. Vs. cum autem de re iud. tenet tm ille exprimere in ca appellationis, qdo snia inferioris ex novis allegationib. * revocat, vt doc. gla. tibo, exprimat in d. c. et est recepta à Panormitano tb. n. 2. et Ferllono. 1. 3. firmat omnium et in praxi servari Flaccatra 1. q. 11. n. 112. poterit tn pars à iudice tacite rescante exceptione pro pcessum ad superiora appellare, cum ille actus teneat gravamen irreparabile

N. 22. *revocatis qdo iudex teneat exprimere causam in snia.

rabile

rabile, vt docent Ang. in l. arbitro. n. 6. qui sat. dar. cog. Patta=
nus d. c. q. n. 41. et 42. probat Garti. de nobilitate q.ta 1. n.
29. docens quod iudices Ecclesiasticos utendo recursu ad Regia tribu=
nalia per viam violentiae. In casu hoc, quo ponat exceptio incompe=
tentiae, iudex tenet pronuntiare, et si procedat ad ulteriora non facta
pronuntiat. super illo art.o, processus erit nullus, vt resoluit Patta=
nus d. c. q. n. 23. tenet etiam iudex pronuntiare super except.e li=
tis finitae, quod opponit ad impediendum processum in vim dillatoriae, vt do=
cet Bouerius d.a n. 3. Circa autem in foro seculari simul procedendum
est super except.e emergenti et cum principali ex l. 10. tit. 3. p. 3.
deducit Trez. in l. 2. q.ta magna in medio, et in l. 9. glos. tit.
10. p. 3. et l. 1. et 9. tit. 4. n. oppl. deducit Azeu. n. 33. 6. Paz in
praxi tom. 1. p. 1. tpe 7. n. 4. et 9. et cum his intelligo id procede=
re in exceptionibus requirentibus altiorem quidem indaginem, de qua
de qua loqr. d. l. 10. Vt indicant verba eius. que no se deua el Juz=
gador detener por ellas de ir adelante por el pleito principal.
Secus vero erit, quod opponens offert se incontinenti probaturum, quia
tunc impedit litis ingressum, ne partes inanibus expensis molestentur, vt docent Fellin. in c. exceptio n. 36. de except. et Azeu.
n. 33. inde est illud receptum in Regiis auentiis, vt indistincte pro=
posita except.e litis pendentis impediente in vim dillatoriae, et pe=
tita super illa pronuntiat.e, fiat prouisio vt pars illa oppo=
nens lite stetit reservata except.e in illud tpus, quo negotium
principale decidendum est. intelligit Mol. d. c. 9. n. 41. procedere
in exceptionibus requirentibus altiorem indaginem, non vero de alijs.
Vt de notoria, et quae constat ex instrum.to secundum Panorm. in c.
super literis, n. 10. de rescript. Bouerius et Suarez in l.
post rem iudicatam in declarat.e l. regni 3. sed praecedentem n.
91. quia in generali exceptione exclus.e non excludunt, quae
in continenti probari possunt ex gl.a in c. cum contingat de bo, ni=
sit. de rescript. et in c. sollicitatam vbo, sine de iuuentea
vest. Ottio in c. ex parte el segundo n. 9. de off. et iud. del.

N. 23.
iudex tenet pronuntia=
re super except.e incom=
petentiae.

N. 24.
l. 1. tit. 21. p.ta 4. noue
compilat. interpretatio.

Inde stante l. 4. tit. 2. p.ta 3. ordin. Sodra l. 1. tit. 21. p.ta 4. nou. compil. Vltra exceptiones ibi positas aliae legitimae adducuntur ad executionem instrumenti quarentigii impediendam, si modo incontinenti) i. dentro de los diez dias de la execucion) probentur, doc. Greg. in l. 20. vbo, hasta diez dias, tit. 24. p.ta 5. et in similibus probant Aldericus Guar. s. n. 30. Aviles in c. 40. praetor. vbo, execucion, n. 62. Adde queras, quae exceptiones in nostra materia dicantur requirere altiorem indaginem, respondet Aceu. d. n. 33 esse illas, de quibus intra q dies datos ad probandum, constare non potest; que istas intra terminum legitimum non dicitur esse altiorem indaginem, et sic admittitur.

N. 25.
l. 9. tit. 10. p. 3.
explicat.

Neque his obstat l. 9. tit. 10. p.ta 3. vbo prius de exceptione cognoscere debet. Greg. n. in casu speciali, scilicet quod reus exceptione excludit actorem dicens, quod iste actor non potest litigare, nec potest litigare, quia est seruus proprius; quia ipse est spoliatus, et ante restitutionem non potest conueniri. His n. casibus prius cognoscit et pronuntiat de exceptione, quam de negotio principali, nec aliquo a iuris regulas indebite molestet.

N. 26.
c. ex conquestione de
rest. spol. explicat.

Cui sic obstitui, vt non obstet prima ratio dubitandi, obseruo, sic cognoscere de consanguinitatis exceptione ante diffinitionem causae principalis, quia mulier intentauit petitorium. At in d. c. ex conquestione ut alibi adductis prius pronuntiat super restitutione, quam cognoscat de quaestione consanguinitatis, quia mulier erat spoliata, et intentauerat interdictum recuperandae, petendo ante omnia virum sibi restitui, et sic restituit ante omnia. Quae interpretatio colligitur ex c. literas 13. §. nos autem de rest. spol. doc. Glossa vbo, restitui, Anania n. 1. Dan. notab. 2. Aricar. n. 7. in d. c. ex conquestione Bellamera in c. in literis n. 34. de rest. spol. Ripa tit. §. nihil omnino n. 93. Menoch. de recup. rem. 1. n. 214. Ipsa possessorium iudicium in se est priuilegiatum, quod non tenetur spoliatus respondere, donec restituatur in c. 2. Muss. sed qm. in c. fin. 5. tit. in c. in literis 9. de rest. spol. tradunt Anton. Gabriel tit.

q. tit. 1. de rest. spol. & lect. 1. Farin. tit. 2. diuers. c. q. Sanch. tit. 1. de matr. Disp. 12. n. 14. Tescatia desponsal. q. 17. limitat. 6. memb. 2. & n. 129. Titebeniq in l. 1. C. de dillat.

Neque obstat quod per exceptione spolii non debeat concedi restitutio in d. c. ex quest= tione ... in d. c. 2. vers. Verum spoliat. quia ... illud verum est quod spolium opponit per viam exceptionis, sed in d. c. ex quest. agebat agebat de spolio per viam actionis, quia ante quam vir intentaret questionem consanguinitatis coram iudice, dicti ... mulier coram ordinario iudice petebat restitutionem viri sui, et postea coram delegatis. Unde prius debebat tractari de spolio, quia ... causa principaliter, maxime quod petitorium suspendit in l. si de vi. de iud. in c. pastoralis. q. de ca. poss. et propriet. et quasi non suspenderet petitorium, esset prius tractanda causa spolii, saltem in ordine ... ex reg. l. qui prior. de iud.

Nec etiam obstat tex. in d. c. literas ... vbi propter consanguinitatem denegatur mulieri restitutio sed ... negari restitutione ... carnalis ... ad euitandum peccatum incesti, quia statim incontinenti ... obtulit exceptionem super impedimento consanguinitatis ... tiones, ut decent. ... n. 23. ... n. 90. Anton. Mathaeus n. 95. in d. §. ... 1. n. 101. tit. 1. ... d. l. ... vers. q. Sed in d. c. ex quest. non probabat ... consanguinitatis, et sic ... concedit restitutio. N. 27. tex in c. literas. de rest. spol. explicat.

Neque tunc obstat tex. in c. porro 3. de diuort. ex quo deducunt interpretes concedendam esse restitutionem in causa matrimoniali, ... consanguinitas sit notoria, quia ... non ... consanguinitate fuisse notoria, sed quod maritus non debuit propria auctoritate expellere uxorem, ... consanguinitas esset notoria, quia expulsio mulieris poena est, et poena non potest imponi, nisi iudicis auctoritate in c. ... §. ... N. 28. tex in c. porro 3. de diuort. intellectus.

33. q. 2. C. mulier n. per capelli propria auctoritate. Unguo interpretat. textum in c. 2. ut lite pend. Ut [illegible] n. sit suspendendum carnale commercium, pp accusatione matrimonii super consanguinitate ante probatam accusatam, quae n. obstabat statim de dicto impedimento, ut docent Barbos. [illegible] q. n. 3. Volum. 7. Navarro. in c. si quis autem n. 127. de pen. dist. 7. Ut ex sedo n. obstet in

N. 29.
l. qui prior. de iud. explicat.

d. l. qui prior. promittens cum Lexico, Viscardio, et Calvino proprie verbum appellare, relatum ad iudicium, significare, urgere in l. fideiussor 17. §. fin. ff. appellatur reus. de fid. iud. Quo in sensu dixit Mart. lib. 7. epigrammate 91. Appellat rigida tristis me voce Secundus. Observo cum Forcatulo in Necyomantia in dialogo 98. n. 6. illa verba: qui prius appellat: significare casum, quo duo creditores dicant illum, qui prior in ius vocavit, et litem instituit, prius audiri debendo, si modo lites et actiones eque principales sint, in aut. et exceptor. C. de [illegible] et interl. Actionem autem n. procedit cum una causa proponitur per viam actionis, alia per viam exceptionis praeiudicialis. nam tunc cognoscit prius de except., cum impedimentum [illegible] debeat prius tolli, ut in c. [illegible] in c. 2. huius tit. in d. l. liberis §. fin. in l. 10. tit. 10. p. 3. doc. Bouer. in singulari verbo incidens n. 7. et in hoc casu cumulatione n. admitti dixit Cagitz. decis. 209. n. 4. Quam observationem adnotare soleo ad interpretationem textus in c. [illegible] 2. q. 5. [illegible] tit. qui prius tractat de [illegible] legitimationis, quam p[illegible] [illegible] ad successionem.

N. 30.
l. aequare de iud. explicat.

Ut n. obstet ex 3. textus in d. l. aequare. observo ex dictis s. n. 20. super exceptione [illegible] saltim pronuntiari [illegible]. cum ea pronuntiat in ca principali, potest de effectu exceptionis. Ut n. obstet textus in c. cum dilectus. de elect. in c. cum Joannes. de fide instr. vide dicta s. n. 21. Ut n. obstet textus in d. l. intra utile vide dicta s. n. 19. textus in d. l. liberis §. fin. vide dicta s. n. 20. textus in d. l. 3. §. 1. vide dicta s. n. 17. quo finem textus ad laudem et gloriam omnipotentis et Beatae Mariae absque peccato originali conceptae, et Beati Ioseph. cuius nomen fui sortitus a Baptysmatis fonte.

Ad textum celebrem segr. elegans interpretatio ad txm. in c. 7. de. tto.

Textus iste sumptus ex est Innoc. 3. in oibus collectoribus. et tn discrimen, adque sit missa epistola, na, in Urbiario constitutionum posito ad calcem operum Innoc. 3. et in nro epigraphe ad Narmariense Episcopum dicit missa. qui locus ignorat. n extat. n. in [illegible] omnium Ecclesiarum posito ad calcem praxis Rebuffi in 3.a collect.e decretalium tto. 2. tto 4. c. Unico. dicit, Marinense Epo missa. est n. Maring Ungriae Urbs in extravonie, in qua sinodum habitam firmat Paulus Diaconus tto. 8. historie longobardorum. dicta hodie in thesauro geographico Orterii, Martiano, iuris canonici emendato in corpore iussu Gregorii 13. Parisiis excusso an. 1607. dicit in margine. missa ad Epum Padicensem. Italiam n. a Italia [illegible] distinguebat fluuius, Rubicon, hodie distinguit Varus. vt observat Phillipus Vertellius tto. c. Quitanon. [illegible] id deducens ex [illegible] Lucani, qui sic emendat. finis et Italiae emoto milite Varus.

Ex quo si interroges quomodo hic Laici fuerunt ab Abbate coram Epo vocati contra regulam tx. in c. experientie. 16. in c. si quisqua. 16. 11. q. 1. Perum Hostiensis, et Ioan. Andr. n. 8. Card. opposit. 1. [illegible] hos Laicos fuisse temporaliter Ecclesiae subiectos. idque merito. quia Italia temporaliter subiecta ex Constantini donat.e in c. Constantinus. 13. 96. distinct.e [illegible] tx. ibi: de nobilibus viris Dnis de Artone. Nullus hic oppositus n fuit incertus res=

N. 1.
epigraphe rectificat, et eos tns explicat.

Verosimilium.
in vulgatis codicibus male legit, Limite.

Paraphrasis Grassii.
N. 2.

decissio nrā supplet ex integra.

pectu personarum, contra quas proponebatur. Nam in d. c. Vnico secunda collectionis dicitur, quaerens se de nobilibus viris .... fratre Thomas, et filio Dnis de Antone. quae omissa in nro textu, quia non erat dubium hoc et sic necessario debemus ponere ita solemniter, et iuris praecepta interuenisse tam in l. Gallus §. in omnibus de lib. et posth. vt hic notarunt Host. n. .. Ioan. And. n. 2. Panormitanus n. 47. In textu: in praedis animalium et aliis damnificare dictum Cenobium praesumpserunt. Nec dicas libellum incertum ex parte rei, quia generaliter petebantur, cum in dicto breuiario et in d. c. Vnico tertiae collectionis dicatur: in praedis animalium, segetum, combustionibus, captionibus, hominum homicidiis perpetratis, et damnis aliis vsque ad 90. libras Lucenses. constat libellum fuisse certum, imo specificum, cum damni quantitas reducta sit ad monetam currentem, seu libram numeralem, de qua agit Gomerus Budeus lib. 1. de monetis c. 12. n. 11. Sustinetur tamen libellus generalis, et incertus contra regula text. in c. 2. et 3. de libelli oblat. in l. si tantum. 6. ff. de rei vind. in l. praetor. 7. §. quod autem de iniur. in l. 40. lib. 1. p. 6. I. virtute clausulae in eo insertae, de qua iustitia fieri postulabat, cum n. ea clausula omne remedium competens videatur intentatum, vt docet Iason in §. omnium n. 149. inst. de actionibus. Maranta ... de recuperanda in praediis n. 16. Vt actus sustineatur meliori modo, quo potest contra ea, quae resoluit Marta de clausulis 1. parte clausula 81. n. 4. sicque saluatur sicque saluat praepositum libellum quantumcunque ineptum, vt resoluunt Alex. ... 121. a n. 2. ... 1. Maranta in speculo 6. parte membro 2. n. 19. Assinius in praxi §. 4. c. 4. n. 6. Guido Papa decis. 263. et ibi plura in additionibus, etsi deficiat defectum conclusionis, vt doc. Aymo. responso 1. n. 10. Tiraquell. lib. 1. de ... c. 90 n. 26. tamen iudex iudicare super obiectis narratis. tamen sit concessum in vno art. vt doc. Alex. Trentacinq. lib. 2 var. tit. de probat. Consilium in resolutione 8. n. 3. resolut. 8. n. 3. Secundo quia non fuit a praeposita exceptio in l. fin. C. de annali except. Vbi gl. ta. 1. in fine annotauit. in c. Abbate de verb. sig. lib. 6. doc. Ioan. Andr. n. 8. Panorm. n. 50. Baldus n. 9. Butrius n. 7. Ancarranus n. 17. ... n. 10. Iason in d. §. omnium n. 129. Crostius in l. 1. n. 34. ff. de edendo. probat in ea ciuilit ...

*vnico.

Vbi a integra.

de virtute clausulae, petens iustitiam exhiberi.

be

Legans Bartol. tit. nullitatu. ex defectu pces. n. 26. In iudicio sommario, pt tradit Scaccia l. d. c. 90. n. 19. et in hoc casu Innocentii admitto sniam ti. n. 1. dicentis sic admisse fuisse libellu generale, qd in praxi seruare, quidquid sciu teneant Vaccohius tit. 6. declarat. 9. n. 12. Assinius de executionib. §. 3. cap. 229. n. 4. Obrectus de excipiendis libell. c. 11. n. 99. Si tn pars opponeret exceptione ad libellu tenet iudex ea admittere, et si ea non admittat pot ab eo appellari vt doc. Franceus in c. significantibus n. 3. de appell. Guido Papa decis. 79. n. 3. Scaccia de appellation. q. 17. lim. 47. membr. 1. n. 90. Hodie aute pot iudex ex officio libellu generale repellere in. l. 11. tit. 1. tit. 3. ordinam. quae hodie e l. 4. tit. 2. lib. 4. noue copil. doc. Auendano responso. 1. n. 19. Matyenco in dialogo relatoris 3. p. c. 43. n. 3. ne iudiciu reddat illusoriu, et in manibus vexent laboribus, et expensis, vt docet Auendo. d. l. 4. n. 19. limitans. n. 16. casu, quo ex libello generali colligeret certu, super quod posset pnuntiari snia, qd et tenuit Obrectus in. l. 1. n. 9. ad fine ff. de offic. assessoru. In txu b: citra litis cotestatione. Sic hēt originale, et integra, quae veriore litera censent ibi Hostiens., Baldus, Cardin., Butrius et Immolain. 4. eu quae sent sensu. opposita exceptio fuit opposita a nobilib. ptestantib. se p talem exceptione n intendere litem contestare, docent Host. n. 9. Ioann. And. n. 13. ti. dictio. n. citra, n ibi e exceptiua ti, vt solet in locis adductis a Loredo singulari. 43. n. 1. Brisonio lib. 3. de verbor. sig. quae priuatiua habens vim negationis in l. transigere, vbi notat Alciat. n. 72. C. de transact. Pendebant n nobiles n ad opellendo, respondere Abbati, donec sibi fieret restitutio in. c. fin. sicuti ibi tradunt Menoch. de recup. remed. 1. a. n. 219. Lanserus de exceptionib. part. 3. c. 24. n. 6. et sic ptestat declarabant se n hēre aium litem contestandi. qd posteriori seculo nulla ptestat facta intelligit in c. 2. de lit. cotest. lib. 6. not. Anchar. ti. n. 1. In aliis aut codicib. legitur ca litis cotestatione, vt doc. ti. Panorm. n. 12. Immola... Butrius.

N. 3.
qdo iudex ex officio libellu repellit.

N. 4.
excipiens litem n cotestat in praesenti.

De significat dictio nis, citra.

De significat.° dictionis, circa

Butrius. n. 13. Bellam. n. 16. deducentes exceptione spolii op-
poni posse ante litem contestatam, et incontinenti post ipsam. dictio n. circa si-
gnificat propriè: x. in. l. 1. §. interveniebant. de offic. praefecti vig. l. qui
cum maior. 14. §. si patris. ff. de bon. lib. doc. Tenedo. sigul. 4. n. 8.
et huius conclusionis non deducit ex. l. lecta. §. decebam. de rebus credit.

N. 5.
Laici pp. sacrilegium ac Ecclesiastico puniri possunt.

In tertio fuit ex adverso responsum quod laici neglecta except.° declinatoriae
conventi coram Epo responderunt, et quia ut observavi s.a n. 1. erant temporaliter
Epo subiecti, et quia ut observavi s.a n. 1. et ut doc. Cardin. 5. 2. oppo-
sit. erant rerum Ecclesiasticarum invasores, et sic sacrilegi. in c. quicumque
4. c. fidia. q. in c. de Vin. 17. 12. q. 2. ac proinde potuerant ab Ec-
clesiastico conveniri c. conquestus. 26. de foro compet. in. l. 6. tit. 1. p.
resolvunt Cobb. lib. 3. var. c. 8. n. 1. Dido. ego. Marta de iurisd. 2. p.
c. 11. n. 20. Farinatius in praxi q. 8. n. 182. et q. 172. n. 31.

N. 6.
quare conveniat monasterium.

In tertio: ipsius dolum hoc intellectu contra platim
dictum est. id n. solum non sufficeret ad conveniendum monasterium in lib. 6.
reg.ª delictum: sumpta ex c. Epo 7. 16. q. 7. convenit autem monasterium
quia ex praesumpt.e c. quoniam. 7. et tit. de praesumpt. habuit scientiam spo-
liationis factae per Abbatem, et sic tenetur remedio possessorio c. saepe
ibi. de restit. spol. ut doc. Immola. tit. n. 10. Si autem suffulti fuissent

et quo modo monachi suffulti bona fide convenirent.

[illegible] de bona fide, convenirent remedio. [illegible] in c. redintegranda
1. et 2. 3. q. 1. ut doc. Menoch. de recup. remedio. 16. n. 10. observas
ea remedio conveniri Fredericus in c. quia [illegible] 11. de elect. etsi dicat
aliquos [illegible] nobiles ab Abbate fuisse conventos de crimine, ut con-
stat ex prio [illegible] quod manu armata, et cum exercitu. et sic non pos-
se accusatorem remanere in. l. fin. C. de ord. iud. in c. prius. 4. 11.
q. [illegible], potuisse quia non fuerunt conventi criminaliter, ut pu-
nirent, sed tamen civiliter, ut recuperarent damna, ut constat ex [illegible]
tertio, et magis ea integra. doc. [illegible] Ubo, in modum exceptionis,
Panorm. n. 17. Immola. n. 20.

N. 7.
spoliati non fuerunt confessi defectum etc.

In tertio: quod pars adversa nullatenus denegabat. haec fuit allegatio [illegible] notorium. nam si fuis-
set confessio, cessaret notorium [illegible] defectum in c. vestrae. 7. in. 2. [illegible]

B.

d. in c. fin. de cohab. clericor. et si obstaret nobilib. agenti=
bus interdicto recuperandae in c. statuimus §. in c. gm. 10. de filiis
presbyter. in c. significasti 4. de divort. in c. 2. de rest. spol. lib. 6.

In textu: qui prior appellat &c. Romanus lex. 1. n. 9.
de iud. 2a. nunc litera allegavit admictitas petitiones, et significat, qui prius ploravit adiuditur. Ut interpretant. Abb. antiquus
n. 4. Ioan. And. n. 12. et iste vs quaterus dicit una causa post
alia tractanda, non repugnat vs. quanquam immediate sequenti. quae dicit ambas quaestiones una mea terminandas. quia ut
docet Panorm. n. 13. Card. n. 2. vs. nota dicta. Bellam. n. 12.
ille vs procedit, quando pro reu proponit seda inventio post litem contestatam in prima. quo casu non est simultaneus processus, ut dixit Folerius
in additionib. ad Speculum Marantae. 4. p. dist. 6. iudiciorum n.
6. At vs. quanquam: procedit, quando seda inventio proponit pro reu statim
post oblatum libellum alteris in modum reconventionis tunc n. est simultaneus processus, et utraque causa debet eadem una terminari. Inde dicitur fieri in c. ex inquest. 10. de rest. spol. ante ingressum causae
ingressum in clem. saepe. §. verum. de V. S. in exordio vs. dnos
ubi glo. in aute. et sequitur una adnotavit glo. ... et Domin.
et interl. doc. Abb. n. 3. Bellamera n. 18. Ancarr. et Pan. n.
12. Soccinus n. 17. Menoch. n. 19. in c. 1. de mutuis petitionibus
confirmant pluribus relatis Tiraq. de retractu lig. lib. 2. §. 1.
glo. 9. n. 2. Medices de compensat. 2. p. q. 1. n. 13. Marta de iurisd.
3. p. 4. casu 107. n. 9. Alexander Trentacinquius lib. 2. Variarum.
tit. de mutuis pet. resolut. 1. ubi: statim post ipsum libellum. in d. clem.
saepe. §. verum iuncta glo. vbo. ab exordio. docet Soccinus in d. c. 1.
n. 97. in id expendens item in l. lecta 40. §. dicebam. si cert. pet.
probat Barbosa in l. qui prior. n. 22. de iud. et in materia attentatorum docet Lancelottus de attentatis c. 24. q. 14. n. 10. adeoque cara
restringit Marta ... n. 9. firmante incontinenti esse, antequam iuret de
calumnia ex c. dispendia 3. §. reus. vs. durante iudicio et usque
ad litis contestationem. ubi: statim post ipsa de rescriptis lib. 6.

Nota
Vs. n. c. tex. qui invicem
pugnare videntur concili=
ant.

c. 3. §. reus. de rescript.
lib. 6. explicatur

quid seruandum sit in praxi.

quibus iudex prædicto modo non procedat licite ab eo appellat(ur) in l. 1. §. fin. quæ sent(entia) sine app(ellatione) rescind(itur). doc. gl(ossa) ibi, eadem, Panor. n. 11. Felin. n. 1. in d. c. 1. Maranta in specula 4. p(ar)te dist. 6. n. 12. 13. [illegible] ante remunerationem pot(est) fieri petitio [illegible] in tho. [illegible] dato ad alias exceptiones opponendas in l. 1. ibi not. Azevedo n. 60. [illegible] q. [illegible] 4. notæ c(om)pil.

N. 9. quomodo dicat(ur) spolium in modum exceptionis oppositum.

In d(ict)o c(asu): in modum exceptionis. ne adversetur præcedenti v(erb)o: petentes sibi restitui. istos nobiles p(er) allegationem spolii principaliter procurasse repellere Abbatem à querela p(rim)o ad restitui. Et ut assequerentur facilius, incidenter petebant se restitui. Et usque mixtus sit, debeat denominari à potentiori in l. quærit. 10. de statu hom. dicunt spolium in modum exceptionis proposuisse, ut solum attendatur principaliter intentum, in d. l. deduct. Inde doc. glossa ibi, in modum exceptionis. v(erb)o. sed bene. n. captam. a Bellam. n. 16. Henric. n. 21. Pan. n. 26. Imm. n. 28. opponentem exceptionem à videri petere, ut si condemnetur possit postea agere directo interdicto, Unde vi.

N. 10. [illegible], quæ impugnat.

Commentarius

Conclusio. si reus [illegible] actore in via actionis proponit spolium tanquam mutuam petitionem simul tractatur et una s(ente)n(t)ia terminatur, probataque spoliat(ur) [illegible] restitutio; si tamen per viam exceptionis spoliatio obiiciat(ur), prius de ea cognoscit, illaque probata [illegible] testari, etsi non assequatur restitutione. &c.

Quia conclusione 1. oppono de [illegible] in c. in literis. 9. de rest. spol. [illegible] l. sequens. C. ad l. Iul. de vi. ubi de spolio per viam actionis à reo intentato prius, quam de alia quæst(ione) agit. Etsi talis ordo omittat(ur), iuste interponit(ur) appellatio in c. ex conquest(u). 10. de rest. spol. ne spoliatus nudus, et inermis litigare cogat(ur), et in secunda instantia ut celerius restitutio fiat, ante conclusionem in ea procedit spoliato suspensa petitorio in possessorio

rio tamen procedere in clem. Uni. de caus. poss. Ubi autem simul petitorium, et possessorium tractant, quod iuris regulariter. In cuius ratione firmationem expendo textum in c. 1. eius tit. Ubi de exceptione prius cognoscit, quam de negotio principali.

Sed oppono de textu in c. fin. huius tit. Ubi unus proposuit possessorium recuperandae per viam actionis, et adversarius opponit rei vindicationem, et respondet [illegible] in tali petitorio supersedendum. quia non admittit reconventio ... de iure spolii. quod e contrario videbatur idem hic dicendum, ut in petitorio primo intentato supersederet propter spolium postea intentatum etiam per viam actionis contra id, quod dicitur hic.

Sic argumentatur super crimine conventus non potest accusatorem reconvenire in c. prudentiam. 3. q. 11. in l. 1. C. de his, qui accus. non poss. sed nobiles hic fuerunt conventi de crimine, ut patet ex textu hic. verbo quod manu armata. quod ipsi non poterant reconvenire monasterium, ut fecerunt in verbo quod e contrario ... Et quia contentis nullae sunt qualitates in l. 1. ff. de usufr. leg. disputari non potest, an utraque causa sit simul tractanda, ut affirmatur hic.

4º contra secundam partem, quatenus textus de except. spoliationis ante omnia cognoscendum, sic argumentatur. Exceptio spoliationis est peremptoria in clem. Uni. de caus. poss. sed exceptio peremptoria potest opponi usque ad sententiam in l. 2. C. sent. rescin. non poss. quod non impedit litis contestationem, ut hic dicitur.

Quibus non obstantibus tenenda est mea conclusio, quam in duas partes divido. 1.a quatenus textus proposito per alterum spolio in via actionis utramque quaestionem simul debere terminari, et probata spoliatione spoliatum restituendum, probatur autoritate textus in c. 1. de mut. pet. in c. 3. verbo reus. De reconvent. lib. 6. in l. si idem. 11. §. sed et si mutuam. ff. de iur. omn. iud. in l. 20. tit. 4. part. 3. ex quibus Menoch. de recup. remed. 1. n. 3 et Paris. in l. si de vi. n. 4 et 5. de iud. Ratione 1º ut vitetur circuitus, et ex textu in c. finem litibus. de dolo, et contum. finis li... N. 11. conclusio autoritate, et ratione fulcitur.

tibus impenat, et litigantiu laboribus, et expensis oculat. Li
q. dventio, et reconuentio iudicant unu capitulu, ut doc. Card. Tu
cus lit. R. cclus. 99. n. 6. et 7.

Ex qua obseruat. deduco primu
sa regula tex. in c. 1. de re iud. in specie nra si iudex utramque cau
sam n. determinet simul, erit snia nullius momenti, et n. mandabi
t executioni, ut doc. Armatus dictio. 93. n. 4. et 9. Cuseus. 1. n.
6. et 14.

Scda aute pars, quatenus hēt opposita p viā exceptionis spo
lio, de eo cognoscendu, eo que pbato n. teneri spoliatu spolianti respō
dere, n. ti ipsu restitui, pbat. authoritate tex. in c. 1. et seqtib. 2. q.
2. in c. 1. et seqtibus. 3. q. 1. in c. fin. Sicut tex. in c. ex litteris. de ...
in c. exp. te 6 7. de appell. in c. 1. de litis stet. tit. 6. in l. inter vo
te. 40. de min. in l. 3. de praevaricat. in l. 2. C. de ord. iud. l. 2. C. de
ord. cog. in l. 11. tit. 3. p. 6. Ratione, quatenus habet de spo
liatione cognoscendu, ut iudex omne cognoscat causa, x. a regu
la tex. in c. iudicantes ... 9. 9. Quatenus vo pbat spo
liatu n. ... re, pcedit ex duplici ratione. 1.a q. n. spol
lit litigare. et sic cessat vis restituendi, que scripta est in c. 3.
3. q. 2. in c. 1. §. quia. de restitut. spoliatorum in libro 6.
2.a quia actus agentis (ut vulgo dicit) n. operat ultra eius inten
tione. Unde cu opponens exceptione tm tendat ea x. a ipsius natura
expellere aduersariu, n. vo aliquid ... in l. vindicante. 7. ff. de
evict. in l. 2. in prio. de except. et hic exceptio appellat defensio in
l. si ... 56. de ... scitu a Mathya Colleri de ... et ex
xecut. p. 1. c. 2. n. 129. Inde inter utramque casu nri tex., quatenus
in 1.o ipse spoliatus restituet, in 2.o re ... ea ... assig
nant Barbosa in d. l. si de vi. n. 183. et 184. Armatus ...
2. prat. tit. 49. obseruat. 7. qd in prima parte spoliatus opposuit ac
tione, cuius virtus, et scopus e ... in prio inst. de act. In scda
opposuit exceptione, que hēt tm ... repellendi, n. adquirendi rei
restitutione in c. ite cu quis. de rest. spol. et sic ad illud extendit

snia

mia. In primo casu, non in secundo. quia futurus esset iudex, si supernum petitis pronuntiaret in l. fin. C. de fideicom. lib. Hoc autem confirmat Pax. in §. verum. Vers. quemadmodum. exemplo testium, qui, si opponatur et probetur crimen per viam exceptionis, ut repellantur. tunc testis a testimonio repellitur, non punitur in c. 1. de except. quia exceptiones tantum intendebat exceptio criminis repellere testem, non vero punire, ut hic observavi n. 3.

Pro causae materiae explicatione nequid intactum relinquam obser=vo I.° cum Antonio Fab. lib. 20. coniect. c. 9. antiquae iuris prudentiae seculo, cum iudicibus praescripta formula nominibus litigantium ex substantia causae expressis dabantur, nullam fuisse reconventionem. Nam ab aliquo conventus contra eum vicissim agere non poterat id facere, nisi nova actione, et accepto iudice a praetore. Severi tamen seculo Papinianus quantumcunque cognosceret, reconventionis iudicem eum tanquam petentem firmavit tamen, reconventum volentem in secunda declinare iudicem primae causae opposita incompetentiae exceptione non audiendum, ut refert in l. cum Papinianus. 14. C. de sent. et interl. restringit suam sententiam Papin. ad casum, quo reconventio fiat, ut dicitur in d. l. cum Papinianus. in eo= dem negotio, super quo erat iudex datus. Veluti si petente centum actione venditi reconveniens alter empti ad id, quod interest fundum liberum esse, qui servus forte, vel pignoratus est, non si de alio, ut si centum petente ex stipulatione reconveniens ex causa mutui.

Secundo cum Osualdo in notis ad Donelli Enucleati lib. 7. c. 4. lit. M. Hodie reconven= tionem admissam in d. l. cum Papinianus in auth. et consequenter C. de sent. et interl. quia ipsi magistratus iudicant, et non iudices dati in l. 2. C. de pedan. iud. cum magistratus cum non habent iurisdictionem ex formula sed ex beneficio legis extenditur eorum iurisdictio reconventionem ex ratione d. l. cum Papin. §. cuius in agendo. quam ante oculos tenuerunt Ulpianus in l. 2. §. sed si agant. ff. de iud. Paulus in l. qui non 22. ff. eodem tit. et sic opposita fuit reconventione spoliationis coram Episcopo Nemartensi, quia iudice ordinario. idque merito. Nam olim de

N. 12.
c. 1. de except. considera=ratur.

N. 13.
reconventio a quo tempore initium, et cur non antiquitus, hodie tamen admissa.

interpretatur textum.

mutuis petitionibus presides cognoscebant. in l. 1. §. fin. ff. de var. et extraord. cognit. 3°

3. admissa reconvent. in cognit. e procedendum, x ordine sit prescriptum. ut opposito spolio per via actionis utraque causa simul terminetur, si per via exceptionis prius de spolio cognoscat. Ad cuius

quaestio. II.

enucleationem venit disputanda primo illa quaestio. quo tempore sit proponenda reconventio spolii, ut eadem sententia terminentur. Super quaest. tres opiniones invenio. Nam reconventionem proponendam ante litis contestatem docet attento iure canonico glossa fin. in d.* et exegger. et in clem. sepe. §. verum. verbo: exordio. Et est D. Soccinus apud Card. Tuscum lit. R. concl. 61. n. 4. Maran. firmans communem in speculo p. 4. dist. c. lect. n. 9. Padilla in l. error. n. 36. C. de iu. et facti ign. Lancelotus de attent. c. 24. q. 14. n. 9. et 10. Lanserus de except. p. 2. c. 18. n. 2. Quae solet expendi his primo hic verbo ante litis contestationem. quo significat, ut

opinio. II.
* in. d. auth.

talis s. proposita exceptionem spolii ante litis contestatione. in c. 1. de mut. petit. ubi admittit reconventio, et compellit reus respondere, ut nititur, incontinenti, quod verbum interpretat glossa b. nullo actu medio interposito. in d. §. verum. in d. auth. et exegger. verbo statim quidem. 2°. probatur ex stilo Ecclesiae, qui maxime est attendendus in l. si de interpretat. 37. de legibus. Sed ex stilo receptum est huiusmodi exceptionem proponi ante litem contestatam, ut et in c. ex conquest. 10. verbo prius quam a iudicibus citentur. de rest. spol. in d. §. verum. 3°. ratione. exceptio spolii dillatoria est in c. 1. iuncta glossa verbo, ante litem. 2. q. 2. docet glossa verbo, perimi, in c. 1. de rest. spol. tradunt Menoch. de recup. poss. remed. 1. n. 19. et de arbitr. casu. 240. n. 4. Gail lib. 2. pract. observat. 79. n. 6. Petrus Surdus consil. 166. n. 9. vol. 2. Vrreus lib. 2. practicar. lib. 49. observat. 8. sentit Lanserus d. c. 18. n. 12. et d. c. 24. n. 6. Sed exceptio dillatoria in principio litis ante litem contestatam opponi debet in l. in l. etc demum. 1. §. C. de procur. l. 9. lib. 3. p. 3. l. 1.

tto.

tit. 9. tto 4. nove spol. in tt. 3. ordinat. Portugaliæ tto. 3. 7. §. 1.
§ exceptio spolii similiter.

Reconventionem autem opponendam esse statim post litis contestationem, ut eodem processu et sententia debeat terminari, docent glossa in d. §. verum. Abb. in exordio. Ioan. Andr. n. 4. Felin. n. 2. et Maranta n. 20. in c. 1. de mut. petit. Lapus allegat. 3. n. 3. Inc[illegible] additionibus alios adducit Quintil. Mandos. lit. R. Rebuffus in concordantiis tit. de collat. 3. præfatique graduatio eorum. 2. alios adducit Tiraq. de retractu conv. §. 1. glossa 9. n. 11. firmat omnium Cons. Tusc. 1. a n. 9. cique accedit Socinius reg. 3 12. n. 1. et quod facit reg. a tex. in l. Lecta. §. dicebam. si certum pet. dicit autem fieri incontinenti si opponatur, antequam iuret de calumnia, ut docet Maranta d. n. 9. ad finem. — opinio 1.a

Reconventionem autem opponi posse in quacunque parte litis, dummodo opponatur ante conclusionem in causa conventionis, doc. Speculator tit. de reconvent. 3. 1. seqq. Dominicus consilio 139. col. 1. Lancellus de exceptionibus 2. parte c. 1. n. 38. Carbita super ritu magnæ curiæ c. 67. n. 6. Villalobos in antinomiis lit. R. n. 16. et in c. propterea facit tex. in c. dispendia 3. §. reus. vo. durante iudicio de rescript. in 6. supposito iudicium durare usque ad conclusionem in causa in c. cum dilectus 9. — opinio 3.a

Inter quas opiniones exposita veritas iudico 1.o quod reconventio facta post litem contestatam non habet privilegia reconventionis, ut doc. Dominicus in d. §. Reus quoque n. 8. Quintil. Mandosius §. ea n. non fuit simultaneus processus, nec prorogatur iurisdictio, ut doc. Petr. Collerius in additionibus ad Marantam d. n. 9. fiet autem si reconventio fiat ante litis contestationem, vel immediate post ipsam, ut currat reconventio simul cum ipsa conventione, ut doc. Azevedo in l. 1. n. 60. tto 9. tt. 4. novæ compil. Nec contra opinionem tenendo obstat tex. noster, quia ut s. a observavi n. 4. in originali, et omnibus codicibus bene emendatis non legitur esse, sed citra ad significandum exceptionem propositam sine animo litem contestandi: idque rec=

N. 14. Reconventio ad effectum simultanei processus ante litem contestatam opponenda est, vel statim post ipsam.

te. nam exceptiens non debet animum contestandi, sed tantum excludendi in l. 2. ff. de except.

N. 19.
§. 1. de mutuis petit. explicatur.

Nec obstat textus in d. c. 1. nam eius verbum, incontinenti, non significat ante litis contestationem, nam in illo casu conventionis contestata fuit, atque tantum ibi praescripsit ordinem procedendi in causa conventionis, et reconventionis, ut primo reus actoris libello, deinde reconventus reconvenientis libello respondeat, incontinenti, i. nulla mora interposita. etsi reconventus facere recuset, ad hoc spectat, ut uno quasi iudicio utriusque litis negotium terminetur, hoc est simultaneo processu, ut recte observat Lanfero d. c. 1. n. 384. Ut non obstat textus in d. §. verum. Ibi, opponi velum ordinem procedendi, ex quo reconventio est opponenda statim in litis initio in d. auth. et consequenter in d. c. 1. ex quaestione, seu ante litem contestatam; non tamen invenitur prohibitum conventionem opponi statim post litem contestatam, uno processu, ut dixi supra n. 14. Et sic de illo 3° non obstat.

N. 16.
spolii exceptio est anomala.

Ut non obstet tertium fundamentum observo exceptionem spolii in odium spoliantis esse quidem anomalam, etenim post litem contestatam opponi in l. siquis ad secundum C. ad l. Iuliam de vi. praesertim si de novo spolium factum opponit, aut reus fidem faciat iuramento, spolium ante litis contestationem factum ad eius notitiam post iudicium acceptum pervenisse, ut resolvit Lanferus d. c. ... n. 13. Et ideo dicamus exceptionem dillatoriam, ibi in odium spoliatis admissum, ut quocunque tempore opponi possit. sicut in odium excommunicati admittit, ut exceptio excommunicationis quocunque tempore opponi possit in c. exceptionem. 12. de exceptionibus. in c. 1. eod. tit. lib. 6. doc. Pal. in pra. et tomo 1. parte 1. tempore 9. n. 82.

Ut non obstet textus in d. §. reus quoque observo cum Franco d. n. 9. Mandosio supra lit. C. ad finem, reconventionem posse fieri in qualibet parte iudicii, ut ibi dicitur, quoad effectum ut non possit opponi exceptio incompetentiae iudicis. quoad effectum tamen, ut talis reconventio sit privilegiata, ut debeat simul tractari, et terminari, est necesse, quod fiat in principio litis, et incontinenti,

post

post litis contestationem, ut dixi s.a n. 14. in dicto verbo durante iudicio, quem in d. § reus quoque, refert Franc. d. n. 9. addu[illegible] ... reconventionis, ut probet reus ex litis contestat. exclusus a reconvent. privilegiati tempori in reconventione impetrare literas ad eundem iudicem, etsi probat iurisdictionem delegati, quae sua natura prorogari non pot. ultra contenta in rescripto in c. P. et. [illegible] de officio, et pot. iud. del. tamen prorogari propter reconventionem ... [illegible] ... clare erat decisum in c. 1. et 2. de mut. pet. doc. [illegible] in l. e receptum n. 4. ... [illegible] ... ter. ff. de cur. omn. iud. seq. Carabita d. ritu. 6. 7. n. 9. id intelligens in delegato impetrato ad instantiam actoris ex [illegible] ... in d. l. cum Papinianus. Cuius prorogationis virtute clericus qui conventus laicum coram seculari reconvenit a laico coram eodem iudice in c. accusatoris ... § cuius ... [illegible] in d. ritu 6. 7. ubi adnotavit Carabita n. 8. doc. Commun[illegible] ... cons. 39. ... firmans ... Veronius in c. at si clerici n. 1 9 3. de iud. probant asserentes ita iudicatum Guido Papa ... [illegible] Afflictis decis. 173. n. 7. Hodie autem reconventio debet opponi intra 20. dies in l. 1. ubi not. Aceuedo n. 41. tit. 9. lib. 4. noue compil. posita que intra illud tempus, proceditur in ea cum ipsa reconventione, et simul una sententia terminantur secundum Aceuedum s.a n. 61. debet que probari intra 19. dies in c. 1. de rest. spol. lib. 6. doc. Zanserus d. c. 1. n. 2. [illegible]

2.o quaero, an exceptio spolii possit opponi ante litem contestatam intra 19. dies datos in d. c. 1. in qua p[illegible] negativa, scilicet exceptionem spolii opponendam esse ante litem contestatam, tenent glossa in c. 1. verbo ante litem 2. q. 2. glossa fin. in d. auth. et sequitur glossa in d. clem. sepe. § verum verbo ab exordio. Innoc. n. 2. Collectarius, et Ioan. Andr. n. 8. ... Bart. n. 24. Alex. n. 39. Aretinus n. 16. Claudius Marmarius n. 2 6[illegible] in § nihilominus. Petr. ... 166. n. 9. Afflictis lib. 2. practicarum tit. 49. observat. 6. Zanserus d. c. 1. n. 2. ... quia fuit ... ultra litis contestationem, ... ut [illegible] expositum s.a n. 4. 2.o [illegible] in c. 1. de rest. spol.

N. 17. c. 3. § reus. de rescript. lib. 6. interpretat.

N. 18. reconventionis effectus, et in quo tempore sit hodie proponenda.

quaestio secunda, an exceptio spolii possit post litem contestatam opponi.

Vbi spoliatus, qui litem contestavit super petitorio, non potest postea agere interdicto recuperandae, nullo aliarum, nisi quia exceptio spolii ante litem contestatam opponi debet ad impediendum petitorium, ut docet glossa ibi ante ipsius in dicta exceptione. Menoch. rem. 2. n. 19 4. Padilla in l. error. n. 36. C. de iur. et facti ign. Secundo expendit idem, exceptio spolii cum sit dilatoria est opponenda ante litem contestatam, ut d. n. 36. vidi.

Affirmativam vero, nihil exceptionem spolii post litem contestatam, ante quam sit in causa conclusum opponi posse, tenuerunt Castrens. n. 2. Armanostus consilium n. 101. Vincentius de Franchis decisione n. 20. tamen n. 122. in d. § nihil commune. Panorm. apud Capitium decisione Neapolitana 20. n. ... lib. 1. Var. c. 16. n. 13. Padilla in d. l. error. n. 36. ... fuit T. ... expressum in c. pastoralis. § Vt. ... de causa poss. et propriet. ... in c. ex . . .

Nr. 19.
exceptio spolii usque ad conclusionem opponi potest.

10. de rest. spol. Vbi uxor a marito agente petitorio de separatione thori lite iam contestata, petens se vim restitui, audiatur, ubi Panorm. n. 8. firmat illud tamen nihil continere speciale in causa matrimoniali.

Nr. 20.
clem. uni. de causa poss. explicatur.

Secundo tamen in clem. Vnica. de causa poss. et propriet. quam ut magis urgeat, observo cum Castrensi disto 2 7 7. n. 2. libro 1. illius textus specialitatem non consistere in eo, quod exceptio spolii possit opponi post litem contestatam, sed in eo, quod regulariter iudex appellationis non possit cognoscere in secunda instantia nisi de causa, super qua fuit appellatio interposita iuxta clem. appellanti. de appell. specialiter in dicto suspenditur petitorium ex possessorio opposito a reo in secunda instantia favore causae beneficialis, docet Garcia de nobilit. glossa 1. § 4. n. 22. Baru. in d. l. si de vi a n. 4 9 4. probat idem d. n. 12. advertens Antea lege 9. tit. 11. lib. 2. novae compil. litem stetisse in causa nobilitatis super proprietate et posse appellantem omisso petitorio redire ad possessorium, ut a contributionibus se eximant, et bene opinione tenenda, ut non obstet contrarie fundamentum desumptum ex textu nostro reperire ad interpretationem l. 9. tit. 11. lib. 2. novae compil. dicta d. n. 1. et n. 11.

Et de intellectu l. 9. tit. 11. lib. 2. nov. comp.

Vt non obstet secundum, observo in c. 1. de rest. spoliat.

Nr. 21.
c. 1. de rest. spol. intellectus

spoliatus

spoliatum non posse redire ad possessorium, quia consensu l[itte]ris contestatione declaravit, esse sibi praeiudicari, et tacite renunciavit beneficio remedii possessorii sibi competenti, quod facere potest in l. si quis in conscribendo C. de pactis. et C. de epis. et cler. doc. Ripa in d. § nihil omnino n. 169. Cobb. pratt. c. 23. n. 3. Menesius in d. l. error n. 37. Decianus responso 37. n. 3. vol. 3. Varuosa in d. l. si de vi n. 83. et 86.

Ut non obstet 3m vide dicta s. n. 16.

Tertia quaestio, quam movet glossa nostra ubi, in modum exceptionis, est, an exceptio spoliationis opponi possit adversus agentem act[ion]e depositi ad retinendum. In qua pro negativa, quam tenet Zanserus d. tit. parte 3. c. 8. n. 118. et 119. facit primo, depositum restituendum non admissa exceptione compensationis in l. penult. C. depositi in l. fin. C. de compensat. doc. Nata consilio 430. n. 1. et 6. Caronus de deposito parte 1. Rubricae, quantum veniat in act[ion]e depositi n. 8. idemque in commodato dicendum probat l. fin. C. commodati, reiecta litterae mutat, quam facit Cuiat. in notis ad Paulum lib. 2. sententiarum tit. 12. § fin. et lib. 9. observat. c. 37. retinens literam omnem cum Fornelio lib. 2. selectiorum c. 24. quam probat Corrasius in § in bonae fidei n. 12. inst. de action. Sed ubi concurrit aequitas naturalis cum disposit[ion]e legis, praefertur lex in l. bonae fidei § 4. depositi in qua contra aequitatem iuris gentium ex disposit[ion]e legis civilis dant fisco bona, ut adnotavit Corrasius supra, et Cuiat.

Pro affirmativa vero parte qua tenet hic glossa, Panormitanus n. 22. Baldus n. et Imola n. 4. probat Antonius Gabriel lib. 4. tit. de restit. spol. concl. 2. n. 2. Capitius decis. Neapolitana 167. n. 9. facit primo quia depositario ob aliud debitum denegatur compensatio, non tamen denegatur actio, et alio iudicio experiri potest, ut docent Rolandus apud Zanserum elegantem d. n. 118. Doctus Donellus in n. 10. Mure n. 2. in d. § bonae fidei institutionum de actionibus. Et sic quidem conceditur et illud interdictum, quod vocatur, recuperandae possessionis. Secundo, quia exceptio spolii est magis privilegiata, quam actio depositi, in c. finali Iuris tit.

Quaestio 3a an exceptio spoliationis possit opponi contra agentem actione depositi.

N. 22. exceptio spolii obstat agenti act[ion]e depositi.

N. 23.
l. pen. C. depositi interpretat.

Sane igitur p[rae]d[ic]to tenendo, ut n[on] obstet d[ic]tum p[rimu]m fundamentum, l. omissa vide Ordin., quae tradit Ioan. Andr. ... n. 27. De spoliato in specie n[ost]ra. Ut retentione ob rem spolii amissa, et ab adversario sublata: quae retentio in d. l. fin. n[on] e[st] exclusa, ut Esquifordequarus lib. 1. tit. 1. q. 3. cor. 2. et q. 5. cor. 1. eam inter alias ... assignans, q[uo]d compensatio fit ipso iure in l. 4. in l. si ambo. 10. de compensat. retentio virtute exceptionis, quia dolo petit spoliator, q[uo]d statim restituere debet. l. in condemnat. §. dolo. de reg. iu.

N. 24.
et l. bona fides. ff. de positi explicat.

Nec obstat 2.m na. etsi in d. l. bona fides detur rationum repugnantia, ut aduertit Albertus Bolognetus lib. de lege, iure, et equitate c. 7. n. 13. illa tamen, quae magis fauet bono publico tendenti in delicti coercitione praefert, ut s. n. 21. ad fin. obseruaui. quo exemplo in n[ost]ro casu c[ontra] agente depositi admittit exceptio spoliationis, quia fundat[ur] in aequitate, misericordia, et bono publico, tenditque in spoliantis coercitione.

Quaestio. 4. an exceptio spolii interrumpat praescriptionem.

Est etiam alia quaestio, quae ... de q[ua] mouet[ur], utrum exceptio spoliationis interrumpat praescriptionem. Et quia p[ro] affirmatiua facit, praescriptionem interrumpi attento iure canonico p[er] quamcunque aliam, quae causat malam fidem, ut doc. Rebuf. tom. 2. ad ll. Gallicas tit. de mercatoribus minutatim vendentibus gl. 22. Peteus decis. ... n. 2. lib. 3. et sic p[er] citationem inualidam, ut doc. Fel. in c. illud n. 6. et 7. de praescript. Marquesanus de ambusion. ... n. 41. p[er] sola petitione debiti, ut respondent Oldraldus ... Palacio Rubio in l. 63. Tauri. n. 21. sed asserens se spoliatum denunciat alteri eam ..., et ... causat in eo malam fidem, ex qua interrumpit praescriptionem. ... in c. vigilanti. 5. de praescript. in rebus cognitis, et latentibus n. ... et in c. fin. ... oportet, ut qui praescribit in nulla temporis parte rei scientiam alienae. Praeterea

* Sabeat.

... negatiua, quam tenent ... gl. Innoc. n. 10. Baldus n. 19.

.19. Panorm. dicens communis n. 20. facit primo. actus qui tendit ad unum finem non parit alium, in quem non ordinatur in c. veniens 3.0. de testibus in c. 1. de except. actus n. agentis non extendit ultra eius intentionem in l. siqu. 4. t. n. oes. 19. si certum pet. Sed exceptio ordinatur, et tendit ad excludendam actionem, sive intentionem in l. vindicatem. 1. 7. de condition. l. 2. in princ. ff. de except. igitur non parit alium effectum, scilicet interrumpendi. Qua tenendo ad quaestiones fundamentum Rc, habentem positivam bonam fidem non constituitur in mala fide per solam assertionem adversarii. quia per solum dubium speculativum non tenens dubium practicum, praescribere non impeditur, ut resolvunt Cob. in reg. possessor. 2. p. §. 7. n. 4. Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 4 q. n. 8. Inde possessor qui cum formidine praescribere, dixit Palan. st. q. 9. de domin. art. 7. q. an bona fides sit necessaria solus 1. a fortiori per solam assertionem adversarii, non constituetur quis in mala fide. Et si dicas cum Panorm. d. n. 20. hanc quaestionem inutilem. quia sicut spoliator praescribere non pot. §. ad aut. inst. de usucap. ita nec successor in l. vitia 11. C. de acq. poss. facit tex. in c. quia. V. 11. de iudiciis. doc. Corras. in §. nihil commune n. 142. Menochius de recuperanda. remedio 1. n. 62. respondeo utilem. 1. casu, quo spolium esset factum autoritate iudicis procedentis praetermisso ordine iuris. quo casu competit interdictum recuperandae in c. conquerente 7. de rest. spol. possessor posset, quem hoc iustum possessionem in l. iusta. 11. ff. de acq. poss. praescribere. in l. et generaliter 20. de novationibus action.

Secundo in virtute alicuius tituli ingressus possessionem, in qua remanet cum scientia tradentis, ut in l. 2. C. de acq. poss. nam si venditor, qui tradidit, contra emptorem agentem ex alia causa opponat exceptionem spolii non interrumpit praescriptionem. ad hoc ut fiat interruptio requiritur, ut citatio fiat coram iudice competenti ex iusta causa, et super re praescriptibili, ut ex Oldral=

N. 25.
spolii exceptio non interrumpit praescriptionem.

N. 26.
mala fides causatur ex dubio practico.

quaestionis utilitates in praxi.

dr, et [illegible] resolvit Card. Tuscus lit. P. concl. 96. n. 14. quia lis calumniosa non interrumpit praescriptionem, ut docet Paulus Emilius decis. 163. n. 1. p. 2.

Sed adhuc hanc spolii exceptionem perpetuo opponi posse tenuerunt Baldus in l. 2. n. 1. C. Unde vi. Imm. in n. 31. Casadorus decis. 9. de rest. spol. n. 1. seqq. Mozzanus decis. 342. firmans saepius sic in Rota iudicatum. Pro quo facit textus in l. licet 9. C. de except. ubi dicit expulsio per vim succurrit exceptione perpetua. In quam sententiam exponi solet textus in c. redintegranda 1. vel quacunque conditione temporis. Et textus in l. pure. §. fin. ff. de doli except. ubi probat exceptiones natura sua perpetuas esse.

N. 27. spolii exceptio intra annum opponenda est.

Contrarium tamen, immo exceptionem spolii intra annum tantum opponi posse, tenent Panormitanus n. 96. Bellamera n. 11. Ancarranus n. 82. Felinus in c. si autem n. 9. de rescript. Angelus in d. l. 2. Pro quo facit interdictum Unde vi, et annale in l. 1. ff. ut vi, et vi arm. in l. 2. C. Unde vi. Et exceptio, quae ex iure agendi nascit. cum [illegible] illud sit regulandum in l. necnon 2. §. exemplo. ff. ex quib. caus. mai. in l. Papinianus. §. si filius exheredatus. de inoffic. test. Quam sententiam tenendam, ut non obstet contrariis.

N. 28. l. licet. C. de except. intellectus.

primum fundamentum desumptum ex textu in d. l. licet. observo loqui in diverso casu, scilicet quod spolii exceptio datur spoliato possidenti rem invasam, etiam non illam recuperavit, postea vero retinens civilis possessionis, quam animo retinet in tuendo possidere. et quia ad nundinas deaeq. poss. intentat interdictum Unde vi, ad recuperandam iustam possessionem, quam vulgus vocat naturalem, nos autem loquimur in spoliato, qui nullo modo recuperavit rem spolio amissam.

N. 29. c. redintegranda. 1. 3. q. 1. intellectus.

Ut non obstet textus in d. c. redintegranda permittens cum Castrensi consilio 109. n. 3. tunc dicitur dictam actionis longissimo tempore praescribi in l. sicut. C. de praescript. [illegible]

30. Vet. 40. ann. observo cum Menochio de recuperanda remedio 9. n. 122. ibi ea verba quacunque dilatione temporis referenda ad illa verba praedixisse nascuntur. Vt esset sensus, spoliatum redintegrandum quovis tempore nulla differentia constituta inter unius, et alterius temporis spoliationem. In quo sensu citat in 4.a sinodo Rom. celebrata sub Papa Simmaco anno Christi 9 03. eorum 2. Facit ad textum in c. nullus 3. cum 3. sequentibus 2. q. 2. in c. 1. 3. q. 1.

Ad secundum fundamentum sumptum ex regula d. l. pure § fin. ut respondeam observo. N. 30. regula l. pure § fin. de doli except. explicatur.

* est propria tendentem ad actionis exclusionem. et in hoc casu procedit textus in d. § fin. alia autem est exceptio impropria, quae habet effectum actionis, ut est exceptio compensationis in l. amplius non petitur ff. de ratam haberi. praescriptionis, pacti de non petendo, et in hoc casu exceptio non potest plus, quam actio prorogari, ut docet Bart. n. 3. Socinus. n. 9. in l. 2. de except. Cagnius in c. si autem n. 7. de rescript. et in hoc genere connumeratur exceptio spolii, cum sit quaedam compensatio, ut dixit Angel. in d. l. 2. * quaedam exceptione est.

Quibus sic constitutis, ut ex prima ratione dubitandi non obstat textus in d. c. in literis. N. 31. c. in literis de rest. spol. explicatur.

Respondeo, eius regulam non adversari textui nostro, quia textus solum possessorium fuit intentatum, et de petitorio verbum nullum. Hic autem fuit concursus petitorii, et possessorii, qua via etiam dissolvo oppositionem factam de l. si quis 7. C. ad l. Iul. de vi.

Vt non obstet textus in d. c. ex conquestione observo cum Romano in § nihil commune n. 20. Barbosa in d. l. si de vi. n. 447. duos casus in hac materia distinguendos. Aut non proponit petitorium super diversa re et ut possessorium intentatum non habet commune habeat cum petitorio praedicto. et procedit regula nostri textus, quae habet utrumque simul tractari, et una instantia terminari. Aut vero petitorium erat intentatum super certa re, et postea proponit possessorium respiciens eandem rem, super qua primum petitorium fuerat intentatum. et in his c. ex conquestione de rest. spol. explicatur.

tris procedit tex. in d. c. ex conquest. Vt spolium postea oppositum etiam per viam actionis faciat suspendi petitorium prius intentatum super eadem re. Et inter utrumque casum omissa ratione diversitatis adducta à Panorm. in d. c. ex conquest. n. 7. eam rationem assigno cum Barbos. in l. n. 4. 90. quia quando petitorium respicit diversam rem, non à quo illud suspendi potest possessorium, quod respicit diversam rem, cum separatorum separata sit ratio, et consideratio in l. fin. ff. de calumnia. Quod non contingit, quando possessorium etiam per viam actionis opponitur super eadem re, super qua fuerat intentatum petitorium, cum quilibet puniri debeat in eo, quod deliquit in auth. sed novo iure. C. de serv. fugit. in auth. omnes. C. communia de success. facit tex. in c. tue. §. vi. ne forte. de procurat. et contumax tamen punitur in ea causa, in qua fuit contumax in l. generaliter. §. 1. C. de reb. cred. Doc. glos. verbo non teneris in c. 2. de dol. et contum. lib. 6.

Tex. in clem. uni.

Vt non obstet tex. in d. clem. uni. in 2. p. obtenta cum Capiccio decis. Neapol. 28. n. 3. quia specialiter in odium spoliantis statutum, ut spoliatus suspenso petitorio in secunda instantia possit opponere possessorium. Unde cum sit casus specialis satis à nostro textu diversus non potest in contrarium adduci, quia procedit in spolio opposito in vim actionis, quod seclusa specialitate deberet simul cum petitorio tractari, ut in prima instantia tractatum fuit hic.

N. 37. c. 1. §. tex. intellectus.

Minus obstat tex. in c. 1. §. 1. tex. nam ibi reus opposuit exceptionem, quae quia transmutata fuit in praeiudicium, prius tractatur, ut dixi n. 9.

N. 38.

c. fin. huius tit. explicat.

Vt non obstet secunda ratio dubitandi ex c. fin. huius tit. cum Barbosa in d. l. si deri à n. 44. constituo duos casus distinguendos. Primum est, quando quis opposuit possessorium per viam actionis, et reus contentus opposuit postea petitorium, tunc non admittit eius secunda petitio, quia spoliatus hoc habet privilegium, ut minime teneatur respondere super aliqua actione, antequam plene sit

resti=

restitutus in c. frequens de rest. spol. lib. 6. et in hoc casu procedit tex. in d. c. fin. Sedus est, quando quis prius proposuit petitorium, et reus proponit spolium per viam actionis, et in hoc casu procedit tex. noster. Et ratio diversitatis inter utrumque casum est, quia in hoc secundo casu actor, qui prius proposuit petitorium, nihil de novo petit ab spoliato, sed in eam petitis prius, et necessat ratio huius privilegii, cuius fit mentio in d. c. fin.

Ut non obstet 3. ratio dubitandi, observo, accusatum de crimine, postquam eius nomen fuit inter reos receptum, non posse accusatorem suum criminaliter reaccusare [illegible] de pactis [illegible] Hispanus [illegible] alia adducit hoc. tradunt Iulius Clarus in §. practica criminalis q. 4. n. 12. [illegible] instit. criminali lib. 3. c. 24. posset tamen civiliter, quia illa magis, quam accusatio, reconventio ratione naturali admissa in l. cum Papinianus C. de sentiis, et int. omn. et sic statutum fuit [illegible] Abbate, qui reconvenit [illegible] civiliter ad interesse, ut doc. hic gl. Vbo in modum exceptionis. Panorm. n. 17. Imm. n. 22. — N. 34. c. 1. 3. q. 11. intellectus.

Ut non obstet 4. ratio dubitandi, dicitur ex dictis n. 13. exceptionem spolii esse dillatoriam, nec tunc obstat tex. in d. clem. un. quia ut diximus [illegible] procedit in spolio opposito per viam actionis, non autem per viam exceptionis. nec tunc obstat l. invitus §. cum [illegible] ff. de reg. iur. nam [illegible], probari dari exceptionem opponendam [illegible]

In glo. Vbo, et prius dolum. bene [illegible] probat per dilum singulare Felin. in c. [illegible] n. 9. de [illegible] Decium. in c. privilegium. n. 9. 3. unde stante iure Canonico non est admittenda cum decisio l. iubemus. C. de sacros. eccles. doc. Panorm. in c. 1. n. 4. de dol. et contu. — N. 34. gl. enucleanda

In gl. in Vbo, eadem mia, adde Marantham in speculo de [illegible] iudicio 4. q. 1. principali n. 10.

In gl. in Vbo restitutio, ut cum de crimine sistet. adde Sotum de sacram. membro 2. in principio.

In X1.º si respondeas. adde dictum in c. 1. n. 46 ex quo. Ing.ta finali. Sed recepta ut doc. Bellam. n. 31. Imola. n. 32. Panorm. n. 41. Et secundum quam intelligo l. Iustitiae de his qui not. infam. quod finis istius tractatus ad laudem, et gloriam omnipotentis, et Beatae Mariae absque peccato originali sceptae, ac Beati Ioseph. cuius nomen in Baptismatis fonte mihi inditum venit

Ad tex. in c. Tuas. 3. de ordine cognitionum.

N. 1. Textus epigraphe.

Textus iste semper est ex epistola Gregorii .3. quae iniuria temporum periit. fragmentum tamen extat [illegible] in collect. decretalium, ut refert Cuiac. in c. 1. [illegible] ex qua nunc textus lacunas supplet nota Gregoriana [illegible] in corpore iuris canonici iussu Gregorii .13. Romae edito, et post Parisiis excusso anno Domini 1687. Cuius occasio huiusmodi fuit.

Historia.

Henricus [illegible] comes Campaniae, et Briae, ut refert [illegible] Guillermi Tirii [illegible] 2. c. 4. fuit in Bello sacro praeimperando Ioanni Breno, Regno Ierusalem a principibus suscepto. In quo extreme pugnans Ptolemaidis obsidione terminavit. tandem obiit anno Christi 1196. ex Uxore Isabella filia Amari Regis Solimarum relicta Alexia, quae matri successit in Regno Cipri. Haec sibi petebat comitatum Campaniae ex iure primogenitatis quam paternum in Comitis feudi [illegible] pacto acceptum in c. 1. §. [illegible] feudi in [illegible] feudorum. Cuius investituram conabatur impedire Coram [illegible] Augusta San-

b

ti Ludovici avo Theobaldus, obiiciens natalium defectum, asserens illegitimam, quia Isabella non fuit Uxor legitima Henrici, quia prius nupserat Godofredo de Adler, ab eoque temere discesserat, ut nuberet Henrico, ac proinde eius Alexia ei non potuisse succedere in Feudo. Ex qua exceptione fuit quaestio orta, an matrimonium contractum inter Henricum et Isabellam fuerit legitimum. quae quaestio spiritualis, et sic ad forum Ecclesiasticum spectat in c. Lator. c. qui filii sint leg. Quo casu sibi reservat Honorius scribens ad Philippo Augusto, et post eius mortem filio Ludovico Regi Francorum, ut causa legitimationis absoluta ab eo, postea in Comitatus feudat. et factum est Ita, post sua facta ab Honorio in ea legitimationis d. Alexia, a Ludovico Rege Francorum fuit lata sententia, in qua Theobaldus est comes declaratus anno Christi 1200. qui uxorem duxit Blancam Sancii Regis Navarrae sororem, ut refert Garibai in historia Navarrae anno Christi 1200. Ex qua historia

[illegible] nepotes maniculos, quorum meminit Bald. in ... et ex ipso Bald. ante n. 1. Bellamera. 3. opposit. loc. ... n. 4 ... ad firm. 1. ... n. 13. ... fuisse ... super successione mentuta a ... gena, exceptum de illegitimat. et sic ea legitimationis ac successione erat summa, ... ad Ecclesiasticum delata. ut dr. ... ad examen ... delata. Unde dicitur ... patienter expectet. In quo petit Summus Pontifex a Rege Ludovico, ut in causa eorum patienter expectet, et retineat eum ... donec articulus legitimationis ... terminet. Nec tunc extat ... ut putavit Bellamera d. opposit. 3. quia tantum significat, et ostendit Romanus Pontifex causam ... suspensam a Philippo Augusto ob exceptionem oppositam ... non debere filium Ludovicum ... prosequendo rem suspensam a Patre, quantumcumque esset ... a Regina ... adduxisset ... nil aliud ... Cardinal. cons. 2. ... n. 4.

S.2. nota q. Annania fi. n.1. illegitimatione n. fuisse oppositam per viam replicationis. quia Regina petebat investituram, et ne retardaret except. illegitimationis requirebat Rex, cui lex mandat in d. v., perentem expellere, ut quantumcunque fuerit requisitus supersedeat, donec legitimationis causa decta terminet, sed oppositam fuisse per viam exceptionis, ad impediendum investituram.

§.3. nota q. Bellamera d. q. 3. n. fuisse intentatum a Regina Cipri remedium l. diffamari C. de ingen. et manum. quia tn postulauit mortuo patre investituram, que dicebat Baldus n. fuiendam exceptione illegitimationis opposita. Bene tn verum, vivente comite Campanie Regina, q. dicente eam illegitimam, potuisse intentare remedium d. l. diffamari. competens n. solum in ea status, sed in diffamat. cuiusque possessionis, vt doc. Alex. Trentacinquius lib. 1. Var. tit. de diffamat. resolut. 1. n. 2. Gam lib. 1. pract. observ. 4. n. 1. Greg. Lopez glo. 1. in l. 49. tit. 2. p. 3. quo requirat vt diffamator a diffamat. abstineant, eiq. perpetuum silentium imponat, sed in aliorum iudicium n. declarabit successor in primogenio, seu bonorum vinculo in l. 1. et per totum. C. qui res iudicata n. nocet. doc. Mol. lib. 3. de primog. c. 14. n. 23. Gutierrez consilio. 13. n. 1. Blancus in repetit. d. l. diffam. c. 2. n. 76. qui accedo in praxi, quidquid reclament Cobb. lib. 1. Var. c. 10. n. 8. Lenedo collectanea 10. ad decretales. n. 2. illud tn in iure certum est cum Azevedo d. n. 1. Gutierrez lib. 3. pract. q. 26. quod si de ca natalium fuisset sum mota principaliter questio, siue orta fuisset ex exceptione, siue ex replicatione. Que diversitas casuum fecit tres lectoras nri txs, ea esset tractanda Cora ecclesiastico.

4.o nota q. Joan. Garcia de nobilitate glo. 1. n. 27. fi. a Regina Cipri n. tn fuisse intentatum possessorium, sed etiam fuisse intentatum petitorium. petebat. n. a Rege investituram feudi, qd pater tenuerat.

Paraphrasis nri txs ibi in txu

In n. d. ad examen n. Causa legitimationis adiu- dicis ecclesiasticum spectare ex hoc videtur, not. Gl. Pan. n. 3. Ancarr. n. 2. ad e. probat hos in e. causa, que v. qui filii sint leg. cum ad eo differenda, sit dispensandum de valore sacrimonii, ad Ecclesiasticum spectat in e. pen. 3. q. 6. in e. audilliag. Dis. causa cognitio- nis de pscript. in e. accidentibus. 12. de excessibus plat. in cle- mentina dispendiata. de iudic. Concilium Trid. sess. 24. canone. 12. et c. 20. de reformat. to. 7. tto. 10. p. 4. l. g. 10. 1. to. 4. no. sp. exornant Ostius ... 212. n. 1. Franciscus Marcus Decis. 7 2 1. n. 1. tmo. 2. Belarmin. to. 1. de matrim. c. 32. Marta de iurisd. p. 2. c. 8. n. 1. Piasetius in praxi episcopali p.te 2. c. 4. n. 2 8. Farinatius in praxi q. 8. n. 1 A 8. In dicto capite primo de consanguinitate, et affinitate. Ubi: per iudices Ecclesiasticos intelligo, et interpretor secundum multo- rum doctrina, Ecclesiasticas personas, i.e. episcopos. Et ne tibi difficultatem faciat concilium Trid. d. c. 20. §. ad sec. Ns. aut aliorum inferiorum iudicio. Observo, concilium prohibere de causis matrimonialibus, iudicare inferiores Epis., quales sunt Decani, Archidiaconi, Archipresbyteri, et similes ex iurisdic- tione propria, non de loquitur de vicario Epi, qui repraesentans eius persona ex eius cognoscit, ut docet Sbrotius to. 2. de Vicario Epi. q. 2 8. ... Ut non loquitur de alio, qui scribit ... Iurisdictione Episcopali, ut Paul. in praxi tmo. 2. prludio. t. a n. 8. dr. Flores de Mena q. 24. n. 29. quem sequitur Gratian. disceptat. c. 2 L 2. n. 14. et 15. Esto tunc dicas hanc exceptionem fuisse peremptoriam, cum penitus excluderet Reginam, et sic de- buisse opponi post fundatam intentionem Reginae in l. emptor. C. de pscript. longi temp. in l. exceptione. 19. C. de probat. si in ea legas cum Cornelio recepto a Lanfranco de except. p.te 3. c. 16. n. 4 6. exceptionem peremptoriam, non ut bene vulgaris codices, dillato- riam. omissis, que tradit Ancarr. h. n. 8. respondeo ...

N.B. causa legitimationis ad Ecclesiasticum pertinet. et quare.

discreto.

et concilium Tridentinum sess. 24. c. 20. de reform. explicat.

et tex nri interptx= tio.

ad probanda intentione Reginę summarie probata fuisse filia tione ad possessionem, quod ut impediret Theobaldus, obiiciebat defectum natalium. Quę obiectio si tractanda esset coram Regę, et quia in ea lite stetata admitterentur probationes Theobaldi, quę quatenus spiritualitatis sunt ad Pontificem missa, interim dicitur lo tractatur exceptio, et coram Pontificis terminatur, superstedet secularis et lite coram Ecclesiastico super suo articulo stetata, admittuntur probationes ex utroque parte. Et sic nota unum speciale, quod Ecclesiasticus potest audire pendente lite coram seculari. Doc. l. as. ditta. n. 9. et 4. 4. ... firmans iudicem Ecclesiasticum posse audire probationes et teneri, et si lis pendeat coram seculari, quia spectabat ad talem observationem pertinet ad iudicem Ecclesiasticum. c. novit. de iudiciis.

speciale nri tex.

N. 9.
qua rone et n in c. 1. Iudex tri pronuncit super except.

in tex. ib. fine acceperit. In c. 1. Iudex ... pronunciat super except. ex ipse, quia agebat coram iudice competente, et in pronunciatione causę principalis erat necessaria pronunciatio super except. Sic causa successionis agebatur coram dno feudi, causa natalis coram Ecclesiastico. Et unusquisque eorum in articulo, de quo cognoscit, pronunciat ex l. de qua re, 7 4. de iud. et pendentia incidentis facit cessare causam principalem, ut in c. causa. 7. qui filii sint legit. Ut doc. ... n. 2. Annania. n. 9. Ran. n. 7. d.

in tex. ib. patienter spectare. Modeste, et temperanter petit a Rege, quod ipse ... tur faciem. Ut similis modestia quidem petit a Procure, ut loquatur Cum Tiberio, nec re ... faciat in l. quidam Tiberius. 2. de servit. Urb. Ut not. Quar. ... c. 2. 6. Sodis autem tenet spectare seculares, ut doc. Marta. s. c. 8. n. 11. Bellega in speculo principum, reg. 11. 3. sunt et alię. n. 2. Et secundum Butrium. n. 9. e casus specialis, in quo terminatur prius incidens quam principalis, quod ut certo certius fiat, secularis inhibetur ab Ecclesiastico in ea procedere, ut doc. Anch. n. 6. Gerardus a Petra Sancta singulari. 9 6. et in locis. s. citatis Coll. n. 10. Marta n. 11. addita in casu conventionis sola execu=

tionis

tiones inter excommunicationis. Doc. Afflictus decisi Neapolitana n. 2. Caballerius decisio 9. n. 41. tomo 1. Roderic. Suarez in l. postrem. iudicatum in declarat. l. Regni § ex quibus q. n. 19. Iudex si requisitus prohibetur postfinire terminum parti, intraque repraesentet coram ecclesiastico eius persona non tamen post postfinire tamen iudicii ecclesiastico, intra quod causa differatur et determinatur, ut docent Marenerius et alii in l. n. videte d. quinquaginta et de regiu. Amarr. in n. 7. post tamen adire Laicus superiorem ecclesiasticum per appellationem contra eum, et sibi remittere cum ei tenemur 17. de appellat. docent Can. n. 12. Bellamara n. 3. Valasenca n. 19. ubi dicas Regem non teneri spectare, quia causa status erat summatim definienda in l. 3. § summatim ff. de Carb. edicto. Ego nego. et respondeo Regem civiliter non potuisse ligare Ecclesiasticum ex defectu iurisdictionis in c. Ecclesia Sanctae Mariae de constitut. Ne dicas posse fieri tamen in d. c. causa. tamen possessorium iudicium velinquentem nam Summus Pontifex generans mandatum, quo fecerat Episcopus facere miniam cohortationem iudici temporali reliquit Anglorum Regem, et Francorum Regem monuit. deindicando causam Regem Anglorum debeat conditionem exercere, hanc sufficit. Dic. et sic ut casus omissus debet decidi ex aliis regulis iuris communis ex aliis l. si extraneus ff. de condit. ca. data. C. in vo. §. de viro. statu matrim. et sic ex tali ero.

Ex quo nota primum Bartolus n. 9. et casum tenente plura specialia. Primum, quod praesumptoria exceptio post litem contestatam opponitur et vim dilatoriae. Secundum: quod suspendit negotium principale. 3. quod iuerat praeiudicialis, cum decidi prius debet. 4. quod incidentia admittit naturam suam, cum non ampliet iurisdictionem, et sic causa incidens non iudicatur expendere per ut alii reguleriter. Bartolus in lege cum Sudiquis. 4. n. 7. et litigans causa debet iudicibus facere communicata. tamen in c. 3. de rescript. lib. 6. quia causa nisique eiusdem separatim foro. Et ut in pubere causa videant Peregrinus decis. 79. n. 9. tomo 1.

Nota secundo Pontificem habere iurisdictionem in Reges et temporaliter non subiectos in ordine ad spiritualia ex d. c. no=

N. 6. causa civilis suspendit per Ecclesiasticam inhibitionem factam.

N. 7. specialia, que hic ocurrunt.

N. 8. Papa in laicos iurisdictionem quoad spiritualia exercet.

N. 9.
quare n Rx fecit inhibitionem n permissa citat.

* fecisse.

N. 10.
conclusio, quae argumentis impugnat.

ult. ubi not. Nauar. notabili. 3. n. 107. et sic ea exercuit in c. alii. 12. q. 6. in c. Venerabilem 34. de elect. in c. 6. in c. ad Apostolice de sent. et re iud. lib. 6. in c. 1. de homicidio eod. lib. in Concil. Trid. sess. 25. c. 9. de reformat. Decent. Diuus Thom. lib. 3. de regimine principum c. 13. Sertus Solis lib. 6. Bibliotheca Sancte annotat. 72. Turrecrem. in summa de Eccla. c. 113. et 114. Bellarm. lib. 5. de Romano Pontifice c. 6. Suarez lib. 3. defensionis fidei a c. 22. Notabile

Summum Pontificem * fecisse huius modi inhibitionem Regi Legionis citati, quae ex iuris regulis erat manifesta, Regem pendente causa legitimationis in preiudicium vocati aliquid alterare concedere non posse. Sic in similibus procedunt text. in c. ult. Romana 4. § fin. de appellat. Doct. Marta d. p. 2. c. 42. n. 1. et 2. Bixentus de appellat. q. 19. in membro 1. concl. 4. n. 88.

Commentarius

Concludens Decreti ... dicebat exceptionem illegitimitatis quae prius coram Ecclesiastico iudice est definienda. a Ad quam conclusionem arguitur in primis pro causa legitimationis remittenda ad Ecclesiasticum ... dubitandi l. est argum. Iudex cause principalis cognoscit etiam de incidenti, quantumcunque eius respectu sit incompetens in l. 3. C. de iud. in l. 1. C. de ord. iud. in l. fin. § fin. C. ubi et apud quem. in c. penult. de in integ. rest. extensa ... l. ... ff. de dam. infect. ... iudi. quae ... Concil. Rom. ... c. 9. 2. n. 2. ... in l. ... 10. C. de iud. in c. 1. de ca ... cum ... causa continentia dividatur. ut dicit ... in d. l. 3. n. 3. et 4. Fachineus lib. 1. controv. c. 4. Sed ... Rex Francie fuit legitimus iudex ... cognoscere de

quest.

iudex secularis, circa quae agebat desuncturus respectu incidentis erat incompetens; ad intelligentiam Barbosa ad n. 22. Farinacius d. q. 8. n. 1 4 0. dubitabatur de viribus matrimonii inter sponsos oriundi. Caeterum si agatur de legitimat itaque vtrum sit necessarium disputandi de viribus v. g. si filius tanquam legitimus petat hereditatem, quia ad filii legitimationem sufficit matrimonium putatiuum in c. ex tenore l. A. qui filii sint legitimi, parentes, et alterum ipsorum credidisse verum fuisse matrimonium. Et sic non agitur de causa mere spirituali, sed de temporali, et principaliter de bona fide, et recta iudicis conscientia, laicus cognoscere potest, vt docet Barbosa d. n. 22 cum concordantibus Mastrillo decisione d. c. 8. n. 12. ...

Ex eadem causa primo cum Ioanne Gutierrez lib. 3. pract. q. 29. n. 1. interpretor textum in concilio Trid. sess. 24. c. 20. de reform. vbi dicitur: Vt quatenus docet, causas matrimoniales ad iurisdictionem Episcopi spectare, etiamsi agatur de matrimonio incidenter. Ad cuius decreti enucleationem venit illa explicanda quaestio, an laicus delegatus Episcopi possit cognoscere de causa incidenter matrimoniali, et spirituali; in qua quidem

N. 3. concilium Trid. sess. 24. c. 20. de reform. explicatur.

quaestio.

pro affirmatiua tenent Panormitanus in c. significasti n. 25. de foro comp. Iason n. 12. Hostiensis ... in l. 2. de iur. omn. iud. moti ex c. Sane 11 de offic. et pot. iud.

Negatiuam partem tenent ... n. 12. Purpuratus n. 79. ... Farin. ... n. 1 49. ex eo quod laicus c. 2. ... Episcopi non potest de causis spiritualibus cognoscere ... id non necessario a Summo Pontifice ... vt ... Panor. in c. decernimus n. 5. de iudiciis. Et ... Et ...

tem in d. c. Sane. respondeat procedere in his, quae sunt delegabilia, n. vero in omnibus specialiter. l. 1. in prin. de offic. eius, cui mand.

Delegatus tamen a Summo Pontifice Laicus velata potest cognoscere de incidenti legitimationis, si nam Pontifex committeret Laico causam successionis, et hereditatis, potest cognoscere de legitimatione, vt notat Decius in d. l. a. n. 2. Decius in c. praeterea in n. 6. de offic. et pot. iud. delegati. Quia Laicus ex Summi Pontificis commissione potest quidquid ei committit Ecclesiasticae Iurisdictionis exercere, vt est text. in c. Memam. 7. n. 9. et dixi laud. c. decernimus. n. 30. tamen hoc in casu necessaria est expressa voluntas committendi, nec sufficeret velata. quia in generali commissione n. veniunt, quae quis verisimiliter n. esset commissurus in c. fin. vbi notat Gemin. de offic. vica. lib. 6.

Secundo cum Atucar. et alii, quos refert et sequ. Cauedo de patronatibus Regiae coronae c. 4. q. 11. n. 1. Bulleng. in speculo princ. Rub. 21. § 11 et alii n. 3. intelligitur tamen in c. quanto. § decreto. vt procedat, etiam in casu, quo tractaret de iuris patronatus incidenter. Nam et tunc coram Ecclesiastico, et n. coram Laico debet tractari ad textum nostrum.

Tertio cum Farin. in praxi. q. 1. lib. 6. n. 1 et 9 1. intelligitur tamen in c. vt inquisitionis in § prohibemus vero quoquomodo. de haeret. lib. 6. Vbi Laicis prohibent de crimine haeresis iudicare quoquomodo. i. nec principaliter, nec incidenter sub incapacitate. Ex eadem etiam ratione deduco primo cum Perusino in c. decernimus. decem. 4. de sent. excom. lib. 6. Alex. in l. Titia. ... matri. quod si in executione matri opponatur exceptio nullitatis, quia sententia executa erat contra maiori, de tali exceptione cognoscet Ecclesiasticus, et fiat inhibitio Iudici in executione secularis, quia ad solum Ecclesiasticum spectat primarie de tali exceptione cognoscere, vt docet Cald. lib. 9. sub tit. de

N.o 9.
Laicus delegatus Pontificis cognoscere potest de matrimonio incidenter.

N.o 6.
Laicus nec incidenter de iure patronatus cognoscere potest.

N.o 7.
Laicus de haeresi nec incidenter cognoscere potest.

N.o 8.
cognoscere, an iudex, qui pronuntiavit, fuit excommunicatus ad Ecclesiasticum pertinet.

iudiciis

iudicii

Sed ex Speculatore tit. de legato §. nunc ostendendum. Bertachinus ... n. 4. quod si coram saeculari opponatur exceptio pluris, tractanda ea coram Ecclesiastico, ad illum n. spectat eam declarare, an quis in pluris inciderit, in c. venerabilis 34. de elect. in c. quantus 16. de iuresiur. ... Mar. ... d. 2. p. 1. q. 9. n. 26. Si autem ... ad effectum puniendi pluris posset tractari coram saeculari, nam de clandestino matrimonio cognoscit saecularis ad effectum puniendi contentos et testes in l. 49. Tauri. Sodre ... l. 1. tit. 1. ... in ... Doc. Gut. ... prat. c. 2. n. 1. Sanchez de matrimonio ... disp. 94. n. 3. disp. 94.

Oritur ... Bussatus ... tio. 9. ... rit. 3. ... remittendat quaestio, an professio valeat, necne, causa quia spiritualis remittenda ad Ecclesiasticum.

4o. in illa quaestione, an si contra petente pecuniam coram executari opponatur exceptio usurae, ad impediendam executionem instrumenti guarentigii ... l. 4. tit. ... ordin. Sodre l. 1. tit. 21. tit. 4. ... illa exceptio ... da, et definienda sit coram laico, an vero remittenda sit ad ecclesiasticum, teneo cum ... Rolando ... q. 9. n. 8. ... Purpurato ... 27. n. 12. ... et 20. exceptione remittenda esse ad Ecclesiasticum ex c. post miserabilem ... de usur. ... exceptione cognoscere de usura, nec incidenter, et opposita exceptione debet saecularis supersedere in execut., donec super exceptione fuerit ab Ecclesiastico pronunciatum. Doc. ... n. 38. tom. 2. ... l. 1. n. 4. ... in Cod. ... 12. n. 11. ... in prax. ... Cons. ... n. 11. ... prat. q. 23. ... Clarus in § praetore ... q. 3. ... tit. ... tenet ... consuetudine ... ad annullandum ... contrario ... impeditur ... saecularis, et ecclesiasticus de usura cognoscit, ut resoluit Bruneus ... q. 19. n. 9. ... qui in ... Baldo ... quidquid contra eum teneant ...

N. 19. an quis sit pluris cognoscit Ecclesiasticus, saecularis punit.

N. 20. de validitate professionis sola Ecclesiasticus cognoscit quaestio.

N. 21. De Usura nec incidenter laicus cognoscere potest.

bufus tmo 1. ad. ll. Gallicas tit. de stt. oblig. art. 2. q. 7.
Uni. n. 22. Attendabo in l. 4. n. 31. tit. 8. lib. 3. ord. ad distin-
guat Octavianus Cataneus decis. plem. 1 3. 7. n. 12. quibus
non fundat, attenta l. 4. tit. 8. lib. 3. ordinum. Sed ex l. 1. tit. 21. lib. 4.
nove compil. ad impediendam executionem instrumenti guarentigii admit-
tenda exceptione requirente altiorem indaginem, [illegible] ultra 10.
dies. [illegible] Segurium [illegible] 1. p. 12. n. 9. id proceden-
in except. ventilanda coram iudice executionis. Secus vero in exa-
minanda coram iudice Ecclesiastico, qualis est [illegible], quia tunc [illegible]-
[illegible] debet, ut ibi dicit, patienter spectari. Quam quidem
resolutionem vera intelligo, quando agitur quaestio,
iuris scilicet an contractus celebratus sit usurarius, necne. Secus si sit
quaestio facti, an uno, vel altero modo sit contractus celebratus, secularis
cognoscere potest [illegible] in simili in c. decernimus. cum notatis
de sent. excommun. in 6. docent Anania n. 2. Bellame-
ra n. 3. & Franciscus de Marco decisione 529. n.
tmo 1. Candido decis. 62. n. 1. tmo 1. Rodriguez
in lib. 3. tit. de annuis redditibus q. 3. n. 122.
Thomas Valascus allegatione 19. a n. 20. Zepdal.
consilio 67. n. 19. Marius Antiquinho consilio 90. n. 4. et
consilio 142. n. 23. et Maximus [illegible] n. 6. Unde inferi
usurae coram laico peti posse dicit [illegible], Vincent. de Fran-
guis decis. [illegible] n. 1. Et cognoscit de facto usurae in
c. post miserabilem. 12. de usur. doc. Abbas. in d. [illegible]
3. Simoniam, ut doc. Butr. n. 4. Imm. n. 5. in c. cum sit ge-
nerale. de for. compet. Anna. in [illegible] n. 9. de sim. [illegible]
de potestate princ. c. 6. [illegible] n. 24. iuris pa-
tronatus, ut [illegible] attento epigrafe in c. [illegible]
[illegible] 41. de test. et doc. Lambertinus de iure patr.
lib. 3. q. 9. art. 3. n. 1. Aufferrius de potest. secularis
sup. Eccles. quon. reg. 4. n. 29. Et in specie [illegible]
si in causa legitimationis tractaretur quaestio iuris, scilicet,
licet, an matrimonium inter Reginae parentes contractum fuerat

Vere

N. 22.
l. 1. tit. 21. lib. 4.
no. compil. explicat.

N. 23.
De quaest. facti respectu
contractus usurarii laicus
cognoscit.

interpretat. [illegible]

viam, nam ut ex eo decernatur pro legitima, sed tractaretur quaestio facti, an matrimonium inter aliquos sit contractum, et proles ex illis sit suscepta ad effectum, potest a iudice saeculari cognosci, ut dox. Bald. n. 1. et 5. Bar. n. 6. Barbos. in d. l. fin. Bart. n. 4. ... n. 17. ... de iur. omn. iud. Menoch. ... 36 ... Vincent. de Franch. decis. 36 ... decis. ... Caravag. decis. ... 137. n. ... Gutier. ... q. 26. n. 2. Scobar de ratiocinii. c. 17. n. ... Fontanella de pact. nuptial. clausula 4. glo. 13. 2. p. Unde si filio petenti haereditatem obiiciatur exceptio illegitimationis ex eo quod matrimonium parentum fuit clandestinum, et sic nullum ex Concil. Trid. sess. 24. c. 1. de reform. matr. vers. qui aliter, quia illa quaestio est merum factum, de ea saecularis cognoscit, ut dox. Barbos. in d. l. fin. n. 36. et 37. Sanchez lib. 3. de matr. disp. 44. n. 4. quia tunc cognitio non tangit foedus matrimonii, sed quandam qualitatem extrinsecam, ut ex l. 2. § ... nam quod ... vind. deduxit Baldus n. 3. cui ... libenter accedo quidquid ... Paul. de Castr. consil. ... n. 2. ... lib. 1. ... ex ... limitans inverimine haeresis, ... incidenter ... cognoscere ... in c. ut inquisitionis § prohibemus de haeret. in 6. ... n. 17. ... in nostra specie Simancas in catholicis ... 36. n. 2. Barbos. ... 95.

Declarat in nostro casu, ut haec exceptio possit opponi in quacunque parte litis. Immo et post sententiam in executione, potest opponi exceptio illegitimitatis, ut ... Castr. ... Velasco ... Cui adhaereo, quidquid ... Gravetta consil. ... 2. ... tom. 4.

Secunda autem pars nostrae delusionis probatur auctoritate ... in d. c. Lator. exornant Afflicti decis.

N. 24. exceptio illegitimationis potest opponi in quacunque ...

N. 29. secunda pars delusionis probatur auctoritate, et rationibus.

Ratio p.a

30. n. 2. Padilla in l. 1. n. 30. C. de iur. et facti ign. Quintilian.
Mandosius [illegible] de inhibit. q. 40. [illegible] quia [illegible] exceptio
[illegible] iudicii [illegible] omnia terminanda [illegible] forma [illegible]
[illegible] l. 1. §. 1. fam. ercisc. et dixi in c. 1. [illegible]
et. 11. Sed exceptio illegitimitatis opposita Reginae [illegible] principaliter
[illegible] incidentalis, seu inusitatione, quia facit a principali
determinatione alterius [illegible] defendente [illegible]
successionis [illegible] alterius quia [illegible] Regina [illegible]
investitura [illegible] legitimo matrimonio nato [illegible]
minus [illegible] ante [illegible] terminandae, ut [illegible]
[illegible] et in [illegible] citatis [illegible] et [illegible]
n. 2. [illegible] in simili [illegible] n. 2. tom. 1. Padilla
[illegible] n. 2. [illegible] Mandosius [illegible]
[illegible] dist. 20 [illegible] n. 6. Hanc exceptionem opponi [illegible]

exceptio [illegible] opposita fuit [illegible]

[illegible] quia impedit [illegible] Regina
[illegible] quod si exceptio [illegible] opposita [illegible] Ecclesiastico
[illegible] in praeiudicium [illegible] principale, ut [illegible] n. 3.

Ratio sec.da

[illegible] quia persona petentis ante
omnia est legitimanda [illegible] de accusatio.
in l. [illegible] ad l. [illegible] in l. 1. [illegible] ser-
uus. C. de edicto [illegible] in c. cupientes §. si vero [illegible]
reant de elect. [illegible] n. 1. [illegible] in [illegible] C. que
admitti. Felin. in c. ex [illegible] secunda n. 6. de officio deleg. Sed
Regina [illegible] petebat [illegible] Campaniae tanquam legitima, [illegible]
ante omnia id debebat determinari. [illegible] ut exceptio [illegible]
[illegible] consideratur dilatoria a Bart. in l. [illegible]
§. 1. in [illegible] de accusat. [illegible] in d. c. 1. n. 11. [illegible]
quod statim post litem [illegible] [illegible] excipiendo ille-

exceptio natura sua peremptoria iudicatur dilatoria [illegible]

gitimitatis opposita Reginae [illegible]
[illegible] et terminet. ita communiter [illegible] ordinarie [illegible] Barto-
lus. et [illegible] latius [illegible] n. 10. et 11.

3.°

3.° vt vitetur confusio, et perturba-
tio, quae sine dubio quaedam intricata succederet, si lis liti implica-
retur, et ante definitionem Pontificiam feudum, et successio applicaretur,
quod tolli deberet, si Rex Reginam illegitimam iudicaret. alias iurisdictio
iudicis Ecclesiastici esset illusoria, vt insinuat text. in d. cap. quia vo-
doc. Bellam. n. 3. Ioan. And. et Ancar. n. 9. Butr. n. 10. et 11. et
Marta d. c. 8. n. 11. Farin. d. q. 8. n. 39. Inde si coram Ecclesiastico ha-
bente temporalem iurisdictionem opposuerit exceptio illegitimationis, ea
primum vt praeiudicialis coram ipso tractaretur, doc. Ioan. And. [illegible] n. 6.

Posita autem exceptione illegitimationis
ad obviandum malitiis hominum, ne forte coram iudice laico incidens
spiritualis malitiose proponatur, potius ad effectum impediendi, et re-
tardandi processum, quam ex iusta causa, consuli solet seculari, vt opponenti
terminum praefigat, intra quem coram ipso exhibeat articulos, quos coram Eccle-
siastico probandos proponit; et si appareant impertinentes, ad vlterio-
ra procedere potest, vt doc. Alex. in d. l. Titia n. 9. Alc. in l. omni.
n. 3. C. de ss. Thom. Ferrarius cautela 93. a qua discedo cum
Gutierr. d. c. 2. n. 24. ne in secularis arbitrio relinquamus causam
remittere, et non remittere qui sine dubio inspecto articulo spirituali
debet in causa supersedere, vt dicit text. in d. c. patienter, et [illegible]. Doc. Ca-
rolus consilio 210. a n. 6. tomo 3. Prosperus Rastus consilio 132. n.
14. ante notificatam inhibitoriam, vt doc. Alex. receptus a Purpura-
to consilio 43. n. 6. et d. et consilio 199. n. 1. In praxi tamen stillo re-
ceptum est Ecclesiasticum mittere inhibitoriam, vt doc. Franciscus Marc.
decis. 84. a n. 9. tomo 2. Rolandus consilio 77. n. 29. tomo 2.
Petr. Surd. consilio 424. n. 27. Purpuratus d. consilio 199. n. 2.

N. 26. Secularis non potest iudicare de iustitia articulorum qui sunt probandi coram Ecclesiastico.

Ad cuius rei enucleationem est disputanda illa quaestio
an ad concedendam huiusmodi inhibitoriam, requirantur causae cognitio, et cita-
tio. In qua pars affirmativa, scilicet cognitionem causae et citationem requiri,
tenent Alex. in l. 4. §. condemnatum n. 3. de re iud. Maranta in specu-
lo 4. parte dist. 10. iudicior. n. 30. Gerardus sing. 96. Mastrillus de-
cis. 113. n. 7. Petr. Surd. consil. 424. n. 21. Cabb. d. §. 12. n. 3.
et plures, quos refert, et sequitur Quintilianus Mandos. tract. de inhibi-
tion. q. 29. n. 2. testatur magis communem Marta de iurisd. parte 2. c. 42.

quaestio. Vtrum causae cognitio, et partis citatio desideratur ad aliquam inhibitoriam concedendam.

n. 4. Pro qua facit Iasi in c. 1. vs. necnon de cau poss. 2. Bes in c. Romana §. si vo. de appellat. in 6. cuius decisio est renovata a Concilio Trid. sess. 22. c. 7. de reform. Negativam vero tenent Ruynus consilio 61. n. 6. tomo 5. Papus allegat. 6. n. 7. in cuius additionibus Quintilianus Mandosius litt. C. alios adducit Anferrius late de pot. Ecclesiast. sup. secul. c. 1. n. 7. vs. nemo pot. pro qua facit tex. nr. dum quo Rex nulla premissa citat. inhibitionem decernit.

N. 27.
notorio spectante ad Ecclesiasticum Tr. in hibitione sine citat.

Inquare ut veritatem explicem cum Butrio . . . n. 10. et 12. Caval. decis. 9. n. 30. tomo 1. Mar. d. n. 4. aut sumus in casu notorio spectante ad iudicium Ecclesiasticum, et tunc inhibitio concedit nulla premissa citat. ut in casu nostro, quia inhibitio tunc est quaedam declaratio ex officio iudicis descendens. et sic pot. fieri non citata parte, ut resolvit Lancelotus de attentat. q. 2. c. 20. in prin. n. 214. et n. 219. Aut sumus in casu dubio. et tunc requiritur citatio, et causae cognitio tx. d. §. si vo. doc. Cobb. practicarum c. 24. n. 24. Gravetta de antiquitate temporum p. 2. n. 8. et consilio 59. n. 20. Sufficit autem cognitio summaria, ut doc. Bosius in praxi tit. de foro competenti n. 159. Cavalcanus decis. 2. n. 38. tomo 2. sine qua si procedat, inhibitoria erit nulla. l. placitum. C. de sent. et notat Decianus in consilio 56. n. 9. et sic quidem in favorem inhibitoriae

in casu dubio secu.

si detur est nulla.

decernat censuram, ea iudicabit irrita in l. si patronus § patronum. quae in fraud. cred. in l. si homo mortuus. de A. obligat. doc. . . . fin. in c. significantibus. de offic. deleg. Panorm. in c. cum sit Romana. n. 34. de appellat. Ias. in l. certi conditio § si numos. n. 6. si cert. pet. et in l. non dubium. n. 97. C. de Leg. et excitus obtinebit absolutionem declarat. facta per Regios auditores: que el ecclesiastico hace fuerça. ut resolvit Gutiér. d. c. 2. n. 26.

N. 28.
cautela, qua secularis erit immunis a censura.

In hoc in casu secularis cautius sibi providebit, si primum coram Ecclesiastico comparuerit per procuratorem, et a futuro gravamine comminato salvo nullitatis iure appellaverit, quod si id fecerit, intra terminum sibi datum ad inhibendum, non ligabit post lapsum ipsius excitatione arg. tex. in c. preterea. 40. de appellation. docet Zepola cautela 17. n. 5. quia tunc inhibitio resolvitur in simplicem citationem, ut resolvit Marta d. c. 42. n. 9. probat Gratius consilio 214. asserens procedere etiam in casu, quo excitatio fuerit lata ex tunc prout ex nunc.

Si autem

Sicute n̄ admissa except. iudiciali
Laicus in ea processerit, et pronuntiaverit, snia ē nulla. Doc. Rimin. ↄsil. 2 d. v.
n. 2. quia procedit n̄ servato iuris ordine in d. l. plata. Est in elegans
dubiũ, an pendente lite super legitimat. cora Ecclesiastico possit laicus
iubere interim bona, super quo litigat, apud sequestrum poni. In quo te-
nere cũ Balasco supra n. 60. Et Cavalcanus decis. 3. n. ... con.
pro negativa. expendens L. tem nru. M. patienter ... In quo Re-
gi Franciæ preludit via procedendi ulterius, donec cã naturaliter ter-
minat. 2º. quia iudex inhibitus procedens attentat, et nulliter procedit,
Vt resolvit Cesar de Grassis decis. Rote. 34. n. 9. In hoc tn̄
casu filio alimenta præstari á iudice laico favorabiliter, ne fame pe-
reat, doc. Ant. Fab. lib. 5. Codicis tit. 7. diffinit. 16. quia de
matrimonio pōt laicus cognoscere, vbi cognitio ē summaria, vt
resolvit Rom. ↄsil. 2 d. 4. n. 2. et 3. Vt cognoscit summarie
de clericatu, vt resolvit Mastrillus decis. 113. n. 20. Sed in dctis
mtoy cã ē cognitio summaria in l. 1. §. Iulianus. l. siquis á liberis.
§. si vel parens. de lib. agnosc. Doc. Petr. Surd. tit. de alimen=
tis tit. 8. priuil. 2. n. 1. et 2. Et in ea cognoscere pōt laicus de ma=
trimonio. Ecclesiasticus tn̄ procedit in articulo ad re spectante n̄ summa=
rie, vt aliqui credunt, sed plenarie, cũ ab eo quæstio successionis de=
pendeat. Vt doc. Butr. d. n. 11. Etsi declaravit filiũ illegitimũ,
tunc vero vicariũ, laicus procedere n̄ pōt, quia deficit fundam. inten=
tionis, vt doc. Burgos de Paz ↄsil. 40. n. 10. et 12. Sicute decla=
raverit legitimũ filiũ, et iustũ, etc., procedet secularis. Est n. hec
snia diffinitiva, cũ diffiniat primã litẽ propositã cora seculari. vt
doc. Federicus de Senis receptus á Butrio d. n. 14. Cui accedo
attento effectu. nã laicus scdm eã pronuntiabit. Est in dubiũ
an, appellat. interposita á declarat. iudicis Ecclesiastici, tenea=
tur ipse mittere inhibitoria, ne laicus in ea procedat. In quo pro
affirmativa tenent Federicus de Senis receptus á Butrio d. n. 12.
Beroius ↄsilio 210. n. 7. volum. 3. Vitus n. inhibitorie durat.
quia iudex á quo debet ↄservare appellante in statu, in quo
erat ante latã sniã, et vt hoc faciat, providere, neque habebat
possessione, in ea turbetur. Et sic precipere partibus, neque penden=
te appellat. nubat. in c. 1. de matr. ↄtracto ↄa interd. Eccles. Doc.
Scratã de appellation. q. 3. n. 3. Et similiter debet dare inhi=
bitoriã, ne interim á laico molestetur, et pōt se intromittere ↄa

N. 29.
Laici processus ↄtra
gletta inhibitionem
ē nullius momenti.

N. 30.
pendente lite cora
Ecclesiastico á laico
fit sequestratio.

N. 31.
pōt laicus pendente lite
cora Ecclesiastico alim.
filio decernere.

N. 32.
snia Ecclesiastici ē
effectu diffinitiva quo
ad seculare.

N. 33.
etsi appellat. interposita
Ecclesiasticus inhiber se-
lare.

tertiū innovante, et turbante eū, qui appellavit in c. cū teneamur. 17. de appellat. ubi not. Card. n. 10. Francus. n. 19.

Rationes dubitandi dissolvuntur.

Quibus sic constitutis. Ut n̄ obstet ex prima rōe dubitandi tex. in l. 3. C. de iudic. cū sim. adductis. respondeo cū Pan. n. 3. Baldo. n. 2. Ancar. n. 11. [illegible] Panorm. n. 7. Preposito. n. 16. in d. c. lator. tas. in d. l. 3. n. 6. Cobb. d. c. 6. § 3. n. 4. Baru. in d. l. Titia. n. 21. et 22. Scobar de ratiotiniis c. 7. n. 19. et in locis s. citatis Balasco. n. 7. Contanela. n. 22. distinguendū ē inter iudicē incompetentē, de quo loquunt. iura in rōe dubitandi adducta, et iudicē incapacē, qualis erat laicus respectu legitimationis, de quo loqui tēs nr̄. et sic inter viros doctos illud ē receptū discrimē: incidentia tollit incompetentiā, sed n̄ tollit incapacitatē. Et inter utrumque casū ē diēs rō scdm Zuariū. n. 17. et

N. 34.
quare incidentia tollat incompetentiā, sed n̄ incapacitatē. Ratio I. [illegible]

17. quia extensio n̄ fit ad rem diversę, et separatę naturę in l. si de p̄prietate. C. si a n̄ spet. iud. et altioris ordinis arg. l. ea quę. 26. § 1. ad municipalē. Ultra quā rōē fundatē [illegible] quia incōpetentis iurisdictio tm̄ ē restricta ad certū genus causarū nullo impedimto pzonę adiecto, [illegible] incidentia extendit iurisdictio, sicut stātis, stipulatio pacto incontinenti apposito. l. iuris gentiū. 7. § quinimo. ff. de pactis. l. lecta. 40. vs. decebat. ff. si cert. pet. Sed vero incapacitas dicit denegationē iurisdictionis imposito impedimto in pzona laici in c. decernimus de iud. et sic incidentia n̄ pot fieri extensio. in l. solemus. 61. § latrunculator. de iud. sicut n. reciproca* facta imparibus otinet tm̄ vulgarē, quia

*substitutio.

unus eorū erat subiectū capax pupillaris in l. ita d. c. iure. 4. l. Lucius. 49. de vulgari. Sic etiā laici iurisdictio n̄ extendit incidentia ob incapacitatē subiecti. 2o. quia in causis mere Ecclesiasticis incapacitas laicorū pvenit a iure divino, ut dixi in

2o.

d. c. decernimus. n. 14. sed incapacitas pveniens a iure divino n̄ tollit incidentia in c. ut inquisitionis. § phibemus. de heretic. in 6. At quia incōpetentia ē introducta iure positivo, et io tollit. in d. l. 3. et simil. quia eius respectu damus legis potestatem, et voluntatē ex reg. accessoriū. de reg. iu. in 6. At vero cū iudex ē incapax, et si daremus legis potestatē voluntate, deficit potestas, cū legi divinę derogare n̄ valeat. in c. sunt quidā. 25. q. 1. et sic n̄ extenditur. de Gutierr. lib. 3. pratic. q. 29. n. 3. Menochiq.

etiam Giurba de recuper. remed. 19. n. 3 et 10. Ex qua observat. I.

cum Annania d. n. 3. interpretatur textum nostrum, ut in eo, si ea successio-
nis tractaretur coram Ecclesiastico, quia tamen incompetens posset in-
cidenter cognoscere de matrimonio. Et cum Antonio Gomezio in

N. 29. textus noster interpretatur

l. 91. Tauri. n. 93. Ital in praxi 2. p. studio 2. n. 21. Prospero
Farin. consilio 117. n. 2. Cauder decisione 129. n. 3. tomo 1. Zenedo q. 38. n. 6.
et 8. interpretatur textum in c. de prudentia. de donat. inter vir. delegatus
ad causam matrimonii cognoscit incidenter de dote, quia Ecclesiasticus
respectu dotis, cum sit causa secularis, non est incapax, sed tamen incompetens. et sic
sua iurisdictione aliquo reducit ad aliam in c. nouit. de iud. in c.
§. 10. de fo. compet. in c. per venerabilem. 13. §. rationibus. qui filii sint leg.
docent Iacobus Verrett. consilio 2. n. 33. et 34. Prosperus Farinacius
consil. 68. n. 2. et sic sumus in regula, quod incidentia tollit incompeten-
tiam. Ex quo textu extendit regulam d. l. 3. C. de iud. ut procedat non tantum in iu-
dice ordinario, sed etiam in delegato, licet non delegata iurisdictio quatenus
odiosa non debeat extendi in c. P. et I. 20. de off. deleg. extendit
tamen ratione incidentiae in c. pen. de integr. rest. in d. c. de prudentia ne continentia causae dividatur, ut
ut adnotavit Cauder d. n. 4. docent Lesspabus consil. 627. n. 20. Ruynus consilio 40. n. 6. vol.

N. 3. c. 3. de donationibus inter vir. explicatur

N.

Deduces I. servari posse sententiam Cobb. pract. c. 10. n. 10. asseren-
tis, quod si clericus coram Laicorum suum testimonium dixit, potest secularis co-
gnoscere de falso quoad effectum expediendi causam coram eo agitatam. quia
illo respectu est coincidens, et idem quantumcunque delegatus ad cau-
sam civilem, tamen est incompetens. quamvis plures eam admittens etiam in
casu, quo Laicus per Ecclesiasticum in debitus fuisset, Baiardus ad Iu-
lium Clarum. §. practica criminalis q. 38. n. 37. quia de iudicibus illegitime
time facta per Ecclesiasticum secularis iurare non debet, ut resolvit
Lancellotus de attentat. 2. p. c. 20. n. 87. Non tamen laicus poterit punire clericum, sed debet re-
mittere ad Ecclesiasticum, quia illius respectu est incapax, ut docet Soccin. reg. 920. Cobb. d. n. 10.
Gregor. Lopez in l. fin. tit. 16. p. 6. Iulius Clarus. q. 38. n. 14. Federicus de Senis consilio 9.
n. 8. Haunden. de exequtione mand. 2. p. c. 27. n. 9. quod accedo, quidquid reclament Ang. n. 3. Ca.
n. 6. in l. quoties. C. de iudic. Alvarus Valentinus consilio 26. n. 14.

N. 3. Laicus de testimonio falso clerici potest cognoscere ad effectum pronuntiandi in causa non quoad poenam imponendam

Ut igitur ex sede du-
bitandi nostrae non obstet textus difficilis in l. 1. C. de ordine
iud. pro eius vera, et genuina interpretatione observo I. 2.o explicatur.

N. 3. l. 1. C. de ord. iud.

Botomanus lib. 6. obseruationum c. 6. Antonius Faurus lib. 7 coniecturarum c. 8. quod causa non ventilata coram delegato, sed vt habet text., et notat Menochius de arbitrar. casu 16 n. 12. coram Preside. Nec huic interpretationi difficultatem faciunt illa verba: etsi super causa status cognoscere non possit. quia sunt dicta non affirmanter quia posset de causa status cognoscere per l. 2. C. de ordine iud. l. 1. C. si tutor, sed exageratiue et augendum, quasi dicat, etsi cognoscere non posset principaliter, posset incidenter, vt aduertit Condulus lib. 1. commentariorum c. 9. [illegible] Et Vt non obstet communiter ex ea. Obseruo secundo, quod de ea cognoscere iudicem laicum, quia sufficiebat summaria cognitio ad mittendum in possessionem post Sumeam l. 3. §. causa ff. de carbon. edicto. Laicus non pot cognoscere de matrimonio incidenter, quando non est necessarie cognoscere plenarie, sed summarie.

N. 39. Secularis de spirituali summarie cognoscit.

Inde praxi receptum est docent Velasco. tit. maioratuum 3. p. q. 19. n. 19. Molina de primogen. lib. 3. c. 13. n. 8 9. Ioan. Garcia de nobilitate glossa 1. n. 24. quod si in tenuta maioratus pendente in supremo senatu, incidat quaestio illegitimationis, cognoscit summarie, vt non suspendat iudicium petitorium, et data sententia in tenuta, remittitur causa proprietatis ad regios cancellarios, vbi opposita exceptione illegitimationis, non cognoscitur quidem de causa, sed in causa principali supersedetur, donec in exceptione per Ecclesiasticum fuerit pronunciatum [illegible] tit. [illegible]. Quod in hoc regno praxi seruatum fuit in causa comitatus de Yunio en rostro, vbi pronunciatione facta in possessione per supremum senatum, causa remissa fuit in proprietate ad Cancellariam Pintianam, vbi pendente causa successionis articulus legitimationis remissus fuit ad Rotam et in ea super eo fuit pronunciatum, vt referunt Puteus decis. decis. 110. lib. 1. Burgos de Paz consilio 40 n. 8.

Vt

Vt n. obstet txs in d. l. omnes. N. 40.
observio ac lege, et similes ex potestatis defectu reiiciendas. .l. omnes. c. de
et quia re maturo iudicio perspecta exemptione causarum Eccle- episc. et cler. cor
siasticarum recognouit textu. vt refertur in c. nullus d. 1. rigit a tustiniano
N. 41.
9. Minus obstat txs in d. c. causa, quae est secundo. Na omissis c. causa, quae. qui
dis, quae vulgo circumferunt cum Marta de iurisdict. 4. p. c. 36. fil. si. Abb. intel
n. 6. respondeo causa restitutionis bonorum incidenter, sed tus.
quae principaliter fuisse intentata, et omissa a Romano Ponti=
fice iudicibus delegatis, vt colligitur ex illo txu dis literis nris in=
seri fecimus: et dis ante principalis causae ingressum. Vnde iudi=
cio super legitimatae Eccle retento cu bonorum, quia mere tem=
poralis, Regi Anglorum relinquit, vt cu super feudo remittitur
Regi Francorum ab Innocent. sibi applicante causam spiritualem
in c. nouit. de iud. in quo n insisto ob dicta in eius aporitione s. n. 6.
Vt n. obstet vltima rio dubi=
tandi vide dicta s. n. 9. qui finiuit iste txs ad laude, et gloria
omnipotentis Dei, et Beatae Mariae
absque peccato originali concepte.

Ad txm in c. finali

titulo

Txs hic n extat in N. 1.
antiquis collectionibus. e. n. sumptus ex Greg. 9. cuius iussu .Sl. epigraphe
a Beato Reymundo haec collectio facta e. Het duas partes et diuisio.
prima in prio, in qua e sermo de spoliat in modu actionis ppo=
sita. scda in dis, quanquam obst e sermo de spoliat in modu ex=
ceptionis pposita. Et duae rio sumit ex regula fauorabiliores.
de dui. reg. iu.

In txu ibi: si eum reconueniat: Tunc txm N. 2.
assignare casum in quo n het locu reconuentio. docent Bal- quare hic n heat
eu reconuentio.

tam. n. 3. Card. n. 4. ht. Petr. Surd. consil. 167. n. 9. Card. Tuscus litt. R. conc. 62. n. 21. in ca desiderante celeritatem quales est spoliationis, restitutionis in c. in literis, g. cum seqq. de rest. spol. non habet locum reconuentio, vt doc. Rom. singula. 721. Inde eam non habere locum in iudicio manutentionis, firmat Rotalis decis. 212. § 1. in causis executiuis doc. Cabalcanus decis. 22. n. 11. § 2.

t dictio nisi, ponit exceptiue.

In tantum textu: nisi. ponit exceptiue cum adiiciatur orationi negatiue, vt in c. fint de test. et doc. ht Bellam. n. 2. Calderinus n. 3. exornat Zenedo sing. 24. n. 1. et 2.

N 3.
dictio cum, ponit pro causali, quia.

In textu textu: cum. ponit pro quia, vt doc. ht Bellam. n. 3. Calderinus. n. 4. vt in c. vni. de commodato. in l. quod si vir. 62. ff. sol. matr. vt assignet rationem denegatæ reconuentionis in odium spoliantis, et fauorem spoliati, vt reducat res ad æquilibrium.

N 4.
duplex priuilegium spoliato competens explicat.

In textu textu: restitutionis petitio in hoc priuilegiata. Hic non, vt doc. Butr. ht n. 9. et 10. duplex priuilegium spoliatus. Primum consistit in eo, quod interdictum recuperandæ intentatum per viam actionis, habet effectum non consequendi rem, quam quis spoliatus est, sed etiam habet effectum excludendi quancunque actionem diuersam textu in c. 1. de mut. petit. in eo quod actio amittit naturam suam ratione priu. inst. de action. et assumit naturam exceptionis, quatenus illa excludit aduersarium. Nec tunc docet textus in c. 2. huius tit. vers. verum. vbi interdictum recuperandæ, propositum a dominis de Tylmine non habet effectum consequendi quia non fuit intentatum a nobilibus, vt poterant in modum exceptionis, tamquam clypeus ad defensionem, et ad retorquendum telum in aduersarium. Sed autem in modum actionis, vt spoliatus rem

et textus non in quo a c. 2. hu. tit. differat. et dictum ratio assignat.

amissam spolio consequatur. Quæ distinctio colligit ex d. c. 2. Et intelligas quare actio iure singulari amissa natura sua induit exceptionis naturam hic. et non exceptio ex iure singulari induit naturam actionis in d. vers. verum. Ratio I. quia vt docet Butrius ht n. 6. validiores operatur actus secundum cursum suæ naturæ. II. quia ex regula l. siqq. 4. § non dis. 19. ff. si cert. petat. actus agentis operatur extra eius intentionem, et non vltra. Vnde cum hic agens intendat consequi, vt realiter fiat, fauet lex dari effectum excludendi. At in d. c. 2. cum proponens spoliationem

tm intendat excludere, n̄ seq̄r vs, quia lex n̄ facit, vt actus operet⁹ vltra agentis intentione. cu' natura sit sole surge pur= su hominis generare hominē. ad idque pbandu textus in d. c. 2. et ibi quemadmodu. adducit simile. Secundo spectale ē, q̄d n̄ possit inuitus ab spoliante reconueniri, vt adnotauit Lapus alle= gat. 3. n. 4. Limitata in hac regula c. accusatores. Secus in agendo. 3. q. 2. vt adnotauit Bellam. ti. n. 9.

In textu ibi: cogat. n. n. spectat. exceptio n. spolii im= pedit litis ingressum, ut doc. Lanserus de exceptionibus p. 2. c. 18. potest tn, si velit respondere spoliatus (renunciato posse= ssorio in petitorio) in c. 1. de rest. spol. probat Innoc. Tertius Papa lib. 7. epistolar. in dicta ep. 102. ex qua sumptus e' textus in c. 1. de ca. posses. obseruat Anton. Gabr. lib. 9. tit. de rest. spol. concl. 1. n. 92. Anton. Gom. in l. 49. Taurin. 10. Menoch. de recuper. remed. 1. n. 162. Sufficit tn tacitus con= sensus collectus ex eo, q̄d spoliatus n̄ excipiat, ut doc. Bellam. n. 3. Calderin. 4. ti. Menoch. d. remed. 1. n. 163. hec n. exceptio, nus spoliatus n̄ teneor respondere, e' dillatoria, et sic ponenda in initio litis l. ita demu. C. de pact. doc. Bellam. ti. n. 3. Lanserus d. c. 18. a n. 2. — N. 9. spoliatus n̄ spoli... sed pot respondere actori.

In textu ibi: spoliatoribus. loq̄r in plu= rali tradens rōem dicti separatam a prio. in quo textum p= posuerat in singulari, vt adnotauit Butrius ti. n. 13. — N. 6. quamvis... n̄r loquat⁹ in plurali.

In textu ibi: quamquam ab agendo. excep= tio spoliationis excludit agentem in c. 2. Inuitat ibi doc. Baru. in l. si deuī. n. 13. de iudiciis. quia spoliatus ē ante omnia restituendus in l. sigs. 7. l. sigs. 7. C. ad l. Iuliam de vi et in literis. 9. de rest. spol. doc. Lanserus d. tit. p. 3. c. 2. a n. 9. ponit tn. ti. in vim dillatorie iure singulari, seu extinguat actione aduersarii q̄ ea, que tradit Menoch. de retinen. re= medio. 3. n. 66. et sic ante lite contestata debet opponi, vt pxime dixi. — et exceptio spoliatio= nis ponitur, vt dila= toria.

Historica interpretatio.

Antiquis canonibus statutum ēe, vt spoliati ante omnē contentione restituant, ne nudi contendant, et i= nermes inimicis se opponant, vt dr in c. 2. et 3. 3. q. 2.

in c. oportet. 3. 3. q. 1. et c. 1. in fine pri. de restit. spol. in 6. approbat in fauorem clericorum. n. adiecta limitat. casu, quo a spoliatore conuento sit opposita exceptio spoliationis facta ab spoliato agente. Nam tunc repellitur ab agendo. Quia vero clerici hac constit. seu priuilegio abutebantur, conuenti n. quacunque act. dicebant se non teneri actori, et accusatori respondere ante restitutionem spolii. cum id falsum esset. Innoc. 4. in d. c. 1. tria statuit. Primum in §. solet. vt non liceat clericis hanc opponere exceptionem, praeterquam aduersus spoliatorem. Item in prio capitis. vers. sedsi. vt teneantur intra 9. dierum spatium exceptionem probare. 3m in prio vers. illud. vt accusatus de crimine possit exceptio, si sint spoliati omnibus bonis, et solum in maiori parte, vt recte obseruat Fachin. lib. 8. controuers. c. 11. cum seq. et ante aliquid dixit repertorium Millaei lit. R. n. 6.

N. 7. c. 1. de rest. spol. in 6. explicatur.

Scolastica, et forensis interpretatio.

V. Conclusio. Agens possessorio recuperandae non tenetur ante restitutionem, ac si super alea spoliatus, spoliatoribus respondere. potest tamen ab agendo repelli per exceptionem spoliationis. Quae duo sunt duas partes separatim disputandas. Quoad primam partem conclusionis. 1. sic argumentor. agenti possessorio recuperandae obstat exceptio renunciationis. in c. ad aures 3. de restit. spol. idque merito. quia agenti possessorio potest obiici questio amissionis proprietatis in l. bona fides. de. cuius verum intellectum. ff. depositi, et eius defectu in c. 2. Sui. tit. et magis in c. significasti. 4. de diuort. Sic autem non obstat exceptio spoliationis. ex o iuris regulas.

2o. sic argumentor. In iudicio possessorio admittitur quaelibet exceptio iusta in l. 3. §. inde. ff. ad exhibendum. l. ille, a quo 13. §. si de tit. ad Trebell. l. 3. §. causae ff. de Carb. edicto. Sed quaelibet recriminatio iustificata etiam non sit spoliationis, est exceptio iusta in l. cum Papinianus. d. §. cuius

in

in agendo. auth. et wegter. C. de sent. et interl. omn. iud. debet admitti contra id, quod asserit actor. 3.º Ubi dant mutue petitiones, una non suspendit aliam in c. 2. eod. tit. in c. 1. de mutu. petitio. et ne dicat aliquis id specialiter statutum ratione spoliationis, oppono de cap. cum Sectta. 3. de cau. poss. et propriet. ubi canonici, qui spoliaverunt clericos non fuerunt ratione spolii exclusi ab agendo de iure sibi competenti. Sic autem probat contrarium, igitur minus verum. 4.º et singulariter contra id quod est, quatenus de spolio conventus posse de alio spolio actorem reconvenire sic argumentor, de spolio conventus non potest aliquem de crimine reconvenire in l. is, qui * ff. de accusat. in c. nec 3. in c. prius. 4. 3. q. 11. facit text. in c. 3. de except. in c. qui scire 3. et sequentibus 3. q. 7. sed conventus de spolio est conventus de crimine in l. eius fundum. 18. ff. de vi et vi arm. ergo non potest aliquem ratione spolii reconvenire. Que ratio dubitandi confirmat. nam admissa reconventione, quasi quadam compensatione primum violentie delictum remaneret impunitum contra textum in l. cetera vulneratus. ff. ad l. Aquiliam in c. ut fame de sent. excom. C. Quibus non obstantibus tenenda est nostra conclusio quae in sui. actore, quatenus est, spoliatum ante omnia restituendum, neque ante restitutionem audiendum, probat authoritate textus in c. nullus. 3. 2. q. 2. in c. 1. cum duobus sequentibus 3. q. 1. in c. in literis. eod. et in c. ex conquestione. 10. de restit. spol. in l. siquis. 7. C. ad l. Iuliam de vi in l. fin. eod. tit. 10. p. 7. exornant Antonius Fa. in l. 49. Tauri. n. 20. & Petr. Surd. dicens conclusionem indubitatam consilio. 266. n. 9. Scaccia de appellat. q. 17. limitat. 6. membro. 7. n. 119. Barbosa in l. si de vi. n. 173. de iudic. Francisc. Vivius decis. 228. n. 2. lib. 1. Ratione 1.º ex odio spoliantis, et favore spoliati. nam si consideremus spoliatum est introductum ex privilegio, et favore ne videtur in c. oportet. 3. 3. q. 2. in c. 1. de restitut. spol. lib. 6. nudus ostendat aut inermis opponat inimicis, et sic omni auxilio destitutus in lanceam spoliatoris. ex odio. quia cum sit ob crimen exosus, sicque accusando, agendo, nec excipiendo erit admittendus inim=

* ff. de publi. iud.

conclusionis

et rationibus.

Ticio in l. negandu. 29. C. de his, qui accus. n. pos. Qua roem insinuat Menoch. de recup. rem. l. n. 29. et 2 ̃. inde dixit ptã Vbe, psumunt. in c. ad decimas. de rest. spol. lib. 6. recepta a plurib., quos refert, et segr. Baru. in d. l. si de vi. n. 131. Quod si ius omune resistat spoliato, et faueat spoliatori, denegat interdictu recuperande.

. 2º. ne det occasio, qd quis spoliaret aliquem, ac fraudulenter intentaret petitoriu, ad hoc, vt spoliatus, pendente tota lite remaneret sine re. Vt adnotauit Panorm. in c. ex oquest. n. 7. de rest. spol. Inde spoliator n. audit, nisi spolio purgato, cu restitutione possessionis, fructuu, et damnoru x ̃ae instantie, quadrantes, vt docet Aduta Romana decis. 473. n. 1. lib. 3. Ex qua ̃ 33 2º. cu Vberembu. osilio. 6. n. 76. tmo. 1. Baru. in d. l. si de vi n. 33. deduco roe adtem in l. qui q; tu. 9. § 1. ff. ad l. Iulia de vi. vbi dicit prius ee cognoscendu de vi, qua de pprietate. qua spoliati ante omne otentione debent restitui x ̃ae tem. h. est. cu restitutionis, fuit Abb. in d. c. in literis. in d. c. ex oquest. qua regula summe notanda censeo, ac similiter iudicio diciendu, secundu doctissimu Cobo. in tô. 1. Variar. c. 26. n. 13. in § s. ego vero. et nouissime Otbalora de nobilitate. 3. p. 3. p. c. 2. n. 6. si 3a. l. 9. tit. 11. lib. 2. no. opilat. a notorio exemplo sibi capta pignora. et sic possessione nobilitatis (qua vulgus vocat hidalguia) sit quodammodo spoliatus, potevit suspenso petitorio fiscale petere possessoriu. et sic suspendere petitione fiscalis agentis de pprietate nobilitatis, et petere, vt spoliatus restituat, et teneat in sua possessione.

. 2º. cu Romano in § nihil omune. n. 20. Vursato. osilio. 407. Cantiuncula osilio. 27. n. 84. deduco roem ad tem, in c. 2. hui. tit. in d. c. ex oquest. vbi possessoriu suspendit petitoriu ab adversa parte apositu, vt antea agat de restituendo spoliatu x ̃ae tem.

. 3. 2º.

. 3. exinde deduco cu Hieronimo Gabriele osilio. 91. n. 17. agente interdicto, vnde vi, n. excludi except. pretij n. soluti. 4. exinde deducunt omnes And. n. 2. Bellam. n. 9. Calder. n. 7. Butrius. n. 9. et 17. Jo. Ant. Gabr. d. oo. 1. n. 34. Aviles de Trassis decisio. 292. n. 5. agenti interdicto, vnde vi, n. obstare exceptione opensationis. ne dicamus, eu posse reconueniri, pbant Ond. n. 10. Corras. n. 12. Budeus. n. 29. in § in bone fidei. inst. de action. Lanserus. de excep=

tio

N. 10.
l. qui cetu. § 1.
ad. l. Iulia de vi.
explicat.

N. 11.
c. ex oquest. de restit.
spoliat. rio.

N. 12.
interdictu recuperande,
n. excludit except. pretij
n. soluti.

tionibus p.te 3. c. 8. n. 226. quia si in deposito non admittitur compensatio in l. penult. C. depositi. in l. fin. C. de compensat. quia res statim debet domino restitui. vt doc. Nata consilio 432. n. 1. et d. tomo 2. similiter magis vrgente dicta ratione in nostro casu dicere debemus.

Quo exinde confirmo Menoch. consilio 630. n. 49. et 17. affirmantem spoliatum colorante sua possessione ad obtinendum in interdicto recuperandae, non admitti spoliatorem volentem eam discolorari. Quem ita ampliat I. a Panormit. in c. 1. n. 16. de mut. petit. Petro Surdo d. n. 9. vt procedat, siue spoliatus agat ex interdicto, vnde vi, in prin. litis, siue ad impediendam executionem, mitteratur late. quia si non est obtemperatum mandato, durat adhuc prima actio, et non pot. compelli super alia re, spoliantibus respondere. — Vis colorationis.

N. 13. quocunque tempore, seu modo agat spoliatus competit priuilegium nostri textus.

II. a Maranta de ordine iudiciorum 4. p.te distinct. 6. n. 42. Farinac. in praxi q. 179. n. 107. vt procedat, etiamsi spoliatus agat petitorio, nam adhuc non pot. reconueniri.

Declarat I. a Mastrillus decis.e 219. n. 14. Bellamera d. n. 3. Maranta s.a n. 44. Menoch. consilio 408. Iacobo Berreta consilio 21. n. 9. Aluerto Lamino consilio 26. n. 9. vt procedat, quando spoliatus reconuenit ab spoliante, cuius respectu habet priuilegium. secus vero, si a tertio remedio c. redintegranda. 3 q. 1. et remedio c. saepe. de rest. spoliat. reconueniat. nam illius respectu non habet priuilegium, cum in tertio non detur odium, ex cuius cessat. singularis successor spolianti pot. reconuenire spoliatum in l. cum a te 7. ff. de vi et vi arm. doc. Menoc. de recuper. remedio 1. n. 190. Quae declaratio probat a simili, nam priuilegium clemen. 1. de re iud. non habet locum respectu tertii, vt resoluit Franciscus Millanensis decis.o 12. n. 24. 5. tomo 2.

N. 14. spoliatus conuentus ab spoliatore habet priuilegium nostri textus. non vero si a tertio.

II. quatenus probat spoliatum intentantem interdictum, recuperandae, non excludi, nisi alio spolio. declarat a Menochio de recuper. remed. 1. n. 336. et consilio 104. n. 77. Burs. consilio 407. n. 6. et 7. vbi secunda spoliatio est equalis, vel maior, quam prima, cum semper vltimum spolium pot. vitiosum

debet purgari in l. 1. § qui vi. l. cum fundum. de vi et vi ar. in § 2. Iudices tit. At ubi maius est primum spolium secundo, secus est. Idemque erit, si secundo spoliatio esset minus odiosa. Ut quia prima esset violenta, secunda clandestina. nam tunc [illegible] secunda, quia minus odiosa non purgatur prima, ut resolvit Marius Anguisola consilio 3 ... n. 3. et consilio 41. n. 37. et consilio 42. n. 4. 5. et 8. tomo 1. [illegible]

N. 6.

. 3. cum Menoch. consil. 7. 50. n. ... Aquila de tribus consilius 122. n. 1. Paulo Emilio decis. 270. n. 9. et 6. parte 2. et decis. 171. n. 9. parte 3. Quintiliano Mandosio consilio 94. n. 1. Ut restitutio sit facienda non tantum rei, sed etiam fructuum, tenetur qui spoliator reficere [illegible] expensas usque ad solutum, ut docent Paulus Emilius decis. 298. ... Petrus [illegible] decis. 298. lib. 3. Quando vero pauper est spolians, iudex audiat ante restitutionem fructuum et expensarum obtenta commissi, ut constito de paupertate, et reservatis expensis et fructibus usque ad finem litis ad ulteriora procedatur, et de negotio principali tractetur, ut doc. Gonzalez reg. 8. cancellarie gl. ... n. 29. Sed limitatur ... a Rip. n. 6. ... n. 199. in § nihil omnino. Menochio de recuper. remed. 1. n. 322. Ut non procedat casu quo agenti interdicto, unde vi, obiiciatur exceptio excoitionis, nam ea illum excludet ex textu in c. intelleximus. ubi not. Panorm. n. 12. de iudic.

N. 7. privilegium agenti [illegible] non competit excoito.

. 2°. a Cardinali [illegible] n.

. 5. Ut non competat privilegium, si exclusus ab interdicto recuperandae, ex simili spoliatione replicaverit de spoliatione primo loco opposita. nam privilegium spoliato competens vice alterius spoliationis extinctum, et sic numquam reviviscere videtur in l. qui res. § area. ff. de solutionibus.

primo spolianti.

Conclusio tamen nostra in secunda parte, quatenus dicit, de spolio conventum posse de alio spolio actorem reconvenire, probatur auctoritate textus in l. qui possessionem 17. ff. de vi, et vi arm. in c. 2. Suius tit. et in simili est textus in l. si alius 7. § Bellissime. l. finali. § si ad ianuam. ff. quod vi, aut clam, exornant Menochius de recuper. remedio 1. a n. 336. Petrus Surdus consilio 266. n. 9. det Ufri [illegible] Anton. Gabriel [illegible] 1. n. 194. et [illegible] 2. n. 3. Cuius conclusionis rationem deducunt Panorm. n. 3. et 11. Immolan. 3.

N. 8. necessaria conclusionis pars probatur auctoritatibus.

5. Maranta in speculo. 4. p. distinct. 6. iudicior. n. 43. lau=
rentius de Pinu consil. 90. n. 6. Baruol. in. l. 2. §. legatis.
n. 291. ff. de iud. Costantes in pragmatica agricult. 2. tt. 2. et roe comuni.
c. 11. n. 2. ex regula txs in. l. sed et milites. 16. ff. de excusat.
tutor. l. Verum. l. 2. §. cum quaerit. ff. de minor. l. assiduis. C. qui
potior. qua dicitur, privilegiatus contra pariter privilegiatum non
gaudere privilegio: falso tn. In privilegiis enim cursu rei ca po= reiecta.
tior est, vt resoluunt Costantes. s. n. 2. Alex. Trintacinqu.
lib. 1. variar. tit. de rescript. resolut. 1. n. 12. Et sic inutiliter * * persona.
is qui intentat, inuocat privilegium in c. ad aures. 6. de prescrip.
in cuius proposito tradit Costantes reg. possessor. 2. §. 3. 2. concor=
nant Caldas Percira in repetit. l. si curatorem. Seni. [illegible]
lexis. n. 16. 9. Baruola. in. l. 1. 7. §. n. 1. ff. sol. matrim.

Inde aliis omissis credo fun=
dari roe generali. Primo ex l. cum par. 194. ff. de reg. iur. In= N. 19. fundat rationibus.
quum n. est, vt ait Labeo relatus in. l. apud Celsum. 4. §. Marcel= generali prima.
llus. ff. de doli except. comune malitiam petitori quidem in premio esse,
ei vero, cum quo ageret, pene esse, vt docent Baltrandus consil. 394.
tomo. 4.

Secundo ex c. quia frustra. 14. de usur. cuius regulam ad nos=
trum propositum resoluant Bellam. n. 6. Caldera. n. 7. §. et resse. quia
ex quo quis dolum, aut delictum commisit, de eo non aget. l. si duo. 36.
ff. de dolo. 3o.

3. qui fecit actum legi conforme, inquietari non debet in. l.
Tractus. C. ad. l. Iul. de adult. Nostra sede spoliatio est conformis
legi, si attendamus ad roe txs in c. cum ocs. 6. § cum igitur. de electio.
Et merito quia eius roe non competit interdictum. In cuius rationis confirma=
tione expendo, quod spoliatus a suo facultatem recuperandi spolium,
potest etiam in presentia subtrahere aliam rem equivalentem, et retinere.
Vt resoluit Francisc. Viuius decis. 1 4. n. 21. tomo. 1. 4o. quia

In pari causa possidentis conditio est potior. l. in pari. ff. de diuer.
regul. iur. Doc. Francis. Personalis tit. de [illegible], et tot. q.
2. n. 2. speciali prima.

Speciali roe. Primo quia semper victima spoliatio est
punienda in. §. recuperandae. inst. de interd. in d. l. qui pos=
sessionem tradunt Bursat. consil. 2 82. n. 7. Antonio Gabriel

consilio 149. n. 11. et 16. tom. 2. Bercetus consil. 21. n. 16. Cettianus in tract. criminali lib. 3. c. 24. n. 13. Farinatius fragmentorum p. 1. tit. de litispend. n. 120. Plat. Pabanus de plationibus c. 99. n. 13. adducens n. 14. ad id l. 17. ff. de periculo et commodo rei vendite. Ac: secunda mora etiam absoluit a prima, ut de prima nullatenus possit agi.

* Secundo interdictum de vi requirit iustum petitorium, ut doc. Menoch. de recuper. remed. 1. n. 131. intelligens n. 132. tamen in c. in literis de restit. spol. in possessione improprie. sed spoliatus non est iustus petitor, ergo non potest interdictum, ut doc. Baldus, quem laudat Barzellus c. 66. reg. 15. n. 10.

spoliatus in iure persona odiosa reputatur.

3. quia reus excipiens si non esset in possessione, deberet restitui in d. c. in literis. ergo a fortiori debet in sua possessione conservari, ut recte considerat Laurentius de Pinu consilio 149. n. 8. facit text. in l. creditores § cui damus ff. de reg. iur.

N. 20. Communis ampliatio hic reiicitur.

Quarto amplatur a communi recepta ab Alexandro consilio 94. n. 23. ibidem Cardinali Tusco lit. R. consilio 161. n. 22. ut procedat, si reconuentus spolio reconueniat in simili ex spolio, siue etiam in dissimili. Et sic siue deducat in reconuentione veram, et propriam spoliationem, quam competit interdictum Unde vi, siue impropriam, pro qua competit remedium d. c. saepe. siue remedium d. c. redintegranda. a qua ampliatione discedo ex dictis s. 1 et 4.

N. 21. Communis ampliatio [illegible] non procedit nisi quando spoliatus reconuenit super alia re, quam spoliat tenet.

Haec autem conclusio interpretatur a Panormitano n. 11. Bellam. n. 3. Calderino n. 4. Fel. Beroyo in c. literas n. 26. de restit. spol. Ripa in [illegible] communi n. 68. Antonio Gabriel. d. concl. 1. n. 199. Menoch. de recuper. remed. 1. n. 336. et 341. Francisco c. 11. collat. 2. Paris. consilio 24. n. 31. tom. 1. Cettiano responso 23. n. 107. tom. 1. Barnos in d. l. si de vi n. 279. Vallasco consultat. 68. n. 3. tom. 1. Laurentio de Pinu consil. 249. n. 8. Burrato consilio 407. n. 12. Ut procedat, quod spoliatus conuenit super alia re, quam abstulit ab spoliatore. Ut si spoliauero te domo tua et tu spoliaueris me fundo meo, negaro te interdicto Unde vi potentis

teneris me reconuenire simili interdicto, et ita erit iuentio, et reconuentio, vt procedat text. hr. quamuis quo in 2do iudicio de alia re agitur aliud iudicium est in l. si q. 7. §. 1. Vls. totius ff. de except. rei iud. Ceterum si vtraque spoliatio declarat super eadem re. Vt si spoliauero te domum tua, et tu spoliaueris me eadem domo, non procedit decissio nra. quia solum spectat medi inter= dictum, vnde vi, prima vltima violentia in l. 3. §. cum igitur in l. colonus. 12. simul l. qui in possessione 17. in l. cum fundum. ind. ff. de vi, et vi arm. in l. si q. 7. ad l. Iulia de vi. sicut n. vltima mora notet in d. l. illud. ita vltima spoliatio fit, vt doc. in locis proxime citatis Bursatus n. 13. Baruossa. n. 1 et 6. ne alias relinquat delictum vltimo loco factum impu= nitum contra regulam text. in l. l. ita vulneratus ff. ad l. Aquiliam extra numera. 13. Visum et materia pregrate causa autem vt doc. Clau- dius Intius in Rbr. n. 3. C. quo non petant. part. quamdre efficien= da, quadruplicem eam dicit solet. et A. n. efficiens, finalis, materia= lis, et formalis. Quoad iudicia quo tot sunt causarum species, quot sunt rerum in iudicium deductarum diuer. sunt n. publicae, fiscales, priuatae, criminales, ciuiles, meri, mixti imperii, iurisdictionis. Vt not. Petr. Greg. d. c. 4. n. 4 minime, mediae, maxime, vt not. Franc. Viuius. Decis. 1. 26. a. n. 6. lib. 1. pregr. Lanterus. d. c. 1. a. n. 34. ad= uertens n. 61. aliam esse causam proprietatis, aliam possessionis, vide in Iac. Rbr. in l. 1. n. de vi. 34. ff. de iud. tr. n. Vox, causa est tan= quam genus comprehendens omnes species. Causa n. indistincta simpliciter comprehendit petitorium, et possessorium vt doc. Casadorus decis. 9. su= lius tit. n. 6. idque tenendum est in praxi, quidquid contrarium teneat Ze= pota consilio criminali. c. 9. n. 11.

Quae observatione intelligo cum quando ex interuallo non incontinenti. in l. d. cum igitur. Panorm. tr. n. 11. Papa d. d. bd. Menoch. de recuper. remed. 1. n. 33 et. et n. 3 et 2. Falcon. c. 11. Balasco d. consultat. ibi n. 33. Bursatr. s. n. 3. et 17. in spo= lio eiusdem rei facto ex interuallo, non incontinenti. nam incontinenti possum recuperare naturalem possessionem in l. d. §. cum igi=

N. 8. de causarum specie= bus.

N. ~~[illegible]~~ 22. casu, quo spo= liatio ex interual= lo est facta, non vero incontinenti.

tur. Docet Bursatus consilio 129. n. 100. Menoch. consilio 2 do. n. 68. et 69. post Mathyas Collerus de processibus executivis p. 1. c. 2. n. 22. dummodo incontinenti fiat, ante quam quis divertat ad extraneos actus. Inde sumendo tamen mysterio dicit in d. l. qui possessionem. illud tamen. et tamen nimis ampliando in praxi 3a Paulus Castrensis consilio 399. n. 4. c. 61. cum Barbos. in d. l. si de vi. n. 196. Ut procedat etiam si is, qui nunc spoliat, clam possidebat respectu spoliantis. nam cognita veritate dabit interdictum in §. recuperandae. inst. de interdict. quia spoliatus dicitur ille, qui iniuste privatus est sua possessione, sive id factum sit […] sive clam.

N. 23. Secundo declaratur a Barbosa in l. 2. §. legatis n. 291. ff. de iudic. ut fiat reconventio de alio spolio, si iudex, coram quo fit, sit iudex utriusque petens. alias secus. quod ante ea dixit Bartol. in auth. et consequenter n. 6. et in additionibus limitans in casu, quo iurisdictio erat conveniendi partium prorogabilis. nam dicitur prorogata natura reconventionis in c. accusatores §. cives in agendo. 3. q. 8. Sed

reconventio fiet effectus si opponatur coram iudice competenti.

de quo modo prorogetur iurisdictio.

N. 24. limitatur nostra conclusio a glossa in clem. 2. ut lite pendente. Panorm. n. 20. Franc. n. 14. in c. causam de appellat. Ripa in §. nihil omnino. Menoch. de recuper. rem. 17. n. 30. Corrado in repetit. legis unicae C. si de momentanea possess. §. de ampliationibus n. 138. et sequentibus. Balasius consultat. 28. n. 10. Bursato consilio 282. n. 8. et 9. Ut non procedat, si actor peteret restitutionem in remedio ordinario, hoc est in prima instantia interdicto recuperandae. sed in secunda instantia. quia cum spoliatus pendente appellatione petit restitutionem, seu revocationem spoliationis per viam attentatorum. nam tunc fiet restitutio non obstante exceptione alterius spolii. quia ut doc. Bursatus consilio 407. n. 10. longe gravior censetur spoliatio facta pendente appellatione, cum per eam offendantur spoliatus, et iudex ad quem. ideoque absorbet primam spoliationem. propter quam

inia

sntia fuisse pronunciatam in Rota coram Orsuino. 2. D. Die Martii anni. 1568. firmat Lancelotus de attentatis. 3. p. c. 24. q. 7. n. 9. et merito. quia iudicium attentatorum magis est privilegiatum, quam est spolii, ut docet Ardino ad Rotam decisione 2. de restitut. spol. in novis. Puteus decisione 123. lib. 1. et decis. 166. n. 8. c. 62. et sic ut Paulus Aemilius, quem refert, et sequitur Lancelotus d. q. 7. n. 8. fraudecessare omne aliud iudicium. admittitur attentati similis attentatis ut docet Lancelotus d. q. 24. n. 13. et 14. Ex quo est notandum in praxi intentantem remedium attentatorum non posse super spolio reconveniri, nisi in casu, quo aliud spolium etiam intentat per viam attentatorum. nam tunc ex identitate rationis in utroque militabit decisio, quam tales ut recte consideravit Bellacomba d. n. 10. Burzatus consil. [illegible] n. 14. et 19. Quibus sic attentatis, ut non obstet. 1. ratio dubitandi, adverto esse casus dissimiles. nam in iuribus in ratione dubitandi adductis agitur de casibus in quibus quis a priori excluditur ab interdicto recuperandae, per aliud petitorium; quam tenebat. Sic autem agitur de casu, quo specialiter contra intentantem remedium restitutorium competat reconventio. Ut non obstet 2. ratio dubitandi, observo cum Bellamera. n. 13. et 14. Calderino. n. 14. et Antonio Gomez in l. 45. Tauri n. 182. iura in contrarium adducta procedere in interdicto, adipiscendae, quod excluditur exceptione defectus domini, si incontinenti venit probanda, nos vero loquimur in interdicto recuperandae competenti ratione spolii, quod non excluditur ratione defectus domini in c. in literis. 9. de rest. spol. reconventione, quae non procedat ex alia spoliatione, ut dixi et ratio specialitatis est secundum Marantam in speculo 4. p. dist. 6. iudiciorum n. 21. quia tale interdictum est magis privilegiatum quam iudicium adipiscendae. et si dicas quare. respondeo, quia in illo videtur ut in hoc datur odium. illud non interdictum datur favore actoris, et odio rei, et sic difficilius excluditur, etiam tenetur super alio respondere contra eum. et docet Ant. Gom. d. n. 182.

Ut n̄ obstet ex 3.ᵃ tex in d. c. cum Eccla. omissis his, que tradunt Calderino n. 19. Bellam. n. 19. fi. Re. ptea ꝙ censitite, saltim tacite tractari questione ꝓprietatis, siquidē nolluerunt suspendere petitorium, ut in clem. uni. de ca. posses. Minus obstat tex in c. Cuius tti, in c. 1. de mut. petit. ꝙ illa iura procedere cessare, ꝙ ꝙ quentes et reconuentio sit eiusdem naturę. nec uo tex, ꝙ conuentio est ppter spoliationem maxis priuilegiata.

Ut n̄ obstet. 4.ᵃ Re, regulam n̄ri tex procedere ꝙ de spolio ciuiliter agit. addimus uo in ꝯrium, ꝙ criminaliter. quo casu cessat reconuentio. nam in delictis dat ꝯpensatio ꝙ ciuiliter, n̄ uo ꝙ criminaliter agit. resoluit Farinat. fragment. crimin. p. 1. litt. a. numero. 139.

qqs finit iste tex ad laudē et gloriam omnipotentis, et Beatę Marię absque peccato originali cocepte. et Beatissimi Ioseph. cuius nomen fui sortitus.

Ad tex m in c. 1. de cā possessionis et proprietatis

In hoc titulo agitur de variis iudiciorum proprietatis et possessionis. Et primo quinque constituit. Tunc . . . iudicium in c. 1. 2.o forma tribuit iudici procedendi casu quo petitorium et possessorium cumulatur in c. 2. in c. cum Ecclesia 3. in c. cum super. 4. in c. cum dilectus 6. 3.o docet cumulationem faciendam ante conclusionem causae in c. pastoralis 4. 4.o ostendit quid probandum sit ad obtinendum in c. cum olim 7. in c. fin. Sui tituli. N.2. tituli epilogus.

Ad Rubricam commentari.

In nostra Rubrica tres voces invenio, scilicet causae, possessionis, proprietatis, quae necessario debent explicari. Et primo causa, quod nomen plures sortitur significationes quas congesserunt Tiraquellus de cessante causa 1. p. n. 4. ... rei appellatur 23. quaestio ... causae de reg. iur. p. V. S. ... de Sditionibus ... 1. c. 9 6. ... Lanzerg. de exceptionibus p. 1. c. 1. n. 4. Mandosius reg. cancellariae 24. q. 62. n. 9. Aliquando est causa efficiens ... causa est causa ut vulnus mortis, crudelitas morbi in l. 1. §. p. Sanc. 1. Tertio adventitia causa ea lege quaeritur de rei vind. in l. foramen 20. Vt causae de servit. urb. praedior. in l. 3. §. ex pluribus de acquir. poss. refert ex Cicerone Parladorius in sexta contraria ... 3. n. 1. ... finalis in l. quod servus. ... in l. cum quis 12. ff. de Sdit. ... data in l. si ita 12. de Sdit. et demonst. quae impellit ad agendum ut ... Cravetta responsa 9. n. 7 ... Vnde causam diffinit Bart. in l. demonstratio falsa §. quod autem n. 2. de cond. et demonst. Vt sit instans efficiens quo movemur. Causam et occasionem distinguunt Tiraquellus de cessante causa limitat. 23. n. ... Sanperna de abiurationibus parte 4. n. 39. Bertacchius ... de clausulis clausula 27. quaestio 15. n. 2. Vt causa importet causam proximam quae influit et efficit naturaliter actum. Occasio vero causam remotam, quae quidem provenit non ex influentia, sed ex accidenti et causa remota ... Rozulus ... elegantis Bartoli doctrina in eadem lege ff. de negotiis gestis. Docet et explicat Aretinus Consilio 1 ... 1. n. 9. et

N.3. de significat. vocis causae.

*id.

causae diffinitio.

notat [illegible] Rom. 1a. 2a. q. 73. art. [illegible] ad 3. et in 4. dist. 32. q. 2. art. 1. ad 1. Cabalca. de bracchio reg. p. 2. n. 294. et aliud ex desproportione intellectus respectu [illegible] in c. sollicite in [illegible] n. causa, sed occasionem prebuit de maior. et obed. not. Ricard. in [illegible] n. 17. C. qui admotti. Unde Papinianus in l. cum tale. 72. § falsa causa ff. de condition. et demonstr. docet falsa causa [illegible], si probet, testatore alias legaturum n. fuisse, i. si sit ca finalis, seu que mouet testantem ad legandum, sine qua n. faceret dispositionem, ut in l. fin. ff. de serv. in l. filio. 31. § matri ff. de adim. legat. doc. Franc. Vivius decis. 191. n. 2. lib. 1. Petr. Surd. consil. 18. n. 31. et 32. et consil. 217. n. 9. et decis. 130. n. 12. tom. 1. [illegible] risius consilio 79. n. 29. tom. 2. Petr. Greg. [illegible] syntagm. c. 7. n. 12. Quintilianus Mandos. reg. 3. [illegible] cancellarie q. 1. n. 3. et Mascardus [illegible] 1. vana. c. 39. n. 29. in locis [illegible] Piragu. limitat. 1. n. 34. Golgnates p. 2. c. 4. q. 3. n. 7. ut n. [illegible] respectu n. futuris additionibus consideratis, causa [illegible] dispositione. ita [illegible] respectu ad [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] kens [illegible] dispositionem in l. si cum [illegible] 91. in prin. ff. de pact. docet Bartol. in d. § quod aut. n. 2. Si aut legato n. [illegible], i. n. sit [illegible] n. obest in d. § falsam, quia cum sit separata, et secunda, n. e ca efficiens, nec considerat finalis, sed impulsiua, seu quoddam [illegible] legati. quo deficiente n. deficit dispositio, ut doc. Angel. de testam. [illegible] 42. n. 2. Mantica lib. 6. de coniectur. tit. 24. n. 19. Menoch. de presumpt. lib. 4. presumpt. 24. n. 18. decisio Genuensis 9. n. 11. Lep. Salus consil. 633. n. 17. quod adnotauit ad intellectum l. [illegible] 92. ff. de condict. indeb. [illegible] Sel. d. limitat. 1. n. 26. et ad interpretationem l. 2. § fin. ff. de donat. adnotauit Petr. Surd. consil. 43. n. 92. et consil. 298. n. 33. n. n. ca impulsiua ad sa e considerabilis, ut not. Paris. consil. 4. n. 34. tom. 4. Lep. Salus consil. 90. n. 11. et consil. 620. n. 69. et consil. 678. n. 96.

Stante q. quarum, que in dubio dicatur ca finalis, que vi impulsiua. [illegible] in ultimis voluntatibus causa presumi impulsiua, cum ex mea liberalitate mera procedat relictum in l. Aurelio. 20. § fin. ff. de liberatione leg. docet Lep. Salus consil. 633. n. 14. In aliis aut materiis respondent [illegible] Sel. d. limitat. 1. n. 91. ex pronam, et [illegible]

N. 4. l. cum tale § falsam de condition. et dem. interpretat.

N. 5. regule ad cognoscendum, que sit ca finalis, queue impulsiua, assignant.

gationem

gotiorum qualitate dicebatur, quae sit causa finalis, quae ve impulsiva.
Ad dicturam autem faciendam, aliquae regulae constituuntur. Prima proponit
Malescotus d. §. 1. c. 90. n. 6. causam naturalem praesumi finalem: civilem
praesumi impulsivam. l. si forte. ff. de castrensi pecul. exemplum extat
de naturali in l. si pater. 4. C. de hered. inst. Ut not. Menochius d.
praesumpt. 24. n. 6. Cravettae in l. 1. §. cum tr. ius sequitur ff. depositi. — regula prima.

IIa. regula, ut causa dicatur impulsiva, quando dispositio est ratione generalior in reg. 34. cancellariae, ut adnotavit Mandosius
q. 1. n. 4. — secunda.

3a. regula, quando ratio est posita in praemio consideratur finalis in
l. fin. de heredib. instituend. doc. Barbatia consilio. 46. Parisius consilio. 24. n. 38. tomo 1. Mandosius d. q. 1. n. 2. Cephalus responso. 12.
n. 12. tomo 2. et responso. 117. n. 49. tomo 3. Petr. Surd. consil. 390.
n. 7. Vertaglius consultatione civili. 12. n. 32. Rota Romana decisione 457.
n. 1. et decisione 496. n. 4. tomo 1. — 3a.

4a. regula, quando est posita ratio
vias contrarioris, consideratur finalis, ut doc. Petr. Surd. consil. 281 tomo 1a
Peregrinus consilio. 96. n. 9. et consil. 948. n. 2. et consilio. 794. n. 9.
Cephalus responso. 2. n. 6. tomo 2. quando tamen causam ad legandum inclinavit
testator, ut in pulcro casu notavit Peregrinus consil. 429. n. 19.

Circa iudicia autem varie accipit nomen causa; in edicto enim restitutionis in integrum rem imperfectam significat, seu negotium, de quo hodie est orta lis, ut not. Cuiac. in rubr. ff. de
in integ. restit. et sic causa accipitur pro causante, et extat antecedenter.
In ratione autem Rotae non sumitur antecedenter, pro re imperfecta, nec consequenter
pro effectu, sed pro re in fieri, pro re in iudicium deducta, habente in
se controversiam in l. 3. C. de pact. in l. causas. 16. C. de transaction.
in c. cum causa. 27. de electione in c. causam. 16. de offic. deleg. in c.
penult. de in integ. rest. in c. in causis. 19. de re iud. in c. forus.
10. de V. S. doc. Alciat. lib. 2. dispunct. c. 24. Connan. lib. 9. c. 6.
n. 4. Mandosius in d. facultatum. 8. sane. Abbas, causam. Cavalcan.
decisione 21. n. 10. tomo 1. Medices de diffinitionibus. 2. par. n. 62. Lanferus. 8. n. 8. Xa acceptione. causa tamen est instantia, ut doc. Cabrera
decisione 17. n. 17. tomo 1. Controversia iudicialis, quam quis ponit
ut litiget in d. c. forus. doc. Padilla in l. d. l. causas. n. 3. Alciatus d. c. 24. et causa idem est, quod lis in c. literas. 13. in c. cum ad sedem

N.B. quomodo circa iudicia accipiat nomen causa.

quomodo hic causa accipiat.

19. de rest. spol. in clem. Vn. 5. tit. in .l. semper. 9. §. Sor interdicto. quod vi, aut clam. Doc. in. §. nihil commune. n. 92. Covarruv. in pract. quaest. n. 41. Petr. Greg. tit. 47. syntagm. c. 7. n. 3. Lanserus. 1. n. 28. advertens particula, Vel, posita in copulativa, et ex .l. saepe. 53. de V. S. exornat Tenedo singul. 29. n. 2. et diffinit à Mandossio regula cancellariae 31. Vt sit res in controversia apposita cum certarum personarum interpositione. Inde invenies apud autores clasicos, qui refert Lanserus. d. n. 10. de litium, seu controversiarum mentione faciunt, causa, causa orare, remittere, finire, Vt doc. Claudius Sutius in Rtas n. 9. C. de non petend. part. Si autem stricte consideremus 3a Lanfranc. tract. de arbitr. Decis. 7. n. 27. distinguit eam à lite, et in d. l. causas. nam causa est res posita in disceptatione ante et post iudicium acceptum in c. ex quest. 10. de rest. spol. in. d. c. in causis. in. d. c. prius. in concilio Trid. sess. 24. c. 20. de reform. et sess. 25. c. 6. et 10. Doc. Roman. consilio. 412. n. 8. in cuius additionibus observat Mandos. lit. C. Jacobus Gentilis de ordine iudiciorum n. 29. Lis vero proprie significat disceptationem post contestationem in c. ex parte 30. de V. S. in l. apertissimi C. de iudic. observant Padilla l. n. 7. Castr. consilio 208. n. 1. tomo 2. Ruynus consilio. 150. n. 20. tomo. 1. Cornel. in .l. postquam litis. n. 2. C. de pact. Barbadorius in Senat. centuria Decis. 136. tit. 4. Petr. Greg. d. c. 7. n. 2. quibus accedo pedamente Tractatum de iudic. tit. 1. c. 2. n. 19. et c. 8. n. 15. et tit. 2. c. 1. n. 9.

N. 7.
quomodo nomen causae in statutis accipiatur.

In statutis autem singulis ex .l. 3. §. Sec. Vba. de neg. gest. Verba sunt strictè interpretanda, causa est secundum Cabalcanum Decis. 21. n. 29. tomo. 1. ius, quod deducit in litem discutiendum. Diffinit autem causa contra Rom. Vt sit meritum, quod declarat per sententiam diffinitivam, tradit Cettamus ex l. in fraude. §. neque. vers. de iure fisci. et habet res tres partes principium, medium, et finem. Principium dicitur à prima litis contestatione. Medium vsque ad conclusionem in causa. Finis vero à conclusione vsque ad sententiam inclusive ad Sec. C. de iud. docet Alexan. conclusione 2. n. 6. tit. 2. Lata vero sententia, iam non dicitur causa, vt ex l. transacta ff. de verborum sign. deduxit Castr. consil. 181. n. 14. nisi sententia annulletur, vt doc. Sing. consil. 217. n. 8. Causa autem

causa autem

Causa autem, ut doc. Claudius Tutius in Rota n. 3. C. de don. pet. part. quoad rem efficiendam qua= druplex assignari solet. Est n. efficiens, finalis, materialis, et formalis. Quoad iudicia vero tot sunt causarum species, quot sunt re= rum in iudicium deductarum ordines. Sunt n. publicae, fiscales, priva= tae, criminales, civiles, meri, mixti imperii, iurisdictionis. Ut not. Petr. Greg. d. c. 7. n. 4. minimae, mediae, maximae. Ut not. Franc. Vivius decis. 126. tit. 1. a n. 6. per egr. Janserus d. c. 1. a n. 3. 4. adverteni n. 61. aliam esse causam proprietatis, aliam possessionis, ut dr in hac Rota in l. si de vi 37. de iudic. Est n. vox causa, e tanquam genus comprehendens in se species. Causa n. simpliciter ~ missa petitorium, et possessorium comprehendit, ut doc. Cassiodorus decisionem. huius tit. n. 6.

N. B.

De causarum speciebus.

... ius n. componit ex dominio, quod est proprietas, et possessio, ut docet Mosconius tit. 1. dilucidationum. Dilucidat. 1. a n. 26. et in hac Rota ponit possessionis, q possessorium ante ponit incognit in l. ordinarii. C. de rei vind. si agen= dum sit aliquo interdicto in d. l. 3. Secundo ponitur pro= prietate. Et est igitur quando agitur de dominio alicuius rei in c. pastoralis q. q. isto tit. in l. cum fundum 10. §. fin. ff. de vi, et vi arm. in l. sed si res 7. §. sed siquis ff. de public. in rem act. docent Maranta in speculo 4. p. dist. 7. in prin. et Baldus tit.

Secundo ob= servo in Rota nra ac possessionis. Haec n. vox possessio plu= res habet significationes, ut tradunt Verengarius n. 49. Al= ciatus n. 4. in §. nihil commune. Vertaconus tit. de clau= sulis clausula 20. gl. 2. Accipitur n. primo pro terra, domo seu fundo in c. 1. in medio 46. q. 2. in c. ut super d. §. pos= sessionem. de rebus Eccl. in l. penult. ff. de alienat. iud. in l. magis puto q. §. idem ptor. ff. de rebus eorum. in l. Seyae 20. §. Tiranae ff. de fundo instr. in l. iubemus 14. §. scien= tes C. de ss. in l. interdum 78. ff. de V. S. ubi Fornerius, et Hedeus n. 9. firmant hanc significatam acceptam non propriae vocis vi, sed per Metonymiam. Unde appellat possessionis venire mansum, de quo in c. 1. de censibus. i. fundum stabile, et idoneum ad sustentationem Ecclesiae. docet Vertaconus d.

De vera significat. vocis posse= ssio.

d. q[?]. 2. n. 9. et 6. d. L. de proprietate in. d. l. si de vi. sed modo rescriptum est [?] citatum, qui extat in l. qui cetum. 9. § 1. ff. ad l. Iuliam de vi publ. ut not. Petr. Greg. lib. 1. syntagm. c. 1. n. 2. in l. penult. ff. de alienat. iud. in l. traditio. 20. § fin. ff. de acq. rerum dom. in l. filii. 22. § fin. ff. ad municipal. l. si medicus. § de variis, et extraord. cogn. in d. l. interdum. obseruat. Cuiatius in l. 3. § ex plurimis ff. de acq. possess. et in Papinianum lib. 27. quom ad l. cum fundum § eum qui. ff. de vi, et vi arm. in quo sensu extat in l. rura. C. de omni agro deserto lib. 11. in [?] consultationibus. de offic. deleg. et in d. § possessiones. et in psalmo 2. in quo teste Paulo ad Hebreos. 1. est sermo de Christo, quem pater constituit heredem, et dominum vniuersorum) vers. 8. in quo, vbi vulgata habet possessionem tuam terminos terre, vertit ex Hebreo Ioan. Campensis. possidebunt orbis terminos quasi dicat Christus, vt homines ex patris decreto acceptum orbis imperium, vt interpretantur Caietanus, et Geneuradus.

Que acceptio nimis larga videtur, vt doc. Alciatus in l. 1. ff. qui mandatam. n. 3. et 4. de offic. eius, cui mand. et imperia. Neque sequenda nisi ad id compellat ratio, vt compellit nectura in d. l. interdum. 2a ea, que tradit Voalterus lib. 3. miscellan. c. 20. 3o pro vsu separato, et distincto a proprietate in l. questio. 115. de V. S. M. possessio est vsus, est non ita generaliter diffinit possessio, vt vsus rei a proprietate separetur, vt putauerunt Raynerus in l. 3. ff. de acq. poss. Connanus lib. 3. c. 3. n. 2. Carondas lib. 1. verosimil. c. 6. Alciatus in d. l. 1. § adipiscimur. n. 210. et in l. quinque pedum. n. 86. et in d. l. questio. Cuiatius in paratitla tit. ff. de acqu. poss. collumna 1. accedit Ioan. Tallus lib. 4. variarum quest. n. 2. Primo, quia vsus rerum possessionis genus est, vt patet quando vtimur seruitutibus, vt in l. via. 1. ff. de seruitut. et generale locis publicis in § riparum 4. cum duobus seqq. Inst. de rerum diuisio. et plures in solidum eiusdem rei possunt habere vsum, non tamen possessionem. in l. si vt certo. 9. § fin. ff. commodati. et rem alteri commodatam possidemus in l. rei d. ff. commodati. et tamen non datur possessio in l. licet. 17. § rei depositae ff. depositi. in d. l. rei commodate. notat etiam diffinitionem improbans Hotomanus.

Hotomanus.

Romanus lib. 9. obseruat. c. 1. in princ.

Sed describitur possessio quatenus comparatur praedio, et distinguitur ab agro. l. 115. n. Iabolenus, vt super illum locum adnotarunt Fornerius, et Cuiacius n. 4. loquitur de habentibus fundos vectigales, quorum dominio apud rempublicam, seu dominum permanente, vsus rei conceditur in lib. 11. C. fundis patrimon. in l. 1. et penult. C. de collat. fund. patrimon. eodem lib. 11. l. 2. et 3. C. de fundo rei priuatae eodem lib. Quod quidem suadet ex d. l. questio praecedenti clausula, et sequenti verbo quidquid. Vnde cum Iurisconsultus Pomponius ex Gallo diffinisset possessionem, vt esset Vsus quidam agri lati patentis publicum, et priuatim. adiungit, qui non mancipatur, sed vsum tenebantur. id est, non sunt acquisiti quoad dominium, cum remaneat penes populum Romanum, sed quoad vsum, et fructuum perceptionem, vt docet Alciatus in d. l. quinque pedum n. 81. Reuardus ad leges 12. tabularum c. 16. materialiter tamen distinguit ab vsu, cum ea vsus non sit, vt recte adnotauit Cuiac. in l. 1. ff. de acquir. poss. et colligitur ex textu in l. in lege 2. 1 § ff. de verborum significat. quam explicat Fornerius lib. 1. selectionum c. 29.

Nomen autem possessio a pedibus dictum existimant Bart. Iason, Socinus, et Ferretus n. 1. Aluericus n. 4. Ripa n. 10. in l. 1. in principio ff. de acquir. poss. Antonius Gom. in l. 45. Tauri n. 39. Cobb. in Ru. de testis. 1. parte n. 2. Connanus lib. 3. c. 8. n. 1. Carondas lib. 1. verosimilium c. 3. Forcatulus in Nekiomantia iuris dialogo 73. n. 2. Afflictis decisione 299. n. 7. Franciscus Marcus decisione 663. n. 3. et decisione 422. n. 2. tomo 2. Gain lib. 2. practicarum obseruat. 129. — Vnde dicatur possessio.

n. 4. Mosconius lib. 3. dilucidationum dillucidat. 1. n. 33. Proquibus facit L. 1. in princ. ff. de acquir. poss. ubi vulgati, et antiqui codices habent, a pedibus. quam lectionem ultra proxime relatos confirmant Alexander Turaminus, de vera substantia possessionis c. 4. n. 4. l. 1. tit. possession tanto quiere decir como ponimiento de pies. tit. 30. part. 3. Secundo quia antiquitus modus acquirendi possessionem erat positio pedum l. 3. §. 1. ibi circum ambulem. in l. quod meo §. si venditorem ibi non minus possidere coepi, quam si pedibus finibus intulissem. ff. de acqu. poss. in Deuteronomio c. 11. vers. 24. quodquod calcaverit pes tuus, tuum erit. Ut exponunt Alciatus in d. l. 1. n. 2. Guedens disputat. 4. relect. 1. Petrus Gregor. lib. 1. sintacmat. c. 13. n. 8. Non velle tamen. Primo quia in rebus, tibi reclamantibus Connanus lib. 3. c. 3. n. 1. Lepsa [illegible] 47. n. [illegible] est possessio in l. si rem 47. de acq. poss. ex eaque usucapio in l. unica C. de usucapione transform. in princ. inst. de usucapion. quae manibus, non pedibus apprehenduntur.

N. 11. Vocis, possessio, etymologia.

Secundo, quia non solum pedibus, sed etiam occulis acquiritur possessio in d. §. si venditorem. 3º quia pedum positio non tantum acquirendi possessionem, sed etiam dominium simbolum apud Grecos ut refert Petr. Greg. d. c. 13. n. 9. facit ad id, quod de Seleuco refert Pierius lib. 49. Geroglyphicorum c. 19.

a pedibus.

A sedibus autem nomen dictum firmant Alciat. in d. l. 1. n. 2. et lib. disputation. c. 1. Viglius in prin. n. 10. inst. de testam. Covarr. in § nihilominus. n. 9. Cornel. lib. 9. c. 6. Bellonius lib. 4. supputation. c. 19. n. 3. Gregor. Lopez lib. animadu. c. 27. n. 2. firmat probabilius Althusius de vsucapion. lib. p. 2. membro 3. c. 1. n. 3. accedit Cuiac. in paratitla C. de acquir. poss. cum v. vt sit 2a Ethymologia possessio, quasi sedium positio, quam faciunt sequentia iura et 1o. lex in d. l. 1. vbi secundum Pandectas Florentinas possessio appellata est a sedibus. Quam lectionem relicta vulgari retinent Anton. Contius lib. 1. disput. c. 9. Gothofred. in excolliis ad d. l. 1. et probat in d. l. 3. § ex contrario diri magis. et in t. ius gentium. 1. dist. 2o. sedes hic veniunt aliud significare, quam possidere in l. in leg. Censoria. § fin. ... sign. ... olim ... ad habitandum erat, et densi frutices et similes cortice virgae. Ex electione sedis, seu loci, in quo habitare decreuerat possessionem quis acquirebat, vt docet Baccouius lib. 2. declarat. § 3. n. 2. et 4. Carondas lib. 1. Verisimilium c. 6. Inde postea, qui regiones obtinebant dicebant sedes ponere. De Antenore n. ait Virgilius lib. 1. Aeneidos. Hic tamen ille vrbem Patavi, sedesque locauit. quia nulla corporis forma est aptior diuturnae morae, seu perseuerantiae, vt annotauit Propertius Venantius explicans, quare Harpocrates Deus silentii sedere dicatur lib. 9. Hieroglyphicorum in prin. Ex quo noto primo cum Gothofredo in excolliis ad d. l. 1. possessionis dignitatis notam, seu simbolum fuisse in aliqua sede ponere, et sedere in ... vt num. 9. de offic. ord. ex quo missio in alicuius dignitatis possessionem vocatur installatio in c. post electionem 7. de concess. prebend. 2o. cathedram significare munus episcopale in c. placuit. 21. 7. q. 1. c. peruenit. 6. et 9. 2. et eius episcopo spectans cathedraticum in Auth. Iustiniani nouella 122. quia olim ad apprehendendam possessionem episcopatus

N. 1. Vocis possessionis ethymologia.

Sedibus.

N. 2. Sessio erat possessionis simbolum.

episcopus quasi docens, seu judicans sedebat in cathedra, ut habetur Eusebius lib. 7. historiae ecclesiasticae c. 10. et in historia tripartita lib. 5. c. 29. Inde quia signum dignitatis episcopalis olim velam tegebat, et in ea defunctus episcopus ponebatur ut observat Baronius anno Christi 4. 9. c. 11.

§. cum Gradano decis. 7. n. 10. n. 1. n

ed possessione sine apprehensione. Inde in hereditate iacente [illegible] possessio in l. 1. §. Celsus ff. si quis testamento liber esse iussus fuerit in heredem transit possessio sine apprehensione in [illegible] de reg. poss. dec. Aquiles de Grassis

N. 13. explicatur l. 1. in princ. de acquir. poss.

Nec in dictum [illegible] primum fundamentum quem ut obstaculo 1. n. 11. omnis litera l. 1. glossae, introducta n. fuit falsa a Longobardis. Et verior litera, que extat in pandectis florentinis. Inde in d. l. 1. possessio a quibusdam [illegible] Catoquin i. detentio cum affectu [illegible] interpretatur [illegible] lari Thesaurus Henrici Stephani, v. Catoquin [illegible] lib. 1. disputat. c. 10. a 991 p. disceditur. Budeus in commentariis linguae Graecae fol. 7 5 4. que in sensu extat apud Theophilum in princ. inst. de [illegible] et in p. 2. [illegible] [illegible] 70. Sent. Catoquin [illegible] possessionem [illegible] que olim fiebat possessione, que declarat [illegible] sumendi [illegible] alterum occupare locum [illegible] Plauti [illegible] Samotamides Tranio servus cum

Et locus Plauti expenditur.

Theuropides senex [illegible] dicimo [illegible] sibi nulla a [illegible] data, servus ad quaestionem vellet ait ego interim hanc aram occupabo. Et interrogatus quod ita? Quaedit causa n. n. sic fugere possint quaestionem quos dabit. quod autem servus sessione fecisse constat, cum illi statim dicat surge. Et ipse replicet nimio plus sapio sedens. Nec ibi obstat text. in d. l. 3. §. 1. nam de etymo-

N. 14. declaratur text. in ff. de acq. poss. l. 3. §. 1.

logia ubi nulla sed ut observat Conelius lib. 9. commentar. c. 9. ubi probat ad acquirendam possessionem non esse necessarium omnes partes fundi glebas circumambulare, sed sufficere quamlibet partem introire ut totus fundus possideatur.

AD TIT.

[illegible]

liere. 8. c. ueniens. 13. c. cum locum. 14. c.
ueniens. 15. c. ad id. 21. c. consultatio-
ni. 26. c. gemma. 29. de spons.
c. 2. de eo, qui duxit in ma-
trimonium, quem polluit
per adulterium, et ad
eundem tit. de his,
que ui,
metus
ueca
fiunt.

Ex his omnibus iuribus colligitur matrimonium metu cadente in constantem uirum contractum nullum esse ipso iure, et dubitationem mouet. 1°. nam matrimonium regulari debet, sicut et ceteri contractus, quoniam ad illorum similitudinem solo consensu perficitur, at omnes alii contractus metu graui celebrati mero iure ualent, quamuis postea rescindi possint per actionem quod metus causa. l. 1. l. si mulier. §. si metu et per totum tit. ff. quod metus causa. l. si metu causa. §. 4. ff. de adquir. her. l. fin. et per totum tit. ff. de his, que c. 1. et per totum de his, que ui, quod eadem dicendum est in matrimonio apparitate rationis. N. 1.

2°. dubitationem mouet nam matrimonium metu contractum rescindi potest, quod non erit ipso iure nullum, antecedens probatur in textu in c. consultationi hoc tit. ibi: id de illato metu est cum diligentia inquirendum, et si talis metus inueniatur illatus, qui potuit cadere in constantem uirum, erunt non immerito audiendi, quod metus non irritat ipso N. 2.

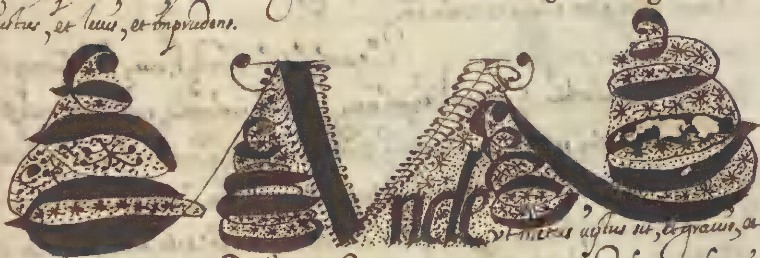
ipso iure matrimonium, quod gemma metu passa audienda est, ut matrimonium infert.

N.3. 3. dubitationem movet, nam matrimonium sacramentum novae legis est, deberque sicut et alia sacramenta regula alia vi per metum, et mortis susceptum valida sunt, ut in extremaunctione, confirmatione, ordine sacro, et in Baptismo, quod idem dicendum est in matrimonio.

N.4. 4°, et ultimo dubitationem movet, nam si propter aliquam rationem matrimonium metu contractum nullum esset ipso iure, maxime quia ad matrimonium consensus non sufficit nisi spontaneus, ut in d. c. cum locum, c. gemma hoc tit. sed haec ratio non est sufficiens, quoniam saepe matrimonium contractum metu etiam mortis validum est, velut quod iusto inferri. Verbi gratia quando is, qui virginem defloravit, condemnatur a iudice ut vel illam ducat, vel dotet, vel capite puniatur, quo casu certum est, illum compulsum contrahere metu gravi, at nihilominus matrimonium valet arg. textus in l. Continet. §. sed cum ff. quod metus causa ibi: sed cum accipimus atrocem, et eam, quae adversus bonos mores fiat, non eam, quae magistratus intulit. eo n. casu nulla fit iniuria metum passo, ipse n. delictum admisit, quod talem cum, aut metum mereretur, sic n. Exodi c. 22. et c. 1. et 2. de adulteriis statuitur, ut deflorans virginem, eam ducere, et dotare cogatur. non est ergo dicendum tale matrimonium non valere.

N.5. His, et aliis non obstantibus verissima, atque certissima est superior resolutio, quae ex omnibus iuribus in tit. disputationis propositis aperte probatur, ad cuius declarationem, et totius materiae intelligentiam primo sciendum est, metum esse instantis periculi, vel futuri mentis trepidationem, ut testatur Ulpianus in l. 1. ff. quod metus causa, idque declarat recte Aristotel. lib. 3. Ethicor. c. 6. Nifenus lib. de humore capitis, et omnes Theologi in 4. distinct. 29. Gabb. in 4. 2. parte c. 3. §. 4. et relati a Menoch. de arb. lib. 2. casu 3. Duplex igitur est metus in proposito nostro: alius qui cadit in virum constantem: alius vero qui cadit in inconstantem, ut notat textus in d. c. consultationi, et in d. c. veniens et secundo hoc tit. et c. cum dilectus de his, quae vi, metusve causa fiunt. imo Paulus in l. metum l. a secunda ff. quod metus causa metum appellat cadentem in virum constantissimum superlativum quod pro extremo accipit, ut notat Menoch. ubi s. n. 2. Sed

ex dix. Glus in. l. metu La segunda ff. qd metus ca inquit metu ee maiorum mali timore, ide e, qd ii dixisset. i. magni mali, qui metus iustus appellari in c. fin. de appellationib. id est prudens, na metus cadens in viru constante ide e, qd cadens in viru prudente, qd scil. is, qui metu patitr, de dubbo periculi sibi imminentibus, qd minus e prudenter eligit. metus vo cadens in viru inconstante dicitr, iniustus, et levis, et imprudens.

Unde ut metus iustus sit, et gravis, et cadens in viru constante dicatr. I. necesse e, qd grave sit malu, qd timetr. l. metu La prima ff. qd metus ca. 2o. desideratr, ut extimatio mali, qd timetr, fortis sit, i. qd timens n leviter timeat, sd probabiliter. l. metu La segunda ff. qd metus ca. l. nec timore. §. p inde ff. eode ibi: siqui meticulosus re, ulla frustra metuerit, p hoc edicto n restituitr. ubi notant cu Bart. oes, et relati a Menochio de arbitrariis casu § 42. a n. 10. et exponit Donelus lib. 15. comentarior. c. 39. p totu. N. 6.

Ex dictis infertr n requiri reale pignor. illatione, na tunc n timor, sd damnu diceretr. sufficit n probabile ee metu pignor. illationis, ut in. d. l. nec timore. l. 9. tto. 2. p d 4. ec ubi recte Gregorius Lopez si essent. id n. declarat Glus in l. metu 9. ff. qd metus ca, dum docet, metu debere ee psente, et notat Cobb. in 4. 2 pte. c. 3. §. 4. n. 1. et relati a Mascardo de pbat. tmo 3. zelusione 1085. n. 26. N. 7.

3o. ut metus gravis et iustus sit necesse e, ut is, qui metu infert, potens sit, minas executioni mandare, alt timor n requi viri constantis, ut si iuvenis, et fortis ceret debili minanti timeret, hic n. n esset iustus metus. l. famosi ff. ad. l. Iulia maiestatis ibi: na et persona expectanda e, an potuerit facere, ita qta in. l. qd metus tto de calationib. C. de his, quque, c. Medices de Castro. fortuiti q. 7. n. 67. Boland. zilid 33. n. 28. volumine 2. Soto de iust. et iur. q. 1. art. 2. ad 2. N. 8.

4o.

N. 9. 4º desideratur, ut is, qui metum intertminus exqui solitus sit, secus vero si erat, qui illas casu solitus, et nihil facere. l. 1. C. si quis imperatori maledixerit ibi: ex persona hominis dicta pensamus. d. l. famosi ibi: an potuerit facere, et an ante quid fecerit. l. metum C. de his, quae vi. ut plen ordinarios in dictis locis notat Cobb. in 4. 2. p. c. 3. § 6. n. 4. Bursatus consilio 72. n. 33. volumine 1. Flaminius de resignat. lib. 3. q. 1. n. 74. et relati a Mascardo de probat. concl. 55. a n. 16.

N. 10. 2º principaliter notandum est, metum dici cadentem in virum constantem respective ad personam illius, qui metum patitur, ut is metus, qui respectu unius personae [illegible] ... respectu alterius, dicitur ... metus deliberatur in femina, ... 32. ... de hom. feminae natura sua sunt valde imbecilles, hanc enim probat glossa in d. l. cum lite hoc tit. verbo metu, et relati a Cobb. in 4. 2. p. c. 3. § 4. n. 9.

N. 11. Et cum ex his in d. validationi hoc tit. ad irritandum matrimonium feminae consideratur metum cadentem in virum constantem ea verba adducit quasi verbis loco positum metum, qui non est levis. Unde sufficeret metus cadens in feminam constantem, cum ea attendendum ad annullandum matrimonium, alios contractus rescindendos a femina celebratos, quod constans femina timeret attenta illarum naturali fragilitate, ut recte notat Suarez consil. 24. n. 5. Mantuca de tacitis lib. 2. tit. 2. n. 7. Sarmiento lib. 2. selectarum c. 11. n. 1.

N. 12. Cuius doctrinae ex inter alios locum habet, inter quos qualitas personae attendenda est, ut si sit timet senex, ... aliis similibus ... maiores ibi: et hoc ex affectu eius intelligitur maiorum. metus deliberatur ... quam in homine viri, ... in c. fin. de appellation. 3. Soto lib. 7. de iust. et iur. q. 2. art. 1. ad 2. et relati a Menoch. lib. 2. de arb. casu 35. n. 5.

N. 13. 3º principaliter secundum est, quod periculum illud ex quo inducitur metus cadens in virum constantem non solum consideratur per respectum illius, qui metum patitur, sed etiam timeri potest in persona alterius. Id n. expresse probat text. in l. isti quidem §. in fine ff. quod metus ca., veluti quod pater timet periculum filiorum, maritus uxoris periculum, et e contrario, quod et plenius qualiter in aliis personis procedat, declarat Sanchez lib. 4. de matrim. disp. 4. a n. 2. cum sequentibus.

4.° principaliter promittendum est, tractare et assignare, quae sunt ma= N. 14.
la sufficientia ad inducendum metum iustum, et in constituo, totum hoc iudicis arbitrio relictum esse,
ut in l. 3. ff. ex quibus caus. maiores, nam etsi sint quaedam mala a iure designata sufficientia
ad huiusmodi metum, cum in illorum impendentium desiderati probabili aestimatione iudicis arbitri=
um erit necessarium, tum etiam quod omnes casus in particulari exprimi non possunt, ut notat Cobb.
in 4. 2. parte c. 3. § 4. n. 2. Menoch. ubi supra n. 3. et 4.

A iure vero quaedam sunt ma= N. 15.
la designata, quae sufficiunt ad inducendum metum iustum 1.° metus mortis iustus est. c. cum dilectus
de his, quae vi. l. nec timorem ff. quod metus causa, ad quod reducitur metus mutilationis membrorum, sicut
si quis abscissurus, § 5. distinct. et metus corporis cruciatus. 2.° metus servitutis iustus est. si e.g.
si in libero effecto timor inferatur redigendi illum in servitutem. l. ego puto. l. isti quidem ff. quod
metus causa, ad quod reducitur metus captivitatis, et gravis exilii, ut latius advertit Soto de iust.
et iur. lib. 4. q. 2. art. 1. ad 2. et idem est de metu carceris. l. qui in carcerem ff. quod metus causa, quod
intelligendum est, quando carcer esset diuturnus, aut vinculis atrocis, et haec est receptior sententia, ut vidi os=
tendit Henr. lib. 1. de matrim. c. 9. n. 4.

3.° metus honoris iustus est. l. 7. tit. 33. parte 7. et tene= N. 16.
glo. in d. c. cum dilectus verbo metum, et in hic casus singularis in quo metus verborum iustus est, ut ad=
vertit Seraphinus de privileg. iuramenti privil. 29. n. 2. an vero metus infamiae iustus sit, tractari
solet, et omissis diversis opinionibus, statuo, metum infamiae esse viri constantis, ut si deprehenso in de=
licto infamiae imminet aliquis, quod eum proditurus sit. d. l. nec timorem, et ibi glo. verbo infamiae, nam
infamiae periculum periculo vitae aequiparatur. l. iusta ff. de manumissis vindicta.

4.° metus excommunicatio= N. 17.
nis iustus est, in quo distinguitur, aut excommunicatio iusta est, et tunc non cadit in constantem virum, cum
sit medicina ut excommunicatus careat a peccato. c. 1. de sententia excommunicationis lib. 6. et sibi imputet
qui peccavit, ut talem poenam meruerit: aut est iniusta, et tunc eius metus iustus est, cum semper
sit timenda. c. 1. 11. q. 3. et aliquam infamiae notam irroget, ut advertit Bursatus consilio 72.
n. 54. lib. 1. et relati a Cobb. in 4. 2. parte c. 3. § 4. n. 12.

Ultimo de metu amis= N. 18.
sionis bonorum an iustus sit disputat Menoch. de arb. lib. 2. centuria 2. casu 35.

Mai=

Mascard. de probat. conclus. 399. id obtinuit pars affirmativa, ut resolvit Tiraquell.
de nobilitate c. 3. n. 3[?]9. et recepta est ista sententia in c. Abbas extitus de his, qui vi
lib. 6. et idem est in metu amissionis maioris partis bonorum, ut notat Tiraq. ubi s[upra]. vel magne
partis bonorum, ita Gutierrez de iuramento confirmatorio. 1. par. c. 52. n. 20.

N. 19. Secundo principaliter atten=
dendum est, differentiam esse inter vim, et metum. vis etenim, de qua loquimur, compulsiva dicitur,
que qui compellitur, facere quod alias sponte facturus non esset, et hec est duplex: alia precisa, alia
conditionalis. precisa est, que nullum habet consensum patientis, id est non voluntatem, et necessitate vo=
luntati opposita. l. 1. ff. quod metus causa, et sic intelligendus in c. maiores § item queritur de
Bapt. c. 1. christianos de heret. in 6. in quo Baptisma per vim precise receptum nihil operatur,
id est, qui ex huiusmodi vi actum gerit potius pati, quam agere videtur, ut in c. sacris de his, qui vi.
alia autem est vis conditionalis, que verum metum significat, quo ex dubio mali sibi proponitur aliquod u=
num, aut alterum, quare vulgo receptum est, voluntatem coactam tandem tandem esse voluntatem. d. l. si
mulier. § si metu ff. quod metus causa, disputant nunc contra theologi cum d. Thom. 1. 2. q. 6.
art. 4. utrum aliquis motus voluntatis possit esse coactus, et obtinuit pars negativa, prout
declarat sciendum est omnes actus voluntatis esse in duplici differentia: quidam a propria voluntate non
exeruntur, id est quicumque, dicitur imperatus a voluntate, ut sunt actus aliarum potentiarum, et quo=
ad istos actus precisa, et absoluta cogi potest voluntas: alii vero sunt, qui ab ipsa voluntate elici=
untur, ut velle, et nolle, et isti semper dicuntur voluntarii, quamvis secundum quid possint esse co=
acti per vim, quam appellamus conditionalem. d. l. si mulier. § si metu ff. quod metus causa.

N. 20. Quibus suppositis oportet, ut iam videamus,
qualiter, et qua ratione matrimonium metu contractum sit ipso iure nullum, prout declarat sciendum
est, quod quando matrimonium contractum est metu cadente in constantem virum, quod illud effectum iniuste incussum nul=
lum est ipso iure in utroque foro interiori, et exteriori: quamvis dicatur metus iniuste incussus dicamus.
in explicatione ad praesentem conclusionem probant omnes Doctores in c. 2. de his, qui vi, et in c. cum locum
de sponsal. qui, quamvis simpliciter dicant nullum esse nulla facta mentione fori interioris, id
tamen expressit d. Thom. in 4. distinc. 29. q. unica art. 3. et probatur expresse in d. c. cum lo=
cum, c. veniens 2. de sponsal. c. significavit de eo, qui duxit in matrimonium.

N. 21. Praeterea proba=
tur

*que dicuntur imperati a voluntate.

tur haec doctrina vox. D. Thom. ubi s. nam iura allegata quae probant matrimonii nullitatem, non fundantur in falsa praesumptione defectus consensus, sed in eo, quod consensus coactus ad matrimonium non sufficit, et ita merito diximus procedere in utroque foro; quod si quaeras quare vox consensus spontaneus desideretur in matrimonio, non vero in aliis contractibus. R.° Ia. quod cum matrimonium dirigatur ad mutuam coniugum cohabitationem perpetuam, et indissolubilem, et sobolis educationem, et generationem, quae est matrimonii finis, quibus omnibus metus adversatur, ideo diximus matrimonium debere esse spontaneum, alias amor mutuus deficeret, id enim quod non diligitur, facile contemnitur. c. prout. 20. q. 3. et sic matrimonia coacta infelices plerumque solent exitus habere. c. requisivit de sponsal. 2° etiam quia matrimonium significat coniunctionem Christi cum Ecclesia, quae per liberum amorem semper fit.

Sed haec doctrina ab aliquibus limitatur, ut non procedat, quando quis cogitur contrahere cum aliqua ex filiabus Sempronii, ita ut existiment validum esse matrimonium non obstante metu, ut sentit Abb. Fel. et alii relati a Sanch. lib. 3. controv. c. 4. v. moventur. Ia. nam quamvis electio, quae matrimonium spirituale est, metu facta non valeat. c. 3. § ceterum de elect.° valet tamen quando non est alicuius determinatae, sed alicuius ex certo personarum genere, quo casu substantialia electionis habet, cum sit inter plures, quod et valet et matrimonium, ubi aliquis cogitur contrahere non cum aliqua determinata, sed cum aliqua ex quibusdam. 2° moventur, nam inter plures necessario datur consensus electivus l. servus electionem ff. de leg. 1. quod cum in praedicto casu eligat unam personam magis quam aliam, datur in illo saltem electiva libertas. N. 22.

Sed adhuc verius est tale matrimonium non valere, nam contrahens non gaudet plena libertate, nec obstant fundamenta contraria. Non primum, de electione enim metu facta an valeat, non disputamus, diversum enim est matrimonium, nam electio restringi potest a l. ita, ut unus ex duobus necessario sit eligendus, in matrimonio vero talis desideratur libertas, ut nulla l. possit restringere personam ad certum numerum personarum. Nec obstat 2m, nam illa libertas, quae datur inter plures non plena, sed respectiva dicitur, ut in d. l. servus elect.° quae ad matrimonium non sufficit, ut notat Fort. de ult. fine illat. 21. n. 4. 26. et relati a Abb. in 4. 2. par. c. 3. § 5. n. 2. N. 23.

Quarto non solum matrimonium metu contractum nullum est ipso iure, sed etiam omnes actus ad matrimonium pertinentes, si metu interveniente fiant, sunt ipso N. 24.

iure

iure nulli ex iuris dispositione, ut videmus in constitut. procuratoris ad contrahendum matrimonium facta, quae si metu interveniente fiat, est ipso iure nulla, et consequenter matrimonium virtute illius contractum nullum est. Unde sicut veniens ad matrimonium invitus est propter metum, similiter et invitus erit veniens ad constitutionem procuratoris, ut advertit Host. in d. c. cum locum in prin. Padilla in l. interpositas n. 7. C. de transaction. et relati a Cobb. in 4. 2. par. c. 3. § 5. n. 9.

N. 25. Quod si dicas hoc non esse speciale in constitutione procuratoris ad matrimonium, sed in omni constitut. procuratoris ad actum alium, ut tenent Host. in c. 2. de his, quae vi in fine, Roman. sing. 7 et 3. Sarm. de redditib. ecclesiast. 3. par. c. 4. n. 8. qui moventur ex reg. tex. in c. accedens de procurator. ibi: procuratorem libere ordinare valeat. Sed ego nihilominus verius puto constitutionem procuratoris metu factam regulariter valere in omnibus actibus, praeterquam in matrimonio contrahendo, probat tex. in d. c. accedens, nam solum docet locum tantum potius esse videndum, ut libere procuratorem constituant, non tamen sequitur, quod si de facto metus intercedat constitutio procuratoris sit nulla; ergo certissimum hoc esse in constitut. procuratoris ad matrimonium speciale.

N. 26. Sed illud est difficile, omnem dotis promissionem quod tendat ad matrimonium sit ipso iure nulla, si metu facta proponatur, pro affirmativa probat tex. in l. si mulier 21. § si dos ff. quod metus causa ibi: quia verissima est vere talem promissionem dotis nullam esse. idem probat tex. in l. fin. tit. 11. par. 5. ubi dicitur nullam esse promissionem arrarum metu factam, et advertit recte Gregorius ibidem verbo (o prometiese), haec in eius interpretatio, quam sequitur Novellus de dote 6. par. privil. 39. n. 1. et relati a Barb. in l. 1. p. soluto matr. ff. n. 28. licet defendi posset non omnem promissionem metu factam valere, quamvis edicto praetoris rescindantur, ut in d. l. 1. ff. quod met. ca. est difficile assignare rationem propter quam hoc sit speciale in dotis promissione metu facta, nam Bart. in d. § si dos hanc specialitatem negat dicens, quod in illo tex. Ulpianus respondet nullam esse dotis promissionem metu factam, nam speciali iure inductum est nudam promissionem dotis actionem producere. l. ad exactionem C. de dotis promiss., quasi a l. nuda illa promissio confirmetur. l. legitima ff. de pactis. metus consequenter merito dictam promissionem annullat, quoniam lex propter metum talem confirmationem removet adeo, ut si in specie d. § si dos proponeretur dotis promissio per stipulationem facta etiam metu valeret mero iure, sicut et caeterae promissiones, sequuntur Angel. Iason et alii ibidem Abend. de exequendis tit. de exception. n. 33.

N. 27. Sed haec Bart. doctrina mihi non placet, nam cum tex. in d. § si dos de dote promissa loquatur, de stipulata intelligi debet arg. tex. in l. sciendum. § dictum

ff. de Edilitio Edicto, probat q dotis stipulationem metu factam n valere. Tum etiam na hodie in oi dotis promissi e legis fict stipulatio intercedit. l. unica in princ. C. de rei uxoriæ actione q hodie si ue=ra esset Bart. opinio n impederet decisio txt in d. §. si dos. Tum etiam na oes contractus iuris gentium propter legis confirmationem actionem producunt l. iuris gentium in princ. ff. de pactis, et tamen metu adhibi=to mero iure valent l. 1. ff. qd metus ca. Tum etiam quia iuxta Bartolum oes aliæ promissiones nadequa=lent quamvis nullam producant actionem, et similiter quamvis promissio dotis metu facta actionem n produ=cat valebit, saltim quoad naturalem obligationem d. l. iuris gentium. §. igitur, at txt in d. §. si dos expresse ait nullam esse talem promissionem. multum n. interest dicere promissionem n valere aut actionem n produ=cere.

Quare autem verior, et receptior sit sententia, speciale esse in promissione dotis, ut propter metum annulletur, N. 28. tota difficultas est assignare rationem specialitatis. plures n. adducunt interpretes, aliam For=tunius de ultimo fine n. 4 17. aliam Panormitanus in c. 2. n. 9. de his quæ vi quas omnes uelle referre esset infinitum, et superfluum, sic igitur ut breuitati studeamus, denique Cuiac. in d. §. si dos speciale esse ait, qd promissio dotis metu facta sit nulla, eo quod bonæ fidei sit, n stricti iuris, ut in. §. fuerat instit. de act. Vn sicut contractus bo=næ fidei est ipso iure nullus propter dolum dantem causam contractui. l. et eleganter ff. de dolo. l. 3. §. fin. ff. pro socio. similiter etiam et nullus erit propter metum, in quo dolus inest. l. si cum exceptione §. si metus ff. qd metus ca, ideo Cuiacium esse deceptum, multum n. interest inter metum, et dolum. Dolus namque dans causam contractui bonæ fidei, contractum annullat, ut in d. l. et eleganter. metus autem dans causam contractui bonæ fidei n annullat contractum, sed præstat rescindendi facultatem. l. 1. ubi Doc. C. de rescindenda. n q recte Cuiacius hos casus æquiparauit. Tum etiam quia sicut supra diximus, txt in d. §. si dos loqui de dotis stipulatione promissa, quæ olim contractus stricti iuris erat. §. fuerat. instit. de act. at contractus stricti iuris propter dolum n efficieba=tur nullus, ut in stipulatione probat txt in. l. si dolo. C. de inutilibus, et notat Baldus in l. 2. n. 3. C. de rescind. Bartol. in d. l. et eleganter n. 6 [illegible]

Vnde recte Barb. in l. 1a N. 29. ff. soluto matr. a p. te n. 31. respondet, qd txt in d. §. si dos loqui de dote promissa, seu sti=pulata propter metum nulla expressa quantitate d. rag. txt in. l. cum post. 70. §. gener. ff. de iu=re

re dotem, quo casu subtiliter inquit, tale promissionem nullam esse, nam aut nihil subintelligitur de=
terminatum, et tunc promissio dotis tanquam incerta non valet. L. 1. ff. de dotis promissione. l. titius de verbor.
oblig. aut subintelligitur certa et quantitate habito respectu ad arbitrium boni viri, quam talis do=
tis quantitas, quam vir bonus arbitrabitur, arg. text. in l. 3. C. de dotis promiss. et tunc talis promissio
metu facta nulla erit, nam vir bonus non arbitrabitur dotem metu promissam deberi arg. text. in l. 1. C. quod
metus ca. Vnde si in d. §. si dos promissio dotis per metum determinata quantitate facta fuisset, il-
lius text. decisio non procederet, sed dotis promissio metu facta mero iure valeret.

N. 30. Sed nihilominus contraria

probabilior videtur, ut ex Host., Can., Baldo, et aliis resolvit Sanchez lib. 4. disp. 2. n. 23. eo quod
talis dotis promissio matrimonio accessoria est, cum dos sine matrimonio esse non possit. l. 3. ff. de iure
dotium. Sed hanc rationem multis arg. impugnat Barbos. ubi supra primum nam quando in principali, et
accessorio versatur diversa ratio non valet arg. de uno ad alterum. l. etiam si. C. de praedijs minorum; at
diversa ratio est inter dotem, et matrimonium, nam merito dicimus matrimonium metu annulla=
ri, eo quod in illo de irreparabili praeiudicio agitur, at promissio dotis irreparabile praeiudicium non
continet, etiam in illa sufficeret metus coactus, sicut in aliis promissionibus, ut in l. simu=
larem. §. si metu ff. quod metus causa.

N. 31. Respondet tamen Sanchez ubi supra n. 23. relicta sua opinione, eius fun=
damenta magni momenti esse, probabiliter defendi posse, superiorem rationem, nam quotiens nimi=
tur expresse accessorium, metus irritavit principale, ut argumentum valeat de principali
ad accessorium, necesse est, quod in utroque eadem militet ratio; at vero quando per accessorium irritat,
eo quod irritavit principale, non est necesse, quod in utroque eadem versetur ratio, ut apparet in do=
tis promissione metu facta.

N. 32. Sed iam videre oportet, quo iure matrimonium metu contractum nullum sit,
an iure pontificio, an iure naturali, an utroque., et multi probabiliter dicunt, solo iure
positivo nullum esse, ut expresse docet Paludanus in 4. distinct. 29. q. 1. art. 3. Azo=
rius tomo 1. moralium lib. 1. c. 11. q. 6. et novissime velat, eamque opinionem Sanchez
lib. 4. disput. 14. n. 2.

N. 34. Sed verius puto matrimonium metu contractum nullum esse iure na=
turali

turali. De iure n. positivo nulla dubitatio e, et ita dicendu erit, matrimoniu infide= liu metu contractu nullu ee; na etsi legib. Eccle n adstringantur, iure vo naturali tene= ntur, q d omes obligat indistincte, ut sentit D. Thom. in 4 distinct. 29. q. unica art. 3. Ro huius doctrine ex ipsa natura matrimonii deducitur, ad illud n. multo pfectius resolu= tarum requir, qua ad alios contractus, na ceteri contractus civiles ex ipsa natura su et sat= tento iure naturali revocabiles sunt, et io nihil interest, q d metu celebrati valeant re= vocabiliter, q d implicaret naturaliter in matrimonio, na cu sit purus contractus, e irre= vocabile. Diximus etiam ee vinculu mutui amoris, et animorum, et corporum traditione co= iuncti, qui naturaliter repugnat cu coactione.

matrimoniu infide- liu contractu, nullu e ligan tm rat. na

Veru etsi na pontifices du matri= monii nullitate statuunt pp metu, n videntr nova institutione irritante matri= monia coacta statuisse, id tm declarasse eu fuisse irrita; na Eccla matrimonia p= terita irritare n potuit, s lu q prius declarare irrita. Tu etiam videmus, q d sponsalia iure naturali irrita n pducunt impedimentu publice honestatis, ut diximus in c. ad audientiam huius titi ex textu in c. unico hoc tito lib. 6. pducunt tn tale impedime= tu, q d o solo iure Ecclesiastico irrita sunt, at matrimoniu ratu metu contractu n pdu= cit impedimentu publice honestatis, q faciendu e nullu iure naturali. N. 34.

Nil x qq obstat levissima ee fundamenta, qq Sanch. et alii ab eo relati conantur pbare matrimoniu metu contractu solo iure positivo nullu ee. et 1. dicunt, q d oia metu gesta simpliciter sunt voluntaria; at matrimoniu autem sufficit consensus. Tu etiam q alii contractus metu ges= ti irriti sunt solo iure positivo, na R. facile voluntate, et consensu coactu ee mixtu vo= luntariu, q d u tn diximus, n sufficit ad matrimoniu. N. 35.

Nec obstat 2. fundamentum de du= tu ex eo, q d etiam metus levis minuit aliquid de libertate, et in matrimoniu metu levi contrac= tu valet scdm oes, q q d ex metu gravi nullu sit, ex solo iure positivo pvenit; na R. concedendo matrimoniu metu levi contractu valere. metus n. levis nec naturae matrimo= nii, nec eius ppetuitati obstat, nec vinculo amoris, et amicitiae. N. 36.

N. 37. Difficilius autem est 3. fundamentum contrariae sententiae, quod desumitur ex eo, quia Baptismus etiam, et voluntatem suscipientis exigit, et iuramentum libertatem desiderat, at Baptismus metu susceptus obligat. c. maiores de Bapt. et iuramentum metu extortum valet. c. verum c. si vero de iure iur. Ergo et matrimonium ex sua natura valebit, nisi id Ecclesia irritaret, ad huic fundamento R. ... in solut. ad 3. argumentum.

N. 38. Unde intelliges, quare ex matrimonio metu contracto nulla oriatur actio etiam ex parte illius, qui libere consentit, in eo n. est dubitatio an non teneatur matrimonium ratificare, et sponsum recipere antequam ille, qui metum passus fuit, ratificet pristinum consensum, respondet Nav. in man. c. 22. n. 51. Henriquez lib. 11. de matrim. c. 10. n. 5. quod is, qui metum intulit, peccat mortaliter, si altero invito resipiscat, non expectato aliquo tempore arbitrio boni viri.

N. 39. Ego vero ius existimo ad observantiam illius nec etiam metum inferentem teneri, nec ad aliquid aliud in virtute illius contractus, nisi secuta condemnatione iudicis. quare ante illam sententiam potest resipiscere. ratio est, quia aut tenetur ratione delicti, et tunc necessaria erit iudicis condemnatio, antequam nemo tenetur poenam subire; aut ratione iniuriae illatae per coactionem. at coactionis non est tanta iniuria, si aliud damnum non sit secutum, ut teneatur, qui metum intulit, matrimonium contrahere. Tum etiam quia cum contractus sit onerosus, et ultro, citroque obligatorius, si ex una parte non obligat, ex altera non obligabit: sic n. videmus, quod si, qui ficte contraxit matrimonium, quamvis alteram decipiat, si nullum aliud damnum sequatur, ad nihil tenetur, ut copiose probat Sanch. lib. 1. disp. 11. n. 4. et viam ficta professio, quamvis contractus sit onerosus ex parte profitentis, et acceptantis, nihilominus professus nulla obligatione manet adstrictus, nisi saltem per accidens ratione scandali, ut notat Soto de iust. et iur. lib. 7. q. 1. art. 2. quae verior est mea, et contrariae opinionis fundamenta levissima sunt, et ideo merito omittuntur.

N. 40. Haec dicta sufficiant de metu iusto, nunc breviter videamus, quid de metu reverentiali sit dicendum, et omissis variis opinionibus, illa verior mihi videtur, quae docet, solum metum reverentialem non cadere in virum constantem, nisi adsint alia adminicula, ac proinde nec annullare matrimonium, nec alios contractus rescindere. Sane mea probat Pan. in c. ex litteris n. 3. de despons. impub. Inn. in c. causam matrimonii de offic. deleg. et ibi Butrius n. 15. Card. in 1. oppos. et velut ... 86.

De metu reverentiali ... [illegible]

in 4. 2 p.te c. 3. §. 6. n. 7. Gutier. de iuramento confirmat. 1. p.te c. 1. n. 1. et ita iudicatum ee refert Rota in nouissimis decis. 341. n. 2. volum. 2. et probatur ex textu in c. cum locum de desp. imp. ibi nolens, et multa minis parentum impulsa. ubi ad nullitatem sponsaliorum non solum ponderauit textus patris reuerentiam, idem illum minas idem in c. 2. de pactis lib. 6. qui loquitur de renunciat. filie in fauorem patris facta. 2° probatur textu in l. si patre cogente. 22. ff. de ritu nupt. ubi dicitur, coactione patris .i. reuerentia matrimonium contractum non annullare, et facit textus in l. fideiussor imperauit. 26. §. pater ff. de pignor. ubi proponitur illius filium ~~mea patrii~~ domum suam pignori obligasse, et nihilominus dicit eum obligationem non posse retractare, et reddit rationem in verbis: Nec metuere debebat ex hoc solo, quod mandante patre manu sua percipiis instrumentum, quia sola reuerentia patris non inducit iustum metum. argumentor

Nec etiam ea opinione contra obstat textus in l. 1. §. que onerando= N. 41.
de ff. quarum rerum actio non detur, ubi probatur actum non solum rescindi factum coacto, cui nimia debetur reuerentia, sed si fiat eo absente ibi: vel nimia patroni reuerentia. ubi ponderanda est alternatiua, ad cuius ueritatem sufficit, quod una pars sit uera s. in alternatiuis de reg. iur. lib. 6. sufficit quod solus metus reuerentialis ad rescindendum contractum, et annullandum matrimonium. Respondetur facile, quod ille textus intelligitur de solo metu reuerentiali: loquitur n. de nimia reuerentia, que aliquid amplius denotat, vel dicit, quod summa reuerentia inducit metum iustum, quam tota dubitatio arbitrio iudicis est relinquenda.

Quod si queras, in quibus detur metus reuerentialis. Respondetur in obligat. regulariter, in quibus dicitur N. 42.
in filio respectu alterius, et in clerico respectu epi, et in quocunque subdito respectu superioris, et in genero respectu soceri, qui loco patris habetur, ut aduertit Nauar. consilio 34. lib. 3. n. 2. de regular. et in curatore idem procedere putant. De timore vero mariti id negat Burgos de Paz consilio 3. n. 88. sed ego iudicis arbitrio relinqui debere existimo, ut notat Gutier. consilio 6. n. 6. Et hoc modo intelligendum est, quod uulgo tradunt doctores de sponsalibus, et uxoribus respectu patrimoniorum et adducti a Sanchez lib. 4. disp. 6. q. 4. n. 31. et de aliis similibus.

Sed an etiam in professione reli= N. 43.
gionis idem procedat, quod in matrimonio respectu metus reuerentialis, controuersum est. et multi putant.

[illegible]

diversum esse ita, ut si matrimonium metu reverentiali contractum solo, non annulletur, professio tamen ex eodem metu annullabitur. quam nostram sententiam probat glossa in c. perveniens verbo, sparsi 20. q. 3. Hippolytus singulari 347. Bursatus consilio 72. n. 21. volumine 1. moventur etiam ex textu in c. puellae 20. q. 1. ibi: puellae quae non coactae parentum imperio habitum susceperunt, si postea nuptias elegerunt, praevaricantur. Sed a contrario sensu si coactae fuerunt parentum imperio, poterunt habitum deserere, et matrimonium contrahere. Moventur ex d. c. perveniens 20. q. 3. ubi pronunciatur irrita professio eiusdem, qui a patre professionem coactus est.

N. 44. Sed multo verius est, nullum esse discrimen inter matrimonium, et professionem ita, ut solus metus reverentialis sicut non annullat matrimonium, sic nec professionem, cum in utroque spontaneus desideretur consensus, sed de metu impeditur, vel non impeditur libertatem in utroque, et probatur in c. fin. qui clerici, vel voventes, dum docet votum emissum praecepto regio, vel parentum, validum esse, et ibi notat Abb. n. 7. Praeterea probatur in d. c. puellae, ubi ad annullandam professionem patris coactio ponderatur, ut advertit Cobb. in 4. 2. part. c. 3. § 6. n. 7. metum non reverentialem cum ut eadem in casu astante, non impedit liberam voluntatem. nec quidquam movent contraria fundamenta alterius opinionis, nam textus in d. c. puellae, et in d. c. perveniens non loquuntur de metu reverentiali solum, sed supponunt coactionem patris

N. 45. libertatem excludentem.

Ex quo infertur declaratio ad textum in c. gemma. 2. q. hoc titulo, dum probat poenam adiectam contractui sponsaliorum irritam esse ita, ut violanti fidem promissam, in utroque foro ad solvendam poenam non teneatur, ne metu poenae incurrendae matrimonium contrahat, idem probat textus in l. Titia. 134. ff. de verborum obligationibus, et in l. fin. C. de sponsalibus. ratio est, ut hoc modo melius libertati consulatur; quae doctrina procedit non solum, quando poena per ipsos sponsos apponitur, sed etiam quando apponitur a consanguineis illorum ita, ut probabile sit, sponsos induci ad contrahendum matrimonium, ne consanguinei poenam solvant; immo textus in d. c. gemma poenam a parentibus adiectam annullat, ut notat Bart. in d. l. Titia n. 9. et relati a Cobb. in 4. 2. part. c. 3. § 7. n. 9. Azebedo in l. n. 3. tit. 2. lib. 5. compilat. Graziano reg. 33. n. 15. valebit tamen poena, quando illi, qui ad matrimonium obligandum, non promiserunt matrimonium futurum aliorum, sed promiserunt tamen se facturos, et curaturos, ut recte notat Sanch. lib. 1. disp. 24. n. 11. eiusdem est, quod si poena inter extraneos apponatur deberet procul dubio, quando praesumitur matrimonii libertatem impedire, ut notat Bald. in l. fin. n. 10. C. de sponsalibus.

sponsal. Cumen. in d. l. Titia n. 6.

Sed dubitabis an quoquo pena adiecta non valeat, ut dictum est, nec exigi possit, si soluatur tamen, an possit ab accipiente retineri, et qui illam tenetur restituere probatur, nam illa promissio pene est irrita, et nullas vires habet, ut probat expressius textus in d. l. fin. in fine C. de sponsal. ergo si soluatur pena tenebitur recipiens illam restituere, nam cum promissio talis non dicatur sine viribus, cum facta solutio virtute promissionis dominium non in accipientem transferatur. N. 46.

Sed probabilius est, recipientem ad restitutionem non teneri, donec prius condemnatus sit, quia iura irritantia talem promissionem solum irritant obligationem soluendi penam, non tamen dominii translationem impediunt, nec efficiunt recipientem inhabilem ad retinendum, nam cum sint penalia non sunt extendenda. Unde si bene inspiciantur iura penalem stipulationem irritantia, solum denegant actionem exigendi penam promissam, ita ut promittenti tantum sit ab obligatione soluendi. Sic enim in aliis similibus casibus explicat Burgos de Paz in l. 3. Tauri. 4. p. te n. 1482 Soto de iusti. et iu. lib. 4. q. 5. art. 2. Mol. de iust. et iu. tom. 2. tr. 2. disput. 4. n. et sic facile R[esponde]tur ad textum in d. l. fin. fatemur enim talem promissionem nullas vires habere, id hoc intelligitur, quod attinet ad exigendam penam promissam, non vero quod attinet ad illam iam solutam retinendam. N. 47.

Sed iam videndum est, an matrimonium metu contractum, quod nullum est, postea sequuta copula confirmetur, quasi purgato metu, in qua quidem certa est doctorum sententia, metum purgari iam ex subsequuta copula, et eo casu incipere valere matrimonium, si alter, qui absque metu consentiebat, permaneat in pristino consensu, ratio est, quia quando matrimonium contractum fuit, solum ille consideratur defectus, quod spontaneus non fuerit consensus, quod utique sufficienter sequuta copula purgatur, nam tradimus eam adiunctam affectu maritali, ut excludatur peccatum, ut notat D. Thom. in 4. distinct. 29. q. unica art. 3. Henriquez lib. 11. de matrim. c. 9. n. 7. et relati a Mén. de praesump. lib. 3. praesump. 4. n. 30. et probatur in c. insuper qui matrimonium accusare possunt, verbo copula carnali consensit. et verbo glossa verbo copula, c. insinuationi de spon. et verbo glossa verbo ante, c. ex literis eod. tit. verbo nec ad eandem carnaliter accessum habet. N. 48.

matrimonium metu factum ... copula an confirmetur metu

Cum doctrina non solum procedit, quando post metum subsequuta est copula, idem quando sine copula fuerint inter contrahentes

Sactum

N. 54. Si nihilominus multo verius puto, quod in dicta specie non sit necesse iterum coram parocho, et testibus contrahere, id satis esse, si contrahentes inter se ipsos solos renovent consensum, ut probant Nav. Ledesma, Cobb., Manuel Ro= driguez, et alii relati a Sanchez lib. 4. disp. 38. n. 12. qui omnes post dictum loquun= tur existentes in casu fuisse particulari proprio motu Pii quinti declaratum.

N. 55. Sed haec doctrina solum procedit ex allegatis quotiescumque matrimonium praesente parocho et testibus contractum fuit nullum propter aliquod impedimentum occultum, quo casu cessante impedimento et post dictum non est necesse ite= rum consensum renovare repetita forma dicti, id nos fuit [illegible] talis renovatio consensus se= cuti praestita, aut cohabitatione subsequuta. Secus vero si impedimentum fuerat publi= cum, quo casu sublato impedimento post dictum necesse esset formam dicti renovare, et in hoc casu formam esse servandam loquuntur relati, seq. Henr. lib. 11. de matrim. c. 3. n. 6. Cordoua lib. 1. q. 11. art. 2. adeo, ut non idem sit necesse formam dicti renova= re, quando impedimentum publicum est, dicens quod probabile est in foro exteriori ex relatis repetita sed quod matrimonium metu contrahitur, metus adhiberetur in praesentia parochi, et testium, nulla esset dubitatio quod matrimonium numquam ratificari posset, nisi repetita forma dicti.

N. 56. Sed ut rationem huius doctrinae assignemus, suppo= nendum est, aliud esse rationem legis in aliquo casu cessare, aliud vero, quod ratio legis non comprehendat, seu non se extendat ad illum casum: nam in primo casu lex tantum comprehenditur sua generali= tate illum casum comprehendit, atque legis rationem cessare non diceremus, nam si casus iste non esset lege comprehensus, ratio non cessaret, quod numquam fuit, non cessat. In 2. vero casu ratio legis non= quam amplectitur illum casum, et siquidem [illegible] lex ipsa, quia lex numquam extenditur ultra limites suae rationis arg. text. in c. ratio nulla respondit. L. cum pater. §. dulcissimis ff. de leg. 2. cum adductis a Barbosa in axiom. cessante causa ... n. 32. Quan= tum quoque dicitur esse, an cessante legis ratione cesset ex eo quod in legis ratione a principio aliquem casum non comprehendit, dubitandum non est legem ad illum non extendi. Ut si praecipit superior, ne reliquos adeant lo= cum ubi laborant operarii, ne illos narratis sermonibus impediant, siquis autem tacendi adire voluerit, dicemus in illo praecepti rationem cessare, si vero die feriata adiret, dicemus eum casum sub praecepto non compre= hendi.

N. 57. Vide superioris doctrinae rationem deductam; nam ratio, propter quam Decretum dictum matrimonium non valere

valere, nisi contractum coram parocho, et testibus, et, ut intendis gravia peccata ex clandestinis nuptiis consurgentia. praecipue illorum, qui postquam cum aliqua clam contraxerunt, aliam publice ducunt uxorem. quae ratio non comprehendit casum nostrum, nam prius matrimonium nulliter contractum in foro externo validum reputatur, et ideo publice obstat; itaque non pateretur dicta illos aliud matrimonium contrahere.

His suppositis non obstant argumenta in contrarium adducta. non primum, quod petebat illius quaestionis longa disputatione, an contractus per iustum metum celebratus sit ipso iure nullus: an vero rescindendus, de qua tractant interpretes in l. 1. C. de rescind. c. 1. de his, quae vi, et innumeri relati a Sanchez lib. 4. disputat. 8. et 9. Donellus lib. 18. commentariorum c. 39. et ibidem relati ab Osualdo. obtinuitque valere eos contractus mero iure, et revocari posse actione, quod metus causa. illud vero breviter animadverto metu contrahentem naturaliter non obligari ita, ut in foro conscientiae contractum adimplere non teneatur, ut recte advertit [illegible] de iust. et iur. tomo 2. disp. 267. ad argumentum quod ex dictis facile respondetur, nam peculiaris ratio suadet, matrimonium per metum ipso iure nullum esse. tum quia ad alios contractus consensus sufficit; ad matrimonium vero desideratur omnimoda libertas: tum quia ceteri contractus rescindi possunt: matrimonium vero semel contractum irrevocabile est. N. 58. R. argumenta contraria [illegible]

Nec obstat. 2m. ex d. c. consultationi huius tit., nam verissimum est, matrimonium metu contractum tunc esse nullum, quando ad eum finem iniuste incussus est metus ab extrinseco, nam si metus vel non inferatur ad extorquendum matrimonium, vel inferatur a se ipso, non efficiet matrimonium nullum, nam eo casu non impenditur ad matrimonium contrahendum ab alio, sed a se ipso, et consequenter nulla est ei coactio, veluti in matrimonio cum concubina contracto in articulo mortis, ut notat Soto in 4. distinct. 29. q. 1. art. 3. Cobb. in 4. 2. p. c. 3. § 4. a n. 16. Henr. lib. 11. c. 9. n. 1. quod multis aliis exemplis recte declarat Sanchez lib. 4. disp. 12. a n. 3. cum sequentibus. N. 59. [illegible]

Quando vero metus ab extrinseco illatus est ad extorquendum matrimonium, erit ipso iure nullum, etiam in foro conscientiae. quae doctrina certissima est, ut supra explicuimus. Nec obstat textus in d. c. consultationi, nam dum ibi dicitur, audienda esse foemina reclamante, matrimonium, intelligendum est, non ut iudex rescindat matrimonium iam contractum, sed ut declaret irritum fuisse a principio. N. 60.

Nec obstat. 3m. quod petebat longa disputatione, cur Baptismus metu susceptus, et ordo sacer valeat, non autem matrimonium. in qua difficultate varias adducunt differentias nostri theologi. alii dicunt discrimen esse, nam Baptismus est opus Dei non dependens ab hominum voluntate: at matrimonium a contrahentium consensu dependet, et ideo Baptismus per metum obligat, non vero ma- N. 61. [illegible]

trimo

matrimoniu, id minuitur, qm est ad effectu Baptismi uoluntas suscipientis desideratur. quare
Scotus rondet dicrimen est, qm dicto Baptizati p Baptismu melior efficitur, qd n ita e in-
eo, qui inuitus ducit uxore.

N.B. Aduertius e inualidu esse Baptisma metu susceptu, na uolun=
tas coacta simpliciter e uoluntas, ut in. l. si mulier. §. si metu ff. qd metus ca

Ad capitul. quibus debentur decime.

Supposito eo, quod decime solis clericis debentur, ut patet, et statim dicam latius, difficile est quibus clericis debeantur; ideo enim in hoc varia sunt antiquorum canonum decreta, ut vix quidquam certum ex eis deduci possit, nam q. 1. decimas iure communi parrochialibus, et baptismalibus ecclesiis deberi, et probatur in c. quicunque .4. c. de decimis .5. c. statuimus .5. .16. q. 1. c. in fine de X-horum sig. in .6. c. cum contingat .29. hoc tit. et ratio idem suadet, nam cum decime sint stipendia sacerdotum spiritualia ministrantium, et hunc laborem parrochi soli sustineant, his solis decime deberi videntur. E contrario autem decimarum distributionem ad Episcopum pertinere probatur in c. 1. .16. q. 7. c. in sacris .5. .16. q. 1. c. Episcopi .23. cum seq. 12. q. 1. item episcopis ex his decimis certam partem deberi probatur in c. quoniam .13. ibi: tua parte retenta hortato. quam partem quartam fuisse traditur in c. querente .16. ibi: de decimationibus de offic. ordi. in c. 4. ibi de quarta decime, de prescriptionibus. quinimo in omnibus decimis fundata est iure communi intentione episcopi probat nos difficilis in c. dudum .31. hoc tit. ibi: intent. tua de iure communi fundata. Preterea aliis etiam clericis preter episcopos, et parrochos decimas deberi probatur in c. ex parte .21. hoc tit. ubi canonicis decime solvi iubentur, et omnibus clericis in c. ad hoc .63. .16. q. 1. in c. 3. .16. q. 7. et facit quod decime pro omnibus ministris ecclesie instituta sunt. c. in c. 22. hoc tit. et exemplum Levitarum, in qua levitis omnibus decime solvebantur leviticus c. fin.

In hac diversitate, statuo primum. Decimas ex prima institutione ad Episcopum pertinere, ut eas inter clericos sue dioceseos eque distribuat, nunc vero certis uniuscuiusque clericorum partibus assignatis; episcopus habet iure communi .4. et parrochi, clericique ecclesie ministrantes, et canonici cathedralium ecclesiarum eam partem, que suis beneficiis ex consuetudine adiudicata est; quod si non sit certum, que pars ex consuetudine debeatur parrocho, dicendum deberi ei .4. ex antiqua decimarum divisione, de qua in quatuor .27. 12. q. 2. cum in eo in onere, ut cleri- c. in quatuor

cos

eos ducat, qui eis in spiritualibus ministeriis adiuvant. x. Trid. sess. 21. de reformat. c. 4. Sotus de iustitia lib. 9. q. 4. art. 3. Aragon. 22. q. 2 [illegible] et 3. Zuarez de religione tomo 1. tit. 2. lib. 1. c. 23. et 29.

N.° 3. Ex his infertur [illegible] decimas non minus principaliter ad episcopos, quam ad parrochos pertinere. Immo magis ad episcopos, cum eis principue incumbat suae dioecesis cura, pauperum* subventio, ecclesiarum reparatio, ex quo non bene Rebuffus de decimis q. 7. a n. 3. principaliter dicit efficere ius parrochi.

*pauperes.

N.° 4. Secundo fit, episcopum habere in decimis cuiusque parrochiae fundatam intentionem suam iure communi quoad 4. d. c. 4. d. c. concurrente, ad quae reduci debent textus in d. c. quoniam et in d. [illegible], et si ea iura varie interpretentur glossa, et antiquiores hic et Rebuffo [illegible]. a n. 6.

N.° 5. 3.° fit posse dividere decimas quaequumque agere posse Zuarez d. c. 29. n. 3. pro decimis in parrochiis, etsi partem earum habeat episcopus puto acturum parrochum, quia primus est parrochis [illegible], ut notatur in c. fin. de successionibus ab intestato Rebuffus d. q. 7. n. 12. et q. 9. n. 36.

N.° 6. 4.° fit excepta parte quae in qualibet parrochia debetur episcopo habere parrochum in omnibus decimis fundatam intentionem iure communi cum onere spiritualia ministrandi, et ecclesiam reficiendi (nam de pauperibus [illegible]) et ea reduci debent, quae tradit Rebuffus d. q. 7. a n. 3. et in [illegible] congruae portionis a n. [illegible]. nomine autem parrochi eum comprehendimus, qui praeest ecclesiae parrochiali, et matrici nominatio, nam si contingat propter populi multitudinem, locorumque distantiam aliam ecclesiam aedificari intra antiquos terminos ex dispositione textus in c. ad audientiam de ecclesiis aedificandis, et Trid. sess. 21. de reformat. c. 4. non debent ecclesiae antiquae decimae subtrahi, sed solum tenetur parrochus illius congruam assignare ad alimenta rectoris novae ecclesiae, et eius refectionem. d. c. ad audientiam. d. c. 4. [illegible] ecclesiae. [illegible] 4. c. [illegible] 16. q. 1. Ex quo nuper decidi causam in episcopatu Placentino, et iudicavi ad ecclesiam matricem omnes decimas pertinere, non vero

ad

ad ei annexa, etiam hæc Papæ malum esset, et in ea sacramenta numeroso populo ministrarent, quia sola sacramentorum distribuendorum potestas non facit ecclesiam parrochialem, sed illud ante omnia requiritur, ut rector habeat populum, cuius curam exerceat nomine suo, non alieno, Josephus Ludovicus decis. 72. n. 9. et 24. Mascardus relusione 26. Cet. 5. 22. Rebuffus d. tit. de decimis q. 6. n. 9. et in concordantiis tit. de collationibus § statuimus ver. et Nicolaus Garcia de beneficiis p. 1. c. 6. n. 4. et facit declaratio Cardinalium, quam refert Marcilla in decretis concilii Trid. lib. 2. tit. 7. c. 2. ... concil.

Quinto infertur non bene Caietanum 22. q. 86. art. 2. docuisse decimas solis parrochis deberi, non vero aliis clericis, quem ideo reprehendit Soto d. art. 2. et si conetur eum defendere Rafael d. q. 86. art. 2. disputatione 2. ¶ Sane in clericis simplicibus qui nullum beneficium habent verae est mens Caietani, quia hi, licet ex vi clericatus habeant capacitatem decimarum, quam laici non habent, non tamen ad eas percipiendas ius acquirunt, quia cum nullo ecclesiastico ministerio in populi bonum inserviant, stipendium eis non debetur. N. 7.

Ex his decimarum percipiendarum ius monachis non competere liquet, communis c. alia ea 16. c. perveniunt. q. 16. q. 1. facit clementina de decimis et clementina cupientes de poenis, notant ibi, et doctores in c. penult. quia monachi occultorum religionis, ut eis relatione populo inserviunt, non in eo officio suo, aut Ecclesiæ militent deserviunt. Imo dum celebrarent sacramenta populo ministrant, et cuiuscumque munera parrochialia exercere d. c. alia. c. placuit 16. cum sequentibus 16. q. 1. ¶ Sane si beneficium simplex, vel ecclesia monacho aut monasterio unita sit, vel applicata, ut tenent in c. cum de beneficio de præbendis in 6. in clementina unica de supplenda negligentia prælatorum in c. 2. de capellis monachorum, et quæ tradit Garcia d. c. 6. n. 3. et 7. parte 1. c. 10. n. 2. ... monacho aut monasterio ius percipiendi cum onere inserviendi spirituale ministerium, quod beneficio annexum est, ... Suarez d. c. 29. a n. 7. N. 8. N. 1.

N. 9. Septimo fit, pauperibus non competere ius decimarum, nec competiisse olim, cum ex decimis quartam partem habuerunt a canonibus definitam, c. vicesimam c. quatuor. c. de reddditibus cum sequentibus 12. q. 2. quia nec illo tempore habuerunt ius exigendi decimas, sed ipsi tantum cum onere distribuendi, ut patet ex adductis n. 1. cumque pauperes laici sint, non possunt habere ius decimarum, quod spirituale est, ut statim dicam, quod bene probant Soto de iustitia lib. 10. q. 4. art. 3. solutione 5. Suarez d. lib. 1. c. 20. n. 7. Rafael d. q. 2. art. 3. disputatione 1. n. 1. Et plane licet pauperes ius decimarum non habeant, quoniam tamen certa portio illis in decimis

1. assignatur, videtur id deberi ex lege iustitiae, et ideo cum hodie haec pars pauperum universaliter cedat tibi, et clericis applicata, tenebuntur intra hanc partem pauperibus subvenire ex lege iustitiae, extra respectu sui portionis solum tenentur ex lege misericordiae, quia illius sunt domini, quod latissime disputat Rafael d. disputatione 4. et videtur idem sentire Cobb. in c. cum in officiis de testamentis n. 3. et quartum.

N. 10. Octavo infertur decimas deberi clericis, etiam si divites sint. Cum enim populus eorum sit debitor decimarum, non poterit se excusare, etsi clerici aliunde habeant patrimonium, quemadmodum debitor non

11. liberatur a solutione debiti propter divitias creditoris, ita Cobb. d. variarum c. 17. n. 4. Gutierrez lib. 3. canonicarum c. 20. n. 37. Suarez d. c. 29. n. 5. Rebuffus de decimis q. 7. n. 10. Rafael d. art. 3. disp. 2. Nec dicas clericis deberi decimas ad sustentationem, et ideo si eam aliunde habeant, cessare rationem decimarum, quia respondeo deberi etiam decimas, quasi stipendium, et mercedem laboris, quem clerici subeunt in sacrorum celebratione, et ideo sic deberi etiam divitibus, quia nemo debet sine stipendio laborare iuxta Apostolum 1. ad Chorinthios 9. et illud Matthaei 10. dignus est mercenarius mercede sua.

N. [redacted] Nec huic sententiae obstant iura difficilia in c. clericos, et in c. regni 1. q. 2. et in c. fin. q. 1. quia respondeo, primo ea iura potius velle, quod praecepto obtinere. Secundo respondeo pertinere ea iura ad statum primae ecclesiae, in qua, quae domabantur clerici clericis

tione habebant, vel bona reg. retinendi, vel ius vilicis muendi in eis. Tertio

R. cedere ea iura data extrema paupertate necessitate, quo casu n. to-
ti clerici, et laici tenentur eis subvenire. Quarto R. in illis iuribus
uocari Ecctis stipendia ea ptem redditum, quae pauperibus assignata fuit,
Coterum ex parte clericis assignata n. tollit illis gentibus, quibus diuitibus m-
tissa fuit semper, ita cum S. D. Thom. Respondent Cobb. in c. 1. de
etiis. n. 2 Soto d. lib. 1 8. q. 4. art. 3. ad fin. Rafael. d. dup. § 15.

Vnde inten. des N. 12.

istat posse clericum diuitem ex patrimonio, vel officio, ex beneficii fructibus integros
sui, et suorum sumptus facere. secularia autem bona in usus, quos uoluerit, eroga-
re, vel reseruare. q. in illis clericum alii ex bonis eccle, cui seruit, quod nima-
le insinuat tex. in c. manifesta. 2. 0. cum regis. 1 2. q. 1. et probant cum multis
quos referunt Soto, et Cobb. ubi proxime, Nauar. de redditibus. q. 1. monito 32.
n. 2 Sarmient. de redditibus. 1. pte. c. 1. n. 1 6. Menochius de arbitrariis ca-
su. 9 5. n. 5. Conado collectanea ad decretales. 3. n. 4.

Nono inferri clerici- N. 13.

cum et male uiuentibus, et sustentibus decimas integros non liberalius eas
a populo n. posse; debenti. n. ius ob laborem in sacrorum ministerio susceptum
h. pro uitam bonitate c. forte 8. 1. 4. q. 5. c. tua 2 6. hoc tit. et vt Vuicle-
ff. de fide starum in Concilio Constanciensi, et Alfonsus a Castro lib. 5. aduersus
hereses Vbo Decime, vel Rebuffu. d. q. 9. n. 1 5. et 1 6. Gutierrez
d. c. 2 0. n. 3 6. Suarez d. n. 5. Nam et hoc casu clerici decimas fac-
iunt, nec tenenti (ea) restituere, etsi pessime uiuant, excepto criminibus, propter
quae ipso iure clerici fiunt incapaces ad acquirendos fructus beneficio, ut Sol-
to. d. lib. 1 0. q. 5. art. 6. ad fin.

Superiora omnia, dum dicimus, ad solos N. 14.
clericos, qui beneficium habent, decimas ptinere, lo. intelligi, stante consue-
tudine, aut prescriptione, qua effici pot, ut clerici etiam simplices, et religiosi de-
cimas

cimas sibi acquirant, ut expresse tenent Rebuffus de decimis q. 3. n. 63. Gutierrez d. c. 21. n. 60. Rafael d. art. 3. disp. 12. n. 7. probatur: quia clerici quantumcunque simplices, et religiosi sunt capaces decimarum, cum sint personae Ecclesiasticae, ergo praescribere eas possunt. nihil enim est quod hanc praescriptionem impediat, quia etiam spiritualia praescribere possunt c. auditis § de praescriptionibus.

N. 5. Contrarium tenuit Host. in summa Titulus eodem n. ... Antoninus in summa 2. par. tit. 1. c. 3. § 3. Suarez d. lib. 1. c. 38. n. 7. hi docent clericos, et monachos praescribere posse parrochiam, et in ea consequentiam decimas ei debitas. Caeterum parrochiam non habeant, vel privilegio, vel praescriptione acquisitam, vel curatam, nullatenus posse eos decimas praescribere. moventur eo, quia decimae ex intrinseca sui ratione habent, quod sint stipendia spiritualis ministerii, sed clerici, et monachi si parrochiam non habeant, nullum habere possunt titulum ad decimas praescribendas, ac ministerium spirituale non exhibeant: immo nec habent bona fide, cum scire debeant, decimas eis solvi deberi, qui populum sacris instruunt. addit tamen Suarez quod licet praescribere hi non possint ius decimarum, si tamen tempore immemoriali eas perceperint erunt securi, quia ex temporis diuturnitate praesumitur pontificale privilegium, ut statim dicemus de laicis.

N. 6. ... mihi placet prior sententia, quia quidquid privilegio acquiri potest, acquiri etiam potest praescriptione data capacitate in praescribente c. super quibusdam 26. § praeterea de verborum significatione. sed privilegio pontificali possunt decimae tribui clericis non beneficiariis, et regularibus, ut patet, ergo et id fieri potest praescriptione immemoriali ad arg. ... Ad ... ius commune deberi decimas ratione stipendii, singulari tamen iure, puta privilegio, vel praescriptione deberi etiam iis possunt qui non ministrant, quemadmodum etiam parochus in sua parrochia non ministrans potest tamen extra eam praescribere decimas, ut statim dicam. nec defectum

hoc.

hac prescript. bona fides, aut titulus, quia potest prescribens inniti privilegio,
quod credit sufficiens, cum non sit. potest etiam aliquis habere, ex quo credat teneri
te decimas percipere, et quemadmodum prescribens in aliena parrochia decimas
potest habere bonam fidem, etsi ius com. ei resistat, et teneri debeat eas adre
non pertinere: nec etiam parochus et clericus simplex, aut monasterium bonam fidem ha=
bere. verum tamen in hac prescriptione necessarius usus .40. annorum cum titulo, vl im=
memorialis: quia hoc tempus requiritur in prescript. decimarum in aliena parrochia, quia faci=
tur l. c. 1. de prescriptionib. lib. 6. ad quam reducenda sunt, quae de longissi=
mo tempore dicunt Rebuffus et Gutierrez ubi proxime.

Vidimus quibus persolvende=
cimae dari debeant, nunc videamus, quibus in locis prestandae sint. et de decimis per=
sonalib. statuendum debere eas ecclesiae parrochiali, in qua domicilium habet, qui eas per=
cipit. c. ad Apostolicam hoc titulo c. ult. de parrochiis c. quoniam 16. q. 1. c. statuimus
§ 5. cum seqq. 16. q. 1. Ratio est, quia hae decimae debentur ratione laboris, qui circa
sacrorum ministeriorum in persona impenditur, quae debentur parrocho ministranti. Et
licet aliquis ratione negotiationis, aut studiorum, aut voluptatis moram faciat extra
patriam decimas in patria solvere debet c. ad Apostolicam c. 3. de sepulturis in 6.
quia domicilium non mutat. est traditum a Barbosa in l. heres absens. § fin. de iudici=
is, à n. 94. Si vero quis duo domicilia habeat, attendi debet, quod principalius
est. si vero utrumque aeque principale sit potest l. assumptio. § 1. l. labeo. l. eius, qui
§. Celsus ad municipalem, Barbosa l. n. 61. dividi debent decimae pro rata ha=
bitationis, Suarez d. lib. 1. c. 21. à n. 1. Rafael d. art. 3. disp. 6. à n. 1.
latius Rebuffus d. tit. de decimis q. 6. à n. 2. Quod adeo procedit, ut hae decimae
personales debeantur ecclesiae matrici, etiam in illis, quae propter populi multitudinem, aut alia
iusta causa erectae in eius terminis: et tamen in c. ad audientiam de ecclesiis aedifi=
candis, et ea, quae diximus n. 6. personales non debentur ecclesiae matrici, etsi sola
Baptismalis sit, sed illi, in qua sacramenta percipiuntur d. c. ad audientiam, Rebuff.
d. q. 6. à n. 24. Suarez d. lib. 1. c. 24. à n. 1. Rafael d. art. 3. disputatione

.9. an. 2. qd etiam de oblationibus sentio, vide Gutierrez d. c. 21. n. fin. Rafaele d. q. 26. art. 2. dub. 1. et 2.

N. 18. Decimae vero praediales debentur ei parrochiae, intra cuius limites praedia sita sunt. c. quoniam. 3. c. cum contingat. 29. et c. regni homin. c. ult. in fine de parrochiis. c. ad decimas de rest. spol. lib. 6. quia postquam a Dominio Papa parrochiae sunt divisae, et cuique earum sui termini designati c. 1. 3. quaest. 1. nemo eos invadere, aut occupare potest c. 8. 16. q. 3. ne limites confundantur. c. cum sint hor. l. 10. c. super eo de parrochiis Trid. sess. 24. de reformat. c. 9. et sess. 24. c. 13. in fine. Unde cuius hoc quasi praedius affixum semper ea sequitur, nec expositiorum mutat. variatis imperatores. 7. de publicanis. l. 1. ex pertore. C. sine censu, vel reliquiis.

relig.

N. 19. Nec iniquum videri debet decimas ad eum pertinere, qui sacramenta non ministrat, quod hoc casu accidit: si contingat civem Salmanticae habitare, et in alio praedia possidere, in alieno parrochus, qui sibi non ministrat, habebit decimas praediales. quod adeo durum visum est Pontifici in d. c. cum sint, ut quaestionem definiret, usus consuetudini standum decerneret, nam ad tollendam omnem ambiguitatem, et parrochialium limitum confusionem, prudenti consilio fuisse certos eis terminos designare, et in hoc decimationibus parrochum alimenta tribuere, quia frequentius est quemque ibi habitare, ubi praedia possidet. ll. autem ad frequentiores casus aptantur. l. nam ad ea de legibus. Et aequale est in hoc cum omnium Ecclesiarum, quia quemadmodum parrochianus iste ex sua parrochia in aliam migrat, idem in hac accidere potest commorante Rebuffus n. q. 6. n. 2. et q. 7. a n. 3. Navarro consilio 1. de decimis. n. 7. Suarez d. c. 2. a n. 4. Rafael d. dub. 9. a n. 2. Aliud autem dicendum sit si intra limites unius parrochiae efficiatur alia, vide dicta. l. n. 6. quod adde Suarez d. cap. n. 4. ubi n. 4. tradit, quod si praedia sita sint in nullius Ecclesiae limitibus, decimae pertinebunt ad Episcopum d. c. quoniam Rebuffus d. q. 7. n. 8.

N. 20. Dubitabilius est, cui Ecclesiae debeantur decimae mixtae, quae

ex

ex gregibus percipiunt; in quo articulo dico I. si greges pascuntur, et accubant in par=
rochia eius parrochiae, in qua dominus eius domicilium habet, huic parrochiae debentur
integri gregis decimae, quod indubitatum est, quia in eadem parrochia sunt persona,
et res. Dico 2.º si greges certa anni parte extra parrochiam domini, reliquo autem tempore
intra parrochiam pascantur, et accubent, decimae diuidi debent pro rata tem=
poris in quo extiterunt. Dico 3.º illis ecclesiis, per quarum terminos proce=
ra duuntur ad pascua, longa et distantia, nullas decimas debentur. tum quia minime
sunt. tum quia difficillima est earum taxatio. tum quia peregrinantes decimas non debent
illi parrochiae, etsi in ea sacramenta percipiant Nauarr. d. consilio 1. n. 2. et
3. Suarez d. c. 21. n. 9. Rafael d. disp. 5. n. 7. Dico 4.º si greges in u=
na parrochia pascantur, in alia uero morentur, et accubent, diuidi debent deci=
mae mixtae pro rata, quia uterque locus ad greges alimoniam pertinet. haec resolutio est
S. D. Thom. et eius discipulorum ex Rafaele d. disp. 5. n. 4. et eam probant gl. et Abb.
personales in c. ad apostolicae 20. hoc tit. Enrriquez in c. peruenit hoc tit. n. 5. Re=
bufus d. q. 6. a n. 26. Suarez d. c. 21. n. 10. Dico quinto, si greges nulla an=
ni parte in parrochia domini pascantur, aut iaceant, nihil ei debebitur ex eadem decima.
haec resolutio est contra Nauarrum d. consilio 1. n. 10. cuius sententiam dicit non improbabilem
Rafael d. n. 7. sed contrariam deducit ex glossa Enrriquez Rebufus et cet. Azelarius
tenet Suarez d. c. 21. n. 8. et fin. Rafael n. 6. et 7. n. hae decimae mixtae sunt, et
dicemus magis ex praedialibus accedunt, quia ex prioribus fructibus pascuntur greges. quod si ali=
qua hominis industria in his attendi deberet, magis respectu pastorum, quam domini esset
considerandum.

Dico 6. quod decimas fructus animalium inter decimas praediales numerari   N. 21.
accipiendum est de animalibus mansuetis, siue extra domum alantur, ut caprae, oues, armenta;
siue intra domum, ut gallinae, et similes. Caeterum si fera sint animalia: distinguen=
dum est, an sub alicuius dominio sint, an sint alicuius. priori casu decimae ex eis perceptae
sunt personales, quia emolumentum eius totum ex hominis industria prouenit, ueluti si
quis pisces, aut uenetur in mari, uel flumine, uel nemore publico, in quo nemo dominium
habeat

habeat vel ius prohibendi piscationem, aut venationem. 2° vero casu, cum animalia, quae capiuntur in aliquorum dominio sunt, decimae eorum venditione perceptae erunt praediales, quia in fructu praediorum sunt haec animalia. l. item si fundi 10. §. aucupiorum de usufructu, et ita horum animalium aestimatio non tota sumitur ex industria capientis, sed ex saepis. hinc fit decimas animalium, quae nemoribus septis includuntur, aut stagnis esse praediales, et deberi parrochiae, in qua stagna sunt, aut nemora arg. l. 3. §. item feras de acq. poss. leg. 10 eum fructuarium 62. §. 1. de usufructu. §. ferae de rerum divisione. Idemque dicendum est de decimis columbarum, quae columbariis includuntur, si earum pulli a domino vendantur arg. text. in §. pavonum de rerum divis. (nam si per venationem capiantur, cum hae, velut sint longe a columbario absolent, erunt decimae personales, quia tunc quasi nullius existimantur, ut capi possint) idem de cera, et mele; quia apes alveis inclusae dominos habent §. apium de rerum divisione. idem de lapidum, aut metallorum fodinis, aut ligni incidendum est. nam si habeantur in agro, qui nullius est, erunt decimae personales, alioquin praediales arg. d. l. item si fundi. §. cum, cum sequentibus, ita Henriquez commemoratis aliorum. d. c. primum n. 5. Rebuffus d. q. 3. cit. n. 10. Zuarez d. lib. 1. c. 34. a n. 6. Rafael, quintus parum stat. d. q. 7. art. 2. disput. 1. n. 6. et 7. et art. 3. disp. 2. n. 6.

N. 22 Dicitur 7. si lucrum ex aliis animalibus capitur, non in eorum fructu sistatur, sed in negotiatione, decimae huius lucri erunt personales, et solvendae in parrochia, in qua dominus domicilium habet, velut si armenta, vel alia animantia emantur, ut vendantur alibi vel postquam pinguiora effecta sunt. Ratio est, quia lucrum hoc non ex fructibus animalium capitur, sed ex negotiatione, et ideo decima erit personalis, solvendaque in parrochia domini, Zuarez d. c. 34. n. 6.

N. 23. Superius dicta a n. 7. de loco, in quo solvendae sunt decimae, vera sunt iure communi, caeterum privilegio, consuetudine, praescriptione mutari effici pot. de privilegio dubitandum non est, quia cum decimae, ut supra late diximus, sint veri positivi, hae pontifici ad libitum sat variare, dum in cuicumque parrocho congrua relinquatur, de quo late Zuarez d. lib. 1. c. 23. Praescriptione,

et

et consuetudine mauis dubium est. 3º quo uidendum est. I. in quo differant praescriptio, et
consuetudo, quod valde necessarium est, quia diuersa in una, et altera admittuntur requisita,
quare haec disputatio summe utilis et utilis ad hunc articulum, de quo agimus, et ad
alios plerosque, qui .j. occurrunt, et ad innumeras quaestiones. U. I. Et quidem
varias inter praescriptionem, et consuetudinem differentias post antiquiores, quos refe=
runt, adducunt Baldus de praescriptionibus. 1. parte principali q. 10. Mol. lib. 2.
de primo genitus c. 6. n. 15. Cobb. in reg. possessor. 2. par. § 3. a n. 2. Gu=
tierrez lib. 2. canonicarum. c. 20. a n. 62. Menchaca controuersiarum illus=
trium c. 83. n. 23. et 30. Valadorus differentia 39. Rafael d. q. 7. art.
1. disputat. 12. a n. 1. Suarez d. lib. 1. c. 18. n. 3. et de legibus. lib. 7. c. 1.
n. 10. Salas de legibus. q. 97. tr. 14. sectione 1. a n. 6. Matienzo l. 1. tit. 7.
lib. 5. compilationis glossa 6. a n. 1. nec mirum si tot in eo requirantur interpretes
cum saepe unum pro altero usurpetur, et consuetudo quemadmodum praescriptio, [illegible]
sic quae consuetudo praescripta dicitur in c. fin. de consuetud. I. quas interpretes dixit N. 24.

primo attuo, quoties priuatus ex longi temporis usu ius competens priuato ac=
quirit, praescriptionem esse non consuetudinem, eo quod erit in ius uniuersitati competebat,
in quo omnes conueniunt. quia consuetudo lex est non scripta: lex autem non potest a priuato indu=
ci, sed vel a principe, si scripta lex est; vel a populo si consuetudinaria lex est l. 1. de
ggs de legibus. N. 25.

2º erit etiam praescriptio, si uniuersitas contra priuatum acquirat. quia non potest
dici consuetudo, vel lex, quae generalis non est, et omnes communiter ligat, sed erit consuetudo,
quae priuato ius adimet. Haec resolutio est 3ª Panormitani in d. c. fin. n. 20.
qui docet, consuetudinem esse, quoties ius uniuersitati acquiritur, siue illud ius traha=
tur ex publico, siue ex priuato per tempus [illegible] conceditur. 14. §. non obstat. contra quod dio=
rum, sequuntur eadem verba referentes Baldus d. n. 3. Gutierrez, et Rafael d. 3ª.
Sed male puto: quia quemadmodum consuetudo exigit uniuersitatem ipsam indu=
centem, ita etiam respectu eius, in quem inducitur. quia lex omnes communiter tenet, nec in dom=

num

m privati instituti. c. erit aut. 4. distin. et in quotam universitas ad in privatam prescriptione et relata deinde Cobb. d. n. 2. Palladinus. n. 3. Matienzo n. 4. Salas. n. 7. Suarez d. c. 1. n. 11. Nec obstat [illegible] d. §. ubi constat. q. R. I. consuetudinem ibi generalem fuisse in favorem populi pro omnibus lapidicinis intra suos fines [illegible], non vero lapidicinis privati fundi. Ideo R. per eam consuetudinem non adimi ius privato, qui habebat indultum ut gratis liceret lapides cedere, sed oblata est aestimatione, neque ius privati non lenitur. 3º. R. consuetudinem ibi pro prescriptione accipi frequenter. Sed prima solutio verior.

N. 26. I[illegible] [illegible]. si universitas contra universitatem acquirat, manet dubium an erit consuetudo vel prescriptio, et [illegible] credidi consuetudo ex [illegible] Baldo, et sequentibus. Sed magis verius credo nuper adductis, quod consuetudo solum tenet legem, per quam ius inducitur, non vero adimitur alii, quod ius est, id non prescriptione efficitur, etiamsi dicatur consuetudo, per quam ius acquiritur uni, et alii non aufertur, ut ex Aimone, et aliis notant Balduinus n. 4. Matienzo n. 3. [illegible] igitur consuetudo tendit ad derogationem legis communis sine respectu ad alium, prescriptio vero ad acquisitionem iuris alii spectantis.

N. 27. Dicitur autem in hac art. universitas non quaecunque collectio, sed ea tantum, quae capax est ferendi ll. saltem approbante principe. hac enim sola consuetudinem inducere potest. Unde si collegium adversus privatum vel adversus aliud collegium acquirat, non erit consuetudo, sed prescriptio. quia collegia ll. ferre non possunt, nec consuetudinem, quae vim habeat legum inducendi, ut bene notat [illegible]. d. n. 20. idemque erit de quibuscunque aliis communitatibus. quia solus populus potest consuetudinem inducere. l. deinde de legibus. et notat praeter alios Suarez d. lib. 7. c. 3. n. 8. et 10. et c. 9. n. 3.

N. 28. Ex quibus apparet quam sit difficile consuetudinem a prescriptione distinguere in materia decimarum, cum non desint communi definitum sit, quae decimae debeantur, et quomodo solvendae sint, et quo loco praestandae. semper aliquid per consuetudinem derogatur iuri communi in praeiudicium eorum quibus ius [illegible] favet. loquor ex

nuper

nuper adductum prorogio dici debet, non consuetudo, cum uni tribuat, et alteri adimat quod plerisque iuribus contrariatur, inque observari debent, consuetudo in solutione decimarum c. cum sint cap. de appostolicis c. in aliquibus § fin. hostiensis, et alibi saepe. Unde dicendum puto consuetudinem in decimis tunc induci, cum universitas capax eius inducendae per tempus l. definitum, et eius adminiculis, legitimis agemus, hoc vel illo modo decimare consueverit, et hoc usu decimandi praeiudicium alii inferatur. Probatur quod consuetudinis substantia consistit in generali consensu legis, et si haec l. huic, vel illi consuetudinis certo hominum generi favorabilis sit, et in generaliter in populo fuerit imitatum aliquid in materia decimarum, quod aequale omnibus observetur, erit dicenda consuetudo quod illud principaliter agitur, ut uni communi deregetur damnum, aut quod hinc, vel illi privato inferri in decimis non est, quod secundarium, et non principaliter intentum, vel animadvertitur in consuetudinis inductione. 1.

Quum ius decimarum per consuetudinem immutatur, ea interuenire debent, quae ad inducendam consuetudinem requiruntur c. fin. de consuetud. videlicet rationabilis sit, id est iusta non divino aut naturali iuri contraria, et illud inducens quod l. perpi posset, ut per alios bene explicant Suarez de consuet. lib. 2. c. 6. n. 45. Salas. d. tr. 14. disp. 9. sect. 2. n. 27. Suarez d. lib. 7. c. 16. Hoc tertio tempus, ordinarium observatum, et legitimae praescriptionis. quod tamen temporis requiratur gravior controversia solet, nullibi enim expresse definitur iure communi in iure regio dicitur vel viginti anni sufficere, ut consuetudo l. cum sit derogat. l. 5. de iure regio tit. 2. p. 1. colliter in recipitur consuetudine ius cuius decennio praescribi, quia eo iure exigitur consuetudo longaeva l. 2. C. quae sit longa consuetudo. longum autem tempus censetur decennio l. ult. C. de praescript. longi temporis. quod si consuetudo sit praescriptione canonicum decem anni sufficiunt, si vero contra canonicum, requiruntur anni quadraginta, quia adversus ecclesiasticas res, aut personas non praescribitur minori spatio, quam 40. annorum, ut patet in praescriptione vero contra ius canonicum eod. tempore exigitur, quod curia in iure statuunt Glossa in c. fin. verbo consuetudo de consuetudine in 6. Bartolus in repetit legis de quibus de legib. n. 14. et ibi Iason n. 44. et 45. Abb. in d. c. fin. de consuetud. n. 11. Cobo.

lib. 1.

N. 29.

3.

lib. 1. variarum c. 7. num. 21. et 22. 10. Gutierrez lib. 2. canonicarum c. 21. n. 50. Su-
arez de legib. lib. 7. c. 15. a n. 2 Salas d. disput. 9. sect. 4. Pariadorus d. differentia
39. a n. 6. Salacar de usu, et consuetudine c. 5. a n. 1. [illegible] xqqi. stat hanc ee com̃ opi-
nione, et ex [illegible] 5. 21. hic positis, Menoch. de arbitr. casu. 83. preter hec duo
consuetudinis requisita illud etiam habere debet, ut ab his inducatur, qui facultatem habent eam indu-
cendi, et actum frequentia, que ex materia de legibus pertinere, bona autem fide, ubi ita
non exiguntur in consuetudine sed solum in prescriptione, quia hoc loco subrogantur duntaxat po-
puli consensus, et scientia principis saltem presumpta, ut post alios notant Baldus d. q. 10
n. 7. Cobb. d. 21. 10. Salas d. disp. 9. sect. 5. Suarez d. lib. 7. c. 15. a num. 2.
et d. lib. 1. c. 13. n. 7. Pariadorus d. n. 4.
N.30. Secundum hec dicendum est, quod si dubitetur cui
ecclesie decime debeantur [illegible] quia non constat in cuius territorio sint, stari debet domici-
lio decimantis, standumque erit consuetudini decennali, que in hoc casu sufficit, cum ut preter ius
et ita intelligenda sunt, que tradit Cobb. d. n. 10. 21. 4. non bene, ut videtur, recepta
a Gutierrez [illegible] n. [illegible] notat Suarez d. lib. 1. c. 12. n. 6. Si vero certum sit
cui ecclesie decime debeantur [illegible] per consuetudinem auferri poterunt,
quemsi 40. annis prescripserint, et quo falsissimum est, quod tradit Cobb. d. c. [illegible]
n. 6. [illegible] eadem posse [illegible] qua sua sunt propria consuetu-
dine decennali [illegible] e preter ius, sed fallitur, cum certo iure definitum sit [illegible]
has decimas deberi ex dictis n. 26. [illegible] Abbatem, eum reprehendit Suarez
d. c. [illegible] a n. 2 [illegible] decennali consuetudine.
N.31. Tandem ius hoc decimas percipiendi alii parrochie
debitas [illegible] ad apostolos [illegible] de decimis. et [illegible] hec prescriptio
40. annis sine tit. [illegible] possideretur, ut in [illegible] ad questionem [illegible] ecclesiastico et cae
c. [illegible] de quartas cum vulgatis de prescriptione. [illegible] decisio [illegible] m. c. 1. de prescript.
in 6. iunce notanda, quae tradit decimas in aliena parrochia percipi posse solum
spatio 40. annorum cum tit. vel [illegible] pro tempore, cuius initium memoriam
hominum excedat, quod immemoriale [illegible] ea ratione, quod huic prescriptioni [illegible]

prohiberi decimas in aliqua parochia percipi exemplis adductis s. n. 7. et 18. praequentis Card. Tusc. repetitu a Cobb. d. c. 17. n. 7. et in reg. posterior 8 pre 8. S. n. 2. relatione 5. Menchaca illustrium controversiarum c. 87. Gutierrez d. c. 21. n. 63. Molina de iust. et iur. disputat. Suarez d. lib. 1. c. 13. n. 1. lexy d. c. 6. n. 41. et 40.

Licet praescriptio requirat bona fide, quae nullo tempore interrumpitur supplet reg. possessor in 6. c. fin. de praescript. scientia vero non requirit, quia etsi graviter controversum sit an praescriptio iurium incorporalium requirat scientiam, ut latius traditur a Cobb. d. 2. in initio n. 8. Gutierrez lib. 1. practicarum q. 8. S. Iuxta litera P. relatione 109. Morla in emporio tit. 2. q. fin. n. 37. cum in praescriptio iurium incorporalium tamen habet, ut immemorialis est, scientia non desiderat Cobb. d. n. 8. et 2. et 3. Morla s. n. 40. an autem haec in talibus, ut praescriptio extendatur ad novalia decimas c. fin.

Docuimus hucusque qualiter clerici, seu ecclesiasticae personae decimas debeant, nunc illud, quod difficilius est, et in praxi frequentius, videamus an laici ius habeant percipiendarum decimarum, et si certa relatio laicum regulariter non competere hoc ius, nec decimas retinere eos posse c. quamvis, c. prohibemus, c. tua nobis e. causa, quae de praescript. c. decimas. 16. q. 7. et alibi passim. ratio est aperta quia ius percipiendi decimas pendet ex ministerio spirituali, ut s. diximus, et ideo ipsum spirituale est c. fin. de rerum permutat. proinde laici, qui spiritualium incapaces sunt et eorum, quae spiritualibus annectuntur c. 2. eod. de iud. decimarum et incapaces erunt, quod etiam convenit ratio naturalis, quia non aequum est laicos, qui ministeria spiritualia subire non possunt, decimis frui, quae ratione huius ministerii praestantur, prosequuntur omnem dictis locis Cobb. d. c. 17. n. 5. Gutierrez d. c. 20. n. 70. Suarez d. lib. 1. c. 25. n. 1. Lessius d. lib. 2. c. 39. n. 19. Rebuffus de decimis q. 10. Gutierrez lib. 1. practicarum q. 15. a n. 1. Rafael in secunda secundae d. Thomae tomo q. 87. art. 3. disp. 7. a n. 1. relati a Bovadilla lib. 2. politicae c. 16. n. 46. N. 52.

Exquibus primo infertur laicum spoliatum iure

percipi=

percipiendi decimas n. debere ante omnia restitui [illegible] interdictu unde vi iu dari debeat, qui possident c. unic. de possessione c. 2 epi. de pbendis in 6. l. 1. § deiecit de vi, et vi armata, et pdomib. c. in literis de restit. spol. cu in ob- ctiv spoliato incapacitas possidendi, n. dari restitutio ex omnium sentia de qua Ma- noch. de recuperanda remedio. 1. § n. 33. 2o facit tex in c. ad decimas de rest. spol. in 6. ubi denegatur restitutio Eccle spoliatis iure percipiendi decimas extra suum ter- ritorium, multoque magis denegari debet laico spoliato, ita docet gla in d. c. ad decimas libro primum, probari ab his, quos refert Menchaca lib. 2 illustrium c. 89. n. 4. c. 89.

N. 34. Ad sene dubio uerior est distinctio aoz, qui docent, qd si laicus ab alio laico, vel clerico, ad que decime n. ptinebant iure coi spoliatus sit restitui debeat, secus aut sit, si clericus spoliatus, ad quem decime ab illo detente spectabant iure coi. differentie ratio e, quia negatur spoliato restitutio ex defectu tituli, debet esse contra presumptio iuris, et in fauorem spoliantis, ut in d. c. ad decimas [illegible] ita accipit communis ex Nauarro in c. ac- cepta de restit. spol. opposit. 1. o. Abb. d. c. 7. n. 6. Menchaca d. lib. 2 c. 86. n. 3. in fine nam ibi erat presumptio pro eccla spoliante, quia intra eius terminos erant si- tuata predia, de quorum decimis agebatur, et eade presumptio erat contra eccliam spoliatam, que petebat decimas percipi extra suum territorium, restitui ita tenuo cum doctore cu aliis Menchaca ex d. n. 4. Abb. d. n. 6. Gutierrez d. c. 20. ex n. 72.

N. 35. 2o sit decimas a laicis nul- la prescriptione etiam immemoriali adquiri posse c. causa, que de prescript. c. dudu hoc tit. ratio e, quia prescriptio quantumcumque longa possessio requirit reg. sine possess. in 6. hanc aut respectu decimarum laici habere n. possunt, quia ut diximus sunt earum incapa ces, iniusta vero possessio n. tribuit usucapiendi causa ut patet. Item deest bona fides, qua laicus habere n. pot, cu scire debeat, se huius iuris incapacem esse, nec n. ignorantia pdest, cu in certo et claro errat, l. nunqua 31. de usucapionibus l. si is 4. de iuris, et facti ignorantia [illegible] error codice eadem lex.

Laicus plu=

Lexius plures referens d. lib. 2. c. 6. n. 4. et ita docent omnes passim, quo rum sententia indubitata est, si laicus praescribere velit tamquam ipsarum decimarum, constat enim hoc imprescriptibile esse, cum sit spirituale. Ceterum si remoto iure spirituali velit laicus praescribere decimas ipsas, et earum emolumentum, maius dubium est, nulla enim ratio videtur huic praescriptioni obstare. 1. quia fructus decimationis temporales sunt, etiam locari possunt, et vendi laico c. 2. de locato, nec sunt materia simoniae, quia praescribi etiam a laico possunt. 2º. praescriptio immemorialis habet vim tituli, et privilegii c. ex parte quibusdam 29. § praeterea de Verborum sig. l. hoc iure. § ductus aquae de aqua quotidiana Cobb. in reg. possessor 2. p. in princ. n. 8. Molina in emporio tit. 6. q. 4. a n. 20. ut decimae ad laicos pertinere ex privilegio possunt, ut statim dicam, quia et immemorialis praescriptio, vel 40. cum titulo quae illi aequiparatur c. 1. de praescript. in 6.

Haec ut perfecte intelligantur, dico 1. ius spirituale percipien- N. 36.
di decimas laicis tribui non potest consuetudine, aut praescriptione, nec privilegio Pontificis, quia est inseparabile a ministerio spirituali, cui decimae annexae sunt ex sua institutione, et ex voluntate populi illas reddentis, cuius autem spiritualis ministerii laici nullam potestatem habent, et capaces nulla humana potestate fieri possunt. Suarez d. c. 29. n. 5. Rafael d. disputat. 7. n. 6.

Dico 2º. emolumentum decimarum N.37.
laici percipere possunt ex clericorum locatione, venditione, cessione ad tempus, vel adventa eorum facta. d. c. 2. ratio est evidens, quia hoc casu laici solum modo temporale percipiunt nomine clericorum, penes quos remanet spirituale ius. Rafael. d. n. 6. Suarez d. c. 29. a n. 6. Rebuffus d. q. 10. n. 33. Cobb. d. c. 7. n. 5.

Dico tertio olim clerici, N.38.
olim laici potuerunt ex concessione cuiuscumque praelati decimas in perpetuum vel in modum feudi, hodie vero solus papa potest decimas laicis reddere in feudum perpetuum. Ita convenerunt omnes, dubio in controversia est, quo tempore haec prohibitio facta fuerit, quod multum refert scire, quia ante eam prohibitionem factae infeudationes, vel

per Episcopos, vel alios praelatos ualide permanserunt, id non solum prohibitum tunc nondum postea fierent, et Rebuffus d. q. 10. n. 23. docet hanc prohibitionem factam fuisse ab Urbano papa, qui floruit anno Domini 1096. sequuntur Covarr. d. lib. 1. c. 26. n. 3. Rafael d. art. 3. distinct. 6. n. 4. pro quo facit text. in c. 1. Episcopum, et Abbatem in feudis. Sed communis reliquorum interpretum sententia est, hanc prohibitionem incepisse a concilio Lateranensi celebrato sub Alexandro 3. anno 1179. quod suadetur ex c. cum apostolica de his, quae fiunt a praelatis in fine c. 2. §. sane hoc tit. lib. 6. Balbus de praescrip. 2. parte quintae partis principalis q. 7. n. 21. Abb. d. c. 1. n. 3. Mol. de iust. tr. 2. disp. 75. vers. eod. mod. Menchaca d. c. 29. n. 2. Menoch. lib. 6. praesump. 26. n. 3. Gutierres d. lib. 1. practicarum q. 3. n. 4. et d. c. 21. n. 71. Texius d. c. 39. n. 19. Bobadilla d. c. 6. n. 47. Nec obstat text. in d. c. 1. Episcopum, vel Abbatem, quia ex libros feudorum authenticos omnino non esse, nec eorum capitula vim legum obtinere, ut multi docent. Sed quia variam contra recepit ex Faquineo lib. 7. controversiarum c. 2. 2.o Resp. prohibitionem ab Urbano factam in ecclesia publicatam non fuisse, aut receptam usque ad concilium Lateranense, vel saltem a concilio usque ad tunc tempus fuisse renouatam.

N.39. Ex quibus fit 1.o laicos, qui ante concilium Lateranense decimas possident ex infeudatione episcoporum vel aliorum inferiorum praelatorum tutos esse. 2.o fit posse hodie Episcopos laicis de ecclesia bene meritos decimas in feudum temporale concedere, quod solum quoad infeudationes eis prohibitum sunt. 3.o inuictissimos reges nostros iuste eam partem decimarum, quae tertiae uocantur, in Castella possidere, vel integras decimas in regno Granatae, et Indiarum, quia propter insignem eorum religionem, et operam ecclesiae nauatam, eius eis fuerunt pontificum priuilegiis, quorum meminerunt relati a Bouad. 1.o

N.40. 4.o infero explicationem ad eam quaestionem, quam disputat Facchineus lib. 7. c. 72. an praelatus ecclesiae decimas solitas in feudum dare ante Lateranense concilium, possit si ad ecclesiam reuertantur in feudum redere, et sententiam negatiuam ueriorem esse uideo, quia in Lateranensi prohibitio generalis est, ne laicis decimarum concessio fiat c. quamuis c. prohibemus de decimis c. cum apostolica de his, quae fiunt a praelatis c. 1. §. sane de decimis lib. 6. quae

ratio-

rationibus hanc communiter tenent Suarez Illud. in d. c. prohibemus, ubi Panor. Calderinus an-
lio. 1. tit. de feudis, Carrerius Iunior de feudis 2. parte q. 2. Cobb. lib. 1. variar. c. 17.
n. 5. Menoch. de praesump. lib. 6. praesump. 26. n. 3.

Sed nonnulli contrariam sententiam amplec- N. 41.
tuntur, quorum fundamentum consistit in c. 2. de feudis ubi res ecclesiae si ad ipsam reverterentur
possunt in feudum dari, non prohibente iuramento praestito per praelatum de non infeudandis rebus ecclesiae.
Secundo, nam cum Lateranense concilium prohibeat decimas de novo infeudari, haec prohibitio ad eas,
quae antea in feudum dari consueverunt, non debet extendi. non enim haec nova concessio esse videtur, sed con-
tinuatio praecedentis concessionis, quibus fundamentis accedit glossa in d. c. prohibemus, et alii, quos
refert Cobb. et Menoch. ubi s.

Nec refragabitur textus in d. c. 2. cuius responsum in decre- N. 42.
tis limitari debet, ac ex concilio Lateranensi specialis prohibitio processerit. nisi in eo feudo
locum non esse, nisi privilegium pontificis intervenerit, ut testatur Fachin. ubi s.

Rursus non obstat 2. fundamentum, nam si successoribus N. 43.
eorum, quibus antea decimae in feudum perpetuum fuerint concessae, privilegium concedatur, intelligi-
tur facta continuatio. longe aliter res se habebit, si cessante concessione fiat.

Sed haec opinio acci- N. 44.
pienda est modo post mortem vasalli ultimi possessoris, vel non solutum canonem de-
cimae ad ecclesiam sint reversae, quod intelligitur, si praelatus acceptaverit, tunc non effi-
ciuntur ecclesiae ipsius per incorporationem, et sic non poterunt per praelatum inferiorem pontifici
in feudum concedi glossa in clementina de excessibus praelatorum verbo ad mensam, Panormita.
in c. cum super de rebus ecclesiae alien. vel non, Suarez lib. 1. c. 26. n. 9. Menoch.
lib. 6. praesumptionum praesump. 27. et ratio est, nam quamvis ante acceptationem praelati
directum dominium quidem sit penes ecclesiam, utile in per acceptationem quaeritur ecclesiae Suar.
[illegible] non facilius adimere, vel non incorporare, quod separatum iam erat, quam bona semel in-
corporata decimasque de novo infeudare arg. l. si ponimus. §. si maritus ff. de do-
nationibus* quae omnia accipienda sunt quoad concilii prohibitionem, ut facta alienatio

* [illegible] onat. [illegible] et [illegible]

nova=

non valet, nisi interveniat ea renouatione iusta causa, nempe vt utilitati eccle consulatur, vel alia ratio interveniat, per quam quidem hoc fieri possit, testatur Zuares vbi supra.

N.45 Hec autem voluntas prelati vel expressa, vel tacita est, expressa, si manifeste prelatus declarauerit decimas feudales ad ecclesiam pertinere, tacita vero hec mens, et acceptatio restituendi extorquenda est, put si requiratur ad ecclesiam in codicibus rationum describi fecerit prelatus simul cum reliquis bonis ad ecclesiam pertinentibus, eo n. ipso mutata priori natura, illaque omissa incorporantur, nouamque qualitatem decime feudales accipiunt. Rursus idem dicendum est, si res, in quas decime in feudum perpetuo sunt reuersae ad manus prelati redierint, et penes se aliquod tempus retineat, tunc n. presumptio est, voluisse dicte ecclesie, ut ex Ancarrano, Barbatia, Zabarella, et aliis resoluit Menoch. lib. 1. consilio 79. n. 10. et sequentibus, vbi late prosequitur, exquibus coniecturis hec tacita voluntas colligatur, et lib. 6. de presump. presump. 87.

N.46 Sed difficultas est illa prima est, an laici, qui ab antiquo decimas obtinent, illas in alios laicos possint transmittere autoritate, et consensu epi, quam in re diuersae sunt sententiae, et facere posse defendunt glossa in d. c. prohibemus, ubi Card. Siluester n. 6. Joan. And. in c. 1. de prescript. lib. 6. Fel. in c. causam, que n. 4. de prescript. Cobb. lib. 1. variarum c. 17. n. 5. et alii, quos refert Zuares ubi proxime.

N.47 Contrariam sententiam tenet Cobb. et Abb. in d. c. prohibemus, ubi communem eam dicit Archid. in c. 2. de decim. lib. 6. Rebuffus d. q. 10. n. 26.

N.48 Vera expositio harum opinionum consistit in eo, utrum ille laicus iustus possessor sit, necne, priori casu potest decimas transferre in alium laicum, et in hoc conueniunt omnes preteriti auctores, et si adsit episcopi consensus. in posteriori vero contrariam seruandum, put si decimas habuerit ante lateranense concilium, vel post ipsum auctoritate apostolica, quam mihi ut ueritati consona probat Zuar. 1. Rafael de la torre q. 87 art. 3. disput. 9. Cobb. variarum 1. c. 17. n. 5. vers. preter hec, et facit probat mihi text in d. c. prohibemus, ubi prohibitio generalis est

e, ut laici decimas in alios transmittant, id cum animarum periculo. atque ita illa prohi-
bitio ad laicos, qui iniuste decimarum possessores sunt, referri, non ad reliquos. Quarto.
facit, nam ex d. c. cum apostolica, et ex d. c. 1. §. sane de decimis lib. 6. et similibus habe-
tur feudum iam ante concilium Lateranense in suo robore permansisse, id antea perpe-
tuum erat, quod et nunc. atque ideo in alios potest transferri. Quinto. facit, nam si transfer-
tur feudum decimarum in suo esse permanens non reditur de novo, igitur non comprehenditur hac prohi-
bitio sub concilio Lateranensi, sicque possunt feudatarii, sicut ante concilium disponere.
Tandem facit, quod decime legitime infeudate non sunt quoad utile dominium penes
ecclesiam, sed quatenus ad directum dumtaxat: quapropter de decimis dispone-
re laicus poterit: quibus rationibus hanc sententiam defendit Rafael de la Torre, et Suar.
... hoc certissimum in iure, ne laicus sibi decimas occupet.
Sed maior difficultas est, N. 49.
si nolit restituere decimas illi ecclesie, cui de iure eas debebat, sed alii, an id facere ualeat?
... posse probari, quod Episcopus minime ualet decimis priuare ipsa
ecclesia, sicut nec bona unius ecclesie in aliam transferre, ut in c. 1. de rebus ecclesie non alien.
decime enim adeo sunt unius ecclesie, ut alterius ab initio detentore fieri non possint, sen-
tit glossa ultima in d. c. cum apostolica post Panorm. ibi, et in d. c. prohibemus.
Contrariam tamen sententiam probari N. 50.
ex d. c. cum apostolica, dum loquitur de decimis a laico detentis, si dixerit, detineri ad
... possidere, uideo ad ius referri l. siquis antea. l. 3. §. fin. ff. de acq. poss. teste
Rebufus. d. q. 10. n. 24. Rursus expendenda sunt uerba text. ibi: non fuerint
a laico male detente. et adhuc sufficere uidetur episcopi ... propterea ...
haec assertio ex text. ibi: monendus est laicus, qui decimam detinet, ut eam ecclesie resti-
tuat, ad quam spectat. Ex his ... episcopi alteri ecclesie, quam ... laicum
fieri posse restitutionem decimarum, cui sententie ... Panorm. in d. c. cum apostolica
accedo non aliunus ... Rafael de la Torre d. q. 67. art. 3. disputat. 10. quibus fa-
tetur decisionem text. in d. c. cum apostolica statutam esse ad maiora mala uitanda,
ut patet ibi: nisi forte aliquid faciat, ut meliora perficiat. ... facit ... text. in ...
talibus

taliter, ex quo docemur, quod ante omnia compellendus est laicus, ut restituat Ecclesiae decimas, ad quam spectant, etiam forte induci nequiverit cum consensu alterius Ecclesiae, vel per loco restitutio fieri poterit.

N. 21. Facit in simili, nam voluntate creditoris alteri solutio legitime fieri potest arg. tex. in l. 2 C. de novation. et quemadmodum creditor iudicare, quo potuit facere, ut alteri Ecclesiae fiat restitutio.

Nec obstat ad vincendum d. tex. in d. c. 2 § sane de decimis lib. 6. quo in loco docemur religiosum decimas habere posse, ratione episcopi consensu a laico receptas, at in praxi illas decimas intelligendas fore, quae ante Lateranense concilium laicis fuerint concessae, inquit, neque enim, ibi, certo habet, quod si recedantur a laicis, quae iniuste eas occupaverint post concilium Lateranense, necessarium esse consensum praelati, quam tex. in d. c. cum Apostolica, ut pote odiosum restringi debeat, regula odia lib. 6. et diximus non esse pro, nam quando possideret ante concilium, magis difficile probare est, an quidem cum ecclesia cum causa, vel inscripta, bonaque fide, vel iniusta possideat ille laicus teste Rafael de la Torre.

N. 22. Cum cum obiter dicta sint, non obstat comparatio 1a tradita n. 39. de servitute, et privilegio, quam refert Felin. in d. c. causam quae, ubi Abb. et reliqui hanc comparationem refert in persona capaci, non vero si incapax sit, prout laicus respectu decimarum; Nec obstat si quis dicat, quod laicus non est incapax immediate decimarum respectu fructuum, quamvis incapax sit iuris spiritualis; quae difficultas fortior efficitur ex eo, quod per privilegium decimae laico, ut habili conferuntur. atque ita idem est in praescriptione dicendum erit, id adhuc occurri potest ex Abb. lib. 1. varia. c. 17. n. 6. Covar. d. lib. c. 27. a n. 3. Balbo de praescript. 1. parte quintae principalis incipit. septimo quaer. constituentes differentiam, quod tota vis praescriptionis est a lege inducta, nulla lex est, quae hoc iure laicum reddat, sed per privilegium hoc fieri iure reddat, non in omnino cum Covar., Abb. Rafael de la Torre, et reliquis s. quod per praescriptionem decimae acquiri non possint, in modum

modum praescriptionis, quatenus in praescriptio, est inducendo est quaedam probatio privilegii, valebit, quamvis de privilegio non constet, nec aliter probari possit, quam per praescriptionem, et famam, Abb. in d. c. causam quae n. 3. Dominicus d. c. 2. § Sane hoc tit. Silvester in summa verbo decima q. 1 § dicto 2., et deducit latius in aliis §§. Neque plus. attendenda, sed haec praescriptio in comprobationem privilegii, quae non tantum sunt, ut efficere possint, decimas quae alimenta sunt, et ecclesiasticis debentur, praescripti aquiri posse, privilegio vel, cum iure divino debeantur, ut post Abb. ubi prime tradunt ibi citati interpretes.

CAPUD 3 QUALE RE QUOD

cime persolvendi sint

Ut prime relusio, decimas praediales non deductis expensis solvendas esse, facit tex. in c. pervenit § e. nuncius 6. c. cum homines 7. c. ex parte 2. c. non est 22. c. pastoralis 26. c. tua nobis isto tit. quam sententiam defendit Tirach. et alii ab eo relati de utroque retractu § 1. § 5. glo. 1. n. 1. et de primogeniis q. 7 4. a. n. 9. Guar. lib. 1. c. 3 8. Rebufus tit. de decimis q. 8. a. n. 1. et q. 11. a. n. 3. Beltrandus in titulo 255. incipit cuius petitionibus col. 1. et sequentibus. Rafael de la Torre q. 87. art. 2. disput. N. 1.

Ampliatur haec relusio, ut decima sit solvenda de omnibus fructibus qualitercunque percipiantur, ut in d. c. ex parte c. ex transmissa ibi: de omnibus quae potest acquirere. testatur D. Thom. et alii quos refert Guar. lib. 1. c. 3 4. n. 2. ampliatur etiam haec decimarum probatio, et relusio, ut tradita est legumina, facit tex. in c. quicunque 6. q. 1. testatur Guar. ubi prime, Rebufus d. q. 8. n. 7. quod adeo procedit, ut decima debeatur non deductis sumptibus, ta exprimit, quam sedis et reliquis c. ex parte 2. isto tit. Extenditur etiam haec relusio ad fructus arborum c. non est c. homines isto tit. tradit Guar. et Rebufus ubi proxime. Ulterius extenditur haec propositio, ut de molendinis integre decima prius debeatur d. c. non est d. c. cum homines d. c. pastoralis 5. N. 2 N. 3. N. 4

Ad in reddenda rationem, quare expensae non deducantur, laborant multi. fuit autem primario ea ratio sumptus, et expensas in solutione N. 5.

decimarum

decimarum non deducuntur, quia persolvuntur in honorem Dei. Deinde quia Deus ita eas accepit in l. [illegible] ut testatur Suar. ubi supra, quia ecclesia indiguit maxime, cum haec persolutio fiat ad onera ministrorum atque etiam integrum necessarium fuit hoc tributum, et alii fructus intelliguntur deductis expensis ex l. fundus ff. familiae erciscundae ubi nullus est casus, qui hoc genus deductionis impediat.

l. fundus s. 91.

Et haec interpretatio exeo [illegible], quod si alii ministri ecclesiarum haberent absque deductione expensarum, unde [illegible] possent, deducendae erant expensae, quo fundamento eam probat Suarez c. 35 a n. 12. adversus Rafael de la Torre d. q. 87. art. 2. disp. 6. n. 5.

N. 6. Quare necessaria est interpretatio in l. fructus ff. soluto matrimonio, quam sequuntur [illegible] et [illegible] dicentes fructus, vel videri civiliter vel naturaliter, priori casu expensas esse deducendas, in secundo contra. Hanc interpretationem sequitur Lacerm. d. c. [illegible] n. [illegible] ubi [illegible] ad hoc ratio in prima incidit, cum assignatur quae est in d. l. fundus, et simil. fructus civiliter viderentur et solutionem decimarum naturaliter, et nulla alia potest esse ratio, quam quod ius canonicum expeditis rationibus ita statuerit.

N. 7. Quare verba dicendum est, vel fructus considerari prout sunt huiusmodi, et respiciunt modum usufructuarii, vel secundum se, ut oriuntur ex arboribus et terra: priori casu cum [illegible] sumptibus deductis, quia restitutio illud postulat, quod absolute lesio. l. quod si minor §. restitutio ff. de minor. l. videamus. §. [illegible] ff. de usuris. [illegible] l. fructus ff. soluto matrim. d. l. [illegible]. C. de fructib. et litium expensis. l. si a domino §. fructus ff. de petit. hered. [illegible] l. fundus 7. ff. famil. erciscund. hinc [illegible], quod legatarius cui legantur omnes fructus fundi, non eximitur ad expensarum, quae necessariae sunt pro cultura [illegible] l. fundi ff. de usufructu legato, alias non tota utilitas esset penes legatarium, incommodum autem in persona heredis; quae [illegible] in l. si [illegible] §. Aristo ff. [illegible], ita [illegible] prima d. legis C. de fructib. et litium expensis, docet Suar. d. c. 35. a n. 9. Nec obstat text. in l. si servus [illegible] §. si [illegible] ff. ad l. Aquilia. Nec text. in l. si quis domum §. [illegible] ff. locati, quas respondet Barb. in l. fructus 7. a n. 6. ff. soluto matr. hinc infertur, quod rescriptum falsa narrat impetratum nullius momenti est. c. in nostra de rescrip. c. ex [illegible] eod. tit. si fructus beneficii deductis sumptibus, et expensis dumtaxat in quinquaginta aestimentur, etsi centum valeant ante deductionem, attamen hoc casu valebit rescriptum, etsi de quinquaginta dumtaxat

* si non fuerint p[ro]tes

taxat

tatat fiat mentio teste Suar. ubi s.

In 2.° vo casu si fructus absque lesione, et damno N.9.

viderentur per hm, et ut naturam deductioni expensarum locus non erit, tunc non ut lucrum ni=

derantur, secundum quem dicendi modum in mutalibus accipiuntur, ut tenet Bartol. in d. l. fundus at=

firmat facta venditione fundi cum mercede, ut ubi constat certa fructuum pars solvatur, intellige=

re esse non facta deduct.° expensarum, adstipulatur id, quod in locat.° docet tex. in c. tua nobis de

decimis, quia non locatio fiat per certi mensuram, vel certa pars fructuum expensae non sunt deducendae=

tam Suar. ubi s. ex qua ratione infert ubi constat decimas sumptus non fore deducen=

das, vel respondendum est secundum Bart. in d. l. fructus in c. § Aliud Verum sed=

mitto consuetudine, vel praescript. immemoriali absque 40. annorum cum opere, affir=

mi posse, ut deducantur expensae modo alii decimae sufficiant ad alimenta ministrorum, ut

docet Suar. ubi s. nam cum pro alimentorum sint decimae divino, consuetudine, seu praescript. tol=

li non poterunt, tradit Gutier. d. lib. 2. c. 20. n. 36.

Sed a resolutione in decimis perso= N.10.

nalibus pendendum expensas deducendas esse per tex. in d. c. pastoralis, dum in negociat. loq.

hanc meam defendit Glo. in c. apostolicae verbo personalis, et in d. c. tua Glo. fin. et in d.

c. pastoralis verbo deducendas, ubi affirmat non esse aliam decisionem antiquiorem illa,

ex qua constat ex decimis personalibus expensas deduci debere. observandum ex d. c. pasto=

ralis ibi: sicut in negociat. solent aperte deduci ibi non fuisse de novo introductum

ut expensae deducantur, sed antiquam consuetudinarum, quod antea servabatur, approbari, ut

defendit Glo. ibi verbo solent, quam sequuntur post interpretes d. c. pastoralis Rafael dela

Torre d. q. 7. art. 2. disput. 6. n. 2. et facit tex. in c. praeterea, et in c. ex transmissa

verbo iudicio, ubi constat decimas esse solvendas ex omni lucro licite quaesito, sed in negociat. non dicitur lu=

cro quaerere, nisi id, quod superest deductis expensis, unde infertur declaratio ad tex. in c. decima

16. q. 1. ibi: de negocio, et artificio redde decimas, et ad tex. in l. cuncti C. de metalla=

riis lib. 11. ut in praedictis iuribus expensae deducantur, quemadmodum deducendae sunt in reli=

quis casibus, quos refert Rebuffus d. q.

Cuius resolutionis ratio refertur per Glo. in d. c. pasto= N.11.

ralis

valet, qua segr Suar. c. 35. n. 6. videl. qd in decimis personalibus operari manus ho-
minis, quemadmodum imperialis manu dei n. n. in primas requir, ut vel debeat ad lucrandum
q. satis e p. alia re conmutari, aut transportari sedm Suar. ubi s. ut autem terra fru-
ctiferet, necesse e semen corrumpi et ea quae de semine producuntur, rim operari ma-
nus hominis, et personales decimas, ut negotiationis lucrum n. pendeat ex dei pro-
videntia sedm Suar. s. attenditur in principaliter diligentia hominis.

N. 12. Sed adversus haec omnia obstat text. ind. c. n. 1. ubi ex negotiat., militia, venat. expensis n. deducunt, quae de reliquis decimis personalibus ut dictae c. ibi: antequam ullas deducatis expensas. q. text. ille n. debet accipi in d. text. fin. ce personalis decimas, ut tradit gl. fin. ibi: ne resultat absonus intellectus. et c. text. in ind. c. pastoralis predicta gl. segr Rafael de la Tor. d. q. 87. art. 2. disp. 6. a n. 7.

N. 13. Quarta solutio est, si vel loquamur de decimis praedialibus, sive personalibus consuetudini standum e. c. in quibusdam § ult. e. conmuni c. cum sint homines hoc tit. l. 1. et tit. 2. p. 1. ibi: segun es costumbre de la tierra. tradit Gutier. canonicarum quaest. lib. 2. c. 21. a n. 32. et Greg. Lopez in d. l. presertim Acebedo tit. 5. lib. 1. recopilat. a n. 12. Balbus de prescript. 1. p. quintae principalis q. 7. a n. 9. et consuetudine effectum e, ut in plerisque locis Hispaniae ex negotiorum lucris nullus solvendi decimas retinuit, quamvis in episcopatu Placentino sit consuetudo immemorialis, ut famuli ex mercede decimas persoluant ait Gutierrez s. n. 34. quapropter l. 6. tit. 5. lib. recopilat. prohibet decimas exi-

N. 14. gi a castis (?) quae n. consuevere clerici solui, quae interpretat Gutier. s. n. 39. Certum est consuetudine effici posse, ut predicta l. ut ex certis fructibus nulla soluatur decima, ut pote de feno, oleo, et reliquis herbis sedm Castrensium in lib. 7. lib. 2. Cobb. s. n. 6. tra. eodem, Gutier. n. 40. et hoc adeo verum e, ut in toto orbe Christiano ita servetur sedm Cobb. s. quae ex consuetudine factum e, ut ex fructibus minutis decima n. soluatur, puta e caseus, lac, et lane, et reliqua similia sedm Rebuf. in tract. de decim. q. 13. n. 55. et rio e quia ignuit (?) honestati ministrorum dei de huiusmodi minutis decima requirere

quemad=

quemadmodum dici solet, non de minimis curat praetor. l. scio ff. de in integr. restitut. et c.
eod. tit. testatur Rebuffus. s. n. 51.

Quinta resolutio sit, teneri laicos decimas deferre in horrea clericorum, etiam si ab eis de non petantur secundum glo. in c. revertimini verbo in horrea, 16. N. 5.
q. 1. quam notabilem dicit Iason in. l. 2. n. 92. C. de iure emphiteuticario, et praedicta glo. ro-
bur admittunt interpretes in c. cum homines eodem tit. eadem sententia tenet glo. in c. decime in primo
verbo in horreum, 16. q. 7. Greg. lopez in. l. 2. tit. 20. part. 1. Gutier. d. lib. 2.
c. 21. Padilla in. l. post mortem. C. de fideicommissis n. 3. et. 19. Acebedo in. l. 4. tit.
5. lib. 1. recopilat. haec resolutio procedit etiam si a clericis decime non petantur, modo cle-
rici expensis decimas deferri possint ad horrea clericorum, alias vero non tenentur secundum Arch.
in c. 1. de decimis, Balbum de praescript. 5. p. q. 7. et alii, quos referunt, et sequuntur
Gutier. et Lobb. s. Circa praedicta resolutione dico 1. quod si consuetudo sit, ut decime ad horrea N. 6.
clericorum deferantur, non erit locus praedicte resolutioni, et distinctioni, de qua sic testatur. l. 4. tit. 5.
lib. 1. recopillationis, dum ait, decima est soluenda loco, et tempore consueto secundum Gutier. d. n. 45. N. 7.
Rafael de la Torre q. 87. art. 1. distinct. 3. n. 16. 2o. dico, quod si sit consuetudo, ut cle-
rici mittant pro decimis ad agros tempore collectionis non tenentur laici decimas deferre in hor-
rea clericorum, nec erit locus praedicte distinctioni, quam sententiam sequitur Rocas de Curte in c. fin.
de consuetudine. c. 11. n. 22. et Rebuffus de decimis q. 13. n. 49. Hostien. in summa
huius tit. §. fin. q. 16. 3o. dico, quod si horrea sint publice deputata, ad quos decime omnium N. 8.
sacerdotum deferantur, laici tenebuntur ad delationem earum, et si clerici non petierint ad prae-
dicta horrea deferri, quia ex destinatione loci satis decima petita censetur, quam sententiam defendit Lobb.
s. et Gutier. n. 47. et licet admittat, dum in ita consuetudo sit, quamvis Lobb. ex aliquo N. 9.
consuetudine contrarium doceat. 4o. dico, laicos fructus in horrea recondere non posse nisi prius cle-
rici certiores fiant, vel per se, vel alio nomine eorum assistant, et ratio est, ne fraus per laicos subtra-
hendo decimas fiat, Speculator in tit. de decimis et fine, et haec est opinio secundum doctores
in c. ex p. 2. de decimis facit textus in. l. 2. C. quod cum eo qui, a. pari Debeati lib. 10. iuncta
l. non solum ff. de reiuindicat. et quidem de iure Regio est singularis, atque elegans. l. 1. tit.
5. lib. 1. ordinamenti, et hanc sententiam tenent, et observant Rebuffus s. n. 50. Gutierrez
n. 48.

N.20. n. 40. Dico 5.º consuetudine contrarium induci posse facit l. 3. tit. 5. lib. 1. ordinamenti, quae hodie est l. 4. tit. 5. lib. 1. recopil. testatur Crabeta consilio 21. quem refert, et sequitur Gutier. et Cobb. 1.
N.21. quamvis Speculator contrarium voluerit. Dico 6. ministros ecclesiae circa decimarum solutionem scandalum evitare debere, quod si interveniat eas exigere non teneantur secundum D. Thom. 22. q. 87. art. 1. quem refert, et sequitur Gutier. 1. n. 50. veluti si decimas exigere velint in loco non destinato, vel eorum fructuum, quorum
N.22. decima solui non consueuit. Dico 7. parrochianos non esse in mora soluendi decimas, donec petitae sint, i. vel saltem moneantur a parrocho facit text. in c. quoniam de decimis c. decimas 16. q. 7. et n. excommunicationem praecedere debeat contumacia c. sacro 48. de sent. excommunicationis, hoc accipiendum est, quando agitur de ipsa executione in ordine ad poenam, tunc n. necesse est trinam monitionem fieri, ut testatur Cuar. d. lib. 1. c. 36. n. 2. quae trina monitio hodie in ecclesiis pro decimarum fieri solet secundum Cobb. lib. 1 var. c. d. 7. n. 6. n. 16. et n. 12. eandem sententiam tenet Cuar. et alii ab eo relati ubi s. sive agatur de soluendis decimis non quoad poenam, sed quo ad culpam non est necessaria monitio sed hoc ut parrochiani in foro interiori teneantur decimas praestare. Vnde inferri potest decimam esse soluendam absque mora, ut excepta Abb. fructibus in d. c. cum homines 3 et alii, quem sequitur Cuar. ubi proxime, et facit illud exodi c. 22. ubi in l. veteri praeceptum erat decimas offerendas esse, quae erat noua l. eadem seruabitur, facit etiam, quia qui tardius soluit, peccat c. decimae 16. q. 7. quod statim solutio decimarum facienda est absque interpellatione.
N.23. Sed dubium est, quo tempore decimae sint soluendae, ut agnoscatur, quando constituatur in mora qui soluere tenetur, et circa praediales decimas certum est, statim, ut fructus percipiuntur, soluendas esse c. cum homines isto tit. notat Rebuf. s. q. 12. a. n. 1. secundo facit, nam haec determinatio est sententia. l. Divi[ng]antique, in qua tempus collectionis designabatur ad solutionem decimarum, ut testatur Cuar. lib. 1. c. 36. ad eius imitationem populus decimas omnes hodie soluat. 3. facit, nam hoc praeceptum affirmatiuum est, et ita non habet tractum successiuum, quemadmodum illud, quod negatiue respicit, et ita tempus determinatum habere debet. Sed nullum certum reperire potest ut illud, in quo decimae percipiuntur quae nunc soluendae sunt, nempe eo tempore quo capti sunt fructus, et non sine praecept. i. quando in mense decimantur secundum Rebuf. n. 2. arg. text. in l. si eius ff. de reiiud. Vnde inferri. II. cum Rebuf. ubi proxime, quod si quis praedicto tempore decimam non soluat, et fructum hora vltima fuerit subtractum, seu perierit, tenebitur is, qui statim non soluerit de interitu quoad praestationem decimarum arg. text. in l. cum res. §. fin. ff. de leg. 1. cui adde Plinium lib. 2. c. 61. praeter

stan

gta, et doctores ind. c. cu homines, e. n. in culpa, ut dictu e, id quecunque culpa tenet mo=
ra teste Barb. in l. mora. n. 11. ex qq ff. soluto matrim. 2. infertur, q dicit tarduus deci= N. 24.
ma soluendi, peccatu e. c. decime. 16. q. 7. tradit Rebuf. ubi s. et ro e q minus
soluit. l. sicut in fine ff. de verbor significat. §. etia instit. de actionib. 3o. infertur, q di N. 25.
terre in anno ter fructus percipiantur expedio cu de singulis soluenda sit decima. c. ex
p. de decimis, n e spectandus finis anni ad oes decimas soluendas, sed singulis tpibus N. 26.
reddende sunt. 4. infertur secdm Guar. lib. 1. c. 36. n. 6. de fructib. animalium decima
sic tpibus decima ee soluenda, eu pportionato tpre percipiantur fetus, soluendi sunt, quo=
ad decima paulo post partu ita, ut nutriri possunt, et absque periculo ualeant deci=
mari; lana vo solui debent, qdo oues tonduntur, ut tradit Rebuf. s. 5a. qd si fructus
sunt ex lacte, vel caseo, seu butiro soluenda decima e in fine anni, q habet tractu suc=
cessiuu. et decimas ponentes id seruabunt, ut in locis, in qbus pstari solent, et fine an=
ni persoluantur. ro e, q particularis solutio multa incommoda affert. l. plane ff.
familie erciscunde, tradit Rebuf. s. n. 2. Guar. d. c. 36. a n. 3. sicque, ut oblivioni
sit, solent nonnulli in libro scribere lucru, qd singulis mensib. acquirunt, et ait Re=
bufus se uidisse plures habentes cumena decima &c.

Quie difficultati ex illa prima e, N. 27.

an dnu decimarq, antequa soluantur, et separentur ex cumulo fructuu transmittatur
in Ecclesia; et transmitti primo pbari in c. tua de decimis, quatenus ait dni nostri decimas.
na verbu, suu, dnu significat, l. Quintus Mutius in fine ff. de auro, et arg.
legato. 2. facit txs in c. oes. 16. q. 7. ubi omnes decime sue de frugib. sive
de pomis arborum dni ee dicuntur. 3. ex Aug. in c. decime. 16. q. 1. ibi: decime ex
debito requiruntur, et explicando verbu, ex debito, ait, et qui eas dare noluerit,
res alienas inuasit, ecce q ta verba, alienas, infert, q ante separatione deci=
me sunt Eccle. 4. facit, na absque traditio dnum n transferatur. l. traditionib.
C. de pactis, Iason in. l. quoties. C. de rei uind. Eccla in absque tradita hoc priui=
legiu habet. l. fin. C. de sacrosanctis Eccliis. 5o. facit, rei uindicatione ei dumtaxat
competere, qui dns e. l. in re. l. officiu ff. de rei uindicat. Sed rei uindicatio

p decimis Eccle pstatur, c. moderamine. 1 6. q. 1. 6o facit, qd alio pronalis actio
Itm 3. possessore n extendatur. l. fin. §. Lucius ff. de distrahenda emp. §. omnium in fine
institutam de action. ideo si parochianus vendat fructus ante deductionem decimarum, pot
Eccle contra emptorem agere. c. pastorali ff. eo. tit., docet Suar. lib. 1. c. 36. a n. 2. his
fundamentis hanc sniam tenere Abb. in d. c. tua nobis n. 11. et in c. omnium n. 4. di=
cens eadem sniam Im. et Suarii Innoc. placuisse.

N.28.

Sed p contraria snia, quae habet, decimam n
ee sub Eccle dnio, quamdiu separata n e ab aliis fructibus, probat. 1. in l. 2. ff. de pollic.
ubi quia decima p bonorum Eccle, seminat interveniente voto, n transmittit dnium in decimam
ergo idem dicendum e, si decima debeatur ex pacto, quoniam e quasi lex quaedam privata. Itro
2. qa in certa ptem rei nemo possidere pot. l. 3. §. incerta ff. acqu. poss. ergo Eccla n ha=
bet reivendicationem, tum etiam, qd duo in solidum dni eiusdem rei ee n possunt. l. si ut certo. §. duobus
vehiculum ff. commodati, quemadmodum nec una possessio penes duos. l. 3. §. ex contrario ff. de acquir.
poss. tum etiam quia incerta ptem reivendicationi, nisi aliqua subsit ca, locus n e. l. quae de [illegible]
ta §. 1 ff. de rei vend. 2o facit illud exodi c. 22. ibi: decimas, et primitias tuas n retardabis
reddere. nam verbum, tuas, dnium ee apud parochianos significat secdm Suar. ubi. s. qd decimae
erant illorum, qui eas tradere tenebantur. 3o facit illud Deuteronomii c. 14. ibi: decimam p
separabis de fructibus tuis qd omnes fructus erant possidentis. 4o facit txs in d. c. parochia=
nos, ubi solum dr, decimas peti posse tamquam debitum qd n sunt propriae ipsius Eccle. 5o fa=
cit txs in d. c. cum homines, ubi dr, qd fidelis homo ex omnibus quae licite acquirit, tenetur deci=
ma erogare, qd tota prius acquirit. tandem affirmat Suar. ubi. s. nullo iure divino, vel hu=
mano expressum ee hoc dnium in Eccleam transmitti, ergo n e, unde illud habeat. His funda=
mentis hanc sniam tenet Federicus de Senensis consilio 74. Rebuffus. tit. de decimis q. 3. n. 16. et
17. q. 9. n. 8. glo. verbo, tributa, c. fine in c. tua nobis de decimis, glo. in c. moderamine v=
bo, n vendicent in fine. 1 6. q. 1. 4. Et d[i]cta glo. priorem opinionem satis probabilem dixerit, et a=
lii, quos refert Suar. lib. 1. c. 36. n. 4. Rafael de la Torre q. 87. art. 1. disp. 12. a n. 1.
qui expositis auctoribus affirmat vel competere actionem confessoriam, qua experimur ee servi=
tutis ius, qd in rebus habemus alterius. §. 1. l. loci corpus ff. si servitus vindicet. tra[...]

Doret.

doret Roffredus in tit. libellorum iuris canonici § 4. in R. qua actione decime pe-
tantur, Iason in § eque. 2. nobilis institut. de actionibus, decime non pertinent ad ver-
itate, quandoquidem populus fidelis debet ecclesie. Alii affirmant competere actionem ex
l. cui rume locus est, quod lex exprimit certam actionem ex qua nascatur obligatio. l. 1. et
per totum ff. de edict. ex l. quam interpretes huius opinionis respondent fundamenta
contrarie minime obstare ex eo, quod canones et iura, quae inquiunt decimas esse ecclesie non
esse intelligenda de vero dominio, id est quod possideri ex eo quod debeantur ecclesie
tamquam tributa, et ita intelligenda ... relata, ut est tex. in c. decime ... 16. q. 1. et in c.
tua nobis de decimis, in quibus, et reliquis decretionibus, quae scripta sunt tamquam suas ecclesias
decimas habere, est non modus dicendi in sacra pagina, ut testatur Rafael de la Torre
lib. primo n. 5. Nec obstat dominium in ecclesiam transmitti, quod pondet R-
bebus in d. l. fin. C. de sacrosanctis ecclesiis, et in c. 2. de multitudine, videre, quod aliquis
certum rel ... et donari ecclesie non item si sit incertum, nam necessaria est apprehensio arg.
tex. in dicta quidem l. 2. ff. de pollicitationibus, ... ex qua hoc fieri docemur,
sub tali ... incolvero ... et ... hec est, ne ... quod a fortiori eveni=
ret, duo spiritualia circa quidem ipsam eandemque rem concurrere, quod esset contra
expressum in l. 1. C. de dotis promissione, qui quidem docet, duo spiritualia non posse
concurrere ad eandem rem.

Nec obstat tex. in d. c. moderamine, quod verbum vindicare, de quo ibi, non est intel= N. 29.
ligendum de rigurosa vindicatione, sed accipitur de iure civili, id est appropriare secundum Ra=
fael de la Tor. ubi s. quo in sensu accipitur in c. nonnulli de clericis ... vendentibus.
maxime quod in illo tex. non agitur de alteris, quae decime sunt solvende, id est de vos ... pagina
monachis debeantur. Qui autem contraria defendunt pondent ad tex. in d. l. 2. ff. de
pollicitation. vindicare locum, quod ex voto decima debetur, et singulari iure, cum contra=
rium sit servandum, quod iure ... ex lex l. debendi, et reliquis fundamentis occu=
rrit Rafael de la Tor. ubi s. qui affirmat ... non competere sed ... requiren=
das decimas, sed personalem actionem privilegiatam, habentem multa privilegia realia.
Suarez lib. 1. ... affirmat verum dominium decimarum penes parochianos esse, et que=

rere

cedere priore inim: unde vo transmitti in Eccl(esi)am, et sunt accipienda reliqua verba tra- ne opinionis. hoc aut(em) d(omi)nu(m) equiparat ad illud, q(uo)d habet usufructuarius et fructus n(on) du(m) perceptos, q(uo)d n(on) modo utile appellari pot(est) arg. t(ex)t(u)s in. §. si vo institutu(m) de rer(um) divis. cuius argumentu(m) deducit(ur) n(on) ee veru(m) d(omi)nu(m) usufructus anteq(ua)m percipiat, s(e)d potius ius quoda(m) considerabile anteq(ua)m a terra separentur. Rursus declarari pot(est) hoc ius, illud q(uo)d habet Eccl(es)ia ee p(ro)p(r)ia, q(uo)d percipiunt, et decime debent, n(on) n(on) dicunt(ur) Eccl(esi)e s(e)d privator(um) d. c. pastoralis §: q. apud d(omi)nu(m) res p(er)manent restaurate. et infert ex expensisu(m) n(on) pertinere ad Eccl(esi)am p(ro) decima p(ro) d(omi)nii, quoniu(m) a(li)is p(ro) portione decimar(um) ee- sent deducende, adhuc tu(m) dicendu(m) e habere ius in illa re, p(ro) q(uo)d dici pot(est) o(mn)ino ra. q(uo)d ius e considerabile ee fructus, unde neq(ue) ad decimas consequendas rei vindicatione(m) uti- le competere, et(ia)m e(ss)et directa parochianu(m), que actiones distinguunt(ur) a(d) t(ex)to in l. ide(m) Pom- ponius. §. de arbore ff. de rei vindicat. ubi gl(ossa). q(uo)d dico, posse Eccl(esi)am ex d. rae ad q(u)emq(ue) fructus n(on) decimatos habente(m) agere, ut decima consequatur, facit t(ex)t(us) in. c. pastora- lis, ubi fructus n(on) possunt alienari, nisi cu(m) onere reali, ipso t(ex)to. de decimis. c. cu(m) n(on) sit eod. 3°. q. decimar(um) onus tributu(m) e, et(ia)m habere fructus .d. c. tua nobis, q(uo)d declarari q(uo)d tertius occupauit fructus violenter, et p(ro) actione in(fra) ulta 3° possidente, et Eccl(esi)am, quan- tu(m) satis faciat restituendo d(omi)no vero p(ro) d(omi)nii sec(und)um Suar. d. c. 36. n. 11

N.30. 2°. declarari, ut ha- beat locu(m) p(ro)d(i)cta m(ater)ia, q(uan)do emptor mala fide emit fructus n(on) decimatos, quo casu Eccl(esi)a(m) n(on) facit iniuria(m), nisi suscipiat onus solvendi decimas, tunc n(on) venditor n(on) pec- cat, si emptor solutione(m) n(on) faciat arg. t(ex)t(u)s in d. c. tua nobis, docet Suar. 1°. a Rafael dela Torre. d. q. 87. art. 1. disput. 13. n. 4

N.31. Declarari 3°. ee v(er)u(m), qui bona fide fruc- tus comparauit existimans ee decimatos, na(m) ius solvendi decima(m) n(on) oriri ex bona, vel mala fide, nec ex crimine ementis, s(e)d ex ipsa re t(ame)n, p(ro)ut onus reale, facit illud d. Thom. 22 q. 87. art. 3 ad 4. ubi ait emptore(m) habere re(m) Eccl(esi)e debita(m), n(on) vo fraudasse Eccl(esi)am tra- dit Abulensis. c. 23. super Mattheu(m) q. 56. Suar. et Rafael dela Torre. 1° n. 6.

N.32. Dico 4°. Eccl(esi)am posse agere c(ontr)a venditore(m)

quia

tionis non soluendi decimas emptori non immittit contra Abb. compellant in c. pastoralis, ubi Panorm. Quaer. sit quod declarandum est, translatio praedii, aut fructus fiat, quando instat tempus decimandi; secus autem si hoc tempus non accessit, nam tunc emptor teneretur qui fructuum est dominus possessor, docet Raphael de la Tor. ubi sup. n. 2.

Dico 3° decimas praeteritas non solutas futuri possessores teneri. probatur I. nam huiusmodi decimarum solutio ad tributa spectat decime, et tributa etiam a quocunque possessore pro annis praeteritis soluenda sunt. l. emptori ff. de publicanis, facit textus in l. 2. C. sine censu vel reliquis et in l. cum possessor ff. de censibus, et in l. inter venditorem ff. de pactis cum aliis iuribus quae tradit Glossa in d. l. emptoris, narrat Panorm. in d. c. immunitatem n. 9. de decimis. Sed contraria mihi placet esse, quod decima debetur ratione fructuum, non vero ratione praediorum, sed fructus percepit antiquus possessor, qui ipse tenetur soluere decimas. 2° facit quod durum esset obligare emptorem, qui bona fide praedium comparavit ab homine scelerato, qui nunquam decimas soluit, decimarum solutionem facere, maxime cum earum solutio possit stringere, ut compellatur praedium vendere, quasi alias satisfacere non possit. N.33. * Imperatores.

3° quod nulla pontificia decisione * captum inuenitur fundi possessorem ad decimas praeteritas adstringi. in qua difficultate quod defendi possit, mihi dubitatio est, accedo tamen posteriori meae, qua retenta prioris fundamenta non repugnabunt, quia satisfacies non alienus a Rafael de la Torre ubi sup., vel si prior opinio tibi placeat, vitabis contrarias meas difficultates, cum emptor, vel alius possessor adversus venditorem pro decimas possit experiri. Rursus non obstabit adversus hanc sententiam aequiparationem fecisse ex tributis ad perceptionem decimarum, nam decimae magis ex praediis non ex fructibus debentur. N.34. * cautum

Eadem ratione cessat 3. argumentum vers. videlicet exactorem tributorum, et collectarum non posse compellere emptorem alicuius collectas ad soluendas praeteritas, nisi solum ratione rei, cuius possessor est, vel cum pignorando, vel aliter distrahendo, non quod emptor conveniri possit suis propriis rebus. l. unique C. de praediis, et omnibus rebus navicularium. lib. 11. l. fin. C. de debitoribus civitatum eod. lib. testatur Baldus in l. 2. C. sine censu, vel reliquis, et communem ita esse docet Flores de Mena variarum N.35.

narum quon lib. 2. q. 21. §. 3. n. 16. & ita docet Pas. in L. 3. tit. 3.
lib. 3. compilationis. quapropter dicendum est emptorem fundi pro decimas duntaxat conveniri posse ratione illius praedii, quod comparavit, non vero in reliquis bonis, ut testatur Flores de Mena ubi supra.

Quoad 1. dictum prima difficultas est, an

N. 36. dominus praedii, vel alius destruat fructus excutiens flores, vel evellens vineas, arbores secans teneatur ad restitutionem fructuum, qui desperantur et solutionem decimarum. quae difficultas etiam videnda est in decimis personalibus, ubi consuetudo eas solvendi extat, puta si vetera rumperentur, et pro affirmativa facit

I. quod tunc vastatores decimatorem privatum faciunt illo iure decimandi sine culpa ipsius decimatoris. igitur tenentur damna illata resarcire.

N. 37. 2o. facit Panormitani sententia in d. c. cum inutum n. 4. de decimis prout tamen in L. sicut enim iurum §. si oliva ff. ad L. Aquiliam, ubi si olivam immaturam, vel segetem, vel uvam colligat, tenetur domino, quod damna intulit lege Aquiliae actione, cum non obstat lex penult. ff. de usufructu legato, ubi oliva immatura plus redditus habere dicitur, atque ita non videtur damna domino inferre, sed vendere statim ubi, stilla, quod non causam, et bonum fructum reddit. 3o. facit eo, quod Panorm. docet in d. c. cum inutum videlicet quod non est considerandum an fructus tempestate, vel grandine perire potuissent arg. L. ea vero ee fine ff. de leg. 2. legr. Ioan. Andr. et alii relati a Rafael de la Torre.

In hac quaestione difficultatem observo praedictos fructus in duplici differentia considerari posse. I. si non pervenerint ad illud tempus, quo decimari solent. 2o. si proximi decimationi sint.

N. 38. Unde dico. I. vastatores non teneri decimam solvere, si extra necessitatem, iustamque causam hoc fecerint, quod admittendum est, sive dominus, sive extraneus damnum intulerit. quod probatur 2o. casu, quod in ista re secundum iuris dispositionem certum est, quod sive extraneus, sive dominus damnum intulerit, in hoc casu certissime iniuria est et violentia, et damnum illatum tenetur ad restitutionem, ut ex 1a. dictis manifeste dependent. Dico 2o. si dominus fructuum vel vastatores, vel praedat pro arbitrio suo absque iusta causa, cum fructus pervenerint animo defraudandi decimatorem, antequam tempus, quo decimae solvi solent, accedat, et peccatum committit, non tamen ad restitutionem

restitutio=

restitutionem tenetur. 2. quod antequam accedat tempus, quo decimae solvi possunt, non est,
quod restituatur. et facit, quod Ecclesia nullum ius habet donec tempus decimationis accesse-
rit, quod tanquam non spoliata non potest beneficium restitutionis exigere, et agere.
Nec obstat si quis dicat, quod dominus tenetur conservare fructus, quemadmodum
ille qui depositum collendum accipit, qui si non et eos dissipaverit, satisfacere tenetur.
nam respondet Rafael de la Tor. 1. 2. q. 87. art. 2. disput. 11. n. 5. discrimi-
nem constituendum esse inter depositarium, et dominum, nam prima obliga-
tio oritur ex contractu, do, ut des, in quo pacto iustitia debet intervenire in
secundo vero obligatio est ex lege resultante ex solutione decimarum tempore certo, in esto quod
si non accessit decimae illae non debentur. Rursus obstitit, quod si predicto tempore deci- N. 39.
mae non debentur, extraneus, qui dissipavit fructus, non est obligatus ad restitutio-
nem, et tamen peccatum committeret.

4.° dico, quod si quis devastaverit agros, et si fructus attigerint ad il-
lud tempus, quo decimari solent, iusta ea interveniente non peccat, nec ad restitutio-
nem tenetur, ut docet Rafael de la Tor. ubi supra. Est tamen difficultas, si dominus di-
ne tenetur, ut ... rei suae mutet, teneatur decimam solvere. et pro parte affirmativa facit tex-
tus in c. ommissum de decim. ... et in c. in aliqua ... eodem tit. eandem ... amplectitur
Rebuffus q. 14. n. 12. Rafael de la Tor. ubi supra. et amplius ... ex
illa re antequam perciperent fructus. 2.° suadetur, ... et si fructus par-
... aestimationis obligentur, sic minor decima esset praestanda ... vel facta

utilior

utilior, et uberiores fructus reddat, ubi nova decima solvenda est secundum
Rafael de la Torr. ubi s. 3. declarans predicta de iure, et si inveterata consuetudo sit,
ut ex oleo, vel alia re non debeatur decima, nam si quis depopulet vineam, olivetum,
et triticum seminet, et incipiat decima solvenda est secundum Abb. in d. c. omni
iu. plures relati a Gutier. lib. 2. c. 21. n. 94. per. n. dni [illegible] et si [illegible]
[illegible] eradicat, mutare vineam in agrum arabilem secundum Host. in summ.
art. de decim. §. et utrum X. s. [illegible] Rebuf. q. 6. n. [illegible] 4. Cobb. in prac-
ticis quaestionibus, c. 37. n. 9. Azevedo in l. 2. [illegible] lib. 1. recopil. [illegible]

AD SEXTUM IN CA. E SECUNDO DE DIVORTIIS

CONCL.

Pro furto vel alio crimine, quam infidelitatis, coniuges separari non debent.

Et pro ratione dubitandi I. sic argumentor, nam causa infidelitatis divortium licitum esset, maxime quia fornicatio spiritualis est ut fatentur omnes, et doctores communiter, sed fornicatio spiritualis invenitur in omnibus criminibus, c. idolatria. 28. q. 1. § in omnibus criminibus, licitum erit divortium.

Secundo quia divortium nisi adulterii causa prohibitum est Matthei 5. et 19. text. in c. 2. de coniug. leprosorum c. dixit dominus 32. q. 1. c. precepit c. preceptum c. quidquid 32. q. 7. § propter infidelitatem permitti non debuit.

Quibus non obstantibus, verissima est nostra sententia, quam probat pontifex in c. quanto est. tit. c. fin. de conversione infidelium, c. si infidelis 28. q. 1. c. fin. de haeret. lib. 6. Trid. sess. 24. canone 8. Covarr. de sponsalibus 2. par. c. 7. § 10. par. 4. in fine examinandum, observandum est, divortium quoad mensam, thorum vel quoad cohabitationem ad certum, incertumve tempus ob plures causas permissum esse, ut catholica veritate definita in Trid. sess. 24. canone 8. quas omnes ad duo capita referendas sunt altera [struck] Primus est, quando unius alterius crimina mutuo consensu coniuges separavit vivendi causa in seculo, vel ad religionem transeuntes c. 2. c. cum sit de coniugatis de conversione coniugatorum.

Posterius pro crimen, quod quadruplex est, primum fornicatio carnalis, sub quo

omnis illicitus coitus comprehenditur c. nec solum 32. q. 7 c. meretrices 32. q. 4. [illegible] sodomia c. omnes accusationes 32. q. 7. tenent Soto in 4. dist. 36. q. unica art. 3. Abb. in c. 2 [illegible] 30. Barbosa in Rª. soluto matrimonio 2. p. n. 29. quo dato [illegible] Paludanus in 4. distinct. 36. q. 1. art. [illegible] [illegible] diuertendi uortium ex quacunque illicita pollutione, non naturali arg. textus in d. c. meretrices 32. q. 4. id tamen communior receptior est, quam tenent [illegible] in d. c. omnes accusationes Soto d. art. 1. Henriquez lib. 11. de matrimonio c. 2. §. 13.

Secundum spiritualis fornicatio, ad quod reducitur crimen idolatriae, apostasiae, et quodcunque aliud [illegible], et religionem uiolans, ut textum in d. c. idolatria 28. q. 7. uerum Henriquez de matrim. d. c. 17. §. 7.

Tertium si alter iunx alterum adpeccandum inducat, ut constat ex autoritate S. Math. c. 18. ibi: si oculus tuus scandalizauerit te, abscinde eum, et proiice abs te. in quo loco scribit Diuus Hieronimus, et docet Christum dominum significare uoluisse, dimittendum esse patrem, et filium, fratrem, et uxorem, caeterosque, qui ad instar oculorum propinqui sunt, si ex his nobis scandalum et occasio peccandi resultat, ex qua autoritate D. Thom. deducit in additionibus ad 3m. partem q. 62. art. 1. Paludanus in 4. distinct. 39. q. 1. n. 5. Nauarrus in manuali c. 22. Barbosa in Rª. soluto matrimonio 2. p. n. 30. Belarminus d. c. 14. et Henriquez de matrimonio c. 17. §. 4. quod quidem naturali fundatur ratione, cum cuilibet sit propriae corporis periculum, cauere, et a fortiori animi, ut eleganter tradit Thom. Sanchez d. lib. 9. Disputatione 24. n. 29. et lib. 10. Disputatione 17. n. 5. et probatur argumento textus in c. si habes 24. q. 3. nam tanto maius crimen quanto corpore anima praestat, uerum c. illi 22. q. 2. c. praecipimus 32. q. 1. hic refertur uiri lenocinium, qui ad uxorem inducit ad peccandum, ultra diuertendi causa [illegible], ut docent Bu[illegible] lib. 1. 12. n. 6. uolumine 2. Thom. Sanchez d. lib. 10. disputat. 17. n. 6.

Quartum est alterius coniugis saeuitia, textum in c. literas c. et transmissa de restitut. spoliat. [illegible] ubi dicitur [illegible] qualis autem saeuitia ad hoc diuortium exigatur, et an possit propria autoritate fieri, et utrique ordinario autoritatem [illegible], disputat late Thom. Sanchez d. lib. 10. disp. 18. per totam plura cri=

mina

crimina ad hoc pertinentia connumerans.

Hoc supposito admodum difficilis redditur textus, dum propter heresim nullum aliud crimen sufficere ad divortium tradit, quam difficultatem auctoritas Math. 2o. arg. relata auget, ubi nisi fornicationis causa divortium denegatur. Unde cum dispositio sit divina, canonica contra ipsam locum habere non potest, quare pro contrario textus decidendi ratione 2o. observandum est in dicta auctoritate c. 5. et c. 9. relata Christum dominum locutum fuisse de perpetua, non temporali divisione, de qua interrogabatur, divortium non est verum, nisi quando animo instituendae separationis perpetuae fit. l. diff. de divortiis sololam adulterii causam expressisse, cum haec sola sit perpetua, caeterae vero temporales, quae separant matrimonium pro tempore, quo durant, ratio differentiae est, nam fornicatio matrimonii substantiae, scilicet [illegible] fortitudini, et fidei promissae, quae perpetua est opponitur. c. omnia ita 27. q. 2. c. fin. de conditionibus appositis. Caeterae autem communes sunt matrimonio cum caeteris confederationibus, nam propter heresim, vel inductionem ad peccandum non solum debet separari uxor a viro, verum etiam pater a filio, frater a fratre, servus et ancilla a domino textus in c. fin. de heret. in 6. Unde cum causa fornicationis a caeteris sit diversa, non debet censeri prohibita in d. Math. auctoritate arg. l. fin. ff. de calumniat. Ita respondet Belarminus de matrim. lib. 1. c. 14. § secunda Barbosa ubi proxime n. 24. Petrus de Ledesma de matrim. q. 62. art. 5. in solut. ad primum Tho. Sanchez de matrim. lib. 10. disp. 15. a n. 2. ubi obiectionibus respondet.

succedit nostra interpretatio, ut scilicet matrimonium propter heresim separari posse, quia fornicatio spiritualis est [illegible] caetera crimina spirituales fornicationes appellentur, at heresis talis potissime dicitur, cum contra fidem prima desponsatio fiat cum deo, iuxta illud Oseae c. 2. desponsabo te mihi in fide, ad quam auctoritas Math. c. 5. et c. 9. relata refertur, ita tenet glossa, et communiter, Abb. in 4. 2. parte c. 7. § 5. n. 4. Ganerre in questionibus canonicis c. 17. n. 37. Barb. ubi supra n. 15. et probat textus in l. 2. tit. 10. partita 4. rationem autem reddit d. Thom. in additionibus ad 3. partem q. 59. a. n. 6. Soto in 4. distinct. 39. q. unica art. 4. in fine Thom. Sanchez plures referens d. lib. 10. disp. 15. n. 8.

Sed ab hac mia, et vo discedendum e, quia divortium propter heresim non fundatur in Marth. authoritate, que de carnali tm fornicat. loqr, sed in periculo religionis pervertendae, ne cum nimitudo, et familiaritas cum hereticis a deo suspecta sit, ut purgationem desideret. c. inter sollicitudines de purgat. canonica. c. authoritate. c. accusatus §. ille quoque de heret. in 6. docet Castro lib. 2. de heret. c. 20. Simancas de catholicis institut. c. 11. ne familiaritas frequens, que inter coniuges est, inveterata gravi fidei noceat. arg. tex. in c. idolatria 28. q. 1. separatio permittitur, ut resoluit Speculum iudicior. 3. pte art. 1. solut. 4. Belarminus de matrim. lib. 1. c. 14. §. ad hanc disputatio, Henriquez lib. 11. de matrim. c. 17. n. 6. Thom. Sanchez ubi prime. n. 9.

Sed gravitur huic mie nr tex. ubi solum permittit divortium propter heresim, et requirit, quod velit hereticus alterum coniugem ad infidelitatem trahere, et sic significare vr separationem licitam non esse, quamvis alter coniux alterum ad aliud, quam in infidelitatis crimen trahere intendat. Quare constituenda est differentia inter heresim, et alia crimina, ut in illa spectandum non sit, ut hereticus vera catholicum pervertere intendat, ideo existente in sua pertinacia catholico liceat recedere propter periculum subversionis animadvertentes. tex. in c. de illa hac tit. tex in c. fin. de conversione coniugator. Trid. sess. 24. canone 5. l. 2. tit. 10. pte 4. At in his requiratur, ut met ad ea inducere moliatur, tradunt glos. in c. uxor verbo uxor, et c. idolatria verbo sacrificare 28. q. 1. Innoc. Abb., et ceteri relati a Thom. Sanch. d. lib. 10. disput. 17. n. 5. Nec obstant illa verba in tex. ibi: infidelis eius religionem corrumpere velit. et ibi: verum si iuncti &c. quam omnibus aliis doctor. interpretationibus dicendum est illerandrum 3. d. adeo, que regulariter contingunt, attenditur, ut legis est offensiva tm in. l. nam ad ea ff. de legib. quia coniuge heresim, aut aliam sectam amplectente periculum infectionis imminet regulariter, quod raro contingit coniuge aliis criminibus infecto, natura enim inductum est, ut quisque in sua secta alios pertrahere tentet, cum existimat id ad animae salutem necessarium esse. at ceterum sceleribus quas iuris deditus est coniuge ceteros que domesticos potius avertere contendit, ita Thom. Sanch. disp. 17. n. 5.

Vnde. I. infero interpretationem ad numerum tam
dum viri, et uxoris conditionem quoad divortium parem esse probat, cui similis est tex. in c. si quis
uxorem 32. q. 1. c. praecepit c. apud nos c. fin. de restit. spol. c. apostolus 32. q. 7. et non im-
pe, quod in utroque eadem militat ratio relatas. Licet n. quoad multa viri, et uxoris conditio di-
versa sit, ut docet glo. in c. apud nos Vbi conditio, 32. q. 5. et tradunt relati a Tira.
in l. 1. connubiali glos. n. 42. et d. Math. c. 19. de viro tamen loquatur, quia fre-
quenter etiam adulterii viri uxores dimittunt, raro autem ab uxoribus mariti dimit-
tuntur, eius tamen sententia ad uxores pertinet, ut constat ex D. Paulo 1. ad Corinth. c. 7. ibi:
praecipio non ego, sed dominus uxorem a viro non discedere, et virum uxorem non dimittat. id est sine licen-
tia, alias n. viri et uxoris societas qualis non esset. imo tunc ex parte mulieris du-
ra quaedam servitus videretur inducta, ut docent D. Thom. in summa contra gentiles lib. 3.
c. 123. n. Barb. ubi s. n. 3. Belarminus de matrim. lib. 1. c. 19. Thom. Sanc.
d. lib. 10 disp. 13. n. 17.

2o. infero, matrimonium ratum, et consumatum nulla causa quoad
vinculum dissolvi posse, ut probat hic tex. et tex. in c. quanto isto tit. Trid. sess. 24. de
matrim. can. 7. sequo in c. gaudemus late agendum est adeo, ut nonnulli, quos refe-
runt Host. et Ioan. And. in c. 2. isto tit. existimaverint propter haeresim matrimonium
quoad torum non dissolvi, sed tamen quoad mutua obsequia iugalia; sed verius dicendum est
quoad mutua obsequia, et torum divortium fieri, nam ita exposcit fidelis securitati, et ma-
trimonii indissolubilitati opponitur, Abb. et ceteri allegati a Thom. Sanch. disput.
15. n. 4. ubi etiam n. 15. late disputat illam satis difficilem quaestionem, scilicet an divortium
propter haeresim temporale, vel perpetuum sit, et tandem resolvit, divortio facto propter haeresim ausq.
iudicio ecclesiae, si nondum lata sententia sit, haereticum teneri innocentem poenitentem admittere;
si vero sententia lata sit legitime excusari, ubi similiter respondet decisioni tex. in c. quan-
to isto tit. et fin. de conversione coniugatorum.

3o. infertur interpretatio ad numerum tam, dum
probat propter furto, vel alio crimine uxorem a viro separari non debere, ut non perdat, quod vitae
securitati vitae suae aliter consulere non potest, nisi dimittendo coniugem, nullum sit metus, ne

quasi

quam uentioni furti, vel alijs criminibus, uiri, ut furtorum receptatrix puniatur. l.

.l. 1. ff. de receptatoribus. et notata in l. 2. C. de furtis, quæ omnia sequuntur Siluester. verbo diuortium n. 9. Barb. in Rubrica soluto matrim. 2. parte n. 29. Henr. lib. 11. de matrim. c. 17. §. 10. Thom. San. disputat. 7. per totam.

Quibus ita constitutis non obstat primum argumentum in contrarium, quod Respondetur negando maiorem, nempe diuortium propter hæresim non fundari in predicta Math. authoritate, quæ de carnali tantum fornicatione loqui, quod certissimum est, in periculo esset subuersionis, et euertendæ religionis. ut notata in decidendi ratione. Et quamuis hæresis, et cætera peccata spirituales fornicationes appellentur, hoc tamen remotissima significatione sumitur, ut tradunt. D. Thom. in addition. ad 3. partem q. 59. art. 6. Soto in 4. distinct. 39. art. 4. in fine.

Nec obstat ultimum argumentum deductum ex author. Math. c. 5. et 19. quod D. Aug. lib. 1. de sermone Dni de sermone in monte. c. 26. 27. et 28. dicit fornicationis nomine omnia crimina comprehendi, sed hæc solutio ab eodem Diuo Aug. suspecta est, tum quia Dnus ibi loquebatur ad literam de sola fornicatione carnali. tum etiam quia falsum est ob quodlibet peccatum diuortium posse fieri, ut in ratione probat.

Quare hac solutione omissa, et alia, quam tradit Gutierrez in quæstionibus canonicis c. 24. n. 21. uerius dicendum est, in predicta Math. author. solum fornicationem fuisse exceptam ob duas causas. prima: quia sola fornicatio est propria, et specialis ratio solutionis matrimonij, ut ex animaduersis in ratione decidendi constat. secunda: quia Dnus ibi loquebatur de perpetua matrimonij diuisione, de qua interrogabatur, et ideo solum adulterium expressit, quia solum adulterium causa perpetua est. Unde cum cætera crimina diuersam habeant rationem, et ad tempus tantum propter ista diuortium fiat, tamquam diuersa exclusa non uidentur censenda,

quibus absoluitur ratio ista, et mea relectio in honore, et gloria omnipotentis Dni nostri Iesus Christi anno Dni 1616.

Felix quem faciunt aliena
pericula cautum 1.5 V.d.a. 4 Abril

2644 · d.

1644

Joseph

Del Jose

... et spiritualis rio solutionis matrimonii, ut
... decidendi istat sedata: q dni ibi loquebatur de perpetua ma-
... diuisione, de qua interrogabatur, uel solum adulterium expressit, q sola ad-
ulterium ea perpetua e. Unde cum cetera crimina diuersa habe...
temporis tm perpetua diuortium fiat, tanquam diuersa ...
quibus. absoluitur text iste, et cum relatio...
nore, et gloria omnipotentis ...
nostri Iesus Christi an-
no dmi 1616.

